מהטריקולור נשאר בעיקר הכחול והלבן, אתמול באיצטדיון ר"ג
צילום: עדי אבישי

"היום קונים את הקטנצ'יק. הוא מכניס וקונים אותו"

ציפה קמפינסקי

עכשיו מגיע תורו של ניר. "קלינגר כלי", הוא אומר ומוסיף: "ואל תשכח שהוא לא בלם טבעי. נשמה, נשמה". בינתיים גלאם משתטח. "קום קום", צועק עפולה, "אין כאן התפנקויות". ושכנו מכסא 13 מוסיף: "וואלק, אלה, יש להם שמונה רגליים. כל כדור לוקחים". חרזי נופל פתאום, ועפולה מתרגש: "זה. על אלונקה הוא ישחק, עם שני רגליים שבורות הוא ירוץ"

תזמורת המשטרה, בניצוחו של ניצב משנה מנ־שה לב רן, פצחה בנגינת 'הכל פתוח, עוד לא מאוחר', והאלפים עשו את דרכם אל המושבים המסומנים. על הכרטיס שלי היה כתוב: שער 2, כניסה 5, שורה 28, כסא 17. הגעתי, היה תפוס. "אתן לא במקום", אמרתי לשתיים שישבו ב־16 וב־17. הן אמרו "למה?" אמרתי "שלי 17". אמרו: "איזה שורה?" אמרתי "28". אמרה: "איפה 28?" אמרתי: "כאן 28". אמרו: "אז תשבי שם, פנוי". לא ציפיתי שהפעם הראשונה שלי במגרש כדורגל תתחיל בוויכוח עם שתי נשים. בכל אופן, הן ניצ־חו. התיישבתי בכיסא 15. לצידי, בכסא 14, ישבה שקית של גרעיני עפולה. גם מאחורי ומצדדי. אם זה היה משחק נגד מצרים, עמרו מוסא כחיים לא היה מפסיק לצעוק בעניין יכולתה הגרעינית של ישראל. תוכים. מפצחים ויורקים. או כפי שאמר אחד שישב מאחורי: "זה ישראלים, אחד הולך להשתין, כולם הולכים להשתין". תוכים.

אי־אפשר להכחיש שיש משהו מרגש בכבי־שא הירוק, התאורה, האיצטדיון המלא והכדורגלנים שמתחממים למטה. פעם היו משתמשים במלה תל־כיר. אתמול הבנתי אותה. איצטדיון מלא מקווה לנס. בינתיים מנסים לפרוק את המתח: "יצא לי החשק מרוב השירים האלה", אומר אחד, "יאללה שיתחילו".

בשש על השעון הם התחילו. מכאן ואילך נסחפתי. כולם קמו, קמתי, כולם צעקו, צעקתי. ובין לבין האזנתי, בלית ברירה, לפרשנויות המגוונות של גרעיני עפולה: "רוני חמור, רוני נער לרוץ", אמ־רו אחרי שרוזנטל־שעט. "תן, תן לקטנצ'יק", צועק גרעיני עפולה, כשגלאם מחזיק את הכדור, "היום קונים את הקטנצ'יק", הוא מוסיף, "מכניס וקונים אותו". גם הוא שמע שאנדרלכט שלחה מרגל לבי־דוק את יכולתו של ברקוביץ'. אחר־כך בוני מחזיק את הכדור. "מה זה, אשדודי" שואל גרעיני עפולה. "אתה מעביר ומן יאללה אשדודיה", הוא צועק.

הכדור בינתיים מגיע לברקוביץ'. "הוא גאון", צו־עק אחד, "גאון", והשני חולק על דעתו: "אייל לא במשחק, לא במשחק", והכדור שוב אצל גלאם או אולי אצל חזן. "מה הוא עושה", שואל עפולה, "מה הוא רוצה, מה זה דיזנגוף?"

עכשיו מגיע תורו של ניר. "קלינגר כלי", הוא אומר ומוסיף: "ואל תשכח שהוא לא בלם טבעי. נשמה, נשמה". "זקר רוח", מוסיף חברו, "זה טוב". בינתיים גלאם משתטח. "קום קום", צועק עפולה, "אין כאן התפנקויות". ושכנו מכסא 13 מוסיף: "וואלק, אלה, יש להם שמונה רגליים, כל כדור הם לוקחים". חרזי נופל פתאום, ועפולה מתרגש: "זה, על אלונקה הוא ישחק, עם שני רגליים שבורות הוא ירוץ". ומישהו מאחור ממלמל: "אוי, איך אני צמא לניצחון הזה". בינתיים נכנס לתמונה אחד עם גרון עמוק וקול גדול. כמה גדול? "זה, יש לו שופר", אומר עפולה, והוא תוקע בו עד ששני שוטרים באים להזהירו. אחר־כך אומר חברו: "זו היתה השריקה לסיום המחצית".

המחצית השניה נפתחת במחמאה לצרפתים. "זה מגן תותח", אומר עפולה, ובינתיים מגיע הכ־דור אל רוזנטל. "תן לו קונצרט", צועק כסא 18, "תן לו קונצרט". רוני מתקדם, מפתח מהירות וכ־סא 14 צורח: "זה הזמן לריץ, זה הזמן לריץ". ומיש־הו מאחור מוסיף: "יאללה יהודים". אחר־כך שרף מחליף את ברקוביץ' באיציק זוהר. עפולה לא אוהב את זה. "אייל היה המוח", אומר שכנו. ועפולה צועק: "תירד זוהר, אל תהיה פרימדונה". זוהר לא הולך ללקק אצלם דבש. והצרפתים מגבירים לחץ. "תזמינו התקפות", כועס עפולה, "תזמינו יא בני זונות". וכשמתקרבת הדקה התשעים, מוסיף השכן: "לא רגילים לתיקו".

בדרך הצפופה החוצה מרחיבים פרשנינו את חוויותיו: "אם רביבו היה שם את הגול בהתחלה", אומר אחד לחברו, "כל המשחק היה שונה". הסכמ־תי מיד.

מלכת היופי מהגליל ושלוש [illegible]

גביע המדינה בכדורגל

מלכת היופי, רווית ירקוני, ביקרה בכרמיאל, ושם ניצחה גם מלכת היופי של הכדורגל הישראלי - מכבי חיפה ■ מכבי ת"א הבקיעה שלישיה בירוחם ■ רק שתי הפתעות נפלו במחזור גביע שגרתי, שבו הודחו שתי לאומיות: צפרירים חולון (ע"י הפועל ר"ג) וביתר ת"א (ע"י הפועל כפר-סבא)

אתמול, בירוחם צילומים: בן אוסקר

הפועל מרמורק - מכבי נתניה	4-0
בית"ר ים - הפועל בת ים	1-3
מכבי פ"ת - הפועל כפר כנא	2-3
שיכון המזרח - מכבי הרצליה	2-1
הפועל ת"א - מכבי קרית גת	0-3
הפועל ירוחם - מכבי ת"א	3-0
הפועל כרמיאל - מכבי חיפה	3-1
הפועל קרית אונו - עירוני אשדוד	4-1
מכבי אחי נצרת - בית שאן	4-1
בית"ר ת"א - כפ"ס (הארכה)	1-0
מכבי עכו - הפועל ב"ש	3-0
הפועל פ"ת - הפועל לוד	1-2
צפרירים חולון - הפועל ר"ג	2-1
שמשון - בני יהודה	6-0
עירוני ראשל"צ - הפועל אשדוד	2-7
הפועל חיפה - חכרו	1-2

מעריב

ספורט

יום א', כ"ו באדר א' תשנ"ה 26.2.95

כדורסל

חצי גמר הגביע הערב ביד אליהו

18:30 הפועל חולון - הפועל ירושלים
20:30 מכבי ת"א - בני הרצליה

(עמודים 12- 13)

בעקבות הפרסום הבלעדי שהיה ביום חמישי ב מעריב:

מילצ'ן: איבדתי את האמון במאמן הלאומי

צילום: עדי אבישי
שלמה שרף

א. טבק חשף ששלמה שרף הציע את עצמו כיועץ להפועל חיפה. יו"ר הנהלת ההתאחדות לכדורגל, עוזריקם מילצ'ן מגיב בחומרה

(עמוד 7)

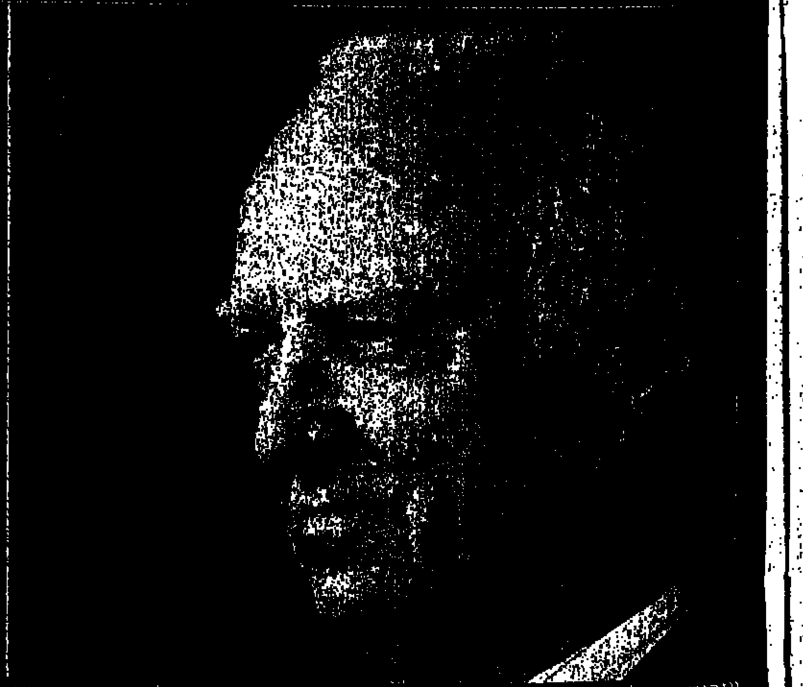

צילום: בן אוסקר
עוזריקם מילצ'ן

פרגוסון ניצח את פרגוסון

דאנקן פרגוסון מאברטון הנחיל לאלכס פרגוסון ולמנצ'סטר יונייטד הפסד ראשון ב־1995 ■ יתרון בלקבורן בפסגה צמח ל־3 נקודות, למרות שהיא לא יכלה בבית לנוריץ', 0–0 ■ טוטנהאם נוצחה בבית ע"י וימבלדון

מאת יואב לימור
סופר מעריב בלונדון

בלקבורן הגדילה את יתרונה בפסגה ל־3 נקודות למרות שלא הצליחה לנצח בבית את נוריץ', 0–0. חניכיו של קני דלגליש ניצלו הפסד מפתיע של השניה, מנצ'סטר יונייטד, 0–1 בחוץ לאברטון.

לאלופה היה זה הפסד ראשון ב־1995. אברטון שלטה במגרש ולעיתים היה קשה לדעת מי משתי הקבוצות נאבקת על האליפות ומי נגר הירידה לליגה הראשונה. דאנקן פרגוסון, חלוץ הרכש הסקוטי, נגח את שער הנצחון של אברטון בדקה ה־58, לאחר קרן של אנדרי הינצ'קליף. אנדי קול ומרק יוז החמיצו הזדמנויות מצויינות ליונייטד, בעוד בארי הורן כמעט הגדיל את יתרון אברטון אבל בעיטתו ניתזה מהמשקוף.

בלקבורן הציגה משחק עלוב בתיקו 0–0 ביתי עם נוריץ', שמנהלה, ג'ון דיהאן, אמר לאחר המשחק כי הוא מאוכזב שקבוצתו לא ניצחה. טים פלאוארס הציל את מוליכת הטבלה ממספר מצבים מביכים, ומנגד לא סיכנו אלן שירר וכריס סאטון את שער הקנריות.

טוטנהאם נחלה הפסד ביתי מפתיע, 1–2 לווימבלדון. אפאן אקוקו הניגרי היה כוכב המשחק, וכבש פעמיים לאורחים (39 ו־64). יורגן קלינסמן הישווה זמנית לתרנגולים (49), שנסוגו למקום השביעי.

ליברפול ניצחה בחוץ את שפילד וונסדיי, 1–2 במשחק הטוב של המחזור. כריס בארט־ויליאמס העלה את הינשופים ליתרון (14), אבל ג'ון בארנס הישווה בנגיחה לפני המחצית. סטיב מקמנמן כבש את שער הנצחון לאדומים בדקה ה־59.

ארסנל השיגה נצחון שני ברציפות, 0–3 בחוץ בדרבי נגד קריסטל פאלאס. פול מרסון (24) וצמד של כריס קיאומיה (39 ו־77) השלימו שש נקודות משש אפשריות במאזנו של המנג'ר החדש, סטיוארט יוסטון, שהחליף באמצע השבוע את ג'ורג' גרהאם המפוטר.

הליגה האנגלית

1.	בלקבורן	30	26-63	66
2.	מנ' יונייטד	30	22-53	63
3.	ניוקאסל	29	31-50	54
4.	ליברפול	28	23-48	51
5.	נוטינגהאם	29	32-41	46
6.	לידס	28	28-35	43
7.	טוטנהאם	28	40-46	43
8.	ארסנל	30	32-35	40
9.	שפילד ונ'	30	40-39	39
10.	וימבלדון	29	50-35	39
11.	אסטון וילה	31	45-46	38
12.	קובנטרי	30	47-33	37
13.	צ'לסי	28	39-37	36
14.	נוריץ'	29	33-27	36
15.	מנ' סיטי	29	44-37	36
16.	אברטון	30	39-30	34
17.	סאותהמפ'	28	46-40	31
18.	ק.פ.ר	26	45-39	31
19.	ק. פאלאס	29	31-21	30
20.	ווסטהאם	29	39-27	29
21.	איפסוויץ'	29	58-31	23
22.	לסטר	29	54-31	20

ניוקאסל ניצחה בבית את אסטון וילה 1–3 בעיקר בזכות משחק מצויין של פיטר בירדסלי, שגם הבקיע פעמיים (55 ו־66). בארי וונירסון כבש ראשון למגפיים (31) ואנדי טאונסנד הישווה (40) לפני שבירדסלי החל בחגיגה שלו.

צ'לסי ניצחה 1–2 בווסטהאם, שהובילה משער של דון האצ'יסון בדקה ה־11. קרייג ברלי (67) ומרק סטין (71) העניקו לבלוז נצחון ראשון זה 11 משחקים.

איפסוויץ' נחלצה מהמקום האחרון לאחר שניצחה בבית את סאותהמפטון 1–2. ניל מדיסון העלה את הסיינטס ליתרון במחצית הראשונה, אבל אלכס מאתי, המושאל מניוקאסל (70), ולי צ'פמן (77), העניקו את הנצחון לביתיים.

קובנטרי ניצחה בבית את לסטר 2–4, ודחקה אותה למקום האחרון. שון פלין (18 ו־76), מייק מארש (27) ופיטר אנדלאב (87) כבשו לקובנטרי. דייוויד לואו (64) ואיוון רוברטס (74) ללסטר. במשחק נוסף: לידס – מנצ'סטר סיטי 0–0. היום: ק.פ.ר – נוטינגהאם.

■ **ליגה ראשונה:** בריסטול סיטי – לוטון 2–2; נוטס קאונטי – רדינג 1–0; אולדהאם – שפילד יונייטד 3–3; פורט וייל – וולבס 2–4; פורטסמות' – גרימסבי 2–1; סאות'נד – סנדרלנד 1–0; סווינדון – בארנסלי 0–0; טרנמיר – ברנלי 1–4; ווסט ברומיץ' – סטוק 1–3. הצמרת (מחזור 33): 1. טרנמיר 59; 2. מידלסברו 55 (30); 3. בולטון 54 (31); 4. שפילד יונייטד 53; 5. וולבס 53 (31); 6. רדינג 53.

■ **סקוטלנד:** אברדין – מאדרוול 0–2; דאנדי יונייטד – פרטיק 2–0; פלקירק – היברניאן 1–0; הארטס – סלטיק 1–1; ריינג'רס – קילמרנוק 3–0. הצמרת (מחזור 26): 1. ריינג'רס 54; 2. מאדרוול 39 (25); 3. היברניאן 37; 4. סלטיק 34.

קאנטונה הורחק עד אוקטובר

אריק קאנטונה הורחק על־ידי התאחדות הכדורגל האנגלית עד סוף ספטמבר 1995 וגם נקנס ב־10,000 ליש"ט בעוון תקיפת אוהד קריסטל פאלאס ב־25 בינואר. ההחלטה מאריכה למעשה בחודש וחצי את העונש שספג קאנטונה ממועדונו, מנצ'סטר יונייטד – הרחקה עד סוף העונה.

ההחלטה הוכרזה במסיבת עיתונאים אשר במהלכה ישב קאנטונה ולא הניע שריר בפניו. עורך הדין של מנצ'סטר יונייטד, מוריס ווטקינס, הודיע שקאנטונה לא יערער על ההחלטה, וכי הוא מנוע מלהגיב על הפרשה בגלל שהוא אמור לעמוד למשפט פלילי על התקיפה, ב־23 במארס. קאנטונה אמר לחברי הוועדה שהוא מצטער מעמקי נשמתו על מעשיו.

ווטקינס ציין שקאנטונה ימשיך לשחק במנצ'סטר יונייטד, וכינה את ההחלטה "חמורה במקצת". מזכ"ל ההתאחדות, גרהאם קלי, טען שקאנטונה לא יצא בזול, וכי הוא כבר סבל מספיק. אבל באנגליה יש ביקורת קשה מצד כלי התקשורת נגד ההחלטה והקנס, שהוא בסך הכל משכורת שבועית של קאנטונה.

הידיעות בעיתוני בריטניה טוענות כי שהמו"מ של אינטר עם מנצ'סטר יונייטד לרכישת קאנטונה יקבל כעת תאוצה. לפי הידיעות, אינטר היתה יורדת מקאנטונה אם ההתאחדות היתה מרחיקה אותו לכל ימי חייו, אבל העונש הקל יחסית מאפשר לאיטלקים להמשיך במו"מ ואף להגדיל את ההצעה הכספית.

הפרגוסון המנצח – דאנקן איש אברטון

נאנט שוברת שיאים בדרך אל התואר

נאנט השיגה ביום חמישי שיא חדש בליגה הצרפתית – 27 משחקים בלי הפסד מתחילת העונה. היא סיימה בתיקו 1–1 נגד סט. אטיין בחוץ. ניקולס אודק העלה את נאנט ל־0–1 (דקה 18), אבל כריסטיאן קארמבו הישווה בשער עצמי (64). קארמבו המשיך להביא נזק באיומן שנה, כשנתקל בשוער השלישי, אריק לוסוארן, שפונה לבית החולים עם זעזוע מוח.

פאריס סן ז'רמן צימקה את הפער מנאנט בפסגה ל־9 נק', במשחק הכנה מצויין לקראת המפגש עם ברצלונה ביום רביעי. סן ז'רמן נעזרה בבליץ של 3 שערים ב־9 הדקות האחרונות כדי לנצח 1–4 את ליון. ואלדו הברזילאי (12, 81), דויד ז'ינולה (88) וראי (89) כבשו. לליון: ריינבט (67).

שאר התוצאות: לה־האבר – לאנס 2–3; קון 4 (אמרה סימבה צמד) – שטרסבורג 0; ניס 1 – מץ 0; רן 1 – מונאקו 3 (פטרסון הדני 19, איקפבה הניגרי 56, אנדרסון הברזילאי 82); מונפלייה – באסטיה 0–0; בורדו 2 (דוגרן 12, דידאז 70) – סושו 1 (ווס 87); ליל – אוקזר 0–0; מרטיג – קאן 0–0.

הצמרת (מחזור 27): 1. נאנט 59; 2. סן־ז'רמן 50; 3. ליון 47 (26).

■ **הולנד:** טוונטה – רודה 1–2 (רודה, במקום השני, צימקה את הפער מן המוליכה אייאקס ל־3 נק'. לשתיהן 22 משחקים). פיינורד – גו אהד איגלס 0–0.

רק דורטמונד וברמן בתמונה

בקנבאואר: ביירן תיאלץ להסתפק במאבק על כרטיס לאופ"א

בורוסיה דורטמונד וורדר ברמן ממשיכות לברוח לליגה. רנה טרטצ'וק (2) וסטפן שפוזיאט השווייצרי (32) העלו את דורטמונד ל־0–2 נגד קלן, והאורחים רק צימקו משער של טוני פולסטר (55), 1–2.

שלושה ימים לפני משחק החוץ של דורטמונד בגביע אופ"א נגד לאציו, הציגה המוליכה משחק מצויין והחמיצה שערים רבים במחצית הראשונה. היא לא נוצחה 15 משחקים ברציפות. ורדר ברמן נותרה מרוחקת ארבע נקודות מהמפסגה אחרי שניצחה את לברקוזן 1–2. מאריו באסלר כבש פעמיים (29 ו־82). ללברקוזן: הברזילאי פאולו סרג'יו (40).

נשיא ביירן מינכן, פרנץ בקנבאואר, הודה אתמול שאין סיכוי להשיג את דורטמונד. "אנחנו נתמודד על כרטיס לגביע אופ"א", אמר. ביירן מינכן השיגה רק תיקו 2–2 באיצטדיון האולימפי נגד השלישית, פרייבורג. האורחת כבר הוליכה 0–2 משערים של קאי סונדרמן (3) ויינס טודט (30), אבל מהמט שול צמצם בדקה ה־45, ותומאס הלמר – המשחק כליברו במקום לותר מתיאוס המצוע – הישווה בדקה ה־69 בבעיטה חופשית מ־20 מטר.

איינטרכט פרנקפורט ממשיכה ליפול לתחתית הבוערת, אחרי שהובסה 3–1 על־ידי קייזרסלאוטרן. ג'יי ג'יי אוקוצ'ה הניגרי כבש לפרנקפורט בדקה ה־48, אבל אולף מרשל הפך את התוצאה בצמד (49 ו־77), ופאבל קוקה הצ'כי כבש שער שלישי (85).

שאר המשחקים: שטוטגרט 1 (קרוסה 41) – מינכן 1860 1 (ווזה 41); ארדינגן 4 (ווראו 17, קריג 35 ו־69, גראור 42) – המבורג 1 (קינדבאל 7); דרזדן 0 – בוכום 2 (בלושינסקי 19, פשל 87); שאלקה 0 – דויסבורג 0.

הליגה הגרמנית

1.	דורטמונד	19	16-47	32
2.	ורדר ברמן	19	20-34	28
3.	פרייבורג	19	24-39	26
4.	קייזרסל'	19	21-29	26
5.	ביירן	19	25-35	25
6.	מנשנג.	18	22-37	23
7.	קרלסר.	18	25-29	21
8.	לברקוזן	19	24-32	20
9.	שטוטגרט	19	36-34	19
10.	המבורג	19	27-27	18
11.	שאלקה	19	24-23	18
12.	פרנקפורט	19	31-20	16
13.	קלן	19	38-30	15
14.	ארדינגן	19	29-19	12
15.	מינכן 1860	19	36-19	11
16.	דרזדן	19	34-17	10
17.	דואיסבורג	19	33-14	10
18.	בוכום	19	41-21	10

היום בטלוויזיה

ערוץ 1
18.30: ספורט – ליגה ארצית
21.30: כדורגל עולמי: סמפדוריה – יובנטוס (ישיר)

ערוץ הספורט
15.30: האבקות WWF
18.15: חצי גמר גביע המדינה בכדורסל: הפועל חולון – הפועל ירושלים (ישיר); מכבי ת"א – בני הרצליה (ישיר)
22.15: כדורגל ברזילאי
23.30: כדורעף מליגת מי־עדן
24.30: חצאי גמר הגביע בכדורסל (ש.ח)

יורוספורט
23.00: טניס – אליפות גרמניה הפתוחה

זוהר חזר אחרי 7 שבועות – אנטוורפן הישוותה בזמן פציעות

מאת יהודה גורנשטיין, אנטוורפן

איציק זוהר חזר אתמול לשחק במדי אנטוורפן אחרי היעדרות של שבעה שבועות. זוהר פתח במשחק נגד לומל והוחלף בדקה ה־82, במשחק בו סיימה אנטוורפן בתיקו 1–1 בבית נגד לומל. זה היה משחק גרוע בו הפגינו שתי הקבוצות יכולת חלשה. בדקה ה־77 עלתה לומל ליתרון 0–1 משער של מרק הנדריקס. אנטוורפן הישוותה בזמן פציעות משער של ג'ון אלואיסי.

זוהר בסיום: "אני מאושר שיכולתי לשחק 82 דקות. המאמן שאל אותי כל הזמן אם אני יכול להמשיך". המאמן ראטקו סבילאר: "אנחנו מחכים שאיציק יחזור לכושר המלא, כי אנחנו צריכים אותו". בינתיים נמשכות המחלות הפוקדות את אנטוורפן: ג'ורג' קולסאר האוסטרלי לקה בדלקת קרום המוח.

שאר המשחקים: בורן – אנדרלכט 0–0, סטנדרד ליאז' – אוסטנדר 0–2, שרלרואה – גנט 0–0; סט. טרוידן – סרקל ברוז' 3–2; מכלן – אקרן 0–2; מולנבק – פ.צ. ליאז' 4–0. צמרת (מחזור 24): 1. אנדרלכט 37 נק' (23); 2. סטנדרד 37; 3. ברוז' 30.

■ קרויף כבש – ברסה ניצחה

ברצלונה עלתה אתמול זמנית למקום השני, אחרי שניצחה את קומפוסטלה בחוץ 1–2. ג'ורדי קרויף כבש בדקה ה־12, ואילו אייטור בגיריסטיין העלה ל־0–2 בדקה ה־55. השער עורר את זעמם של 12,800 הצופים, שטענו – יחד עם שחקני קומפוסטלה – לנבדל, אבל השופט לא שעה לדרישות וגרם לשריקות בוז.

פאקו יורנטה, לשעבר חלוץ ריאל מדריד, כבש שער מצמק בדקה ה־79, וגרם לדפיקות לב מואצות בברצלונה בעשר הדקות האחרונות. יוהן קרויף הפתיע כשהשאיר את רונלד קומאן, חווה באקרו ואיגור קורנייב על הספסל.

■ **היום באיטליה** (מחזור 21): בארי – פאדובה, ברשיה – קליארי, פיורנטינה – אינטר; מילאן – קרמונזה; נאפולי – גנואה; פארמה – לאציו; רומא – רג'אנה; טורינו – פוג'ה; סמפדוריה – יובנטוס (ישודר בערוץ הכללי במסגרת כדורגל עולמי, 21.30).

■ **פורטוגל:** בנפיקה – מרטימיו 0–3; טירסנסה – בלאננשש 0–3.

סיפור הפרברים: הפרק האחרון

לא הרבה נשאר מדרבי הפרברים הצבעוני של תל־אביב. שמשון צוללת מטה גם בארצית והמפגש בגביע הסתיים בניצחון בני־יהודה 0–6. כאשר מי יודע מתי יפגשו השתיים שוב

שמשון ת"א – בני־יהודה 0–6

מאת אליהו כהן

יכולת בינונית ומטה הספיקה לבני־יהודה הלאומית כדי להביס את שמשון תל־אביב מתחתית הארצית, 0–6, ולהעפיל לשמינית גמר הגביע. בעבר נחשב הדרבי הזה, דרבי הפרברים של ת"א, לעימות מסקרן, אך כיום הבדלי הרמות הם כמעט תהומיים. תרמה לכך גם העובדה ששמשון חסרה לא פחות משלושה שחקני הרכב, יניב עופרי (מלך השערים), דומיטרסקו וחיים סירוטקין.

הכל נסגר כבר במחצית הראשונה. שוער שמשון, אייל וקראוט, זכה לגעת בכדור רק בדקה השמינית, כשירד לכדור חזק של איזמירלי. הראשון של בני־יהודה הגיע בדקה ה־19. איזמירלי מסר לגראסימץ' ברחבה, ומלך שערי השכונה בעט מ־15 מטר לרשת הגבוהה, 1–0.

8 דקות אחר כך ביצע סהר מזרחי סלאלום בהגנת שמשון, העביר למסובי שהוכשל ברחבה ומזרחי הפך את בעיטת ה־11 ל־2–0. עוד לפני ששחקני שמשון הספיקו לבצע שלוש מסירות רצופות, הם כבר פיגרו 3–0. דקה 35: עופר לוי שלח משמאל את ואסילי מוקאן וזה בעט חלש לרשת. 4 דקות למחצית נכבש השער היפה במשחק: מוקאן הקשית מימין, איציק לוי המשיך בראש ומסובי שלח טיל מהאוויר לרשת הגבוהה, 4–0.

מאותו רגע הורידו הזהובים הילוך, אך הסתבר להם שגם בהליכה אפשר לכבוש מול שמשון. דקה 55: צירוף בין מסובי לגראסימץ', כשהאחרון הקשית בתיחכום לרשת מעל וקראוט, 5–0. ורקאוט ירד לנוח ואת אפודת השוער של שמשון קיבל מליקה, ובני־יהודה לא חסכה גם ממנו את התענוג. בדקה ה־77 הגיע גראסימץ' ללא קושי לתוך הרחבה, חיפש מישהו שעדיין לא כבש ומצא את יורי מורוז, שהשלים שישיה מקרוב, 6–0.

שמשון: וקראוט (56 מליקה); אורן גולן, ועקנין, מרינה, כרמונה, (48, עומר דורון), מלכה, (36, איוניר), גבזה, מליחי, תומר עמר, אומלסקי, אמינוף.

בני־יהודה: שטראובר; (76, מנשה); מוטי ששון, מורוז, אוחיון, עופר לוי, איציק לוי, (56, משען), איזמירלי, סהר מזרחי, מוקאן, מסובי, (71, אוטאצי), גראסימץ'.

שפט: יהושע לויה, אלף צוסים, בת־ים.

נצח מסובי מדלג על פני שחקן שמשון אתמול בניצחון 6–0
צילום: שחר מוספילד

הפ' פ"ת – הפ' לוד 2–1

מישיש טרח בערב שבת

מאת שי קרנר

מישיש: שער ניצחון

הפועל פ"ת אמנם עלתה לשלב הבא לאחר שניצחה את הפועל לוד 2–1, אבל זה לא בא להם בקלות, לשחקניו של גיא לוי, ובמחצית הראשונה גם הרחנו הפתעה.

זה היה אחד ממשחקיה הפחות טובים של הפועל פ"ת העונה, שסבלה מאוד מחסרונם של אופיר קופל וארורס קייסי (צהובים). במקום קייסי הוצב בעמדת המגן השמאלי יוסי לוי, שלא הסתדר בתפקידו החדש ולוד ניצלה זאת.

לוד פתחה בתנופה, צופפו את ההגנה ויצאה למתפרצות, בעזרת הקשר הברזילאי המצויין, מריו לוסיו והחלוץ רמי ברדה. בדקה ה־17 מסר לוסיו כדור עומק מצויין לברדה, שפרץ מימין, עבר את סולום ומזווית קשה ירה לרשת, 1–0 ללוד.

בלוד החלו להאמין שאפשר לחולל הפתעה. לוסיו המשיך לעורר מהומות בהגנה פ"ת, והגנת לוד מירדה את חייהם של מאיה וקקון. בדקה ה־45 היתה פ"ת קרובה לשוויון, אבל כדור שבעט מוחרר מקרוב הורחק מקו השער.

במחצית השניה ירדו שחקני לוד להגנה, במטרה לשמור על שער היתרון, וכמעט ולא עברו את קו מחצית המגרש. פ"ת לחצה על שערו של ארז בנודיס והצליחה להשוות. בדקה ה־58 הגביה כרמלו מישיש כדור מימין, וקקון נגח מקרוב פנימה, 1–1.

בדקה ה־68 הופל לוסיו ברחבת פ"ת, אבל השופט בני כהן לא נענה לדרישות הלודאים לבעיטת 11. שלוש דקות אח"כ הוכשל קקון ברחבת לוד ע"י משה בן־הרוש. בני כהן הורה על נקודת ה־11, ואת הפנדל ירה מישיש פנימה, 2–1 לפ"ת, וסוף לחלומות ההפתעה של לוד.

מיכאל קדוש, מאמן לוד: "אחרי שהובלנו במחצית 1–0, החבר'ה ירדו להגנה לשמור על התוצאה, למרות שלא ביקשתי זאת. במצב של 1–1 הגיע לנו פנדל, אבל אני לא מצטער כי המטרה שלנו זה להצליח בליגה".

הפועל פ"ת: חס, ישראל כהן, קרגיל, סולום, יוסי לוי, קוזושוילי, מישיש, מאיה, אברבנאל (78 מנור חסן), קקון, מוחרר.

הפועל לוד: ארז בנודיס, אלאלוף, אורן, בן־הרוש, בגולה, רגב (72, יוסי ממן), טקוואזדה, לוסיו, אמיר כהן (84 ווחידי), אלפתרי, ברדה.

שפט: בני כהן, 1,000 צופים בפ"ת.

מרמורק – מכבי נתניה 0–4

חלוואני צמד, ארושקביץ חמד

מאת ערן להב

ז'אנו: שער מסיים

בהפועל מרמורק, מצמרת ליגה א' דרום, קיוותה אולי לנצל את הביתיות כדי להפתיע את מכבי נתניה, אבל כבר בדקות הראשונות היה ברור שהבדלי הרמות בין שתי הקבוצות יהיו בלתי ניתנים לגישור ונתניה, ללא מאמץ מיוחד, ניצחה 4–0.

מצטייני המחצית הראשונה היו ירוסלאב ארושקביץ, במסירות מדוייקות, והחלוץ הצעיר אופיר חלוואני, בהוצאה לפועל. חלוואני (דקה 4) ואבישי ז'אנו (11), עוד הספיקו להחמיץ, והשער הראשון הגיע בדקה ה־17: ארושקביץ פרץ משמאל, הגביה למרכז וחלוואני בעט נפלא מהאוויר לרשת, 1–0. תוך שלוש דקות כבשה נתניה את השני. גם הפעם שיתוף פעולה בין ארושקביץ, שמסר למרכז, לבין חלוואני, שבעט מקרוב פנימה, 2–0.

מרמורק ניסתה להגיב, אבל הגנת נתניה, בראשות אסי דומב, סיכלה כל ניסיון מסודר לסכן את שערו של בלדב. מרמורק ניסתה, אם כן, רק בבעיטות מרחוק, של נתן הרשקוביץ ואמנון זנדני. בדקה ה־45 דרשה מרמורק בעיטת 11, לאחר שרור גורדנה נדחף ברחבה בידי סלובודאן דראפיץ', אבל השופט, רוני פירו, הורה להמשיך.

במחצית השניה נמשך יתרונה של מכבי נתניה, הפעם בניצוחו של דימיטרי אמבויו, שגם בישל את השער השלישי בדקה ה־50: הוא מסר למרכז הרחבה וארושקביץ, מ־10 מטרים, בעט פנימה, 3–0 לנתניה.

בהמשך, החמיץ חלוואני כמה הזדמנויות טובות ולקראת הסיום היתה גם מרמורק קרובה לשער (74), כשרור גורדנה נגח למשקוף. נתניה גמרה את המחסנית בדקה ה־89: אבישי ז'אנו חלף על פני הגנת מרמורק וסיים את המבצע מקרוב, כשגילגל פנימה, 4–0.

מרמורק: שיטרית; הרשקוביץ (80 סקרוקה), ברוך, איסק, נגירני, שאולי, (46, מזרחי), חנדלי, זנדני, גורדנה, עמית לוי, גולן.

נתניה: בלדב; ז'אנו, דומב, טהא, בוארון, דהאן, (80, בריק יהודה), דראפיץ', אמבויו, גבאי, ארושקביץ, (מיימון, 64), חלוואני.

שפט: רוני פירו; 700 צופים במרמורק.

כדורגלן השבת

זהה את השחקן־וקח כסף מזומן

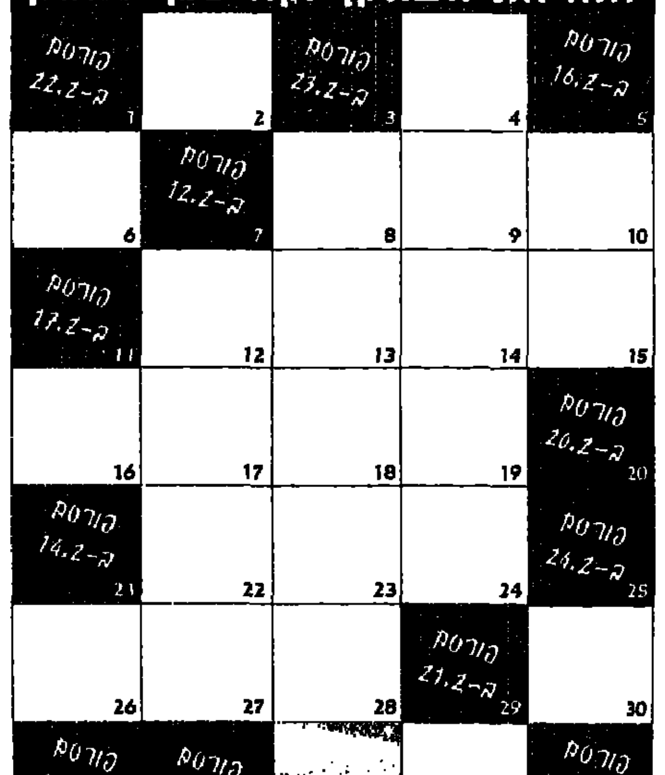

מבצע משותף של מעריב ספורט ושירים ושערים!

מהלך המשחק

1. מדי יום מתפרסם במעריב ספורט חלק אחד מתוך פאזל בן 35 חלקים, המרכיב דיוקן של כדורגלן פעיל ידוע מהארץ.
2. אוספים כל יום את הפאזל ומחכים בשבת לתוכנית "שירים ושערים".
3. מקשיבים לתוכנית מתחילתה. במהלך התוכנית עולים לשידור חי 5 מאזינים שינסו לזהות את השחקן.
4. מאזין שזיהה נכון, זוכה על המקום בכל הכסף שיצטבר. סכום פתיחה – 2500 שקלים. שים לב! אם המאזין טעה, נוספים 500 שקלים לקופה וסכום הכסף כולו עובר ומצטבר לטובת המאזין הבא.*
5. אם במהלך התוכנית לא הצליח אף אחד מ־5 המאזינים לזהות את דיוקן הכדורגלן כל הסכום כולו עובר לשבת הבאה!

* לפי תקנון המבצע

רמז מס' 15

המשחק בפיקוח רו"ח, תקנון המבצע נמצא במשרדי הנהלת מעריב רח' קרליבך 2, ת"א. ההשתתפות אסורה על עובדי מעריב, רשת ב', פרסום פוגל לוין ובני משפחותיהם.

יריב מצוין

מאת רון עמיקם

הבוקר, כשירוקנו את הפחים, יגלו בתוכם חלק גדול משחקני שיכון המזרח את המקומונים שהימרו עליהם כעל סנסציית הגביע של 1995. אבל הסנסציה החזיקה מעמד פחות מרקה, נכנעה לפנדל מפוקפק, ונשארה (2-1) עם הסופרלטיבים והחיים בזבל.

מכבי הרצליה עלתה לשמינית הגמר, אבל גם שם מודים היום לשופט רמי ברדה שמנע מהם הארכה, ולניב כהן שקטע את המירוץ המטורף של שאול בסון, הקטן המקומי, בדרך לעייזור וייצמן.

אחרי שהפילו את הטוטו פלוס, התפנו שחקני השיכון להפיל את המדינה. בדקה ה־48 בעט המהנדס, איתן שלום, כדור עונשין ששרק ליד הקורה. בצד השני הוציא שלומי בן חמו עוד הצלה מסולימן, ובדקה ה־57 הדף סולימן כדור עונשין מרהיב של יוסי מדר.

אבל בשיכון חיכו לרגע מת. בדקה ה־64 הוציא יוסי דרווישה מתפרצת ושלח את אשכנזי באגף הימני. דני הסתבך, אבל הרים כדור גבוה. גילארדי וששון כהן קפצו אליו, גילארדי איגרף חלש, כהן קם ראשון, ראה שער ריק והרים את הרשת, 0-1 לסנסציה.

כל השיכון התייצב על הגדרות, אבל 40 שניות בלבד חלפו עד שניב כהן גנב כדור, נכנס לרחבה ובעט חלש לפינה, 1-1.

רגע משבר בשיכון? לא אצל סולימן, שהדף עוד כדור של מדר וראה את הקורה זזה מבעיטה של עופר מזרחי.

ואז בא הרגע של ברדה. דקה 81: יניב כהן נכנס בצורה מסוגננת לרחבה, נתקל בחננאל חלה ונפל. ברדה הפתיע ושרק לפנדל. חלה, שהעיף פעם את דוביד מהגביע, הדיח הפעם את עצמו. יוסי מדר בעט פנימה, 2-1.

אבל הדרמה לא הסתיימה. 3 דקות לסיום הגביה איתן שלום קרן ודני אשכנזי נגח למשקוף. שיכון תחכה לעירוני אילת בעוד חודש. משחק אש.

שיכון המזרח — מכבי הרצליה 2-1

בשיכון הפקיעו אתמול את מחירי הכרטיסים (פי 3 מהרגיל), דחסו 1300 איש ליציעי האבן ולחומות הפרחונים, והעלו הרכב חסר. נכון, הרצליה עלתה ללא זרים, אבל להניע כדור בלי אלון סנסל ויהודה יהודה, את זה אפילו ניבו ברגיג (הפסד ראשון העונה) לא יכול היה להרשות לעצמו.

במחצית הראשונה הניכה הרצליה די באדישות. היא אמנם הציבה שני שומרים אישיים (ישראל כהן על ששון כהן האימתני ואלכס ברמכר על דני אשכנזי השקט) וניסתה לתמרן על המשטח הגרוע, אבל חוץ מלמצוא את שאול בסון ביום מלא אטרף, ואת יריב סולימן בין הקורות כמו פנתר, לא עלתה ליתרון.

נכון, בדקה ה־13 התעופף סולימן פעמיים לנגיחה של אמסלם ובעיטת חותה של קורן, ובדקה ה־15 הדביק עופר מזרחי כדור למשקוף, אבל גם גילארדי נאלץ להתעופף כדי לקטוע מהלך מתוכנן בין זוהר קריטי לחננאל חלה. ליגה ב' החזיקה מעמד. במחצית התלונן אליעזר בן־אהרון, המשגיח על מזרחי: "איזה בזבוז אנחנו אם אלה ליגה לאומית".

שיכון המזרח: סולימן; בורחבוס, חלה, בסון, בן־אהרן; לבנת, פלגי (שחר/84), שלום, קריטו (דרווישה/55); ש.כהן, אשכנזי.
הרצליה: גילארדי; גת, דניאל, ברמכר, י.כהן, קרן (אלשוך/61); בן־חמו, מדר, י.כהן, מזרחי, אמסלם.
שפט רמי ברדה, 1300 צופים בשיכון המזרח.

שיכון זמני. ששון כהן (משמאל) העלה את שיכון המזרח ליתרון שלא הספיק. צילום: דני מרון

לקחו את הכסף ועפו

מאת יוסי נחום

משחק גביע חלש ורדוד כמותו היום אתמול באר־שקלון. הפועל באר־שבע הלאומית, שהודחה אשתקד ממשחקי הגביע במגרש צר המידות של מכבי יבנה מהארצית, פוקדה לשחק במגרש עתיק היומין בעכו, ולכן שילמה לעכו 50 אלף שקלים בתוספת אירוח בקרית מלון באשקלון, תמורת העברת הבית. אבל אנשי עכו הם שעשו עסקה מצוינת. למרות שהודחו מהגביע 0-3, די אם נציין שכל תקציב של הקבוצה לעונה הוא 400 אלף שקל לעונת 95-96.

באר־שבע פתחה את המשחק בהתלהבות ועלתה ליתרון כבר בדקה השניה. מריאן קלמסקו השאיר כדור ברחבה ליוסי שושן, שבעט בין רגליו של שוער עכו [illegible] 0-1.

של אסי רחמים, השוער המחליף של באר־שבע. בדקה ה־57 שלח עייש את שמעון עמר מול שוער באר־שבע, אך הוא החטיא מקרוב. בדקה ה־82 [illegible] אך אסי רחמים [illegible]. בדקה ה־84 [illegible]

■ יו"ר עכו: בגלל הכסף וויתרתי על אפשרות לנצח

[illegible]

מכבי עכו — הפועל באר־שבע 0-3

[illegible]

קרית מט

מאת בנו דוד

אם היו לשחקני מכבי קרית גת מארצית ולקברניטי הקבוצה, חלומות להפתיע את הפועל תל־אביב במבצרה בבלומפילד, הרי שהם גנוזו הרבה לפני סיום ההתמודדות.

הפועל תל אביב לא נזקקה ליכולת גבוהה כדי לנצח את קרית גת 0-3. עם עוד טיפ טיפה של ריכוז יכלו התל־אביבים לכבוש שערים נוספים. אך גם תוצאה זו מספקת את משה סיני וחבורתו, שחששו ממשחק הרבה יותר קשה.

הפער בין הליגות – הלאומית והארצית – בלט מאוד לעין. האורחים מקרית גת הפגינו כדורגל חלש בכל האגפים: הגנה חדירה, קישור לא יוזם, וחוד בו סבל החלוץ הטבעי היחיד, גילי ססטורטס, מאספקת כדורים דלילה. הפועל תל־אביב הפגינה כדורגל קבוצתי פשוט, עם המון סבלנות ובעיקר תכליתיות ליד השער.

הפתיחה היתה די שקולה, ובעידוד 400 אוהדים מקרית גת ניסו האורחים לשבש את משחק התל־אביבים, בשורותיהם בלט במחצית הראשונה המגן הנמרץ אבי אוולאי.

מהרכב הפועל נעדרו דוד אמסלם, מאיר מליקה, ואלון אוסיר, אך גם בהיעדרם ידעו המחליפים למלא את השורות. תל־אביב בעטה למסגרת לראשונה רק בדקה ה־33 (צחי זנטי), אולם דקה מאוחר יותר הגביה תומר אליהו לרחבה, והבלם הפולני דמיאן לוקשיק נגח בחוזקה לרשת, 0-1.

גם במחצית השניה נתנו המקומיים את הטון בשדה. בדקה ה־58 נגח לוקשיק לעבר השער, אך המגן אייל שדה חילץ מן הקו.

בדקה ה־71 הזינו במבצע אישי נאה של תומר אליהו, שחלף על־פני שלושה שחקני הגנה של קרית גת ובעט מ־14 מטר לרשת, 0-2.

הפועל ת"א — מכבי קרית גת 0-3

כאן נשברו האורחים, והפועל ת"א עשתה בשדה ככל העולה על רוחה. שגיב אליהו הדביק בדקה ה־71 כדור חזק למשקוף, ואילו בדקה ה־78 נגח יעקב שורץ המצויין את השער השלישי של קבוצתו לאחר הגבהה של קו־מיש מוסקל, 0-3.

הפועל תל־אביב: באקו; אוזלאי, שרעבי, לוקשיק, מימר, בלם, זנטי, שוורץ, מוסקאל, ת. אליהו, (לינהרט, 80), שגיב אליהו (שחר כהן, 85).
קרית גת: מ. דיהאן; שדה, אורי אלקבץ, בן סעיון, בן שמעון, (ע. אלקבץ 48), חיים כהן (זנאשווילי, 66), בן דיין, דדון, טבה, סייג, ססטורטס.
שפט דוד מלכה ב', 1000 צופים, בלומפילד.

איצטדיון רמת־גן

מאת דוד שחם

בשבוע שעבר ספגה הפועל רמת גן תבוסה צורמת בגמר גביע הטוטו הארצי, 5-1 לבת־ים. חלפו שלושה ימים ואותה קבוצה שהובסה באה לחולון, ניצחה 2-1, העיפה את צפרירים מהגביע, ועשתה למעשה את ההפתעה הגדולה וכמעט יחידה של 16 משחקי הגביע.

האורחים מרמת גן, שבשלב הקודם הדיחו את הפועל חדרה 0-1, באו לחולון ללא הבלם הוותיק, יובל נעים המורחק, והקשר הזר, פיטר סרבין הפצוע. אבל הם גם באו ללא רגשי נחיתות, שלטו במחצית הראשונה במרכז השדה, סיכנו מדי פעם למרות ששיחקו עם חלוץ יחיד, הציבו צמד שומרים על חלוצי חולון – רונן סורני על חזי שירזי ואלדר שפלר על שי הולצמן – וברוב הדקות הצליחה להצר את צעדיהם של החלוצים.

צפרירים חולון — הפועל ר"ג 2-1

רמת־גן הציגה משחק הקרבה והשיגה שער יתרון בכר בדקה ה־8. אייל כהן ניצל החלקה של אורן זיתוני על הדשא כ־30 מטר משער חולון, קלט את הכדור, שעט עימו קדימה, מסר במרוויק לאילן בכר שניצב סמוך לקו ה־16. בכר פרץ לעבר אלכסנדר ז'ירדקוב, שוער חולון, ומולו קבע 0-1 לר"ג.

במחצית השניה עברה היוזמה לצפרירים, שתקפה ללא הרף אך גם בחוסר יעילות. מדי פעם הצליחה ר"ג לצאת להתקפות מתפרצות בניצוחם של אבי ברשצקי ומאיר סומך, אך לא יותר מכך.

שער השיוויון היה איפוא צפוי, ואכן הגיע בדקה ה־64. חזי שירזי קיבל כדור על קו הרוחב, מסר מצויין למרכז, שם המתין אסי טובי שכל שנותר לו לעשות היה לדחוק פנימה, 1-1.

כשנרמה היה שהארכה בדרך, עשתה רמת־גן את הסנסציה. מאיר סומך מסר כדור מצויין לאילן בכר, שדהר לעבר שער חולון, ובתוך מלבן ה־16 הוכשל על ידי אלי כהן, בלם צפרירים. השופט חיים יעקב הורה על הנקודה הלבנה ושלף כרטיס אדום לכהן. שמעון פרץ בעט היטב פנימה, 2-1.

בוקסנבוים: הפתענו גם את עצמנו

אבי ברשצקי, קפטן רמת גן: היה קשה, אבל החזרנו את הכבוד לאחר ההשפלה בגמר הטוטו.

אילן בכר: ראינו מה זה ליגה לאומית.

אבי בוקסנבוים, מאמן רמת גן: באנו בלי יומרות והפתענו גם את עצמנו.

מוטליה שפיגלר, מנג'ר חולון: גם מפתיע וגם מאכזב. מחצית ראשונה שלנו לא טובה, ובשניה היינו טובים יותר. השווינו, אבל רמת גן ניצלה הזדמנות אחת טובה יותר וניצחה. כל הכבוד להם.

צפרירים: ז'ירדקוב, זיתוני (יצחק לוי), גולדברג, אלי כהן - הורחק, מישאל, מיונטי, אבוקסיס, קונסטנטין (בן ברוך), הולצמן, טובי, שירזי.
רמת גן: אלטרן; בכר, פלטשר, מורנו, ציקה, סומך, ברשצקי, אייל כהן (זמיר), שפלר, פרץ, בכר (פרידמן).
שפט חיים יעקב. 600 צופים בחולון.

קרית אונו, אשדוד קוואטרו

נחיתה רכה. אלון מזרחי (משמאל) התעופף עם המצויין של קרית־אונו, אלון המרדינגר, ואח"כ כבש והעיף אותו ואת חבריו מן הגביע. צילום: שלמה וולקוביץ

הפועל קרית אונו -- עירוני אשדוד 4-1

מאת דרור מילר

הפועל קרית אונו, בעבר הסינדרלה של גביע המדינה, עפה מהמשך המשחקים בעקבות הפסד ביתי 4-1 לעירוני אשדוד. 54 דקות החזיקו הכחולים־לבנים מעמד, עד שנחת עליהם האוירון, ומייד אחריו כל חיל האויר האשדודי. "הראש שלנו היה ביהוד, ששיחקה משחק השלמה מול לזרוס", אמר בסיום חבר הנהלת קרית אונו, שלום נעים.

נעים, כמו יותר חבריו לאגודה, לא אהב את הבשורה מיוחד על שער השיוויון של ירון זהבי לרשתו של משה מרקוביץ, שפירושו כי יהוד ממשיכה בצעדים גדולים לליגה הארצית, ואונו תצטרך לעשות עוד עונה בליגה השלישית. בהחלט לא השבת של קרית אונו.

ללא עופר בקר, איתן קורן ורמי ברכה – ברגים חשובים במערך של קרית־אונו, נפלה המעמסה על אבי בן עזרא ורונן פייגנבוים. השניים דחפו קדימה את מיכאל אוצרשווילי וניב טל (מזכירים במשהו את אלה מהבושידו) שגרמו לבוני גינצבורג לחזיע מעט.

אלון מזרחי יכול היה, בדקה ה־36, לחזיז לראשונה את הרשת, אך משה רונן הדף ברגלו. קרית אונו רצתה הפסקה מאופסת, קיבלה אותה, אך מחדר ההלבשה חזרה למחצית השניה קבוצה שונה לגמרי. אשדוד החלה מיידית את המדפסת של המקומיים, והשער היה עניין של זמן בלבד.

קרית אונו החזיקה מעמד 54 דקות, ואז באה התקפה אווירית של אלון מזרחי ועימו כל הטייסת האשדודית

הסיפתח בא בדקה ה־54. אורן רביבו הגביה משמאל, ומזרחי הקדים את שומרו המצויין, אלון המרדינגר, ונגח פנימה 0-1. שתי דקות חלפו ואז הגיע הראשון של הניגרי תומפסון אוליאה בישראל. 56: רן חפיף פרץ מימין, שלח כדור רוחב, ואוליאה בעט מקרוב לרשת, 0-2.

כאשר כולם החלו לחשוב שהעסק נסגר, הגיע רונן פייגנבוים. בדקה ה־61 קיבל הבן של שייע כדור מימין, סידר את רביבו בתרגיל עקב נהדר, המשיך לרחבה, ושלח לניב טל שהמשיך בקטנה לרשת, 1-2.

קרית אונו ניסתה לחזור למשחק, אבל אז התברר כי אשדוד זו ליגה אחרת. יגאל זריהן, חמש דקות לאחר שנכנס (70) בעט מתוך הרחבה לרשת הגבוהה, 1-3. את הסיפור סיים תומפסון אוליאה, שהשלים צמד כשהשחיל פנימה כדור שהדף השוער, וקבע 1-4.

קרית אונו: רונן, פתחי, בקר, המרדינגר, דבורה, פייגנבוים, ולמר, מישל (קובה 56), בן עזרא (דפני 48), אוצרשווילי, טל.
אשדוד: גינצבורג (כהן 82), קונסטנטין, אוקפור, אוואט, רביבו, אלון כהן (סויסה 82), טלמסיקוב, חפיף (זריהן 65), מקריצקי, אוליאה, מזרחי.
שפט אריק חיימוביץ, 400 צופים בקרית־אונו.

בת ים הפתיעה רק עד ההפסקה

מאת יהודה גולן

בית"ר ירושלים — הפועל בת־ים 1-3

הפתעה לא התרחשה אתמול באיצטדיון טדי, למרות שעד לדקה ה־45 אפשר היה לחשוב שהפועל בת־ים תצליח לחולל נסים ונפלאות ולהדיח את בית"ר ירושלים מהמשך משחקי הגביע.

עד לדקה זו הוליכה בת־ים 0-1 לאחר שער עצמי אומלל של הבלם סרגיי טרטיאק, בשיתוף השוער גיורא אנטמן. יתרה מזאת, מפתיחת המשחק הוכיחה האורחת מן הארצית כי היא לא נופלת מבית"ר. שחקניה החזיקו בכדור, שלטו במרכז השדה, והניעו את הכדור במסירות מדוייקות מרגל לרגל.

אלא שארבע דקות לאחר שהובקע שער היתרון, שניות לפני ההפסקה, השוותה בית"ר – ושער השיוויון הזה שבר את האורחים.

המחצית השניה היתה כבר סיפור אחר לגמרי. בית"ר שלטה לחלוטין ולמרות חוסר התכליתיות של חלוציה, שיכלו לכבוש כמות משולשת של שערים, נעלמה בת־ים ובית"ר ניצחה 1-3 ועלתה לשלב הבא.

הכל החל בדקה ה־41. הגנת בית"ר חילצה כדור מחלוצי בת־ים. איגור גבריליין עט על טרטיאק – שהחזיק בכדור בתוך הרחבה – ולחץ אותו. טרטיאק הסתובב ומסר כדור מרוד לאנטמן, אלא שהשוער הוותיק נכשל בניסיון הרחקה ברגלו, והכדור שיפשף את הנעל ונחת במפתיע ברשת, 0-1 לבת־ים.

בדקה ה־45 הוכשל טרטיאק על קו ה־16. אלי אוחנה בעט כדור מדוייק לקורה, שהורחק לאגף ימין. שטפן סלוי השתלט עליו, בעט שטוח לרחבה, ורונן הרזי דחק מקרוב פנימה, 1-1.

במחצית השניה נעלמה בת־ים לחלוטין מהמגרש. סלוי טיווח בדקה ה־54 את גבי אלבו מ־20 מטר, אבל שוער בת־ים יירט. בית"ר הפעילה לחץ רצוף, ושוב היה זה ההונגרי סלוי – המצטיין במגרש – שמסר יטינה אחרי בעיטה חופשית בדקה ה־57. הרזי קיבל את המסירה באהבה, לא המתין, הסתובב, חדר לרחבה ומזווית קשה בעט פנימה, 1-2 לבית"ר.

בת־ים שינתה מערך, כאשר המאמן גילי לנדאו הורה לליאור מזרחי לנטוש את השמירה האישית ההדוקה על אוחנה ולהיצמד להרזי, אלא שזה היה מאוחר מדי. מזרחי אומנם ניטרל את הרזי, אבל שמעון בימון, באגף שמאל, מצא בדקה ה־75 את ניר רייכמן במרכז הרחבה, ורייכמן שלח כדור לפינה הנגדית ופנימה, 1-3.

בית"ר ירושלים: אנטמן, בימון, טרטיאק, בנאדי, אייל כהן (אלתודר), ת. אוזלאי, גרשנייב (מזרחי 46), רייכמן, סלוי, אוחנה, הרזי.
הפועל בת־ים: אלבו, אמזון (פליטר 80), זרבוב, ל. מזרחי, פלסטיאן, ערן עזרי, אהרונוב, ח. בכר, אורן יוסף, גורדנה, גבריליין (שירן אדיר 67).
שפט אכרם זועבי, לעיני 3500 צופים בטדי.

טריטיאק קיבל מדדש מענק של 1,000 דולר

טריטיאק. שמח בחשבון הבנק

יו"ר בית"ר ירושלים, משה דדש, העניק אתמול באופן אישי מענק של 1,000 דולר לבלם האוקראיני, סרגיי טריטיאק, לאור יכולתו המצויינת בשבועיים האחרונים. טריטיאק כבש בשבת שעברה שער ראשון במדי בית"ר, אבל אתמול כבש שער עצמי, באשמת השוער גיורא אנטמן. דדש: "טריטיאק מראה לחימה, בגרות והוא בין הבולטים".

בבית"ר מרוצים גם מיכולתו של הקשר ההונגרי, אישטוון שאלוי, והצעה למימוש האופציה לעונה הבאה כבר הוגשה לו. שאלוי נוטה לקבל את ההצעה. ■ רון עמיקם

■ שני מועדים בשמינית הגמר

משחקי שמינית גמר הגביע יתקיימו ככל הנראה בשני מועדים שונים בגלל משחקה של ישראל במוקדמות אליפות אירופה נגד צרפת. מחזור שמינית הגמר מיועד ל־25 במארס, 4 ימים לפני המשחק נגד צרפת ולפי תקנון ההתאחדות כל קבוצה שלה יש שני נציגים ומעלה בנבחרות, יכולה לדחות את משחקה. כרגע, יש 7 קבוצות עם אופציה לשמינית (אם להפועל כפ"ס יהיה נציג שני באולימפית – מוטי יברבוים), שתדחינה את משחקיהן בעשרה ימים – מכבי חיפה, מכבי ת"א, הפועל ת"א, הפועל חיפה, בית"ר ירושלים, עירוני אשדוד ומכבי נתניה. ■ רון עמיקם

הפועל חיפה הישאם זועבי נפגע אתמול במהלך המשחק באצבע רגלו, ואתמול הובע חשש כי הוא סובל משבר. היום ייבדק השחקן בבית חולים, ונראה כי רק לאחר בדיקה זו, ייקבע אם הוא כשיר לחזור לאימונים.

אתמול העריכו בהפועל חיפה, כי הפגיעה באצבעו של זועבי, אינה קשה, ולכל היותר, הוא סובל מנקע. ■ יונתן הללי

עירוני אשדוד אלון כהן לא ישחק בשבת הקרובה מול מכבי חיפה. כהן ספג אתמול את הכרטיס הצהוב הרביעי.

עמיר תורג'מן הפצוע בכף רגלו ינסה לשוב לאימונים השבוע. תורג'מן שנעדר אתמול מהמשחק, סובל מסדק באצבעות רגליו ורק מנוחה עשויה לגרום לו להחלים.

ישראל מאיה שנעדר אף הוא מהמשחק סובל ממתיחות בשריר וישוב לאימונים בימים הקרובים. ■ דרור מילר

■ בוקסנבוים: במשחק אחד שיפרנו את התדמית

החזרנו את הכבוד לאגודה ולעצמנו, התגאו שחקני הפועל רמת־גן, לאחר הניצחון הגדול על צפרירים חולון, השבוע הקשה שעבר על הקבוצה (הפסד ביתי לקרית גת ותבוסה בגמר גביע הטוטו), יצר בקרב השחקנים אמביציה מיוחדת.

"במשחק אחד הם שיפרו את התדמית של הקבוצה", אמר מאמנם אבי בוקסנבוים. היו"ר רוני אבירי, הודיע לשחקנים עוד ביום חמישי, על ביטול הקנסות שהוטלו לאחר ההפסד לקרית גת. החלוץ אילן חכים, שאיחר לאסיפת הקבוצה לפני המשחק, לא התלבש לפי החלטת בוקסנבוים. את מקומו בהתקפה תפס אילן בכר, שהוסט לעמדת המגן והיה גורם ראשי בניצחון.

להרכב הקבוצה בדרבי מול הכח בשבת, יחזור הליברו, יובל נעים. פטר סרבין, שלא התאמן בשבוע האחרון בגלל פציעה, אמור להיות כשיר עד סוף השבוע. ■ שלומי שמחי

■ מלמיליאן חזר לכבוש

אורי מלמיליאן שב למגרשי הכדורגל לאחר שלוש שנות היעדרות וכבש שער במשחק דרבי הוותיקים בין בית"ר ירושלים להפועל ירושלים, שהסתיים בניצחון בית"ר 2–1.

יתר התוצאות: שמשון – אשקלון 2–1; נווה גולן – רמת השרון 3–3; בית"ר רמת גן – צפרירים 3–1; טירת הכרמל – הפועל חיפה 4–3; מכבי חיפה – אור עקיבא 1–1; יקנעם – אחווה חיפה 2–1; אופקים – גדרה 4–3; שדרות – קרית מלאכי 2–1; מכבי פתח תקווה – אור יהודה 6–2; הפועל חולון – הרצליה 3–0; לוד – רחובות 1–1. במשחק השלמה: יהוד – אשקלון 1–1.

■ וינסנט לא שכח לכבוש

לאחר שלושה חודשי היעדרות, שב אתמול וילי וינסנט, הזר ממאוריציוס, של הפועל בית שאן, לשרת המשחק, וינסנט שותף אתמול במשחק הניצחון של בית שאן, 4–1, בנצרת, והמאמן אלישע לוי, הביע שביעות רצון מיכולתו. השחקן אמר: "אני מרגיש טוב ומקווה להשתלב בהרכב הפותח מול ראשל"צ בשבוע הבא". את שערו היחיד בליגה כבש וינסנט מול ראשל"צ בסיבוב הקודם.

ח"כ דוד לוי, מינה ביום שישי ועדה מיוחדת שתדון במחלוקת בין פלגי ההנהלה של הפועל בית שאן. ההנהלה התכנסה ביום שישי לישיבה מיוחדת, ובסופו של דבר, מונו מזכיר מועצת הפועלים פיני קבלו, הקבלן אברהם יצחק וסגן ראש המועצה בבית שאן, יצחק וייצמן, כדי לגשר בין הצדדים. ■ גדעון אברהם

מכבי הרצליה השחקנים שהביעו את רצונם להמשיך ולשחק בקבוצה גם בעונה הבאה, אמורים לחתום היום על מסמך שיופץ ביניהם, כפי שנוסח שלשום על ידי נציג השחקנים, עופר מזרחי, ונציג הקבוצה, עו"ד יוסי הרס.

בהרצליה רוצים להודות לאנשי מכבי שיכון המזרח, על היחס הארוח שקיבלו אתמול במשחק. ■ אברהם בן־יוסף

אחי נצרת המאמן עומר נסאר, הכחיש אתמול את השמועות על התפטרותו מאימון הקבוצה. נסאר הדריך אתמול את קבוצתו במשחק הגביע מול בית שאן, ואמר "אף פעם אני לא מרים ידיים ואמשיך עד תום העונה, כדי להשיג את המטרה ולעלות לליגה הארצית". ■ אליאס חורי

הפועל ת"א קיבלה 400 אלף שקל באישור ההסתדרות

שגיב אליהו המוצהב, ומאיר מליקה הפצוע – לא ישחקו בדרבי בעוד שבועיים

מאת מאיר ריפמן

מועצת פועלי תל־אביב העבירה לקבוצת הכדורגל של הפועל תל־אביב סכום של 400 אלף שקל, כדי שתוכל לתפקד ולשלם את שכר החודש שעבר לשחקנים ולכל הצוות.

כזכור, כשנכנס חיים רמון לתפקיד יו"ר ההסתדרות הודיע שלא יעביר כספים לקבוצות הייצוג, ואף אסר על מועצות הפועלים לעשות זאת.

בחודש הפגרה (ינואר) לא היו הכנסות ממשחקים והיו קשיים לשלם את השכר. ובמיוחד בגלל שסכום של 330 אלף שקל שהיה מתוכנן בתקציב הקבוצה מעיריית ת"א – קוזז ע"י העירייה, בגלל התחשבנות בין מועצת הפועלים לעירייה על תשלומי מסים וארנונה.

ראשי הפועל ת"א לחצו לקבל את הכסף שמגיע להם ושתקוע בעיריית ת"א בגלל מועצת הפועלים. באישור ההסתדרות העביר מזכיר מועצת פועלי ת"א גרשון גלמן לקבוצה 400 אלף שקל בעשר המחאות – 300 אלף שקל לבוגרים, ועוד 100 אלף עבור מחלקת הנוער (כיוון שהבוגרים שילמו תשלומים שונים למחלקת הנוער בסך 70 אלף שקל).

למשחק הדרבי התל־אביבי נגד מכבי, שאותו תארח הפועל ת"א בעוד 13 ימים – תאלץ הפועל ת"א לשחק ללא שני החלוצים שלה: שגיב אליהו, שספג אתמול כרטיס צהוב שלישי, ומאיר מליקה הפצוע בברכו וככל הנראה יצטרך לעבור ניתוח ארתרוסקופיה.

הבוקר ייבדק אצל ד"ר ישראלי שיתן לו את האבחנה המדויקת, אחרי שעבר צילום מיוחד בשבוע שעבר.

ב"ש תארח את הפועל פ"ת לאור זרקורים

דוידי, יחמיץ את התאורה

מאת חיים זלקאי

הסתיימה "תקופת החושך" בבאר־שבע: לראשונה זה 2000 שנה יתקיים בבירת הנגב משחק רשמי בליגה הלאומית לאור זרקורים. המשחק, שיפגיש את הפועל ב"ש והפועל פ"ת, יועבר כנראה בשידור חי בערוץ השני.

ביום רביעי יערכו מנהלי האיצטדיון חזרה גנרלית. את מקומו של "חיים תדליק את האורות בבקשה", ימלאו היו"ר רן פסח ומנכ"ל האגודה, יוסי אורה, שיפעילו את הזרקורים, מיד אחר כך תקיים ב"ש אימון לילי.

היציאה מחושך לאור תהיה מלווה בטכסים וכקבלות פנים. ח"כ שמוליק אביטל, יו"ר המועצה להסדר הימורים, אריה זייף, יו"ר דירקטוריון הפועל, יורם אוברקוביץ, הבטיחו את השתתפותם במשחק 'המדליק'.

ולעניין אחר: הבלם אפרים דוידי, צבר שלושה כרטיסים צהובים ויעדר בשבת, ועדיין לא ברור מי יתפוס את מקומו. דימטרי גורמן נפגע בסוף השבוע במשעתו, ואם לא יחלים עד שבת, נראה כי עמדת הליברו תאוייש על־ידי הקפטן, סתיו אלימלך.

הנהלת מכבי ת"א נשארה בבית; רק שמעון קורק נסע למשחק הגביע בירוחם

קורק. הגיע גם לירוחם

מאת אייל לוי

אף חבר הנהלה, מלבד מנהל הקבוצה שמעון קורק, לא נלווה אתמול למכבי ת"א במשחק הגביע בירוחם, ככל הנראה בגלל סיבת המרחק הגדול. הקבוצה, ללא מלווים, הגיעה בסיום המשחק לקבלת פנים בבניין מועצת הפועלים בירוחם.

אתמול באוטובוס שהוביל את הקבוצה מירוחם לא הפסיקו להתבדח על הזכייה של שני שחקנים בכירים בקבוצה בפרס הגדול בטוטו מאחר וזיו הרבה מנחשים. היה מי שהציע להם שקיות לכיסוי הראש בדרך לנטילת הפרס. בסוף, בשעות הערב, התברר שהשניים נפלו בשיטת הצמצום. בכל זאת ישנו נציג של הקבוצה בין הזוכים בפרס – אשתו של חבר ההנהלה.

המגן אבי כהן החמיץ אתמול את המשחק בגלל פציעה בשוק. כהן נצטווה על ידי הרופא לנוח. יעקב הלל יתחיל השבוע להתאמן עם הקבוצה לאחר שהושבת בשבועיים האחרונים בגלל פציעה בברך.

לבת הטריה של ניר ומיכל קלינגר יש כבר שם – עמית.

בר־גיג: הם שלחו מרגלים לראות אותנו בליגה ב'

מאת רון עמיקם

המשחק בשיכון המזרח הסתיים תחת מטר בקבוקי קולה ומצור על חדר ההלבשה של השופטים. הרצליה התפנתה לבשום אוויר ולהתלונן אצל נינו בר־גיג על הצהרותיו בעיתונות.

גילארדי אפילו אמר לו: "תלינו את המקומון בחדר ההלבשה". בר־גיג נשבע שלא אמר כלום: "הנסיון, המהירות והמחשבה במשחק שלהם הכריעו. בגלל שהימרו עלינו הם חקרו עלינו שבועיים, שלחו מרגלים, אפילו למשחק שלנו נגד מכבי אשקלון. להם היתה מחויבות כאילו זו מכבי חיפה. כל הקטע הזה היה בשביל האגו וזה הושג. להרגיש מקופח בגלל פנדל, זו הרגשה טובה. בכל זאת, הם היו טובים מאיתנו בגול אחד".

1,270 מנחשים זכו ב־15 בטוטו

1. עירוני ראשל"צ – הפועל אשדוד 1
2. שיכון המזרח – מכבי הרצליה 2
3. מכבי פ"ת – הפועל כפר־קנה 1
4. מכבי אחי־נצרת – הפועל בית־שאן 2
5. הפועל ת"א – מכבי קרית־גת 1
6. הפועל ירוחם – מכבי ת"א 2
7. צפרירים חולון – הפועל ר"ג 2
8. שמשון ת"א – בני יהודה 2
9. הפועל פ"ת – הפועל לוד 1
10. מכבי עכו – הפועל באר־שבע 2
11. בית"ר ת"א – הפועל כפר־סבא X
12. הפועל מרמורק – הפועל נתניה 2
13. הפועל חיפה – הכח ר"ג 1
14. הפועל קרית־אונו – עירוני אשדוד 2
15. בית"ר ירושלים – הפועל בת־ים 1

טוטו סלוס (מחצית): 1. 1; 2. X; 3. 1; 4. 1; 5. 12; 6. 1; 7. 2; 8. 2; 9. 2; 10. 2; 11. X; 12. 2; 13. 1; 14. X

טוטו תיקו: 11, 15, 19, 21, 29, 31, 32

הפרסים בטוטו: לאחר בדיקה של 90 אחוז מהטפסים, נמצאו 1270 מנחשי 15 תוצאות נכונות וכ"א מהם יקבל כ־1,500 שקל. 37,000 ניחשו 14 תוצאות נכונות והם יקבלו כ־12 שקלים, שאר הפרסים לא יתחלקו.

בתיקו: שניים ניחשו 6 תוצאות וכ"א מהם יקבל כ־21 אלף שקל. 302 ניחשו 5 תוצאות.

טוטו סלוס (מחצית): לא נמצא מנחש 14 תוצאות נכונות. 7 ניחשו 13 והם יקבלו כ־7,500 שקל. 377 ניחשו 12, ו־3,800 ניחשו 11 תוצאות נכונות. הפרס החמישי בטוטו סלוס (מחצית) לא יחולק.

קבוצה מהליגה הספרדית מתעניינת באיבן גצקו

מאת יונתן הללי

במקביל להגשת הערעור על פסיקת הבורר שקבע כי איבן גצקו ישאר שחקן מכבי חיפה, מגלה בו עניין קבוצה מהליגה הספרדית, שהודיעה כי תהיה מעוניינת לרכוש אותו לקראת העונה הבאה. גצקו שקיבל הצעה גם מדינמו קייב וספרטק מוסקבה, החליט כי הוא רוצה להלחם על שיחרורו ולפיכך, בשלב הזה, דחה את כל ההצעות שהופנו אליו.

עורך דינו של השחקן פנה לבית המשפט המחוזי בתביעה לבטל את פסקו של עו"ד עוזי ורנקין. הפניות הרבות שהגיעו אליו לאחר שהתברר כי בשנה הבאה יוצע למכירה, נדחו בשלב הזה. הפניה הרצינית ביותר באה מספרד וגצקו כפי הנראה עשוי בשלב מסוים לבחון אותה ברצינות.

"איבדתי את האמון בשלמה שרף"

יו"ר ההתאחדות לכדורגל, עזריקם מילצ'ן, התאכזב קשות מהתנהגותו של המאמן הלאומי, שכפי שפורסם במעריב בשבוע שעבר, הציע עצמו כיועץ להפועל חיפה. שרף מכחיש את הדברים

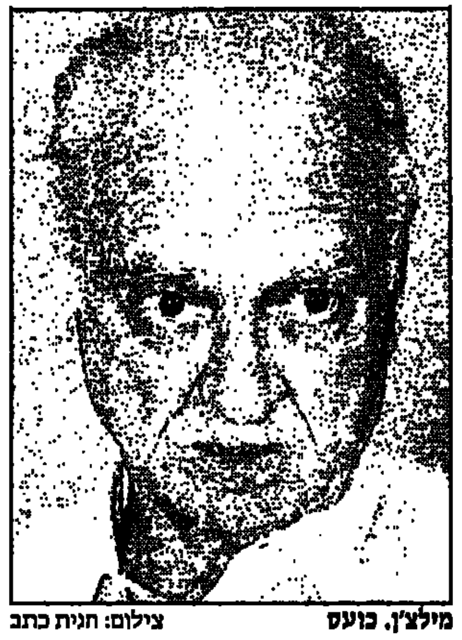
מילצ'ן, כועס — צילום: חגית כתב

שרף. מכחיש — צילום: עדי אבישי

מאת א. טבק

"איבדתי את האמון שלי במאמן הלאומי, שלמה שרף", כך הגיב ביוזמתו יו"ר ההתאחדות לכדורגל, עזריקם מילצ'ן, על הפרסום במעריב ספורט, ביום חמישי האחרון, לפיו הציע שרף את שירותיו כיועץ להפועל חיפה. מילצ'ן אמר, כי לא להתנהגות כזו הוא מצפה מהמאמן לאומי, שחובה עליו לדעת להתנהג בצורה ציבורית וכי אין הוא מייצג קבוצה זו או אחרת, אלא רק את הנבחרת, בהתאם לחוזה שלו.

מילצ'ן הוסיף, כי כל האמור לעיל לא ישפיע על שאיפתו העזה, שהנבחרת בהנהגתו של שרף, תצליח במשימה הקרובה העומדת לפניה.

יו"ר ההתאחדות לא חסך גם מלים טובות על ממלא מקומו, גברי לוי, בציינו כי טוב שזה האחרון המית את הנושא לפני שהצליח לרקום עור וגידים. לדעתו, זו פעולה מבורכת של גברי לוי ויפה שנהג כך.

ברור לכל וידוע בקרב רוב חברי הנהלת ההתאחדות, שנסיונו של שרף להיות יועץ בהפועל חיפה, היה זוכה לתגובה חריפה הרבה יותר, אם הנבחרת לא היתה ניצבת בפני משימה כבדה, במיוחד ערב המשחק החשוב מול צרפת, בסוף החודש הבא.

למרות הכל, לא מעט מחברי הנהלת ההתאחדות מגנים את התנהגותו של שרף, וממתינים למעידה נוספת שלו, כדי לגמול לו על ניסיונו ליטול על עצמו את תפקיד היועץ בהפועל חיפה. חברי ההנהלה הללו אינם מסתירים את דעתם, אך מבינים את מזכירות ההתאחדות, שבשל רגישות המצב, אינה מוכנה כרגע לבצע זעזועים ומסתפקים בהצהרה של מילצ'ן.

כתבנו, רון עמיקם, מוסיף: "זה שקר וכזב. לא היו דברים כאלה מעולם ולא הצעתי את עצמי להפועל חיפה. אפשר לשאול את היו"ר שלהם, בני ברנשטוק", כך הגיב אתמול המאמן הלאומי, שלמה שרף, על הידיעה הבלעדית שפורסמה במעריב.

שרף יחזור וייפגש השבוע עם הנבחרת ליומיים של מחנה אימונים לקראת המשחק בשבוע הבא נגד טורקיה באיסטנבול. למחנה הוזמנו 18 שחקני הסגל, ללא שינויים. שרף מתנה את הזמנתם למשחק בשבוע הבא של רוני רוזנטל ואיציק זוהר, רק במידה וישחקו בקבוצותיהם וגם כך, לא מובטח שטוטנהאם ואנטוורפן ישחררו אותם.

אגב, בנבחרת מודאגים מהעובדה שהמלון אותו הציעו הטורקים מרוחק שעה וחצי נסיעה ממגרשה של פנרבחצ'ה, בה יתקיים המשחק, וזאת בתנאי הפקקים של איסטנבול.

הברזילאי של לוד, מריו לוסיו, התגרה בספסל של הפועל פ"ת

לוסיו בישל את שער היתרון לזכותה של הפועל לוד, רץ אל עבר הספסל של פ"ת וביצע מספר תנועות מגונות. הסיבה כנראה: הפועל פ"ת ויתרה עליו לפני חודשיים, לאחר אימון אחד בלבד בשורותיה

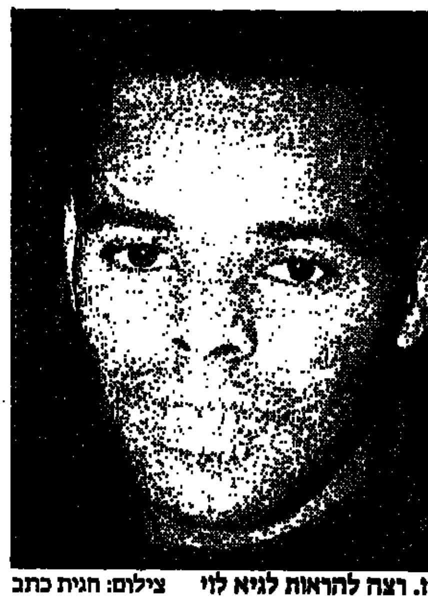
לוסיו. רצה להראות לגיא לוי — צילום: חגית כתב

מאת מאיר ריפמן

הספסל של הפועל פ"ת נדהם ביום שישי בדקה ה־17 למשחק נגד הפועל לוד, כאשר החלוץ הברזילאי של לוד מריו לוסיו, עשה לעברם תנועות מגונות וקילל אותם אחרי שבישל את שער היתרון לקבוצתו.

לוסיו ניגש לעבר הספסל הפתח־תקוואי שם ישבו המנג'ר גיא לוי, המאמן אלי מחפוד, העוזר רפי כהן מאמן הכושר קובי פלג, ושחקני הספסל – קילל אותם, עשה להם תנועות מגונות עם האגן, ואף הורה להם באצבע ידו לשתוק. אנשי הספסל של פ"ת שתקו, לא נגררו, ולא הגיבו.

הסיבה להתגרות של לסיו: לפני כחודשיים כשהגיע לארץ, בא להיבחן בהפועל פ"ת, ואחרי אימון אחד בלבד הודיע המנג'ר גיא לוי לסוכנו, שהוא לא זקוק לשחקן בתפקיד שלו. כנראה שלוסיו נפגע מכך ומצא דרך להביע זאת.

במשחק ביום שישי, רשם מנור חסן מהנוער, הופעת בכורה בקבוצה הבוגרת כשנכנס כמחליף. בדקות של סיום המשחק, עמד להכנס שחקן נוער נוסף, יואב הרשקו, אבל שריקת הסיום של השופט, קטעה לו את הבכורה בבוגרים.

גביע הנוער: מכבי ת"א העיפה את בני־יהודה

מאת רונן הלל

מכבי ת"א, צפרירים חולון, מכבי נתניה והפועל ירושלים, העפילו אתמול לחצי גמר גביע ירושלים לנוער ע"ש אבי רן ז"ל.

אלופת הליגה הארצית ומחזיקת הגביע לשנת 1994, הפועל צפרירים חולון, גברה 3–1 על עירוני קרית־אתא מהליגה הרביעית לנוער. משה דביר עם צמד ואורן נסים, כבשו את השערים לצפרירים ואותתו על כוונות רציניות להשאיר את הגביע בחולון.

מכבי ת"א, עם המאמן שמוליק תגין (ביום הולדתו ה־31), גברה 4–2 על מוליכת הליגה הלאומית, בני יהודה, בבעיטות מ־11 מ' לאחר 0–0 בתום 120 דקות. אהרון סיטון עידן סקוצ'רו, כבשו לבני יהודה. רועי פינק ושוקי נגר החמיצו. לת"א כבשו: רן דז'לובסקי, עוז ורעי, יחיאל חיאווי וקובי אברמוב. אריך שרעבי החמיץ.

מכבי נתניה ניצחה בחוץ את מכבי חיפה 2–3. חיפה הובילה 1–0 ו־2–1, אבל נתניה בסיוע מצויין הבטיחה את מקומה בסיבוב הבא בגביע. לחיפה כבשו: בנצי רוזנפלד (מ־11 מ') ויוסי ג'אנח. לנתניה: ירון כהן כבש צמד (שער ראשון מ־11 מ') ולירון וילנר.

הדרבי הירושלמי בין בית"ר להפועל, הסתיים בנצחון להפועל 2–1. הפועל הובילה 2–0 משערים של יניב אברהמי ורם סטי, ורועי שגיא צימק לבית"רים.

משחקי חצי הגמר שיערכו ב־22.4: מכבי ת"א – צפרירים חולון; מכבי נתניה – הפועל ירושלים.

■ פוצץ משחק האימון בין נס־ציונה ליפו

משחק אימון בין הסקציה מנס ציונה ומכבי יפו, שאמור היה להתקיים ביום שישי, נמשך רק 24 דקות. אחר כך, התפוצץ המשחק בגין כניסת אוהדים ופתח משטרתי הוזמן כדי לפנות את הפואים מהמגרש.

הכל התחיל בין תמיר נצר ורמון ויארה, שמירתו החדוקה של נצר הוציאה את הארגנטינאי מכליו, ובשלב מסויים הוא אף שלח מרפק לעבר נצר, שהגיב. אוהדי נס־ציונה חדרו למגרש, ואיימו לעשות שפטים בנצר. התערבות מהירה של מנהלי הסקציה ומאמניהם, מנעו מהאוהדים לפגוע בו. עד אז הספיק עופר ויזמני לבעוט מרחוק ולקבוע 1–0 ליפו. ■ יצחק חורי

מכבי חיפה מתקרבת לשחר; המחלוקת המרכזית: למי יוכל שחר למכור את הקבוצה בעוד כמה שנים

מאת יונתן הללי

אם יסכים יעקב שחר, שבורר יקבע למי מותר לו למכור את הקבוצה לאחר שזו תועבר לו לצמיתות, יתכן כי עוד השבוע יחתם ההסכם בין אגודת מכבי חיפה־כרמל לבין שחר לפיו עוברת הקבוצה לצמיתות לשחר.

המחלוקות המרכזית, לצד חילוקי דעות לא משמעותיים נוספים, מתמקדת סביב זהותו של הרוכש הפוטנציאלי של הקבוצה אם וכאשר שחר יחליט להיפרד מהנכס. באגודה רוצים למנוע מכירת הקבוצה לכל גורם ששחר יחליט עליו. "יכול להיות מצב ששחר ירצה לפרוש מהבעלות על הקבוצה וימכור את הנכס שלו, למשל לגורמים במועצת פועלי ת"א. את זה אנחנו מבקשים למנוע", אמרו באגודה.

שחר עצמו נוטה להסכים לכך שאם וכאשר ירצה למכור את הקבוצה בתוקף היותו בעלים שלה, תובא מועמדותו של הקונה לאישור של ועדה מוסכמת וכורר הוא שיכריע סופית. אם דבר זה יוסדר אין זה מן הנמנע כי עוד השבוע מכבי חיפה תהיה של שחר לצמיתות.

באשר למחלוקות הכספיות והפיצוי לא תזכה מכבי חיפה נראה כי הבנה מסויימת כבר הושגה. השבוע ינסו פרקליטי שני הצדדים לסכם את הפרטים הסופיים.

משחקי השבת הבאה בלאומית ובארצית

בית"ר ת"א – מכבי נתניה
עירוני אשדוד – מכבי חיפה
הפועל באר־שבע – הפועל פ"ת
מכבי ת"א – צפרירים חולון
מכבי פ"ת – הפועל ת"א
מכבי הרצליה – בני יהודה
הפועל בית־שאן – עירוני ראשל"צ
הפועל חיפה – בית"ר ירושלים

בליגה הארצית (מחזור 19)
הפועל ירושלים – מכבי יפו
הפועל טייבה – הפועל אשקלון
הפועל בת־ים – הפועל לוד
מכבי יבנה – הפועל קרית־שמונה
הכח ר"ג – הפועל ר"ג
מכבי קרית־גת – הפועל כפר־סבא
שמשון ת"א – נס־ציונה
הפועל חדרה – הפועל אשדוד

גביע המדינה בכדורגל

למעלה: אמיר שלח ממכבי ת"א מפנה את כלב הזאב שפרץ למגרש; למטה: משקפת לצפיה בכוכבים בירוחם
צילומים: בן אוסקר

מכבי ת"א ניצחה בקלות בירוחם, עם צמד של סביליה ושער של קלינגר. המאמן רפי אליהו, שחיפש 20 דקות שקטות כדי לעבור את המשחק בשלום, [...]ע בדקה ה־19

מאת חיים זלקאי

לא הרחק מהכניסה לירוחם מוצב שלט אזהרה, המתריע מפני חרירה לשטחי אש של צה"ל. מכבי ת"א נשמעה להוראות, ושלוש פגיעות מדוייקות שלה הספיקו למחזיקת הגביע כדי לחלוף על פני המכשול הראשון, בדרכה לפגישה עם הנשיא.

ירוחם התחשבה באורחיה. שלושה מתותחיה הכבדים (מיכה דקל, איציק עטר וגבי שטרית), יצאו מכלל שימוש, ואתמול לא נמצא המטאטא שירה במקומם. מאמן ירוחם, רפי אליהו, קיווה לעבור את 20 הדקות הראשונות בשלום, אך דיקה לפני תום המועד ספגה קבוצתו שער. ניר קלינגר דהר מימין והעביר כדור רוחב. מגיני ירוחם חלמו וניר סביליה השוויל רגל וכבש, 1–0 למכבי ת"א.

ירוחם הקטנה הגיבה כמו גדולה, ושלחה את יגאל אלמליח וטובי ברנשטיין לפעולות תגמול בעורף האורחים.

המחצית השניה נפתחה בלחץ פיזי מתון על שערו של אלכסנדר אובארוב. ברנשטיין ירה פצצה מונחית רשת (דקה 55) ואובארוב ניטרל במיומנות. עוד דקה ובירוחם ראו את האור. אשר טויסה השתחרר מפקעת שחקנים ובעט עם כל הלב לשער החשוף. בדרך אל האושר התאכזב לגלות שכדורו גירד את המשקוף.

גרנט הוציא את דריקס והכניס את נמני המנומנם. בלי קשר לחילוף, השיגה מחזיקת הגביע שער שני, שהחזיר את אישוניו של עמנואל אופיר למצבם הרגיל. 67: קלינגר שיגר משלוח מנות לסביליה, שדחק פנימה, 2–0.

בשלב זה נכנס לשורה מה שנראה כמו הנשק הסודי של ירוחם. לנגד עיניו הנדהמות של השופט וולף פרץ כלב זאב למשטח, ופתח בריצה עד שנתפס בידי אמיר שלח ופונה מהמגרש. עם צאת הכלב [...] כמעט שכבשה. יגאל אלמליח סובב כדור עונשין שטייל [...] החמש והורחק.

על סף הסיום מנעה ת"א מירוחם את התענוג של הפסד בכבוד. [...] נפל ליד הרחבה וקלינגר [...] מוסט בשלישית את וזומות [...] 3–0.

הפועל ירוחם: ביטון; קדוש, [...], ברנשטיין, מויאל; אלמליח, אלוואי (46, ארזיזאן), כהן, [...] טויסה, אילן סויסה; אפריי[...].

מכבי ת"א: אובארוב; לוי, גדי [...], שלח, נחמן; שוהם, אלון [...], קלינגר, שוקנוב (70, בלי[...]), דריקס (65, נמני), סביליה.

שופט: אריה וולף, 2500 צופים בירוחם.

ריח של פריחה, לא של הפתעה

"לפי הטלוויזיה מכבי ת"א לא נראית משהו", אמר השבוע מאמנה הטרי של הפועל ירוחם, רפי אליהו ו־2,500 מקומיים ויתרו על טיול שבת לטרבת האיצטדיון המקומי. האף הריח סנסציה ובעיתונים כבר הכינו תמונה של יגאל אלמליח, כוכב מקומי, שיהיה לכל מקרה. אבל ההפתעה נשארה במגרש כחולון ואלמליח ינסה לתפוס כותרות בליגה, על הגב של כפר שלם.

עבור תל אביבי, נסיעה לירוחם אינה עניין פשוט. קמים בבוקר, אורזים מזוודה, בודקים אם הדרכון בתוקף ולדרך. זו לא ב"ש, שמעבר לפינה, זה הרבה יותר רחוק ואנחנו לא מתלוננים. להיפך, הנגב עכשיו הוא תענוג. שטיחים ירוקים וריח של פריחה, אבל למי היה אתמול זמן. עצרת להריח, פיספסת את הפתיחה.

המגרש בירוחם היה מפוצץ כבר שעה לפני השריקה. 20 שקל לכרטיס וכולם רוצים להגיד הייתי. לא רק ביציעים היה רחוס, אלא גם על הדשא. ילדים, עסקנים לא כל יום אפשר לתפוס תמונה עם דריקס או חתימה מנמני.

מישהו ניסה ל[...] השוטרים שהילדים זה כדי להחזיר [...] והקשה להסביר מרוע 50 ילדים. רפי אל[...] עצבני. למרות העובדה שמכבי ת"א [...], הוא נאלץ להסתדר ללא איציק עטר [...], ומרובר ברביבו וברקוביץ' המקומיים.

מאמן ירוחם [...] שחשוב לקבוצתו לעבור 20 דקות [...]. דקה לפני הזמן נזכר ניר סביליה [...] והבקיע. סדרן מקומי נאנח: "יואללה, אם [...] משחק, הכל נראה אחרת". יכול [...] צודק. מכבי ת"א לא עשתה רושם [...] ואובארוב לא חזר הביתה עם חולצה נקיה.

בשניה האחרונה [...] ניר קלינגר 3–0, שזה מכובד עבור [...] ופחות מכובד לירוחם. אמיר שלח לא [...] כל כך הרבה, ועמית לוי לא זוכר [...] לחייך עבור תמונה. הנעל של [...] לא התאימה למידה של ירוחם, אולי [...].

■ אייל לוי

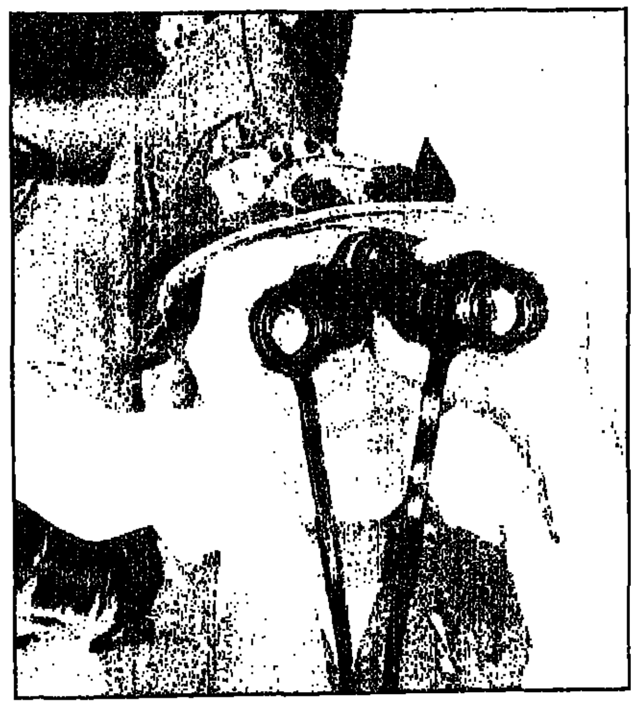

החומה אתמול בירוחם. לא פינק פלויד, אבל להיט
צילום: בן אוסקר

אליהו: מכבי לא היו משהו. גרנט חשש מהפתעה ובמצב של 2–0 דילל את החוד

אלפיים כרטיסים נמכרו למשחק והכניסו לקופה כ־40 אלף שקל. השמחה נמשכה גם בתום המשחק, כשהחלה נהירה המונית להדר ההלבשה של מכבי ת"א. האוהדים המקומיים רצו מזכרות ולא נתקלו בהתנגדות. צילום משותף עם אלכסנדר אובארוב היה הלהיט. חתימותיהם של המאמן אברהם גרנט והחלוץ ניר סביליה, זכו אף הן לרייטינג גבוה. תור ארוך עמד גם לפני אבי נמני.

חדר ההלבשה של ירוחם הוצף במנחמים. מגן ירוחם, יגאל אלמליח: "נתנו פייט רציני. מכבי לא עלו עלינו והתוצאה לא משקפת את האירועים במגרש. אם היינו משחקים בהרכב החזק ביותר שלנו, זה היה נגמר אחרת. אסור לשכוח שהתמודדנו מול מחזיקת הגביע".

במחצית, בפיגור 0–1, אמר המאמן המקומי, רפי אליהו, כי היה חותם על התוצאה הזו גם בסוף המשחק. "הערעתי לשחק במערך זהיר, כדי לא לספוג מפלה", אמר. כשהכל נגמר, פירשן אליהו: "מכבי לא היו משהו מיוחד. 1–2 לטובתם היה משקף הרבה יותר. גרנט חשש מהפתעה וכשהוביל 2–0 הוציא את דריקס והכניס את נמני. הוא דילל את החוד ושיחק והיה".

■ חיים זלקאי

מאה אחוז לויקו חדד

מאת נועם רגב

זועבי: הבטיח את הניצחון

יכולת פושרת של הפועל חיפה הספיקה לה לניצחון דחוק, 2–1 נגד הכח רמת־גן, מצמרת הליגה הארצית. ב־20 דקות טובות בתחילת המשחק כבשו תניכיו של ויקו חדד, שרשם נצחון שלישי בשלושה משחקים, צמד שמנע מהכח ר"ג את שיחזור הסנסציה שחוללה לפני שנתיים, כשהדיחה את הפועל חיפה בשלב זה של הגביע.

בדקה ה־6 הגביה ראובן עטר קרן מימין, איתן אהרוני החליק לאחור וטל בנין, שהתגלה בהמשך כשחקן הטוב במגרש, בעט מ־14 מטר פנימה, מהאוויר, 1–0 לחיפה. כעבור רבע שעה סיים אהרוני, ששיחק הפעם בקישור, עבודות חריש באגף הימני, בהגבהה מדוייקת למרכז הרחבה. הפעם ניצל הישאם זועבי את הכדור, לנגיחה פנימה, 2–0.

דווקא כשנדמה היה שחיפה תחגוג משחק רב שערים, התעוררו חניכיו של גידי דמתי, או ליתר דיוק גרדמו חניכיו של חדד. אבי שם־טוב היה האיש שצימצם, בדקה ה־29, לאחר שרחק מקרוב כדור שהרחיק בצורה רשלנית יוליוס קרושנקין, שהיה די מפוזר. למזלו של הבלם הפולני, תמיד היה במקום אלון חלפון, שממשיך לשמור על יציבות.

בדקה ה־34 בעט יובל פילוס, המסוכן שבשחקני הכח, כדור עונשין חזק מ־25 מטרים, אבל יעקב אסייג, ביום טוב, תילץ היטב לקרן.

האורחים מר"ג, שחסרו את ווצ'יסלאב סוקריסטוב המורחק, ניצלו ריפיון של חיפה, כאשר אולג קושלוק וראובן עטר לא בלטו במרכז המגרש, ואיזנו את הכוחות ואפילו הטרידו את אסייג בשערו.

במחצית השניה התנהל משחק משמים, כשר"ג הולכת ונחלשת, וככל שהמשחק מתקרב לסיומו, מתקשה לנצל את הפיזור במשחק חיפה, שהזכירה אתמול ביכולתה תקופות קודמות ועצובות שלה העונה.

בכל זאת נשאר קצת כדורגל ברגלי השחקנים. לירון בסיס, שנכנס כמחליף, קיבל הזדמנות טובה, הטובה ביותר במחצית זו (דקה 71), אבל הוא ביוכז מסירה של עטר בבעיטה מעל השער. כעבור חמש דקות בעט בנין מ־16 מטר, אבל רז חיים הוכיח שהוא גם שוער טוב, ולא רק גיסה של פנינה רוזנבלום.

חיפה בסיבוב הבא, אבל אם היכולת של אתמול תחזור, יתנפץ מהר מאוד חלומם האירופי של ויקו חדד ורובי שפירא.

הפועל חיפה: אסייג; טלקר, קרושנקין, חלפון, ערן כהן; יגור, אהרוני (א. עמר 70), בנין, עטר, קושלוק; זועבי (בסיס 40).

הכח ר"ג: חיים; יצחקי, חלפון, הכט, יוקוחמי; שאול כהן (מוטרי 79), הדדי (אפשטיין 70), סייג, פילוס; שם־טוב, ניר לוי.

שופט: איתן טבריזי, 1,000 צופים בקרית אליעזר.

מלכת היופי וכל כוכבי הצפון הוזמנו למסיבה בכרמיאל, אבל אף סינדרלה לא התגלתה וחיפה טיפסה לשלב הבא

מאת חגי אסרף

יום חג היה בכרמיאל. 4000 אוהדים ביציעים, מכבי חיפה על הדשא ותצוגה מכובדת להפועל כרמיאל, שנוצחה בסיום 1–3. זה משחק חלש של חיפה, שלא הסתדרה היטב עם משטח הדשא זרוע המהמורות.

בדקה ה־12 סיכן אייל ברקוביץ את שער כרמיאל בפעם הראשונה, אך שוער כרמיאל, פיני אברהם, שהתגלה בהמשך ככוכב מקומי עם פוטנציאל לאומי, הדף לקרן. בדקה ה־14 שוב עימות בין ברקוביץ לאברהם, וגם הפעם ניצח שוער כרמיאל. בדקות אלה הסתגרה כרמיאל בחצי המגרש שלה, וחיפה לחצה. בדקה ה־16 בעט קנדאורוב חזק מ־25 מטרים, ופיני אברהם שוב שם.

כרמיאל התאוששה מעט והחלה לצאת קדימה. בדקה ה־28 הכשיל צבר דניאל את חלוץ כרמיאל, משה כהן, וקיבל כרטיס צהוב. עוד דקה ושחקני כרמיאל באו בטענות לשופט שאשו, שלא שרק לבעיטת 11 לזכותם, לאחר שמרקו בלבול נגע בכדור בידו ברחבה.

וכשכרמיאל יצאה להתקיף והפקירה את הרחבה, היא פינתה לחיפה דרך לכבוש. אייל ברקוביץ פרץ משמאל, מסר מדוייק לסרגיי קנדאורוב, שמ־25 מטר בעט חזק לפינה הימנית, 1–0 לחיפה.

בדקה ה־36 שוב הזדמנות לקנדאורוב, אך נגיחתו נעצרת במשקוף של כרמיאל. בדקה ה־45 נרשמה הצלת המשחק. אלון חזן הרים כדור מימין לראשו של חיים רביבו, שמול שער חשוף נגח חזק, ואל הכדור, שנראה עושה דרכו פנימה, הגיע שוער כרמיאל פיני אברהם, שבזינוק פנטסטי הגיע לחיבורי הקורות והדף. רביבו נדהם ותפס את ראשו.

חיפה פתחה את המחצית השניה בהסתערות ותוך 50 שניות כבשה את השני. וולפר מוגאי הסתנן לרחבה וקיבל אסיסט מצויין מברקוביץ, כדי לקבוע 0–2 לחיפה.

בדקה ה־51 היציעים בכרמיאל על סף התמוטטות. משה כהן ניצל אי הבנה בין רוני לוי לצבר דניאל, ונותר לבד מול רפי כהן. כהן לא התרגש מהמעמד וגילגל מדוייק לפינה הימנית, רק 1–2 לחיפה.

דקה מאוחר יותר יכול היה משה כהן להשוות, כאשר שוב נותר לבד מול רפי כהן, אך הפעם בעט חלש החוצה. בדקה ה־82 נחתמה התוצאה. סרגיי קנדאורוב ניצל עירבוביה ברחבת כרמיאל, ומקרוב קבע 3–1.

בשניות הסיום יכול היה יובל רצון מכרמיאל לכבוש, אך הכדור שבעט התגלגל על קו השער ויצא החוצה.

הפועל כרמיאל: פיני אברהם; (תומס טוט, 88), אסרגן, ברמי, (איציק יוסף, 60), בני שנטטרים, לוי רענן, יוסי אסוס, לוי איתן, אביגל מאור, יובל רצון, משה כהן, (אופיר מזרחי, 80), ארז טייב.

מכבי חיפה: רפי כהן; מרקו בלבול, צבר דניאל, אלון חרזי, משה גלאם, רוני לוי, אלון חזן, סרגיי קנדאורוב, אייל ברקוביץ (נג'יאן גרייב, 70), וולפר מוגאי, חיים רביבו, (עופר שיטרית, 75).

שפט: רחמים שאשו, 4000 צופים בכרמיאל.

שיחקו למען הדגל. הבנות אוהדי כרמיאל אתמול, בתצפית על קבוצת צמרת
צילום: רוני שיצר

חיפה יותר ירוקה מהדשא

חיפה היא הנקודה הצפונית בה מסתיים – ובעשור האחרון גם מתחיל – הכדורגל בישראל. לפעמים, ממש לעיתים נדירות, עולות על המפה עכו ונהריה, אבל מי שעבר את צומת אחיהוד, בגליל המערבי, לא העז לדבר על כדורגל, ואם כן, אמרו לו וודאי, סע לקרית שמונה, אולי שם. אתמול, פתאום אחרי רבע שעה נסיעה מעכו, יש כדורגל. איפה? בכרמיאל.

30 אלף תושבי כרמיאל נדבקו לשבת אחת בחיידק המשחק. ברקוביץ, רביבו וחזן נחתו בבירת הגליל והיו סיבה מספיק טובה להתרגשות שאחזה בכולם. כמו אותה שוטרת, ששעתיים לפני המשחק כבר טרחה להפנות אותנו למגרש חניה מרוחק מהאיצטדיון, בנימוק שהכביש פקוק. נכון, פקקים ממש לא היו, אבל הרחקנו למגרש החניה, כי מי אנחנו שנקלקל לה את החג.

צעדה רגלית קצרה ואנחנו כבר במגרש. ביציעים חיכו לקבוצת כ־4000 צופים, מרביתם מקומיים, אלא שהללו הצטיירו דווקא כצעיפים ירוקים, ללמדנו שגם בגליל מבינים בכדורגל. כר הדשא הזכיר שדה מרעה, שספק אם כל פרה היתה עולה עליו מבלי לבכות על החלב שהיא עתידה לשפוך.

כל כך נרגשים היו פטרוני כרמיאל, שמישהו דאג לציין בפנינו כי החומה שמסביב לאיצטדיון נבנתה לכבוד המשחק הזה אחרי 30 שנה. רווית ירקוני, מלכתנו היפה, דאגה להצטלם עם מי שרק רצה וראש העיר, עדי אלדר, ניצל את המהומה ליחסי ציבור.

כמה דקות לפני השריקה הציע אחד מאוהדי כרמיאל לשוער רפי כהן משחק טטריס, כדי להפיג את השעמום, אבל לגלאם וחרזי היה ברור שלא יהיה משעמם. 34 דקות חלפו עד שקנדאורוב הכניע לראשונה את השוער הכישרוני של כרמיאל, פיני אברהם. קנדאורוב היה גם האיש ששם קץ לתקוות ההפתעה המקומיות, כשקבע 3–1, אבל זה לא הפריע לילדי כרמיאל להתנפל בסיום על כל שחקני חיפה וגם על יעקב שחר, כדי לבקש חתימה.

■ יונתן הללי

רביבו מקבל שמירה צמודה בכרמיאל
צילום: רוני שיצר

שוער כרמיאל: הרגשתי שאני רץ 90 דקות

מאת חגי אסרף

מאמן מכבי חיפה, אברהם אבוקרט: "באנו במטרה לנצח ואני שמח שעשינו זאת, אם כי המגרש הפריע לנו לפתח את המשחק הטכני שלנו".

אייל ברקוביץ: "ידענו שהדרך לרמת־גן מתחילה בכרמיאל ועשינו את העבודה. צריך לתת מחמאות להפועל כרמיאל, שהוכיחה שהיא יודעת לשחק כדורגל".

נשיא מכבי חיפה, יעקב שחר: "חבל שהמגרש לא איפשר לנו להראות לקהל את הכדורגל היפה שחיפה יודעת לשחק".

שוער כרמיאל, פיני אברהם: "הרגשתי שאני רץ 90 דקות. אני חושב שבסך הכל עשיתי עבודה טובה. זה מכובד לספוג שלושה שערים מקבוצה שמתיימרת להיות אלופת המדינה".

יו"ר כרמיאל: אלי בן שושן: "זה היה יום חג לכרמיאל, ועמדנו במשימה מבלי לספוג תבוסה".

כפר־סבא ממשיכה במסורת

לכפ"ס היסטוריה ארוכה של הצלחות בגביע. אתמול היא הוכיחה, על חשבונה של בית"ר ת"א החלשה, שהיא דבקה במסורת

בית"ר ת"א — הפועל כפ"ס 1-0

מאת רונן הלל

הפועל כפר־סבא מהליגה הארצית, העפילה אתמול לשמינית גמר גביע המדינה, לאחר שגברה 1-0 על בית"ר ת"א מהליגה הלאומית.

כפר־סבא, קבוצה עם מסורת של הצלחות בגביע ומאמן (אלי יאני) שהיה שותף לשתי זכיות בגביע, שיחקה ללא רגשי נחיתות והיתה ראויה לנצחון.

דודי סטולפר הכפר־סבאי, היה הבולט במגרש, יהיה הראוי מכולם לכבוש את שער הנצחון.

שער הניצחון נכבש בדקה ה־100: סטולפר פרץ באגף השמאלי, ומזווית קשה שלח כדור אלכסוני, שקיפץ והפתיע את קורנפיין.

שער בודד זה העניק לכפ"ס את הניצחון המתוק שכל־כך הגיע לה.

חולשתה של בית"ר בלטה כבר מהפתיחה. בכל מהלך המשחק הגיעה הקבוצה להזדמנויות בודדות בלבד, שגם הן הוחמצו ע"י משה אייזנברג, ויקי בוקובזה, רונן שוויג ושהין דינאייב. כפר־סבא תקפה יותר, שלטה בכדור והגיע להזדמנויות רבות שרובן הוחמצו.

בית"ר ת"א: קורנפיין; אברהמי, שיגאלוב, עמר, בוטל, ניסן כהן, בוקובזה (אברג'יל, 100), רמיזוב (שריקי, 61), דינאייב, שוויג, אייזנברג.

הפועל כפר־סבא: שוויזנגר; שמיטוב, א.בן־חיים, סוחר, ש.קורצקי, יונאי, ת.בן־חיים (י.קורצקי, 115), שום (צורף, 83), סטולפר, ספיר, קורלנצ'יק.

שפט: אייל צור, 150 צופים באיצטדיון גאון ביפו.

ואלרי קורלנצ'וק (צילום ארכיון)

אגבריה גבר על אגבריה

חלוצה של בית־שאן, נאסים אגבריה, עשה חיים קלים בנצרת, דבר שעזר לקבוצתו להמשיך בגביע ■ שער של אגבריה הנצרתי לא עזר

אחי נצרת — בית־שאן 4-1

מאת אליאס חורי

בנצרת דיברו במהלך השבוע על הפתעה במשחק הגביע מול הפועל בית־שאן, אך חניכיו של אלישע לוי מבית־שאן, פתחו בתנופה רבה והצליחו, תוך משחק קבוצתי, לעלות לשלב הבא בגביע, תוך כיבוש ארבעה שערים לרשתה של נצרת. בשורות בית־שאן הצטיין החלוץ נאסים אגבריה, שעשה חיים קשים להגנת נצ־רת.

בדקה השניה, בעט דניאל סקנטיי כדור ליד עמוד שער נצרת וכעבור דקה הרים סקנטיי כדור בחצי גובה אותו בעט אגבריה מהאוויר לרשת, 1:0 לבית־שאן.

בדקה ה־15, בעט שוב אגבריה לשער, אך גרינברג, בלמה של נצרת, הרחיק מהקו.

אז התעוררו הנצרתים והצליחו אף לסכן מספר פע־מים את שערו של מאיר כהן.

בדקה ה־35, בעט צבי מונשקו כדור שרק גם מנע ממנו לחדור לשער.

שחקני בית־שאן הצליחו בדקה ה־46 להעלות ל־2:0, בעזרתו האדיבה של קלאוריו קהימי, שבעט עונ־שין שטות.

בדקה ה־64, היתה התוצאה כבר 3:0: אגבריה פרץ מימין, העביר כדור מצויין לשמעון דנן, שבעט פנימה. בית שאן המשיכה ללחוץ, ובדקה ה־70, קבעה 4:0: סקנטאי מסר לנמרוד אלבז, שכבש מקרוב. בדקה ה־88, הצליח מוסה אגבריה, האגבריה של נצרת, לצמק את התוצאה ולקבוע 4-1 בסיום.

דניאל סקנטיי — צילום: חגית כהן

הפועל נצרת: שמואלין; זרעיני, אבו אחמד, גרינברג, עזאם, ברקאת, איוב, אגבריה, מונשקו, עודה, עוואדה. (שותפו גם מועד, סאלח והאני גרייב)

בית־שאן: מ.כהן; כרימוס, ביטון, דנאן, עשור, בן־גוזי, קהימי, ש.דנאן, אלבז, אגבריה, סקנטיי. (שותפו גם סער, מרדכי ווילי וינסנט).

שפט: אבי פרינץ, לעיני 1,700 צופים בנצרת.

שני משחקי השלמה בליגה א' דרום

■ הפועל יהוד — לזרוס חולון 1-1

משחק דחוי שנערך ביהוד בין הפועל יהוד, מוליכת ליגה א', ללזרוס־חולון, ממרכז הטבלה, היתה חלוקת נקודות צודקת.

המובילה נתקלה בקבוצה עיקשת, עימה נאלצה להתמודד מההתחלה.

בדקה ה־35 ניצל משה סופר החולוני, טעות בהגנת יהוד וקבע 1-0 לחולון מקרוב.

בדקה ה־46, הצליחה יהוד להשוות, משער נגיחה של ירון זהבי.

■ שמעון קרודו

■ צעירי יפו — מרחבים 2-0

סיימון זקק המקומי, הצליח תוך שתי דקות במחצית הראשונה לקבוע את תוצאת המשחק.

בדקה התשיעית מצא כדור רוחב של ונגוזה את זקק שרחק מקרוב וקבע 1-0.

בדקה ה־11 בעט סיימון זקק מ־15 מטר כדור תלש שהעתע בשוער וחדר ופנימה.

רונן כהן ויניב ינון האורחים הורחקו בכרטיסים אדומים.

■ רוני לוי

הסימפטיה לא הספיקה

למרות לחץ ושני שערים של כפר־קנא, היתה זו פ"ת שעלתה לשלב הבא בגביע

מכבי פ"ת — כ.קנא 3-2

מאת שי קרנר

הפועל כפר־קנא אולי זכתה אתמול להרבה סימפטיה, אך בסופו של דבר היתה זו מכבי פ"ת, שעלתה לשלב הבא במשחקי גביע המדינה.

הפתח־תיקואים, שהתייצבו למשחק בהרכב חסר מאד, פתחו בתנופה. בדקה ה־17 הגביה המגן גיא לזון כדור מדוייק מימין. אלקפרוב המשיך בנגיחה לעברו של גיידוק, שהשתלט על הכדור ודחק מקרוב וקבע 1-0.

בדקה ה־37, כבשו שחקניו של מנשה נוריאל שער שני. רז רבינוביץ', שעלה לעזרת ההתקפה, מסר כדור עומק מצויין לנחום כפיר הצעיר, שמקרוב בעט פנימה וקבע 2-0.

בדקה ה־45 השלים כפיר צמר אישי ראשון בקבוצה הבוגרת, כשבעט פנימה, לאחר שקיבל מסירה מצויינת מסמיר אלקפרוב וקבע 3-0 במחצית.

במחצית השניה שילבו הפתח־תיקואים צעירים רבים בהרכב הקבוצה, עובדה אותה ניצלו היטב שחקני כפר־קנא שהחלו לצמצם.

בדקה ה־68 השתלט הקשר רוני מלכה על כדור טועה ברחבת פתח־תקווה ומ־10 מטרים בעט פנימה וקבע 3-1.

בדקה ה־78 מסר משה ואנונו כדור רוחב מצויין לרוני מלכה, שברגל שמאל ירה כדור אדיר מ־25 מטרים פנימה וקבע את תוצאות המשחק, 3-2 מכבי פ"ת.

מכבי פ"ת: מלול (בצלאל 53), לזון, מגמדוב (עמר 46), צופין, פקר, קייסי, רבינוביץ', כפיר (דלאווי 60), סיטוסי, אלקפארוב, גיידוק.

כפר־קנא: זעטרה (עקלי 46), חבראט, זייתוני, אסעד, תחובו, מלכה, ואנונו, בן־חמו, אמארה, עאקל, נחאו (וראקד 46).

שפט: שמואל שטייף, 300 צופים בפ"ת.

הפער שבין הלאומית לארצית

מסתבר שההבדל בין קבוצה הנמצאת בתחתית הליגה הלאומית לקבוצה מצמרת הליגה הארצית עדיין גדול ביותר

עירוני ראשל"צ — הפועל אשדוד 7-2

מאת מוסיק לוי

מסתבר, שבין תחתית הליגה הלאומית לצמרת הארצית יש הבדל גדול מאוד.

כל מי שחשב אחרת, היה צריך לראות איך עירוני ראשל"צ מפרקת ללא קושי את הפועל אשדוד ועולה לשלב הבא בגביע עם נצחון 7-2.

לראשל"צ לקח רק 10 דקות עד שכבשה שער ראשון: פליקס חלפון פרץ מימין, וכשהגיע לקו הרוחב מסר אחורנית למרק ואדרד־לינרן החפשי, שהכניע מ־14 מ' את יניב בן־יישי. אשדוד ניסתה להגיב, ובדקה ה־22 כמעט שהשוותה.

בדקה ה־27, כשאיתן רביבו הכשיל את מאיר עוזן מאחור, עבירה שבעקבותיה חטף צהוב שני ומיד אחריו אדום, היה ברור שההתפרקות של אשדוד מתחילה. דודו חפר סובב בדקה ה־37 כדור עונשין מ־17 מ' לרשת והעלה את ראשל"צ ל־2-0.

לפני סיום המחצית בישל חפר לניר שיקווה את ה־3-0. דקה אחרי שנכנס כמחליף (69), העלה ניסן קפטה את ראשל"צ ל־4-0.

כעבור 4 דקות (73) צימצמה אשדוד ל־1-4, לאחר שיתוף פעולה של המחליפים אבי מלול שמסר ויוסי זוהר שכבש. איבן ירמצ'וק ניצל מיקום גרוע של שוער אשדוד והקשית מעליו את החמישי של ראשל"צ (77). שער דומה כבש ואדרד־לינרן בדקה ה־81, עת בעט בקשת מעל השוער וקבע 1-6.

בני יצחקוב, כבש שער יפהפה מעשרה מטר (דקה 85), והמתיק את הגלולה ל־2-6. דודו חפר כבש את השער האחרון, דקה לסיום.

מאיר עוזן — צילום: דוד פלינל

עירוני ראשל"צ: אלימלך (קמינסקי, 80); חלמון, מלוקוב, גניש, דהאן; דקל, עוזן (דנאי, 32), ואדר־לינרן, ירמצ'וק, חפר, שיקווה (קפטה, 68).

הפועל אשדוד: בן־יישי, בן־דוד, רביבו (הורוק, דקה 27), אלגרבלי, ר. שורון, ריזק (י.זוהר, 46), אזולאי, זוהר, יצחקוב, סטולוביצקי (מלול, 46), קורובי.

שפט: סבי אלנקווה, 1,000 צופים בראשון.

לוגאניס: חשבתי להתאבד

הקופץ למים שלקה באיידס מגלה, כי שקל להתאבד לאחר שדמו זיהם את הבריכה במהלך אולימפיאדת סיאול, וסיכן את הרופא שטיפל בו

גרג לוגאניס. האם ספורטאי הנושא את נגיף האיידס צריך להודיע על כך? — צילום: איי. פי

מחלת האיידס של גרג לוגאניס, והעובדה כי סיכן את הרופא שטיפל בו כשנפצע באולימפיאדת סיאול, הולידו דיון ציבורי בארה"ב ובעולם בשאלה האם ספורטאי הנושא את נגיף האיידס צריך להודיע על כך.

יו"ר הוועדה המארגנת של משחקי סיאול אמר, כי יש לחייב ספורטאים להיבדק לגילוי נגיף איידס בכל הענפים הכוללים מגע גופני רציני – כמו איגרוף והאבקות.

על המקרה של לוגאניס אמר פרנק סה־ג'יק, כי ייתכן וללוגאניס הייתה חובה מוסרית לחשוף את מחלתו, במיוחד ברגע בו נפצע בראשו, למרות הסכנה האפסית שספורטאי או אדם אחר יידבק.

"חשבתי להתאבד בלילה לאחר התקרית", סיפר לוגאניס בראיון הטלוויזיוני בו חשף את העובדה כי הוא חולה במחלה. לוגאניס אמר, כי לא סיפר על המחלה לאנשי הצוות האולימפי האמריקני על־פי המלצת מאמנו. הרופא שטיפל בלוגאניס, ג'יימס פאפר, נבדק מאז תקופתית לגילוי נגיף האיידס והתגלה בריא. "אינני חושב כי איש רשאי להעביר ביקורת על לוגאניס בגלל ההחלטה אותה קיבל", אמר הרופא.

רשויות הבריאות של ניו־יורק הודיעו, כי אין כל סכנה של העברת איידס בבריכת שחייה (כתבה על לוגאניס - במוסף היום).

■ סאמפראס הודח בפילדלפיה

פול האריוס ההולנדי הפתיע בחצי־גמר אליפות ארה"ב המקורה באולמות, בפילדלפיה, את המדורג ראשון בעולם, פיט סאמפראס 4-6, 6-4, 6-4. המאבק נמשך שעה ו־11 דקות.

ברבע־הגמר: אנדרה אגאסי (2, ארה"ב) – סבסטיאן לרו (קנדה) 7-5, 6-2. מייקל צ'אנג (3, ארה"ב) – ג'ונתן סטארק (ארה"ב) 6-7, 6-1, 7-6; פול האריוס (הולנד) – ברט סטיבן (ניו־זילנד) 6-2, 6-3; תומאס אנקוויסט (שבדיה) – ריצ'י רננברג (ארה"ב) 6-4, 6-3.

■ מיכאל שטיך מגרמניה (5) דרס את בן ארצו בוריס בקר (1) 6-0, 6-3 בחצי־גמר טורניר שטוטגרט (2.25 מליון דולר). במערכה הראשונה זכה בקר רק ב־10 נקודות. בגמר יתמודד שטיך עם ההולנדי ריצ'ארד קרייצ'ק, שניצח בחצי־הגמר את הצ'כי מרטין דאם 6-2, 6-3.

■ **גרנד־פרי:** התביעה באיטליה קיבלה דו"ח מפורט על נסיבות מרתם של איירטון סנה ורולאנד רצנברגר בגרנד־פרי של סן־מרינו, אשתקד. בימים הקרובים יוחלט אם להעמיד מי מהאחראים למירוץ לדין.

הדו"ח לא פורסם, אך עורך־הדין של קבוצת וויליאמס אמר, כי הסיבה למותו של סנה הייתה תקלה במערכת ההיגוי של הרכב. לדבריו, הסיכוי כי מישהו מאנשי הקבוצה יישלח לכלא הוא אפסי.

■ **אתלטיקה:** לינפורד כריסטי נחל הפסד ראשון העונה, כשהפסיד בריצת 60 מטרים באולם, בבירמינגהאם. דרן ברייתווייט ניצח בזמן 6.54 ש', מאית השנייה לפני כריסטי ושתי מאיות לפני פרדי פרודריקס מנאמיביה.

■ 8 הארכות

'שויקיל הייבן' ניצחה ברבע־גמר תחרות אזורית לבתי־ספר תיכוניים בפנסילווניה את 'פיוס העשירי' 65-74. מה שמעניין זה לא דווקא התוצאה, אלא העובדה שכמשחק הזה היו לא פחות מ־8 הארכות. בכל זאת, זה לא שיא עולמי ואפילו לא שיא אמריקני. שיא ההארכות במשחק אחר הוא 13.

קרויף רוצה את באג'יו

מאת רונן קוטלובסקי, רומא

באג'יו. עובר לברצלונה?

במסיבת עיתונאים שקיים בשבת, גילה יוהאן קרויף, מנג'ר ברצלונה, כי הוא רוצה לרכוש את רוברטו באג'יו לקראת העונה הבאה: "הוא בראש רשימת הרכישות שלי. אני רוצה אותו בגלל שהוא ייטיב לבטא את הכדורגל ההתקפי, הטכני והמהיר שאני רוצה. אהבתי אותו כבר כששיחק בפיורנטינה, אבל אז היה בלתי אפשרי לרכוש אותו. היום אולי זה אפשרי". תגובתו של רוברטו באג'יו: "נעים לשמוע מחמאות כאלה". ביוני מסתיים החוזה של באג'יו ביובנטוס, וההצעות מתחילות לזרום.

במסיבת העיתונאים אמר קרויף שהוא מעוניין גם בקשר ההולנדי של לאציו ארון וינטר וגם בריאן גיגס ממנצ'סטר יונייטד".

בודו אילגנר שפרש משער נבחרת גרמניה לאחר הדחתה ברבע גמר המונדיאל, רוצה לשוב לנבחרת – אבל לא תחת הדרכתו של ברטי פוגטס. "אני רוצה לזכות בגביע העולם ב־1998 וקשה לי להאמין שפוגטס עדיין יחזיק בתפקיד עד אז" אמר אילגנר.

גביע הליברטדורס: סרו (אורוגוואי) 0 – ריבר פלייט 1 (סרג'יו ברטי 67).

ידידות: תוניסיה 1 (זוכייר 26) – הונגריה 1 (פטר לצ'י 42).

משטרת בריזל הכריזה על כוננות לקראת ביקורם הצפוי של אוהדי צלסי, במסגרת רבע גמר גביע המחזיקות. זו ההופעה הראשונה של קבוצה אנגלית מחוץ לאנגליה מאז פיצוץ המשחק בין נבחרת אנגליה לאירלנד בדאבלין. נורבגיה החליטה שלא לבטל את משחקה מול אנגליה שאמור להיערך בסתיו, באוסלו.

ז'אן־ז'אק איידלי שהיה מעורב בשערוריית המשחק בין ואלנסיאן למארסיי והוענש בהרחקה מהכדורגל הצרפתי, חתם בבנפיקה.

טנ"ש: ישראל הפסידה לטורקיה וירדה לדרג ב'

נבחרת ישראל בטניס־שולחן ירדה אמש לדרג ב' של אליפות אירופה לאומות לאחר שנוצחה בפ"ת 1-4 ע"י טורקיה. ההפסד מהווה אכזבה קשה, לאור העובדה שלפני שבועיים ניצחה ישראל את טורקיה באיסטנבול 4-2, ואם היתה מפסידה אתמול 4-3, עדיין היתה נשארת בדרג א'. לפני המשחק האמינו ראשי הקבוצה שישראל תנצח, אך בסיום כולם היו מתוסכלים, חוץ מהטורקים.

במשחק הזוגות הובילו בוריס רוזנברג ויניב שרון במערכה הראשונה 11-18 מול יורדין וסין, אבל נכנעו 19-21, 15-21, 21-15. מיקי קידר, שהוחזר במיוחד מסקוטלנד שם הוא לומד הנדסה, הפסיד במערכה הראשונה מול אילן ארן 13-21, 21-13. במערכה השניה הוא הוביל 14-10 ובמצב זה פסקו שופטי המשחק, הבינלאומיים רוויץ ורז, נקודה לטובתו לאחר שהכדור פגע בקצה השולחן. השחקן הטורקי טען, שהכדור היה בחוץ. מיקי קידר, לא ברור למה, התנדב להחזיר ליריבו את הנקודה, ולבסוף הפסיד את המערכה 18-21 אחרי שהוביל 17-13.

את נקודת הכבוד לישראל השיג בוריס רוזנברג, שמשחק בליגה הגרמנית. הוא ניצח במשחק הפתיחה את אוקטאי סימן 22-20, 13-21. הטורקי גורן יזדין ניצח את איסק אברמוב 21-19, 15-21. במשחק האחרון נכנע רוזנברג ליורדין 16-21, 16-21.

200 צופים חזו במשחק שנערך בהיכל הספורט בפ"ת.

■ דור דורמן

■ כדורעף: נצחון למטה־אשר

במחזור ה־21 והאחרון בליגה הלאומית בכדורעף, שנערך אתמול, ניצחה האלופה מטה־אשר, את הפועל קרית־אתא. המעפיל הפתיעה בניצחון על כפר־סבא.

מכבי ת"א – העמקים 3-1 (15־11, 11־15, 13־15, 10־15).

מכבי ת"א פתחה טוב ודייגו פסטרנק היה הבולט בשורותיה. אלכסנדר גברילוב וחבריו מהעמקים הפכו את הקערה במשחק צמוד שארך 128 דקות.

שפטו: גבי לוטן ואמנון נשר, 100 צופים בנווה אליעזר.

קרית־אתא – מטה־אשר 1-3 (10־15, 16־14, 13־15, 11־15)

בקרית־אתא בלטו האחים דורון ושי צביקל. במטה־אשר, שלא הפגינה משחק טוב, בלטו אלכס שטיין ואייל צימט.

שפטו: אבי זלצברג וקובי לביא, 200 צופים בקרית־אתא.

המעפיל – כפר־סבא 3-1 (15־7, 15־8, 15־8 17־15)

בהמעפיל בלטו סורין פום ויניב ברגצר. אלכסנדר אופסלניקוב בלט בכפר־סבא.

שפטו: ראדו רוזנטל וחי יוסף, 500 צופים בעין־שמר.

הפועל בת־ים – מכבי הרצליה 3-0 (15־8, 15־5, 15־1)

במשחק שארך 62 דקות שותפו כל שחקני הסגל של בת־ים.

שפטו: אלכס בוקור ומאיר ברנשטיין, 50 צופים בבת־ים.

משחקי הפליי־אוף ייפתחו ביום שלישי.

■ אליהו כהן

גביע בלי אף הפתעה

מאת מוסיק לוי

■ כדוריד

שלב רבע־גמר גביע המדינה בכדוריד, שהתקיים בסוף השבוע, עבר ללא הפתעות. המשחקים היו אמנם צמודים ומותחים, אבל בסה"כ כל הקבוצות שהיו צפויות לנצח עלו לשלב הבא. במשחקי חצי־הגמר, שייערכו ב־8 במארס בקריית־שרת: הפועל רחובות – נס־ציונה; הפועל ראשל"צ – מכבי ת"א.

מ' רחובות – ה' ראשל"צ 28-27 (16-11)

לרחובות: אג'ויאג'ו 10, נחמוני 5, ליבגוט ווורט 3 כ"א, שחר וקייזמן 1 כ"א.

לראשל"צ: מיימון 8, שלום כהן 6, הרמרלין, לדיגין ויפה 3 כ"א, ספצ'וק וברנשטיין 2 כ"א.

שפטו: איטין ווילברצויג, 300 צופים ברחובות.

■ ערן להב

נס־ציונה – אס"א ת"א 19-18 (11-11)

לנס־ציונה: רפאלי, ביציקובסקי ומולדצ'קי 4 כ"א, ברסטקו וזלצר 2 כ"א, יחבס, רונן כהן ושגב 1 כ"א.

לת"א: קושניר 6, אוברקוביץ ומלינובסקי 3 כ"א, פרוכטר וכלפון 2 כ"א, שור ואפלויג 1 כ"א.

שפטו: דני שפירא ורוני זכאי, 250 צופים בנס־ציונה.

■ ניר כץ

ה' רחובות – רעננה 26-22 (13-10)

לרחובות: מוריץ 8, בן חיון 6, בוטנקו 5, מולדובן 4, וייסמן 2, אדרי 1.

לרעננה: אהרונוביץ 6, מוגלוב, ורד ורדבין 3 כ"א, גינדיניק, רובינשטיין ווריין 2 כ"א, מירונסקו 1.

שפטו: זינגר ובוקר, 400 צופים ברחובות.

■ ע. להב

מכבי ת"א – נתניה 28-21 (12-11)

לת"א: טרבוק ואוסלנדר 7 כ"א, מולדובן 6, רש ונלקין 3 כ"א, טיכוננקו, סיקסיק ובן־ארויה 1 כ"א.

לנתניה: דוידאי 6, גרזמיקו 4, גל 3, דגן, פרוז'ן ומסלטון 2 כ"א, ליפשיץ ואליושין 1 כ"א.

שפטו: יוסי גרוסמן ורפי לוי, 80 צופים בבית־דני.

■ ע. להב

שייט: שייטות ה־470 של ישראל ענת פבריקנט ושני קרמי מהפועל ת"א, איבדו תיק עם ציוד יקר ערך בדרכן לתחרות שבוע האביב בצרפת, ובשל כך הן עלולות להחמיץ את התחרות שתפתח הבוקר. מלבדן ישתתפו בתחרות שי בכר וארז שמש, האחים רן וניר שנטל, והצעירים זאב קלה ואלעד רונן.

■ רונן הלל

כדורמים: הפועל גוש־זבולון זכתה אמש בגביע איגוד השופטים, לזכר השופטים פיסטינר, וררי ואוקטוביאן, לאחר שגברה בגמר על הפועל קרית־טבעון 9-4. קודם לכן הפתיעה קרית־טבעון את מכבי קרית־אונו 7-6. גוש־זבולון ניצחה את אוניברסיטת ת"א 4-2. המשחקים נערכו בגבעת־חיים. **כדורעף:** הערב יתקיים המחזור ה־19 בלאומית ב'. ב־18.30: העוגן – חצור. ב־19.00: אילון – כרמיאל, עוספיה – כפר־המכביה. ב־20.00: קרית־ביאליק – מכבי פ"ת.

■ אליהו כהן

אתלטיקה: דני קרסנוב סיים שלישי בתחרות בירמינגהאם באולמות כשקפץ במוט לגובה 5.50 מ'. גסאוילין הרוסי ניצח עם 5.60 מ'.

שיא חדש לאיגור גילר בידוי פטיש

איגור גילר ממכבי ת"א שיפר אתמול את שיא הישראלי בידוי פטיש ב־1.20 מ' כשקבע 65.30 מ' בתחרות גביע החורף הבינאגודתית בהדר־יוסף. אלוף ישראל בכדור ברזל, יואב קהן ממכבי חיפה, קבע תוצאה טובה: 18.08 מ'.

מרק מליטוב קפץ למרחק 7.54 מ'. טומי כפרי ניצל את היעדרותם של כפיר גולן ואיתי אילת, וניצח ב־60 מ' בזמן 7.08 שניות. ב־60 מ' משוכות ניצח אופיר שמואלי מהפועל ת"א (8.53 ש'). דני מלול מהפועל ת"א ניצח בריצה ל־1000 מ' בזמן 2:31.66 ד' לפני יניב וקנין.

בהליכה ל־1,500 מ' ניצח ולאדימיר אוסטרובסקי. בין הבנות בלטה ענת מורד בת ה־16 מהפועל פ"ת שניצחה ב־60 מ' וב־60 משוכות.

פיליפ קרסנוב רץ 300 מ' ב־35.70 ש'. צילה אשר הדפה ברזל ל־13.56 מ'. עדה נואריקה קפצה 1.70 מ'. בתחרות האגודתית ניצחה מכבי ת"א ובין הבנות מכבי חיפה.

■ רונן הלל

קליעה: דימה רסקין, מעמק הירדן, הפתיע אתמול בהצליחו לזכות באליפות ישראל בקליעה מאקדח ממרחק של 50 מטר. רסקין צבר 534 נקודות והקדים את גרי ארמיסט (527 נק'). בין הקבוצות ניצחה בית הלוחם לפני הפועל ת"א.

משקולות: קבוצת המשקולנים הצעירים של הפועל פרדס הפתיעה אתמול כשגברה על האלופה והמוליכה מכבי חיפה, במחזור השלישי של ליגת הנוער, שנערך בווינגייט. פרדס, שצברה 1004 נקודות, הקדימה את חיפה ויבנה.

דורון שפיר הפצוע אמור להתלבש הערב במשחק של קונטיקט מול סטון־הול, אך כנראה לא ישחק. זה יהיה משחק הבית האחרון של האסקיז. שפיר עבר טיפולים פיזיותרפיים ואתמול ערך אימון אישי קל.

■ לס קרימבור, קונטיקט

סיכום עקרוני בין ר"ג לאלי קנטי

מאת מוסיק לוי

זה עדיין לא סופי, אבל אלי קנטי יאמן כנראה בעונה הבאה את הקבוצה העירונית של העיר רמת־גן, 'מכבי עירוני ר"ג'. יו"ר הקבוצה, גדעון פרייטג, נפגש בסוף השבוע עם קנטי והשניים סיכמו עקרונית על העסקתו כמאמן בעונה הבאה. פרייטג הגיש לקנטי הצעה כספית על חוזה לעונה אחת, וקנטי הבטיח תשובה בימים הקרובים. במשחק אימון ניצחה אמש מכבי ר"ג את הפועל גבעתיים, 115-78.

■ מנבר נפגש עם קסטן

נחום מנבר, הספונסר של הפועל חולון, נפגש ביום שישי עם יו"ר האיגוד, דני קסטן, ואחד הנושאים בהם דנו היה קיומו של משחק הגמר ביד־אליהו, אולמה הביתי של מכבי ת"א. מנבר אמר שהוא פסימי באשר לסיכויים להעביר את המשחק מההיכל לאולם אחר, אבל הוסיף שייכנס לעובי העניין, רק אחרי שחולון תבטיח את הופעתה בגמר. השניים דנו גם בהצעתו של מנבר להקטין את מספר הקבוצות ל־10־8 ולקיים ליגה בת שלושה או ארבעה סיבובים. ■ חגי סגל

ג'ים קלהון חושש לסכן את שפר

עד אתמול לא היה ברור אם דורון שפר ישתתף במשחק הבית של קונטיקט, נגד סיטון־הול, שנערך לפנות בוקר. שפר עבר בימים האחרונים טיפולים פיזיותרפיים ואתמול ערך אימון אישי קל. נראה היה כי שפר יתלבש למשחק, אבל כנראה שקלהון יעדיף לא לסכן את הקרסול הנקוע.

המשחק נגד סיטון־הול הוא 'ליל הסיניורים' ומוקדש לשחקני השנה הרביעית – דוני מרשל, קווין אולי, בו הילינגהם ובריאן פייר – שיופיעו בפעם האחרונה מול הקהל הביתי של האסקיז. האם זהו גם משחקו הביתי האחרון של דורון שפר ביוקון? השאלה הזאת מעניינת את אוהדי ההאסקיז לא פחות מאשר את אוהדיו של שפר בישראל. ■ לס קרסנר, קונטיקט

■ שחקני הפועל תל־אביב עשויים להיקרא להעיד

ליאור ארדיטי, עפר פליישר ורואי שידלצקי, שלושת השחקנים היחידים שמשחקים עונה שניה ברציפות בהפועל ת"א, עשויים, במקרה הצורך, לשמש כעדים מטעם הקבוצה, בתביעה הגדולה שהוגשה נגד ההסתדרות ומועצת פועלי ת"א. הדיון בתביעה זו אמור להתחיל בעוד כשבוע. ייתכן שגם שחקנים ששיחקו בקבוצה בעונה שעברה והפועל עדיין חייבת להם כסף, יוזמנו להעיד גם הם.

עדות השחקנים תהיה נחוצה כדי להוכיח כי בעונה שעברה, בזמן ישיבה משותפת עם מזכיר מועצת הפועלים, גרשון גלמן והגזבר עוזי כהן, ניתנה להם התחייבות שהמועצה תדאג שכל אחד מהם יקבל את כספו עד האגורה האחרונה. השחקנים קיבלו אתמול יום חופש מאימונים. ■ ערן סלע

■ דוד דגן ישפוט בגמר גביע אירופה לקבוצות

שני נציגי הכדורסל הישראלי שכן מטפסים לשלבים הגבוהים, הם השופטים, דוד דגן וראובן וירובניק. דגן ישפוט בגמר גביע אירופה לקבוצות בין טאוגרס לבנטון, באיסטנבול (14.3), ויהיה בכוננות לאפשרות של משחק שלישי בגביע האלופות, בסידרת ההצלבה בין אולימפיאקוס לצסק"א (ביוון). וירובניק ישפוט במשחק מספר 2 בסידרת ההצלבה בין ריאל מדריד לציבונה (14.3, בספרד), ויהיה בכוננות לאפשרות של משחק שלישי בין פנתינאייקוס לבולוניה (16.3 ביוון). יוסף ברגמן ישקיף במשחק הראשון בסידרה בין ציבונה לריאל (9.3, בקרואטיה).

נבחרת הנוער ניצחה במשחק אימון את הנוער של מכבי ר"ג, 83-79. הרכבו לנבחרת, ללא אלון שטיין הפצוע: דרזון 17, קדוש 13.

■ נבחרת גרוזיה הגיעה ביום חמישי לישראל ומקיימת מחנה אימון במכון וינגייט.

רודני מונרו הזר של הפועל עמק־יזרעאל, לוטש עיניים לכיוון הN.B.A־ בעונה הבאה וזו תהיה האופציה הראשונה שלו. בעמק כבר מתקיימים מגעים עם ישובים, במטרה להקים קבוצה אזורית אטרקטיבית, עם בסיס כלכלי רחב. ■ אליאס חורי

■ שאקיל הורחק ונקנס

שאקיל אוניל לא ישחק במשחק החוץ של אורלנדו בשיקגו, לאחר שהורחק במשחק הניצחון על בוסטון. שאקיל גם נקנס ב־5,000 דולר, שהם שליש האלפית (0.033%) מהכנסתו השנתית.

שחקן	משחק	ל־2	%	ל־3	%	שדה	%	עונשי	%	ריב'	אס'	איב'	נק'
הנפלד	14	78-38	48.7	3-3	100	84-41	50.6	39-26	66.7	6.2	2.1	0.7	7.9
דניאל	14	84-40	47.6	21-12	57.1	105-52	49.5	47-39	83.0	1.4	1.1	1.5	11.1
גודס	14	59-25	42.3	48-19	39.6	107-44	41.1	44-32	72.7	2.4	4.1	2.3	10.1
דוחן	2	6-2	33.3	1-0	0	7-2	28.6	2-1	50	0.5	–	0.5	2.5
קולמן	14	127-73	57.4	44-15	34.1	171-88	51.5	55-42	76.3	6.2	1.6	1.6	16.6
אלימלך	11	11-2	18.1	8-3	37.5	19-5	26.3	8-6	75	0.4	0.7	0.4	1.7
פייר	13	7-4	57.1	–	–	7-4	57.1	6-2	33.3	0.9	–	0.4	0.8
בן־זקן	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–
ג'מצ'י	13	89-48	53.9	80-30	37.5	169-78	46.1	50-36	72	0.6	1.5	1.8	16.1
צ'ורה	14	137-79	57.7	–	–	137-79	57.7	84-59	70.2	9.3	0.9	2.6	15.5
רווה	1	1-0	0	–	–	1-0	0	–	–	1	–	1	–

הטבלה לא משקרת

מכבי תל־אביב נפרדה ביום חמישי מגביע אירופה לאלופות ורגע לפני ששוכחים את צסק"א מוסקבה, הנה סיכום העונה האירופית של מכבי במספרים. העובדות, כצפוי, מאלפות

מאת ערן סלע

מבט אחרון על הופעתה של מכבי ת"א בבית שמינית־גמר גביע האלופות לעונת 94/95, שהרי מעכשיו אפשר יהיה לראות משחקים במסגרת הזו רק בטלוויזיה.

● מכבי ת"א סיימה עם מאזן נצחונות של 6-8 ו־22 נקודות, בדיוק כמו ציבונה זאגרב, באקלר בולוניה, אפס פילזן וברצלונה מבית ב'. לציבונה ובולוניה זה הספיק כדי לעלות להצלבה, למכבי לא.

● התוצאה הממוצעת במשחקיה של מכבי בבית א' היתה: 78.8-79.5, ניצחון בפחות מנקודה. לימוז', שסיימה ראשונה בבית ב', עשתה את זה עם 65.1-67, פחות משתי נקודות. פנתינאייקוס, ראשונה בבית א', ניצחה בממוצע 70.1-75.6.

● שבע קבוצות ספגו פחות נקודות ממכבי ת"א בסך־הכל ושמונה קבוצות יותר ממנה.

● כל שמונה הקבוצות בבית ב', בכללן הארבע שעלו להצלבה, קלעו פחות נקודות ממכבי ת"א. גם שתי הראשונות בבית א', פנתינאייקוס וריאל מדריד. למעשה, רק צסק"א מוסקבה וסקאווליני פזארו קלעו יותר ומכבי היא הקולעת השלישית בטיבה מתוך 16 קבוצות. זה לא עזר.

● ארבע קבוצות החליפו מאמנים לאורך העונה: לובליאנה, פנתינאייקוס, ברדלונה ופאוק.

● נדב הנפלד יכול היה לסיים עם ממוצע טוב יותר, אבל שני המשחקים האחרונים, נגד צסק"א ובנפיקה, בהם סיים עם אפס ושתיים בהתאמה, קילקלו לו. כדאי גם שנדב יקח יותר זריקות מטווח של שלוש נקודות ויאפס את היד מהעונשין.

● להביט בשורה של מוטי דניאל וליהנות. אלא מה, האיש חייב שיפור במשחקי החוץ ואסור שיקרו לו דברים כמו בפזארו (0 מ־6 מהשדה לאפס נקודות).

● בטוח שמכבי ת"א יכולה להוציא מטרי פייר הרבה יותר מ־0.8 נקודות למשחק וצעד ראשון לקראת זה הוא, בפשטות, לאפשר לו יותר דקות משחק.

● בטוח שדורון ג'מצ'י מסוגל ליותר מ־0.6 ריבאונד למשחק וגם אם למוטי דניאל יש כפול ויותר מהנתון הזה, גם הוא יכול וצריך לקחת יותר מזה. תראו את גודס.

● ובטוח אחרון: ישראל אלימלך עם ממוצע של 1.7 למשחק וקצת יותר מ־26 אחוז מהשדה. בטוח, ממש בטוח.

● עצה מכל הלב לאלון בן־זקן: די לך במכבי ת"א. יש מספיק קבוצות בארץ שתרצה להתבטא בהן טוב בהדרכה.

● ראדיסב צ'ורצ'יץ' הוא, בגדול, האיש שהלך הכי הרבה פעמים לקו העונשין, אבל האחוז שלו משם הוא 70.2, נמוך בכ־12 אחוז מממוצע העונשין שהיה לו בעונה שעברה, בססארי מהליגה השניה באיטליה. גם אחוז הקליעה שלו מהשדה בגביע אירופה נופל מזה של הליגה עד עכשיו: 69% בליגה לעומת 57.7% באירופה.

● אחוזים לא מספיק טובים לג'מצ'י מטווח 3 נקודות (37.5%). דורון מחלק את הזריקות שלו ל־2 ול־3 באופן כמעט שווה, ואולי כדאי שישאף לחפש יותר זריקות לשתיים, כדי לשפר את אחוז השדה הכללי. אותו דבר אצל קולמן, אצלו העניין בולט עוד יותר.

● המספרים הבולטים העונה: 26 נקודות לדניאל בבית נגד ריאל ו־31 (שיא אישי) נגד בנפיקה; 21 ריבאונדים לצ'ורה נגד פנתינאייקוס ביד־אליהו, 17 ריב' לנדב הנפלד בלובליאנה; 31 נקודות לקולמן נגד לובליאנה בבית; 20 לגודס במוסקבה.

שני המשחקים האחרונים קילקלו. נדב הנפלד צילום: חגית כתב

פצארסקי לקח לריאל את המקום הראשון

פעילות אינטנסיבית מאוד עברה על הכדורסל האירופי בשבוע האחרון והרבה אי־בהירויות הסתיימו. זו ההזדמנות לעשות קצת סדר וראשון, גביע האלופות.

משחקי ההצלבה בגביע האלופות נערכים בשיטת הטוב משלושה. המשחק הראשון ייערך בביתה של המדורגת נמוך יותר בסיום משחקי בית שמינית הגמר. המשחק השני ייערך אצל המדורגת גבוה יותר ובמקרה של שיוויון 1-1 בנצחונות, יתקיים משחק שלישי, שוב אצל המדורגת הגבוהה. התאריכים: 9, 14 ו־16 במרץ. את הפיינל־פור מארחת השנה סראגוסה, ספרד, ב־11 וב־13 באפריל.

המשחקים: פנתינאייקוס – בולוניה; ריאל מדריד – ציבונה זאגרב; צסק"א מוסקבה – אולימפיאקוס; פזארו – לימוז'. בפיינל־פור ישחקו המנצחת בין פנתינאייקוס לבולוניה נגד המנצחת בין צסק"א לאולימפיאקוס; והמנצחת בין לימוז' לפזארו נגד המנצחת בין ציבונה לריאל.

■ בגביע אירופה לקבוצות ישחקו בגמר ויטוריה טאוגרס מספרד ובנטון טרוויזו מאיטליה. הספרדים עברו את היראקליס מיוון (2-1) והאיטלקים את אנטיב מצרפת (2-1), אחרי שיצאו מפיגור 0-1 ואת שני הנצחונות שלהם עשו דווקא בחוץ. פטר נאומוסקי, הרכז המקדוני של בנטון, קלע 44 בראשון ו־27 בשני. הגמר ייערך ב־14 במארס באיסטנבול.

■ בגמר גביע קוראץ' ישחקו סטפאנל מילאנו מאיטליה ואלבה ברלין מגרמניה. האיטלקים הדיפו את אורטז והגרמנים את קאסרס. מילאנו, אגב, משחקת עם זר אחד, דיאן בודירוגה. הגמר בקוראץ' מתקיים בשיטת בית וחוץ (8 ו־15 במרץ).

■ בחצי גמר גביע האלופות לנשים ישחקו קומו מאיטליה נגד ואלנסיין מצרפת; ומוסקבה מרוסיה נגד ולנסיה מספרד.

■ אולימפיאקוס הפסידה בברצלונה 79-64 במחזור האחרון של בית הגמר בגביע האלופות, כשהיא משחקת ללא אדי ג'ונסון, ג'ורג' סיגאלאס ואפטימיס בקטסיאס המצועים. גם אם היתה מנצחת זה לא היה משנה דבר, והיוונים היו מסיימים במקום השני בבית ב', כיוון שלימוז' ניצחה את לברקוזן 47-63 (ג'ים בילבה 17 לצרפתים).

■ ריאל מדריד החתימה את סקיטר הנרי, בעונה שעברה בדיז'ון, במקום רימאס קורטינאייטיס שנפצע, כזר השלישי למשחקי הליגה בלבד. ריאל הפסידה בבית לפנתינאייקוס מתטבעת ניצחון של מירוסלאב פצארסקי, שהוסיף גם נקודת עונשין, 68-66. אלה היו הנקודות היחידות של פצארסקי במשחק.

■ סקאווליני פזארו הפסידה ביוון לפאוק 84-79; כשהיא מופיעה ללא סנדרו דלאניילו, שנפצע ונשאר באיטליה. דין גארט הפתיע עם 24 נקודות לאיטלקים, אחרי לא מעט משחקים חשוכים. פזארו עמדה להחליף את קורי גיינס לקראת משחקי הפלייאוף במייק איוליאנו, לשעבר בדאלאס מאבריקס, אבל נכון לאתמול איוליאנו, בחור ממוצא איטלקי, החליט שהוא אינו מעוניין לבוא. עוד יהיו התפתחויות. ■ ערן סלע

כל אנשי הנשיא

ארבע קבוצות ועשרות שחקנים יתייצבו הערב למאבק על הזכות להתמודד בגמר גביע המדינה ואולי גם להגיע בסופו של דבר לנשיא המדינה. הפועל חולון וירושלים יפתחו את הערב, מכבי ת"א והרצליה יסיימו אותו. חשמל בהיכל

בני הרצליה

מאת חגי סגל

לפני שנתיים, בעונתה הראשונה בלאומית, הגיעה בני־הרצליה בפעם היחידה עד היום לחצי גמר הגביע. היא הדיחה אז את מכבי ת"א ברבע הגמר והגיעה כפייבוריטית גדולה נגד הפועל גבעתיים, גם אז קבוצה חזקה. בסופו של משחק עצבני, ירדה הרצליה מוכנעת אחרי הארכה.

אמיר כץ, יש זכרונות מאותו ערב?

"זכרונות קשים. הידחנו את מכבי ת"א והיינו אמורים לנצח את גבעתיים, אבל זה לא קרה".

אחרי תשעה הפסדים רצופים למכבי ת"א, אתם באמת מאמינים שאפשר לנצח אותם?

"אני באמת חושב שאפשר לנצח. זה שהם פייבוריטים ויותר טובים, ידוע לכל. אחרי 9-0, כל מה שאגיד ישמע כקלישאה או סתם דבר לא ריאלי. זה משחק שונה, עם הרבה קהל והתרגשות ואולי נוכל לנצח".

מה קורה לכם נגדם?

"אני מאמין שאם היה כתוב על הגופיה שלהם מכבי ר"ג או משהו אחר, היינו מנצחים, אבל נגד מכבי ת"א נוהל, יש לקבוצה איזה פחד פסיכולוגי שקשה להסביר אותו והתוצאות בהתאם".

קשה לכם נגד ההגנה שלהם?

"במשחק האחרון קלענו באחוזים לא טובים. עמדנו במצבים נוחים והחטאנו. ברור שההגנה שלהם טובה ויש להם שומרים טובים, אבל שוב, מדובר בתוצאה שקשה לי להסביר ואני לא רוצה להישמע כמתרץ".

ניצחון הערב יוסיף עונה שיגרתית לגדולה?

"ברור. כולם רוצים לנצח, אבל לפעמים לרצות לא מספיק. עד עכשיו הוכחנו שבדיבורים אנחנו לא רעים והגיע הזמן שנדבר גם על המגרש".

הרצליה התאמנה פעמיים ביד־אליהו בסוף השבוע ועדיין לא ברור האם וכמה יוכל דוד בארמור לשחק. בארמור ספג מכה חזקה במשחק אימון נגד ראשל"צ ביום רביעי ובקבוצה עושים מאמצים להכשירו.

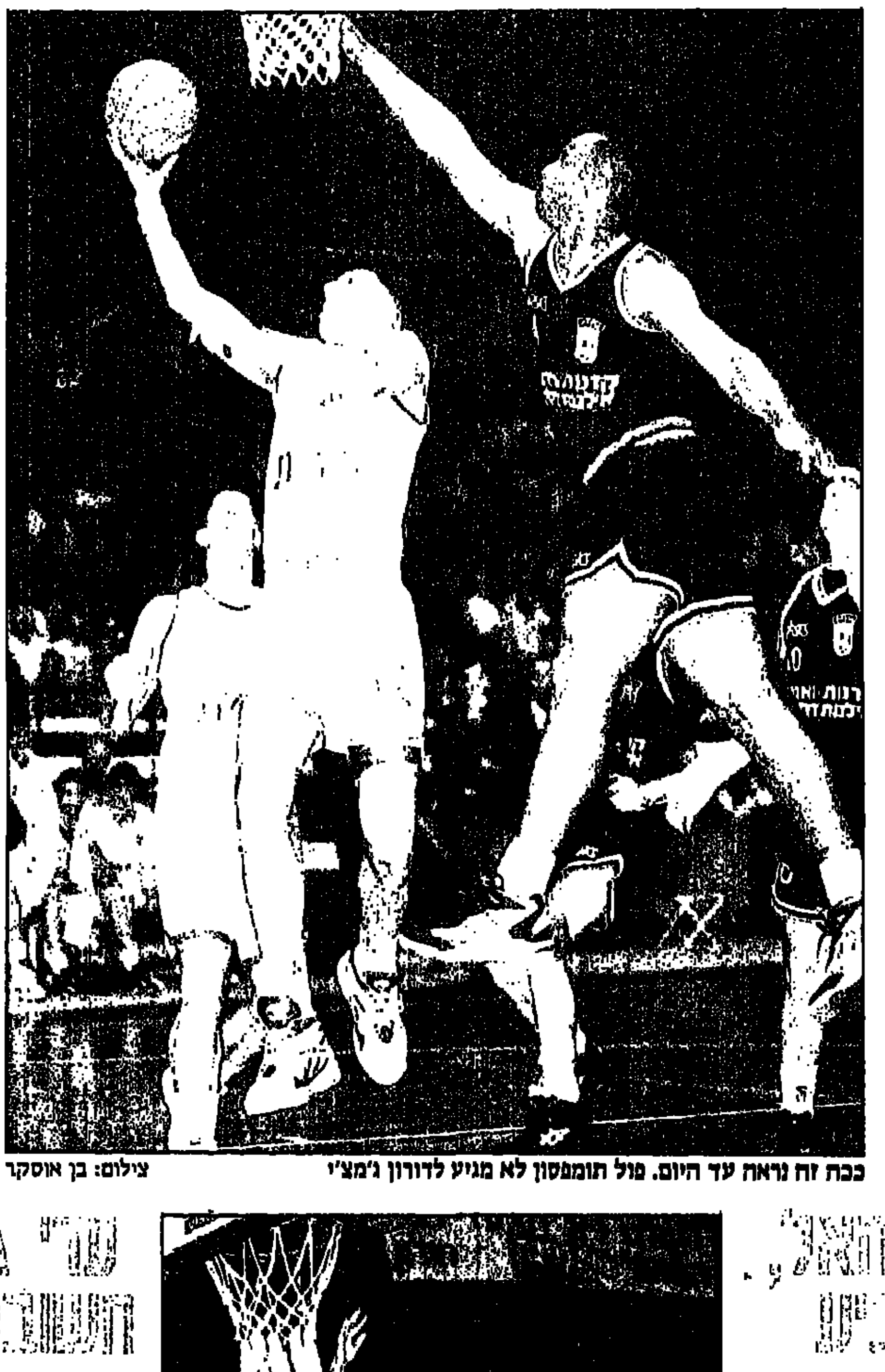
ככה זה נראה עד היום. פול תומפסון לא מגיע לדורון ג'מצ'י צילום: בן אוסקר

מכבי ת"א

מאת ערן סלע

דורון ג'מצ'י לא הופיע למשחק גביע האלופות של מכבי ת"א נגד בנפיקה ליסבון. ג'מצ'י החולה נשאר בבית והסתפק בשידור המשחק ברדיו. "חברים צילצלו ואמרו שהיה משחק עייף. אין מה לעשות, זה מסוג המשחקים שצריכים לעבור. אם זה היה משחק חשוב וקובע, הייתי שוקל לבוא ולשחק, אבל היה לי חום גבוה ובקבוצה העדיפו שאשאר בבית. רק ביום שישי ירד לי החום. יום קודם לא יכולתי לזוז מילימטר".

הערב, סיפור שונה. בני־הרצליה מתייצבת שוב ביד־אליהו, שבוע בדיוק אחרי ההפסד בליגה למכבי 95-75. "המאזן של 9-0 לטובתנו כשנה וחצי האחרונות לא משפיע. בגדול ובמרכאות, לא היה קורה כלום אם היינו מפסידים להם בליגה לפני שבוע, אבל הפעם זו מסגרת גביע המדינה ואם נפסיד, אנחנו בחוץ. נפרדנו מגביע אירופה ואני לא מאמין שיש מישהו מהשחקנים, המאמנים או ההנהלה, שבא לו להיפרד מעוד מסגרת", אומר ג'מצ'י.

בשבוע שעבר, ג'מצ'י הסתדר טוב עם אמיר כץ, אחד השחקנים שנעים הכי הרבה על המגרש בלי כדור. "אמיר הוא קלע ברמה גבוהה מאוד, וכקלע, אני יודע להעריך מה זה שחקן מסוכן שצריך לשים עליו שבע עיניים. הוא מהגארדים הבולטים בליגה".

אתה מתקרב ל־34, הוא ל־25. הוא יורש שלך?

"אני לא אוהב שמדברים במונחי גיל. יש לי עוד הרבה מה לתת גם בגיל כזה, ועובדה שאני מצליח לשמור על גוף, אתלטיות ויכולת כזו גם בעומסים גדולים מאוד, לאורך שנים. מבחינת סטטיסטיקות וממוצעים הייתי יכול לתת הרבה יותר אם הייתי משחק יותר, אבל בהרבה מקרים אני יורד לנוח, כדי לאפשר לשחקנים אחרים לשחק או לשמור אותי הלאה, כיוון שאנחנו משחקים פעמיים בשבוע לאורך חודשים רבים. אני חושב, שצריך לתת לי את הקרדיט לכך שאוכל לעשות זאת גם בעתיד".

הפועל י־ם

תומפסון: "בעזרת האל, נעלה לגמר הגביע"

מאת יהודה גולן

"אני מקווה שבעזרת האל נצליח לעבור גם את הפועל חולון ולעלות לגמר הגביע. בשבילנו זה יהיה הישג טוב", כך אמר השבוע בילי תומפסון, שחקן הפועל ירושלים, לאחר שהצטיין במשחק הליגה האחרון, נגד הפועל אילת במלחה.

ירושלים קיימה אתמול אימון מסכם ביד־אליהו, לקראת משחק חצי הגמר הערב בהיכל. בירושלים האווירה מתחממת לקראת המשחק שהוא כמעט דרבי, נגד פיני לוי, עדי גורדון ודורון שטע, שישחקו נגד קבוצתם לשעבר.

בירושלים מודאגים מעט מהפציעה של יוברט רוברטס, שלא התאמן בתחילת השבוע. לקראת סוף השבוע הוא חזר לאימונים, אבל עוד לא חזר לכושר מלא. בכל אופן, הוא נשמע אופטימי: "זה המשחק החשוב ביותר שלנו השנה ואנחנו חייבים את זה לאוהדים".

לעומת פציעתו של רוברטס, מרוצים מאוד בירושלים משובו לכושר של בילי תומפסון, שלאחר תקופה ארוכה שוב הצטיין במשחק נגד אילת, אותו סיים עם מאה אחוז מהשדה.

לירושלים ברור שעם הרכב ממוגן יחסר ספי תורג'מן הפצוע ועם יוברט רוברטס בכושר חלקי, יצטרכו תומפסון, ראדנקו דובראש, ג'ון דלזל ורועי אייל לתת הרבה מעבר למאה אחוזים, כדי להגיע למשחק הגמר.

הנהלת הקבוצה מארגנת הסעות למאות האוהדים, שיבקשו להצטרף ולעודד את הקבוצה.

לוח זמנים

הפועל חולון – הפועל ירושלים (18.30, שופטים: וירובניק ונוימן); מכבי ת"א – בני־הרצליה (20.30, דגן וברגמן). שני המשחקים יועברו בשידור ישיר בערוץ הספורט.

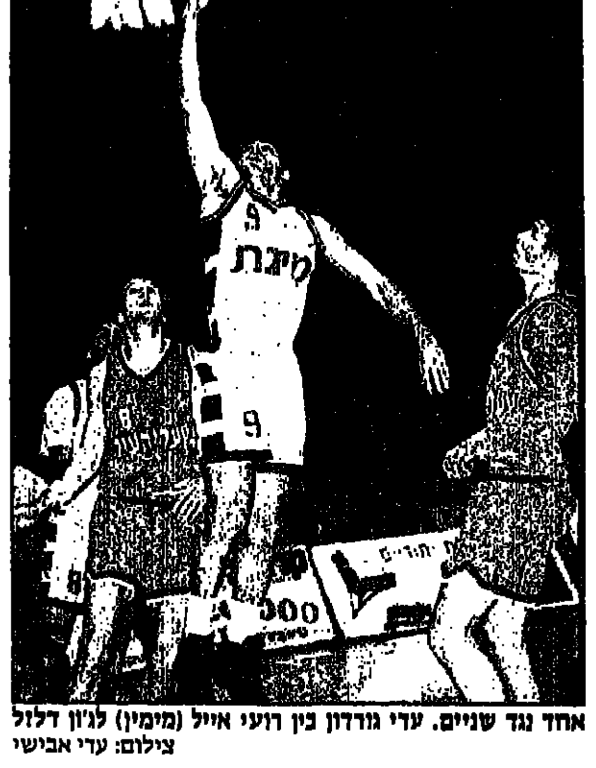
אחד נגד שניים. עדי גורדון בין רועי אייל (מימין) לג'ון דלזל צילום: עדי אבישי

הפועל חולון

עדי גורדון: הירידה לא חשובה, אני רוצה לנצח

מאת חגי סגל

הפועל חולון מעולם לא זכתה בגביע המדינה. ארבע פעמים בעבר הופיעה הקבוצה בגמר הגביע ועכשיו, עם הרכב חדש לגמרי, ספונסר עשיר והמזל של רלף קליין על הקווים, בחולון מקווים לשינוי. לעדי גורדון, האיש החשוב ביותר של חולון, עדיין אין תואר.

עדי, פעמיים העונה שיחקתם רע ביד־אליהו והפסדתם. יש לכם בעיה בהיכל?

"מה שהיה מת. אין חוקיות בספורט ואני לא מאמין בזה. אתה יכול לשחק עשר פעמים לא טוב ובפעם ה־11 כן טוב, ולהיפך. מדובר בגביע, משחק אחד וגמרנו, ופשוט צריך לנצח".

משחקים נגד הפועל ירושלים. מה המשמעות מבחינתך?

"יש לי סנטימנטים אליהם, אבל זה לא קשור. אני רוצה מאוד לנצח והירידה לא חשובה".

במלחה הפסדתם להם ובחולון, כבר בלי ספי תורג'מן, ניצחתם בקושי. יש בעיה נגדם?

"במלחה שיחקנו לא רע והפסדנו במשחק טוב. אין בעיה ספציפית נגדם, הבעיות הן אצלנו".

רועי אייל קלע נגדכם בחולון 15 נקודות ואחרי המשחק נשמעה הרבה ביקורת על יכולת ההגנה שלך. אתה מרוצה מעצמך?

"מה שחשוב הוא שניצחנו. אני משתדל להתעלם מביקורת, כדי להמשיך לעשות החלטות נכונות על המגרש ולא להסתכל רק על טובתי. במשחק הזה היה צריך לעצור את דובראש ורק הגנה קבוצתית יכולה לעשות את זה, וככה נוצרות סיטואציות שאתה לא תמיד נמצא עם השחקן שלך. לצערי מעמידים תפקיד מול תפקיד, רכז מול רכז, וזה לא לעניין. אם עזרתי לקבוצה, אני מרוצה".

אתה וחולון עדיין בלי תואר. אתם בשלים לזכיה ראשונה?

"הקבוצה רחוקה מלהיות בשלה, אבל אם נשחק נכון ועל האנשים הנכונים, לא כמו במשחקים האחרונים, נוכל להיאבק על הישגים".

דו"ח ועדת החקירה במותו של סנה: הגה המכונית לא היה תקין

קבוצת וויליאמס עשויה לעמוד לדין באשמת גרימת מוות

מאת רונן קוטלובסקי, רומא

איירטון סנה נהרג בגלל שהגה מכונית הוויליאמס בה נהג לא היה תקין – זו מסקנת דו"ח ועדת החקירה שהוקמה כדי לחקור את התאונה הטרגית אשתקד באימולה, בה נהרג אלוף העולם בפורמולה 1. ההגה גרם לסנה לאבד את שליטתו במכונית, שהוטחה במהירות 300 קמ"ש בקיר המגן של המסלול.

הגה המכונית תוכנן והורכב שלא לפי הנורמות. קוטרו של מוט ההגה הוקטן, ונעשה ממתכות לא מתאימות שאינן עמידות במהירויות גדולות. הוא נשבר בנקודה מסוימת, וגרם לסנה לאבד את השליטה בהיגוי. עד עתה חשבו שרוכב בטעות אנוש של סנה.

איירטון סנה, שלוש פעמים אלוף העולם, מצא את מותו במסלול המירוצים של סן־מרינו באימולה ב־1 במאי 94. הדו"ח בן 500 עמודים, עליו עבדו 8 חוקרים שמונו על־ידי בית המשפט של בולוניה שחקר את התאונה, מהווה כתב אשמה נגד קבוצת וויליאמס ונגד מתכנני המכונית.

באם יתקבל דו"ח הוועדה על־ידי השופט האיטלקי פאסריני, עלולים הנשיא פרנק וויליאמס, האחראי המכני רייזיר בראון או המנהל הספורטיבי איאן הריסון ושסה מכונאים, לעמוד למשפט באשמת גרימה עקיפה של הריגה. קבוצת וויליאמס ביקשה גירסה מתורגמת של הדו"ח לאנגלית בטרם תגיב.

כבר בסיבוב הראשון של המירוץ, 810 מטרים מעקומת טמבורלו, עלה סנה על גבנון בכביש שגרם להגה שלו סטייה מזערית. "מוט ההגה החל להישבר ולהינתק מן החיבור לשלדה", קובע הדו"ח. המוט לא עמד בלחצים המופעלים מהכביש ומאחיזות הנהג.

"הסיבה נובעת מחלק שקוטרו הוקטן במוט ההגה", כותבים החוקרים. ההגה הונמך, בניגוד לנורמות, בגלל דרישות הנוחות של סנה. כן ומנית הוארך תא הנהג כדי לתת מרחב לרגליו של הנוהג. לפי הדו"ח "המוט תוכנן בצורה גרועה לעמידה בלחצים ועייפות החומר".

במרכז האשמה נקודת הלחמה שבוצעה תוך שימוש בחומרים "נחותים". בנקודה הקריטית שאמורה היתה לספוג את מירב הלחצים הוקטן הקוטר ב־4.2 מ"מ קריטיים.

לאחר החלשותה של אותה נקודה ב־60־70 אחוז, לאחר העליה על אותו גבנון בכביש, "היגויה של המכונית היה בלתי אפשרי".

הדו"ח מזכה לחלוטין את המסלול באימולה, וקובע ששיעור עקומת טמבורלו הוא לפי הנורמות. רק עובדה אחת פגעה במכונית – שיפוע מזערי בין האספלט לבין קיר הבטון. על אותו שיפוע לא היה לצמיגים אחיזה, וכך לא היה אפקט לבלימה. באותה נקודה אכן מראים תצלומי הטלוויזיה נעילה מלאה של הגלגלים.

מכבי נתניה גברה על נבחרת גרוזיה 105–99

מכבי אלוני נתניה גברה אמש במשחק רעים על נבחרתה הלאומית של גרוזיה 105–99 (49–53). גרוזיה עורכת מחנה אימון במכון וינגייט בנתניה, כהכנה לאליפות אירופה.

קלעו לנתניה: וויליאם דייוויס 20, דייוויד קוק 21, יואב קרמן 10, זאב צ'יבוטרו 10, שרון ריבק 10, יראל ישי 8, אורן שמר 11, זוהר קלר 8, אלירן גואטה 6, דורון קרמר 1.

לגרוזיה: בשקירזה 24, גיאורגי 23, ברדנשוויך 17, גורספאולי 12, קובשירדזה 10, שובינדזה 6.

סטויצ'קוב מתכונן לצרפתים וחושב על האיטלקים

הבולגרי של ברצלונה הרבה יותר רגוע לפני משחק גביע האלופות השבוע נגד סן ז'רמן ■ בברסה אומרים כי סטויקו יתלבט בסוף העונה בין הישארות בנואו־קמפ – למעבר לאינטר

מאת רונן קוטלובסקי

העיתונות הספרדית מהללת את חריסטו סטויצ'קוב בכותרות כמו "סטויצ'קוב סופרסטאר", "חריסטו נמצא מחדש", "סטויצ'קוב החלטי" וכן הלאה. יכולתו של הבולגרי של ברצלונה בניצחון 0–3 על אספניול בשבוע שעבר גרמה למפנה.

"שני הניצחונות האחרונים נתנו לנו מעט רגיעה, וכעת הצרפתים יצטרכו להתייחס אלינו ביותר כבוד", אמר סטויצ'קוב בקשר למשחק ליגת האלופות נגד פאריס סן ז'רמן ביום ד' השבוע. "אסור לנו לחשוב על ניצחון לפני שפגשנו אותם. במקרה כזה אנו יכולים להגיד שלום לניצחון. כדי לשחק בגביע האלופות צריך את הריכוז הנכון".

בראיון שנתן סטויצ'קוב לרשת טלוויזיה קאטאלנית, הוא התייחס גם לשמועות על המתיחות בינו לבין קרויף: "עד ה־30 ליוני הבא אני לא רוצה לדבר על היחסים שלי איתו". סטויצ'קוב נותן להבין שהוא היה רוצה להישאר בברצלונה, אבל אנשים המקורבים לו חוזרים על כך שאין לשלול מעבר שלו לאיטליה. יש גם מקורות שהדליפו כי סטויצ'קוב מגלה עניין בתוכניות הנשיא החדש של אינטר, מסימו מורטי. לסטויצ'קוב יש גם הצעות מלאציו, במקרה והיא תמכור את אלן בוקסיץ' למילאן.

סטויצ'קוב לא היסס לדבר על קרויף אחר, ג'ורדי, הבן של. "השם קרויף הוא קשה לנשיאה במגרשי הכדורגל, אבל ג'ורדי הוא שחקן גדול עם עתיד לפניו. הוא רק צריך לשכוח את הביקורות המוטחות נגדו בלא צדק". נראה שג'ורדי הקשיב היטב לסטויקו. אמש הוא כבש את אחד השערים בנצחון ברסה על קמפוסטלה 2–1 בליגה.

הנהג
עשה לך מנהג קבוע - קח עמך חייל לדרך

למשה שמשון
אתך באבלך על מות
אביך ז"ל
פליינג קרגו בע"מ

אגד
אנו משתתפים בצערו של חברנו **אברהם עזרא** מאזור ירושלים
במות עליו האב
דניאל ז"ל
אגד
ההנהלה החברים השכירים והגימלאים

אגד
לחברנו **דרור נחום** (מאזור הצפון – חיפה)
אתך באבלך הכבד במות רעייתך
חנה ז"ל
"אגד"
ההנהלה, החברים והעובדים
ארגון גמלאי אגד
קרן גמלאות של חברי אגד

משטרת ישראל
מפקדת משמר הגבול/משמר הגבול איו"ש
משתתפים בצערו של
סמל שני/חובה **מאיר צוקול**
במות עליו **אחיו** ז"ל

קבלת מודעות אבל
באמצעות כרטיס אשראי
ב־3 תשלומים
דיינרס קלוב. ויזה. ישראכרט
טל. 5632111, 177־022־6222

מעריב מודעות אבל 24 שעות בכרטיסי אשראי
177-022-9977

קבלת מודעות אבל
177-022-8855

קבלת מודעות עד חצות
לעיתון מעריב
177-022-3400

קבלת מודעות אבל ל"מעריב"
03- 38 38 38

למשפחת אדרי
אתכם באבלכם על מות יקירכם
משה ז"ל
מעריב שיווק והפצה

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו וסבתנו היקרה
פניה עתידי
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בבית העלמין של רמת השרון, צומת מורשה, בשעה 14.00.
אבלים:
בנותיה וחתנה: שמירה וספי קנב, ורחל שפירא
נכדיה: טל, עינת, סיון, יעלה, אילת, אבי, אדל ומשפחותיהם
ניניה: בר, רן, שלי, שי

במלאות שלושים לפטירתו של יקירנו
משה (מוסה) זהר
נעלה לקברו להתיחד עם זכרו ביום שלישי כ"ח אדר א' תשנ"ה 28.2.95 בשעה 15.00 בבית העלמין קרית שאול
המשפחה

צוות
"צוות" אגודת גימלאי שרות הקבע בצה"ל
אבלים על מותו של חברנו
רס"ר **חיים דיק** ז"ל
נתניה
ומשתתפים בצער המשפחה

אגד
לחברנו **כהן עמוס**
(מאזור הצפון – טבריה)
אתך באבלך הכבד במות אמך
לאה ז"ל
"אגד"
ההנהלה, החברים והעובדים

"אייל"
ארגון וטיפול בכל סידורי הלוויה
פרסום מודעות אבל
שרות 24 שעות ביממה
03-6990704, 050-236070

אבלים על מות
רחל קלוריסקי
(לבית ויסבורד)
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו באדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 12.45 בצהריים בבית העלמין בקרית שאול.
יושבים שבעה בבית משפחת שובל, רח' הגפן 11, קרית גנים, רעננה.
בעלה: ישראל קלוריסקי
בתה וחתנה: תמר ועודד שובל־קדרון
הנכדים: אסף, אלון ואפרת
ומשפחות: ויסבורד ואיתן

בצער רב וכאב אנו מודיעים על פטירתה של
מורין בצלאל
ההלוויה תתקיים היום יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה 26.2.95 בשעה 15.00.
המשפחה ובית עין־גב

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו של חברנו
אליהו יהל
הלוויה תצא היום, יום ראשון, כ"ו באדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 15.30 מבית העם במולדת.
המשפחה ובית מולדת

קיבוץ נאות־מרדכי
אבל על מותה של
עליזה ברנדס
פרטים על מועד ההלוויה בטל' 06-948111.
משפחות: ברנדס ושנבל ובית נאות מרדכי

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו
לאה בלייברג
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 16.00 בקיבוץ ניר עוז. פרטים בטלפון 03-5288479.
המשפחה המתאבלת

למלאכי מורן
משתתפים באבלך על מות
אמך
הנהלת "פטרוס" ועובדיה

177-022-1516 מעריב קבלת מודעות אבל

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה בשיבה טובה של אמנו אחותנו וסבתנו היקרה
סופיה (סבאח) דרזיה
בת ר' אברהם ז"ל
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו באדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 14.00 בבית העלמין בחולון.
אוטובוס ייצא בשעה 13.15 מבית המנוחה, רחוב מח"ל 87, תל־אביב.
יושבים שבעה בבית המנוחה.
המשפחה המתאבלת

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אמנו, אחותי וסבתנו היקרה, שנפטרה בשיבה טובה
ליזה ויצמן
ההלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה, 26.2.95 בשעה 14.15 בבית העלמין בקרית שאול.
נפגשים בבית העלמין.
יושבים שבעה בבית המנוחה רחוב ישראליס 16 תל־אביב.
אבלים: בנה וכלתה: אלדד ועליזה
נכדיה: שרון וענת, לידי וורד, דוד
אחותה: שושנה ברמן וכ"ב

היקרה לנו
גוניה פלדמאוס ז"ל
לבית תאני
נפטרה בשיבה טובה בגיל 98
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 1.30 אחה"צ בבית העלמין הישן בחוף הכרמל, חיפה.
נפגשים בשער בית העלמין הצבאי.
זיתה, עמיר,
רונן, מיכל ומשפחתם

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו
ד"ר **לאה אפשטיין דיאמנד** ז"ל
נעלה לקברה לגילוי מצבה מחר, יום שני, כ"ז באדר א' תשנ"ה, 27.2.95, בשעה 16.00, בבית־העלמין הישן, ברח' קלאוזנר, רעננה.
המשפחה

לד"ר מיכאל טנצמן, רוני ורתם
משתתפים באבלכם הכבד עם מותה של
מירי ז"ל
צוות הרופאים, אחיות, מזכירות וכוחות עזר במחלקה האורטופדית בי"ח "העמק"

מעריב כל סוגי המודעות במבצע
177-022-1765
היום עד 23:00

כואבים את מותו של
יחזקאל בן יעקב ז"ל
(אורבך)
חבר תנועת בית"ר,
איש ישר־דרך, בעל אמונה ועקרונות,
ידיד אמת ואוהב אדם.
מתאבלים:
בני משפחתו וידידיו
יושבים "שבעה" בבית המנוח ברחוב העם הצרפתי 22, שיכון הותיקים, רמת־גן.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של אשתי, אמנו וסבתנו האהובה
מינה מלינק
(בת ר' יעקב אלתר ונשה ברכה, לבית מגנושבר מרוזיאן, פולין)
הלויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו אדר א' תשנ"ה, 26.2.95 בשעה 14.00 בבית העלמין סגולה בפתח תקוה.
יושבים שבעה בבית הבן, ד"ר אברהם מנור רח' החבצלת 4 גוה עוז, פתח־תקוה.
אבלים: בעלה: פסח
בניה: משה ורותי מלינק, ד"ר אברהם ויערית מנור
נכדותיה ונכדיה: רונית וגיורא ליטמן, לבנת וזוריק מאירוב, יעל, ניצן
נינתה: עדי

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של אבינו וסבנו היקר
משה שמן
הלוויה תתקיים היום, יום ראשון, כ"ו באדר א' תשנ"ה, 26.2.95, בשעה 16.00 בבית העלמין עין עירון–כרכור.
היציאה מבית הכנסת בכפר פינס.
אהובה ואליעזר כהנא וב"ב
צינה וחיים קרמר וב"ב
שייקה וזיוה שגיא וב"ב

לד"ר יהודה והדסה פרידמן והילדים
משתתפים בצערכם על מות האב־הסב
זלמן פרידמן
הלוויה תצא היום, בשעה 15.00 מבית העם.
חברי ותושבי כפר ידידיה

קבלת מודעות אבל ל מעריב
177-022-3000 עד חצות

לחגי וטובה בלייברג ולמשפחה
אתכם באבלכם על מות
האם
בית ניר עוז

ללילי אנגל
משתתפים בצערך במות
אביך ז"ל
רינה, אדי ועופר
חוות רודד

מעריב שירות, הדרכה ויעוץ
מודעות אבל 03-5605731

מודעות אבל נוספות מתפרסמות גם בעמוד 18 חדשות

"נבחרת רוסיה תגיע רחוק באליפות אירופה"

מאת מאיר ריפמן

אחרי שהצעיד את ספרטק מוסקבה לזכייה בש־לוש אליפויות רצופות ברוסיה, קראו החברים במו־סקבה לאולג רומנצב לנבחרת רוסיה, כדי לשקם אותה מהריסות המונדיאל, ולהביאה לאליפות אירו־פה באנגליה 1996.

כזכור, לפני המונדיאל התנהל מרד שחקנים בנ־בחרת רוסיה נגד המאמן, פאבל סדירין. חלק מהש־חקנים התרצו וחזרו, והכוכבים האחרים – איגור שאלימוב, איגור דוברובולסקי, סרגיי קריאקוב וא־נדריי קאנצ'לסקיס – ויתרו על המונדיאל בגלל המאמן. היו שמועות כאילו אנטולי בישובץ, המאמן הקודם, עמד מאחורי כל מרד השחקנים.

התוצאות היו בהתאם. רוסיה נכשלה ולא עלתה מהבית המוקדם. לכדורגל הרוסי־סובייטי, שרגיל להגיע לשלבים גבוהים, זו היתה מהלומה קשה. סדירין פוטר ובמקומו הותקן רומנצב, שנשאר לאמן

"אני לא רוצה להתעסק עם זה יותר מדי. כצופה מהצד, בכל סיכסוך אין מישהו אשם או מישהו צד־דק, כולם אשמים באותה מידה".

ועכשיו, איתך, הנבחרת מאורגנת, וחוזרת לעצמה?

"כיוון שחלק מהשחקנים שהיו מעורבים באותו סיכסוך הם עדיין פוטנציאל לנבחרת, אי־אפשר לה־תעלם מזה, אז הדברים לא יילכו עכשיו כל־כך חלק. במיוחד בגלל שהשחקנים שהיו מעורבים בסיכסוך גם הם נחלקו לשתי קבוצות, וקשה מאוד שכל האירועים האלה יעברו ולא ישאירו סימנים".

אז עכשיו אתה גם פסיכולוג?

"לצערי כן. אחרי סיכסוכי המונדיאל עכשיו אני גם פסיכולוג בנבחרת".

אתה שוכח וסולח, ופותח דף חדש גם עם המורדים?

"אני לא רוצה לחזור לזה. ברגע שלקחתי את הנבחרת, בשבילי כולם שווים".

"בדירוג העולמי דורגנו במקום ה־19, לשם ירדנו מהתשיעי, אבל מגיע לנו מקום גבוה יותר. מינימום בעשירייה המובילה בעולם. עכשיו, המינימום זה בין 16 הנבחרות שישחקו באליפות אירופה באנגליה, ושם גם יותר מזה. נגיע שם רחוק".

הרבה שחקנים של הנבחרת משחקים בחוץ. זה טוב או רע?

"לנבחרת זה חיסרון גדול, כי לכל קבוצה באירו־פה יש לוח משחקים משלה וקצב המשחקים לא אחיד. המועדונים גם לא משחררים את השחקנים בשמחה לנבחרת, ויש הרבה בעיות עם זה. הנבחרת מקבלת את השחקנים ברגע האחרון".

לישראל יש בקושי שני שחקנים באירופה, ומאמן הנבחרת מתפלל שישחקו שם עוד.

"כי שחקנים ישראלים שנוסעים לאירופה, רק יכולים להתקדם. השחקנים הרוסים כבר נמצאים ברמה אירופית גבוהה, ומבחינתי עדיף שכל השחק־נים ישחקו ברוסיה".

צ'כוב, דוסטויבסקי וקפה בלשים לפני משחק. אולג רומנצב, השבוע בקיסריה
צילום: בן אוסקר

גם את ספרטק, בעת ובעונה אחת, אבל שכר הוא מקבל רק מהקבוצה, ומההתאחדות הוא מקבל רק מענקים עבור הנבחרת.

רומנצב, 41, נראה הרבה יותר מבוגר מגילו. היה מגן בנבחרת בריה"מ לשעבר, ושחקן זכה במדליה אולימפית ב־1980 במוסקבה. הוא היה שחקן אפור, אבל מנאטי למשחק. אומרים שרומנצב המאמן טוב יותר מרומנצב השחקן.

הוא נחשב לקשוח, ומתקיף עם מפירי משמעת, אפילו יהיה הכוכב הגדול ביותר. כך למשל [illegible]

[illegible]

הבית הקל ביותר

נבחרת רוסיה קיימה ב־1994 12 משחקים, ניצחה שישה, הפסידה שלושה וסיימה שלוש פעמים בתיקו. הפרש שערים: 17–23. המאמן רומנצב הדריך את הנבחרת בשני המשחקים הראשונים במוקדמות אליפות אירופה, בהם השיגה ניצחון 0–4 על סן־מרינו ותיקו 1–1 בגלאזגו נגד סקוטלנד.

רוסיה משחקת בבית 8 יחד עם פינלנד, סקוטלנד, סן־מרינו, יוון ואיי פארו. זה אחד הבתים הקלים באליפות, ומשחקה הבא של רוסיה יהיה במוסקבה נגד סקוטלנד ב־29 במרץ.

המעבר לאירופה המערבית, לא תורם ומקדם גם את השחקן הרוסי?

"לא. אני מסתכל על איגור שאלימוב [illegible] ועל [illegible], ואני לא רואה שהם התקדמו ועלו ברמה מאז שעזבו את רוסיה. [illegible] הוא לא מקבל זמן משחק כמו שהיה מקבל פה בספרטק".

על מה אתה שם דגש בבחירת השחקנים לנבחרת? משמעת? כישרון?

"התכונות של השחקן קובעות, אם יש לעניין משמעות, מסתדרים ופותרים את זה".

[illegible]

"אין לנו שחקנים עם עוצמה ומהירות יוצאים מהכלל, ולכן אני שם דגש על שילוב של טכניקה וטקטיקה".

[illegible]

NBA

שאקיל הרביץ לאריק מונטרוס ואורלנדו היכתה את הסלטיקס

יום שישי

אורלנדו – בוסטון 103-129. ביום חמישי הפ־סידה אורלנדו לסלטיקס עם שאקיל וביום שי־שי ניצחה בלעדיו. הוא דחף בגסות את אריק מונטרוס בדקה ה־5 והורחק. את מלאכת הקלי־עה עשו פני הארדוויי וניק אנדרסון (27 כל אחד), ודונלד רויאל (17, ב־5 מ־6). דינו ראדג'ה החזיר ב־21.

סיאטל – דנבר 90-80. הפסד ראשון לברני ביקרסטאף, מאז החל לאמן בדנבר. שון קמפ קלע 9 מ־13 שלו ברבע הרביעי (שיחק רק 10 דק' עד אז, בגלל עבירות). רג'י וויליאמס הוביל את האורחים עם 17 נק'.

לייקרס – שרלוט 93-96 (בהארכה). ולאדי דיבאץ' עשה שיא־קריירה של 24 ריבאונדים, בנוסף ל־25 נקודות ושמונה אסיסטים. אלדן קמפבל קבר ג'אמפ כשנותרו 2.5 שניות לסיום ההארכה, בסיום ריצת 7–0 של הלייקרס, שספ־רים כבר ניצחון אחד יותר ממאזנם בכל העונה שעברה (33). אנטוני פילר הוביל את הסגולים עם 27 ואלונזו מורנינג 29 לאורחים.

פורטלנד – יוטה 101-114. הבלייזרס מת־חילים לאהוב את החילוף של קלייד דרקסלר אוטיס בת'ורפ, שאמנם קלע רק 15, אך ייצב להם את כל ההגנה. רוד סטריקלנד קלע 30 והוסיף 11 אסיסטים ו־7 ריבאונדים, טרי פורטר 22 וג'דום קרסי 18, מול 26 של קארל מאלון.

ניו־ג'רזי – דאלאס 104-114. רקס וולטרס עשה שיא קריירה (17 נק') כשהוביל ריצת 2–16. קולמן קלע 23 למנצחים וג'מאל משבורן 32 למנוצחים, שאיבדו את ג'ימי ג'קסון, שנפצע וייעדר לתקופה לא ידועה עדיין.

וושינגטון – אטלנטה 107-102. מוקי בליי־לוק קלע 25 ושבר את שיא ההוקס בשלשות לעונה (122), הוחזק על־ידי דומיניק. סטיב סמית קלע 27, כריס וובר וחזיר ב־24.

מיאמי – שיקאגו 107-82. גלן רייס הוביל ריצת 12–4, והיא שניצחה את המשחק, הוא גם קלע 24 מול 22 של סקוטי פיפן לשיקאגו.

מילווקי – אינדיאנה 86-98. דייוויס (21) וס־קוט (17) הובילו לניצחון חמישי רצוף. למילוו־קי קלע אריק מורדוק 21.

פניקס – קליפרס 106-118. צ'ארלס בארקלי רשם 25 ו־12 ריב'. פניקס ניסתה את הקומבינ־ציה ה־18 שלה העונה בחמישיה – מה שלא מפריע לה להוביל עם אורלנדו את הליגה עם מאזן 13-41.

סן־אנטוניו – דטרויט 97-114. האדמירל הוביל את האדמאורה עם 37 ורומארס הניב ב־34, בהפסד החמישי הרצוף של דטרויט. 21 ריבאונדים נוספים לדניס רודמן, בניצחון 13 מ־15 לסן־אנטוניו.

יום חמישי

בוסטון – אורלנדו 118-117. ראדג'ה קלע 27, די בראון הוסיף 24 ושרמן דאגלס 19 עם 12 אסיסטים. ה־38 של שאקיל וה־28 של הארדווי לא הספיקו.

ניו־יורק – סקרמנטו 103-90. יואינג קלע 38 (14 מ־19) והדריך 11 ריבאונדים. צ'ארלס סמית' הוסיף 19. אבל יוברט דייוויס (14 נק', 8 אסיסטים) ניצח את המשחק בשלשות ברבע האחרון. מיץ' ריצ'מונד קלע 19 לסקרמנטו, אבל נעצר על 3 מ־9. וולט וויליאמס קלע 20 לקינגס [illegible] הוסיף 19 נק' ו־10 ריבאונדים.

[illegible]

אלי הכהן

לד"ר מנחם הופנונג, מהחוג למדעי המדינה באוניברסיטה העברית

תכתיב חסר תקדים

השר עוזי ברעם אמר השבוע, שהוא לא נתקל עדיין בהוצפה שבה מפלגה אופוזיציונית מכתיבה איזה תיק יהיה לאיזה שר. האומנם לא היה אצלנו תקדים כזה?

"לא. אף פעם לא הגיעו למצב כזה של תכתיב, אבל מצאתי תקדים הפוך דווקא. גולדה מאיר כראש ממשלה הודיעה למפד"ל שיצחק רפאל לא יהיה שר בממשלתה בעקבות פרשת תל גיבורים. באשר להישארות באופוזיציה תוך הנאה מחלוקת השלל, כאן יש הרבה תקדימים במשך כל שנות המדינה. למשל המקרה של אגודת ישראל. ב־1963, כשהיתה באופוזיציה, הצטרפה לקואליציה בהצבעה נגד ביטול הממשל הצבאי. היא תירצה את נקיטת העמדה הזו בסיבות בטחוניות. מה שנציגיה שכחו לומר זה שבדיוק אז קיבלה המפלגה גם רשיון לבנק".

האם שינוי של שיטת הבחירות יגדיל או יפחית לדעתך את השפעת המפלגות הדתיות ואת כוח המיקוח שלהן?

"חד־משמעית, זה יגדיל באורח ניכר את העוצמה הפוליטית שלהן. בשיטה הנוכחית המו"מ הקואליציוני מתנהל במעגל אחד. בשיטה החדשה יהיו שלושה מעגלים: האחד התמודדות על ראשות הממשלה; בשני, אחרי שיעלו שני מועמדים ותיבחר הכנסת הרי שמי שישלם מחיר יותר גבוה יזכה בדתיים; ואז יתחיל המו"מ השלישי, על מבנה הקואליציה – מו"מ דומה לזה הנוכחי. אין צל של ספק שאם ישנו את השיטה המפלגות הדתיות והחרדיות יזכו בתוספת עוצמה. הפתרון שלי הוא לא לשנות את השיטה ולהקפיא את המצב הנוכחי".

האם יש בעולם המערבי מקבילה למפלגה דתית בעלת כוח עצום כל כך, כמו למשל ש"ס או אגודת ישראל?

"אני לא זוכר מקרה כזה בשום דמוקרטיה מערבית אחרת. חלק מן ההסבר לכך הוא ששם יש גם שיטת בחירות אחרת, כמו למשל השיטה האזורית. בהולנד, בכל העשור האחרון קיימת קואליציה של מפלגות דתיות, אבל אין להשוות בקטע של עוצמת מיקוח ויכולת מיקוח בין המפלגות שם למפלגות כאן".

דומה שבציבור החילוני גוברת אי הסבלנות כלפי המפלגות הדתיות. האם להערכתך יהיו לכך סימנים גם במפה הפוליטית?

"אני בהחלט רואה בהצבעה המסיבית בעד צומת משמאל ומרצ מימין סלידה מן המצב הקיים. יש בציבור מגמה, שקשה למדוד את היקפה, הסולדת מכוח המיקוח של מפלגות דתיות. אני מעריך שהמגמה הזו תבוא לידי ביטוי גם בבחירות הבאות".

בהנחה שהשרים שטרית וברעם אכן יקבלו את תיקי הדתות והפנים, האם אתה צופה שהזרמת הכספים לש"ס ולאגודת ישראל תימשך כפי שהיתה עד עכשיו?

"לא הייתי רוצה להתנבא. אני רק יכול לומר שמדובר בהיקפים של עשרות מיליונים הזורמים למפלגות החרדיות, הן מתקציבי משרד החינוך הן מתקציבי משרד הדתות והן מתקציבי משרד הפנים. התקציבים האלה מתגמלים את ציבור הבוחרים. ש"ס מודעת היטב לרגישותו של ראש הממשלה ולתקוותו שבבחירות החשובות באמת היא תהיה איתו. מכאן צא והסק את המסקנות. אולי בהקשר הזה כדאי גם לומר שכל עוד הנושא הבטחוני ונושא השלום נמצאים במקום הראשון ונושאי דת ומדינה באחד המקומות הנמוכים יותר, המפלגה השלטת, בין אם העבודה, בין אם ליכוד, תהיה מוכנה לשלם מחיר גבוה למפלגות הדתיות כדי לשמור על כוחה. אולם ברגע שיוסדרו הסדרי השלום המפה הפוליטית בארץ תשתנה, ותהיה טריפת קלפים של ממש, שכן אז נושאים כמו דת ומדינה יתפסו את המקום הראשון, והעימות הצפוי יכתיב גם מפה פוליטית חדשה".

חותם השבוע

2 **פולחן החרדה** — גלעד פדבה

4 **פסיפס החיים של מאירקיה** — עודד ליפשיץ

8 **הייתי אהובתו של מנחם שדה** — אתי אברמוב

10 **טוביה הקמבודי ושבע בנותיו** — דן אלמגור

14 **דונה טראפינה נשואה לשניים** — מיכאל אייזנשטדט

15 **זרה מקסימה** — יעל ישראל

מדורים וטורים

12 **דיבור צפוף** — אתי אברמוב

16 **שלום בית** — חיה יוסף

17 **שחמט** — יוסי רטר

17 **ברידג'** — אילן שוזפי

20 **כל יום** — מוסף רדיו וטלוויזיה

אלי הכהן 2 / עודד ליפשיץ 6 / ישראל פז 6 / זאב צחור 7 / דולי בן־אליעזר 7 / מנחם פרומן 7 / אריה פלגי 7

כתובת המערכת: "על המשמר", רח' חומה ומגדל 2 ת"א

עורכת: מרים עידדור ריפתין; סגנית עורכת: מירה ברנמל
עריכה גרפית: ענת שחר
העורך הראשון: בצלאל לב ז"ל

צילום השער: ריי

פולחן החרדה

"חשוב שישראל תשמור על הפה שלה", אומר פרופ' יחזקאל דרור, חוקר של אסטרטגיה ישראלית. הוא מתייחס להדלפה שהניעה את מצרים לשוב ולתבוע מישראל הסכמה להחלת פיקוח בינלאומי על מתקני הגרעין בארץ ● לדבריו, אין למצרים שום סיבה לדאגה, ובאשר לתדמיתה האימתנית של ישראל, זו משרתת גם את האינטרסים של ארצות ערב ● דרור תומך בהצטרפות ישראל לאמנת הפיקוח לאחר כינונו של שלום יציב במזרח התיכון, לעומתו פרופ' שלמה אהרונסון שולל הצטרפות כזו גם בעוד אלף שנה ● ואילו ד"ר משה צוקרמן כלל לא בטוח אם פוטנציאל ההרס ייצור דווקא מאזן אימה

גלעד פדבה

מצרים, כידוע, חוזרת ותובעת מישראל להתיר פיקוח בינלאומי על מתקני הגרעין בארץ. גם בשבוע שעבר עלה הנושא לכותרות, בעקבות פגישתו בפריס של שר החוץ פרס עם עמיתו המצרי. ישראל, כך נרמז, שוקלת אפשרות להזמין משלחת של מומחי גרעין מצריים לביקור בארץ. פרופ' יחזקאל דרור מהאוניברסיטה העברית, חוקר של אסטרטגיה ישראלית, לא מבין מדוע מצרים כל כך מודאגת. "לדעתי אין לה שום סיבה לדאגה. ברור שאין לישראל שום כוונות תוקפניות כלפי מצרים, ודיבורים על תאונה גרעינית לא נראים לי ממשיים".

התדמית של מעצמת גרעין אדירה חיונית לישראל, מסביר פרופ' דרור, כיוון שהיא באה לשבור תפיסה ערבית שלפיה אנחנו מדינה צלבנית. "צריך לזכור שהמדינות הצלבניות החזיקו מעמד בערך מאה שנה. עד שישרור במזרח התיכון אותו מצב כמו במערב אירופה, ישראל זקוקה לדימוי שלפיו אי אפשר להשמיד אותה בלי לפגוע בצורה חמורה ביותר במזרח התיכון כולו. אם לא היה לישראל דימוי כזה, שוחרי השלום היו צריכים לסייע לישראל לטפח דימוי כזה, כדי להגיע להשלמה ושלום".

יש, טוען דרור, הבדל משמעותי בין הפוטנציאל הצבאי של ישראל לזה של מדינות ערב, עקב הבדלים בהיקף האוכלוסיה, משאבי הטבע והשטחים. "עם הזמן, כשמדינות ערב יעברו מודרניזציה, הן יוכלו לאיים על ישראל בהשמדה מנשק קונוונציונלי, מבלי שתהיה לישראל תשובה קונוונציונלית על כך. הדימוי הגרעיני חיוני כדי להרתיע מפני נסיונות להכחיד את ישראל".

לדברי דרור, בעקבות חילופי השלטון בברית המועצות לשעבר הוסר האיום של מלחמת עולם גרעינית בין מעצמות העל, אך גוברת הסכנה להפצה של נשק וחומרים גרעיניים למדינות קיצוניות. "אם יש שטן בעולם, אז הנשק הגרעיני הוא מעשה ידיו, וישראל צריכה להיות שותפה למאמץ להיפטר מהעונש הזה".

האם אין סתירה בין הרצון לטפח דימוי של מעצמת גרעין לבין הרצון לנטרל את האופציה הזאת?

"יש מתח. ישראל צריכה להצטרף לאמנה, אך לא לפני שיוסר החשש הקיומי. לדעתי אפשר להצטרף לאמנה רק לאחר שיהיה שלום יציב בין ישראל למדינות ערב, כלומר עשר עד 20 שנה לאחר שיכוננו שלום יציב. לו המזרח התיכון היה שליו כמו הקהילה האירופית, ניתן היה לוותר על הדימוי הגרעיני, אם כי יש להתייחס להגנה על היהודים בעולם. אם היה קם מעין היטלר חדש, הדימוי הגרעיני של ישראל היה משמש אמצעי הרתעה חשוב".

תדמית אימתנית של ישראל, לפי דרור, משרתת לא רק את האינטרסים שלה, אלא אף את אלה של ארצות ערב. "בראייה מאוד מתוחכמת, מעבר למחשבה הרגילה", כהגדרתו, "גם מדינות ערב שוחרות שלום יכולות להיות מעוניינות בדימוי הישראלי הזה, כי הוא מגן עליהן מפני דימוי של מדינה קנאית מטורפת. אם מדינה ערבית פנאטית תפתח נשק גרעיני ותאיים על מצרים, אולי יהיה מקום לשיתוף פעולה בטחוני בין כל המדינות שוחרות השלום, וישראל ביניהן".

לרדת מהעץ

האם יש שינוי במאזן האימה הגרעיני מאז החל תהליך השלום?

"מדברים על אירן, אבל זה לא שייך למצרים".

נדמה שהתחזקות אטומית של אירן תעניין את מצרים.

אין לישראל כוונות תוקפניות. פרופ' יחזקאל דרור

סכנה פוליטית ולא מעשית. פרופ' שלמה אהרונסון

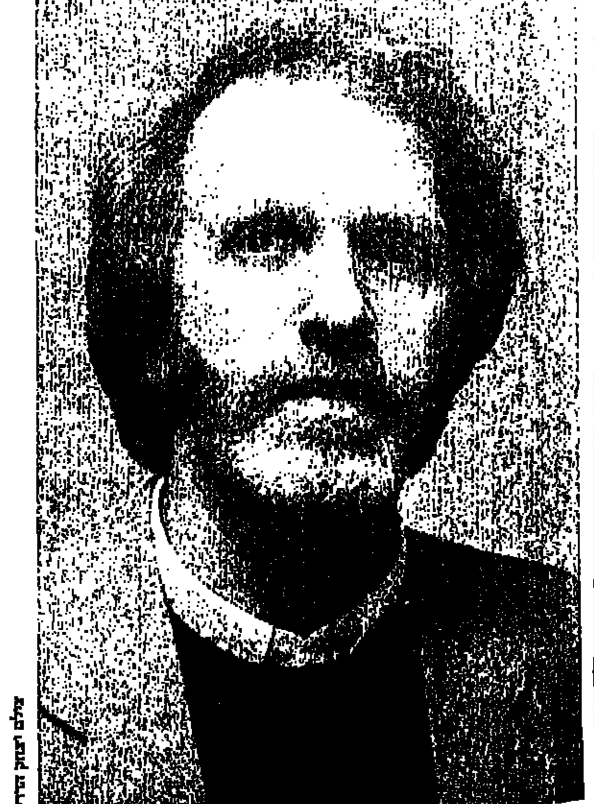
טענה שמפרנסת דוקטרינות ביטחון. ד"ר משה צוקרמן

"ודאי, למצרים יש עניין בהיעדרו של חימוש גרעיני באיזור. מאחר שהם המדינה החזקה ביותר במזרח התיכון, אין להם חשש מפני נשק קונוונציונלי. אם האירנים יודיעו שהם מתחמשים נגד ישראל, מצרים תוכל להימנע מהצטרפות אליהם בנימוק האסטרטגי, שישראל היא מעצמת גרעין חזקה כביכול.

"למצרים יש הרבה בעיות", מוסיף דרור. "מצד אחד הם תומכים בשלום, וישראל צריכה להעריך זאת מאוד. מצד שני הם רוצים להנהיג את העולם הערבי וחוששים מפני הקיצוניות האיסלמית. המצרים לא יכולים לעגל את הריבוע בקלות, אז הם צריכים להטות את המדיניות פעם לכאן ופעם לשם. אפילו אם נניח שמצרים תפתח יכולת גרעינית, אין לנו סיבה לדאוג כל זמן שהמשטר הנוכחי שם נשאר על כנו. האיום כלפינו נשקף רק ממדינות פנאטיות".

מה יקרה אם כוח לאומני משיחי יעלה לשלטון בישראל וישלוט על הכפתורים?

"עם כל הכבוד, הסיכויים לפנאטיות בישראל רחוקים מאוד מהסיכויים לכך באירן. מדובר אצלנו בקצוות, שאין להם שום אחיזה. כולם מברכים אצלנו על השלום עם ירדן, והעניין של שתי גדות לירדן מתכה לימות המשיח. גם הקיצוניים אצלנו לא עוסקים בכיבוש מדינות זרות וכפיית היהדות עליהן, לעומת חלק מהאיסלם, שמתייחס לישראל כנטע זר במזרח התיכון.

"חשוב שישראל תשמור על הפה שלה", מוסיף דרור. "אני מתכוון, למשל, להדלפה של המסמך ממשרד החוץ המנתח את המדיניות המצרית. הדלפה כזאת היא עניין פלילי. זה גורם נזק רציני לישראל. יכול להיות שכמה דברים כאלה גירו את המצרים. ישראל, כמדינה קטנה ממצרים, צריכה לרסן את עצמה באופן מיוחד".

מה דעתך על ההצעה, שישראל תתיר למומחים מצרים או בינלאומיים לסייר במתקני הגרעין שלה?

"סיור כזה עלול לפגוע בדימוי הגרעיני. פרס אמר, תבוא משלחת ותיווכח שלדימוי אין בסיס. אם טוענים שמדובר בדימוי שטחי, הולך הדימוי. מצד שני צריך למצוא דרך דיפלומטית לרדת מהעץ מבלי לפגוע באינטרס האסטרטגי.

"בכל דימוי יש סיכון וסיכוי", מוסיף דרור. "יכול להיות שהדימוי הגרעיני של ישראל מדרבן את החימוש הגרעיני אצל האויבים, אך בשיקול כולל, הסכנה הקיומית הנשקפת לישראל בלי דימוי גרעיני גדולה יותר מאשר הסכנה הנשקפת לישראל שיש לה דימוי גרעיני. אם יהיה, לפי חזונו של פרס, מזרח תיכון חדש, הכל יהיה פתוח לדיון".

השחרור שבאיום

"הדימוי הגרעיני של ישראל יחזיק מעמד כל זמן שיש אופציה גרעינית, ואם זו תתחזק אז הדימוי יחזיק יותר מעמד", טוען פרופ' שלמה אהרונסון מהמחלקה למדע המדינה באוניברסיטה העברית. "הבעיה הבסיסית היא יחסי כוחות של חמישה מיליון ישראלים מול 220 מיליון ערבים, שאין להם שום סיבה – היסטורית, תרבותית או אחרת – לקבל את חמשת מיליון הישראלים. חמשת מיליון התושבים צריכים להשכיל ולהבין, שאין לתפוס מרובה מבחינת שטחים ושלטון על ערבים, והמצרים צריכים להבין שישראל לא תסכים לעולם לוותר על הכל או להיות תלויה לחלוטין בחסדיהם וברצונם הטוב.

"יתרה מכך, התרבות הערבית היא לא תרבות של התאבדות המונית, והאיסלם, בניגוד לכנסייה הקתולית, אינה דת דואליסטית, שרואה את החיים כפרוזדור אל החיים שלאחר המוות. האיסלם היא דת ארצית המעוניינת במחוזות קדושים, ערים קדושות ונכסים על פני האדמה, ולא בסיכון שלהם בחורבן הדדי, שאחריו לא יישאר כלום. חוץ מזה, האופציה הגרעינית פטרה את הערבים מהצורך להשתעבד לחרבו של צה"ל".

דווקא האיום הגרעיני הוביל לשחרור?

"אופציה גרעינית היא כוח שמעבר לגדר הטבע, כך הסביר ווינסטון צ'רצ'יל את כניעת היפנים במלחמת העולם השנייה. אם להתייחס לתקופתנו, הערבים לא נכנעים לנו, אלא לאלברט איינשטיין ושאר מפתחי הגרעין. זה נותן להם תירוץ להפסיק את התירוץ. הגרעין הוא משהו אובייקטיבי. ברגע שניטול מידיהם את הטיעון הזה, כאילו ביצענו מעשה התאבדות. אין להעלות על הדעת שנוותר בעניין אפילו כהוא זה".

האם תתנגד לפיקוח על הפוטנציאל הגרעיני של ישראל אפילו בעוד 20 שנה?

"גם בעוד אלף שנה".

אופציה גרעינית טקטית

פרופ' אהרונסון כלל אינו מופתע מהדרישה של המצרים להטלת פיקוח על הפוטנציאל הגרעיני של ישראל. "תביעתם היתה צפויה מראש, כי בחודש אפריל תחודש האמנה למניעת תפוצה של נשק גרעיני. האמנה הזו נחתמה בעידודה של ארה"ב, למרות שהאמריקאים מכירים בחסרונות הרבים והחמורים מאוד של האמנה. החיסרון הבולט ביותר של האמנה הוא בכך, שהיא מזמינה סחטנות לקראת מועד החידוש ומאפשרת הסתלקות ממנה בהתראה של שלושה חודשים".

האמנה הזו גם מאפשרת, לדברי אהרונסון, לייצא חומרים וכורים גרעיניים ולאמן מומחים לגרעין, בתנאי שהכל נעשה בפיקוח הסוכנות לאנרגיה אטומית. בחסותה של האמנה הזאת, מדינה יכולה להקים לעצמה תשתית אטומית, כביכול לצורכי שלום, אך הידע והתשתית הטכנולוגיים שנצברו בינתיים יכולים בסופו של דבר להביא אותה למצב, שהוא היפוכו של המוסכם בהאמנה. "האמריקאים ערים לכך", הוא אומר, "אך סבורים שהפיקוח עדיף על העדר פיקוח מוחלט. המצרים באים ואומרים להם, אם ברצונכם שאנחנו ושאר העולם הערבי נסכים להאריך את תוקף האמנה לזמן בלתי מוגבל, נא לאלץ את ישראל לחתום עליה ולפתוח את הכורים שלה לפיקוח הסוכנות. מאחר שהמצרים בקיאים בנושא האופציה הגרעינית של ישראל, שלפי מקורות זרים קיימת משנות ה־60, יש להבין שהם מצפים למשהו אחר לגמרי".

מהו אותו משהו?

"ראשית, הם רוצים תמורה אמריקאית, ואולי אף תמורה אמריקאית כפולה. הם יסרבו להצטרף לאמנה, ינמיכו את הטונים, יירדו עד מחצית העץ, ויקבלו תמורה. כאשר יצטרפו לאמנה בעוד שלוש, ארבע או חמש שנים, שוב יקבלו תמורה כספית מהאמריקאים.

"שנית, אולי המצרים מעריכים כי הממשל החלש של קלינטון, שלא הוכיח תושייה רבה ביחסי החוץ שלו, מייחס למזרח התיכון ולמצרים משקל כזה, שהוא לא יוכל להרשות לעצמו להסתכסך איתם, בייחוד כאשר מובארק מפתח קשרים עם לוב למגינת לבה של וושינגטון. חוץ מזה, מובארק משער כי ממשלת ישראל הנוכחית, שעשתה ויתורים בתחומים שונים, תסכים לאיזושהי תזוזה בנושא הזה. מובארק מעוניין לעשות מחווה כלפי האופוזיציה הנאצריסטית בארצו, להוכיח למנהיגי סוריה שהם לא הצ'מפיונים בפריקת ישראל מהאופציה הגרעינית שלה ולהתקרם במאבק הנצחי על ההגמוניה בעולם הערבי".

ישראל מרכזת בידיה, לפי מקורות זרים, כוח גרעיני לא מבוטל. האם אין בכוח כזה, אם הוא קיים, סכנה לשלומם של מאות מיליוני בני אדם במזרח התיכון?

"יש בזה סכנה פוליטית, ולא מעשית. לפי מקורות זרים, במלחמת יום הכיפורים היתה בידינו אופציה גרעינית, והצד הערבי נהג אז בזהירות רבה. הוא ידע שיש דברים, שחלילה לו מלעשות אותם. הרעיון הגרעיני שיחק תפקיד מאוד מרסן. הערבים עברו ממהלך צבאי למהלך כלכלי, כולל חרם נפט.

"צריך להגיע לאיזושהי דרך ביניים בנושא השטחים והשליטה בערבים", מוסיף אהרונסון. "טענתי כבר מזמן שאין צורך ברוב צה"ל הקונוונציונלי".

האם המדיניות שאתה מציע לא תקל איזושהי אצבע המונחת על ההדק הגרעיני?

"זו לא יד קלה מדי, בהתחשב בכך שהאמריקאים והסובייטים ישבו על 30 אלף פצצות גרעיניות מכל הסוגים בכל צד ולא השתמשו בהן".

זה נשמע מפחיד.

"הם מאוד נזהרו שלא להיכנס לעימות ישיר ושמרו על מצב של שלום, הודות לנשק הזה. כלומר, זהו המתכון לאי מלחמה".

ערובות כאלה אינן מסוכנות מדי?

"אם זה היה פחות מסוכן, היה יותר רצון לנסות את זה. מאחר שמדובר בנשק אבסולוטי, שאחריו אין כלום, זה גורם לאנשים שבדרך כלל הם מאוד לא רציונליים להפוך לרציונליים. ברגע שאתה לוחץ על הכפתור, אתה יודע שבעוד חצי שעה אתה לא תהיה. יכו אותך באותו נשק".

(המשך בעמוד 17)

פסיפס החיים של מאירק'ה

עודד ליפשיץ

ייםמ ורשת אלון" ומינהל ההסברה הממשלתי החליטו להעניק השנה את "פרס אלון" לשנים: למשלחת הרפואית של צה"ל לרואנדה ולמאירק'ה דווידזון מקיבוץ אילון.

מאירק'ה, בן 79, היה במלחמת השחרור סגנו של שמעון אבידן, מח"ט "גבעתי", החטיבה שבלמה את הצבא המצרי הפולש. די בחלקו של מאירק'ה בניצחון הזה כדי להקנות לו מקום של כבוד בפנתיאון הלאומי. אבל בביוגרפיה הארוכה שלו יש עוד הרבה פרקים חשובים. מאירק'ה היה חלוץ שעבד שנים רבות כבנאי, מפקד ב"הגנה" ובפלמ"ח, חייל בצבא הבריטי, פעיל בעלייה ב', מפקד בצה"ל, ראש מחלקת הביטחון של הקיבוץ הארצי בשנות ה־50, ואפילו מפקד מרחב הצפון במשמר האזרחי בשנות ה־70.

הביוגרפיה של מאירק'ה היא ביוגרפיה סטנדרטית של בני דור הנפילים – חלוצים, בונים ולוחמים. הוא אינו ממנהיגי הצמרת שהעבירו את ימיהם בכנסים, ישיבות ונאומים. הוא מאלה שעמדו בראש העושים, ליכלכו ידיים מיובלות במלט ובשמן רובים, לבשו בגדי עבודה, נעליים כבדות ומדים, הקימו והובילו את המדינה שבדרך ואת המדינה בצעדיה הראשונים.

לפני ואחרי שמילא תפקידים חשובים, היה מאירק'ה בנאי. בין השאר גם בנה את הבית הצנוע שבו הוא גר עם אשתו רות עד היום. הדרך שליד הבית נקראת באילון "רחוב החלוץ", כי רבים מוותיקי הקיבוץ חיים בבתים שלצדה. בשנות ה־40 לחייו לקה מאירק'ה במחלה קשה וממושכת, שאילצה אותו להיפרד ממלאכת הבניין. הוא התגבר עליה, ולפני כ־25 שנה החל לעסוק בפסיפס. הוא עיצב תמונות, פסלים ומסיכות מאבנים קטנות וצבעוניות ומשברי חרסינה של ספלים וצלחות שאסף ושבר במו ידיו.

יש בפסיפס משהו מהבנייה: המלט, האבנים וה"רובה", הטיח שממלא את הרווחים ביניהן. עד מהרה התחביב הפך למקצוע, ומאירק'ה השתלב בתפקיד מרכזי במפעל המוזאיקה של אילון, שמעסיק היום כ־20 חברים, קשישים וצעירים, כולל בנות קיבוץ שנלכדו בקסם הפסיפס כבר בנעורותן. המפעל מייצר, לשוק המקומי ולייצוא, יצירות פסיפס שונות. רבות מהן מתבססות על מוטיבים מסורתיים ועל יצירות פסיפס קדומות בארץ ובארצות אחרות. יצירות אחרות הן פרי דמיונם של היוצרים המקומיים, כולל מאירק'ה עצמו.

הפסיפסים של אילון מקשטים בתי כנסת, בתים פרטיים ומבני ציבור בארצות רבות. חלקם הם יצירות ענק, כמו רצפת משכן הנשיא בירושלים. מאירק'ה, אדם נמוך קומה, צלול, עירני ופעלתן, גאה בכך שלמרות גילו הוא המהיר שבין עובדי המפעל.

בשעות הפנאי הוא ורות, אשתו, טיפחו גן גדול ובו מאות יצירות פסיפס. יש ביניהן עשרות פסלי פסיפס גדולים ומרהימים, שצומחים בין שפע של קקטוסים וצמחים, מקומיים ואקזוטיים. בימים אלה של אמצע חורף הגן הזה מוצף ברקפות חיננִיות.

בגן, עוד יותר מבמפעל, מאירק'ה מתפרע בסגנונות רבים: עתיקים, מודרניים, וגם מקוריים משלו. "לא למדתי אמנות, אני לא חבר בשום איגוד אמנים ולא חייב כלום לאף מומחה או מבקר", הוא אומר ומסנה מבט כחול, שובב ומתריס אל מי שטוען כי יצירותיו יבלבלו את הארכיאולוגים של העתיד.

הגן הפך למוקד משיכה למבקרים ותיירים, וגם לאמנים ומביני דבר. גם הבית הצנוע גדוש ביצירות פסיפס שמפתיעות את המבקר בכל פינה.

בשבתות מתמקמים בין הפסיפסים כל בני השבט, הבנים, הנכדים והנינים. ארבעה ילדים נולדו למאירק'ה ורות, שני בנים ושתי בנות. אחד מהם, יונתן, לחם בגבורה כקצין שריון בגיזרה הסורית במלחמת יום הכיפורים. הוא החליף חמישה טנקים שנפגעו בקרבות הבלימה, ונפצע אנושות כשכוחות צה"ל התקדמו לדמשק, מעבר לחאן ארנבה. "מעולה טיפשית ומיותרת", אומר מאירק'ה. יונתן הבריא והשתקם, אבל נהרג בתאונת דרכים לפני שמונה שנים. הוא נקבר בקיבוץ ברעם, שבו חיים אשתו ושני ילדיו. כל שאר הצאצאים ומשפחותיהם חיים באילון, ואיש מהם לא עזב את הקיבוץ. זה די נדיר, מעט נחמה על השכול, אך גם הרבה אושר שנותן כוח ותקווה.

גם אחרי השירות הבטחוני הממושך ונפילת בנו ממשיך מאיר'קה לדבוק בדעות ובערכים שרכש בנעוריו ב"שומר הצעיר". אפילו באילון הוא נחשב שנים רבות לשמאלן, והיה פעם מי שאפילו כינה אותו בעלון הקיבוץ "בוגד". כיום מאירק'ה שמח שהממשלה הנוכחית הגיעה סוף סוף להכרה שאי אפשר להשאיר את העם הפלסטיני "שקוע בזבל", ומאמין שלמרות הקשיים תהליך השלום יצליח. הוא חייב להצליח, אומר מאיר'קה, עברנו את נקודת האל־חזור.

לצד דעותיו נותרה במאירק'ה גם תודעה בטחונית ערה. "שמת לב?" הוא שואל את רות, "מהבוקר חיל האוויר מפציץ בלבנון". כשצעדנו ברככי הקיבוץ, הוא הצביע בגאווה על המקלטים.

מפקד ב"הגנה" ובפלמ"ח, חייל בצבא הבריטי, סמח"ט גבעתי ואפילו מפקד מרחב במשמר האזרחי. מאירק'ה דווידזון

מאות יצירות פסיפס, בהן עשרות פסלים גדולים ומדהימים הצומחים בין שפע קקטוסים וצמחים אקזוטיים, ממלאים את הגן הנפלא של מאירק'ה דווידזון בקיבוץ אילון ● הביוגרפיה של מאירק'ה טיפוסית לבני דור הנפילים – חלוצים, בונים ולוחמים. הוא לא נמנה עם מנהיגי הצמרת שהעבירו את ימיהם בישיבות ובנאומים, אלא עמד בראש העושים שליכלכו ידיים מיובלות במלט ובשמן רובים ● ביום חמישי הקרוב יוענק לו "פרס אלון"

יראנו למקלוט מלא. בתקופת הקטיושות, כשביישובים אחרים ברחו אל מעבר לגעתון, אצלנו הילדים ישבו במקלטים והחברים לא הפסידו אף יום עבודה".

מה תעשה עם כספי הפרס? אני שואל. "אקנה אופני הרים חדשים", הוא משיב בעליצות, "במקום האופניים הישנים שאני דוחף במעלה השבילים התלולים של הקיבוץ כדי לחזור מהר הביתה בירידה". אחר כך הוא אומר שזו לא החלטה סופית. יש לו עוד הרבה תוכניות.

"שיר הטנדר' נכתב על הטנדר שלי"

הוריו של מאירק'ה עלו ארצה פעמיים. הם עלו לראשונה מפרד ב־1905, ואחר כך גורשו מהארץ על ידי השלטון התורכי. הם חזרו לפולין, הכירו זה את זו, נישאו, הולידו ארבעה ילדים, טלל מאירק'ה, ועלו שוב ב־1921. מאירק'ה, שעלה כילד בן חמש, הוא למעשה צבר לכל דבר.

"לא למדתי אמנות, אני לא חבר בשום איגוד אמנים ולא חייב כלום לאף מומחה או מבקר", אומר מאירק'ה ומסנה מבט שובב ומתריס אל מי שטוען כי יצירותיו יבלבלו את הארכיאולוגים של העתיד

"הייתי מילדי תל אביב הקטנה", הוא מספר, "אני זוכר את דיזנגוף על סוסו. גנבתי חרוזים מצווארי הגמלים שהובילו זיפזיף, ושיחקתי עם חברים שלי במגרש שעליו בנו את קולנוע מוגרבי".

כילד הוא הצטרף ל"השומר הצעיר", לגדוד ב' של התנועה בארץ ישראלית. ב־33' הקימו בוגרי הגדוד, שני בנים ושלוש בנות, קומונה. הם התפרנסו מעבודות בניין ומסגרות והלמו להקים קיבוץ בגליל הפראי והרומנטי. משבצות קרקע להתיישבות היו נדירות, ועד שתושג עבורם קרקע שלח אותם מאיר יערי לפתח תקווה, שנחשבה מקום קשה לקיבוצים, בגלל העבודה הקשה והתחרות הקשה עם הערבים בפרדסים.

הביוגרפיה הבטחונית של מאירק'ה מתחילה בסוף 37', כשנשלח לקורס מפקדים בפרו"ש, פלוגות השדה של ה"הגנה", שהיה הקורס הפיקודי הכי גבוה באותה תקופה. ב־38', בעיצומו של המרד הערבי הגדול, מונה מאירק'ה למפקד ה"טנדר של עפולה", יחידה ממונעת שהוקמה והומשה בשיתוף עם הבריטים ומימשה את עקרון ה"יציאה מהגדר" של יצחק שדה ואליהו כהן: לא להמתין שהערבים יתקפו יישובים יהודיים אלא לצאת ולפגוע בכנופיות בבסיסיהן. "השיר הידוע 'הטנדר נוסע' נכתב על הטנדר שלי", מספר מאירק'ה. היו עוד שני טנדרים: "טנדר נהלל", בפיקודו של משה דיין, ו"טנדר טבריה–מסחה", בפיקודו של יגאל אלון. ליחידות הטנדרים היו משימות נוספות. שלושתן, למשל, איבטחו את העלייה המפורסמת על הקרקע בחניתה, שלוותה בהתקפות ערביות שהסתיימו בהרוגים ופצועים. לאחר מכן נשלח מאירק'ה לפקד על פלוגת "הקו המזרחי", שהגנה על קו החשמל בשרון מפני חבלות.

בנובמבר 38' הגשימה הקומונה מפתח תקווה את חלומה והקימה, במבצע "חומה ומגדל", בגליל המערבי הפרוע, את קיבוץ אילון. מאירק'ה חזר הביתה ועסק בעיקר באבטחת היישוב החדש, אבל לא לזמן רב: ב־39' הוא מונה למג"ד בחי"ש ירושלים, תפקיד שבו עסק בעיקר במאבק נגד "הספר הלבן" של ממשלת המנדט הבריטית, שמנע התיישבות יהודית, והשתתף בהכנת תוכניות מגירה תמימות ויומרניות למקרה חירום, כמו תוכנית לאבטחת הדרך לבירה על ידי בניית משלטים לאורכה, ואפילו תוכנית לכיבוש תחנת הרדיו ברמאללה.

בסוף 39' חזר מאירק'ה לכף הבנאים באילון. בינתיים פרצה מלחמת העולם. כוחות וישי הצרפתיים, בני בריתם של הנאצים, השתלטו על סוריה ולבנון, ואילו חיל המשלוח של גנרל רומל הגרמני איים לכבוש את מצרים ואת ארץ ישראל. ה"הגנה" שיתפה אז פעולה עם הבריטים. במאי 41' הוקם הפלמ"ח, ומאירק'ה הצטרף אליו. ב־7.6.41 פלשו ללבנון שלושה כוחות בריטיים, וכל אחד מהם נעזר בסיירים ובלוחמים מהפלמ"ח. שלושה מפקדי הטנדרים נפגשו שוב: אלון יצא עם הכוח שנע לגשר הליטני, מאירק'ה דווידזון יצא עם גדוד אוסטרלי שהתקדם לבינת א־ג'בייל, ודיין הצטרף לכוח שפעל במערב, באיזור כביש החוף. בפעולה הזו איבד דיין את עינו. מאירק'ה החליף אותו בפלוגה ב' של הפלמ"ח, שבין השאר היתה הראשונה שהשתתפה בקורס חבלה בפיקודו של קפטן המונגד הבריטי, בבית אורן. קצת לאחר מכן מונה מאירק'ה למפקד הכ"ג, הספינה שיצאה לפעולות חבלה בחופי לבנון ועל סיפונה 23 לוחמי פלמ"ח, ספינה שאברה וגורלה לא נודע עד היום. לפני ההפלגה הוחלף מאירק'ה במפקד כתריאל ספקטור. רק המזל או הגורל גרם לכך שניצל.

ב־42' הגיע רומל לאל־עלמיין שבמצרים, והאיום הנאצי על ארץ ישראל הפך לממשי. היישוב העברי ניסה להתגונן בכוחותיו הדלים. בריטים ויהודים כאחד תיכננו מצדה על הכרמל; הפלמ"ח ירד דרומה. מאירק'ה אומר שהשיר על הפלמ"חניקים שירדו לנגב "עם מקלות כתחליף לרובים" הוא הגזמה פואטית, לפחות במה שנוגע לפלוגה שלו: היא ירדה עם נשקה וציודה, ולא לנגב, רק עד רמת הכובש ושפיים, ולא כדי לקדם פלישה מהמדבר, אלא כהגנה מפלישה מהים. מסמכים שנתפסו אחרי המלחמה הוכיחו שהגרמנים ידעו שהבריטים מגייסים מהיישוב העברי סיוע, אך לא נבהלו יותר מדי: דווח שם שהבריטים מקימים "יחידות בנוסח כארן פאול". פאול היה מייסד תנועת הצופים העולמית.

ב־43' היה הפלמ"ח בשפל. הבריטים הפסיקו לממן אותו. לארץ חילחלו ידיעות על היקף השואה וההשמדה, וב"הגנה" דיברו על אימון צנחנים שיצנחו בהרי הקרפטים. מאירק'ה חשב שזה לא רציני, והתגייס לצבא הבריטי כדי להילחם בגרמנים בצורה יותר תכליתית. הוא הוצב בפלוגה 462, ועוד לפני תום הקרבות בחזית האיטלקית, הוא השתלב בקבוצה של פעילי "הגנה" בראשות אליהו כהן שהתחילה לבנות תשתית לפעילות של איסוף ניצולי שואה והעלאתם לארץ. אנשי הקבוצה ריכזו מזון, דלק ואמצעי תובלה, הקימו לעולים מחנות מעבר וגם מעין תעשייה לזיוף מסמכים. הניצחון הביא איתו את ראשוני הניצולים, והמנגנון החל לפעול במלוא הקיטור. שליחים מהארץ, יהודה ארזי ועדה סירני, סייעו במבצע ואירגנו ספינות מעפילים. עד ששוחרר וחזר ארצה, במאי 46', הספיק מאירק'ה להשתתף בארגון שבע ספינות מעפילים שהפליגו מנמל לה ספציה, החל ב"דלין" הקטנטונת, עם 35 מעפילים, ועד "אליהו גולומב" ו"דב הוז", שהפליגו עם אלפי מעפילים על סיפונן.

בשנה וחצי הראשונות לשחרורו, לאחר שחזר לקיבוץ, התרכז מאירק'ה בעבודתו כבנאי ובגידול שני ילדיו הראשונים. ב־29.11.47 נפלה באו"ם החלטת החלוקה ופרצו קרבות מלחמת העצמאות. מאירק'ה גויס כמג"ד לחי"ש תל אביב, הגדוד שהפך לאחר מכן לגדוד 51 ב"גבעתי", החטיבה שבלמה את הפלישה המצרית.

היועץ הותאם לנעליים

את מסקרה המהולל של החטיבה, שמעון אבידן, מקודם שמעון קוך, שמת בשנה שעברה, הכיר מאירק'ה עוד מקורס המפקדים ב"הגנה", ב־37'. דרכיהם נפרדו כשאבידן נבחר לעמוד בראש "המחלקה הגרמנית" של הפלמ"ח ומאירק'ה התגייס לצבא הבריטי.

אבידן הגיע לתל אביב כמה שבועות אחרי מאירק'ה, ומונה למפקד "גבעתי". החטיבה לחמה בפרברי תל אביב. וגייסה המון לוחמים חדשים מהשכונות הדרומיות, שרוב תושביהן היו מבני

(המשך בעמוד 18)

המינויים התמוהים של בן גוריון

שמעון אבידן, מספר מאירק'ה, מונה למפקד "גבעתי" אחרי שבן גוריון הדיח את המפקד הקודם, יצחק שדה, למרות שהיה לוחם ומפקד בכיר ומהולל. הוא לא האמין ביכולתם של מפקדים שצמחו ב"הגנה", והעדיף את אבידן משום ששירת בצבא הבריטי אך גם מפני שטעה לחשוב שהוא שירת בצבא הגרמני. "בן גוריון טעה, ובגדול, אז וגם אחרי מלחמת השחרור", אומר מאירק'ה. למרות נסיונותיו לנטרל את שדה, הוא מונה למפקד חטיבה 8, החטיבה המשוריינת הראשונה של צה"ל. שדה הוכיח את יכולתו כשבנה, תוך כדי קרבות מלחמת העצמאות, את היסודות ללחימת השריון בצה"ל, תחום חדשני שה"הגנה" לא התנסתה בו עד אז.

"בן גוריון העריץ מדים, וראה בצבא קריירה ולא שליחות", אומר מאירק'ה. "מפקדים מהצבא הבריטי, כמו לסקוב וג'ון איין, נחשבו בעיניו לברי סמכא בשריון, ואילו את שדה הוא פסל. זה קשקוש. היו אנשים מוכשרים שצמחו ב'הגנה', לא שירתו בצבאות זרים והיו מפקדים מעולים. היו אחרים שהיו גרועים ב'הגנה' ובפלמ"ח ונותרו כאלה גם אחרי ששירתו בצבא הבריטי. והיו גם מפקדים מוכשרים, שלמדו מהבריטים איך ללחום ביחידות גדולות ולנהל מערכות פיקודיות ולוגיסטיות מורכבות.

"בן גוריון לא היה מסוגל לקבוע את טיבם של מפקדים, והעדיף כל מי ששירת בצבא הבריטי. המינויים וההדחות שלו גרמו לכך שהצבא, אחרי מלחמת השחרור, הבריק נעליים ואכזמים ולא נלחם כראוי. רק כשריין, שהיה מפא"יניק אבל בא מהפלמ"ח ולא שירת בצבא הבריטי, מונה לרמטכ"ל, רמת הלחימה בצה"ל עלתה".

כתום הקרבות פורק מטה הפלמ"ח. גלילי ואחרים הודחו, ולמפקד מעולה כמו אורי ברנר לא נמצא תפקיד בצה"ל. מפקדים אחרים, כמו יגאל אלון ומשה כרמל, נותרו בצבא אבל נדחקו לשוליים. גם אבידן ומאירק'ה לא הודחו מפני ששירתו ב"גבעתי" ולא בפלמ"ח, אבל על חטא חברותם במפ"ם, שנואת נפשו של בן גוריון, הם שילמו בעצם הצבתם לתפקידים שוליים באגף המבצעים במטכ"ל. ב־1950 כל החבורה הזו, מפקדי הפלמ"ח ו"גבעתי", נואשה מעתידה ופרשה מצה"ל.

מאירק'ה לא מזכיר זאת בשיחה איתו. אחרים מספרים שלמנה המרושה הוא הטיח בבן גוריון דברים בוטים על מנהיגים שהיה להם זמן לעסוק בפוליטיקה קטנונית ובהדחות כשאחרים נלחמו, ועל כאלה שאין להם הבנה מקצועית בענייני הצבא אבל מעריצים, ללא הצדקה, כל מי ששירת בצבא הבריטי.

הסליקים החשודים

לפני כמה שנים התגלה במקרה בקיבוץ מערבות סליק של נשק הסליק הזה הוקם כנראה בראשית שנות ה־50, אחרי קום המדינה. אילון, כשמאירק'ה היה איש הביטחון של הקיבוץ [illegible]

שים לב

אות אזהרה

ישראל פז

מסתבר שמה שטוב בכדורסל הישראלי לא מספיק טוב בגביע אירופה. הדחתה של מכבי תל אביב מגביע אירופה לאלופות היא איתות חזק לענף שצבר מוניטין ויוקרה בזירה הבינלאומית. מכבי תל אביב תקיים בסוף השבוע מסיבת פרידה מגביע אירופה. זה יהיה כשתתמודד ביד אליהו, במשחקה האחרון בבית רבע הגמר, עם היריבה הנגוחה ביותר, בנפיקה ליסבון.

מכבי תל אביב ממשיכה לשלוט ללא עוררין בליגה ובגביע בישראל. היא ניצבת בבטחה בראש טבלת הליגה, וביום ראשון תתמודד בחצי גמר הגביע. שליטה זו לא הספיקה בזירה הבינלאומית, שבה נערך המבחן האמיתי, האיכותי, של אלופת ישראל. הכישלון ביום חמישי במוסקווה, במשחק המכריע נגד צסק"א, על כרטיס העלייה למשחקי ההצלבה בגביע אירופה לאלופות הוא מדד עיקרי לאיכותו של הכדורסל שלנו, שכן במכבי תל אביב משחקים בכירי הכדורסלנים בנבחרת הלאומית. מה שהתחיל בתקוות מרקיעות שחקים הסתיים בקול ענות חלושה. צסק"א לא איפשרה למכבי תל אביב, במיוחד במחצית השנייה, להרים ראש. היא הכתיבה את הקצב, שיחקה נכון מתחת לסלים וניצלה כל חולשה כדי להלום באלופה הישראלית.

צניחה חופשית – כך ניתן לסכם את משחקה של מכבי תל אביב במוסקווה. הרוסים, שזכו בעבר בכל התארים האפשריים בכדורסל העולמי, נסוגו בשנים האחרונות מהצמרת. עוד לפני פירוק ברית המועצות התגלו בקיעים חמורים בנבחרת, אך בעיקר בקבוצות השונות, שרבים משחקניהן החלו לחפש קבוצות במערב, המשלמות בדולרים.

בינואר 1989 הייתי במוסקווה, צפיתי במשחק בין מכבי תל אביב לצסק"א. גם משחק זה נערך במסגרת גביע אירופה. צסק"א מוסקווה כשלה אז באותו אולם שבו ניצחה בשבוע שעבר. היא הפסידה 97:92. בשורות אלופת ברית המועצות לשעבר בלטו כדורסלנים בעלי עבר מפואר שירדו בינתיים מגדולתם, כמו טאראקנוב, ברו'נוי, גוברוב, מיגלינקים, גורין, פופוב ואחרים. במכבי תל אביב שיחקו, בין השאר, שני הזרים המצוינים קווין מגי וקני בארלו, הישראלים דורון ג'מצ'י ומוטי דניאל, המשחקים גם היום, וחן ליפין, והמתאזרחים לאוואן מרסר ווילי סימס.

זו היתה חוויה לנצח במוסקווה, במשחק הראשון שבו הסכימו הסובייטים לארח את הישראלים בבירתם. קודם לכן סירבו לאפשר לאלופה הישראלית לשחק בערי ברית המועצות, ולקבוצות הסובייטיות להופיע בישראל. עד אז כל המשחקים בין מכבי תל אביב, צסק"א מוסקווה וז'אלגיריס קובנה נערכו במקום ניטראלי: בלגיה.

נזכרתי באותו ניצחון מרשים על רקע הכישלון הישראלי הנוכחי במוסקווה. הקריאה שהיתה כה אהובה על אוהדי מכבי תל אביב, "צסק"א אכלה אותה", נאלמה.

תמיד היה למדינות חבר העמים, ובעיקר לרוסיה, מאגר אדיר של כדורסלנים. אותה צמיחה מהכסיס יצרה השנה צסק"א צעירה, עם שחקנים בעלי יכולת אתלטית, תלכיד קבוצתי ויכולת טכנית וטקטית. לאחר שצסק"א ברמותה החדשה תרכוש ניסיון, היא תשוב לצמרת האירופית.

מה קרה העונה למכבי תל אביב בגביע אירופה?

לאלופה הישראלית היו ביד אליהו משחקים מצוינים, שבהם ניצחה את כל ארבע היריבות המקדימות אותה בטבלה: סקבוליני פזארו, פאנאתינאיקוס אתונה, ריאל מדריד וצסק"א מוסקווה. רוב הנצחונות היו סיום דרמטי, לעתים לאחר שמכבי תל אביב היתה כבר על הקרשים. מכבי תל אביב הפסידה בבית רק במשחק הראשון, לפ.א.או.ק סלוניקי, קבוצה יוונית המדורגת אחרי האלופה הישראלית. גם הצופים החלו לשוב ליציעי יד אליהו, כמו בעבר. התלהבות העבר חזרה, בגדול.

בעייתה של מכבי תל אביב היתה במשחקי החוץ. היא הפסידה בכולם, מלבד אלה שבהם התמודדה מול שתי האחרונות בבית, אולימפיה לובליאנה ובנפיקה ליסבון. לעתים שלטו במשחקים של מכבי רפיון מוחלט ותולשה בלתי מוסברת, כמו שאירע במדריד, בסלוניקי, ובמשחק החשוב ביותר, בשבוע שעבר במוסקווה.

משחקי מכבי תל אביב התאפיינו בעליות וירידות חדות, קיצוניות מדי. חסרה לקבוצה היציבות המינימלית, מעלה מכרעת במשחקים קשים כמו בגביע אירופה. ראריסב צ'ורצ'יץ', שהספיק לשחק בעבר בנבחרת יוגוסלביה – שחקן בעל גוף מוצק, עם עוצמה מתחת לסלים – הפגין לרוב יכולת סבירה, אך לא יותר מזה. אפשר שלא נוצל דיו מתחת לסלים בהתקפה. הזר השני, נוריס קולמן, אמנם מפגין יכולת מצוינת בליגה הישראלית אך זה לא הספיק בגביע אירופה. קולמן, שהבריק בעבר בהפועל ירושלים והשנה במכבי תל אביב, אינו מסוגל לסחוף קבוצה בכירה בזירה האירופית הקשה. במוסקווה, במשחק החשוב כל כך, נעלם כליל ותרומתו היתה אפסית. נראה שקולמן יכול להיות כוכב־על בקבוצה בינונית ומעלה. לקבוצה בדרג בכיר אין לו כנראה הרבה מה לתרום.

למעשה רק שני ישראלים, גיא גורס (במיוחד במחצית הראשונה) ודורון ג'מצ'י, החזיקו את מכבי תל אביב בתמונת המשחק נגד צסק"א, אך גם הם סבלו מהעדר יציבות. מוטי דניאל לא הזכיר את משחקיו הגדולים בגביע אירופה ביד אליהו, ונדב הנפלד לא תרם אפילו נקודה אחת לקבוצתו.

ארבעה אלה הם עמוד התווך גם בנבחרת ישראל, שתתמודד בחודש יוני בגמר אליפות אירופה באתונה. בכושרם שלהם, וכמובן גם של השאר, תלויה הצלחתה של נבחרת ישראל באירוע האירופי היוקרתי. הליגה הישראלית, כפי שהיא נראית כיום, אינה יכולה, לדאבוננו, להכשיר כדורסלנים בדרג גבוה, ולכן על רקע כשלון מכבי תל אביב בגביע אירופה קשה להיות אופטימיים לגבי הנבחרת.

נכון לעכשיו, מכבי תל אביב מחוץ לגביע אירופה. תמיד נהוג לומר שבשנה הבאה יהיה טוב יותר. כדי שיהיה טוב יותר באמת, מכבי תל אביב תצטרך, לדעתי, לבנות קבוצה חדשה, ולא רק על ידי צירוף שחקני תגבור זרים טובים יותר, אלא גם על ידי קונספציה חדשה.

שיפוט בנסיגה

תחום השיפוט הוא אחת מנקודות התורפה בליגה הישראלית. יש יותר מדי שערוריות ויותר מדי ביקורת. אמנם לא כל מי שצועקים על קיפוח בשיפוט הם הצודקים, ובכל זאת, נראה שיש נסיגה איכותית ניכרת בתחום זה.

ישראל זכתה בשטח השיפוט באשראי גדול בזירה הבינלאומית. שופטים ישראלים מנהלים משחקים רבים בגביעי אירופה. שניים מהם, דוד דגן וראובן וירובניק, נכללים ברשימת העל של שופטי פיב"א ומנהלים את המשחקים הקשים ביותר ביבשת. הם נהנים מאמון בינלאומי בלתי רגיל. שופט בכיר שלישי, טוד וורניק, שגם באמתחתו הישגי שיפוט לא מבוטלים, יצא מהרשימה בגלל מחלה. רק לאחרונה הוא חוזר לאיתנו.

בין אלה לבין השאר ישנו פער איכותי, שקשה מאוד לראות איך ניתן לסגור אותו. השופטים הצעירים, שניתנות להם הזדמנויות בלתי רגילות, אינם מצדיקים, בינתיים, את התקוות. אולי משום שהמעמסה והלחץ קשים עבורם. לחלק מהם חסר גם הניסיון. שופטים אחרים סבורים שככל שירבו להתבלט, כן ייטב. לאחרים חסרה אישיות, שתרכוש את אמונם של הקבוצות, השחקנים והצופים.

אולם הבעיה העיקרית בתחום היא השיבוץ. שיבוץ זו מלאכת מחשבת. שיבוץ אינו שיגור אוטומטי של שופטים. יש להפעיל רגישויות רבות. בשיגורם למשחק שאינו מתאים להם גורמים לדעתי לשופטים עוול גדול. אסור אמנם לרקוד לפי חלילן של הקבוצות, אך יש להתחשב בהן.

מה שחסר לי באיגוד שופטי הכדורסל הוא בקרה מסיבית, כולל הסקת מסקנות, כמו אצל שופטי הכדורגל, אותה מערכת של ביקורת מקצועית המחדירה בשופט יותר אחריות. שופטי כדורגל שמפשלים יודעים שמשגיהם יובאו בפני הוועדה המקצועית, שעלולה גם להעניש אותם. שופטים לא מעטים, ביניהם בכירים, שביצעו משגים הושעו למשך כמה משחקים או אולצו לנהל משחקים בליגות נמוכות יותר. בכדורסל הכל מתנהל על מי מנוחות. שופטים שכשלו ממשיכים לשפוט כאילו לא אירע דבר.

כיום, ערב משחקי ההכרעה בשתי הליגות הבכירות, חייב איגוד שופטי הכדורסל להיערך בצורה רצינית. הכרחי לבדוק כל שופט בזכוכית מגדלת, כדי למנוע אי נעימויות ועימותים מיותרים, כמו שאירעו העונה.

רישום פיקטיבי

השבוע גילו את אמריקה. יש רישום פיקטיבי של ספורטאים בהתאחדות לספורט – הכריזו כותרות בעיתונים. כתבתי על הנושא הזה לא אחת, מאותו רגע שהתברר לי היקפו של הבלוף הגדול, שהחל ברישום שחיינים במושב שאין בו כלל בריכת שחייה.

חוסר הרצון בהתאחדות לספורט ובאיגודים השונים לפעול בצורה נמרצת נגד התופעה הוא הגורם לשחיתות. בג'ודו, למשל, כמעט כל האלופים הם מהפועל, בעוד שבאיגוד שולטת אליצור.

הרישום הפיקטיבי ייפסק כאשר ההתאחדות לספורט תחליט שרק ספורטאים פעילים, המופיעים לתחרויות, הם המקנים ניקוד. ספורטאים שרק מתאמנים, ולעתים גם זה בקושי, ייכנסו לרשימת הניקוד בענף רק אחרי שתיים-שלוש תחרויות רשמיות.

כל הבלופים למיניהם ברישום ספורטאים הם שערורייה הראויה לוועדת חקירה.

מילה רעה

מרצ זקוקה לייצוג

עודד ליפשיץ

ההצעה החדשה של ישראל לפלסטינים, "ג'נין תחילה", היא הצעה ממש גאונית, נדיבה, רוויית חזון, שבוודאי תסיר את כל המכשולים שבגללם המו"מ עם הפלסטינים תקוע. היא תפורה בדיוק על פי מידותיהם הגדולות של רבין וחבר יועציו. תחשבו על זה: הם יכלו להציע אוטונומיה מינהלית, בלי נסיגה של צה"ל ובלי שיטור פלסטיני, שתחול רק על איזה כפר קטן, חירבתי משהו, או אפילו רק על קבוצת בתים. אבל לא, הם מציעים לפלסטינים את כל ג'נין, עיר ואם בגדה. ערפאת צריך להזיל דמעות גיל. שיגיד תודה וישתוק. הוא יוכל להוסיף תואר לתאריו הקודמים: מושל עזה, מוכתר יריחו, וגם לורד אוף ג'נין.

נכון שכדי לבקר בנחלתו החדשה הוא יזדקק ל־17 רשיונות ויעבור בדיקות בשמונה מחסומים. אז מה? נוחות זה לא הכל. נכון שלפי הסכמי אוסלו כבר ביולי 94' כל מרכזי הערים בגדה היו צריכים לעבור לשלטון עצמי של מועצה נבחרת, והאחריות לבטחון הפנים היתה אמורה לעבור למשטרה הפלסטינית. אז מה? הבטחתי, אבל לא הבטחתי לקיים, כפי שנהג לומר לוי אשכול ז"ל, וכולם יודעים שהוא היה ראש ממשלה טוב שאפשר ללמוד ממנו.

אגב, מקורות בסביבת ראש הממשלה מדליפים שאם החברה'ה בג'נין יתנהגו יפה, אולי, בעוד שנה, יעבירו לשלטון עצמי של הפלסטינים – בהדרגה כמובן, בזהירות כמובן, ובלי להוציא את כוחות הביטחון, כמובן – גם את קלקיליה עלית, טול כרם תחתית ודרום בקה אל־שרקיה. יכול להיות, אומרים בצמרת, שאם כל זה יצליח, יעבירו לפלסטינים גם סמכויות אזוריות, כמו השליטה בפרויקט הביוב של הגדה, כולל דגל פלסטיני על בניין מנהלת השופכין. זה בהחלט פותח פתח לתקוות לעתיד: כשעושים חשבון, יוצא שבקצב כזה עד שנת 2050 יעברו לידי הפלסטינים כל הסמכויות המוניציפליות בגדה, או בעצם במעט שיישאר בידיהם אם ההתנחלויות ימשכו בקצב הנוכחי.

באותה שנה הנינים של רבין וערפאת יוכלו, באותו קצב מזורז כמובן, להתחיל במו"מ על הסדר הקבע, מו"מ שיתנהל באותה יעילות אופיינית ויהפוך את חזון המדינה הפלסטינית לחזון אחרית הימים.

וזה מביא אותנו ליוסי שריד. האיש של מרצ במו"מ המדיני זה יוסי שריד, שהפך משנוא נפשו של רבין למקורבו ולאיש סודו, ושילם על כך באימוץ רוב עמדותיו של רבין. אם "ג'נין תחילה", זה מה שמרצ משיגה בממשלה, מוטב לה לפרוש מהממשלה, כדי שלפחות לא תהיה אחראית לכשלון המו"מ על השלום, לישיבה על הגדר ולסחיטה מרבין בנוסח ש"ס. ויש גם אפשרות אחרת: להחליף את הנציג של מרצ במו"מ המדיני, שריד, במישהו שגם מבטא את עמדותיה ומוכן להיאבק עליהן בכל כוחו.

מרצ זקוקה לנציג שפועל לקידום השלום, גם כשרבין לא אוהב את דעותיו. שריד כבר הוכיח שאין לו מה לתרום בתחום זה. קשה להיזכר מתי השמיע ביקורת ממשית על מדיניות הממשלה או על העמדות והמעשים של ראש הממשלה בתחום המדיני. לעומת זאת, קשה לזכור שבוע שבו לא החמיא לרבין והתייצב מאחוריו או לימינו. שריד משמש כחותמת כשרות כמעט אוטומטית של השמאל היוני ומרצ למחדלים ולמעשי העוול והאיוולת של רבין וחבורתו. חותמת הכשרות הזו פוגעת ביכולת ההשפעה של מרצ, שמתקשה לפעול נגד החלטות שהתקבלו על ידי רבין בשעה ששריד היה שותף לתהליך. התמיכה של שריד ברבין פוגעת גם ביכולת המחאה של מרצ, שמתקשה להציג בפני הציבור כולו ובפני בוחריה עמדה אלטרנטיבית בהירה וברורה, שונה מזו של רבין. כשנציג מרצ, שריד, תומך ברבין, שאר נציגי הסיעה נאלצים לגמגם במבוכה.

איש אינו יכול לאמת או להפריך את השמועות החוזרות ששריד רואה את עצמו כמועמד לרשת את רבין, או שיש לו תוכניות לחזור לשם כך למפלגת העבודה. גם אם השמועות מופרכות, די במה ששריד עושה, בלי קשר לתוכניותיו לעתיד, כדי לגרום נזק כבד למרצ. השבוע הוא שוב הביך את מרצ, כשתמך בדרישה שתיאבק במלוא כוחה כדי לקבל תיק נוסף והתקפל כליל אחרי שיחה בארבע עיניים עם הבוס, רבין. הבעיה אינה רק התיק, אם כי תיקים ושרים נוספים חשובים למפלגה שרוצה להשפיע. הבעיה היא ששריד מתקפל אחרי שרבין מחמיא לו ומבטיח לו לחזק את מעמדו בתהליך המדיני, כשהתהליך הזה מוביל למבוי סתום.

שריד מתמקם היום מימין למרכז העבודה. אסור שייצג את מרצ במו"מ על השלום.

שתי ידיים ימניות

אם שריד הוא היד הימנית של מרצ בתחום המדיני, רמון הוא היד הימנית שלה בהסתדרות. גם הוא כנראה צמוד ומחויב יותר לרבין וגם לדרעי, משהוא צמוד ומחויב לשותפיו ממרצ ברשימה המשותפת, רם. הצמידות הזו, כמו גם התוכניות הפוליטיות שמיוחסות לרמון בטווח הקרוב והבינוני – לחזור למפלגת העבודה, להצטרף לממשלה, לרוץ לראשות הממשלה ב־96' או בשנת 2000 – פוגעות קשה במעמדה ובאמינותה של מרצ.

אלה שדחפו את ההתחברות לרמון, ובראשם חיים אורון, נשבעו בשמו שיסיים קדנציה מלאה בהסתדרות כמנהיג רשימת רם. איש מהם לא יחתום על התחייבות כזו היום. להיפך. גם הם מזהירים את רמון שלא יפר את התחייבויותיו. אין אפילו ביטחון שרמון, אם וכאשר יחזור למפלגת העבודה, לא יפרק את רם, ייקח ממנה את חלקו על פי הסכם הייצוג, יקים קואליציה עם העבודה ועם ש"ס ויהפוך את מרצ ממרכיב דומיננטי בשלטון הרוב בהסתדרות למפלגת מיעוט.

אולי מוגזם לקרוא לשריד ולרמון סוסים טרויאניים, אבל מרצ, מפלגת מרכז-שמאל יונית עם מרכיבים שמאליים מובהקים כמו מפ"ם, לא יכולה לפעול לאורך זמן עם יד ימנית בממשלה ויד ימנית בהסתדרות, כששתיהן תומכות ברבין.

עם סגולה

איכות הסביבה

זאב צחור

איכות ההנהגה

ח"כ פיני בדש, מנערי רפול בכנסת, ידוע במקומותינו כגיבור גדול במלחמה נגד בדואים. לאחרונה הוא יצא בגילוי מדהים. "בנגב", הכריז, "חיים כ־45 אלף בדואים ב־1,400 מקומות ריכוז לא חוקיים". מעניין. הנתונים, המצויים בספרים שכל ח"כ יכול להגיע אליהם, מלמדים שרוב הבדואים בנגב מתגוררים ביישובים עירוניים ובעוד כ־20 ריכוזים מוכרים אחרים. לפי נתוני ברש יוצא, שרוב הבדואים מתגוררים במרכזים שמספר תושביהם פחות ממשפחה ליישוב. נו, באמת.

חבר כנסת לא חייב לפתוח ספר לפני שהוא פותח פה, אבל ח"כ הגר בעומר לא צריך לפתוח ספר כדי להבין שהנתונים שלו אבסורדיים. מספיק לפתוח חלון ולהתבונן. רק להתבונן.

איכות הכסף

מפעלי ים המלח פירסמו בעיתונים מודעת ענק, המודיעה לציבור שהחוק שנקבע למענם, המאפשר להם לעשות בדרום ים המלח כחפצם, הוא רק לטובת הסביבה. סתם העלילו עליהם שהם פוגעים בטבע. להיפך, אומרת המודעה, "ירוקים במדבר זה אנחנו". מי שקורא את המודעה יכול לחשוב שרשות שמורות הטבע היא שביקשה להרוס את הנוף, ומזלנו מתגלם במפעלי ים המלח, שרק רוצים לטפח אותו. אין גבול למה שהרבה כסף וסוללת יח"צנים יכולים לעשות.

טרקטו־רע־ונים

ביחס למפגעי מפעלי ים המלח, התעוררנו כנראה מאוחר מדי. הכסף והאינטרסים שעומדים מאחורי המפעלים האלה חזקים מאיתנו. אבל אולי ניתן להציל את שארית נוף המדבר ממפגע אקולוגי חדש: הטרקטורונים.

מפגע הטרקטורונים הוא רק בראשיתו ואפשר עדיין לעצור אותו. המוני המטיילים של ימי אביב יפים אלה מגלים אתרי טבע נפלאים שהפכו תחת גלגלי הטרקטורונים לעיסת חול. להלן רשימה חלקית מאוד של אתרים שהיו למרמס: גדות נחל מש, גבעת הצבעונים על יד משאבי שדה, חולות חלוצה.

ככל הנראה עלו הטרקטורונים על השטחים היפים הללו מיד לאחר הגשם. חריצי גלגליהם העמוקים שינו את תוואי השטח, רמסו צמחים נדירים, דרסו קנים וזוחלים והותירו בנוף פצעים עמוקים, חלקם ללא תקנה. הארץ הקטנה הזאת נכבשת על ידי כביש חוצה ישראל, אתרי פסולת ומפעלים מסוג מפעלי ים המלח. עכשיו באים הטרקטורונים ורומסים את מה שנותר. אני קורא לשר התחבורה ולשר לאיכות הסביבה לשחרר את הנוף מעונש הטרקטורונים.

טיפול נמרץ

אריה פלג

חידות השבוע

שטרית

מדוע דווקא השר, שלא היה אופוזיציונר חריף ממנו בתוך הממשלה והכביר על עבודתה בתחומים פוליטיים וכלכליים רבים, זכה בתיק הדתות?

הפתרונות האפשריים: 1. כי רצו להרגיע אותו. 2. בגלל הישגיו במשרד הכלכלה. 3. כי הוא היה חתן חידון התנ"ך. 4. כי עשיית צרות, זוהי הדרך הבטוחה להתקדם בממשלה.

שריד

מדוע האיש הלוחם הזה נרתע לפתע מן המאבק נגד קיפוחו בחלוקת התיקים, למרות שבסופו של חשבון מדובר גם בקיפוח מפלגתו, מרצ, שהוא כמוצהר שואף להנהיגה, ומדוע הוא הודיע על נסיגתו מהעמדה הלוחמנית מבלי להיוועץ קודם בהנהגת מפלגתו?

פתרונות אפשריים: 1. כי הוא למד שבפוליטיקה מי שמוותר משיג הישגים. 2. כי הוא חושב ש"המפלגה זה אני". 3. כי רבין הבטיח לו משהו שאי אפשר לסרב לו. 4. כי הוא פשוט טעה. 5. אין הסבר הגיוני.

ש"ס

מדוע למפלגה הזאת מותר להיות גם באופוזיציה וגם בממשלה?

פתרונות אפשריים: 1. כי בהגדרתה היא נהנית מכל העולמות, גם מן העולם הזה, גם מן העולם הבא. 2. כי למנהיג שלה, לאריה דרעי, יש מעמד משפטי מיוחד.

אסד

למה כולם מחזרים אחרי מנהיג, שמדינתו עדיין מסייעת לטרור? למה נשיא ארה"ב שוחר לפתחו, קודם בז'נווה לאחר מכן בדמשק עצמה, למרות שהוא לא מוכן לבוא לוושינגטון ומתכחש במצח נחושה להבטחות שנתן לקלינטון? למה מניחים שהוא מעוניין בשלום, למרות הסחבת שהוא נוקט מאז ועידת מדריד ובמיוחד מאז כינון ממשלת רבין?

פתרונות אפשריים: 1. כדי להבטיח מומנטום בפעילות הוועד נגד הנסיגה מן הגולן. 2. כי גם פוליטיקאים זקוקים לאשליות.

בין הפותרים נכונה את כל החידות יחולקו תיקים בסבב התיקים הגדול ביוני.

דברי חכמים

הבגידה

מנחם פרומן

בשבת שעברה קראו בבתי הכנסת על החטא הנחשב למרכזי בתולדות ישראל בתורה – חטא העגל. בתורה עצמה, אך גם במדרש ובספרות המאוחרת, נחשב חטא העגל אבי אבות חטאי ישראל. אפשר גם לומר שהוא אבי חטא העבודה הזרה, הנמשך לאורך כל דורות התנ"ך. אבל מהי עבודה זרה? להלן פסקה מתוך דבריו של הרב קוק ("אורות הקודש", חלק ג', עמוד כ"מ), שבה הוא מציג את האינטרפרטציה שלו למונח זה (ובסוגריים – הערות הבהרה).

חטאנו עם אבותינו, חטא האדם הראשון, שמתנכר לעצמיותו, שפנה לדעתו של נחש ואינכר את עצמו, לא ידע להשיב תשובה ברורה על שאלת "אייך" (הרב קוק מוצא כאן קשר בין חטא האכילה מעץ הדעת, שהביא להסתתרות אדם וחווה, לבין השאלה שמרעים הקדוש ברוך הוא עליו: אייך? איה אתה?), מפני שלא ידע את נפשו, מפני שהאניות האמיתית נאבדה ממנו (וחטא הקדמון לא היה בעצם האכילה מפרי העץ, אלא בכך שאכילה זו מקורה בהשפעה זרה – של הנחש. ומכיוון שאדם איבד את עצמיותו, הוא לא ידע להשיב על השאלה "היכן אתה?").

בחטא ההשתחוויה לאל זר חטא ישראל, זנה אחרי אלוהי ניכר, את אניותו העצמית עזב, זנח ישראל טוב (חטא ישראל דומה לחטאו של אדם. גם ישראל איבד את האני העצמי שלו. הרב קוק מסתמך בוודאי על העובדה שחז"ל קוראים לאלילים בשם עבודה זרה, כאילו טענתם העיקרית כלפי האלילות אינה על תכניה, אלא על עצם זרותה לישראל. חטא האלילות לגבי יהודי הוא עצם פנייתו אל תוכן שזר לו, המסתיימת באובדן האני שלו).

...וכה הולך העולם וצולל באובדן האני של כל אחד, של הפרט ושל הכלל. באים מחנכים מלומדים, מסתכלים בחיצוניות, מסיחים דעה גם הם מן האני, ומוסיפים תבן על המדורה (הרב קוק מביע כאן ביקורת על מחנכים המבקשים להשפיע על החוטאים לשוב מן החטא שלהם. מחנכים אלה, טוען הרב קוק, לא משכילים להבין שכל השפעה היא עניין חיצוני. כל השפעה מנסה להסיט את האני של המושפע. והרי אין בכך אלא הוספת תבן למדורה. מפני שהחטא הוא כהפנמת ההשפעות, באובדן האני). (המחנכים הללו) משקים את הצמאים בחומץ, מפטמים את המוחות ואת הלבבות בכל מה שהוא חוץ מהם. והאני הולך ומשתכח. וכיוון שאין אני, אין הוא, וקל וחומר שאין אתה.

* * *

על בסיס הניתוח של מהות הקלקול, לאיזה משיח מצפה הרב קוק? התשובה בדבריו הבאים: רוח אפינו משיח ה', זהו גבורתו, הדר גודלו, איננו מבחוץ לנו, רוח אפינו הוא.

את קביעתו זו מבסס הרב קוק על הביטוי המופיע במגילת "איכה" "רוח אפינו משיח ה'". לפי פשוטו, נראה שהפסוק מתכוון למלך האחרון של ממלכת יהודה. אבל מכיוון שהמלך, כמו במקומות אחרים בתנ"ך, מכונה "משיח" – מזהה אותו הרב קוק עם המשיח: מי שעתיד להגשים את כל התקוות; והנה, ב"איכה" נקרא המשיח "רוח אפינו", כינוי שיותר מאשר לבטא חיבה נועד לקבוע: המשיח הוא שיגאל אותנו מן הבגידה בעצמנו. מפני שהוא פנימי, "רוח אפינו" – הוא זה שיחזיר אותנו אל הפנימיות.

כאן דולי

אהובי המפחיד

דולי בן-אליעזר

עדינה (שם בדוי) היא פסיכותרפיסטית שהיתה ילדה מוכה ואחר כך אישה מוכה. בתחילה הביעה נכונות להתראיין בשמה המלא. במחשבה שנייה התחרטה כאשר לפרסום השם, כדי לחסוך מהוריה פגיעה ודאית.

"גדלתי במשפחה הנמנית עם סוג המשפחות שבשפה המקצועית מכנים אותו היום 'משפחות שאינן מתפקדות'. לאבי, כדרכם של אבות אלימים, היו התפרצויות חסרות דפוסים עקביים, וחייתי בחרדה מתמדת. לא היתה שום אפשרות לדעת מראש מתי הוא יאבד שליטה. אותה התנהגות שלי היתה גוררת פעם חיוך ופעם מכות.

"התחתנתי בגיל צעיר, ובהתאם לתבנית שהוכנתי עליה בחרתי בגבר מכה. שהרי אנחנו נמשכים לבן זוג שמבטא בהתנהגותו את מה שהיה לנו הכי קשה להתמודדות כילדים, כי תמיד חלק מסוים בתוכנו מחפש פתרון ושואף להגיע ליכולת לרפא את הפצעים. גבר עדין ומתחשב שמבחין בקיומו של האחר על כל צרכיו, כזה שיודע להעניק, הרי לא יעמת אותנו עם המקום הכי כואב ומדמם בנשמתנו. באופן פרדוקסלי, התנהגותו תגרום לאי־נוחות ואפילו תתפרש כמאיימת, מאחר שהיא מאוד שונה ממה שאנחנו מכירות. אנחנו בוחרות, כביכול בבלי דעת, את אותם גברים שגורמים לנו שוב ושוב להיתקל חווייתית בנקודה הכואבת, עד שנמצא לה פתרון פנימי מתוך עצמנו, ולא מתוך התנהגותו של גורם חיצוני.

"אחרי כשלוש שנים התגרשתי, והגברים הבאים בחיי היו מהסוג שאני מכנה 'גבר שמקצץ לאישה את הכנפיים'. כלומר, לא מכים פיזית, אבל מדכאים ומתעלמים.

"במשך שנים אמרתי 'הייתי ילדה מוכה' ממקום של השכל, בלי שום חיבור רגשי למשמעות המשפט הזה. יום אחד סיפרתי, בקורס שבו למדתי שיטת טיפול מסוימת, שהייתי ילדה מוכה. בערב טילפנה חברה ואמרתי לה שאני לא מבינה מה קרה לי, איך פתאום סיפרתי את זה לקבוצה שבכלל לא הייתי בקשר קרוב במיוחד עם החברים בה. החברה נדהמה מגילוי הלב, ואני פרצתי בבכי היסטרי, ודקות ארוכות לא הייתי מסוגלת להירגע. בבת אחת הבנתי פתאום שבמשך שנים הדימוי העצמי שלי לא התחבר לי עם להיות מוכה והייתי בהרחקת רגשות, וכאן החלה פריצת הדרך הגדולה שלי. הבנתי שאני חייבת ללמוד לכעוס על ההורים שלי. בדרך כלל אנשים שהוכו בילדותם פוחדים לבטא כעס כי הם חוששים להזיק לסביבתם, בהתאם לדגם שחוו בילדותם – חיבור אוטומטי של כעס עם התפרצות אלימה. למדתי איך לקבל רשות פנימית לבטא כעס, ואז התחברתי לתהומות של כאב ועצב ופחד שהיו מוחבאים מתחת לכעס. אחר כך הגיע שלב האבל על ההורים שקיבלתי ועל כך שלא זכיתי לקבל מה שבאופן טבעי היה מגיע לי במשפחה נורמלית. כעבור זמן מה יכולתי גם לסלוח, והתחלתי להיות ההורה של עצמי. למדתי לטפל, לפנק ולהגן על הילדה הקטנה שבתוכי, לשמור ששום איש לא יעשה לה מה שעשו הורי.

"אחרי שהתגרשתי הכרתי גבר נשוי, ולאחר שבע שנות קשר קשה ומסובך נפרדנו, אבל הוא ממשיך להתקשר כל כמה חודשים. תוך כדי התהליך הפנימי שתיארתי, הבנתי שלמעשה אף פעם לא הרשיתי לעצמי להיות מספר אחת אצל גבר. לחבר הנשוי שלי לא האמנתי שהוא רוצה לעזוב את אשתו למעני, ולא הייתי מוכנה להתחייב לחיות איתו. גם תמיד פחדתי ממנו פחד מוות, כי הוא דומה לאבא שלי בצורה מדהימה. החלטתי לטפל בפחד הנוראי הזה. לפני זמן מה נסענו יחד למקום מבודד, ללא טלוויזיה ואמצעי בידור אחרים שמסיחים את הדעת, ובמשך יומיים קראתי בפניו ספר שהיטיב לתאר את מכלול התחושות הקשות שחוויתי בילדותי. פתחתי הכל. אמרתי לו בגלוי שאני משתמשת בו כדי להביט אל תוך תוכי, והסברתי לו איך במשך שנים השלכתי עליו את כל הפחדים שהיו קשורים באבי. הוא עזב את אשתו, וכיום עשינו האחד את השני רכים, עדינים, מבינים ומתחשבים. אנחנו יודעים שאף אחד אחר לא יעשה בשבילנו את העבודה".

הייתי אהובתו של פנחס שדה

לשולמית אלוני היא מייעדת אמן, את גאולה כהן היא היתה משדכת ל"איש ארצי, איש אדמה, אולי חקלאי", לנתן זך "בחורה חיוורת, גבוהה, שלווה, שרוקחת ריבות", ליורם קניוק את אמילי דיקינסון, שלא יצאה מביתה עד יום מותה, ולגונן שגב דווקא בחורה אמריקאית, "בגלל הגינונים" ● מלכה זילברמן, 37, עוסקת בשידוכים, ולא סתם, אלא טרנס־אטלנטיים ● ההיכרות המשמעותית ביותר בחייה של זילברמן, פנויה בעצמה, התחילה ב־17 באוקטובר 77'. היא היתה חיילת, הוא היה פנחס שדה

אתי אברמוב

בשלהי חורף '95 יושבת מלכה זילברמן בבית קפה משופץ שהיה פעם אורווה באחת ממושבות הברון, ופולטת את המילים מהפה מהר מהר, לפני שתספיק לשלוט בהן. 17 שנים לא העזה להגיד בקול רם "הייתי אהובתו של פנחס שדה", ועכשיו החליטה שזה הזמן.

זילברמן, 37, אם לעידן בן ה-13 וחצי, לא מנסה לנפנף בהיכרות עם המשורר שאהב נשים ושנא ילדים. למעשה, שיחתנו נסובה סביב מקצועה החדש: שרכנית. "כשאנשים שואלים אותי מה אני עושה ואני אומרת שרכנית, התגובה היא 'שרכנית? אוי'. מאז שראיתי את זה אני מגדירה את עצמי כיועצת. רוב האנשים לא יודעים מה הם רוצים, ואני חושבת שאני יכולה לעזור להם, במיוחד כאדם שראה הרבה וחווה הרבה בחייו. אם מישהו רוצה להכיר ועדיין לא מוכן לשלם לי, אני אומרת לו 'בסדר, אל תירשם אצלי, אבל קח עצה: אולי תפרסם בעיתון, אולי תלך לרקוד בדיסקוטק טוב?'"

ייחודה של זילברמן אינו במקצועה, שכן המודעות הגוברת למצוקתם של הפנויים והפנויות העניקה לשרכנות לגיטימציה, ובהחלט אפשר לצפות לגידול ניכר במספרם של משרדי השידוכים. אלא שזילברמן היא שרכנית טרנס-אטלנטית. שלושה חודשים בשנה היא בארה"ב. אם תשכנע אותה שפוטנציאל האושר שלך נמצא אך ורק מעבר לים, מיד תיפרש בפניך רשימת מספרי טלפון מניו יורק עד קראקס, וכל זאת תמורת 200 דולר בלבד. "לפעמים", היא מגלה, "אם אני רואה שהבנאדם חסר תקווה, אני מחזירה לו את הכסף. מה זה 200 דולר?"

אם כבר צבר, אז מקולף

הרעיון לזווג בין ישראלים ליהודי התפוצות נבט אצל זילברמן עוד בצבא. עד אז עברה הראשל"צית הבלונדינית, בעלת תואר ראשון בפסיכולוגיה, מסלול שגרתי למדי של לימודים בגימנסיה הריאלית, לצד פעילות בתנועת נוער והשתתפות בחוג לדרמה בחברת אמנון לוי, היום עיתונאי ומחזאי. בצבא, לאחר שלמדה הוראה, הפכה זילברמן למורה לטעוני טיפוח ולעולים חדשים בבסיס חינוך בחיפה. "הקסים אותי ללמד זרים: אמריקאים, צרפתים, ורוסים", היא נזכרת בנוסטלגיה. "עד היום אני מעדיפה לא ישראלים. אני שמחה לתת לזרים כי הם זקוקים ליותר תשומת לב עד שהם מתאקלמים. אם כבר צבר, אז רק אחד כזה שאקלף מעליו את כל הקליפות, אבל זה לוקח הרבה זמן".

ב-81', כאשר היתה בת 23, הכירה זילברמן את בעלה, פרופ' במכון ויצמן שהגיע ארצה מארה"ב לשנת שבתון, מבוגר ממנה בשנים רבות. מכיוון שנכנסה להריון החליטו השניים להתחתן ולצאת לעיר מגוריו של הבעל: צ'אפל היל, צפון קרוליינה. "הייתי אחת הראשונות שהתחתנה בנישואים אזרחיים בלי לצעוק את זה, ואפילו בלי שאצטרך זאת, כי בעלי היה יהודי. פשוט, החלטתי במודע שאני לא רוצה שרב יחתן אותי, אז התחתנו אצל שופט. עד היום אני לא שולחת אנשים לרבנות כי אני לא מעוניינת להגדיל את מצבת כוח האדם של הרבנות".

בארה"ב למדה זילברמן פסיכולוגיה ולימודי נשים ("פגשתי את אריקה ג'ונג והבעתי התלהבות מספריה, אז היא אמרה לי 'את יכולה לתרגם אותם לעברית, ממילא אף אחד לא מבקש ממני רשות'), ובשעות הפנאי אירחה את כל הישראלים שמצאה בצפון קרוליינה: "הפכנו לאנשים שמזמינים אלינו את כולם לחגים". אבל בינתיים הנישואים עלו על שרטון: "הוא אמר שנחזור, אבל ידעתי שהוא לא מתכוון לממש את הבטחתו. אני מבחינתי החלטתי שארה"ב איננה מקומי ושאני חייבת לחזור לישראל".

בדרך לישראל עברה זילברמן בניו יורק ונשארה שם כמה שנים. ביוני האחרון היא הגיעה לארץ, היתה מורה לאנגלית אך המשיכה לחפש עניין בחייה. הכספים שהוריש לה בעלה, שמת בינתיים, איפשרו לה להרהר בנחות מה באמת בא לה לעשות.

ככה הגיעה לשידוכים. באוגוסט היא נסעה לניו יורק, במיוחד כדי למשש את הדופק של שוק הפנויים והפנויות בקהילה היהודית, וגילתה שהביקוש לישראלים ולישראליות שם גדול, במיוחד בגלל הפחד מההתבוללות. זילברמן נרתמה לספק את ההיצע, גם כי כבת לניצולי שואה היתה לעניין חשיבות מיוחדת בעיניה וגם בגלל ניסיון אישי מוצלח: "כשבאתי לניו יורק בלי בן זוג פירסמתי מודעה בעיתון, ובעזרתה מצאתי חבר וחיינו ביחד כשנתיים וחצי. כמה שנים אחר כך אירגנתי 'סינגלס סדר' עם 40 רווקים ורווקות מניו יורק, כשאני כמובן בראש השולחן".

תסביך סינדרלה מול תסביך בתולים

"השרכנית הלנה כבר עלתה על הרעיון הגאוני שיש אנשים שהם עסוקים מדי, ואין להם פנאי לרוץ בין דייטים ולמצוא בן זוג, אז שמישהו אחר יעשה עבורם את העבודה. כמו שאני לא רוצה לנקות את הבית בעצמי ומוכנה לקבל עזרה, ככה אנשים צריכים להסתכל על מוסד השידוכים. אלא מה, אצלי אין הבטחה. הדבר הבנאלי הזה, שכולם רוצים לשמוע שיקרה להם בסוף, החתונה – טירוף להאמין לזה. אני מקשרת בין אנשים, אני רוצה שאנשים יכירו, שיאהבו. יש כאלו שכאשר אני משרכת ביניהם אני מראש אומרת שזה לא רציני לחתונה, אבל שיכול להיות להם טוב ביחד".

"כמו שאני לא רוצה לנקות את הבית בעצמי ומוכנה לקבל עזרה, ככה אנשים צריכים להסתכל על מוסד השידוכים. אלא מה, אצלי אין הבטחה. אני מקשרת בין אנשים ורוצה שיכירו, שיאהבו"

זילברמן מקפידה לא לכלול לא-יהודים ברשימת המשודכים הפוטנציאליים ומעמידה את מבקשי שירותיה במבחן אמינות, למשל תעודת פטירה של האישה ממי שמציג את עצמו כאלמן. מי שלא עומד במבחן הזה נדחה על הסף, למשל אותו בחור שהציג את עצמו כתלמיד במכללה למינהל, ובחיוג טלפון אחד למוסד התברר כי שיקר. כאשר אני מבקשת ממנה לנקוב בשמות של סלבריטאים מקומיים שהיתה מעוניינת לשדך, היא מזווגת את שולמית אלוני לאמן, את גאולה כהן עם "איש ארצי, איש אדמה, אולי חקלאי. לנתן זך הייתי משדכת בחורה חיוורת, גבוהה, שלווה, שרוקחת ריבות, ליורם קניוק את אמילי דיקינסון, שלא יצאה מביתה עד יום מותה, ולגונן שגב הייתי משדכת דווקא בחורה אמריקאית, בגלל הגינונים.

"אין לי בעיה להביא את האמריקאים לישראל", היא אומרת, "אסור לשכוח שרוב האמריקאים, ובמיוחד יהודי ניו יורק, הם מאוד אמידים. אבל לא הכל מצליח. היתה לי אלמנה בת 40 שברגע שהיא החליטה לנסוע לניו יורק יצרתי קשר עם שני גברים שענו בדיוק על הקריטריונים שלה: אלמנים, אמידים, משכילים. שניהם התקשרו אליה ביום שהיא נחתה, והיא, במנטליות ישראלית אופיינית, אמרה להם רק היום הגעתי, תתקשרו מחר. הם לא הבינו, נעלבו ולא התקשרו יותר".

"אדם זה אדם, ולא חייב להיות אינטלקטואל כדי להשתכשך יחד באמבטיה, אבל זה עדיף". מלכה זילברמן

דברים שלא עשתה אפילו עם פנחס. זילברמן עם גבריאל פרייל

הבדלי המנטליות הם המכשול העיקרי בשידוכים טרנס-אטלנטיים. זילברמן: "הדיבור האינסופי הזה על הכסף או ההתפארויות במין, שניהם מאוד ישראליים ונראים וולגריים וברבריים בעיני אנשים מחו"ל. דוגמה מצוינת היא אן פולארד, ששאלו אותה כמה היא מרוויחה על יחסי הציבור שהיא עושה להגנה ב'הקאמרי', והיא ענתה שאפילו לאמא שלה היא לא עונה לשאלות כאלו. והיא צודקת. או למשל הגברים שמגיעים עם הצהרה מראש: אין לי בעיה להכניס אף אחת למיטה, אבל עכשיו, כשאני רוצה להתחתן, אני מחפש מישהי שלא היתה עם הרבה גברים. כלומר בתולה ובת 12, זה מה שהם מחפשים. אבל הכי מרגיזה אותי הגזענות. מרוקאים, למשל, מתחלחלים כשהם שומעים רוסית. 'איך אתה לא מתבייש?' צעקתי על אחד כזה. 'ההורים שלך סבלו במעברות, לך יש מבטא, ואתה אומר לא לבחורה רוסייה יפה ומשכילה?' בסוף הוא התנצל ותיקן את עצמו, שזה לא שהוא לא רוצה רוסייה, אבל בגלל המנטליות הוא מעדיף ישראלית צברית".

לדעתה של זילברמן, מלאכת השידוך הרבה יותר מסובכת מכפי שהיא נראית: "כמו בכל דבר בחיים, השגיאות של האנשים חוזרות על עצמן, ואז נותר לנו לעבוד על זה או להשלים עם מה שיש. אנשים שהם לבד מפתחים כל כך הרבה מרירות וזעם, והכל נופל עלי, כמו עם אותה אלמנה שיש לה שתי בנות רתיות ומשכילות – ובמגזר הדתי השכלה זה לא בהכרח תכונה חיובית – ולא מוכנה לחתום על החוזה שבינינו, ואת כל העצבים שיש לה מכל השנים היא זורקת עלי. והיה למשל לקוח, סוכן נסיעות, שהתקשר אלי ביום ראשון על הבוקר, ואמר שהוא רוצה את כספו בחזרה. התחלתי לדבר איתו והבנתי שהוא פשוט מיואש מהחיים. זה היה אחרי שבת, ומישהי דחתה אותו. בסוף נתתי לו שלושה מספרי טלפון חדשים, והוא נהיה יותר אופטימי. לקוח אחר מילא את כל ביתו במכשירי חשמל ופשוט ישב וחיכה לכלה שתיכנס. אבל הוא כל כך מתוסכל, שהעושר הזה לא קורץ לנשים. בסוף גם אני התייאשתי ממנו".

הבעיה של רוב הפנויות, לדעתה, היא שהן תקועות עם תסביך סינדרלה: הן מצפות לאביר שיחלץ אותן ממצבן. לפנויים, לעומת זאת, יש שיגעון של נשים צעירות: "גברים חושבים שאם היא בת 25 ושמנמונת, אז לא יעמוד להם, והם מחפשים מישהי צעירה, גם אם לפעמים זה לא מתאים להם".

זילברמן עצמה העדיפה תמיד גברים מבוגרים: "יש לי פחד נטישה, ובגלל שגברים צעירים נוטשים יותר, מראש סידרתי לי שלא ינטשו אותי".

"ספר האגסים הצהובים" נכתב עלי

זילברמן היתה חיילת בת 20 כאשר פגשה בסופר ובמשורר בן ה-48 פנחס שדה, שאת ספריו קראה מגיל צעיר. "הכרנו בתחנה המרכזית, ב-17 באוקטובר 77", היא מתארת, כאילו קוראת דף בספר חייה. "בבוקר הייתי בספרייה ולקחתי שוב לקרוא את 'החיים כמשל'. הסתכלתי על תמונתו של שדה בבריכה מאחור. והנה, בשש בערב עומד לפני אותו האיש. סליחה, שאלתי אותו, אתה פנחס שדה? כן, הוא ענה, ועכשיו תחליטי. למחרת התקשרתי אליו, אמרתי לו: החלטתי, ועברתי לגור אצלו. היינו יחד שלוש שנים, עם כמה פרידות באמצע. לפי דבריו נפרדנו כי אני הצעתי לו להתחתן והוא סירב. 'בשביל מה את צריכה להתחתן?' הוא שאל 'הרי את כבר גרה איתי, אנחנו יחד'. אבל לי היה בית פולני, ועם כל ההערכה שאבי רכש לפנחס, הוא ואחי לא ראו את מערכת היחסים הזאת בצורה יפה. אם את באמת רוצה לדעת, אני קמתי ועזבתי אותו, כי מאוד רציתי ילדים והוא היה נגד. 'ילד', נהג לומר, 'זה דבר שרק עולה כסף'.

"פנחס היה גאון", ממשיכה זילברמן, "לחיות איתו זה ללמוד

המשך בעמוד 19

האחת מגרמניה, השנייה מדרום קרוליינה. מרתה (משמאל) ואתל, שתי המטפלות

"אנשי אורז", סיפורה של משפחה קמבודית בת שבע בנות שחייה סובבים סביב שדות האורז, הוא רק אחד מהסרטים שנוצרו על ידי קולנוענים מהמזרח הרחוק והוקרנו בפסטיבל הסרטים בלונדון ● גם הם, כמו גם קולנוענים מהמערב, חוצים את האוקיאנוס כדי לבקר במחוזות ילדותם, חמושים במצלמה ביקורתית ● סיום מסע סביב העולם בכיסא מרופד, מול המסך

טוביה הקמבודי ושבע בנותיו

דן אלמגור

ה שנה היא 1965. תושבי העיירה הרוסית גאצ'ינה נתקפים בהתרגשות בלתי רגילה: בקרוב עומד להגיע לעיירתם האורח החשוב ביותר שפקד אותה אי פעם, פידל קסטרו הנערץ. ויקטוריה פבלובנה, המורה השמנמונת והחייכנית למוסיקה, מחליטה לקבל את פני האורח בשיר ובריקוד קובאניים. החלטה נבונה, אלא שהגב' פבלובנה מעולם לא ראתה ריקוד קובאני או ריקוד דרום אמריקאי אחר. גם רקדנים היא לא מוצאת בעיירה שכוחת האל. בלית ברירה היא בוחרת בקוליה, תלמידה הצעיר, המאוהב בה, ובאחד מפועליו הקשישים של המפעל המקומי, בעל שתי רגליים שמאליות, לרקוד אל מול האורח. היא גם דואגת לציורה של כתובת גדולה: "ויווה קסטרו!"

בכתבה קודמת כבר סופר כי רוב סרטי פסטיבל הסרטים הלונדוני האחרון עסקו בשיבה מאוחרת אל מחוזות הילדות. גם הסרט "ויווה קסטרו!" שהוקרן במסגרת הפסטיבל קשור בשיבה כזאת. הבמאי, בוריס פרומין (יהודי!), נולד בריגה, לטביה, בשנת 1947. בהיותו נער, והוא פועל במפעל לייצור אופניים, הזדמן לו לעבוד כ"גריפ", מזיז מצלמות באולפן קולנוע מקומי. הקולנוע מצא חן בעיניו, ובתחילת שנות ה־70, אחרי שסיים את לימודיו והשתלם כעוזר במאי בכמה סרטים חשובים, בהם "המלך ליר" בבימויו של גרגורי קוזניצב, החל ליצור סרטים משלו, שקצרו פרסים.

ב־1978 היגר פרומין לארה"ב, שם הפך לפרופסור במחלקה לקולנוע וטלוויזיה באוניברסיטת ניו יורק, ואף יצר כמה סרטים מעניינים. בשנה שעברה, במלאת חצי יובל להגירתו, שב לראשונה לרוסיה – כבמאים רוסים רבים אחרים שהיגרו למערב – כדי לצלם שם סרט על ימי ילדותו, "ויווה קסטרו!"

היו צופים שסברו שסרטו החדש של פרומין מינורי ולירי מדי. ואכן, לפרקים הוא איטי מעט. אבל אם אתה מגלה קצת סבלנות בתחילתו ומוכן להתמסר לעלילה, לדמויות ולאווירה, אתה מוצא את עצמך שבוי בקסמו. ההומור עדין אך נשכני, מזכיר את הסרטים הצ'כיים של מילוש פורמן הצעיר, את ימי "רכבות שמורות היטב" ו"נשף הכבאים". אך זהו גם סרט עצוב מאוד על התבגרותם של נער ונערה ברוסיה של הימים ההם. אביו של הנער נמלט מהכפר אחרי שגנב מהמוזיאון המקומי כמה מטבעות עתיקים, והאם נכלאה במקומו, לשנים ארוכות, במחנה עבודה. האם אלה הם הימים הטובים שרבים ברוסיה נזכרים בהם בנוסטלגיה?!

בסופו של דבר לא הגיע קסטרו לגאצ'ינה ולא ראה את השלט והריקודים שהוכנו לכבודו. אבל לפני כשנה הגיעו לארצו של קסטרו, כמה פעמים, שני קולנוענים, ויסנטה פרנקו הספרדי וגייל דולגינה האמריקאית, וצילמו בה את החומר לסרטם התיעודי בן השעה "קובה: האתגר של הדור הבא", שגם הוא הוקרן בפסטיבל. נראה כי מצבו של הנוער הקובני כיום, לאחר 33 שנות אמברגו כלכלי על האי, עצוב לא פחות ממצבו של קוליה אז. רק שלנוער הזה יש, לפחות, תקווה לשנותו.

ילדי ה"בייבי בום"

שיבה אחרת לחלוטין אל מחוזות ילדות עומדת במרכז סרט תיעודי מצוין אחר, "מרתה ואתל", גם הוא יצירה משותפת של שניים, בעצם שתיים: ג'יל ג'והנסטון וברברה אטינגר. שתיהן נולדו בארה"ב בימי גל ה"בייבי בום" שלאחר מלחמת העולם השנייה למשפחות לבנות ואמידות. למשפחת ג'והנסטון נולדו אז חמישה ילדים; למשפחת אטינגר – שישה. שתי המשפחות לא התכוונו מלכתחילה לגדל את ילדיהן בעצמן. הפתרון: מציאת מטפלת, "נאני" נוסח מרי פופינס, שתגור בבית ותטפל בילדים. שתי המטפלות שנמצאו לא היו אנגליות, כמרי. האחת, מרתה, היתה קתולית ילידת גרמניה, שהתחנכה מנעוריה לשמש כמטפלת בילדים. כיוון שעבדה שם בביתה של משפחה יהודייה היא מצאה את עצמה, עם עליית הנאצים לשלטון, מוחרמת ומובטלת, וב־1936 הגיעה לארה"ב. חמש שנים אחר כך היא נשכרה על ידי משפחת ג'והנסטון, ובמשך 30 שנות שהייתה שם חינכה את הילדים לפי עקרונות החינוך הגרמני הקפדני והחמור שספגה בילדותה.

אתל, המטפלת שגידלה את ילדי משפחת אטינגר, היא היפוכה המוחלט של מרי נמוכת הקומה: אישה שחורה, גבוהה ויפה, ילידת דרום קרוליינה. את הילדים לבית אטינגר היא גידלה באהבה, בתבונה, בפתיחות ובסובלנות, גם בימי המרד והדווקא של ילדי הפרחים. שתי הנשים בנות ה־80 ומשהו לא נישאו עד היום. אולם בשעה שמרתה מחליטה, אחרי שאחרון הילדים עזב את הבית, לצאת ממנו ולעבור לגור לבדה בדירה קטנה בברוקלין, ממשיכה אתל לגור בבית שבו עבדה עשרות שנים, יחד עם גברת אטינגר, עכשיו כבר גרושה, השמחה לחלק עימה את חייה. לכבוד יום הולדתה ה־80 של אתל קנתה לה משפחת אטינגר כרטיס טיסה לעיירת מולדתה, שבה לא ביקרה כיובל שנים (וזוהי אמריקה). גם השיבה של אתל למקום הולדתה היא שיבה מאוחרת: למרות הפגישה המרגשת עם אחותה ושאר בני משפחתה, המזמינים אותה לחיות בקרבם, הנתק מתגלה כגדול מדי, ואתל מעדיפה לעלות צפונה ולהמשיך לגור בבית שכבר מזמן הפכה לחלק בלתי נפרד ממנו, אולי לחלק החשוב ביותר.

שתי היוצרות של הסרט הכירו מילדות לא רק זו את זו, אלא גם את שתי המטפלות. הרעיון להנציח את שתי המטפלות בסרט תיעודי משותף איפשר להן לא רק לשוב אל ימי ילדותן, אלא גם לסגור חשבון עם אמותיהן, שאף מרואיינות בסרט. סרט יפה ומרגש, שהלוואי וייכלל ב"פסטיבל ירושלים" הקרוב.

סרטי אדמה

השיבה המאוחרת לא פסחה גם על קולנוענים מהמזרח הרחוק. את אחד הסרטים הטובים ביותר בפסטיבל יצר במאי יליד קמבודיה, ריתי פאן בן ה־30, שבילה את שנות ילדותו עם הוריו במחנה מעצר, הגיע בגיל צעיר לפריס, ושם למד קולנוע וצילם סרטים תיעודיים לטלוויזיה. את סרטו העלילתי הראשון החליט לצלם דווקא במולדת הישנה, למרות שעלילת הרומן שעל פיו נכתב מתרחשת במלזיה. "אנשי אורז" הוא סרט נפלא על משפחה קמבודית בכפר קטן, שחייה, כחייהם של כל בני הכפר, סובבים סביב שדות האורז. בדומה לטוביה החולב שלנו, גם לגיבור הסרט יש שבע בנות, שבהעדר בנים או חתנים נאלצות לעבוד ולחרוש בשדה. המצב מחמיר אחרי מותו של האב: האם נושאת זמן מה בעול הקשה, וכשהיא מתמוטטת נפשית לוקחת על עצמה הבת הבכורה בת ה־17 את הטיפול בשדות האורז, באחיות הצעירות ובאם טרופת הנפש.

הסרט מזכיר מכמה בחינות שלושה סרטים קלאסיים ישנים בשחור־לבן. ברגעים מסוימים הוא מזכיר את "אישה בחולות", הסרט היפני האלגורי הנפלא על האישה הנאלצת להיאבק כל חייה בחולות הנודדים, המאיימים לכסות את הבקתה שבה היא גרה. עבודת נשים בשדות האורז זכורה, כמובן, מן הסרט האיטלקי "האורז המר" (הו, סילבנה מנגנו!). אך ההשוואה המתבקשת מיד היא דווקא לסרט קלאסי ישן יותר, "האדמה הטובה" על פי ספרה של פרל בק. כל מי שראה אותו בעבר לא ישכח אותו, בעיקר את תמונת הארבה הנוחת על השדות. אבל האמת היא שבצפייה מחודשת, באמצע שנות ה־90, התמונות הדרמטיות נראות לפתע מלאכותיות ומיושנות מאוד. גם הקווים שצוירו סביב עיניהם של שני גיבורי הסרט – השחקנים היהודים פול מוני ואליזבת ברגנר – כדי שייראו סינים־על־אמת, נראים פתאום כמו איפור למסיבת פורים.

כל המשתתפים ב"אנשי אורז" הם קמבודים, ופרט לשחקן מקצועי אחד, בתפקיד האב, כל יתר התפקידים, כולל זה של האם והבת הבכירה, מגולמים על ידי נשים ונערות, שלא זו בלבד שלא הופיעו קודם לכן בסרטים, אלא ספק אם רובן ראו קודם לכן מסך קולנוע. ואף על פי כן הן מתמודדות להפליא לא רק עם מכות הטבע, הנוחתות בזו אחר זו על המשפחה ועל שדה האורז שלה, אלא גם עם דרישות הבמאי והמצלמה. סרט נהדר, והלוואי שיימצא בהקדם המפיץ הישראלי שיביאו ארצה.

אגב, פרט לתמונה קצרצרה אחת, בת כמה שניות, שבה חוזה האב הקודח כי כפרו נשרף בידי חיילים, המצעידים את התושבים במסע רגלי לגלות, אין בכל הסרט כל רמז אחר לזוועות המלחמה שעברו על קמבודיה. אולי מפני שהוא מבוסס, כאמור, על רומן שעלילתו מתרחשת בארץ אחרת.

לגמרי במקרה, במקביל להקרנתו של "אנשי אורז" בפסטיבל, הקרין הבי.בי.סי את הסרט האמריקאי בן העשר "שדות הקטל", שהוקרן בשעתו גם בארץ. הסרט מבוסס על סיפורו האותנטי של העיתונאי האמריקאי סידני שנברג, שניסה לאתר במשך שנים את הצלם ואיש הקשר הקמבודי שלו, דית פראו, שממנו נאלץ להיפרד עם כיבוש פנום־פן. את דמותו של דית פראו גילם, כזכור, השחקן השני בעולם (בצד דיק גרגורי) שהוא גם בעל תואר דוקטור: ד"ר הינג ס. נגור, שזכה, ובצדק, גם בפרס האוסקר על תפקידו זה.

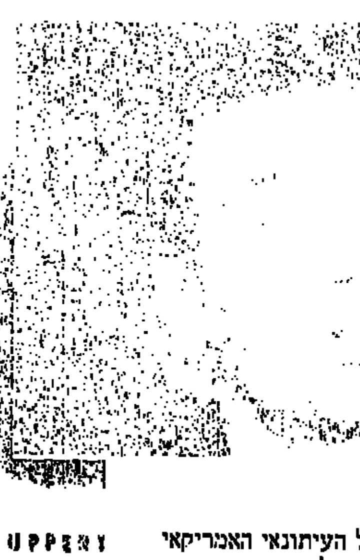

למעלה: סמל הפסטיבל. משמאל: כרזה לסרט "ווובבון". למטה: איב מונטאן בסרט על חייו

ספר אדום, עפיפון בכחול וזיקוקים ירוקים

הגדולה במדינות המזרח הרחוק, סין, הגיעה אל האנגלים עוד קודם לפסטיבל, דרך מסכי הטלוויזיה, באמצעות סדרה מעולה של סרטים תיעודיים שצולמו כולם בכפר סיני קטן, אי שם בהרים. צוות של הבי.בי.סי שהה בכפר במשך כמה חודשים והנציח את חיי היום יום שם. כך זכו האנגלים לצפות במשפטו של נער הנאשם ברצח, בקורותיה של רופאה כפרית צעירה המטפסת מדי יום קילומטרים רבים ברגל כדי להגיע אל חוליה, בעבודתם של החקלאים הנאלצים להתמודד עם מכות טבע לא מעטות, וכו'. מפליא לראות כיצד תושבי הכפר, בני כל הגילים, מתנהגים מול מהמצלמות בטבעיות מעוררת התפעלות. נכון, גם הטלוויזיה הישראלית שידרה לא מכבר כמה סרטים שצילמה בסין, אבל טוב יעשו האחראים למשדרי התעודה אם ימהרו להזמין מלונדון את הסדרה המרתקת הזאת.

בעוד הסרטים הללו מציגים את החיים בסין כיום, מופיעים בשנים האחרונות בזה אחר זה ספרים וסרטים, המגלים את המציאות המחרידה ששררה בסין בימים שבהם האמנו גם אנו, בתמימותנו, כי מאו צה־טונג וחברי ממשלתו אכן דואגים לטובתם של בני ארצם. אימי "המהפכה התרבותית" והחורבן שגרם בעל "הספר האדום" לעמו הגדול עומדים במרכזם של כמה סרטים עלילתיים מצוינים, כמו "העפיפון הכחול" ו"שלום לפילגש", שכבר הוקרנו בארץ, ו"סיפור חיים" של זאנג יימו, המוקרן אצלנו בימים אלה ממש.

אשר לרוחב היריעה האפי ולכותרות הצבעוניות שלהם הורגלנו בקולנוע הסיני החדש – אלה ניתנו הפעם בשפע בסרט הסיני־הונג קונגי "זיקוקים אדומים, זיקוקים ירוקים", מלודרמה על אהבה בין צייר עני לבין בתו של יצרן זיקוקים עשיר.

צלם נגד נוסטלגיה

גם שני סרטים תיעודיים על המזרח הרחוק שהוקרנו בפסטיבל נוצרו בסימן השיבה לעבר. אחד מהם, "סיפור על אוסקה", הוא יצירתו של הבמאי היפני בן ה־30 טואיצ'י נקאטה, שיצא בנעוריו לארה"ב מרצונו החופשי, למד שם קולנוע והחליט אחרי שנים לחזור הביתה, לאוסקה עירו, כדי לצלם שם את סרטו התיעודי הראשון. "הסיבה הראשונה שבגללה רציתי להפיק את הסרט הזה", הודה, "היא רצוני לזכור את אבי ואת אמי. חייתי מחוץ לארצי במשך כמה שנים. הורי הולכים ומזדקנים, ורציתי להבין את חייהם ואת יחסינו לפני שיהיה מאוחר מדי". כדי שלא ייסחף לנוסטלגיה פרטית הצמיד אליו נקאטה במתכוון צלם אמריקאי, שאינו מבין מילה ביפנית. כך התאפשר לו במשך כל זמן הצילומים לראות את משפחתו שלו ואת סביבת ילדותו גם דרך עיניו של זר.

סיפור שיבה אחר לחלוטין עומד מאחורי הסרט התיעודי הצרפתי־אמריקאי "נקודת מוצא": הבמאי האמריקאי רוברט קרמר, שצילם בשנות ה־60 וה־70 סרטים תיעודיים בווייטנאם הבוערת והרגיז אז רבים מבני ארצו, חזר אליה בשלישית – שוב: כאורח, כזר – כדי לצלם את חיי היום יום בארץ משוסעת זו 30 שנה אחרי המלחמה ההיא. יש בסרטו קטעים אנושיים מעניינים וצילומים מרהיבים, אך כרונו הוא יומרני,

בחזרה להורים. תמונה מתוך "סיפור על אוסקה"

מבולבל ומבלבל.

מובן שבין כ־180 הסרטים שהוקרנו במשך שלושת השבועות של הפסטיבל הלונדוני היו עוד סרטים מעניינים רבים, כמו גם סרטים שעוררו סקרנות מובנת. בין אלה ניתן למנות את "התוכנה", סרטו החדש של הבמאי האמריקאי העצמאי האל הרטלי ("אמון הדדי"); "דצמבר: ריוקן עצמי" ו"הילדים משחקים ברוסיה" – שני סרטיו החדשים של גודאר; "וניה ברח' 42", סרט של לואי מאל על פי תסריט של דייוויד מאמט על חזרות שנערכו בניו יורק על "הדוד וניה" לצ'כוב; סרטים חדשים על פי "צדק" לדירנמאט ו"וויצק" לביכנר; "הרפתקאותיו של איבן צ'ונקין"; סרט תיעודי צרפתי ארוך שבו מספר איב מונטאן על חייו, ו"הצרות שראינו" – סרטו התיעודי, ארוך גם הוא, של מרסל אופולוס על הכתבים הזרים המדווחים מסראייבו. סרטו של אופולוס דן בעצם בגזע המיוחד הזה של כתבים צבאיים, המגיעים לכל חזית, לא פעם כאורחים לרגע – נושא המוכר לנו היטב מהחזית הקטנה שלנו, אך ראוי לרשימה מיוחדת.

דונה סראפינה נשואה לשניים

מיכאל אייזנשטדט

מחזה לאישה אחת ועוד 13 שחקנים. השחקנים רוזינה קמבוס (סראפינה) ויגאל שדה (אלווארו) בחזרות על "השושנה המקועקעת"

נהג משאית גברתן עם שושנה מקועקעת על החזה גורם לסראפינה, האלמנה החסודה, לשכוח את בעלה המנוח ולגלות את חדוות המין ● "השושנה המקועקעת", מחזה של טנסי וויליאמס העולה על במת "הבימה", מציג גלריה מרשימה של שחקניות ● הדינמיקה הנשית בחזרות גרמה לבמאי הצעיר, עידו ריקלין, לאיים לא פעם שההפקה הבאה שלו תהיה רק לשני גברים ושולחן פוקר

הוא שוב מוקף נשים. אחרי "רוקדים בלונאסה", מחזהו הפיוטי של בריאן פריל על חמש אחיות איריות המחפשות את הטעם לחיים, מביים עידו ריקלין ל"הבימה" את "השושנה המקועקעת" של טנסי וויליאמס, מחזה ל־14 שחקנים שרובם נשים. הצגת הבכורה תתקיים במוצאי שבת הבאה.

"השושנה המקועקעת" מביא את סיפורה של סראפינה, אלמנה המתגוררת בעיירה אמריקאית קטנה וחיה סביב זכרו של בעלה. אף גבר אחר לא מצליח לחדור לחייה. למעשה היא סוגדת למוות ובזה לחיים. נהג משאית ושמו אלווארו, גבר פראי שחזהו מעוטר בציור קעקע של שושנה, מופיע יום אחד בעיירה, ומצליח לעורר בסראפינה רגשות שהיא לא ידעה שהם עוד קיימים אצלה. עולמה משתנה לחלוטין. האלמנה המסוגרת הופכת לדמות יצרית, הנהנית מכל רגע בחיים. היא כאילו נולדת מחדש.

"זהו המחזה היחיד של טנסי וויליאמס שאני מוכן בכלל לביים", אומר ריקלין, שגם תירגם את המחזה. "תמיד אהבתי אותו. הוא הרבה יותר מאוזן מכל המחזות האחרים שלו". ב"אחרים" מתכוון ריקלין, בין היתר, ל"חשמלית ושמה תשוקה" ול"ביבר הזכוכית", שני מחזות שמציגים עולם גברי מאוד, למרות שהם סובבים סביב דמות נשית.

מין אינו מחלה

שלא כמו בלאנש ב"חשמלית", אמנדה ב"ביבר הזכוכית", או אלמה ב"קיץ ועשן" – מחזה שריקלין תירגם לא מזמן עבור תיאטרון באר שבע – כולן נשים שגופן הפך לאויבן, נשים דמוניות ההורסות את עצמן בשיטתיות במודע או שלא במודע, סראפינה לומדת לאהוב את גופה ומחיינת את החיים. "ברוב המחזות של וויליאמס", אומר ריקלין, "לגיבורים יש גופניות חזקה עם נפש פסיכוטית. כאן המצב שונה במקצת. סראפינה היא אישה שנפשה נטרפת עליה אך היא בוחרת בחיים. אצלה הגוף אינו אויב, וההתמסרות שלה היא מקסימה. לראשונה אצל וויליאמס קיימת תחושה שמין אינו מחלה. הוא כתב את המחזה הזה כשהוא עצמו היה מאוהב, ופתאום אתה מקבל תחושה שזה לא נורא כל כך ללכת למיטה.

"בכל מחזה של וויליאמס יש יסודות ביוגרפיים ברורים מאוד ונוירוטיים ביותר. הוא ממש שאף לשים את עצמו על הבמה עם כל הנוירוזות שלו. מה שיצא זה שכל הגיבורים שלו מאוד מעניינים אך רחוקים מלהיות שלמים. ב'השושנה המקועקעת' יש תמונת עולם יותר אובייקטיבית, מאוזנת הרבה יותר. המחזה אמנם נפתח במוות, אך הוא דוגל בכוחם של החיים, ובזה הוא קוסם לי.

"תיאטרון קלאסי מתעסק בבחירה בחיים. זה העיקר בתיאטרון. נכון שגם בחירה במוות היא תהליך שיכול להיות אקטיבי, אבל טקסטים שמתעסקים בשלילת החיים לא מעניינים אותי בכלל. אני אוהב מחזות על הכוח של החיים, כשהמוות בהם לא שולל את החיים אלא נותן להם איכות אחרת".

גם "לונאסה" ו"מחלת נעורים", מחזה נוסף שביים ריקלין, בחרו במודע בחיים. "לונאסה" שלו הפך להצגה פיוטית מרגשת, אחת מנקודות האור ברפרטואר הנוכחי של "הבימה". "מחלת נעורים", ההצגה שקדמה לה, הועלתה בשיתוף עם התיאטרון העירוני באר שבע, ולמרות הצלחתה האמנותית לא זכתה לחיים ארוכים על הבמה.

קודם לכן ביים ריקלין ל"בית צבי" ול"תיאטרון הספרייה". בפרק הזה רשומים לטובתו, בין היתר, "ריצ'רד השלישי" ו"מידה כנגד מידה" מאת שקספיר ו"חשיבותה של רצינות" מאת אוסקר ווילד. במקביל לבימוי הוא עוסק גם בתרגום מחזות, הן מאנגלית והן מגרמנית, עבור רוב התיאטראות בארץ. "אני מאוד אוהב לתרגם", הוא אומר, "אבל מיד כשאני מביים אני מתגעגע למחשב, וכשאני תקוע מול המחשב אני מתגעגע לשחקנים". את רוב המחזות שהוא מביים, פרט לאלה הנחשבים קלאסיקה, הוא מתרגם בעצמו. "כך אני מגיע לחדר החזרות עם היכרות עמוקה יותר של הטקסט, וכבר יכול להחליט מראש על הקיצורים והצמצומים שיידרשו בהמשך. זה פשוט חוסך זמן רב, וכך אני גם שולט על הבחירות הלשוניות".

תקרה כבדה

היכרותו עם גרי בילו ב"בית צבי" סללה לו את הכניסה ל"הבימה", ומאז "מחלת נעורים" ועד היום הוא במאי בית בתיאטרון הלאומי. "היתה לי כניסה חלקה, ולא עשו לי שום צרות", הוא אומר, "אבל אני מרגיש כאילו במקום שאתה מסתכל למעלה ומגלה תקרה. תקרה שמעליה היסטוריה ארוכה והמון ציפיות. בגיל 28 אין מה לשאוף להרבה מעבר לזה".

"השושנה המקועקעת" הוא למעשה מחזה לאישה אחת ועוד 13 שחקנים. כל הדמויות בו, כולל זו של אלווארו, מתפקדות בו ככינור שני, שלישי ורביעי לדמות הראשית, המגולמת במקרה זה על ידי רוזינה קמבוס. "רוזינה היא פרטנרית נהדרת לעבודה", אומר ריקלין, "היא כל הזמן על הבמה, אבל רמת הפרגון מכל הצוות ממש מעודדת אותי". הצוות כולל גלריה מרשימה של שחקנים, בהם עדה טל, יוסי יבלונקה, אודליה סגל, אורה מאירסון, שרית וינוגרד, ברוך דרור ויגאל שדה בתפקיד אלווארו.

ריבוי הנשים בצוות יצר לפי ריקלין אווירה מיוחדת בחזרות. "זו הרגשה מוזרה. לפעמים הן שוכחות שהבמאי נמצא איתן, והן גולשות לשיחת נשים, מין דינמיקה של נשים לבדן, ואני לא רגיל לזה. לפעמים זה גם עושה קצת כאב ראש. הרבה פעמים אני מאיים עליהן שההפקה הבאה שלי תהיה רק לשני גברים ושולחן פוקר".

זרה מקסימה

"נל", סרטו של מייקל אפטהד היוצא השבוע לאקרנים, שב אל אחד המיתוסים היותר מסקרנים שיצרה הציוויליזציה: מיתוס ילדי הפרא ● נל היא כבר לא בדיוק ילדה, אבל גם כאישה צעירה היא שונה. חיה ותופסת את העולם בצורה אחרת. אך כפי שקורה בכל סרט הוליוודי, שרואה את העולם דרך משקפיים ורודים, גם היא תהפוך בסוף לגיבורה ● לתקדים הטרגי של קספר האוזר אין כאן זכר

יעל ישראל

בוקר אחד בשנת 1882 נמצא בכיכר העיר נירנברג ילד מבוהל ועל צווארו שלט: "שמי קספר האוזר". הוא היה בן 17, אך נראה צעיר מגילו. הוא התנהג כמו מפגר ונהם כמו חיה פצועה. ילד פרא. מאז מעסיק הסיפור הספק מציאותי ספק אגדי על קספר האוזר דורות של חוקרים, היסטוריונים, סוציולוגים, מחנכים, ובעיקר אמנים.

המקרה של קספר האוזר לא היה היחיד במינו, אף שבוודאי היה המסעיר והטרגי מכולם. באירופה נרשמו עוד כמה מקרים כאלה, שסיקרנו והלהיבו את דמיונם של בני האדם. בשלהי המאה ה-18 נמצא ביער בצרפת ילד פרא, שכנראה איבד את דרכו או ננטש על ידי הוריו. פרנסואה טריפו עשה עליו סרט, "ילד פרא". טריפו, אביהם הרוחני של כל הסרטים על ילדי הפרא, קבע גם את המוטיב העיקרי שבהם: המאבק בין הפרימיטיבי לבין התרבותי. וכמו תמיד אצל טריפו, הניצחון שמור לאהבה. אצלו הקשר האנושי עדיף על העוצמה שבחיים הפראיים, גם אם המחיר להשגתו הוא רכישת הנוירוזות ורגשות האשם שמציעות אלפי שנות תירבות.

משוואה דומה מציע גם סרטו של מייקל אפטהד "נל": יתרונו של ילד הטבע מתגלה לאדם העירוני בדרך הקשה, אבל לבסוף מתגלה. בהשוואה לסרטים האחרים על ילדי פרא, "נל" אינו שחזור של עוד מקרה מאלה הממלאים את עמודי העיתונים המוקדשים לסיפורים ביזאריים. התסריט הוא יצירה בדיונית לגמרי, ששואבת את השראתה מהתקדימים הקולנועיים שנצברו בעשורים האחרונים. הבדל נוסף נעוץ ברקע של הגיבורה: נל חיה בעבר עם אמה – אמנם אם בעייתית, דתית עד פנאטיות ופגועה בגופה, אבל בכל זאת אם – ולכן ידעה חום ומגע אנושי כלשהו; שאר ילדי הפרא המוכרים מדפי ההיסטוריה או האמנות לא ידעו מעולם טעמו של קשר ומגע אנושיים.

קספר האוזר נאסף מכיכר העיר על ידי אנשים רחמנים, שניסו להעניק לו מקלט ובית. לקח להם זמן רב לגרום לו להגיב מילולית או רגשית. הוא לא ידע לדבר, לקרוא או לכתוב. עמידתו היתה מעוותת, פרי שנים רבות של תנאי מחיה מזעזעים. היה קשה להתקרב אליו, וקשה כפליים לשקם אותו. בסרטו "המסתורין של קספר האוזר" שואל הבמאי הגרמני ורנר הרצוג, האם ניתן היה בכלל לשקם אותו. באמצעות טיפול במיתוס של קספר האוזר הוא בודק באיזו מידה רגישה וגמישה היא התודעה האנושית, ובאיזו מידה אפשר להשפיע עליה בהגיע האדם לבגרות מלאה.

ילד פרא מתוק ומתמסר

המיתוס של קספר האוזר זכה בשנה שעברה לעוד גירסה קולנועית, גם היא של במאי גרמני, פטר זר. שתי הגירסאות, זו של הרצוג וזו של זר, מתמודדות עם המיתוס בצורה שונה לגמרי, אך שתיהן מובילות לאותה מסקנה: האדם התרבותי לא יאפשר לילד הפרא לחיות. הניסיון לכפות על הילד חיים מתורבתים יחנוק אותו, ולבסוף יביא עליו את קצו. הרצוג עסק בעיקר בטרגיות הקיומית שבמצב. האוזר היה כלוא יותר מ-12 שנה במרתף חשוך, שניתק אותו מכל מגע אנושי. מדי פעם נזרק אליו אוכל – זה כל מה שהוא הצליח לזכור מימי שביו. תהליך חינוכו היה ברובו ניסיון ללבות בתוכו את הניצוץ האנושי שלהט בו עד שנכלא, בהיותו בן חמש. הניסיון נכשל.

הוא למד לדבר, ואפילו לכתוב ולקרוא ברמה של תלמיד בכיתות בית הספר הנמוכות. בהמשך התגלה שהוא כלל לא מפגר, ובעזרת טיפוח ותשומת לב הוא גם הצליח להשתלב בחברה, ואפילו לעסוק זמן מה בעבודת כפיים. אבל לפי הגירסה של הרצוג, הוא היה משולל כל רצון לשרוד בעולם הזה. הוא לא הצליח להפנים את כל הערכים החברתיים שנכפו עליו פתאום בגיל 17. הכוונות הטובות לא הועילו לו במאום. הוא נשאר זר בעולם. הוא נזקק לטונות של אהבה, ואת זה איש לא הצליח לספק לו. יום אחד הוא פשוט נפל ומת. החברה התרבותית הצליחה לחנך אותו, אבל נכשלה במשימתה העיקרית: לגרום לו לרצות לחיות.

בגירסתו של זר, קספר האוזר הוא ילד פרא מתוק ומתמסר בהרבה, אף שגם סיפורו מסתיים בטרגדיה. תהליך שיקומו מדהים בהצלחתו, ממש כשם שימי ילדותו, ואחר כך ימי שביו, מדהימים במידת הזעזוע שהם גורמים. זר נטפל בסרטו שלו דווקא לרקע הפוליטי שממנו צמח, לפי המיתוס, הסיפור של האוזר. לפי זר היה האוזר קורבן לתככים פוליטיים קשים שהוא עצמו לא ידע עליהם דבר. בסרט נטען שהוא היה נצר למשפחת אצולה גרמנית, ואפילו שהיה נכדו הלא חוקי של נפוליאון, ודודתו, שרצתה כי בנה יירש את כל התארים והנכסים, דאגה להעלים אותו. בסרטו של זר, קספר האוזר דווקא מתאקלם היטב בחברה המודרנית, קונה ידע, עמדה וחברים, אבל הקנוניה נגדו מתחדשת, ומישהו ממשפחתו דואג לחסל אותו.

סיפורו הטרגי של האוזר מרוחק לחלוטין מהסיפור של נל, ולמרחק הזה אחראיות כמובן השקפות העולם השונות שעומדות מאחורי שני הסיפורים. מוצאו של מיתוס האוזר, כמו גם של כל הסרטים שנעשו עליו, הוא באירופה, מולדת הפסימיזם. נל היא ילדת טבע הוליוודית בהחלט, כלומר ממוצא אופטימי. כמו פורסט גאמפ, גיבור הוליוודי עכשווי, גם היא עוד תיהפך למופת לאומי. על הסרט המספר את סיפורה שורה רוחה של פוליאנה.

מחזה לאישה אחת ועוד 13 שחקנים. השחקנים רוזינה קמבוס (סראפינה) ויגאל שדה (אלווארו) בחזרות על "השושנה המקועקעת"

עולים אליה לרגל

כמו בכל האגדות גם סיפורה של נל מתחיל ביער. היא נולדת בבקתה לאם דתית שנאנסה בדרכה לכנסייה. בעקבות האירוע הטראומטי מחליטה האם לגדל את בתה הרחק מחברת אדם. האם מתה, ונל נמצאת על ידי רופא מקומי (ליאם ניסן), שמגלה ילדת טבע בגוף של אישה. נל משמיעה הברות קטועות ובלתי מובנות, פוחדת מבני אדם, במיוחד גברים, וכשנוגעים בה היא צורחת כמו חיה. הרופא משתף בגילוי פסיכולוגית (נטשה ריצ'רדסון), ויחד הם מנסים לעקוב אחרי נל ולברר את פשר התעלומה.

בתחילה הם מתייחסים אליה כאל ממצא מעבדתי. עורכים עליה תצפיות כאילו היתה איזו חיה נדירה. אבל בהמשך הם מגלים שלנל יש עולם פנימי עשיר, ייחודי משלה, הכולל דימויים ורגשות מורכבים. החיים בבדידות מזהירה כמו חיזקו אותה ובנו בתוכה גרעין של עוצמה. את קספר האוזר החברה האנושית הרסה, את נל החברה הזו רק מאתגרת ומגרה. בני האדם לא זו בלבד שאינם מצליחים לשבור את רוחה, הם נכנעים בפני חוכמתה הטבעית. בסוף היא כמעט הופכת לגורו שלהם. אנשים עולים אליה לרגל כדי להיות במחיצת הטוהר המופלא שלה וכדי להחכים מאורח חייה.

למרות הרושם שאולי נוצר, "נל" אינו סרט מגוחך. חרף רגשנותו הבוטה עד כדי פשטנות של התסריט, שסוחב את הסיפור העצוב על ילדות עשוקה לפתרונות הוליוודיים שבלוניים, הסרט מרגש בהחלט, ונל היא דמות מרגשת. איך אפשר להסביר את הפער בין התסריט המוגבל לסרט הכובש? כנראה בשחקנית שמגלמת את דמותה של נל, ג'ודי פוסטר. נדמה שגם הפעם לא תוכל הוליווד לעמוד בקסמה ותזרוק לה, אחרי שלוש מועמדויות ושתי זכיות, עוד מועמדות לאוסקר. משחקה המורכב של פוסטר, שחקנית רבת פנים ובעלת עוצמה דרמטית מדהימה, תורם לסרט תרומה ענקית. ליהוקה מתברר כקריטי. שחקנית פחות מוכשרת היתה עלולה לייצר מכל העסק שפיל מגוחך. לנהום כמו חיה ולדבר בג'יבריש בלתי מובנת – זה לא אתגר קל, ובקלות אפשר להיגרר איתו למניירות משטניות. פוסטר עמדה במטלה הקשה בכבוד. "אני אוהבת את הסיפור הזה", היא אומרת, "יש בנל משהו טהור, תמים ואותנטי. איכות שרוב האנשים איבדו. אני יודעת שאני איבדתי".

פוסטר מגלמת את נל כאילו היתה אי.טי: זרה בעולם, אבל זרה מקסימה, כמעט האדם האידיאלי, ההומו-ספיינס העליון. שילוב מדהים בין טבעיות וראשוניות לתרבותיות גבוהה. ה"גריני'ס" עוד יהפכו אותה לסמל המסחרי שלהם. צריך להודות שיש איזה קסם באידיאליזציה של החיים הטבעיים וההרמוניים שמייצגת נל. אבל איפה קספר האוזר ואיפה היא. המסתורין העגום והמורכב של קספר האוזר עדיין נראה משום מה הרבה יותר מציאותי.

איך יוצאים מזה?

לפעמים, מתוך מבוכה, עצבנות, או סתם בהיסח הדעת, נפלטים מפינו דברים שהיינו מעדיפים לנצור אצלנו פנימה. למשל: "רק עזבת את מקום העבודה וכבר גידלת כרס", או "את נראית כל כך יפה היום". היום, כלומר בדרך כלל היא לא כל כך יפה.

לפעמים גם סתם משפט תמים יכול להתברר כמביך. למשל: "שמעתי שאימך חולה, מה שלומה עכשיו?" השאלה בהחלט לגיטימית, אבל מה לעשות ואמו של הנשאל מתה בדיוק לפני שבוע? שתי אמהות, על ילדיהן, נפגשות. "הוי כמה שגדלת, אתה בטח כבר בכיתה ג'", אומרת האחת לבן של השנייה. הילד עונה בעלבון: "לא, אני כבר בכיתה ה'". גבר פוגש מכר בבית קפה. "מה אתה עושה בבוקר בבית קפה?" הוא שואל. התשובה עצובה: "אני מחוסר עבודה".

לפני זמן מה קרה לי משהו ממש מביך. אחרי חופשה בת כמה שבועות נכנסתי למכולת השכונתית, וגיליתי כי בעל המכולת, איש גדול ממדים, רזה לפחות ב־20 ק"ג. מבלי לחשוב שאולי יש סיבה להרזיה הקיצונית, אמרתי בהתפעלות: "סוף סוף הצלחת לעשות דיאטה". הוא הביט בי בעצב ואמר: "לא דיאטה, סרטן".

ישבתי עם חברים בבית קפה. פתאום ניגשה אל אחד מהם גברת. החבר לא הציג אותה בפנינו, קם ויצא איתה החוצה. אחרי כמה דקות חזר, ונראה מרוגז. אחד מהמכרים צחק ואמר: "אני רואה שהנודניקית הזאת הרגיזה אותך". ה"נודניקית" היתה אימו של החבר.

מובן שאי אפשר לדרוש מאיתנו לדעת מה קורה אצל השני, אפילו לא מה קורה אצל השכן. ברוב המקרים המביכים מהסוג שהוזכר אפשר פשוט להשתמש במשפט "צר לי לשמוע, אבל לא ידעתי".

יש מקרים שמועדים לפורענות, למשל שאלה מהסוג "מה דעתך על השמלה החדשה שקניתי?" נכון, המכפלת עקומה, הצבע לא מתאים, ובכלל מכנסיים הולמים אותה יותר, אבל אפשר להסתפק בתשובה "התחדשי", ואפילו להוסיף שקר לבן: "היא מאוד הולמת אותך". הלוא השמלה כבר נקנתה. גם אם האוכל בארוחה שהוזמנתם אליה היה תפל או לא טעים מוטב לומר בתום הסעודה, מלבד ה"תודה" ההכרחי, "האוכל היה טעים מאוד". מההזמנה הבאה הלוא תדעו כבר להתחמק. שקרים לבנים לא רק שלא גורמים צרות לאף אחד, הם מונעים צרות.

יש, לעומת זאת, מקרים שבהם האמת עדיפה. למשל במקרה שבו אתם פוגשים מישהו מעברכם הרחוק ששמו פרח מזכרונכם. במקום להילחץ ולהתאמץ לצאת מהצרה באמצעות כל מיני שאלות שאולי יזכירו את שמו, אפשר פשוט לומר "אני מאוד מצטער, אבל שכחתי את שמך". המכר יחייך, יאמר את שמו, והכל יבוא על מקומו בשלום. יכול להיות שבאותו רגע תגלו כי פטרתם גם אותו ממבוכה. עכשיו גם לו הרבה יותר נוח לומר "סליחה, אבל גם אני שכחתי איך קוראים לך".

100 אחוז כותנה, מקולקציית "פיקס" לקיץ '95

החיים העליונים של העולם התחתון

העולם התחתון כבר אינו מה שהיה. פעם תחתונים וחזייה היו באמת בגדים תחתונים ותמיד רק בצבע אחד: לבן. היום התחתונים של פעם הפכו למכנסונים לוהטים, המחוכים דחקו הצדה את שמלת הנשף, והחזיות כבר לא מסתתרות. למה? כי לא תמיד החולצה מכופתרת, ולפעמים היא בכלל שקופה.

מי שחוגג את החשיפה הזאת הם כמובן המעצבים. עובדה, אין גבול להמצאות הנועזות בתחום ההלבשה התחתונה, הן בצבעים והן בגיזורות.

בימים אלה יצאו לשוק הבגדים התחתונים לנשים של "פיקס" ו"פאם" מבית "גיבור– סברינה" לאביב־קיץ '95. הפריטים של "פיקס", המותג המוביל בתחום ההלבשה התחתונה לצעירות, עשויים כותנה 100 אחוז או כותנה עם חמישה אחוזים לייקרה. הפריטים של "פאם", מותג המיועד לנשים "החושניות והרומנטיות", עשויים מבדים שונים שבכולם שולטת התחרה. אגב, "גיבור־סברינה" דואגת לשחרר קולקציה חדשה אחת לשלושה חודשים. זה טוב לעסקים וכנראה גם טוב לגברים משועממים.

מחירי הקולקציה החדשה סבירים למדי: חזיות תחרה – כ־68 שקל, חזיית גופייה כ־23 שקל, תחתונים – החל מ־23 שקל.

מה קרה

גם לנו יש אנשים בלי בית. חסר בית בתל אביב

מראה נורא מעל הגשר

לפני כמה שבועות ביקרתי בלונדון. ערב אחד החלטנו, חברתי ואני, לערוך טיול לגשר ווטרלו. אולם מה שהיה אמור להיות טיול רומנטי היה אחד הטיולים המפחידים ואפילו המסוכנים ביותר שחוויתי. מתחת לגשר להולכי רגל המקשר בין תחנת הרכבת התחתית לגשר ווטרלו יש שטח עצום ושומם הנראה כביכול ענקית מוקפת חומה. שומם רק על המפה. במבט ראשון נראה השטח הזה כמו מחנה של צריפים, העומדים זה לצד זה בסדר מופתי. במבט שני התברר שלא צריפים אלא ארגזות קרטון גדולות, כאלה העוטפות מקררים או מכונות גלולות, ובתוך כל ארגז בן אדם. מאחורות הציצו רגליים, מאחורות ראש, והפתוחות יותר גילו גבר או אישה מסרקים את שערם, קוצצים ציפורניים, מכינים אוכל או אפילו קוראים בעיתון בעזרת נר או פנס. היינו המומות. המראה הזכיר לנו תמונות קשות מסרט של פליני. אבל זה לא היה סרט. זאת היתה מציאות מזוויעת, שבין רגע הפכה לאלימה ביותר. "מה אתן מסתכלות עלינו, אנחנו לא קרקס", צעקו לעברנו כמה מההומלסים שהבחינו במבטינו. "אנחנו בני אדם. אם אתן רוצות להביט אלינו, תזרקו כסף, לפחות תשלמו עבור התענוג המפוקפק". עזבנו את המקום בריצה, לא יודעות מה מריץ אותנו יותר: הפחד, הזעם על המצוקה והעלבון שהם מנת חלקם של האנשים האלה, או הבושה על האי־צדק ששורר בעולמנו.

כתבה במגזין אמריקאי שכותרתה "חסרי בית בחגים" מגלה כי בארה"ב חיים כיום כעשרה מיליון בני אדם חסרי בית. הם חיים ברחובות, מתחת לגשרים, ביערות או בחצרות של בתים נטושים. בני אדם ללא זהות, שבעצמם שכחו מי הם. ביניהם נמצאים גם משפחות עם ילדים. ילדים שלא יודעים מה זו ארוחה חמה, מה זה חג, מה זה חדר חם וצעצוע. ילדים שלא לומדים בבית ספר ולא זוכים לטיפול רפואי.

גם לנו יש אנשים בלי בית, הזקוקים ליותר מאשר ארוחת ערב חגיגית. תחשבו על זה.

הצ'ולנט של היינה שומר שבת

גם אם אינכם דתיים כדאי לכם לקנות "פלטה של שבת". פלטה כזו, המיועדת לחימום אוכל בשבתות ובחגים ומונעת מבעליה את חילול השבת שבהבערת אש או בהפעלת תנור או מיקרוגל, הגיעה אל ביתי בזכות הנקודות שצברתי עם כרטיס האשראי שלי. מתוך היצע המתנות של חברת האשראי, בחרתי משום מה, למרות שאינני שומרת שבת, בפלטת שבת, ולא הצטערתי. בשבת האחרונה למשל גיליתי באמצעותה שהכנת חמין ל־20 איש יכולה להיות משחק ילדים.

חומרים לחמין ל־20 איש: 20 תפוחי אדמה בגודל בינוני; 1 ק"ג שעועית לבנה מבודרת; שלושה בצלים כהי קליפה; עצמות בקר עם מח; 1 ק"ג בשר בקר חזה, שמן, חתוך לקוביות; רבע חפיסת מרגרינה; שלושה קישקעס ממולאים; כפית מלח.

התחלתי לטרוח כמובן בערב שבת, ליתר דיוק בצהריים: את תפוחי האדמה קילפתי והכנסתי לסיר עם מי מלח קרים. את השעועית שטפתי, הכנסתי לסיר אחר, מלא מים, והעמדתי על האש. בשלב הרתיחה הורדתי מהאש, שפכתי את המים הרותחים, מילאתי במים קרים והעמדתי בצד.

אחר כך לקחתי את הסיר המיועד לצ'ולנט וכיסיתי את קרקעיתו בעצמות. סיננתי את השעועית ואת תפוחי האדמה מהמים והוספתי לסיר. אחר כך הכנסתי את קוביות הבשר, את הבצלים, שטופים אך לא מקולפים, ואת המרגרינה. מילאתי את הסיר, כמעט עד סופו, במים קרים, הוספתי את המלח, סגרתי במכסה והעמדתי על להבה גדולה. בינתיים מילאתי סיר אחר במים קרים, הכנסתי לתוכו את הקישקעס הממולאים, והעמדתי, בלי מכסה, על להבה קטנה. כשהמים כמעט, ממש כמעט, רתחו, כיביתי את הלהבה, ואת הקישקעס, שהתנפחו בינתיים, העברתי בזהירות לסיר הצ'ולנט. כיסיתי את הסיר בחזרה, והעברתי אותו לפלטת השבת החדשה שלי.

הצ'ולנט שלי התבשל לאט לאט, ובשבת בצהריים, אחרי יותר מ־15 שעות בישול, היה לנו צ'ולנט כמו זה שתיאר המשורר הדגול היינריך היינה: "צ'ולנט צ'ולנט מאכל אלוהי". הטעם היה נפלא, הצבע היה חום כהה (בגלל קליפות הבצל), תפוחי האדמה היו רכים אך שלמים, וכך גם זרעי השעועית והקישקעס. והכל בזכות הבישול הממושך, בחום בינוני, על פלטת השבת.

אגב, בזכות ההרתחה המוקדמת וסינון המים, השעועית היתה קלה לעיכול ולא גרמה תופעות לוואי לא נעימות.

שחמט

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

הדו־מסעית היא בעיה לא מודרנית. אופן ההגנה של השחור נגד האיום הוא מיוחד ובנוראה מקורי, ודומה לנושא המוסקבאי (נושא קיקו). עמנואל ואנוכי סייענו לרוחליס לסיים את הבעיה (6189). במט־עזר פתרונים וחמדים (6190).

6189. יפים רוחליס, עמנואל נבון ויוסי רטר
דימונה חולון ירושלים
מקורית

9+10 מט בשני מסעים

6190. אליהו פשרי
כברי
מקורית

4+6 מט־עזר בשני מסעים, שני פתרונים

פתרונים אל העורך, רח' רמת הגולן 43, ירושלים 97703

כנס הפרובלמאים

מזג אוויר אביבי קידם את פני משתתפי הכנס השנתי של הפרובלמאים הישראלים, המאורגן ע"י האיגוד לקומפוזיציה שחמטאית בישראל. כרגיל, נערך גם הפעם הכנס במרכז ביכורי העתים בתל־אביב, והשתתפו בו 23 מחברים ופותרים.

הכנס נפתח ב־09.00, במפגש לא פורמלי. קבוצה גדולה יחסית של פרובלמאים הגיעה מחיפה, וביניהם גם יהודה לובטון, שנעדר מהכנסים בשנים האחרונות. בשעה 10.00 החלו תחרויות החיבור המהירות. במחלקת הדו־מסעיות הכין את הנושא ושפט ד"ר מרק ארנבורג. במחלקת מטי העזר הכין את הנושא ז'אן היימן (שלא השתתף בכנס) ושפט ד"ר פז עינות. מרבית המשתתפים ניסו כוחם בחיבור, והפעם עמד לרשותם מחשב 486 והתוכנה המצוינת של עפר קומאי לפתרון בעיות שחמט. 3 בעיות דו־מסעיות ו־8 מטי־עזר הוגשו לשיפוט, וכולן היו תקינות.

לאחר הפסקת הצהריים, הוכרזה דקת דומייה לזכרם של הפרובלמאים שנפטרו במשך השנה: ברוך לנדה, ד"ר יהושע יפה, יהודה יעקב ויהודה סמוני.

אורי אבנר, יושב ראש הנהלת האיגוד, סקר את הפעולות בשנה החולפת – הוצאת שתי חוברות "וריאנטים" (אחת מהן מיוחדת) ארגון אליפות הארץ בפתרון בעיות במתכונת חדשה, ארגון התחרות לזכר ורטהיים (פרטים בהמשך המדור) השתתפות בקונגרס הפרובלמאים בצרפת, השתתפות באליפות העולם בחיבור בעיות וסיומים, והכנות לקונגרס הפרובלמאים שייערך בשנת 1996 בישראל.

השנה לא נערכו בחירות להנהלת האיגוד ולוועדת הביקורת. לפי החלטת הכנס הקודם, הבחירות ייערכו אחת לשנתיים. הרכב המוסדות נשאר אפוא ללא שינוי.

חולקו מדליות, מתנת מרכז ביכורי העתים, ל־6 המצטיינים בתחרויות החיבור המהירות (3 בכל מחלקה) כדלקמן – דו־מסעיות: מקום ראשון – ד"ר פז עינות, מקום שני – אורי אבנר, מקום שלישי – יוסי רטר. מטי־עזר: מקום ראשון – עפר קומאי, מקום שני – שאול שמיר, מקום שלישי – רם סופר.

שלוש בעיות נוספות דורגו ע"י השופט במחלקה זו: מקום רביעי – אלכסנדר אטינגר, מקום חמישי – יוחנן אפק, מקום שישי – יוסי רטר.

כותב שורות אלו, שהנו הקפטן הישראלי לאליפות העולם בחיבור בעיות, דיווח על המצב ב־7 המחלקות השונות. המועד האחרון למשלוח הבעיות הוא 1.3.95, ובימים אלה נשלחו הבעיות להנהלת התחרות בצ'כיה. חלק מהבעיות הנבחרות הודגמו בפני הנוכחים וזכו למחיאות כפיים.

הכנס הסתיים בשתי הרצאות מאלפות. הרצאתו של תאודור טאובר נסבה על שחים צולבים בבעיות אגדתיות, וכותרתה הייתה "בחזרה למערב הפרוע" ואילו יהודה הוך הדגים 4 סיומים מעולים של המחבר ההונגרי מטאוש.

שוב הסתיים בהצלחה כנס נוסף, שוודאי גרם הנאה רבה לכל המשתתפים.

התחרות לזכר ורטהיים

יוחנן אפק, מנהל התחרות לזכרו של דוד רוברט ורטהיים ז"ל, מסר בכנס פרטים על התחרות. ההכרזה פורסמה במרבית הפרסומים המקצועיים בעולם, והתחרות זכתה להצלחה רבה. נתקבלו לשיפוט מ־30 מדינות (ביניהן מרוקו) כולל מחברים ישראלים. כל הבעיות הודפסו על דיאגרמות אחידות ויימסרו בקרוב, ללא ציון שמות המחברים, לשופט הצרפתי ז'אק רוטנברג. כזכור, הקציבה משפחת המנוח פרסים כספיים למצטיינים בשתי המחלקות.

יוסי רטר

ברידג'

אופטימיות משתלמת

בסוף השבוע, הסתיים פסטיבל הברידג' הבינלאומי ה־29. כ־150 אורחים, מיותר מעשרים מדינות, לקחו בו חלק ובנוסף, שחקני ברידג' לאלפיהם מישראל. רשימת האורחים כללה שחקנים בכירים רבים ונבחרות לאומיות אחדות. הבכיר והמפורסם שבין האורחים, היה פיטרו פורקה – חבר נבחרת העבר המפוארת של איטליה ובעל תוארי אליפות רבים, עולמיים ואירופיים. הפעם, שיתף פורקה פעולה עם פרוו, הצעיר ממנו בשנים רבות. שיתוף פעולה זה, הובילם לזכייה בתחרות היוקרתית ביותר של הפסטיבל – תחרות ההזמנה על שם ריקסי מרכוס.

היד הבאה, דווחה לי על ידי ורד רייס ושוחקה במסגרת תחרות יומי.

צפון
♠ 8 7 2
♥ K 9 5
♦ Q T 8 2
♣ K Q T

מערב
♠ Q J T 6 3
♥ A T 7 4
♦ A J 5
♣ A

מזרח
♠ A K 9
♥ Q 8 6
♦ 9 3
♣ J 9 7 6 3

דרום
♠ 5 4
♥ J 3 2
♦ K 7 6 4
♣ 8 5 4 2

מהלך ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
---	1 ספייד	פאס	3 ספייד
פאס	(1) 4 ללא שליט	פאס	(2) 5 הארט
פאס	6 ספייד	פאס	פאס
פאס			

(1) רומן קי קרד בלקווד (שאלה לאסים מתוך חמישה הכוללים את המלך שליט)
(2) קלפי מפתח, שניים מתוך חמישה (אס ומלך ספייד)

ההכרזה הקצרה והאגרסיבית, הובילה לחוזה כמעט בלתי אפשרי. כאשר צפון הוביל ספייד ונפרש הדומם, נוכח הכרוז כי סיכויי ההצלחה קלושים וכי עליו למצוא הרבה מאוד דברים כדי שיוכל לבצע חוזה יומרני זה. ראשית, יש למצוא את קלפי השליט מחולקים 3־2, יש למצוא את קלפי ההארט מחולקים 3־3, כאשר המלך חייב להימצא משמאל לכרוז ולפני המלכה, יש למצוא את סדרת הקלאב מחולקת 4־3, כאשר המלך והמלכה נמצאים יחד ביד בה יש רק שלושה קלפים. ניתן לחשב את הסיכוי למצוא את כל הנתונים הללו והסיכוי באחוזים לא יהיה גבוה מאשר 2־1 אחוזים. ואולם, יש לשחק כך כאילו הכול מונח בצורה היחידה שתבטיח את הצלחת החוזה. לכן, לקחה ורד את היציאה בדומם ומיד הובילה קלאב אל האס שבידה, חזרה אל הדומם עם ספייד וחיתוך קלאב ביד היו לקיחות 2־3. ספייד נוסף אל הדומם וחיתוך קלאב נוסף, השלימו את הוצאת השליטים והגביהו את סדרת הקלאב בדומם. כל מה שנותר היה לשחק הארט קטן לכיוון המלכה בדומם, צפון לקח כעת את המלך ופתח מיד את סדרת הדאימונד. אך זה נעשה מאוחר מדיי, הכרוז לקח את המלך של דרום עם האס שבידו, שיחק אל המלכה הארט שבדומם והשליך על שני הקלאבים שהוגבהו בדומם את שני הדאימונדים המכשילים שביד. את הלקיחות האחרונות השלימה סדרת ההארט. בסך הכול לקח הכרוז 5 לקיחות שליט, שלוש לקיחות הארט, אס דאימונד ושלוש לקיחות קלאב, ובסך הכול 12 לקיחות בחוזה שלם "בלתי אפשרי".

אילן שזיפי

פולחן החרדה

(המשך מעמוד 8)

לשיטתך, מזרח תיכון נקי מנשק גרעיני הוא חלום באספמיה?

"אני מניח שזהו חלום באספמיה. אין דרך להחזיר את חידושי הטכנולוגיה אחורה. אפשר להאט את זה, לבלום את זה, ולזכור שמצרים וירדן אינן צריכות נשק גרעיני. נשק כזה נורא יקר ומעלה את סף הסיכון מעבר לנסבל, כאשר מרינה מסוימת מסכנת מרינה שכנה בסכנת מוות. לכן מצרים החליטה שלא ללכת על זה. אם אירן תלך על זה, מצרים לא תוכל לשתוק".

החשש מפני ישראל גרעינית עלול להוביל להתקפה ערבית על הכור בדימונה, כפי שישראל הפציצה את הכור בעיראק?

"מתקן 'תמוז' הותקף לפני שהופעל. העיתוי היה קריטי. אם הכור כבר היה פעיל, הפגיעה בו היתה משחררת חומר גרעיני וגורמת אסון סביבתי. לעומת זאת, אם הערבים יתקיפו מתקן גרעיני ישראלי, תהיה לזה משמעות של התקפה אטומית, כאילו הפעילו פצצה, והתגובה הישראלית תהיה איומה ונוראה".

כלומר, לפצצה האטומית אין ריח, ומי שמחזיק בה הוא בעל הכוח?

"ראשית, הפצצה האטומית היא גוש של מתכת וכימיקלים, ויש לה ריח. השאלה היא מי מפעיל אותה למטרותיו הפוליטיות והאסטרטגיות. הניסיון לייחס לה חיים משלה הוא חלק מפולחן החרדה בעידן הגרעין, שרבים מאיתנו מתפרנסים ממנו".

טכנולוגיית שלום כפוטנציאל להירושימות

ד"ר משה צוקרמן מאוניברסיטת תל אביב מסכים לקיומו של פולחן אימה. צוקרמן: "אהרונסון מזין באמצעות הטיעונים שלו פולחן אימה. למעשה פולחן האימה הוא הפרנויה שמפרנסת מאז ומתמיד את כל הדוקטרינה הישראלית של בטחון הקיום. אני לא אומר שאין לדוקטרינה הזאת יסודות היסטוריים במציאות – אנחנו הלוא יודעים שיש רדיפות של העם היהודי לאורך ההיסטוריה שלו ועוינות לקיומה של מדינת ישראל – אבל השאלה היא באיזה מידה מפרנסים את הדבר הזה מבחינה אידיאולוגית.

"באמירה שלא צריך לפחד כי המצב לא כל כך נורא התנסינו בכל המלחמות. כשנרגעים מפולחן האימה די נהדרים מזה. מוטב להישאר באימה שמלחמה זה משהו לא טוב, אם לא הבינו את זה עדיין.

"מבחינה מנטלית אנחנו עדיין שבויים בהנחה, שבאמת רוצים להשמיד אותנו, ולא צריך לעשות שלום כי אי אפשר לסמוך על אף אחד. אין השתחררות ממשית מהדפוס של 'עם לבדד ישכון'. אני חייב לומר שגם הצד האחר לא בדיוק עושה מה שהוא יכול היה לעשות כדי לפרק את ההרגשה הזאת".

צוקרמן מצביע על המעגליות של מאזן האימה כביכול. "אם אתה משמר לעצמך את הדימוי של איום פוטנציאלי, אתה לעולם לא פורץ את המעגל של האיום בגרעין. הצד שכנגד יצטרך להיכנס למעגל של הטלת אימה, כך שלא תוכל להפציץ כורים גרעיניים של עירק או להשמיע קול זעקה כאשר אירן מפתחת נשק גרעיני. ישראל לא מצטיירת בעולם כאילו היא יוצאת למלחמות הגנה בלבד. היא מעורבת בלא מעט אלימות והפכה את הכיבוש, שהיה פעם קלף מיקוח, לחלק אינטגרלי מהקיום שלה".

מה דעתך על הטענה, שהערבים הסכימו להיכנס לתהליך שלום בגלל החשש שלהם מפני עוצמתה הגרעינית של ישראל?

"ראינו שהדבר הזה לא עובד ולא עבד מעולם בשום מקום בעולם. ב־1962, כשנדמה היה שהאיום הגרעיני חוסל, היינו על סף מלחמת עולם שלישית. האיום הזה לא פסק, ומי יודע אם הפוטנציאל הגרעיני הזה לא יתפוצץ יום אחד ויהפוך לטרור גרעיני. לאחרונה נודע שאירן מכשירה מתאבדים עם מטוסים. מי תוקע לידינו שלא יגיע לידיהם אי פעם הפוטנציאל הגרעיני? כשאתה מחזיק פוטנציאל הרס, אתה לעולם לא יודע מתי והיכן זה יתלקח. הדיאלקטיקה של המודרניות וההשכלה מוכיחה, שהפוטנציאל הטכנולוגי לשלום יכול להיגמר באושוויצים והירושימות, וכלל לא ברור לי שפוטנציאל ההרס יביא למאזן אימה.

"הדרישה המצרית אינה מפתיעה", מוסיף צוקרמן. "בעולם הערבי יש תחושה שהסכם השלום הוא הסכם של כניעה מצד הפלסטינים, או למצרים יש צורך להראות מהם הישגים האלטרנטיביים. למעשה מדובר בטקטיקה פוליטית".

פסיפס החיים של מאירק'ה

התחביב הפך למקצוע. מאירק'ה דווידזון מצביע על תמונותיו התלויות בחנות המכר של "מוזאיקה אילון". מימין: אחד מפסליו המקוריים, בגן ליד ביתו

(המשך מעמוד 5)

עדות המזרח, אך גם בני מושבות וקיבוצים בדרום ועולים חדשים שהעפילו לארץ. רוב המגויסים היו חיילים באיכות בינונית ונמוכה, ורובם היו מחוסרי ניסיון צבאי. מתל אביב יצאה החטיבה למערכה על הדרך לירושלים, ולקראת הכרזת המדינה, ב־15.5.48, הוצבה "גבעתי" בדרום, לקדם את הצבא המצרי שעמד לפלוש מסיני. המצב היה נואש, והמשימה נראתה בלתי אפשרית. לא במקרה ספרו של מאירק'ה על המערכה הזו נקרא "הכל היה תפוז כל כך". חטיבת הנגב של הפלמ"ח ספגה את המכה הראשונה, בקרבות הגבורה על ניצנים, שדרות, ועל כפר דרום ויד מרדכי, שבלמו זמנית את הפולשים אבל נאלצו לסגת. למען האמת, אומר מאירק'ה, חטיבת הנגב נקראה חטיבה אבל היתה קטנה מאוד. היא לחמה באומץ ובנחישות, אבל הישגה העיקרי היה בכך שהצליחה לקיים את אחיזתה בחלק מהנגב הצפוני־מערבי שנותק משאר המדינה. המצרים הותירו אותה בצד והמשיכו להתקדם. ראש אחד נע לתל אביב, הגיע לאשדוד, וכשלב מסוים כוחות סיור שלו הגיעו ליבנה. הראש השני הגיע עד הר חברון, ואפילו לאיזור רמת רחל שבפאתי ירושלים.

בין הכוח המצרי לתל אביב נותרה רק "גבעתי". מבחינת היקפה היא היתה הרבה יותר מחטיבה, כי נוסף על שלושת הגדודים הלוחמים היו בה עוד כמה גדודי עתודה, שחייליהם היו תושבי הדרום, טירונים מבסיסי ההדרכה, ויחידות של ותיקי נפות ה"הגנה", שסייעו בהקמת ביצורים. המגויסים האלה היו אנשים מבוגרים ולא מאומנים. נוסף על כך היו לחטיבה גם פלוגה של פרשים עם 88 סוסים וסיוע ארטילרי: תותחי 65 מ"מ עתיקים, ה"נפוליאונצ'יקים", ומרגמות עם קצינים הונגרים, שלא הבינו הרבה במקצועם.

ב"גבעתי" התגברו על הנחיתות בכמות, בציוד ובאיכות הלוחמים בכמה דרכים. קודם כל נעשה מאמץ גדול ועקבי לחזק את המוטיבציה ולהעלות את המורל של החיילים באמצעות חינוך והסברה. גם דפי הקרב המפורסמים של אבא קובנר היו חלק מהמאמץ שגם נשא פירות. כל החיילים הבינו שהם לוחמים למען המהפכה הציונית והמדינה הצעירה, וכי אין להם תחליף. הם ידעו גם שמלחמתם נועדה להבטיח עתיד וכבוד לניצולי השואה שנותרו באירופה וחלמו על מדינה משלהם.

פן אחר של חיזוק המוראל היה הדאגה למשפחות המגויסים, שרבות מהן נותרו בלי מפרנס. מתנדבים ביישובי הדרום התארגנו לטיפול בנצרכים, ואפילו שלחו להם חבילות מזון ממחסני החטיבה.

הדגש על יצירת קשר הדוק עם האוכלוסייה האזרחית במרחב הלחימה ובעורף הקרוב הניב גם תועלת מעשית: אלה שלא גויסו נרתמו לעבודות הביצורים, ובלילות באו למשלטים וליישובים כדי לחפור עמדות, תעלות קשר ומקלטים.

הנשק והתחמושת הוקצו לחטיבה על ידי המטכ"ל, ולא היה ניתן להשיג יותר. התשתית הלוגיסטית והשירותים היו נתונים לשיפור. אליהו אשל משדות ים ניצח על המלאכה והוכיח שהוא אשף בתחום המנהלה ובאלתור: סדנת אוטובוסים מקואופרטיב "דרום יהודה" הורמה והפכה לסדנה צבאית. הותרמו גם מאפייה אזרחית ללחם ומשאיות וכלי רכב של אזרחים במרחב, והוקם שוק ירקות מיוחד שסיפק את צורכי החטיבה. בכסף שהושג ממכירת חיטה שנותרה ביישובים ערביים שנכבשו קנו בד ותפרו אוברולים לחיילים. הוקמה אפילו סנדלרייה צבאית.

החיילים אומנו ככל שהמצב איפשר זאת, אבל פער האיכות והכמות ביחס לאויב היה עצום. מאירק'ה אומר שהסברה ולוגיסטיקה לא היו עוזרות אם "גבעתי" לא היתה מתמודדת עם האויב בלחימה חכמה. המטה עבד בצורה מסודרת, ומאירק'ה ניצח על העבודה. גם הוכנו תוכניות מבצע מדויקות ומפורטות, שהותאמו ליכולת האמיתית של הלוחמים. הקפידו להשאיר אפשרות לשינוי ברגע האחרון, למקרה שיתברר שהתוכנית המקורית לא ניתנת לביצוע.

פעם שקלו במטה החטיבה איזו מטרה לתקוף: את הכוח המצרי העיקרי באשדוד המרוחקת או את בית דרס, יעד משני אבל קרוב. מאירק'ה המליץ על בית דרס, מפני שלרוב האנשים היו נעליים חצאיות, שהיו מקשות עליהם את המעבר בשדות הדורה והעלות שבדרך לאשדוד. ההתקפה על בית דרס הצליחה. בהמשך אילץ המטכ"ל את החטיבה "לתקוף ולהשמיד" את הטור המצרי באשדוד, למרות שהחטיבה הציעה לנתק אותו מהעורף ולהטריד אותו עד שיותש, לפני שיותקף חזיתית. ההתקפה נכשלה וגרמה אבידות נוראות: 54 הרוגים.

בסופו של דבר המאמץ המשולב והמתוחכם של "גבעתי" הצליח, והמצרים נבלמו ונסוגו. חלק ממבצעי "גבעתי" במלחמת העצמאות, כמו קרבות נגבה, גבעה 69 וכיבוש משטרת עיראק סואידן, זכו לפרסום רב. פעולות אחרות, גם הן חשובות, כמעט לא זכו לפרסום: מעטים יודעים על ההתקפות באיזור בית ג'יברין ועל הפריצה להר חברון, שנועדו להסיג את המצרים מגוש עציון.

"אכן אכן, יש פה מלחמה"

יש שלב בלתי מובן בלחימה מול המצרים, אני אומר למאירק'ה. איך במצב שבו היה נדמה שאין מה שיעצור את הפולש הכי חזק בדרכו לתל אביב, לב היישוב העברי ומוקד כוחו, נותרה "גבעתי" לבדה ולא זכתה לתגבורות ולהזרמת נשק?

באיפוק חיצוני, שלא מצליח להסתיר זעם בן 47 שנה, אומר מאירק'ה שהיו לכך שתי סיבות. האחת, אצל בן גוריון. הוא היה הקובע של סדר העדיפויות, והצלת ירושלים עמדה בראש הסדר הזה. הוא הקצה למשימה הזו משאבים בלי להתחשב בשאר הצרכים, כי האמין שאם ירושלים תיפול, תיפול גם מדינת ישראל.

הסיבה השנייה היא, אומר מאירק'ה, שאלה שעמדו בראש הפיקוד, בן גוריון, הרמטכ"ל, ידין וגלילי, היו אנשים שחיו בניתוק מהמציאות כפי שהיא מתבטאת במושגים של זמן ומרחב, שהם המושגים העיקריים שבהם פועל פיקוד צבאי. אלה אנשים ששמעו יריות רק בטלפון. לפני הכרזת המדינה ההנהגה הפוליטית והפיקוד הצבאי הבכיר לא היה מודעים לסכנת הפלישה המצרית: בשום פקודה מקדימה, גם לא בפקודה ד' המפורסמת, שבה הוצגה ההיערכות נגד פלישת צבאות ערב, המצרים לא הוזכרו.

המודעות לסכנה בדרום לא חדרה לתודעת הצמרת גם אחרי הפלישה, כשהמצב בדרום הפך לקריטי. בהפוגה הראשונה, שהופרה תכופות, קפצו ידין וגלילי לביקור בחזית הדרום. מאירק'ה נסע איתם בג'יפ. המצרים הפגיזו אותם וגם הפציצו לירם, מהאוויר. "אכן אכן", אמרו בפליאה, "יש פה מלחמה".

קח, למשל, אומרת מאירק'ה, את פרשת גזר, קיבוץ שהותקף ונכבש על ידי הירדנים. זו חרפה ובושה שהמטכ"ל קבע שהקיבוץ יישאר באחריות "גבעתי", למרות שהיה מרוחק מהאיזור שלנו וקרוב לגיזרת הלחימה של חטיבות אחרות. כשהם הותקפו, ולירדנים היתה עדיפות מוחלטת, הם ביקשו מאיתנו תגבורת. הגיעו מברקי תחנונים מהמא"ז, שהיה חבר אישי שלי. שלחנו תגבורת, שהגיעה אחרי שהקיבוץ נכבש.

אמרתי למאירק'ה שיש לי ידידים וקרובים מבוגרים באיזור הדרום, שעד היום מעריצים את "גבעתי" ורואים באבידן דמות כמעט מיתולוגית של גיבור, מציל ומושיע. זה לא רק מפני שהדפנו את הפולשים, אומר מאיר'קה, זה גם מפני שיצרנו קשר עם האוכלוסייה, עודדנו אותה ושיתפנו אותה במאבק הקשה.

הדרך הקרבי

השיחה עם מאירק'ה התגלגלה מגוף לפרשת ניצנים... [illegible]

הייתי אהובתו של פנחס שדה

(המשך מעמוד 9)

לקלוט אנשים בשניות, ללמוד להיות רגיש, בדיוק התכונות שבהן אני משתמשת כשדכנית. פנחס לא הירשה לאף אחד מהמכרים שלי להגיע לבית שלו, כך שלמעשה לא היו לי כמעט חברים. רק את חנה, חברה אחת שלי, הוא אהב. הוא אמר עליה: זאת טיפוס של מתאבדת. בסוף היא אכן התאבדה. הוא אמר שאני האדם הנורמלי ביותר שהוא מכיר, ועל זה הוא העריץ אותי".

משיכתו של שדה לטיפוסי המתאבדות משכה אליו, מן הסתם, בנות צעירות ורגישות, שהיו אולי מועדות להתאבדות עוד לפני היכרותן איתו. אצלו הן אולי קיבלו את החיזוקים. וילברמן: "התקשורת עשתה ממנו אחד שגורם לנערות להתאבד. חבצלת היתה טיפוס דכאוני שבמקרה היתה חברה שלו. יום אחד היא הגיעה לפנחס וביקשה הלוואה, והוא זרק אותה מכל המדרגות. היא לא התאבדה בגללו, כי היא לא אהבה אותו בכלל. גם שרי לא התאבדה בגללו, אלא בגלל רוקטורנט למיסטיקה שלא רצה בה. עוד לפני כן היא עשתה דברים מטורפים, כמו להתחתן ולהתגרש תוך חודש. זה שהיא התאבדה ביום ההולדת של פנחס לא אומר שום דבר, מקריות".

שנה אחרי שהכירה את פנחס שדה התוודעה וילברמן אל חבצלת. "יום אחד, בגיל 21 נתקלתי בספרה 'התמסרות'", היא משחזרת, "ואמרתי, אני חייבת לפגוש את האישה הזאת. נסעתי 'לשלוותה' בלי ידיעתו של פנחס, ומצאתי אישה עם עיניים ענקיות שישר שאלה אותי 'פנחס שלח אותך?' וזאת עוד לפני שהוצאתי מילה מהפה. את כל מכתביה קראתי במקור, כפי ששלחה לפנחס.

"מיתוס ייסורי ורתר הצעיר היה מקדם מכירות גדול בהיסטוריה, ופנחס רכב עליו", אומרת וילברמן ממרחק של שנים. "הוא בחר להציג את עצמו כאדם מיתולוגי, שרק קורא ומדבר על אלוהים, אבל החיים במחיצתו היו נורמליים בהחלט: היינו מבשלים יחד, מטיילים, צוחקים המון או הולכים לשוק. שנים אחר כך בעלי הציק לי למה לפנחס הייתי סוחבת את הסלים ולו לא. הוא כעס שעשיתי את זה, הוא קינא. הוא היה אומר שאין הצדקה לרוע של פנחס, אבל בסוף הנישואים שלנו הוא היה רע בעצמו.

"פנחס היה אדם נמוך ולא יפה במיוחד, ואני הייתי מלאת חיים ואוהבת בישולים ובית, על אף שהייתי לא מסודרת. את זה הוא הנציח בשיר עלי שנקרא 'ימים אחרים לאחר פרידה מנערה שחייתה עימי כחצי שנה': 'למורת רוח היו לי מלבושיה הפזורים באי סדר/ שערות במסרק/ עכשיו אין עוד דברים פזורים כלשהם'. גם 'ספר האגסים הצהובים' נכתב עלי", משוכנעת וילברמן. "כתוב שם על אישה שנסעה לחו"ל עם בעלה המדען. ספר אחר, 'אשתי, אהובתי – נרקוד', גם הוא עלי; איתי התחיל כל עניין הריקודים שלו. פנחס היה איש לילה, היינו מדברים עד ארבע בבוקר ואז הולכים לרקוד פלמנקו. 'את מעוררת בי שמחה', היה אומר, ומשוויץ בפתק שכתבתי לו. הוא אמר שזה כתוב כמו פתק של חסיד. 'אני אוהבת אותך בשמחה', כתבתי, והוא אמר שזה מגלם את מרכיבי החסידות והאהבה שלנו".

שאלת הכך וכך דולר

אבל ליחסים עם שדה היו מבחינתה של וילברמן גם צדדים קשים. "כשראיינו אותו, תמיד הייתי צריכה להיות לא בבית או בחדר השני. כשהיינו יוצאים הוא היה מתעקש שאלבש מדים של חיילת. לא היינו שווים כבני אדם. הוא היה פנחס שדה, ואני הייתי איזו חיילת. זו הסיבה מדוע אין לנו תמונות ביחד. הוא שנא שישייכו אותו לאישה כלשהי, ולא רק זאת, אלא שכשנפרדנו הוא התקשר להורי וביקש חזרה את כל הפתקים שכתב לי אי פעם, אחרת, אמר, יהיה רע מאוד. במילים האלו".

התפרצויות הפרנויה של שדה, מתברר, לא היו דבר נדיר. למעשה הפרנויה התגלתה בגירסאות שונות, תלוי באנשים שפגש. לדברי וילברמן, הוא לא אהב להתראיין כי ראיון מבחינתו זה חטטנות, ואם בכל זאת התראיין, "אז הוא היה מתרגז ולא נרגע יומיים". אנשים שבאו לראיין אותו ולא הוכיחו בקיאות בחומר הוא השליך מכל המדרגות, ובמיוחד אהב לטרוק את הדלת בפני כאלה שידע כי ירוצו לפרסם את זה ברבים.

פעם אחת, מספרת וילברמן, שדה הגיע לאולפן הטלוויזיה בירושלים כדי להצטלם לתוכנית ראיונות אישית של אדם ברוך. ברוך שאל אותו האם הוא יודע מה ערך הדולר. שדה נעלב, קם והלך, אפילו לא חיכה למונית שתחזיר אותו לתל אביב, אלא נסע באוטובוס.

אדם ברוך זוכר את המקרה, אפילו היטב. הוא אפילו זוכר שבמונית שהובילה אותו ואת שרה לירושלים ישבה גם חיילת חיוורת: מלכה וילברמן. ברוך: "שרה הוזמן כאחד המרואיינים לסבב שיחות שהוגדרו כנוקבות, עם אנשים כתומרקין, מרדכי שפיגלר וימין סוויסה. רציתי שהצופה יבין מהשנייה הראשונה מיהו פנחס שדה ומה המרחק בינו לצופה. באותה תקופה הדולר סבל מתנודות ועמד במרכז תשומת הלב של הישראלי. האפשרות ששדה יטעה בהערכת שער הדולר בהיקף ניכר היתה יכולה להציג אותו כאיש רוח שמנותק מחיי היום יום. לאורך כל הדרך מתל אביב לאולפן, ואף ימים אחרים קודם לכן, שדה לא חדל לתחקר אותי מה תהיה השאלה הראשונה בראיון. הוא היה אחוז אובססיה וחרד לתדמיתו, מה גם שבאותה תקופה היו לו התרגשויות שתקפו אותו לעיתים קרובות. כבר במונית הוא התפרץ ואמר 'אני רוצה שהאיש שבבית פשוט יאהב אותי. אני רוצה שיידע כמה אני מיוחד'.

"ההתרגשות נמשכה גם בחדר האיפור. המאפרת ניסתה להרגיע אותו. 'כולם מתרגשים לפני צילומים', היא אמרה לו, 'אפילו דן בן אמוץ שהיה פה לפני שבועיים התרגש'. כששדה שמע את השם בן אמוץ הוא זינק מהכיסא ורץ בפרוזדורי הטלוויזיה, צועק 'בית בושת, בית בושת'. המאפרת נאלצה לפתוח במסע שכנועים, בניסיון להסביר לו שלא התכוונה להשוות בינו לבין בן אמוץ, אלא להרגיע את החרדה של המרואיינים".

התסריט הזה קרם לשאלת הכך וכך דולר. ברוך מספר, כי ברגע שפנה אל שדה בשאלה על שער הדולר, זינק המרואיין מהכיסא, תלש את חוטי החשמל והמיקרופונים, רץ ליציאה וצעק "אני יוצא אל ההרים". ראיון כבר לא יצא מזה.

בפיה של וילברמן סיומו של האירוע מרוכך בהרבה: "הוא הסתובב אלי ואמר: מלכה, הולכים הביתה. מה קרה? שאלתי, אז הוא ענה: אני לא רוצה לדבר על הדולר.

"את מבינה", היא אומרת, "הוא לא יכול היה לסבול את זה שאנשים מנסים להוכיח לעם ישראל שפנחס שדה לא יודע את שער הדולר. כאילו מצבים אותו רחוק מן העולם. כאילו הוא אומר: מה, יש דולר?"

החיים הטובים עם גבריאל פרייל

שדה לא היה הסופר המבוגר היחיד בחייה של וילברמן. בניו יורק הלכה לערב שירה של נשים יהודיות, ושמעה את המנחה אומר "נמצא איתנו גבריאל פרייל", שקיבל לפני שנה את פרס ישראל". וילברמן, שלמדה את פרייל לבגרות וחשבה שהוא מת מזמן, ניגשה בהפסקה לידיד שלו ושאלה בהתרגשות אם באמת מדובר באיש שאליו התוודעה בתיכון. הידיד הכיר לה אותו, ופרייל לחץ את ידה ואמר "אה, וילברמן, כספית, את כמו כספית", ומיד הציע לה למיין עבורו חומר המיועד לגניזה.

וילברמן: "היינו מסתובבים שעות במנהטן, במסעדות, סרטים, דיינרים, חנויות ספרים, דברים שלא עשיתי אפילו עם פנחס. דיברנו שעות. יום אחד ישבנו בבית קפה בברונקס ואמרתי לו 'יש לי סוד גדול לספר לך: הייתי בקשר עם פנחס שדה'. פרייל נדהם ואמר 'הו, משורר טוב מאוד, במיוחד אהבתי את שירת ירושלים החדשה שלו'. סיפרתי לפרייל על מחלתו של שדה ושאלתי מה לעשות. 'אל תבקרי אותו', הוא אמר לי, 'רק תכתבי לו מכתב קצר, בלי להזכיר את המילה סרטן'. כתבתי לשדה, וסיפרתי לו שהתאלמנתי ושיש לי בן. את מכתבי חתמתי במשפט 'ממך למדתי לא להתייאש, לדבוק בעיקר ולהתפלל לטוב'.

"מאוחר יותר הרמתי אליו טלפון והוא אמר לי 'מלכה, כתבת לי מכתב מקסים ואינטליגנטי'. שאלתי אם אני יכולה לעזור במשהו, והוא ענה 'כשתהיי בארץ תיתני לי צלצול'. לא עשיתי את זה, כי לא היה לי אומץ. למרות זאת, היום אני מרגישה מושלם, הפרק הזה של חיי הסתיים".

וילברמן, בעצמה סנוניה, אומרת שאחרי הפרק של שדה קשה לה למצוא מישהו אחר שהוא גם גאון וגם חכם. "אבל עכשיו קצת ירדתי מזה. למדתי שאדם זה אדם, ולא חייבים להיות אינטלקטואל כדי להשתכשך יחד באמבטיה, אבל זה עדיף".

"מיתוס ייסורי ורתר הצעיר היה מקדם מכירות גדול בהיסטוריה, ופנחס רכב עליו. הוא בחר להציג את עצמו כאדם מיתולוגי, שרק קורא ומדבר על אלוהים, אבל החיים במחיצתו היו נורמליים בהחלט"

כל יום

2.3.95 — 24.2.95
מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה 24.2

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 שיחות בדוה – פרופ' יוסף בן שלמה משוחח עם מוקי צור, מראשי התק"מ, על היסוד המשיחי בציונות הסוציאליסטית
08.30 בכור המשפחה – סדרה
09.00 סרט קולנוע – התפרפרות
10.35 אבא לעניין – סדרה קומית
11.00 אדוארד מונק – סדרת דרמה – פרק אחרון
12.00 בסירה איטית מסוראביה – סדרה תיעודית. פרק 3: הפיליפינים
13.00 ומבים
13.30 טרום חובה

מוקי צור, "שיחות בדוה", תחינה, 08.00

14.00 קונצרטים לצעירים – ליאונרד ברנשטיין מסביר את תבנית הסונטה
15.00 קליירוסקופ – שבועון ברוסית
15.30 מבראשית – שיחה על פרשת השבוע עם הרב מרדכי אלון
16.00 מוסף המוספים – מנחה: דן מרגלית
16.30 החדשות באנגלית
16.40 משפחות – סדרת דרמה בהמשכים
17.05 על המרקע – סקירה שבועית של תוכניות הטלוויזיה בערבית
17.15 סרט ערבי
18.40 חירון הרמדאן
19.00 יומן השבוע בערבית
20.00 יומן
21.05 סוגרים שבוע – עם יאיר לפיד
22.05 מחמת הספק – סדרת מתח
22.55 חדשות
23.00 נשים של יום סגריר – דרמה

ערוץ 2

08.00 מקום קטן – ש"ח
08.30 מבתן בר – מנחה: נחמן שי
10.00 מסאראת – שעשועון ידע
10.30 הישרדות בצפון – סדרת תעודה על עולם החי והצומח של פינלנד
11.00 אבק כוכבים – סרט ביוגרפי של וודי אלן
12.30 הפולש המסתורי מהים הדרומי – דרמת פעולה חדשה בהמשכים
13.00 מגזין הספורט העולמי של ג'ילט
13.30 סיפור נורד בארץ – עם מוטי ברכאן ושוקי התוכי
14.00 השבוע – מגזין אקטואליה בערבית
14.30 גבריאלה – אופרת סבון בהמשכים
16.05 היפים והאמיצים – סדרה
17.00 החדשות
17.05 מי הבוס? – סדרה קומית
17.35 זהו זה
18.25 שישי חי – תוכנית מבית טוב
20.00 השאלה הבאה – עם ירון לונדון – חדשות ותחקירים
20.47 רשות הבירור – עם דודו טופז
22.00 הכבוד של פריצי – קומדיה שחורה עם ג'ק ניקולסון, קתלין טרנר ואנג'ליקה יוסטון. במאי: ג'ון יוסטון
24.22 סרטי סטודנטים – כחול ים המים – הצצה משעשעת אל עולמם התמים והאכזר של חבורת ילדים על רקע מאורעות המגדש בת"א הקטנה. במאי: חנן יכין. פלסטורמות – ניסיון התאבדות מוזר וחסר סיכוי מסתיים בידידות מוזרה. במאי: דיוויד נוי. האינסטלטור – מתי כספי כאינסטלטור משמש קטליזטור לפנטזיות בבית מגורים. במאית: פאולה זימרמן
01.07 שיר בלילה

שבת טלוויזיה 25.2

10.00 הרוזן דאקולה – סדרה קומית
10.25 אוליבר טוויסט – סדרת דרמה
10.55 חירון הרמדאן – ש"ח
11.15 קציר החטאים – סדרת דרמה
12.05 גבירתי השרה – סרט ערבי עם השחקן והזמר פריד אל'אטרש
14.00 מפגש – תוכנית דיון בענייני היום
14.30 13 ימים בצרפת – סרטו של הבמאי קלוד ללוש משלב סיפור אהבה על רקע אולימפיאדת החורף שהיתה בגרנובל בפברואר '68
16.15 עניינים משפחתיים – מגזין לענייני משפחה, תוכנית מיוחדת לרמדאן
17.00 החדשות באנגלית
17.10 המריבה מסיני – סרט תעודה. בסוף שנת 1994 הגיעה לארץ משלחת ארכיאולוגים מצרים כדי לקבל משלוח אחרון של ממצאים מסיני. 13 שנה חפרו שם ארכיאולוגים ישראלים, עד שהוחזר השטח למצרים, לפי הסכם השלום. עשרות ממצאים נתגלו ואלפי אתרים נסקרו, וכהם אתר "חורבת תימן" שהקשר שלו עם תולדות ישראל חד־משמעי. ישראל חתומה על אמנת האג משנת 1954, המחייבת להשיב לבעליהם ממצאים שנמצאו בחפירות שטח כבוש. ישראל עמדה בהתחייבויותיה למרות הדילמה הקשה. הסרט מקיף את כל היבטיה של הפרשה וכן ראיונות עם ארכיאולוגים מצרים וישראלים וסקירה על הממצאים עצמם

האריסון פורד, "התיבה האבודה", ערוץ 1, 21.00

17.40 דיבורים ועור – תוכנית ראיונות ואירוח בהנחיית זוהיר בהלול
18.30 ערב טוב – שירים וריקודים
19.00 חדשות בערבית
19.30 עין בעין – תוכנית פולקלור עם ענת עצמון ואביה, שמוליק עצמון
20.00 רואים עולם
21.00 שודדי התיבה האבודה – סרט שביים סטיוון ספילברג, הראשון בסדרת סרטים שבמרכזם ארכיאולוג אמריקני יוצא למקומות מעניינים בעולם למצוא חפצים דמיוניים ביותר. האריסון פורד בתפקיד הארכיאולוג אינדיאנה ג'ונס, יוצא למצרים לחפש את ארון הברית ולמנוע מן הגרמנים להשתלט עליו
22.50 לא לבד – אתניקס בהופעה
00.05 חדשות
00.10 ההגדה לבית מקגרגור – סדרת דרמה
00.55 פסוקו של יום

ערוץ 2

08.00 בוקר של כיף – מנחה: דליק ווליניץ
11.15 בנות הזהב – סדרה קומית
11.45 שיחה בעשר אצבעות – צער קטן. והתפתחות המינואט
12.00 תיק תקשורת – מגזין בענייני תקשורת. מנחה: מיכה פרידמן
12.30 בעיטת פתיחה – לקראת משחקי היום בליגה הלאומית בכדורגל
13.00 דברים שרואים מכאן – סדרת סרטים תיעודיים מקוריים. חלק שני בטרילוגיה כן, כן, אהבה – רכילה – סיפורה של שחקנית. סרטו של מאור יהודה
14.00 תשע עד חמש – קומדיה בהמשכים
14.27 גבריאלה – אופרת סבון בהמשכים
15.00 חוף פרדייס – סדרה
16.30 חמסה וחמישה – מגזין שבועי
17.00 החדשות
17.05 הפרלמנט של לונדון – עם ירון לונדון
18.00 צרות גדולות בצ'יינה טאון – סרט קולנוע. עם קורט ראסל וקים קטרל. במאי: ג'ון קרפנטר
20.00 מוספי השבת
20.30 גלגל המזל – תחרות בחירות מנחת גלגל המזל החדשה. מנחה: ארז טל
21.04 הדקה ה־91 – סיכום משחקי היום בליגה הלאומית בכדורגל
22.02 פיתויים – מיני סדרה דרמטית בשלושה חלקים כשבמרכזה העושר של בוורלי הילס, הסטייל של פריז ועולם האופנה
23.45 דיים עדנה בהוליווד
24.40 שיר בלילה

ראשון טלוויזיה 26.2

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – הנס האירופאי
08.30 חברה – חירש כמוני
08.50 הבנת הנקרא – לרוות
09.10 טבע – פרפר זנב הסנונית
09.25 פרפר נחמד – איזה קצב
09.45 פשוט אמרו לא – טוק טוק
10.00 קשר משפחתי – קריירה חדשה לאחר הפנסיה
10.30 הסטוריה כללית – רוחות מזרח, רוחות מערב 1945 – 1953 (חלק א)
11.00 אנגלית
11.10 לראות חשבון – סימטריה
11.30 יהדות – הא מני
12.00 מדעי החיים – החי בסביבתו
12.15 מתמטיקה – כוח
12.25 מדעים – הטלסקופ
12.40 צרפתית
12.50 מוסיקה – שתי פנים לתאילנד (חלק ב)
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה בהנפשה
14.00 קיטי קט וחומי – סדרה בהנפשה
14.15 רכבת ההפתעות – סרטים מצוירים
14.45 שעת כושר
15.00 זומבים
15.30 הדרדסים – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – מה חדש רב'לה
17.00 ערב חדש
17.35 מה שנקרא – אותי לא שאלו מאת שמואל הופרט

טוביה צפיר, "סוגר חשבון", ערוץ 1, 21.00

18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 החדשות באנגלית
18.30 ספורט – תקציר משחקי הליגה הארצית בכדורגל
18.40 חידושים והמצאות: 1. מעבדה ניידת – ספקטרומטר, מחשב ותוכנה מיוחדת לזיהוי מינרלים מסייעים לארכיאולוגים באתר החפירה, בתוך 10 דקות. 2. מתנה מן הטבע – מחקר במכון וייצמן מאפשר לנצל את השילוב בין שני חומרים בתחומים רבים, כגון פיקוח נגד זיהום הסביבה, אבחון מחלות גנטיות, איידס וסרטן. 3. טלסקופ חדש – טלסקופ 'הבנוי מ־36 מראות ושקוטרו כ־10 מטרים משרת את המדענים בהוואי במחקרי החלל שלהם
19.00 חדשות בערבית
19.30 קוקטייל – תוכנית למשפחה
20.00 מבט
21.00 טוביה צפיר – סוגר חשבון – מבחר קטעים מתוכניות סוגרים שבוע
21.30 כדורגל עולמי – שידור ישיר של משחק הצמרת בליגה האיטלקית: סמפדוריה נגד המובילה בראש הליגה האיטלקית, קבוצת יובנטוס
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות

ערוץ 2

14.00 מסע בין כוכבים – הדור הבא – סדרת הרפתקאות בדיונית
15.00 מיפי – סרטוני אנימציה לפעוטות
15.05 מחסום הזמן – סדרת הרפתקאות
15.30 שרקי וג'ורג' – סדרה מצוירת
16.00 היפים והאמיצים – אופרת סבון
17.00 5 עם רפי רשף
17.30 ויראו חזק – מוסיקה 2
18.00 חלום עליכם – עם עוזי חיטמן. ילדים מגשימים חלומות
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 פשוט נהדרת – סדרה קומית
19.30 סטוץ – שעשועון שידוכים
20.00 החדשות
20.30 כסף – מגזין הסוקר את שוק ההון
20.45 פספוסים – עם יגאל שילון
21.35 בשידור חי – דן שילון מארח
23.00 יומני שלום – הסרט הראשון שהוא הפקה משותפת ישראלית־פלשתינית. במאי: אילן זיו. 6 מצלמות חולקו ל־3 ישראלים ול־3 פלשתינים שתיעדו את חייהם ואת חיי סביבתם במהלך ששת החודשים הראשונים של תהליך השלום הישראלי־פלשתיני
24.00 החדשות
24.05 יומני שלום – המשך
01.00 מאולם הקונצרטים – ג'וזפה סינופולי – בקונצרט מנחה
01.30 שיר בלילה

שני טלוויזיה 27.2

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – מיסטיקה. הקורס עוסק במיסטיקה היהודית כפי שהיא מתבטאת בכתיבה יצירתית ואמנותית שצמחה בעולם מסורתי וכובל
08.30 ראשית הקריאה – עגול־חולם 4
08.50 מדעי הטבע – גופנו בפעולה (חלק א)
09.05 טבע – גמל שלמה
09.25 רחוב סומסום – תרנגול קורא בקול
10.00 שיחות בוקר – בתיה ברק משוחחת עם אנשי מקצוע מתחומי הפסיכולוגיה, החינוך והחברה – על גנטיקה, מחלות גנטיות וייעוץ גנטי
10.30 מדע וטכנולוגיה – אבולוציה
11.00 אנגלית
11.20 הסטוריה כללית – התהוותה של המדינה הרוסית
12.00 צרפתית
12.15 מדעי הטבע – הדבורה, אורח חייה וטבעה
12.40 גיאוגרפיה פיזית – הגורמים לעונות השנה
12.50 חברה – צבע העור
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה בהנפשה
14.00 פרפר נחמד
14.30 ליגת על בכדורסל – שידור ישיר מהיכל הספורט ברעננה של משחק חצי הגמר לבתי ספר תיכוניים. שדר: יורם ארבל. פרשן: פיני גרשון

יהודית רביץ, "לילה גוב", ערוץ 2, 21.45

17.00 ערב חדש
17.35 חיות וחיוכים – שעשועון
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 החדשות באנגלית
18.30 ספורט – מגזין הסוקר מגוון אירועי ספורט מן הארץ ומן העולם
19.00 חדשות בערבית
19.30 משהו מהסרטים – תכנית קולנוע
20.00 מבט
21.00 פופוליטיקה – מנחה: דן מרגלית
22.10 בין השורות – דרמה בהמשכים
23.00 הילוך חוזר – אהוד מנור מארח את שחקן הטניס עמוס מנסדורף
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות
24.00 פסוקו של יום

ערוץ 2

14.00 עולם החי של אוסטרליה – סדרת תעודה
14.30 תיק תק – משחק טלוויזיה חדש המבוסס על ידע בעברית ובחשבון
15.00 בת הים הקטנה – סדרת הנפשה
15.30 השכונה של גופי – סדרת הנפשה
16.00 היפים והאמיצים – סדרת דרמה
17.00 5 עם רפי רשף – תכנית בענייני היום
17.30 הנסיך המדליק מבל אייר – סדרה קומית
18.00 חפוס ביוון – משחק טלוויזיה לילדים
18.30 ד"ר קווין – רופאה במערב – סדרת דרמה
19.30 לינגו – משחק טלוויזיה נושא פרסים, בהנחיית גיל אלון
20.00 החדשות
20.30 אנשים מצחיקים מאוד – סדרה עם אנשים רגילים לגמרי, שעושים דברים לא כל כך שגרתיים
20.45 מתאים לי – שעשועון היכרויות נושא פרסים, בהנחיית דודו דותן
21.15 קומרי סטור – תכנית בידור בהפקה מקורית. משתתפים צביקה הדר, איתי שגב, גיל ססובר, רובי דואנים ואסף אשתר
21.45 לילה גוב – והפעם: הכבש השישה עשר, בשידור חוזר. משתתפים: חברי הכבש הי6: יוני רכטר, יהודית רביץ, דיוויד ברוזה ויהונתן גפן
23.00 תיקים באפלה – סדרת מתח דרמטית
24.00 החדשות
24.05 בראש של הרמן – סדרה קומית
00.30 פוארו של אגטה כריסטי – סדרה העוסקת בפתרון תעלומות רצח
01.20 לוגוס – מוסיקה ישראלית במועדון לוגוס בת"א. הפעם: להקת ההוא – קובי רכט ויושי שרת (ש"ח)
02.10 שיר בלילה

שלישי טלוויזיה 28.2

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – שיקספיר, חייו ויצירתו של גדול המחזאים. מגיש: ד"ר אבי עוז
08.30 עידוד הקריאה – מעמדות
08.55 לראות חשבון – סימני התחלקות
09.25 הגיל הרך
10.00 קשר משפחתי – בתיה ברק משוחחת עם אנשי מקצוע על חשיבות הקבוע בחיי ילדים
10.30 חברה – הנסיך על הסוס (חלק ב)
11.00 מדע וטכנולוגיה – הכול על האור (חלק א)
11.25 מדעים – תצפית מזג האוויר
12.00 גיאוגרפיה – דגימה
12.10 מדעים – מערכת העצבים
12.25 ספרות – תומאס מאן (חלק ב)
12.45 הכול פתוח – תהליך השלום ישראל במזרח התיכון
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה מדובבת בהנפשה
14.00 קיטי קט וחומי – סדרה מדובבת בהנפשה
14.15 בננות בפיז'מות – סדרה מדובבת בהנפשה
14.20 פילוני וחבריו – סדרה מדובבת בהנפשה
14.30 מעשיות חיות – אגדות שונות בהן מככבים בעלי־חיים
14.45 שעת כושר
15.00 חדש בעיניים – תכנית אקטואליה

אלי גורליצקי, "הצחקה שנייה", ערוץ 1, 21.00

לילדים, העוסקת בחדשות מכל תחומי החיים: פוליטיים, מדיניים, כלכליים, תרבותיים וחברתיים, מנקודת מבטם של הילדים
15.30 תום וג'רי – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – ילדים וחיות אחרות – בשידור חי, כל מה שרצית לדעת על חיות, על וטרינר ששומע פופ ואוכל כריך, על איגואנה וקיפוד שעושים סטנד־אפ ועוד. מנחים: דנה דבורין, חנן לדרמן
17.00 ערב חדש
17.35 שיגעון של עיתון – סדרת דרמה לנוער
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 חדשות באנגלית
18.30 אפרופו – תוכנית דיון בענייני היום בהנחיית רוזה תבור
19.00 חדשות בערבית
19.30 צעירי ת"א בסדרה לצעירים תלויים באוויר. קליפים נבחרים
20.00 מבט
20.55 ההגרלה השבועית של הלוטו בשידור חי
21.00 הצחקה שנייה – מבחר מערכונים מהופעותיו של יוסי בנאי עם רבקה מיכאלי, אלי גורליצקי ועוד
21.30 מבט שני
22.30 נשיקה לבת התותחן – סרט טלוויזיה
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות עם דוד ויצטום ועמנואל הלפרין
24.00 פסוקו של יום

ערוץ 2

14.00 זהרירה – ש"ח
15.00 פליק פלאק – הצגות, חידות, תחרויות ומשחקים לילדים
16.00 היפים והאמיצים – אופרת סבון בהמשכים
17.00 5 עם רפי רשף – תכנית בענייני היום
17.30 ספורטTV – סדרה בנושאי ספורט
18.00 פאואר ריינג'ר – סדרה
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 פידבק – תכנית מקורית לנוער
19.30 מי הבוס? – סדרה קומית
20.00 החדשות
20.30 גלגל המזל – תוכנית מיוחדת בהשתתפות קוסמים. מנחה: ארז טל
21.05 לא דופקים חשבון – תוכנית המתיחות של יהודה ברקן
21.48 גבי גזית
23.00 NYPD – סדרה משטרתית
24.00 החדשות
24.05 החשוד העיקרי – דרמת מתח משטרתית
01.05 שיר בלילה

רביעי טלוויזיה 1.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – יהודי אפריקה הצפונית בעידן הקולוניאלי. מגיש: פרופ' מישל אביטבול
08.30 לראות חשבון – יחס וקנה מידה
08.50 תולדות היישוב – הנועזים
09.05 אנגלית
09.25 הגיל הרך – ארוחה טעימה
10.00 שיחות בוקר – בתיה ברק משוחחת עם אנשי מקצוע מתחומי הפסיכוטכניקה, החינוך והחברה על הנדסה גנטית
10.30 אקטואליה – חדש בעניינים
11.00 יהדות – מנות ומתנות
11.20 ספרות – הקיסר וראש המנזר
12.00 מדעי החיים – תזונה
12.15 אנגלית
12.35 מדע וטכנולוגיה – הכול נשאר במשפחה
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה מדובבת בהנפשה
14.00 קופירו – סדרה מדובבת בהנפשה
14.15 המומינים – סדרה מדובבת בהנפשה
14.45 שעת כושר
15.00 זומביס – תוכנית בנושאי מחשב ומשחקי טלוויזיה כשידור חי
15.30 בחדר של דני – סדרה לגיל הרך
15.35 עלילות טייניטון – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – להיות בעניינים – בשידור חי. מנחים: חני נחמיאס, אורן

יונה אליאן, "סטייל", ערוץ 2, 19.00

רוונשטיין
17.00 ערב חדש
17.35 מה ת'אומר – שעשועון לכל המשפחה
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 חדשות באנגלית
18.30 כוכבי המחר – תוכנית מיוחדת לילדים לרמדאן
19.00 חדשות בערבית
19.30 משפחת סימפסון – סדרה קומית בהנפשה
20.00 מבט
21.00 שיחות ועידה – נסים משעל עם האישיות המרכזית של השבוע
21.45 מה יגידו השכנים – סדרה קומית בריטית
22.15 פוקוס – בלט – ועף למעלה מזה. סרט תעודה על בלט קלאסי בישראל
23.00 גרייס על הכוונת – סדרה קומית אמריקנית
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות עם דוד ויצטום ועמנואל הלפרין
24.00 פסוקו של יום

ערוץ 2

14.00 פלאי פלאים – איך להיות אדם מושלם בשלושה ימים בלבד. דרמת טלוויזיה
15.00 מיפי – סרטוני אנימציה לפעוטות
15.05 טריקי – סדרת אנימציה מדובבת לעברית
15.30 קונאן – סדרה מצוירת לילדים, דיבוב עברי
16.00 היפים והאמיצים – אופרת סבון
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 אקשן – תוכנית קולנוע, בהגשת: יעל אלמוג, ערן בן זאב, עינב גלילי ואורנה בנאי
18.00 גונג הריו – מיני סדרה מוסיקלית לילדים ולנוער
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 סטייל – מגזין סגנון, בהנחיית יונה אליאן
19.30 מי הבוס? – סדרה קומית
20.00 החדשות
20.30 עשינו עסק – שעשועון בהנחיית אברי גלעד
21.00 בשידור חי – דן שילון מארח
23.00 גביע אירופה לאלופות – רבע הגמר הראשון: ברצלונה אלופת ספרד מארחת את אלופת צרפת סאן ז'רמן
00.00 החדשות
00.05 גביע אירופה לאלופות – המשך
00.55 עדות מצולמת – סדרה תיעודית. צילומים אותנטיים של אירועים יוצאי דופן
01.45 שיר בלילה

חמישי טלוויזיה 2.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – מלכות הורדוס: בין מזרח למערב 08.30 ראשית הקריאה – ביניים חולם
08.50 חברה – מר תן לי
09.15 פשוט אמרו לא – מצלמים
09.25 הגיל הרך
10.00 קשר משפחתי – גיל ההתבגרות
10.30 אמנות – שינוי פנים – האליזבתנים
11.00 אנגלית
11.20 סיפור וסרט – דדאלוס ואיקרוס
12.00 מדעים – אש ולהבה
12.20 אנגלית
12.35 גיאוגרפיה – יערות פינלנד
12.55 מדע וטכנולוגיה – חלל 2
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה בהנפשה
14.00 קיטי קט וחומי – סדרה בהנפשה
14.15 אוטוטו
14.45 שעת כושר
15.00 פיצוחים – שעשועון נושא פרסים
15.30 האופנוברים מהמאדים – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – משחקים פלוס – בשידור חי. עם חני נחמיאס וגדי טאוב
17.00 ערב חדש
17.35 מי מפחד מהחושך? – סדרה קנדית
18.00 החדשות באנגלית
18.30 לקט שירים
18.40 חירון הרמדאן – פרק אחרון
19.00 חדשות בערבית

פארה פוסט, "מרגרט בורקוייט", ערוץ 2, 23.40

19.30 תשע בריבוע
20.00 מבט
21.00 יומן תרבות – מנחה: יעל דן
21.55 הגיבור האמריקני האחרון – סרט קולנוע אמריקני. סאגה מיוחדת של ג'וניור ג'קסון, בחור צעיר מצפון קרולינה, המכור למירוצי מכוניות. ג'וניור מנצל את הכישורים המיוחדים שלו נגד המערכת ומעביר מטענים בלתי חוקיים של אלכוהול, טבק ואפילו נשק. ג'ף ברידג'ס מגלם את ג'וניור ג'קסון, ולצדו, ג'ראלדין פיצג'ראלד, ואלרי פרין וגארי באסי. בימוי: לאמונט ג'ונסון, ב־1973
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות עם דוד ויצטום ועמנואל הלפרין
24.00 אגדה של מקום

ערוץ 2

14.00 ימים סוערים – סדרת דרמה על חיי בני נוער מתבגר ועל בעיותיהם
14.30 תיק תק – משחק טלוויזיה המבוסס על ידע בעברית ובחשבון
15.00 כוחה של אהבה. סרט טלוויזיה מעולמו של וולט דיסני בשני חלקים
16.00 היפים והאמיצים – סדרת דרמה
16.55 אוטוטו – אישיות מפורסמת מנחשת את תוצאות הספורטוטו לשבוע זה
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 פלטפוס – מופע בידור לפני קהל
18.00 רוני האוזר, רופא – סדרה קומית
18.30 אצל לאון – מגזין בישול
19.00 שפץ ביתך – סדרה קומית
19.30 יותר מול משכל – שעשועון טלוויזיה נושא פרסים
20.00 החדשות
20.30 בננה ספליט – תוכנית המתיחות של רלף ענבר
21.05 רוכי – תוכנית אירוח בהשתתפות קהל בהנחייתה של רוכי פורת־שובל
22.05 עובדה – תוכנית תחקירים בהגשת אילנה דיין
22.45 סודות העיר – סדרת דרמה
23.40 מרגרט בורקוייט – סרט טלוויזיה. מרגרט בורקוייט היא צלמת של המגזין לייף. היא מנסה להתמודד עם היחס המסלה כלפי נשים במקצוע, ומנסה לשלב את עבודתה עם חייה הפרטיים. במאי: לורנס שילר. שחקנים: פארה פוסט, פרדריק פורסייט, דיוויד הארלסטון
24.00 החדשות
24.05 מרגרט בורקוייט – המשך
01.30 בחזרה לאזור הדמדומים – סדרה בדיונית
02.10 שיר בלילה

תחנות זרות טלוויזיה

טלוויזיה – המזרח התיכון

יום שישי 24.2.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.35 תום וג'רי (מצויר) 17.20 אלפרד והוק (ערבית) 17.45 סופר בוק 2 (מצויר) 18.15 תוכנית מיוחדת 18.45 צער גידול בנות – סדרה קומית 19.10 כוח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 בודרטאון – עיר גבול 21.30 סרט קולנוע 23.30 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום שבת 25.2.95
14.00 מועדון 700 14.55 אגדות העיר הירוק 16.15 כדורגל אנגלי 17.05 אן.בי.איי 19.15 איגרוף 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 המיטב של 60 דקות – אקטואליה 21.30 המיטב של 2020 – אקטואליה 22.00 סרט קולנוע 23.30 תשובות 24.00 תכנית מיוחדת

יום ראשון 26.2.95
14.00 תוכנית מיוחדת 14.30 ג'ון אוסטין 15.00 מגע 16.00 יסודותיה של משפחה מאושרת 16.30 סרט קולנוע 18.15 היאבקות 19.00 ספורט 20.00 חדשות בערבית 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 סרט קולנוע 21.30 אן.בי.איי 23.30 תשובות – אקטואליה 24.00 סרט קולנוע

יום שני 27.2.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 תוכנית דוקומנטרית 19.10 כוח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 תוכניתו של ביל קוסבי 21.30 הקופים 22.20 חיפוש אחר (ערבים) 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום שלישי 28.2.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 תוכנית מוסיקלית – דוקומנטרי 19.10 כוח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 פספוסים (נוסח אמריקה) 21.30 מסע בחלל – הדור הבא 22.20 ירח בעל מיאמי 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום רביעי 1.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.20 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 הארט ואשתו (סדרה) 19.10 כוח הצלה 911 (סדרה) 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 כנסיים – סדרה קומית 21.30 מטלוק – סדרה בלשית 22.20 רצח במסיבת קוקטייל 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום חמישי 2.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 הוואי חמש אפס (סדרה) 19.10 כוח הצלה 911 (סדרה) 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – NN) מרווה 21.00 בית אריסון (סדרה) 21.30 ג'ק והשמן (סדרה) 22.20 חוק וסדר (סדרה) 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית

טלוויזיה ירדנית

יום שישי 24.2.95
10.10 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 12.50 תוכנית ספורט (ערוץ 1) 14.45 הצוואה (סדרה באנגלית) 17.05 קורות הבאה העיקרים 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 תוכנית בידור בצרפתית 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם הספורט 20.00 חדשות בערבית 20.30 שלושה בדירה (קומדיה) 21.00 60 דקות 22.05 חדשות באנגלית 22.10 אמצע כרך (סדרה דרמטית)

יום שבת 25.2.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.30 סרטים מצוירים (צרפתית) 17.40 תשובות ראשונות 18.00 סרטים מצוירים (בצרפתית) 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אסנב (בצרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם המדע (דוקומנטרי) 20.30 הנסיך מבל אייר (קומדיה) 22.00 חדשות באנגלית 22.10 משפחה מבודדת (סדרה)

יום ראשון 26.2.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.40 סרט קולנוע בצרפתית 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אסנב (בצרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 בידור באנגלית 20.30 הסר על חייך – שעשועון עם ביל קוסבי 20.55 מגזין (סרטון דוקומנטרי) 21.35 הסר על חייך 22.00 חדשות באנגלית 22.10 בית אליוס (סדרה)

יום שני 27.2.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.30 האסטרונאוטים (צרפתית) 18.00 מגזין תרבות בצרפתית 18.30 כאג'י (צרפתית) 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 ספורט (צרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם המדע 20.30 האומנת (קומדיה) 21.00 סדרה דוקומנטרית 22.00 החצי השני 22.10 ורפה ססקית באנגלית 23.20 קוסמים בצמרת (סדרה)

יום שלישי 28.2.95
18.20 אולפן לילדים (ערוץ 1) 17.30 החיים מתחת לפים (צרפתית) 18.30 בומנאר, סדרה בצרפתית 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 תוכנית ספורט 19.30 חדשות בעברית 19.45 תוכנית בידור 20.30 אבא חורג, אמא חורגת (קומדיה) 21.10 ירח בעל מיאמי (סדרת מתח) 22.00 חדשות באנגלית 22.10 סרט עלילתי

יום רביעי 1.3.95
18.00 אולפן לילדים (ערוץ 1) 18.00 סדרה דוקומנטרית 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 תוכנית כדורגל 19.30 חדשות בעברית 20.30 כבוד שירה נח (קומדיה) 20.50 פריזמה (דוקומנטרי) 21.10 ביטב הקסם 22.00 חדשות באנגלית 22.20 היאבקות חופשית (ערוץ 1) 23.15 אהוב אותי (קומדיה)

יום חמישי 2.3.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.40 הפתעה, הפתעה (סדרה בצרפתית) 18.10 סדרה דוקומנטרית בצרפתית 18.30 ורד 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אסנב 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם הספורט 20.30 סדרה דוקומנטרית 21.10 בוני (סדרה) 22.00 חדשות באנגלית 22.30 המוח הקטלני (סדרה דוקומנטרית)

שישי טלוויזיה 24.2

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – ויוואלדי: סונטה מס. 1 ברה מג'ור לכנור ולבסו קונטינואו (שלישיית מוזיאון בוסטון); הנרי פרסל/ בנג'מין בריטן: 3 מזמורים (אלן אופי/ אנתוני רולף ג'ונסון/ מייקל צ'אנס/ רוג'ר ריגיולו); באך: סונטה בסול מינור (שיכתוב של סונטה לכנור סולו) (פרנק בונגרטן, גיטרה); בטהובן: סונטה מס. 32 לפסנתר, אופ. 111 (דניאל ברנבוים); ברהמס: רביעייה בלה מינור לכלי־קשת, אופ. 51 מס. 2 (רביעיית קליבלנד); ברוקנר: סימפוניה מס. 6 בלה מג'ור (סימפונית רדיו קלן/ גונתר ואנד)
11.57 בימת שיר – יוסי שרון: סיפור איטי
12.00 קלאסיקל – בעריכת אפרים וייל – מוסיקה לבלט – ארולף אדם: קטעים מתוך הבלט ז'יזל (הסימפ. של לונדון/ מייקל טילסון־תומס)
13.00 אמן השבוע – החלילן ג'יימס גאלוויי – רייכה: חמישיה ברה מג'ור לכלי־נשיפה, אופ. 91 מס. 1 (עם ל. קוך, אבוב/ ק. לייסטר, קלרנית/ ג. פיסה, בסון/ ג. וייפרט,

גילה אלמגור, רשת א', 16.05

קרן); רודריגו: קונצ'רטו פסטורל לחליל ולתזמורת (עם תז. פילהרמוניה/ אדוארדו מאטה); וילה־לובוס: אריה, מתוך בכיאנה ברזילאירה מס. 5 (עם התז. הפיל. הלאומית/ צ'. גרהרדט)
14.06 לקראת שבת – ניגון ונגינה – ג'ורג' גרשווין והמוסיקה היהודית – השפעות והשוואות – גרשווין: קונצ'רטו בפה מג'ור לפסנתר ולתזמורת (אנדרה פרווין, סולן ומנצח/ הסימפ. של לונדון); ברהמס: סונטה לקלרנית ולפסנתר, אופ. 120 מס. 1 (ז'רבז דה פייאר/ דניאל ברנבוים)
16.00 לבקשתכם – ברהמס: וריאציות על נושא של שומאן, אופ. 23 (אנדרש שיף וגאורג שולטי – פסנתר ב־4 ידיים); ויניאבסקי: קונצ'רטו ברה מינור לכנור ולתזמורת (יוליאן ראכלין/ הפיל. הישראלית/ זובין מהטה); שופן: פולונזים מס. 8, 9, 10 (קרול קליין – פסנתר); רימסקי־קורסקוב: אנטר, סויטה סימפונית (תז. יוטה/ מוריס אברבנאל)
18.00 דור הזהב – מוצרט – נישואי פיגרו/ חלק ראשון (סולנים, מקה. ותז. פסטיבל גליינבורן/ ויטוריו גואי)
19.00 קשת של צלילים – מונטוורדי: קינתה של אולימפיה (א. קרקבי/ א. רוליו); פרסקובלדי: טוקטה בפה מג'ור לצ'מבלו (ט. קופמן); בואוננמנטה: סונטה לשלושה כנורות ולבסו־קונטינואו (מוסיקה אנטיקווה קלן); יאקופו פרי: קינתה של יולה (מ. פיגראס/ ס. קופמן); ביאג'יו מריני: פסקליה לארבעה קולות ולקונטינואו (מוסיקה אנטיקווה קלן); מיקלאנג'לו רוסי: טוקטה ברה מינור לצ'מבלו (ט. קופמן); אנונימי (תחילת מאה 16): פבאן (הספריון 20); ד'ינדיה: קינתה של אולימפיה (א. קרקבי/ א. רוליו)
20.05 בימת שיר – יואל הופמן: גוטפרשה – קוראת אני משעול
20.08 קונצרט ליל השבת – באך: סונטה בסול מינור לחליל ולצ'מבלו (ז'אן־פייר רמפל, חליל/ טרבור פינוק, צ'מבלו); בטהובן: סימפוניה מס. 2 ברה מג'ור, אופ. 36 (הסימפ. של האן.בי.סי/ ארתורו טוסקניני); שוברט: רביעייה בלה מינור, אופ. 29, ר. 804, רוזמונדה (רביעיית האגן); רחמנינוב: קונצ'רטו מס. 2 ברו מינור לפסנתר ולתז. אופ. 18 (ולדימיר אשכנזי/ תז. קונצרטכהאו/ ברנרד הייטינק); פרסיקטי: פואמה לתזמורת כלי־נשיפה, אופ. 121 (נשפני הסימפ. של לונדון/ דייויד איימוס); גרופה: הגרנד קניון, סויטה (הסימפ. של דטרויט/ אנטל דוראטי)
23.00 צלילים רוגעים

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית
07.15 חדשות בצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.05 דרך אישה
09.05 על הפרק – עם יצחק פלר
10.05 יש עצה – עם יצחק אלון
11.05 הירושלמים – הווי ופולקלור
12.05 שורשים – מוסף פולקלור
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר – מגזין לצעירים
15.05 קבלת שבת
16.05 רדיו דרמה – "רג השמך", מאת ליאם מק־יוסטין, עם ברוך דוד, גילה אלמגור ועוד
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – סקירת אירועי תרבות מן העולם
18.05 מוסף לספרות
19.05 בעין בוחנת
20.00 יומן – החדשות מהטלוויזיה
21.10 קצת מזה וקצת כזה – שירים
22.05 לקראת שבת – שירים מבית אבא
23.05 זמן אמן – שיחה עם אמנים

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם איזי מן
06.05 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
09.05 מה יהיה – עם יואב גינאי ואורחיו
11.05 שריקת פתיחה
12.05 בחצי היום
13.15 משעל בשישי – מגזין אקטואליה עם ניסים משעל
15.05 שישי אישי – עם אהוד מנור
16.05 שירים עם חיים קינן
17.05 פניני שבת – עם גדעון הוד
18.05 ליל שבת – עם ירון אנוש
20.05 יומן – שידור מהטלוויזיה
21.05 שירים שאהבנו
23.05 בין שישי לשבת – עם יצחק לבני
00.05 שירים עם טל השילוני
01.05 תורנות שבת – עם דידי הררי

רשת ג'

06.06 מעורב ישראלי
08.05 שבעים שמונים
10.05 אגן הים התיכון
13.05 צפיחית בדבש
15.05 לפנות ערב
17.05 כאן שם ובכל מקום
19.05 זמר שכזה
20.05 דאנס אף.אם
22.05 97.8 רוק קלאסי

גלי צה"ל

05.02 צה"ל יוצא שבת
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.15 שיחה על עיתוני סוף השבוע
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 בילוי נעים – עם מולי שפירא
11.00 קולה של אמא – עם לאה עוז
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 שישי ספורט – מגזין ספורט
14.05 עוד לא שבת – עם שלמה ארצי
15.05 הדרן – גידי גוב ש בג'או (ש.ח.)
16.05 הפסקת חשמל – תוכנית אקוסטית
17.05 תחנת רוח – עוצרים למחשבה. מגיש: יהודה מלצר
18.05 קלאסי בכיף – מוסיקה קלאסית
19.05 שעה היסטורית – על ליאופולד השני מלך בלגיה
20.05 לא על הלוף לבדו – תוכנית כיף
22.05 עשן בעינייך – עם גדי ליבנה
00.05 מוסיקה – עם מיכל ניב
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מועדון ארוחת הבוקר
09.05 בוקר של כיף
11.05 סידורים – מוסיקה ודיווחי תנועה, עם נועה ירון
13.05 המצעד – מצעד ההשמעות
14.05 קוואורטיב דן – עם דן תורן
16.05 נוסעים לחיבור – מורי כר־און
18.05 ששה – מוסיקה ישראלית
20.05 סך הכל רוקנרול – רוק קלאסי עם אורי לוטן
22.05 רק הריקוד יכול – דאנס
00.05 מסיבת ריקודים

שבת רדיו 25.2

קול המוסיקה

07.10 שבת של מוסיקה – גלוק: מחול הרוחות הברוכות, מתוך אורפאו ואורידיצ'ה (פיל. קלגארי/ מריו ברנרדי); טלמן: קונצ'רטו משולש בלה מג'ור לחליל, כנור, צ'לו וכלי־קשת (סחאן מילן, חליל/ לאונרד פרידמן, כנור/ ג'יימס פוסר, צ'לו/ הקמרטה סנט־אנדרוז/ מנצח – לאונרד פרידמן); היידן: סימפוניה מס. 86 ברה מג'ור (התז. הקאמ. סנט־פול/ יו וולף); מוצרט: שתי אריות: מתוך האופרה "זאידה" ומתוך החטיפה מן ההרמון (טרייסי ראהל, סופראן/ פיל. קלגארי/ מריו ברנרדי) – עם הפסנתרנית רוזלין טורק – באך: ז'יג רמטוס; שוברט: שני רגעים מוסיקליים: בפה מינור, ובלה־במול מג'ור; מנדלסון: שיר בלא מלים, אופ. 19 מס. 1; ברהמס: וריאציות ופוגה על נושא של הנדל, אופ. 24 – עם הצ'לן פבלו קזלס – שומאן: שלישיית פסנתר מס. 1 ברה מינור, אופ. 63 (עם מ. הורשובסקי, פסנתר/ א. שניידר, כנור); שומאן: קונצ'רטו בלה מינור לצ'לו ולתזמורת, אופ. 129 (עם תז. פסטיבל פראד/ יוג'ין אורמנדי) – מנדלסון: שמע תפילתי לסופראן,

זהבה בן, גל"צ, 12.05

מקהלה ועוגב (ברברה הנדריקס, סופראן/ המקה. הקאמ. של אריק אריקסון/ אריק לונדקויסט, עוגב); מנדלסון: סונטה בפה מינור לכנור ולפסנתר, אופ. 4 (שלמה מינץ, כנור/ פול אוסטרובסקי, פסנתר); מושקובסקי: קונצ'רטו במי מג'ור לפסנתר ולתז., אופ. 59 (פירז ליין/ סימפ. הסקוטית של הבי.בי.סי./ ייז'י מקסימיוק); בורודין: סימפוניה מס. 1 במי־במול מג'ור (פיל. מלכותית של שטוקהולם/ ג. רוז'דסטבנסקי)
12.05 צלילי עמים
13.00 מאולמי הקונצרטים בעולם – פסטיבל האביב בלוגנו – 29.4.94 – ל. יורצ'שק – מצו־סופראן/ א. דיאצ'נקו – טנור/ ר. מאייבורדה – בריטון/ המקהלה והתזמורת של האופרה המלכותית של קייב/ וולדימיר קושהאור: רחמנינוב: הפעמונים, קנטטה לסופראן, טנור, בריטון, מקהלה ותזמורת, אופ. 35; פרוקופייב: אלכסנדר נייבסקי (מ. רוזנרגראבוכה – סופראן)
15.00 מוסיקה מן העבר הרחוק – 6 מזמורים מתוך תפילת הערבית לחג המולד, בקתדרלת לה פואי (אנסמבל ז'יל בנשואה); מוטט מן המאה ה־13 (אנסמבל הואלגס); שיר־אהבה מן המאה ה־14 (הקולות הגותיים); רוברט מורטון: השיר זכרונותי ממיתים (הקולות הגותיים); ז'אק מודרן: 4 מחולות בראנל (קונסורט רנה קלמנצ'יץ'); כריסטופר טיי: השיר כאשר שמרו הרועים על צאנם (חברי קונסורט סאברנר); פראבורסקי: פאבאן, ללאוטה (ריינר מילר); ג'ון דאולנד: 2 שירים (רוברט בוזמן/ חברי קינגז קונסורט); ג'ון דאולנד: פנטסיה, ללאוטה (ריינר מילר); מונטוורדי: המדריגל אותים ישירו על אורות מארס, מתוך הספר ה־8 (קונסורט סאברנר/ אנדרו פרוט)
16.00 אכל הנגינה לעולם נשארת – חיי ריכארד ואגנר
17.00 מהקלטות התזמורת הסימפונית י־ם רשה"ש – מנצח: יואב תלמי – רחמנינוב: קפריס בוהמי, אופ. 12; מוצרט: קונצ'רטו לבסון ולתזמורת, ק. 191 (סולן: ריצ'רד פלאי); דבוז'אק: סימפוניה מס. 8 בסול מג'ור, אופ. 88; דבוז'אק: מחרוזות מחולות סלאביים
18.00 אורחים באולפן – קנת וייס, צ'מבלו
20.05 אופרה – גונו: פאוסט

רשת א'

07.00 חדשות באנגלית
07.15 חדשות בצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.05 מי ישן
09.05 בין המכתנות – המרע בראי העיתונות
09.30 רעת קול – תיבת דואר בענייני מרע
09.55 נוף ארצנו – עם עוריה אלון
10.05 מילים שמנסות לגעת – "הכרות פנים" של מיכה יוסף ברדיצ'בסקי. עם פרופ' נורית גוברין, ד"ר אבנר הולצמן והסופר חיים באר
11.05 רדיו דרמה – "סוחר הנשק", מאת שמשון כרמל. עם דני ליטני, רבקה גור, אברהם מור ועוד. בעקבות התכנית ייערך דיון
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר – ר"ש עם שיר
15.05 פנים אל פנים
16.05 אמנות נקודה – שיחות עם יוכל מסקין
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 הקול קולנוע – שבועון קולנוע
18.05 מסביב לעולם בשעה קלה
19.05 מוזה – הצצה לתהליך היצירה
20.05 השושנה פורחת – רומנסות ושירי עם יהודיים ספרדיים
21.05 קפר ראשו – חידונים בשידור חי בעריכת שמואל רוזן
22.05 מלווה מלכה
23.05 שירים עבריים

רשת ב'

07.08 שירים לשבת בבוקר
08.05 שי לשבת – עם שמואל שי
08.55 נוף ארצנו – עם עוריה אלון
08.05 שי לשבת – המשך
09.45 שבועוני העולם – עם רן פתיר
10.05 השבוע – יומן אירועים
11.05 שירים עבריים
12.05 מספרי סיפורים – עם יוסי אלפי
13.05 רגעי קסם
15.05 שירים ושערים
19.05 עברה שבת – חדשות ומוסיקה
22.05 סיבוב בלילה – עם חיים קינן
00.05 יומן חצות
00.15 סיבוב בלילה – המשך
01.05 לתוך הלילה – עם זהר סרן

רשת ג'

07.07 להיטים למזכרת
08.05 דרך ארץ – שירים עבריים
10.05 רדיו חזק – עם דן עופרי
12.05 מרתון בגימל
15.05 מופע פומבי
16.05 רדיו חזק – עם עופר נחשון
18.05 רמכטיקה – עם שמעון פרנס
19.00 מאחורי השירים – עם אמן יוצר
20.05 מומנגהמון
22.00 שירים עבריים
23.05 הכל ג'אז
00.05 רוקונצרט

גלי צה"ל

05.00 צלילי שבת – שירים עבריים
07.05 יומי של שירים – שירים עבריים
08.05 מקהלת עליזה – שעה לילדים עם שירה גרא
09.05 שבת צחוק – מוסיקה ומערכונים
10.00 במצב העוכחי – עם עדי טלמור
11.05 הכל פתוח – שירים עבריים
12.05 הכל פתוח – מופע פומבי של שירי יוני רועה. מבצעים: דקלון, עופר לוי, זהבה בן, אלי לוזון, לאה לופטין ואחרים – חלק ב'
13.05 שאלות אישיות – יעקב אגמון מראיין את ד"ר לואיס לנראו
14.05 גל עברי ירוק – שירים ישראליים בעריכת חיילי צה"ל
17.05 ספרים רבותי ספרים – מגזין
18.00 שישבת – תוכנית סוף השבוע של גלי צה"ל עם גיא זוהר
20.05 שבת בדבש
22.05 מסורת מסורת
23.05 הולך בחצות – עם יוסי עוזרד
00.05 יומן חצות
00.15 ציפורי לילה מאורחות – עם גרי סאוב
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

08.05 מעל ומתחת לשמיכה – עם פנחס עידן
10.05 להיטון – להיטי ענק
12.05 מה נשמע – שירים עבריים על פי בחירת המאזינים
15.05 אולדיז – עם עומר פרנקל
17.05 נעים – מוסיקה ורווחי תנועה עם מרב מיכאלי
20.05 ראש גרוב – עם נועה לב
22.05 מעבירים לראשון

ראשון רדיו 26.2

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
08.05 קונצרט בוקר – ק. פורסטר: קונצ'רטו במי במול מז'ור ולכלי קשת (א. פרידריך, קרן עם התז. הקאמ. פ. ליסט מבודפשט בהדרכת י. רולה); ק.פ.ע. באך: סונטה בדו מינור לפורטה־פיאנו ולכינור ארכליגאטו (ה. דרייפוס, פ. פיאנו א. מלקוס, כינור); היידן: רביעיית כלי קשת בסי במול מז'ור שחר א. 76 (רביעיית אורלנדו); בטהובן: קונצ'רטו מס' 2 בסי במול מז'ור לפסנתר ולתז. (מ. ארגריץ' פסנתר עם תז. פילהרמונית בניצוחו של ג'. סינופולי); דבוז'אק: שירים צוענים א. 55 (ג. בנצ'קובה, סופראן עם ר. פירקושני, פסנתר); שוסטקוביץ': שלישיה מס' 2 במי מינור לפסנתר כינור וצ'לו (שלישיית יובלו); ברהמס: סימפוניה מס' 4 במי מינור אופ. 98 התז. הסימפ. של ברן בניצוחו של ד. קיטג'נקו
12.00 קלאסיקל – פנטסיה. יצירות אינסטרומנטליות המושתתות על נעימות מתוך אופרות
13.00 אמני השבוע – טביאה צימרמן
14.06 הדרן – צלילים וקולות בעקבות הזמן – פאול קלצקי מנצח

מירב גרי. רשת א', 15.05

15.00 ממדף התקליטיה
16.00 מוסיקה ליום ראשון – ויליאם ברד: המזמור יוסטורום אנימה – נשמות הצדיקים: א. לאסוס: מיסה סקלה ארטינה (מ. ון דר סלויס/ ה. קורדייה/ ג'. אלוות/ המקה. ותז. הברוק של אגודת באך בהולנד/ ג. לאונהרט); דוניצטי: מיזרה – תהלים נ"א חנני ה' כחסדך (י. פאשטי/ ד'. ברנרה/ המקה. ותז. הפילה. הסלובקית י. מקלארי)
18.00 תקליטורים חדשים – מהדורת ברונו ולטר – יצירות מאת מאהלר סימפוניה מס' 1 ברה מז'ור טיטאן (תז. סימפ. קולומביה): ברונו ולטר בשיחה עם א. מיכאליס (1956) ברונו ולטר בקטעים מחזרה על סימפוניה מס. 9 מאת מאהלר הסימפוניה בשלמותה תשודר בתקליטורים חדשים ביום ג'
20.05 מאולמי הקונצרטים שלנו – תזמ. סימפ. חיפה – הקלטה 9.10.94 מנצח – פ. סטרבר סולנים א. אורבך – קלרנית, ש. עוריאלי סופרן, ק. וילר – מצו סופרן ד. ג'דרג' טנור, מ. דוולין בס בריטון מקה. רינת המקה. הפילה. ת"א מקה. נתית – ברליוז: הפתיחה קרנבל רומאי אופ. 9; סטרו: כלי־זמר; בטהובן: מיסה ברומנוי – קונצרט קאמרי מוסיאון ת"א – לורנר פניבש – כינור פנינה ולצמן – פסנתר: בטהובן: סונאטה אופ. 24 בפה מז'ור (האביב); ברהמס: סונאטה אופ. 108 ברה מינור; ס. פראנק: סונטה בלה מז'ור; הדרן בטהובן: סונאטה לפסנתר ולכינור בדו מינור
23.00 צלילים לסיומו של יום – ולנקה: סונאטה בסול מינור לשני אבובים בסון וב.ק. (ב. גלצנר, א. נוריצקי, ק. סנטסבוליר); מוצארט: שלושה שירים (מ. שיראי, ה. הל); רנצי: רביעיה בדו מז'ור לאבוב ולכלי־קשת (מ. מונגוצי, ג'מאסטרי, א. אניוס, א. ריקדרו)

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – כספים
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 עיתונות במוקד – עם יצחק אלון
13.05 תוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 שירים של אז ועכשיו
15.05 צאו מזה – עם מירב גרי
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – מגזין
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
21.00 אולפן לילה – עם מני פאר. שידור מהטלוויזיה
22.05 עיתונות במוקד (ש.ח.)
23.05 דיון בעקבות "אולפן לילה"

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עוד חדשות ואורח עם דליה יאירי
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 מה אתה אומר – עם עירנה פאר
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 אחד על אחד – ספורט
23.05 כל היום
01.05 לתוך הלילה – עם אבישי פלחי

רשת ג'

06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חדש, חריש ומחודש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 מקום בצמרת – מצעד הפזמונים הישראליים
21.05 אמצע הדרך
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 ערב כחול עמוק – עם עופר נחשון

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – סוריה המודרנית. מרצה ד"ר יוסי אולמרט
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם שלום קיטל
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם גדעון רייכר
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 צער וחצי – כדורסל בשידור חי עם אלי ישראלי ואיתן גרין
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.15 ציפורי לילה משוחחות – עם גדעון רייכר
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 התרוממות – שירים
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 לילה טוב – עם לילך ברנע

שני רדיו 27.2

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 בוקר שני – בטהובן ותוספות
10.20 אנחנו במזרח התיכון – י. חסון: אחרי שהאהבה... (ירון חסון גיטרה); פ. בן חיים: קונצ'רטו לכינור (י. פרלמן/ התז' הפיל. הישראלית ז. מהטה); צ. פליישר: נערה ושמה לימונרו (התז. הסימפ. י־ם רשה"ש ש.ר. ריקליס); א. פרג'ון: תמונות בחלון המצוייר (להקת בוסתן)
11.05 כלי־נקישה ותוספות – א. קופל: טוקטה לכלי־נקישה (רואו ספרי); ר. סיירה: תפילות (שרה סטוריסופרן/ ג'יימס ווד – כלי־נקישה); בריק/ ואדיוזו: הנה היום הגשום (מילט ג'אקסון – ויברפון, עם רביעייתו)
13.00 אמני השבוע – הויולנית טביאה צימרמן – שניטקה: קונצ'רטו לויולה ולתז. (עם תז. רשה"ש שלון); קופיטמן: קנטוס 5 מס' 5 לויולה ולתז. (עם תז. רשה"ש, שלון); סטרבינסקי: אלגיה לויולה סולו
14.06 הדרן
15.00 מחזורי יצירות – בטהובן: סונטה מס' 3, אופוס 2 מס' 3
16.00 מוסיקה עתיקה – בהקלטות

משה נגבי. רשת ב', 19.05

חדשות – מזמורי האכסטזה של הילדגרד מבינגן (המאה ה־12)
17.00 אתנחתא – שידור חי מאולם הנרי קראון בירושלים – נועם בוכמן – חליל, דורון סלומון – גיטרה, ריצ'רד אסיאס – ויולה, אירית אסיאס – צ'לו; שוברט/ מטייגנה: רביעייה לחליל, גיטרה ויולה וצ'לו; שולמית רן: רוח קדים לחליל סולו; מ. פונסה: סונטה לגיטרה; שוברט: 10 מחולות לחליל וגיטרה ד. 365; רוסל: שלישיה לחליל ויולה וצ'לו אופוס 40; וילה לובוס: שריקת הסילון לחליל וצ'לו
19.00 קשת של צלילים
20.05 קונצרט ערבית – לה פטינה תז. פילדלפיה – י. אורמנדי
21.00 עניין של הסכמה – מינימאל אקספרמינימאל: פ. גלאס – רביעיית כלי קשת מס' 5 (1991) קרונוס; ב.א. צימרמן: אנכירידיון, קטעים קטנים לפסנתר (49/52) (הפסנתרן ברנהארד וומבאך); א. שנברג: מתוך ספר הגנים התלויים (ס. גיאורגה) 1908 (הסופראנו ג'ולי קאופמן והפסנתרן ארווין גייג); ק. שטוקהאוזן: מיקרופוני 2 למקהלה מודולאטורים ואורגן המונד (1965) (אנסמבל כלי וקולי בהדרכת הרברט שרנוס); ג'והן פרסן: וכו' לששה סולנים (1986/7) (אנסמבל ציקארה)
23.00 רק ג'אז – המתופף פול מוסיאן בברוזוזי – דייב ליבמן – סקסופון, גיל אבנס – קלידים ספור הערבים

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – דיני עבודה
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 חיים – מגזין לענייני משפחה
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 שירים של פעם
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – על אמנות חוץ בנוסריה, עם גיל אלון
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
21.00 אומר בשבחין – פרקי חזנות ופיוטים בנוסח מזרחי
22.05 פתוח – מומחים מייעצים (ש.ח.)
23.05 שירים עבריים

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות מוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
09.05 מה היה לנו – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ
16.05 צבע הכסף – עם ענת דווידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה
19.05 דין ודברים – מגזין בענייני משפט עם משה נגבי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.15 משחקי לילה – עם זאב ענר
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום (המשך)
01.05 לתוך הלילה – עם יוסי סיאס

רשת ג'

06.05 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חדש, חריש ומחודש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.05 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 רוק בישראל
19.05 מגיש אורח
20.05 שעה אישית – עם שמעון פרנס
21.05 כותל המזרח / תחנה מרכזית
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 קצת אחרת – עם אורלי מורג

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – הפיסיקה והמטפיסיקה של דקארט. מרצה ד"ר יובל שטייניץ
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם אריה מליניאק
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שלום באופק – שיחות על חינוך, מלחמה ושלום
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 ציפור הנפש – מגזין פסיכולוגיה
21.05 שבוע דוב – עם רובי לנץ
22.05 ויטמינים – מוסיקה בריאה עם דני קרמל
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.10 ציפורי לילה – עם גיל קופטש
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 התרוממות – שירים בכיף
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם גידי שטרן
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור דהאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

שלישי רדיו 28.2

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – ביבר: סונטה מס' 4 מתוך קובץ סונטות לכנור סולו (לונדון ברוק, א. דייברט – כנור ג'. עונב); י.ס. באך: קנטטה מס' 82 די לי (ו. שארפ – בס, ג'אברנר – אבוב, סולני באך האמריקאים ג. תומס); היידן: רביעייה מס' 6 ברה מג'ור הוב. 11 לחליל כנור ויולה, וצ'לו (ב. קאוקו/ ס. קאוקו/ פ. פרננדז/ י. קאוקו); בטהובן: סונטה לפסנתר מס' 12 בלה במול מג'ור אופ. 26 וא. ברנדל; שוברט: סימפוניה מס' 5 (הנובר באנד/ ר. גודמן); ברליוז: לילות קיץ אופ. 7 (ו'. ואן רס' בריטון/ ז'פ. קולאר – פסנתר); אלגר: וריאציות אניגמה, אופ. 36, על נושא מקורי (הסימפ. העיר ברמינגהם/ ס. ראטל)
12.00 קלאסיקל – מוכר וחביב – רספיגי: הצפרים (תז. הקמרית אורפאוס); ליסט: קונצ'רטו מס' 1 במי במול מג'ור לפסנתר ולתז. (סולן: עמנואל אקס); פורה: דולי אופוס 56 התז. הסימפ. של בוסטון (ומנצח: סייג'י אוזאווה)
13.00 אמני השבוע – הויולנית טביאה צימרמן: שוסטקוביץ': סונטה

מנחם פרי. רשת ג', 09.05

אופוס 147 לויולה ולפסנתר (עם הרטמוט הל); בריטן: לקרימה – הארות על שיר של ג'ון דאולנד לויולה ולפסנתר אופוס 48 (עם הרטמוט הל); ברוך: שלושה קטעים לויולה ולפסנתר מתוך אופ. 83 (עם הרטמוט הל)
14.06 הדרן – מוסיקה עממית מקרוב ומרחוק – שירים ופזמונים ברוח עממית
15.00 מאולפן ההקלטות – ויקטור רוזנבאום – פסנתר: מוצארט: פנטסיה ברו מינור ק. 475; שוברט: פנטסית הנודד אופ. 15; ברהמס: שש קטעים אופ. 116; ג'ון הייס: 4 קטעים קצרים
16.00 הקונצרט שלי – עם נילי עוז (מנהלת פרוייקט פעולות אמנות, ערד)
18.00 תקליטורים חדשים – במרכז התוכנית – מהדורת ברונו ולטר: מאהלר: סימפוניה מס' 9 (תז. סימפ. קולומביה/ ברונו ולטר)
20.05 מאולמי הקונצרטים בעולם – מעונת הקונצרטים 94/5 של אגוד השדור האירופי בריסל 16.5.94 התז' הפילהרמונית של רדיו בלגיה – א. ראהברי – ה. סוגה: סימפוניה מס' 3; ק. גויוורטס: סונטה לי־2 פסנתרים א. ספינט ויאן מישאל ברטוק קונצ'רטו לתז'
22.00 מעברים – מסע בצלילים – הרכבים לא שגרתיים וזרמי מוסיקה בהתהוות יחד עם ג'אז ומוסיקה קלאסית
23.57 בימת שיר – יוסף שרון – ספור איטי

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – חוקי בנייה
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 ארץ מולדת – עם רות בקי
13.00 תוכניות באנגלית וצרפתית
14.05 מספר הסיפורים
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – ספורטרבות עם אייל מגר
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
21.00 ברכי נפשי – פרקי חזנות
22.05 מושגים – המלנכוליה שוב באופנה, עם פרופ' מיכאל הר (ש.ח.)
23.05 שירים עבריים

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
09.05 מה היה לנו שם – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דווידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 שעת חבה – עם מיכאל מירו
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 אתוז החסימה – דברים שלא הגיעו לכותרות
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום – המשך
01.05 מועדון הלילה השלישי – עם יובב כץ

רשת ג'

06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חדש, חריש ומחודש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 מצעד הפזמונים הלועזיים – עם עופר נחשון
21.05 כותל המזרח
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 חולם בהקיץ

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – תפיסת האדם באידיאולוגיה הנאצית. מרצה פרופ' צבי בכרך
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם איתן ליפשיץ
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 פרקליטי F.M – מגזין גלי צה"ל לענייני משפט
21.05 שבוע דוב – עם רובי לנץ
22.05 ויטמינים – מוסיקה בריאה עם דני קרמל
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.15 ציפורי לילה – עם אורי לוטן
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 התרוממות – שירים שכיף לשמוע
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור דהאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

רביעי רדיו 1.3

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – ס. פרנק: סונטה לצ'לו ולפסנתר בלה מז'ור (מ. מייסקי – צ'לו ומ. ארגריך – פסנתר); דבוז'אק: סימפוניה מס' 9 במי מינור אופ. 95 מן העולם החדש, התז. הפילה. של וינה בנצוח: קיריל קונדרשין; מוצארט: קונצ'רטו לחליל נבל ותז' בדו מז'ור ק. 299 (ק. הינץ צלר – חליל, ניקנור זבלטה נבל והתז' הפילה. של ברלין א. מרצנרורפר); שוברט: סמפוניה מס' 4 בדו מינור הטראגית והתז' הפילה. של ברלין בנצוח – ל. מאזל); מ.ר. פייה: המוסיקה לבלט הכובע משולש הקצות (ו. דה לוס אנג'לס סופרן ותז' פילהרמוניה בנצוחו של רפאל פרובק דה בורחוס)
12.00 קלאסיקל – ג'ז קלסי – עם הכנר י. פרלמן, והפסנתרן א. פיטרסון ושלישית הג'ז שלו, נגן הסקסופון זוט סימס ותזמורתו עם תזמורתו של קאונט בייסי והכנרים יהודי מנוחין וסטאפן גרפלי ולהקת ג'ז
13.00 אמני השבוע – הויולנית טביאה צימרמן – מוצרט: דיברטימנטו במי במול מז'ור לכינור, לויולה

אלי ישראלי. גל"צ, 20.30

ולצ'לו קכל 563 ועם גיל שרון וולפגנג לאופר – מהקלטה מכפר בלום); הינדמית: קונצ'רטו על שירי עם עתיקים לויולה ולתז. קטנה (עם תזמ. רדיו בווריה, שלון); ברטוק: אדג'ו ואלגרו מתוך הקונצ'רטו לויולה ולתז. (עם תז'. הסימפ. של רדיו בווריה, שלון)
14.06 הדרן – קולות וצלילים בעקבות הזמן
15.00 מפתחות – כרטיס ביקור: בנדיקט מייסון – משתתפים: רביעיית אורדיטי, הסופראנו קריסטין ויטלסי אנסמבל מודרן בניצוחו של אינגו מצמאכר, הסינפונייטה הלונדונית בנצוח של דייגו מאסון
16.00 בבקשתך – מאהלר: סימפוניה מס' 3 ברה מינור (כ. לודביג, אמני המקהלה של ניו יורק, מקהלת הנערים של ברוקלין והתז. הפילהרמ. של ניו יורק ל. ברנשטיין)
18.00 צלילים בין ערביים
20.05 מאולמי הקונצרטים שלנו – הנדל – משיח אורטוריה (הקלטה מקונצרט שהיה במסגרת לולורגיע '95) מנצח: ר. צבלי, סיוון רותם – סופראן, א. גראף – מצו סופראן, א. גראף – מצו סופראן, מ. שפר – טנור, ת. המברגר – באריטון, מקה. המוטטים ממינכן
23.00 דור הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות – מוצארט: נישואי פיגרו חלק א': סולנים: מקה' ותז. פסטיבל גליינבורן/ טריו גואי/ הקלטה: לונדון, ינואר 1955)

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – דיני אישות
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 תעשייה – מגזין
13.05 תוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 צימוקים ושקדים – מבחר שירים ביידיש
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – עם איציק ויינגרטן
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שיעור עם הרב מרדכי אלון
21.35 שירים חסידיים
22.05 מילים שמנסות לגעת – "מילים שבחרתי בשירה ובפרוזה", עם רות אלמוג
23.05 שירים עבריים

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם יובב כץ
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
09.05 מה היה לנו שם – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דווידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 שירים עבריים
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 הערכת מצב – ניתוח ענייני חדשות מרכזיים
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום
01.05 לתוך הלילה – עם חיים אידור

רשת ג'

06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חדש, חריש ומחודש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 יש התחלה
19.05 מגיש אורח
20.05 שעה אישית
21.05 כותל המזרח
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 לילות משי לבן – עם מנחם פרי

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – בעיית היסודות של המתמטיקה. מרצה ד"ר ארנון אברון
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם מתי גולן
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 מעבר לאופק – מוסף לצבא ולביטחון
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 צער וחצי – כדורסל בשידור חי עם אלי ישראלי ואיתן גרין
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.15 ציפורי לילה – עם חיים שוסטר
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 התרוממות – שירים בכיף
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם גידי שטרן
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור דהאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

חמישי רדיו 2.3

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
08.05 שחרית מוסיקלית – ד' אינדי: חמישיית פסנתר בלה מינור אופ. 7 (נגני קנטילנה)
09.05 קונצרט בוקר – באך: הריעו החצוצרות קנטטה מס' 214 (סולנים, מקה. ותז. של העידן הנאור ג. סטב לאונרדו); מוצרט: קונצ'רטו מס. 3 בסול מג'ור ק. 216 (פ. צוקרמן – כנור והקמרית סטיפול); פ. האס: חמישייה לכלי נשיפה אופ. 10 (חמישיית אאולוס); בוקריני: חמישייה בפה מג'ור, לכלי־קשת (אנסמבל 415); שוברט: מיסה בסול מג'ור ד. 167 (סולנים, מקה. ותזמ. אטלנטה/ ר. שו); ראוול: קונצ'רטו לפסנתר – יד שמאל (ז'. פ. קולאר/ תז' צרפת/ ל. מאזל); דבוז'אק: סימפוניה מס. 8 בסול מג'ור (תז' הקונסרט של קוובק/ ר. ארמנאן)
11.57 בימת שיר – מבחר חורף '95
12.00 שעתיים בצהריים עם גדעון הוד – תוכנית של פרקי מוסיקה מוכרים וחידון נושא פרסים
14.06 הדרן – צלילים וקולות בעקבות הזמן
15.00 הקול פתוח – מגזין קול המוסיקה לתרבות ולאמנות

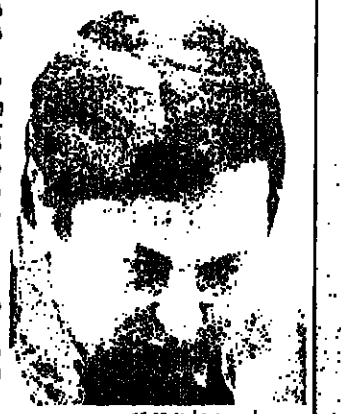
גדעון לבארי. גל"צ, 15.05

16.00 אנסמבל – קרל לווה: שני שירים, הדייג־הרוזן ארבשטיין (וו. הולזוג – טנור/ אורטנר – פסנתר); שוברט: שלישיית פסנתר בסי במול מג'ור אופ. 99 (ס. לובין/ ס. ריצ'י/ מ. לוצקה); מוצארט: רג'ינה צ'לי ק. 127 (פ. קולה המקה. הקאמ. מקלן/ קולגיום קרטוזיאנום פ. נוימן); דבוז'אק: שישיית מיתרים אופ. 48 (אנסמבל רפאל); י. היידן: פנטסיה ברו מינור (נתן ברנר); שופן: בלדה מס. 4 אופ. 52 (נתן ברנר – פסנתר)
18.00 תקליטורים חדשים – במרכז התוכנית: ווינטון מרסאליס – חצוצרה – סולן עם התזמורת הקאמ. האנגלית/ ריימונד לפארד: היידן: קונצ'רטו במי במול מז'ור; ל. מוצארט: קונצ'רטו ברה מז'ור; הומל: קונצ'רטו במי מז'ור הקונצרט האנגלי בניצוח טרבור פינוק; טלמאן: פתיחה – סויטה ברה מז'ור
20.05 מאולפן ההקלטות – רונכרס מיום – כנור, רימה קמינקובסקי – כנור – יובל קמינקובסקי – ויולה יורם אלפרון – צ'לו. סמרטיני: רביעיית כלי קשת מס. 5 במי במול מז'ור; בוקריני: שלישייה בסול מז'ור לשני כנורות וצ'לו; מייר ושון שלישייה במי במול מז'ור לשני כנורות וצ'לו
21.00 ענגים, חגיגות, סירנות – ומירה לוצקי ושלמה ישראלי מארחים יוצרות ויוצרים
23.00 ממדף התקליטייה (ש.ש.)

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – רשות מבצעת
09.30 עמדה – עם יעל צדוק
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 קתדראות
13.00 תוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 ארץ ועם – פולקלור
15.05 מי ישן (ש.ח.)
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות בצרפתית ובאנגלית
17.05 קול האמנויות
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
21.00 סולם הזמירות
23.05 סיפורי סבתא – סיפורי מקור קצרים ומוסיקה קלאסית קלה

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דווידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם זוהר בהלול
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 מגלגלים כספים
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 בהגשה אישית – עם נאוה נגר־כהן
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
01.15 שנינו ביחד וכל אחד לחוד – עם יובב כץ
02.05 לילה חי מאוד – עם אמנון פאר

רשת ג'

06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חדש, חריש ומחודש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 קולבו – עם מנחם גרנית
20.05 שעה אישית – עם מנחם גרנית
21.05 כותל המזרח – עם איציק ג'והן
22.05 שיר לאחותי – עם איציק ג'והן
23.05 בדרך אל הפאב

גלי צה"ל

05.02 בוקר טוב צה"ל
06.00 אוניברסיטה משודרת – ספיריטואליזם ויהדות. מרצה ד"ר אבי ויינרוט
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם גיא זוהר
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם גדעון לבארי
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.30 הרשא של השכן – סקירת מקומונים עם רודו דיין
18.45 חמש עשרה קטנות – צבא וביטחון
19.00 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 דרך הרגליים – מגזין ארץ ישראל
21.05 שבוע דוב – עם רובי לנץ
22.05 ויטמינים – מוסיקה בריאה עם דני קרמל
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.10 ציפורי לילה – עם דורון נשר
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ

07.05 מרינה בדרך – עם נועה ירון
09.05 התרוממות – שירים בכיף
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
15.05 יואב קוטנר ממשיך לנסוע
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור דהאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

גיליון מס' 119, יום חמישי, י"ט באלול ת

[illegible]

עודד ליפשיץ חושף את הבלוף הגדול של משרד האוצר

הברחות

ירון אליוסף בילה סופשבוע מגומס במיוחד עם הזרע המומשה של משרד החקלאות

יהלומים

אמוץ עשהאל מגלה איך יצואני היהלומים של רוסיה עוקפים את קרטל דה־בירס

מוסיקה

עדי עליה מסכמת את העשור המוליקוטי ...

[illegible]

אברהם טמקין מבכה את קריסת המעמד הבינוני של מקסיקו

"חיפשתי מקום שיהיה בו הכל
שיהיה לא רחוק, ורצוי שגם זול..."

"ומצאתי!
שעה מבאר שבע,
ירושלים ותל אביב
מצאתי מקום ממש חביב -
הגעתי לנגבה, ובאמת יש הכל
מוזיאון וסוסים וגם מה לקנות
ומעיינות מרפא לנקות את הראש."

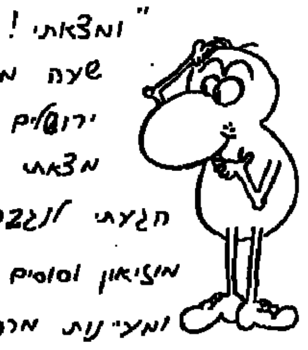

בגדי נגבה

חנות המפעל קבוץ נגבה
טל: 744792 - 07

פתוח ברציפות

א.ב.ה מ 7.00 עד 16.00
ג.ד מ 7.00 עד 19.00
ו מ 7.00 עד 14.00
שבת מ 10.00 עד 18.00

המוזיאון והפנות - נגבה

07-744312-799
07-744879
07-744305

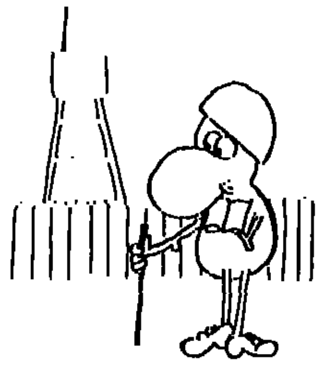

לינה כפרית בקבוץ נגבה

קיבוץ נגבה מיקוד. 79408
טל. 07-744799 בערב. 07-744810
פקס. 07-744305 עבור תיירות

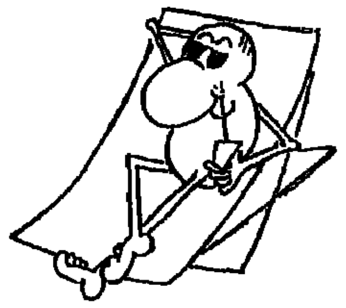

חמי יואב

מרחצאות מים טרמו מינרליים

קיבוץ שדה-יואב ד.נ. לכיש דרום 79830
טל. 07-722184 ,8/6 פקס. 07-723308

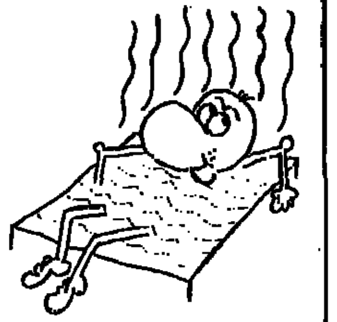

קוסמטיקה

טלפון 07 744321

פנסיון לסוסים ושיעורי רכיבה

טלפון 07 744813

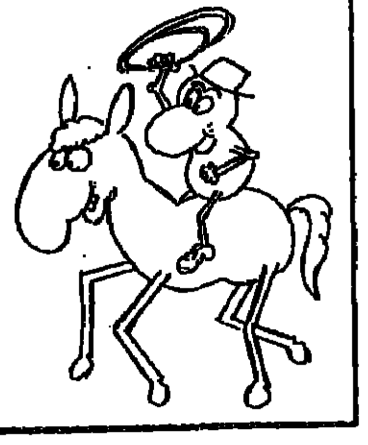

רפלקסולוגיה

טלפון 07 744925

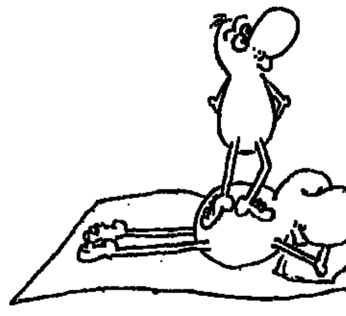

CG
צ.ל.פ-גל
קיבוץ נגבה ד.נ. שדות נגב, מיקוד 79408
טל. 744793, 744995 07 פקס. 07-722419

קיבוץ נגבה -
זה המקום בשבילי!

״חיפשתי מקום שהיה בו הכל
שיהיה לא רחוק, ורצוי שגם זול...״

בגדי נגבה

מסדרונות הכוח

כוחו של מיעוט

בשבועות האחרונים ניכרת פעילות גוברת של משרד ראש הממשלה בקרב המגזר הלא יהודי. מנכ"ל המשרד, צבי אלדרוטי, הודיע בשבוע שעבר על פתיחת שלוחה בנצרת, במטרה לפקח על הפרויקטים שיזם המשרד בצפון, ובמיוחד – התוכנית לבצע "מתיחת פנים" ל־25 יישובים ערביים ודרוזיים. בפרויקט זה נכללת הכנת תוכנית אב ותוכניות מתאר ובניין עיר חדשות, והוא מהווה שלב ראשון בתוכנית כוללת להשקעה ולשיפור מהותי ביישובים הללו.

אז מה קרה שעינו של משרד ראש הממשלה פוזלת לעבר מגזר המיעוטים? למה הם זוכים פתאום, אחרי שנות אלף של הזנחה, להתעניינות מרופדת בכסף?

התשובה, כמו תמיד, היא: אינטרס. הבחירות בשער, והקול הערבי והדרוזי טוב בדיוק כמו היהודי. מדובר אמנם רק ב־13־14 אחוז מכלל הבוחרים, אך רבין רואה בהם נתח אלקטורלי נאה וחשוב במיוחד.

צבי אלדרוטי. פוזל לכיוון הערבים

פרופ' אברהם דיסקין, מומחה לבחירות מהפקולטה למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים, אומר כי חשיבות המגזר הזה נעוצה בשיטת הבחירות החדשה. ייתכן שרבין אומר לעצמו: אין לי סיכוי לכבוש את המרכז בבחירות הכלליות, אך יש סיכוי שאבחר ראשון בבחירות הישירות. אז אשכנע את החרדים, את דוד לוי, את הרוסים ואת הדרך השלישית להצטרף אלי בדרך למשכן הנשיא. בתרחיש כזה יש חשיבות רבה לבוחרים הלא־יהודים – כפי שהם מוגדרים עתה בשפת הפוליטיקלי־קורקט – שעשויים להבטיח לרבין קדנציה נוספת בראשות הממשלה.

אבל רבין יודע שהקולות הנכספים האלה, למרות נטייתם הפוליטית הטבעית, לא בטוחים בכיס. מאז עליית הליכוד בשנת 77', אומר דיסקין, ניכרת ירידה בהשתתפות הלא־יהודים בבחירות. עד אותה שנה, שיעור ההשתתפות היה גבוה מאוד – בסביבות ה־90 אחוז. בבחירות האחרונות הגיע השיעור לכ־70 אחוז בלבד. שיעור ההשתתפות של כלל האוכלוסייה עמד על 80 אחוז. דיסקין תולה את הסיבה לירידה בהרגשת ניכור וייאוש ובתחושה שתוצאות הבחירות ממילא לא ישפיעו על חיי היום־יום.

לרבין חשוב להביא את הבוחרים האלה לקלפי. בבחירות הבאות יצטרך כל בוחר לשלשל שני פתקים: אחד עבור ראש הממשלה ואחד עבור המפלגה. אם יצליח להביא לשינוי ניכר בחיי היישובים הללו, אולי ישוכנעו תושביהם: א) להגיע לקלפי, ב) להצביע עבור רבין אישית.

אליסה אודנהיימר

גם על זה רבין יצטרך להחליט

מתחילת הקדנציה מנסה ממשלת רבין, בחוסר הצלחה, לסיים מו"מ מייגע ולחתום על הסכם. כבר שנתיים שהמגעים מתנהלים תוך עליות ומורדות, ובכל פעם שנדמה כי הנה־הנה העניין נסגר, מתגלע ברוך חדש. פעם, ממש רגע לפני החתימה, האוכלוסייה הדתית גילתה התנגדות למסירת השטח, והעסקה התפוצצה. בפעם אחרת, שוב כשהעט כבר היה נכון בידי החותמים, הציב הצד השני תנאים נוספים.

לא, לא מדובר בהסכם עם סוריה. גם לא בהסכם עם הפלסטינים. מדובר במו"מ הארכני שמנהלת הממשלה עם אינטל, חברה בינלאומית לייצור שבבים שביקשה מענק לבניית מפעל בעלות של מיליארד דולר בהר חוצבים שבירושלים. שווי המענק: 38 אחוז מההשקעה. לאחר דיונים ממושכים הסכימה הממשלה לתנאים, אבל אז צצה עיריית ירושלים והביעה התנגדות בשמם של תושבים חרדים שחפצו בקרקע. העסקה טורפדה, גם לשמחתם של כמה פקידים באוצר.

אינטל לא ויתרה. היא ערכה שינוי גיאוגרפי, וביקשה להקים את המפעל באזור קריית גת, שהוכרז לא מכבר כאזור פיתוח א'. העלות החדשה: מיליארד וחצי שקל. גם הפעם הסכימה הממשלה לתת מענק, בתנאי שהוא יתפרס על פני עשר שנים.

לפני שבוע, כשנדמה היה שהצדדים הגיעו אל המנוחה ואל ההסכמה, התעוררה בעיה חדשה. אינטל שיגרה מכתב לממשלה, ובו פירוט תנאיה להשקעה. פקידי האוצר נבהלו, וקבעו שיש חריגות בתנאים. הם הלכו לארכיון ושלפו מכתב בן שנתיים, שעליו חתומים המנכ"לים לשעבר של האוצר והתמ"ס, אהרן פוגל ונתי שרוני. במכתב, טוענים הפקידים, כבר נדחו התנאים שאינטל מנסה להשיג עכשיו – כמו תעסוקה, התקשרויות וכו'.

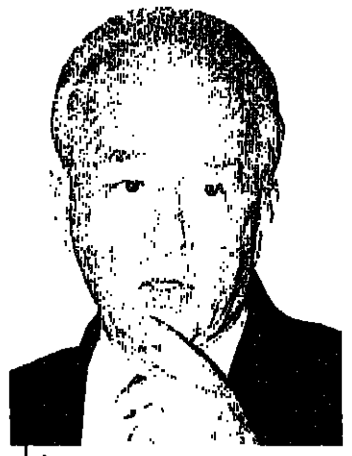
רבין. בסוף כל החברות מגיעות אליו

בתמ"ס, לעומת זאת, טוענים שפוגל ושרוני לא דחו את ההשקעה, ושכבר לפני שנתיים נענתה הממשלה בחיוב לבקשות של אינטל.

כרגיל, בסופו של עניין רבין יצטרך להכריע. זה יקרה בימים הקרובים, אגב דיון בינו לבין אברהם שוחט ומיכה חריש על הסיוע להשקעות גדולות. כולם רוצים פרויקטים גדולים של יזמים ופירמות זרות. כולם רוצים לתת מענקים. אבל כסף אין. לכן צריך לקבל החלטות. כבר לפני כמה ימים הודיעו האוצר והתמ"ס שהתנאים שיינתנו לפרויקטים הגדולים ישתנו. מה יהיו אותם שינויים? עדיין לא הוחלט.

באוצר רוצים שינויים בסגנון אינטל. כלומר מענקים פרוסים לאורך זמן, עם אמות מידה קשוחות להשקעה. בתמ"ס, לעומת זאת, מדברים על שינויים טכניים.

ובינתיים ממשיך מרכז ההשקעות לנסות להוכיח שהוא לא סתם מנגנון להעברת כספים לכל מיני פרויקטים חסרי תוחלת. זה כמה חודשים שהמרכז עוסק בשקט בנסיון להתחקות אחרי פרויקטים שלא הגיעו לידי מימוש. מדובר בהרבה כסף. הכסף הזה לא יפתור את בעיית התקציב של המרכז – אשר לא יראה גרוש ממה שיוחזר או ייחסך – אבל הוא לבטח ישפר את תדמיתו.

אברהם טפקין

עם קצת עזרה מידידים

איך נפלו עוזרים פרלמנטריים מנוסים ומשופשפים קורבן להפכפכותם של הח"כים שלהם, ולמה פתאום נזכרו בכנסת שאפשר לעבוד גם בלי עוזרים?

זה כמה חודשים שהעוזרים הפרלמנטריים נאבקים על שיפור תנאי שכרם. חלקם הגדול עובד יותר משלושת הימים שנקבעו כימי העבודה של הכנסת, וגם בימים המוסכמים נמשכות שעות העבודה שלהם מעבר למה שמקובל במשק.

הח"כים – היודעים שבלי עוזרים טובים הם יכולים לשכוח מהקדנציה הבאה – סייעו ליו"ר ועד העוזרים, ארז גוטמן, להקים ועדה לבדיקת תנאי שכרם. ישבו בה ח"כ מאיר שטרית וח"כ רפי אלול, והם המליצו שעבודת העוזרים תהיה מעתה שוות ערך לחמישה ימי עבודה בשבוע. המשמעות: הקפצת שכרם מ־2,000 ל־6,000 שקל ברוטו. הבכירים אף יגיעו ל־8,000 שקל.

אבל זו אינה הקבוצה היחידה במסדרונות הכנסת שממתינה להעלאת שכרה. בשנתיים האחרונות, לפי הנתונים של לשכת יו"ר הכנסת, עלתה תפוקת עבודתו של ח"כ ב־70 אחוז. התפוקה הזו יוצרת לחץ עבודה עצום על עובדי הכנסת, שדורשים לתרגם אותו לכסף. אך מתברר שלא כל מי שקרוב לצלחת נהנה. המו"מ בין העובדים ליו"ר הכנסת, שבח וייס, תקוע זה קרוב לשנתיים.

בני בגין. מסתפק במשיבון

לפני שבוע דאג מישהו להדליף את פרטי ההמלצה לגבי שכר העוזרים, וגם הזכיר את נכונותה של ועדת הכנסת לקבל אותה. העוזרים היו מאושרים, אך לא לזמן רב. ההדלפה השיגה את מטרתה, ועובדי הכנסת הודיעו כי בכוונתם לשבש את תחילת מושב החורף אם גם תביעותיהם לא ייענו.

לפתע התברר לעוזרים, שרוב חברי הוועדה בעצם אינם תומכים בהמלצות שטרית ואלול. ההתנגדות תורצה, בין השאר, בחשש שהעלאת שכר העוזרים תאלץ את הכנסת להעלות גם את זה של שאר העובדים. "זה ישבש את סדרי העבודה של הבית הזה", אמר וייס. "זה עלול לגרור פריצות שכר בתחומים אחרים", הצהירו ח"כים שרק לפני חודשיים העלו את שכרם שלהם ב־33 אחוז.

בכלל, וייס חושב שאפשר להסתדר מצוין בלי עוזרים. והראיה: לו עצמו אין עוזר פרלמנטרי. אך הוא שכח להזכיר שיש לו לשכה שלמה עם מזכירות ועוזרים בתוקף תפקידו כיו"ר הכנסת. גם ח"כ בני בגין ערך ניתוח עיסוקים במשרדו, והגיע למסקנה שאפשר להסתדר בלי עוזרים. מי שמתקשר למשרדו נענה על ידי משיבון. אך גם כאן נשכח דבר מה: בגין נחשב לאחד הח"כים הפחות פעילים.

בינתיים נשארים העוזרים ועובדי הכנסת כשאפילו חצי תאוותם לא בידם. ומי שנהנה מתרגיל ההדלפה ומאמין שהעניין נסגר, צריך לדעת: אם שתי הקבוצות הללו יחברו זו לזו – הכנסת תהיה סגורה.

שלמה דרור

כוננות אדומה בביטוח הלאומי

ח"כ יוסף ונונו הציע לפני שבועיים לקצץ בהשתתפות הממשלה בתשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי ולמס הבריאות. בדרך זו, הוא אומר, ייחסכו שבעה מיליארד שקל, שאותם תוכל הממשלה להשקיע במשרדים החברתיים. לפי ונונו, השתתפות הממשלה בתשלומים אלה נועדה להקטין עלויות עבודה, אך באזורים שרמת התעסוקה בהם גבוהה אין בה צורך, ובאזורים מוכי אבטלה ממילא אין לה השפעה.

האמנם? במוסד לביטוח לאומי הרימו גבה. אם תמומש הצעתו של ונונו, אומרים שם, אולי תזכה עיירה מוכת אבטלה כמו ירוחם לעדנה, אבל עשרות מפעלים ינטשו את אזור המרכז וייצרו מוקדי אבטלה חדשים. כאשר מדברים במספרים, ולא באחוזים, יש יותר מובטלים באזור המרכז; כעת חוששים במוסד, שאם תתקבל עלולה הצעת ונונו לשנות גם את האחוזים.

בנוסף, אומרים אנשי הביטוח הלאומי, אין כל זיקה בין מקום פעולתו של המעסיק לבין מקום מגוריו של העובד. תושב דימונה העובד בבאר שבע עלול לאבד את משרתו אם יוחלט כי באר שבע, שאין בה מוקד אבטלה, אינה זכאית לסיוע ובשל כך ייסגר המפעל בו הוא מועסק; חברות גדולות פרוסות בכל הארץ, ועובדיהן מגיעים גם ממקומות מרוחקים.

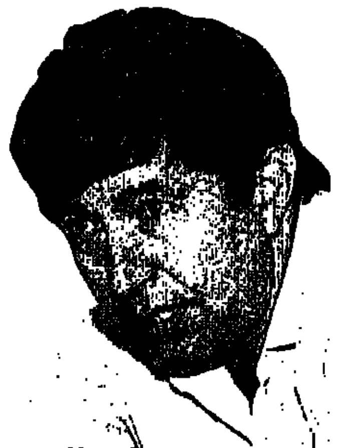
יוסי ונונו. "תגובה היסטרית"

מן המסקנה המתבקשת לא עולה כל תמיהה: ח"כ ונונו, כמו ח"כים רבים אחרים, לא ממש טרח לבדוק עד הסוף.

מן השאלה המתבקשת עולה גם עולה תמיהה: מדוע מתעקשים אנשי הביטוח הלאומי להילחם בהצעה שאנשי המקצוע ממילא יפסלו אותה על הסף?

"אנחנו מכירים את התהליך", עונים במוסד. "אחרי ששר האוצר ידחה את ההצעה, ונונו יעלה אותה כהצעת חוק, כהצעה לסדר וכהצעה לכל דבר; רק כדי לקבל כותרות בעיתונים. בינתיים נצטרך לרוץ לוועדות ולהסביר מדוע ההצעה אינה ריאלית, כאילו שאין לנו דברים יותר חשובים לעשות. לכן אנחנו מנהלים כבר עכשיו את הקרב, לפני שזה יתפתח למלחמה כוללת".

ומה יש לונונו לומר על כך? "התגובה ההיסטרית של המוסד לביטוח לאומי מוכיחה שאני צודק. אין להם מה לדאוג מירידת הכנסה. לפי דעתי, המעסיקים צריכים לשלם את הכספים, ולא הממשלה".

שלמה דרור

מרי אזרחי או מרי אנטואנט

שביתת הרעב של אריק שרון התחילה בקול תרועה, והסתיימה בקול ענות חלושה. השביתה מול משרדו של רבין, שהחלה לאחר הפיגוע בקו 26 בירושלים, הוצגה כמחאה על מדיניות הממשלה. הוא ציפה שהיא תהיה תחילתו של מרי אזרחי. בדמיונו ראה מאות אלפים מצטרפים לשובתים. אבל הללו לא הגיעו. מספר התומכים שהתגודדו בגן הוורדים לא היה מספיק להכניס את שרון לשביעייה הראשונה של הליכוד.

שרון. הזמנה לסעודה מפסקת

גם לא ברור כמה מהנוכחים היו שותפים בפועל בשביתה. אחד הצעירים שהיה שם התקשה למנות את מספר שובתי הרעב, למרות שנראה כי אצבעות שתי ידיו יספיקו. את פתרון התעלומה מספקים מקורביו של יו"ר הליכוד, בנימין נתניהו. מתברר שהמרי כשל משום שבחוגו של היו"ר התייחסו למעשה כאל פוטש. הם חשדו ששרון קורא תיגר על מנהיגותו של נתניהו וחששו שהמהלך אכן יצליח. וכך הבהירו המקורבים לאנשי שלומם: לא צריך להפריע לשרון, אבל יש להימנע מביקורים – שלא לדבר על שיתוף פעולה.

מרי אזרחי או מרי אנטואנט, למקורבי ביבי זה לא משנה; להם ברור את ראשו של מי שרון רוצה להתיז.

לאנשי שרון, לעומת זאת, יש גרסה אחרת: 1. איש לא ביקש סיוע מהמפלגה. 2. למתנחלים הועבר מסר שכדאי להם לשמור על הכוחות והבריאות לימים גשומים באמת, כשהמאבקים יהיו נוקבים וקשים.

אז מתברר שאנשים, גם אם הם שייכים לימין הלוחם, מעדיפים לקבל הזמנה לארוחה מאשר הזמנה לסעודה מפסקת, וכך נותר שרון בבדידות כמעט מזהרת.

שלמה דרור

ישראטורס

בטרם יצאה לפגרת הקיץ התכנסה ועדת הכנסת וקיבלה החלטה חשובה: "במהלך הפגרה לא תורשינה הוועדות לקיים יותר מארבע ישיבות". יוצאות דופן היו ועדת חוץ ובטחון וועדת הכספים, שהורשו לקיים ישיבות ללא הגבלה. בדרך זו, קיווה שבח וייס, יוכלו חברי הבית ליהנות מחופשה של ממש.

הוועדות גילו משמעת מרשימה, ואכן יצאו לחופשה של ממש. רק דליה איציק, יו"ר ועדת החינוך, ידעה מתוקף תפקידה שהחופש הגדול מיועד לילדים בלבד. זה לא שאיציק וורקוהולית, אומרים בוועדה שניצלה עד תום את מספר הישיבות המותר לה (ארבע); היא רק יודעת ששנת הלימודים שהחלה לא מכבר חייבה את כינוס הוועדה פעם בפעם.

דליה איציק. זה לא שהיא וורקוהולית

להלן רוח ההתכנסויות של הוועדות האחרות:

ועדת הכלכלה קיימה שתי ישיבות. האחת היתה שירת הברבור של היו"ר היוצא, גדעון פת, והשנייה נכפתה על היו"ר הנכנס, צחי הנגבי, בשל דרישתה של לימור לבנת לדון בנושא חלב־הסיליקון.

וכאן תם הדוח. קצר? נכון.

אז מה עשו הח"כים בימי הפגרה? את התשובה ניתן למצוא בדרכוניהם הגדושים לעייפה. אז בקרוב ייגמר החופש? לא ולא. חלק ניכר מהנבחרים החליטו לנסוע לחו"ל גם בתקופת החגים, לקראת סוף הפגרה.

שלמה דרור

דיבידנד
עורכת: דורית שווה • עריכה: ספי שפר • גרפיקה: עדי חן, תמי קוביצקי, מיכל דולב • הפקה: נועה קיסנר • עורך אחראי: שלמה פוזן

בלילות הוא עומד מתחת לבניינים שלו, לראות איך האורות נדלקים

יצחק לין
צילומים: ג'רמי פלדמן

בגיל 17 נאלץ הנער משה פרץ לצאת לעבודה ומאז בנה בעשר אצבעות אימפריה בשווי 200 מיליון שקל. האיש שהקים את "פרץ בוני הנגב" מתרפק על מראם המופלא של הפיגומים, מסביר למה הוא לא תורם לפוליטיקאים, מגלה שהוא שואף להיות חבר כנסת ומסגיר את השיטה המיוחדת שעוזרת לו לזכות פעם אחר פעם במכרזים של משרד השיכון. לא אכפת לו לבנות במנהטן, אבל בערב הוא צריך לחזור הביתה, לשדרות

"יום אחד אני רואה את הפנים של אמא בפנימייה הדתית שלי בכפר הרוא"ה: 'משה עיניים שלי', היא אמרה, 'אני מצטערת, באתי לקחת אותך הביתה. אבא פוטר מהעבודה, המצב בבית לא טוב, אתה הבכור, אני מפחדת מה יקרה לאחים ולאחיות הקטנים שלך, אני צריכה שתעזור לי'. הייתי בקושי בן 17. עזבתי את החברים והלימודים ונסעתי עם אמא בחזרה הביתה באוטובוסים לשדרות. כבר למחרת התחלתי לעבוד ולפרנס כמעט לבד את כל המשפחה. מאז לא חזרתי ללמוד אפילו יום אחד. חבל, לא חבל, אני לא יודע. מה שאני כן יודע הוא שלא הפסקתי ללמוד לרגע, לבד, מהחיים. מה שאני הפקתי מהחיים האלה, האחרים לא יפיקו בשלוש אוניברסיטאות. עובדה".

עובדה בריבוע. כמה מבוגרי "שלוש אוניברסיטאות" הצליחו לעשות יותר מ־200 מיליון שקל בכסף ובציוד, כפי שעשה משה פרץ, המייסד של חברת הבנייה "פרץ בוני הנגב" ובעל המניות הראשי שלה, בתוך 20־25 שנה? והכל בעשר אצבעות. בעצם, אולי ב־40 אצבעות, אם מצרפים אליו גם את אחיו אליהו, אהרון ושמעון שנפטר בינתיים, ואולי אף כ־300 אצבעות, אם לכלול את כל האחיות, הילדים, הגיסים, החתנים והכלות. יותר מ־30 משכורות משלמת "פרץ בוני הנגב" לבני משפחת פרץ המורחבת, ואף אחת ממנה אינה פיקטיבית. כולם עובדים אשכרה. כולם גם יודעים כמה כל אחד מהם משתכר, מלבד משכורתו החשאית של משה, המנכ"ל. "כל אחד מרוויח על פי כבודו ועל פי מעמדו", אומר פרץ. "מי שעובד יותר מקבל יותר. מה הגיוני מזה?"

וכולם, כולל הבנות ובעליהן והבנים ונשותיהם, מתגוררים בשדרות. לא עניין של מה בכך לשבט המונה ארבעה דורות ויותר ממאה נפש.

פרץ, מה כל כך מיוחד בשדרות?

"תראה בעצמך. מקום יפהפה".

יש עוד מקומות יפים בארץ.

"לי אתה לא צריך לספר את זה. אנחנו בונים בכל נקודה".

וילדיך הבוגרים לא גילו שום רצון לעזוב את שדרות?

"לא רק ילדי; גם ילדיהם של אחי ואחיותי נשארו כאן. כולנו כאן יחד".

מה טבעי יותר מרצונם של הצעירים להתגורר בנפרד, ללא אמא ואבא ודודים ובני דודים על הראש?

"טוב לנו יחד".

והגיסים? והחתנים? והכלות?

"גם להם טוב".

העלתם מכבש שכנוע?

"חס וחלילה, אבל המשפחתיות היא בראש מעיינינו".

למה רע בעיניך לגור באזור תל אביב, למשל, או בירושלים; אני מדבר על הארץ, לא על ניו יורק.

"לא רע. אבל החוקים הלא כתובים שלנו טוענים שמי שעוזב את שדרות אינו רשאי להמשיך ולעבוד בחברה המשפחתית".

■ ■ ■

וזה בדיוק העניין. משה פרץ צריך משפחה מסביבו. בחופש הגדול עבדו באתרי החברה 24 מילדי משפחת פרץ המורחבת, בני 6־12. כולם הרוויחו כסף שהופקד על שמם בחשבונות בנק מיוחדים. האיש המגלגל השנה מכירות בהיקף של 150־200 מיליון שקל – והמכירות ב־96' צפויות לשבור שיא: יותר מ־250 מיליון – רוצה לראות כל הזמן סביבו פרצופים מוכרים של בני משפחה. כל בוקר בשש מתקיימת במשרדי החברה בשדרות ישיבת שחרית שבה משתתפים כל האחים, הבנים, החתנים והגיסים. בראש השולחן יושב משה. לידו, במעמד של משקיף, אביהם דוד, לשעבר סוחר מצליח במרוקו. עד לא מזמן, היתה אם המשפחה, רבקה, מביאה מתבשיליה לישיבות המשפחתיות, וגם לאתרי הבנייה.

ומה עם חילוקי דעות?

פרץ: "אין לנו חילוקי דעות מהותיים".

בפורום של 10־20 אנשים אין מחלוקות?

"מי אמר שאין, אבל הכל מיושב ברוח טובה".

ומה קורה לרוח הטובה, כשעל השולחן מונחות שתי החלטות מנוגדות?

"מגיעים לפשרה".

ואם אין פשרה?

"יש פשרה".

לך אני לא צריך לומר, שבחיים לא תמיד יש פשרות.

"אז אני מתערב".

ומחליט?

"ומחליט".

במלים אחרות, עם כל הדמוקרטיה המשפחתית, אתה בכל זאת המנכ"ל.

"כמו בצבא. דיונים־דיונים, בסוף מישהו צריך לסגור עניין".

ולא אכפת לאחיך, ילדיך, ילדיהם, גיסיך וחתניך, שאתה הפוסק האחרון?

"אני האח הבכור ואני המנכ"ל".

איך זה שאיש מהם לא פרש בנסיים והקים חברה קבלנית מצליחה משלו?

"אני רואה שאני מדבר ומדבר ואתה בכלל מחטיא את הנקודה המרכזית: אנחנו ביחד. ב־יי־חד. היחד שלנו הוא כוח. אנחנו תמיד יחד. אנחנו הולכים לכל משימה עסקית ביחד ועוברים כל משבר משפחתי ב־יי־חד. ובחיים, כמו שאתה יודע, יש משברים. אצלנו כל ילד שגדל יודע שהוא לא לבד. לא רק שהוא מוקף באחים ובאחיות ובהורים ובסבא ובסבתא – יש לו גם משפחה מורחבת חמה, בלי עין הרע".

איך אתה מצליח לנהל חברה בשלווה אתה לא יכול להגיד מלה כי הוא אחיך, וההוא נשוי לבתך, ושני אלה הם ילדיה של אחותך.

"מי אמר שאני לא אומר?"

וזה לא משבש את המשפחתיות?

"הם יודעים שאינני מתעמר באיש. את העבודה צריך לעשות".

המשרדים התל אביביים שלכם ממוקמים בבית האחים שרבט, שלושה אחים קבלנים מעפולה, שנראה כי הם לא בדיוק מסתדרים ביניהם.

"חבל".

ורק בשבוע שעבר הסתיים בבית המשפט סכסוך עתיק יומין בין ארבעת האחים רויכמן בחדרה.

"כואב הלב".

זה מכניס מחשבות לראש?

"חס וחלילה. חס וחלילה. ברוך השם".

■ ■ ■

משה פרץ מחזיק קרוב ל־60 אחוז ממניות קבוצת החברות המשפחתיות הנושאות כולן את השם "פרץ בוני הנגב". שאר 40 האחוזים מחולקים לרסיסים קטנים בין בני המשפחה. החברה בונה דירות למגורים, הוסטלים ומבני תעשייה בכל הארץ, אבל המגרש הביתי שלה היה ונשאר בדרום הארץ: החל מאשדוד, דרך אשקלון ועד שדרות ובאר שבע. היא מעסיקה כ־250 פועלים יהודים, 450 פועלים זרים, בעיקר מרומניה, ורק עשרה פועלים מהשטחים, כולם ותיקים. פרץ בוני הנגב מעולם לא בנתה בשטחים, להוציא את בית החולים הפלסטיני בעזה.

למה?

לפרץ, חובש כיפה, איש מפלגת העבודה וחבר הלשכה שלה, אין תשובה מספקת. "לא יצא", הוא אומר, "ויש מספיק קבלנים שיעשו שם את העבודה בלעדי".

מוזר, אדם כמוך יפספס הזדמנויות עסקיות בקלות כזו?

"מה יש לי לחפש שם?"

עבודה, כסף.

"יש לי מזה בשפע, תודה לאל, גם בתחומי הקו הירוק".

עובדת היותך איש מפלגת העבודה תרמה להחלטה?

"אני מסביר לך, לא היתה שום החלטה. פשוט לא יצא".

וחברך הטוב, אריאל שרון, אינו כועס על שאתה מזניח את פיתוח השטחים?

"אריק הוא בנאדם יקר, וחבר יקר ושכן יקר, והידידות האישית שלנו חוצה קווים".

בהיותו שר הבינוי והשיכון בתקופת ממשלת שמיר, עד 92', הוא לא

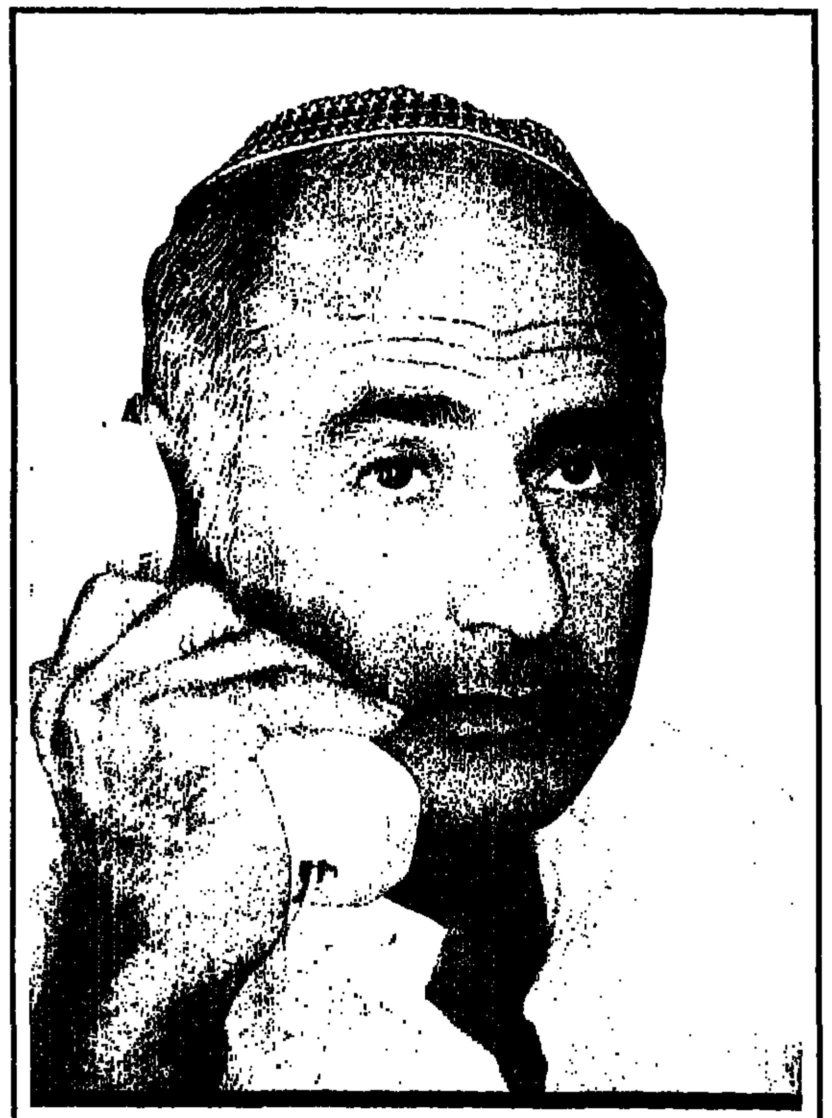

"המתחרים שלי במכרזים, שיהיו בריאים, הם כל כך חשובים וגדולים, עד שאת העבודה עושה להם שליח שמביא בשמם את המעטפה. אני, לעומת זאת, בא לבד עם טפסים ריקים שעה־שעתיים לפני סגירת המכרז. לפי מספר המתחרים אני עושה חישוב כמה הם כבר יכולים להציע. בדקה ה־90 אני כותב את ההצעה. וזה כל הסוד"

"אנחנו שמים את הכסף בבנק ומשתמשים בו אך ורק לבנייה. כי כדי לעשות משחקים בבורסה אתה צריך להיות חכם. ואני לא חכם. אנחנו לא מבינים שום דבר חוץ מבניין. הילדים שלי, תשים אותם באתר בנייה, תעצום להם את העיניים, תשמיע להם קול של מקדחה – על המקום יזהו את הצליל, שנת יצור, דגם, הכל"

ניסה לדחוף אותך לשטחים?
"אריק אינו עובד ככה".
אתה חובש כיפה...
"חובש או לא חובש, אין קשר".

■ ■ ■

משה פרץ הוא איש מחנהו של השר שמעון שטרית במפלגת העבודה וחבר בפורומים פוליטיים שונים שהקים השר הפרופסור. רבים מבני משפחתו המורחבת הם דווקא ליכודניקים, המסייעים בדרכים שונות לליכוד. בשדרות מספרים שפרץ מתכנן להפתיע בעוד כמה חודשים, ולהתמודד בפריימריס הקרובים של העבודה על המקום הראשון של מחוז הנגב, המעניק כרטיס כניסה לכנסת.
זה נכון?
"שמועות".
אז זה לא נכון?
"עדיין מוקדם לדבר".
אבל היית רוצה להיות חבר כנסת?
"אולי".
זה כן או לא?
"כן. אני יכול לתרום".
עם ההון האישי שצברת, ההוצאות על הפריימריס יהיו משחק ילדים עבורך.
"הכסף אינו הכל בחיים".
התייעצת עם חברך ושכנך עמיר פרץ?
"אנחנו ידידים טובים".
הוא כבר שמע על האמביציה הפוליטית החדשה שלך?
"אנחנו ידידים טובים".
ורבין?
"מוזמנת לי בקרוב פגישה אישית עם ראש הממשלה".
תבקש את תמיכתו?
"רק אציג בפניו את עיקרי משנתי לפיתוח הנגב".
מה יצא מהפגישה האישית הקודמת, לפני כשלוש שנים, שקיימת עם ראש הממשלה?
"הוא שמע אותי בקשב".
הצעת לו אז להקים כביש עילי בין ראשון לציון לכפר שמריהו, מעל הכבישים הקיימים.
"רעיון מצוין גם היום".
אבל הוא נשאר על הנייר.
"חכה ותראה".
וגם הצעת לו אז לחפור מנהרות לרכבות תחתיות בתל אביב ובירושלים.
"רעיון מצוין גם היום".
וגם הוא נשאר על הנייר.
"חכה ותראה".
וגם הצעת לו ב־92' להקים בנגב כפר למדענים עולים חדשים, שיעסקו בפיתוח מוצרים.
"רעיון מצוין".
על הנייר.
"חכה ותראה".

■ ■ ■

פרץ אוהב לספר בגאווה שגם היום, כשאימפריית הבנייה שלו מגלגלת מאות מיליונים, הוא מסתובב עם נהגו האישי מבוקר עד ערב בין כל אתרי הבנייה, נכנס לפרטים הקטנים ביותר, רושם הערות על נייר המתקפל אל תוך כיס חולצתו הצחורה, יודע בזמן אמת מה מצב עבודות הטיח, הריצוף והחיבור לרשתות המים והחשמל של כל אחת מאלפי הדירות הנבנות במקביל. "הרבה שנים היתה לי אהבה מוזרה: לבוא בלילה לאחר הבניינים שהקמתי, לעמוד בחוץ בחושך, ולראות איך הדיירים החדשים מדליקים את החשמל. פתאום הבית הזה, שליוויתי אותו צעד־צעד ואבן־אבן, מקבל חיים משלו. אדיר!"

■ ■ ■

קבלן ותיק בדרום, שפנה בשנים האחרונות לעסקים אחרים אבל מכיר היטב את בני משפחת פרץ, טוען כי מעבר לחזות הרומנטית של משה פרץ מסתתר מוח עסקי מיומן מאין כמוהו, שתכונתו העיקרית היא לזהות הזדמנויות עסקיות. לדבריו, חברת פרץ בוני הנגב הצליחה לזנק מאפס לצמרת החברות הקבלניות בארץ בזכות שלוש סיבות עיקריות:
■ ניצול עד תום של תנופת הבנייה בקיבוצים, בראשית שנות השמונים.
■ ניצול מירבי של תנופת הבנייה לעולים החדשים בשנים 88־'92'.
■ שילוב נדיר של כשרון, מזל ושכל לזכות בתנאים מצוינים במרבית המכרזים הרשמיים של משרד השיכון ושל מינהל מקרקעי ישראל.
אתה מפעיל מודיעין עסקי?
"סליחה?"
אומרים שאתה תמיד יודע מה מתחריך מציעים במכרזים, מציע קצת יותר, רק קצת יותר, באופן שמאפשר לך לזכות במכרז אך לא מאלץ אותך להתחייב להצעה שלא תוכל לעמוד בה, או שתתברר לא רווחית.
"מי אמר שאני זוכה בכל מכרז?"
ברובם.
"אתה יודע איך? לי אין שליחים ופקידות שיעשו את העבודה בשבילי: אני לוקח את הטפסים בעצמי, עדיין ריקים, ומגיע איתם למשרד השיכון בתל אביב שעה־שעתיים לפני שהמכרז נסגר. אני בודק, מתעניין: כמה כבר ניגשו, מי־מה־מו. ממש בדקה ה־90 אני כותב את ההצעה, על המקום, ומשלשל לתיבה. זה כל הסוד".
מה זה "מי־מה־מו"?
"המתחרים שלי, שיהיו בריאים, הם כל כך חשובים וגדולים, עד שאת העבודה עושה להם השליח, שמביא בשמם את המעטפה. אמרתי לך, לי אין שליח. אני בא לבד. לפי מספר המתחרים אני עושה חישוב מהיר של כמה הם כבר יכולים להציע. תמיד יש איזה משוגע שזורק מחיר נמוך מדי או גבוה מדי. בעזרת השם, בבנייה אני מתמצא וגם קצת במספרים, ושכל ישר תמיד יכול לעזור במקום שהבינה האנושית נגמרת".
וקצת עזרה מידידים?
"חס וחלילה. היום, בשיטת המכרזים אין דבר כזה עזרה מידידים".
אומרים שאריק שרון נתן לך פוש רציני.
"כבר אמרתי לך שהוא איש יקר? אפילו ביקרתי אצלו באוהל השובתים לפני שבועיים בירושלים, מול הכנסת".
תתרום לפריימריס שלו?
"אני לא תורם".
לא מסתערים עליך כל מיני פוליטיקאים ובעלי קופות לגמילות חסדים?
"הקמתי קרן מלגות לסטודנטים, עניין של איזה 400 אלף שקל".
רק סטודנטים? והפוליטיקאים יוותרו לך?
"הם לא פונים ואני לא תורם".

■ ■ ■

פרץ, היכול בעזרת ההון האישי העצום שצבר לבנות לעצמו ולמשפחתו ארמון קטן בשדרות, מתגורר בדיוק כמו רוב שכניו בבית חד־קומתי קטן עם שכן צמוד. לדבריו, כל חייו היה המוטו שלו לא לנקר עיניים. "למה לי ארמון?" הוא שואל, "ולמה לי בריכת שחייה? את ילדי חינכתי: אקנה לכם אופניים רק בתנאי שתיתנו גם לילדי השכנים לרכוב עליהם. אם לא תיתנו – לא תקבלו".
אדם במעמדך עושה חשבון מה יגידו השכנים?
"יום אחד רעייתי ואני הוזמנו למסיבה אצל אחד מעשירי הארץ בהרצליה פיתוח. בדרך עצרנו מישהו ושאלנו: איפה גר הזה והזה? אמרו לי: 'הז־מיליונר הזה? שם'. האורחים שלי בשדרות, בדרכם לביתי, לא יזכו לשמוע את התשובה הזו. אני בשדרות כאחד האדם".
גם אם תעמיד פנים, עדיין יהיו לך בבנק 100 מיליון שקל.
"אמרת בנק, אספר לך סיפור: יום אחד, בראשית צעדי כקבלן־משנה

עצמאי, בא אלי מזכיר של קיבוץ אחר ואמר: משה, קח מראש את כל הכסף שאתה אמור לקבל בעד הבתים שתבנה פה בשבילנו. תקנה עם זה חומרים, ציוד, הכל. לקחתי את הכסף, איזה 20 אלף שקל, ובאתי איתו לסניף הבנק שלי בשדרות: 'מר פרץ, מר פרץ', אמר לי בכבוד רב עד מאוד מנהל הסניף, 'למה שלא ניקח את הכסף ונשים אותו באיזו מניה טובה שלנו? להזכירך, זה היה בתקופת השיא של הבורסה. בשום אופן לא, עניתי. הכסף הזה מיועד לבנייה. 'בנייה־בנייה', אמר לי המנהל ההוא, 'איפה העיניים שלך? שים את הכסף במניות והוא יעבוד בשבילך. מהרווחים שיהיו לך תוכל לבנות, וככה תרוויח פעמיים'. לא, התעקשתי, לא ולא ועוד פעם לא. איזה טיפש, הוא חשב עלי מאחורי הגב.
"עובדה. הוא עצמו, המנהל הזה, מכר את הבית שלו, הכניס את הכסף לבורסה וקיווה שעם הרווחים יקנה בית חדש. בוקר אחר, לא אחרי מי־יודע הרבה זמן, הכל התמוטט. הלך הכסף שלו והלך הבית החדש שהוא תיכנן. 'מר פרץ, מר פרץ', הוא בכה לי, 'כמה שאתה חכם'. ואתה יודע מה מוסר ההשכל?"
מה?
"שאז באמת נהגתי בחוכמה וגם היום אנחנו פועלים ככה: אפילו אגורה אחת מכל הכסף שאנחנו מקבלים מראש מלקוחותינו, רוכשי הדירות, לא הולך לספקולציות או למשחקים או לתרגילים חשבונאיים. אנחנו שמים את הכסף בבנק ומשתמשים בו אך ורק לבנייה. כי כדי לעשות משחקים בבורסה אתה צריך להיות חכם. ואני לא חכם".
בחייך.
"אנחנו, כמו שאתה רואה אותי, לא מבינים שום דבר חוץ מבניין. הילדים שלי, תשים אותם באתר בנייה, תעצום להם את העיניים, תשמיע להם קול של מקדחה או קומפרסור – על המקום יזהו את הצליל, שנת ייצור, דגם, הכל. כולנו אנשי מקצוע אל"ף־אל"ף. הבניין הוא חיינו. הילדים אחרי הבית ספר זורקים את הילקוט בבית, ורצים לבניין לראות מה חדש. רוצים לשמוע עסקות. זרוק אותם מהדלת – יחזרו לך תוך שתי דקות מהחלון".
בקרוב תהיו היהודים האחרונים בתחום. כבר עכשיו שני שלישים מהעובדים שלכם מיובאים מרומניה.
"זו בעיה של היהודים, לא שלנו. ואני גא שרק 10 פלסטינים עובדים אצלנו, לעומת כל המאות שהעסקנו בעבר. וכולם נאמנים ומסורים אחד־אחד".
לא תיתן לילדיך לעבוד בעבודות פחות קשות מאשר בניין?
"זה לא קשה וזה מכניס, תודה לאל. למה שיעבדו בעבודה פחות מכניסה?"
תראה את החום הנורא הזה בחוץ.
"אף אחד עוד לא מת מחום".

■ ■ ■

קיבוצי הנגב המערבי אכן הרימו את פרץ על כפיים, מבחינה עסקית. חברת הבנייה שהקים עם השם הציורי כל כך בנתה בכל הקיבוצים – בעיקר הרחבות למגורים. זה היה בראשית שנות השמונים, בימים שהקיבוצים עדיין היו על הסוס. אבל את העבודה הראשונה שלו כקבלן עצמאי עשה בשירותו של בעל חנות בשדרות שרצה להתרחב. העבודה נמשכה עשרה ימים, ופרץ קיבל תמורתה 50 לירות ליום. "הבנתי שאני בכיוון הנכון", הוא מספר, "בתור פועל שכיר הייתי מרוויח בעבור אותה עבודה 15 לירות ליום בלבד".
דחיפה רצינית לזינוק המטאורי של פרץ בוני הנגב נתנו בלי משים האחים דן וגד פרופר, בעלי אסם, כאשר באמצע שנות השמונים הזמינו בהסתייגות־מה מהאחים פרץ את הקמת המבנה למפעלם החדש בשדרות. המפעל הענק הוקם הרבה לפני הדד־ליין, הרצחני לכשעצמו. ההצלחה הזו הניבה מיד צבר הזמנות למפעלים נוספים. כל ההכנסות הושקעו בחברה. כסף לא ברח החוצה. גם היום, שני הכנוסים היחידים שמקבלים בני משפחת פרץ לענפיה הם דירות הרשומות על שמם ונסיעות לחו"ל. גם הנסיעות האלה נושאות לא פעם אופי משפחתי. משה פרץ, למשל, צירף אליו ואל אשתו אסתר בנסיעתם האחרונה את שלוש אחיותיו.
למה?
"אני אוהב לדבר איתן", אומר האיש, שרואה את אחיותיו מדי יום הן בעבודה והן בשכונת המגורים המשותפת.

■ ■ ■

פה ושם ניסה פרץ לעשות עסקים בחו"ל, למשל בסין, רומניה ומרוקו. אבל מדובר בנסיונות שרובם לא עלו יפה. "אמרתי לידידים במרוקו: חוכמה קטנה, כל הכסף הזה שאתם עושים שם. אתם הרי יהודים, ואנחנו יודעים מי הם שכניכם. נראה אתכם, חכמים, נהיים מיליונרים במדינה שבה כולם יהודים. אני, אין לי מה לחפש בחו"ל. אני מכיר את הארץ ומכיר בניין, וזה מה שאעשה כאן בעזרת השם עד אחרית ימי".
במסעותיו הספורים לחו"ל הוא עומד מול אתרי בנייה ומצלם אותם בעיניו. סתם, להעשרת עולמו. פיגומים מרטיטים את נשמתו. אם זה היה תלוי בו, מזמן היה בונה כאן מגדל דוגמת האייפל. לא מכבר פיתח יחד עם פרופסור מהטכניון ומדען מארה"ב שיטת בנייה ייחודית, עליה נרשם פטנט. הכל מפלדה.
"הפירמידות במצרים שיגעו לי את השכל. איך הם בנו עם אבנים גדולות, לא ישרות, לא מדויקות; אבל כשאתה מסתכל על הקווים באוויר אתה רואה שלפני אלף שנה בנו מקצוענים העולים עלינו היום. זה שיגע לי את השכל".
והמגדלים במנהטן?
"הגענו לחלום שלי. החלום שלי לבנות בירושלים או בתל אביב שני גורדי שחקים זהים, זה בצד זה, דוגמת מגדלי התאומים שבמנהטן. טכנית וכלכלית אני מסוגל לזה כבר מחר. רק מחכה לאו־קיי. האנשים ישתגעו: כל יום יראו עוד קומה ועוד קומה באוויר. פיתחתי שיטות לבנייה במהירות שיא. המגדלים האלה יצמחו אשכרה לעיני האנשים. פיצוץ!"
תקרא להם תאומי ירושלים?
"מה פתאום. העניין הוא שהם ייקראו בעזרת השם פרץ משה. מגדלי פרץ משה".
זה חלום או מציאות?
"אני יכול להוכיח רק בעזרת מעשים. אומרים: כל מי שמעשיו מרובים מחוכמתו – חוכמתו מתקיימת. אני לא צריך הרבה, רק לעשות".
ואז תיאלץ להחליף את שם החברה שלך ל"פרץ בוני ירושלים".
"ומה אתה חושב, שלא חשבתי על זה? אם עניין המגדלים יהיה מעשי, אקים חברה בת בשם זה".
ואולי אחר כך, בכל זאת גם פרץ בוני מנהטן?
"אני? מה שווה כל מנהטן שלך אם לא אוכל לחזור כל לילה הביתה, לשדרות". ד

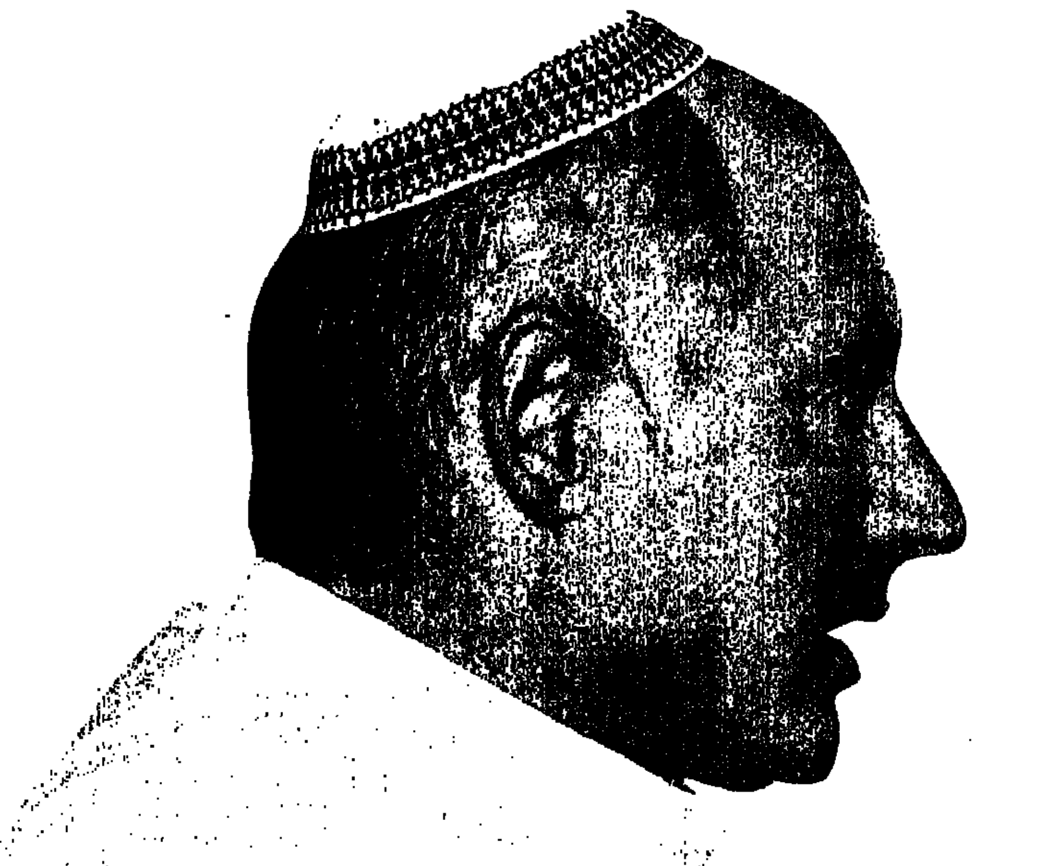

"היום, בשיטת המכרזים אין עזרה מידידים". אומרים שאריק שרון נתן לך פוש רציני. "הוא איש יקר. אפילו ביקרתי אצלו באוהל השובתים לפני שבועיים בירושלים. אבל שיהיה ברור: אני לא תורם לפריימריס שלו"

"הפירמידות במצרים שיגעו לי את השכל. איך הם בנו עם אבנים גדולות ולא ישרות, והיו לפני אלף שנה מקצוענים העולים עלינו היום".
והמגדלים במנהטן?
"הגענו לחלום שלי. אני חולם לבנות בירושלים שני גורדי שחקים זהים, זה בצד זה, דוגמת מגדלי התאומים שבמנהטן. טכנית וכלכלית אני מסוגל לזה כבר מחר"

אמוץ עשהאל

יהלומים לנצח

"יש בזה משהו גס", אמרה פעם בסלידה בלתי מוסתרת הנסיכה מרגרט לאליזבת טיילור, למראה טבעת יהלום ענקית שהשחקנית המפורסמת ענדה ברוב פרכוס. טיילור לא התבלבלה, הסירה את הטבעת, שירכבה ורכה את אצבעה המלכותית של הנסיכה וקבעה: "הנה, עכשיו זה כבר לא כל כך גס".

דינמיקה דומה התפתחה בשנה האחרונה בין ענף היהלומים הרוסי לבין הקרטל העולמי בראשות חברת דה־בירס, שבסיסה במכרות האגריים של דרום אפריקה.

הבעיה ביסודה פשוטה: על פי נורמות ותיקות בענף, כמעט כל יהלום שעושה את דרכו ממכרות העולם למלטשה כלשהי באנטוורפן, ברמת גן או בכל מקום אחר, עובר במטה דה־בירס בלונדון, ואגב כך מתועל לתוך מערכת ויסות מחירים עולמית אותה מנהל "ארגון המכירות המרכזי", ה־CSO.

מרבצי היהלומים הגדולים בעולם נמצאים באפריקה הדרומית – בעיקר בזאיר, באנגולה ובדרום אפריקה – באמריקה הלטינית ובסיביר. ובכן, כמו היבטים רבים אחרים של קץ המלחמה הקרה, גם כאן שחרר העידן החדש שדים שאיש לא ציפה להם דווקא כנסיבות משמחות כאלו. בעבר הסכימה מוסקבה להצעת דה־בירס, לפיה גם היא תשווק את רוב יהלומיה באמצעות הקרטל ותסתפק בשיווק עצמי של חמישה אחוזים בלבד מתוצרתה. אלא שמאז פירוק בריה"מ השתנו במוסקבה סדרי בראשית, וכעת איש אינו מוכן עוד לשמר את ההסדרים הישנים עם הקרטל שאך אתמול נחשב לכל יכול.

עוד הרוסים משלחים ללונדון רמזים בדרגות עובי שונות, ובשטח כבר החלו לצוץ סחורות עוקפות דה־בירס בקצב הולך וגובר. הידיעות על כך, שסוקרו בתכיפות גם על ידי "טלגרף", זעזעו ענף ומלואו והעלו שאלות נוקבות לא רק לגבי נחיצותו הכלכלית של קרטל בינלאומי, אלא גם לגבי עתיד יצוא חומרי הגלם מסיביר.

על מה זועקים בדה־בירס – ברור כשמש. בשנה שעברה לבדה, הם אומרים, הציפו הרוסים את השוק בסחורות בשווי של כמיליארד דולר, לבד ממכירותיהם לדה־בירס בכ־1.2 מיליארד דולר, וכבר גרמו בהתנהגותם הבלתי ג'נטלמנית – הרי הסכם ה־95 אחוז אמור לפקוע רק בסוף השנה – לנפילת מחירים של כ־15 אחוז בממוצע.

למי מכרו הרוסים – ברור גם כן: למלטשים הודים, ישראלים, בלגים ולכל מי שמבין בחושיו הבריאים שקרטל יהלומים הוא קללה אנטי־כלכלית בדיוק כמו איגוד יצרניות הקפה באמריקה הלטינית, וכמו ארגון יצרניות הנפט אופ"ק. ומאחר שבחוקי טבע עסקינן, הגיב השוק בדיוק כפי שהגיב על שאר נסיונות הקרטליזציה: יצרניות הקפה לא הצליחו בשנה שעברה לשכנע את השווקים – באמצעות איומי הגבלת תפוקה – לשמור בעינם את מחירי השיא אליהם זינקה קודם לכן האבקה החומה בשל פגעי טבע; נסיונה של אופ"ק לבלום את ירידת מחירי הנפט בשנים האחרונות נחל כשלון חרוץ; וגם לקרטל דה־בירס לא עזרה ההחלטה בתחילת השנה, לקצץ בכ־15 אחוז את רכישות היהלומים הגולמיים, ולפני מספר שבועות הוא נאלץ להוריד מחירים בשיעור דומה. בשוק כמו בשוק, ודה־בירס לא יוכל להיות מיוחס.

אלא שלא דה־בירס הוא הנקודה, אלא אמא רוסיה.

התופעה החיובית ביותר שנראתה השנה במשק העולמי היתה, כפי הנראה, סימני ההתייצבות וההתגברות של כלכלת רוסיה. הרי במדינה זו – ובסין – ייקבע עתיד היציבות הכלכלית של העולם כולו. רוסיה לא יציבה תפלוט מיליוני מהגרים למערב אירופה ולאמריקה, תתסיס פוליטיקאים לאומנים ותחריד מרכצו את הצבא האדום. מצד שני, רוסיה קפיטליסטית ויציבה תהווה את האבן הראשה של הסדר העולמי החדש, משום שהיא החיבור הטבעי ביותר בין אסיה לאירופה.

המפתח להתבססות המשק הרוסי הוא כמובן בייצוב המטבע, ריסון ההוצאה התקציבית, עידוד פעולת השווקים הפיננסיים והשלמת תהליך ההפרטה המואץ העובר על המדינה הגדולה בעולם; אבל המפתח לצמיחת הכלכלה הזו טמון בתיעול מזורז של חומרי הגלם הבלתי גדלים שלה לכלכלות המערב.

כימי קומקו"ן (ארגון שיתוף הפעולה הכלכלי בין המדינות הקומוניסטיות, שפורק יחד עם ברית ורשה) העליזים כמעט לא יצאו חומרי הגלם של רוסיה למעצמות המערב, וזאת על פי ההגיון המעוות של "אחוות הסוציאליסטים" מזה והמלחמה הקרה מזה. מי היה מאמין באותם ימים, שבתוך מספר שנים יתהפכו היוצרות, כך שהרוסים ישתוקקו לעבוד על פי כללי השוק החופשי, ודווקא גורמים מערביים יערימו מכשולים על דרכם.

אבל הרוסים למדו מהר את רזי המשחק, ואין סיכוי שהם יובסו בו. במוסקבה בדקו ומצאו שענף היהלומים המקומי מסוגל לשלש את הכנסותיו בתוך חמש שנים ולפרוץ אגב כך את *מחסום שש מיליארד הדולרים בשנה. יתרה מזו,* הרוסים נחושים בדעתם לא רק להעמיק את הכרייה ולהרחיב את השיווק, אלא גם לפתח את ענף הליטוש. על פי כל הסימנים – בין השאר, איתור חברות ישראליות לשם הקמת מיזמים משותפים – הדבר יעלה בידיהם. ובבוא העת הם *עשויים להסיט על ידי כך חלק ניכר ממרכז הכובד של כל ענף היהלומים העולמי* לגבולות רוסיה, שבה נמצאים לפי הערכות שונות לפחות רבע ממרבצי היהלומים שבעולם.

אמנם אין כל צידוק להפרת ההסכמים בין דה־בירס לבין רוסיה, אבל ההסכמים החדשים יהיו חייבים להביא בחשבון כנתון את הצדק שבחופש הפעולה של ענף היהלומים הרוסי. דבר דומה, אגב, היה קודם לכן עם ענף האלומיניום הרוסי; גם אותו האשימו במערב בפעולות היצף, כאשר כל מבוקשו היה להצטרף למשחק. אמת, אין מנוס מירידות מחירים, בהתחשב בעלות העבודה הנמוכה ברוסיה ובהתחשב בכך שהיצרנים במערב הורגלו להאמין שרק המלאים שלהם קיימים בעולם. אבל בכל אלה אין סיבה לרחוק את הרוסים לפינה; מבחינה פוליטית זו כסילות ממדרגה ראשונה, ומבחינה כלכלית זה פשוט לא יעבוד, משום שבסופו של דבר הביקוש וההיצע ייפגשו – מעל או מתחת לשולחן. ד

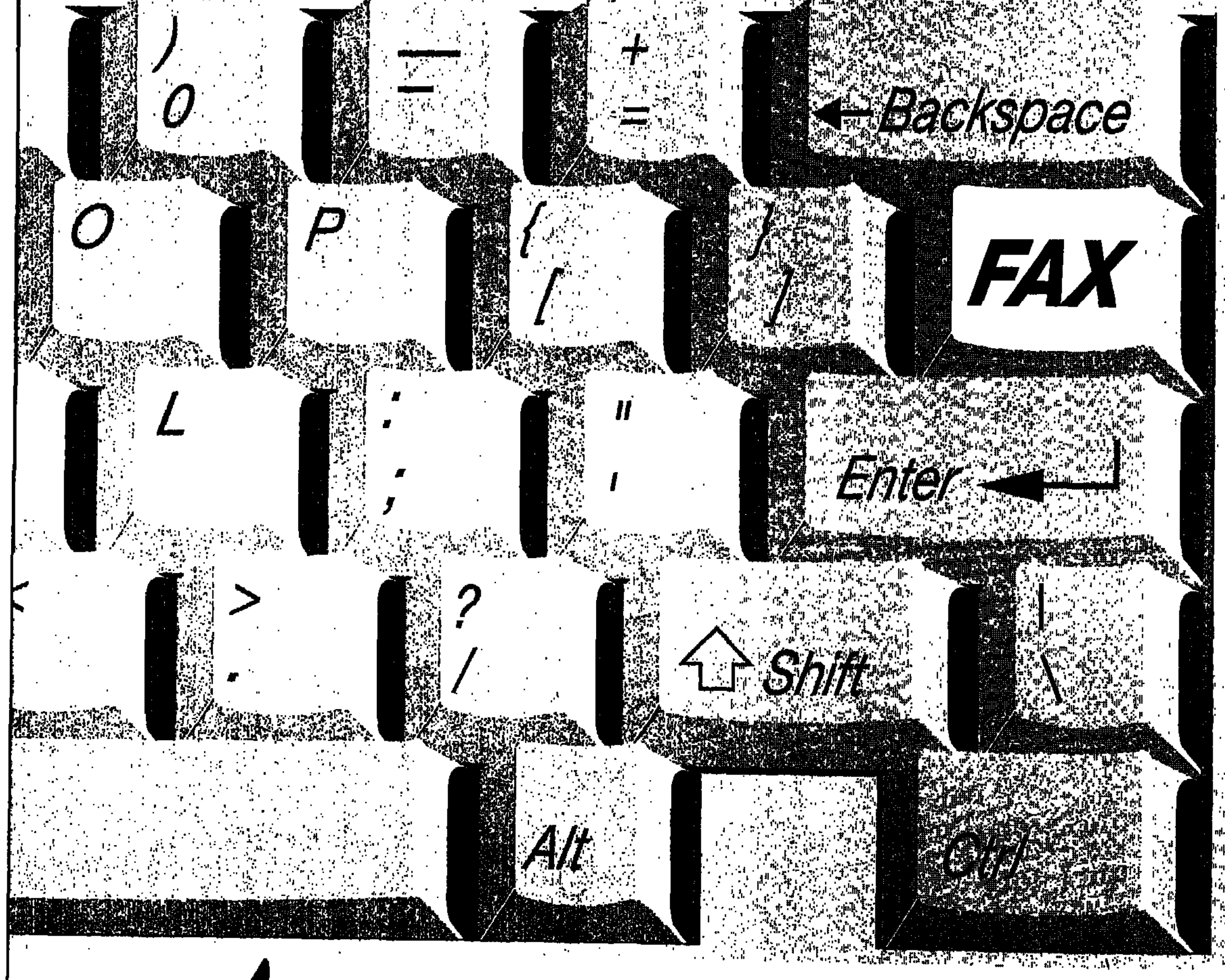

פקסס ישר מהמקלדת!

מעבד התמלילים QTEXT OFFICE, עם כרטיס פקס אחד – לא צריך יותר.
מגוון היכולות הרחב של QTEXT OFFICE כולל:
- אלפון כתובות וטלפונים חכם.
- משלוח פקסים אישיים לרשימת תפוצה.
- העברת פקסים בעברית ובאנגלית ללא כל בעיה.
- חיסכון בעלויות ע"י שיגור פקסים בשעות הלילה.
- תיזכורן הפועל ברקע

QTEXT
מעבד התמלילים
המובן מאליו

פנה אלינו עוד היום!

דביר מוצרי תוכנה: טל. 07-910777, פקס. 07-910151
תל-אביב: טל. 03-5375235, פקס. 03-5375236

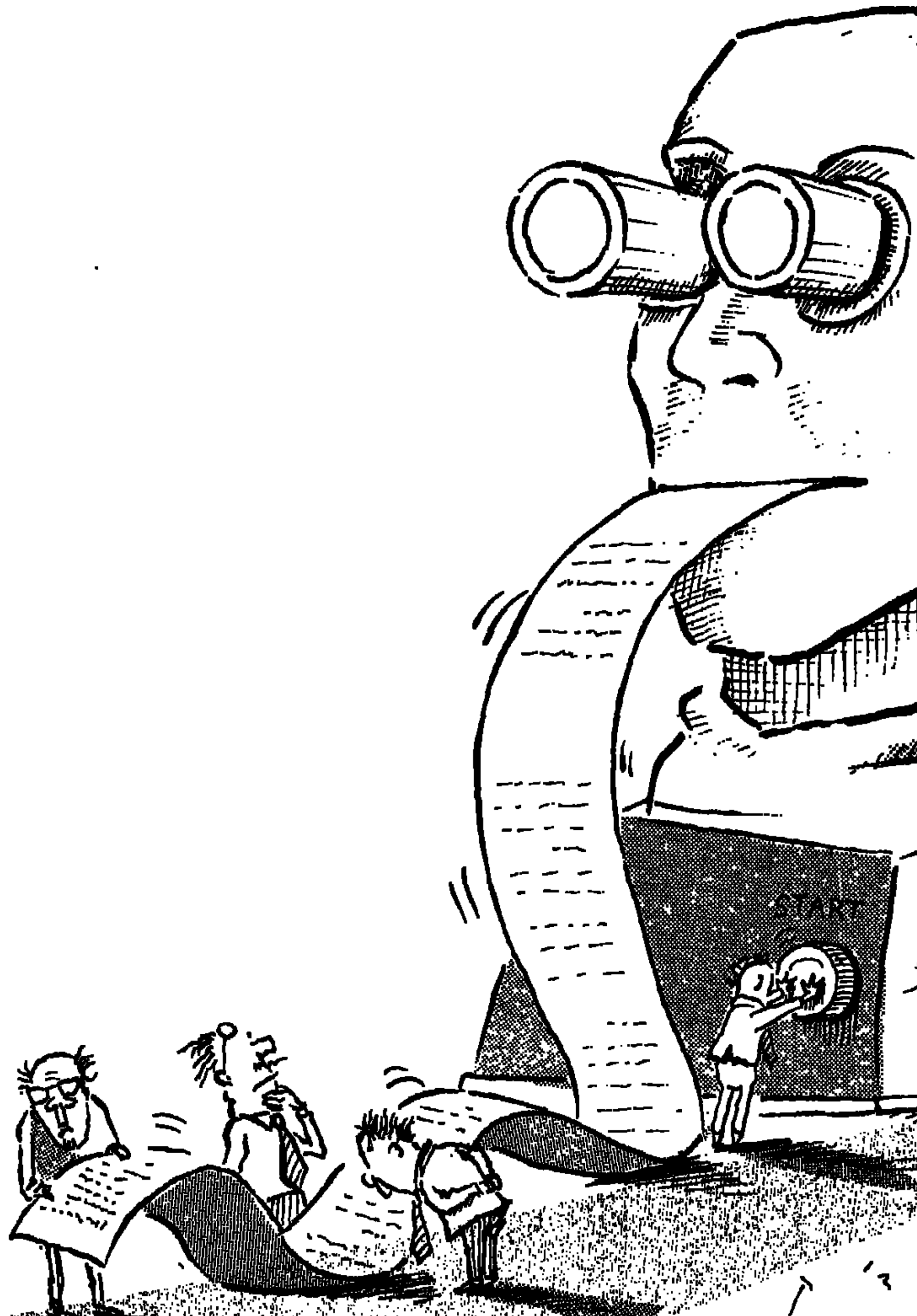

נביאים אחרונים

האוראקל של דלפי לא מת. הוא רק עבר לאקדמיה. בזק הלכה אצל 115 מהנביאים המודרניים האלה, ועל סמך התחזיות שלהם גיבשה תוכנית אסטרטגית לשנת 2010. הפוטנציאל העסקי גדול מכפי שהדמיון יכול לשער, ולא פלא שהיא שומרת על פרטי התוכנית כמו על סוד מדינה. החברה יודעת שהשוק כבר לא בטוח בכיסה; שיותר ויותר מתחרים לוטשים עיניים רעבות אל לקוחותיה השבויים, ושהתשובות האמיתיות שמורות אצל האלים היושבים במקדש משרד התקשורת בירושלים ומחלקים היתרים. ולהם, ממש כמו לאלי האולימפוס, יש להעלות מנחות כדי שיתרצו

תקשורת

ירון אליוסף

בשבוע שעבר דיווחה בזק בגאווה רבה על התוכנית האסטרטגית החדשה שלה, זאת שתנחה את הפעילות העסקית של החברה עד שנת 2010. מנהליה ידעו בדיוק איך ייראה שוק התקשורת ב־15 השנים הבאות. לא שהם ניחנו בראיית הנולד, או הריצו תוכנות מחשב מסובכות במחשבי־על. הם, כמו מנהלים רבים בחברות גדולות, הלכו להיוועץ באוראקל של האל אפולון במקדשו בדלפי.

אפולון, בנם של זאוס ולאטו, לימד את בני האדם את חוכמת הרפואה, והיה ממונה באולימפוס על המוסיקה, על החץ והקשת – ובעיקר על האמת. היוונים התייחסו לדלפי, מקום משכן האוראקל, כאל מרכז העולם, וצליינים רבים, בעיקר דורשי אמת, נהרו לשם. הוא, מצידו, תיווך בינם לבין האלים, לימד אותם להכיר את רצונות האלים ולחיות איתם בשלום.

גם היום מבקשים רבים להאיר מעט את חשכת העתיד באמצעות האוראקל של דלפי. בעולם של טכנולוגיה מתחדשת, תנאי סחר משתנים, כשכל צרכן הוא מלך – מי שיודע מה יקרה בעוד עשר שנים נהנה מיתרון גדול על פני מתחריו: הוא יוכל להכין תוכנית אסטרטגית ולחצות את שערי שנות האלפיים כשראשו מעוטר בזרי הדפנה של המנצחים.

המרכז ללימודי הכשרה בניהול באוניברסיטת תל אביב – לה"ב – אירח בשבוע שעבר מומחים מחו"ל ומהמרכז לחיזוי טכנולוגי של האוניברסיטה. הסדנה התמקדה במקומו של החיזוי הטכנולוגי בתכנון לטווח ארוך. המומחים עוסקים בעיקר בדיאלוג עם האוראקלים המודרניים – שהיום שוכנים גם בצל עצי הדובדבן ביפן, לחופי הנהרות בגרמניה, ובקומה ממוזגת בפקולטה להנדסה בת"א.

שיטת דלפי, השיטה המקובלת בעולם לחיזוי עתידי, מתבססת על התייעצות עם מומחים בתחומים טכנולוגיים שונים. בעולם של רשתות מחשב ודואר אלקטרוני לא צריך לעלות לרגל ולא צריך להגיש מנחות: שולחים שאלונים, מקבלים תשובות, מזינים את המחשב, ומקבלים ממוצע ותשובות חריגות. את התשובות שולחים שוב למומחים אחרים, כדי שאלה יוכלו להתווכח עם עמיתיהם ולמקם את עצמם ביחס לממוצע. הקונסנזוס שנותר בתום הסיבוב השני נקרא "תחזית דלפי".

מאז 1970 ממשלת יפן מבצעת תחזיות כאלה כל חמש שנים. היא משתמשת בהן כמנוף לעידוד תעשיות ומוצרים שונים. באירופה התחילו מכוני מחקר ציבוריים, במימון ממשלתי או במימון התעשייה הפרטית, לבצע סקרי דלפי בסוף שנות השמונים. בישראל מבצע המרכז לחיזוי טכנולוגי סקרים עבור מי שמזמין ומשלם.

האירופים נהגו עד לאחרונה לשאול את המומחים אילו טכנולוגיות הם צופים שיתפתחו בשנים הקרובות, ולגזור מהן את המוצרים העתידיים. ביפן נהגו בצורה הפוכה: שאלו מה יהיו המוצרים שצרכני העתיד ירצו, ופיתחו טכנולוגיה הולמת. סקרי דלפי החדשים, אלה המוגשים לחברות תעשייתיות ולספקי שירותים לצורך תכנון אסטרטגי, הם משולבים ומציגים בפני המזמין תמונה של רצונות הצרכנים בעתיד עם צפי ההתפתחות הטכנולוגית.

וכך, ערב לפני שבזק הודיעה על התוכנית האסטרטגית שלה לעשור הבא, התייצבו ד"ר משה הראל וד"ר יעקב בעל־שם ביום העיון והציגו את דברי האוראקלים. 250 שאלונים נשלחו למומחי תקשורת, אנשי אקדמיה, תעשיינים, סוחרים, אנשי מינהל ציבורי ומנהלים בבזק. 115 חזרו עם תשובות. כששיקללו את התוצאות עם מחקרי דלפי דומים בחו"ל, התקבלה תמונת שוק התקשורת של ישראל עד שנת 2010.

וזו התמונה: צרכנים פרטיים יתחילו להשתמש בשירותי וידאו לפי דרישה (הזמנת סרטים מהבית מתוך מאגר גדול) בשנת 96' (את השירות הזה מספקת כבר היום, באופן חלקי, חברת הטלוויזיה בכבלים בתל אביב). עד שנת 2005 ישתמשו בהם כ־40 אחוז ממשקי הבית, ועד 2010 – כ־70 אחוז; 700 אלף צרכנים. 30 אחוז מכוח העבודה יעברו עד שנת 2005 לעבוד מהבית וידרשו שירותי תקשורת מתקדמים. החל משנת 97' יצרכו ילדי בית ספר שירותי לימודים וחינוך באמצעות המחשב והטלוויזיה. בשנת 2005 יחוברו לשירות 40 אחוז מהתלמידים, ועד 2010 – כ־70 אחוז מהם; כ־400 אלף צרכנים חדשים.

בשנת 2005 ידרשו כ־40 אחוז ממשקי הבית שירותי אינפורמציה שונים באמצעות המחשב. ב־2010 כבר יהיו לשירות הזה כ־600 אלף צרכנים – 60 אחוז ממשקי הבית. קניות מהבית יקסמו לכ־30 אחוז מבתי האב בשנת 2005, ועד 2010 ישתמשו בשירות כ־40 אחוז מהם.

גם הסקטור העסקי מבטיח לבזק עבודה רבה: עד שנת 2000 ישתמשו 70 אחוז מהעסקים הגדולים בדואר אלקטרוני, ובשנת 2005 כבר ישתמשו בו כולם. משרד ללא נייר ימצא בשנת 2000 בכ־50 אחוז מהעסקים, ובשנת 2005 – בכ־80 אחוז מהם. ישיבות וידאו יהיו חלק משגרת עבודתם של כ־30 אחוז מהעסקים בשנת 2000, ושל כ־80 אחוז מהם בשנת 2005. עד אותה שנה ישתמשו כ־25 אחוז מכוח העבודה בטלפון נייד, ועסקים גדולים יזמינו שירותי עבודה מהבית עבור כ־10 אחוז מכוח העבודה (לגבי 20 האחוזים האחרים מכוח העבודה שיעברו עד לאותה שנה לעבוד מהבית – מדובר כנראה בעסקים קטנים או בעצמאים).

באותה שנה ישתמשו בין 50 ל־80 אחוז מהעסקים הגדולים ברשתות מחשב רחבות, 100 אחוז מהם בפקס ובשירותי מולטימדיה, כ־30 אחוז בווידאופון, 60 אחוז בתקשורת נתונים, וכ־10 אחוז יהיו מחוברים למאגרי מידע.

לבזק יהיו בשנת 2000 כמיליון לקוחות פוטנציאליים שידרשו שירותים שונים, ועד 2005 מספרם כבר יוכפל.

המסקנה העסקית של בזק היא שעליה לפתח בחמש השנים הקרובות טכנולוגיות ושירותים שונים, ולהפעיל אותם עד שנת 2000 על בסיס נסיוני, כשיגיע גל הביקושים הגדול, אחרי שנת 2000, היא אמורה כבר להיות ערוכה לספק שירות יעיל ומהיר לכל דורש.

אלו הן תחזיות האוראקלים של שוק התקשורת. אבל גם בבזק יודעים היטב ששני מיליון הלקוחות הפוטנציאליים אינם מונחים לבטח בכיסם, ושהמתחרים המתרבים הנוגסים בעקביה לוטשים אליהם עיניים רעבות לא פחות. הרבה תלוי בסוג הרשיון שיתן משרד התקשורת לחברה (אם כי כבר ברור שהוא לא יהיה גורף כבעבר), ולהיקף ביטול המונופול שלה בתחומי השירות השונים. את התשובות לשאלות האלה, שסכומי עתק תלויים בהן, אי אפשר למצוא בדלפי. רק האלים הגדולים באמת – הפוליטיקאים היושבים במקדש משרד התקשורת בירושלים – מחזיקים בידם את האמת, ולהם, בניגוד לאוראקלים של האוניברסיטאות, צריכה בזק להעלות מנחות כבדות כדי שיתרצו. האם פלא שהיא שומרת על פרטי התוכנית שלה כמו על סוד מדינה? ■

הבלוף הגדול של הפנסיה

לא כל מי שקרא את הכותרות הזועקות לפני כחצי שנה הבין מה זה "גרעון אקטוארי", אבל כולם הבינו שהפנסיה שלהם בסכנה, שהקרנות נוהלו ברשלנות, ושהאוצר, כמו אביר על סוס לבן, דוהר להציל אותן ואת זקנתם של מאות אלפי אזרחים. עודד ליפשיץ חושף את הבלוף הגדול, מסביר איך ליהטטו בנתונים עד שגרעונות הקרנות תפחו פתאום למאה מיליארד שקל, ומגלה מה באמת מסתתר מאחורי הבלונים המפחידים שהפריח האוצר: צמצום הסיוע הממשלתי לקרנות. במכבסת המלים הממשלתית קראו לזה "תוכנית הבראה"

עודד ליפשיץ

איורים: עמוס אלנבוגן

באחד בינואר 95' הסתיים עידן בתולדות הפנסיה בישראל. לפי ההסדר שאושר בממשלה ב־29.3.95, ולפי ההסכם שנחתם בינה להסתדרות לאחר האישור, רק מי שהיה עמית באחת מקרנות הפנסיה ההסתדרותיות ויצא לגמלאות לפני ה־1.1.95 הוא גימלאי בר מזל. שכן, הוא יזכה עד סוף ימיו לפנסיה בתנאים שהיו נהוגים בקרנות האלה וכדומות להן זה עשרות שנים. מובטחת לו צבירת זכאות של שני אחוזים לכל שנת חברות בקרן, כך שאם פרש לגמלאות אחרי 35 שנות חברות או יותר – הוא ימשיך לקבל פנסיה בשיעור של 70 אחוז מהמשכורת האחרונה שקיבל לפני הפרישה.

מי שהיה עמית בקרנות הללו לפני התאריך המכריע הנ"ל ולא יצא לגמלאות, ימשיך לשלם יחד עם מעבידו את אותם דמי גמולים בשיעור 17.5 אחוז מהשכר, כפי ששילמו במשותף עד אז, אבל זכויותיו ייפגעו. וככל שהוא צעיר יותר, מידת הפגיעה תהיה גדולה יותר.

מי שנדפקו חזק הם אלה שהצטרפו לקרנות אחרי תחילת השנה או יצטרפו אליהן בעתיד. למעשה, הקרנות הישנות נסגרו בפני מצטרפים חדשים, ואותם מוסדות – מבטחים, מקפת, קג"מ וכל השאר – פתחו קרנות חדשות בתנאים גרועים בהרבה. המצטרפים החדשים ישלמו דמי גמולים באותו שיעור ששילמו קודמיהם, אבל יקבלו בבוא העת פנסיה מקוצצת בשיעור משמעותי. ההרעה העיקרית מתבטאת בדירוג בקצב הצבירה: במקום שני אחוזים בשנה לאורך כל תקופת הצבירה, יחל תהליך של הידרדרות באחוזי הצבירה לפי פרקי זמן. הצעירים יקבלו ארבעה אחוזים בשנה, אך בני 40־50 יצברו רק אחוז אחד בשנה. מכאן עולה, שעובד המצטרף בגיל 40 יקבל בגיל 65 פנסיה בשיעור 25 אחוז משכרו, במקום 50 האחוזים ששולמו לו לפי ההסדר הקודם.

האוצר זורק גלגל הצלה

מחקרים מוכיחים שלרוב הצעירים אין תודעת פנסיה וכי היא מתפתחת רק בסביבות גיל 35, אחרי שהם גומרים לטייל בעולם, ללמוד, להתחתן ולהתבסס קצת בעבודה. די בדירוג החדש כדי להרע מאוד את מצבם העתידי של הרבים שיצטרפו בגיל זה לקרנות ולא יצברו זכויות מספיקות עד שייצאו לגמלאות. בנוסף לכך, יש בהסדר החדש מגבלות רבות אחרות, כמו הפחתת הצבירה של העמיתים הקיימים משני אחוז מהשכר לשנה ל־1.75 אחוז, הורדת תקרת השכר המוכרת לצורכי פנסיה, ועוד.

מדוע בנושא הפנסיה ישראל הולכת לאחור, במקום להתקדם? מדוע במקום לחוקק חוק פנסיה חובה, שיבטיח את זקנתם של כל אזרחי המדינה – והם כחצי מיליון חסרי פנסיה – מפקירים אותם ופוגעים קשה בעמיתים ובמצטרפים החדשים?

התשובה הרשמית והמקובלת, שראשי האוצר השמיעו אינספור פעמים ורבים בציבור התפתו להאמין לה, היא שמדובר במבצע כמעט הירואי שבו הציל האוצר את הקרנות ההסתדרותיות המתמוטטות, וכי אלמלא המבצע היה מצבם של העמיתים גרוע בהרבה.

לפי הגרסה הזו, נוהלו הקרנות בצורה גרועה וחסרת אחריות והתחייבו לתת לעמיתים זכויות רבות מכפי יכולתן. הדבר גרם לצבירת גרעונות אדירים וקופותיהן כמעט והתרוקנו. כשהקרנות הגיעו אל סף הקריסה, התנדב האוצר הטוב והמיטיב להציל אותן. הוא יזם הסדר שאושר בממשלה, לפיו היא תיקח על עצמה התחייבויות בסך עשרות מיליארדי שקלים, אולי אפילו מאה מיליארד.

יותר מזה: הממשלה, בשל דאגתה למבוטחי הקרנות, חשפה את עצמה לביקורת נוקבת של האופוזיציה מהליכוד. זו תקפה את הכוונה לתת שוב להסתדרות מיליארדי שקלים, כפי שנתנו לקופת החולים הכללית. אבל הממשלה הרחומה, ובראש ובראשונה שר האוצר אברהם שוחט, הוכיחה שוב שהיא מוכנה לכל קורבן, כלכלי ופוליטי, כדי להגן על מבוטחי קרנות הפנסיה.

ניצול ציני של בורות

הכתבה הזו תנסה להוכיח את מי בדיוק הממשלה הצילה. הקרנות, למרות כל מה שנאמר עליהן, היו והינן יציבות מבחינה כלכלית, כפי שהדבר יוכח בהמשך. הגרעונות שלהן לא סיכנו את קיומן וגם לא את יכולתן לעמוד בהתחייבו-

יותיהן לעמיתים. הקופות בקרנות מלאות, וגם הניהול שלהן, כפי שיתברר בהמשך, סביר. ואם לא די בכל אלה, הממשלה לא הגדילה להן את הסיוע אלא להיפך: ההסדר החדש הפחית במידה ניכרת את שיעור העזרה הממשלתית.

ובכן, מדובר כאן בסיפור מופלא על הצלה שלא היתה באמצעות מסע הפחדה, שהתבסס על ניצול ציני של בורות הציבור, אשר התקשה לעכל מושגים כמו "גרעון אקטוארי" ולחשב את תרגילי האריתמטיקה הסבוכים של נושא הפנסיה.

אבל כל תינוק יודע את הכלל הפוליטי הראשון: עוד לא נולדה היוזמה שלא שירתה את בעליה. לאוצר היתה מטרה, והוא עמד בה. שרת העבודה והרווחה, אורה נמיר, עמלה קשות ונאבקה נחרצות בעד חוק פנסיה חובה. האוצר לא ממש אהב, בלשון המעטה, את היוזמה הזו. מדיניותו הכוללת דיברה על צמצום מעורבות הממשלה בהקצאת משאבים לרווחה, כך שהעם ישלם יותר מכיסו עבור השירותים להם הוא נזקק. את הדוגמה המובהקת לעמדתו החברתית של האוצר הציבור כבר בלע בווריאציה אחרת. קוראים לה חוק בריאות ממלכתי.

נס, או עבודה בעיניים?

באחרונה התבשרנו שההסדר החדש של האוצר לקרנות הפנסיה ההסתדרותיות כבר הניב פירות מפתיעים ובקצב שיא: בתוך חצי שנה ירד "הגרעון האקטוארי" בקרן מבטחים מ־15.6 מיליארד שקל ל־3.3 מיליארד בלבד. כתוצאה מן ההישג הנאה ניצלה הקרן מסכנת התמוטטות. בן עמי עמירן, מנכ"ל מבטחים, אף הגדיל לעשות וחזה שהתייעלות נוספת תביא לאיזון אקטוארי מלא ואולי אף לעודף, וכל זה בתוך שנתיים.

אל ההצהרה האופטימית הזו נלווים כמה נתונים מעודדים. המצב בתזרים המזומנים טוב אפילו מן המאזן האקטוארי: בחצי השנה האחרונה הרוויחה הקרן 1.74 מיליארד שקל מאגרות חוב, גבתה מהעמיתים 1.08 מיליארד שקל ושילמה לגמלאים רק 994 מיליון שקל – אחד העסקים הכי רווחיים במדינה. וכל הרווח הנפלא הזה נוצר בזמן שהאוצר לא הזרים לקרן יותר כסף מבעבר.

מסקנה 1: קרה נס. גרעון של 12.3 מיליארד שקל התנדף ברוח. מסקנה 2: עבדו עלינו בעיניים. וכאן עולה שאלת המפתח: מי חישב ומצא את הגרעון האקטוארי האסטרונומי? ומי הפיץ את שמעו לכל עבר בציבור?

לפני יותר משנה, ב־14.6.94, פורסם דוח ועדת פוגל לנושא הפנסיה. בוועדה ישבו שני מומחים, ד"ר צבי ליבר ופרופ' אפרים צדקה, נציג בנק ישראל דוד קליין, הממונה על שוק ההון מאיר שביט, אריה אמיד ממשרד הכלכלה ואלי פז ממשרד העבודה והרווחה, שסירב לחתום על הדוח. הרוב בוועדה קבע שהגרעון האקטוארי בקרנות ההסתדרותיות, נכון לסוף 93', עומד על 35.6 מיליארד שקל. בנוסף לכך החליטו חברי הוועדה שלא להמליץ על חקיקת חוק פנסיה חובה.

מיד אחרי פרסום הדוח, קיים משרד האוצר יום עיון, והמנכ"ל דאז, אהרן פוגל, הודיע שמצב ענף הפנסיה בכי רע. מאיר שביט אמר שאם לא נטפל בבעיה עכשיו, אי אפשר יהיה לאזן את מצבן של הקרנות בעוד שנה־שנתיים בלי לפגוע בזכויות הצבורות של המבוטחים.

בלון 1

באחרונה התבשרנו שההסדר החדש של האוצר כבר הניב פירות מפתיעים: תוך חצי שנה ירד הגרעון האקטוארי של קרן מבטחים מ־15.6 מיליארד שקל ל־3.3 מיליארד בלבד. שתי אפשרויות: או שהיה נס, וגרעון של 12.3 מיליארד שקל התנדף ברוח, או שעבדו עלינו בעיניים

דב פלג, שכיהן עד לפני כארבע שנים כראש האגף לביטחון סוציאלי בהסתדרות והיה ממונה על קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, ופרופ' אסתר אלכסנדר, היועצת הכלכלית של שרת העבודה, ניסו להרגיע את הרוחות. הקרנות, אמרו השניים, ככלל אינן נתונות בסכנה. רק שתיים קטנות – קרן הפועלים החקלאיים ונתיב – לא יעמדו בהתחייבויותיהן למבוטחים במשך 30 השנים הבאות. כל השאר יסתדרו היטב גם בלי תוכנית הבראה. פלג הוסיף לדברי ההרגעה הסבר, לפיו איחוד הקרנות ההסתדרותיות יפתור גם את בעיית הקרנות המפסידות בלי שהגדולות יינזקו באורח ממשי.

אבל האוצר והציבור ראו בפלג את מי שמנסה להצדיק את מחדליו. וקולם של אלכסנדר ופלג נבלע בהמולת ההיסטריה. ב־30.6.94 זעקה כותרת בעיתון "הארץ": "קריסת קרנות הפנסיה".

חלפו תשעה חודשים, וב־15.3.95 החליף דוד ברודט את אהרן פוגל בתפקיד מנכ"ל האוצר. ברודט הופיע בפני ועדת העבודה והרווחה של הכנסת ובישר לה בשורת איוב: הגרעון האקטוארי עומד על מאה מיליארד שקל, וכולו ייפול על כתפי המדינה.

אז איך נולד אחרי תשעה חודשי הריון פער זעיר בסך 64.4 מיליארד שקל?

מאיר שביט מסביר עכשיו, בראיון ל"טלגרף", כי ההבדל נעוץ בסוג החישובים שערכו פוגל וברודט. האחרון כלל בגרעון גם את הסבסוד הממשלתי לאגרות החוב המיועדות לקרנות, שבהן הממשלה הבטיחה, עד להסדר האחרון, ריבית מסובסדת בשיעור 5.5 אחוזים. ברודט העריך את הריבית בשוק ב־3.3 אחוזים בלבד, כך שסבסוד בסך 2.2 אחוזים מעלה את הגרעון האקטוארי ב־75 מיליארד שקל. נכון, אומר שביט, שלפי חישוב מרויק הסבסוד הוא רק 68.9 מיליארד שקל, אבל ברודט לקח מרווח בטחון. מה זה כבר, בינינו, 6.1 מיליארד שקל לפה או לשם?

משחקים בהנחות ובגרעונות

וכך, בין כותרת אחת על הסכם השלום לכותרת אחרת על פיגוע המוני, קרא הציבור על צמיחתו המואצת של הגרעון האקטוארי, ולא ידע מה זה.

גרעון אקטוארי אינו גרעון ממשי, כסף שחסר היום, הפרש בין הכנסות להוצאות. הוא מחושב על בסיס אוסף של הנחות עתידיות: כמה ישלמו העמיתים; כמה ישלמו לגמלאים; מה יקרה לריבית; לקצב העלייה בשכר; לתוחלת החיים. שביט מגדיר אותו כהפרש שבין ההתחייבויות של קרן הפנסיה לאורך זמן לבין מה שהקרן תקבל מההכנסות ומהתשואה על נכסיה באותו פרק זמן.

מכיוון שמדובר בתחשיב בטווח של עשרות שנים, כל אחד יכול להניח אילו הנחות שירצה ולהגיע לגרעון האקטוארי שהוא מעוניין בו. די בשינוי זעיר בהנחות היסוד כדי ליצור שינוי עצום בגרעון. שביט אומר שד"ר צבי ליבר, חבר ועדת פוגל, טען שהוא צופה כי ריבית השוק לטווח ארוך תהיה רק שני אחוזים ולא 3.3 אחוזים כפי שחישב ברודט. ההבדל הקטנטן בחישוב הקפיץ את הגרעון מ־100 מיליארד שקל אצל ברודט ל־200 מיליארד שקל אצל ליבר.

בלון 2

הממונה על שוק ההון, מאיר שביט: "אם היו משגים בניהול, הם גרמו לכל היותר לנזקים שוליים; אם מישהו צריך לתת את הדין על המשבר זה האחראים לאינפלציה בשנות ה־80 ואלה שאחראים להצמדה"

המשחקים בהנחות ובגרעונות היו מוגזמים עד כדי כך שגם פרשנים כלכליים כמו סבר פלוצקר וגדעון עשת נזעקו והאשימו את האוצר בדיס־אינפורמציה. פלוצקר כתב שאין משבר בקרנות הפנסיה, ולכל היותר דרושים צעדי תיקון קטנים. בכותרת המשנה של כתבתו של עשת נכתב: "כיצד המציאה ועדת פוגל את הגרעון של הפנסיה". אך התגובות הללו לא הצליחו לשבור את הדימוי שהאוצר קיבע בתודעת הציבור: יש משבר.

כמה דברים שהסתירו מהציבור

על השאלה לאיזה פרק זמן מחושב הגרעון האקטוארי, משיב מאיר שביט תשובה מדהימה: כל תקופת ההתחייבויות של הקרן לעמיתים הנוכחיים שלה ולשאירים שלהם שיהיו זכאים לפנסיה: כ־80 שנה בסך הכל.

הנתון הזה, 80 שנה, הוסתר בכשרון רב מעיני הציבור, וההסתרה היוותה בסיס לתרגיל הפחדה. גם אם נניח שהממשלה תישא במימון הגרעון האקטוארי כולל הסבסוד, היא תשלם בממוצע מיליארד ורבע שקל לשנה, שהם רק חצי אחוז מהתל"ג או שני שליש אחוז מתקציב המדינה. סביר להניח שרבים מאלה שנבהלו מהגרעון האקטוארי הענק מוכנים ואף מעוניינים שהמדינה תקצה מיליארד ורבע שקל לשנה ואף יותר מזה, אם יהיה חוק פנסיה ממלכתי, שיבטיח פנסיה הוגנת לכל האזרחים. בסך הכל, מדובר בהרבה פחות ממה שהמדינה מקצה לחינוך או לבריאות; שלא לדבר על תקציב הבטחון.

וזו אינה העובדה היחידה שהוסתרה מידיעת הציבור. שביט אומר, שאלמלא ההסדר היו הקרנות קורסות. לדעתו, נטל הסבסוד לקרנות היה עולה בקצב מהיר יותר מקצב עליית התל"ג, והוא היה מפוצץ את המשק בעוד 30 עד 60 שנה.

30 עד 60 שנה? זה לא מה שאמרו כשהפחידו אותנו. הבטיחו לנו קריסה מהירה. אף אחד לא יודע מה יקרה בפרק זמן כזה: יהיה שלום? יהיו מספיק מים לשתייה? או מה בער לאוצר? לא יכלו לדחות את ההסדר בכמה שנים?

כזב העול התקציבי

בפרק הזמן שראשי המשק דנו בעתיד הפנסיה, הביעו באוצר דאגה עמוקה מפני העול הכבד שייפול על קופת המדינה, כשתחול תוכנית ההבראה של הקר-

נות ההסתדרותיות. אבל יש משהו מוזר בדאגה הזו. גם לפני התוכנית התחייבה הממשלה להקצות כסף לקרנות אג"ח בגובה צבירת העמיתים ובריבית של 5.5 אחוזים. אז מה קורה פה? תוכנית ההבראה מגדילה או מקטינה את שיעור הסיוע הממשלתי?

התשובה טמונה בכלל הפוליטי הראשון: האוצר יזם את התוכנית – האוצר מרוויח מהתוכנית. בניגוד לטענת משרד האוצר, הממשלה הקטינה את הסיוע הממשלתי לקרנות, וחיסול הגרעון האקטוארי, האמיתי או המדומה, בא על חשבון פגיעה בזכויות העמיתים.

לדברי פרופ' אלכסנדר, הממשלה הורידה בתוכניתה את התשואה לאגרות החוב הממשלתיות, שבהן יושקעו כספי העמיתים, מ-5.5 אחוזים בעבר ל-4.8 אחוזים בעתיד. כלומר, קיטון מרכיב הסבסוד הממשלתי באג"ח בשליש. בנוסף לכך, רק 70 אחוז מכספי הקרנות יושקעו באגרות חוב כאלה, ו-30 האחוזים הנותרים יושקעו בשוק ההון. מכיוון ששוק ההון הישראלי סובל מתנודות וממשברים, תפרוס הממשלה לקרנות "רשת בטחון" שתבטיח להן תשואה מינימלית בשיעור שלושה אחוזים על השקעותיהן בבורסה ההפכפכה.

רשת הבטחון הזו נשמעת כביטוי לדאגה כנה לעמיתים, אבל רק עד שמסתכלים ב"אותיות הקטנות", בתנאים להפעלת הרשת. שביט: הסיכון שהממשלה נוטלת על עצמה הוא אפסי. רק פעם אחת בתולדות המדינה ירדה התשואה של האג"ח אל מתחת לשלושה אחוזים. גם אם הדבר יקרה לתקופה קצרה, הקרן תצטרך להוכיח שהשיעור הממוצע של התשואה על אגרות החוב לטווח ארוך במשך חמש שנים היה נמוך משלושה אחוזים. וגם בכך לא די: היא תצטרך להוכיח שהיא עצמה ניזוקה בפועל, משום שעדיין יש אפשרות שהתשואה הממוצעת בשוק האג"ח היתה נמוכה, אבל הקרן ניהלה את השקעותיה בכשרון וזכתה לתשואה שמעבר למינימום של שלושת האחוזים, המחייבים סיוע ממשלתי. סיכום: ההסדר הקטין את מחויבות הממשלה.

בלון 3

האוצר איים שהקרנות או-טו-טו עומדות לקרוס. אבל שביט מודה שהיה מדובר בסכנה לטווח ארוך – בעוד 30 או 60 שנה. אף אחד לא יודע מה יקרה בפרק זמן כזה: יהיה שלום? יהיו מספיק מים לשתייה? אז מה בעצם בער לאוצר?

כזב מתנגדי הסבסוד

גישתו הבסיסית והמוצהרת של האוצר היא שסובסידיות מעוותות את פעילות המשק ופוגעות ביישום כלכלת השוק החופשי.

אבל יש סובסידיות שראשי האוצר תומכים בהן בהתלהבות רבה: הממשלה משתתפת בתשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי ולמס הבריאות. מוצע שבתקציב המדינה של 96' ייכלל סכום של 7–8 מיליארד שקל לתשלומים אלה, שהם סבסוד לכל דבר, המגמד לממדים מגוחכים כל סיוע לקרנות הפנסיה. וזו ההצדקה לסובסידיה: "יש להוזיל את עלות העבודה כדי להגביה את כושר התחרות של המשק הישראלי". במלים אחרות: יש סבסוד טוב ויש סבסוד רע.

בשנת 94' פורסם מחקר מטעם הבנק העולמי, שהוא נושא הדגל של חסידי כלכלת השוק החופשי ומתנגד מובהק להתערבות ממלכתית ולמדינת רווחה. במחקר – הנושא את הכותרת: "לפתור את בעיית גיל הזיקנה" וכותרת המשנה: "קווי מדיניות שנועדו להגן על הזקנים ולקדם את החסכון" – ממליצים בחום להנהיג פנסיה חובה ולסבסד אותה. לדעת עורכי המחקר יש לפנסיה כזו אפקט כלכלי חיובי: היא מגבירה בשיעור משמעותי את החסכון הלאומי, ובתור שכזו היא משמשת כבולמת אינפלציה, מפנה מקורות להשקעות ומאיצה את הצמיחה.

פרופ' אלכסנדר טוענת שהמלצות המחקר נוגעות באופן ישיר בבעיות המשק הישראלי. העלייה בשיעור העובדים המועסקים בחוזים אישיים, שחובת ההפרשה לפנסיה מתוקף הסכמי העבודה הקיבוציים אינה חלה עליהם, היא הגורם העיקרי לרעה החולה הגדולה של המדינה: ירידה בחסכון וגרעון במאזן התשלומים. הכסף שלא נחסך מוצא לצריכה, וחלק ניכר ממנו מבוזבז על מוצרים מיובאים העולים במט"ח. והרי לכם סיבה לגרעון במאזן התשלומים.

גם שביט מכיר את המחקר הזה, והוא מודה שפנסיה חובה תורמת לחסכון, אבל הוא מסתייג מההמלצה שבמחקר, "כי אני מתנגד לחסכון כפוי".

כך פועל האוצר: קודם אידיאולוגיה ואחר כך שיקולי טובת המשק. וזה אינו המקרה היחיד שבו ראשי האוצר אדוקים יותר מאפיפיור השוק החופשי. הסכמי גאט"ט על הורדת מכסים חקלאיים מהווים הישג שחסידי הכלכלה החופשית בכל העולם מתבשמים בו אחרי עשרות שנות מאבק. לאוצר זה לא מספיק: גם כשהסכמי גאט"ט מתירים להטיל מכסים בשיעור של 200 אחוזים על סוגים מסוימים של תוצרת חקלאית מיובאת, הם תובעים לרדת במהירות למכס בשיעור של 12 אחוז בלבד. כמו בעניין הפנסיה, מתייצב האוצר בימין המפה החברתית ומכריז שהוא דוגל בכלכלה אובייקטיבית נטולת מרכיבים פוליטיים.

בלון 4

בזמן הדיונים על עתיד הפנסיה הביעו באוצר דאגה מפני העול הכבד הנוסף שייפול על המדינה כשתחל תוכנית ההבראה. אבל גם לפני התוכנית התחייבה הממשלה להקצות כסף לקרנות: אג"ח בגובה צבירת העמיתים ובריבית גבוהה מהנוכחית. כלומר, הממשלה הקטינה את הסיוע על חשבון פגיעה בזכויות העמיתים

כזב הניהול הכושל

אל מלות הקסם המפחידות – גרעון אקטוארי – נלווה לרוב צמד מלים נוסף: ניהול כושל. ואם לא די בהן, מוסיף האוצר את המלים: בזבזני וחסר אחריות.

ביוני אשתקד, אחרי פרסום דוח ועדת פוגל, אמר שביט: "לא היתה מדיניות כוללת. במשך שנים הבטיחו לעמיתים הבטחות שונות בלי לבדוק אם אכן ניתן לעמוד בהן. נוצרה אי התאמה חריפה בין המשאבים שצוברת קרן הפנסיה לבין ההתחייבויות. לפיכך יש לעשות סדר בקרנות ובשיטת הניהול".

בשבוע שעבר שאלתי את שביט האם הפגמים בניהול אמנם גרמו למשבר שסיכן את הקרנות ההסתדרותיות.

שביט: "אם היו משגים בניהול, הם גרמו, לכל היותר, לנזקים שוליים, אולי במאות מיליוני שקלים. מחדלי ניהול אינם הסיבה לחסרונם של עשרות מיליארדי שקלים במאזן האקטוארי".

היו דיווחים בתקשורת על חשדות למעשים לא כשרים בקרנות; אולי נתנו פנסיות מוגזמות למקורבי הקרנות? אולי העבירו כספים למפלגות? אולי זה מקור הגרעון?

"לא, אין אשמים ממשיים. גם אם בכיר באיזו קרן נתן למזכירה פורשת מתנה של שתי דרגות שכר שהגדילה לה משמעותית את הפנסיה, זו לא הבעיה. המשבר נגרם בגלל ההיפר־אינפלציה של ראשית שנות השמונים וההחלטה של ראשי הקרנות באותה תקופה להצמיד את הפנסיה למדד. מאז צמחו הגרעונות, ואם מישהו צריך לתת את הדין על המשבר, הם האחראים לאינפלציה ואלה שאחראים להצמדה. ההצמדה גרמה לקרנות נזק נוסף בעקבות התוכנית הכלכלית של 85'".

היתה למנהלי הקרנות ברירה? האם יכלו להימנע מהצמדה ולשחוק לאפס את הפנסיות?

"לא, לא היתה להם ברירה".

זה אומר שקודם צריך, אם בכלל, למצות את הדין עם שרי האוצר שהיו אחראים לאינפלציה ורק אחר כך לבדוק את מנהלי הקרנות?

"נכון. אין צורך בבדיקות. אין כאן אשמים אמיתיים".

בלון 5

שביט אומר שהגרעון האקטוארי מחושב לתקופה של עד כ-80 שנה. גם אם נניח שהממשלה תישא במימון הגרעון כולל הסבסוד, היא תשלם בממוצע מיליארד ורבע שקל לשנה, שהם שני שליש אחוז מתקציב המדינה – הרבה פחות מההוצאות על חינוך או בריאות

אבל בכירי האוצר דיברו וחזרו ודיברו על מחדלי הניהול בקרנות. הם קיבלו סיוע ועידוד מחיים רמון וחבריו להנהגה החדשה בהסתדרות, שקפצו על "מחדלי הניהול" בקרנות כמוצאי שלל רב, אותם צירפו להאשמות הניהול הכושל של כל מגזרי ההסתדרות. בנובמבר 94' הודיע רמון שהוא מסכים לתת לאוצר סמכות לנהל את הקרנות ההסתדרותיות. האם רמון הציע להעביר את האחריות על הקרנות מידי אלה שניהלו אותן כשורה לידי אלה שגרמו להן להסתבכות?

□□□

בזמן שכל השאלות הללו עולות, הופכת הכלכלה הישראלית לחופשית יותר והציבור בארץ משלם יותר. ומי שעדיין לא הבין שנדפקה לו הפנסיה, יבין את זה כשייצא לגמלאות.

Lenco ®

יש מקום
שמדברים בו לנקו

ששומעים בו לנקו

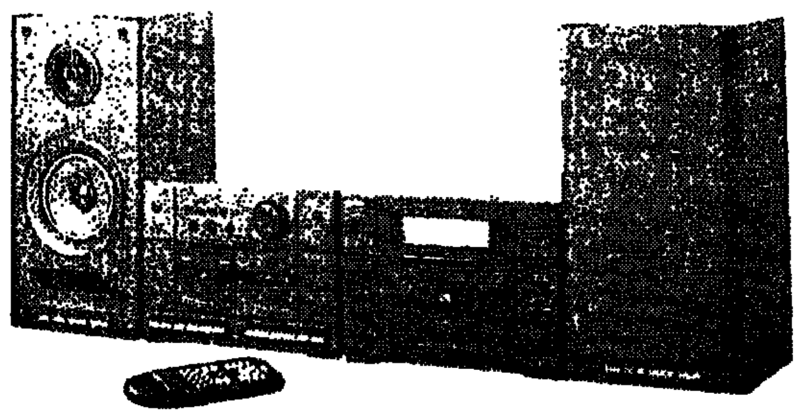

ורואים בו לנקו

האיכות והשרות לנקו

מבצעי ענק חגים תשנ"ו למוצרי לנקו-לעמיתי "חבר", נכי-צהל, משטרת ישראל, עובדי התעשיה האווירית, עובדי בנק לאומי, אגד, דן, בנק דיסקונט...להזמנות טלפוניות-מח' מכירות: 03-5569494, 03-6130967, 07-370715

תצוגת המוצרים: * מיה אלקטרוניק בע"מ, יבואנים בלעדיים בישראל למוצרי לנקו, רח' בר כוכבא 12 חולון טל: 03-5569494
* סטריאו דיסק אילת, מרכז שלום החדש טל: 07-370715 * רשת שא"ל *
פרטים נוספים: "במחנה", "הלוחם", "משאלות", בטאון חיל האויר...

מערכות סטריאו * רדיוטייפ להנב * קומפקט דיסק * מיקרו-גל * טלוויזיות * וידאו * שואבי אבק * פקסמיליות * מיני-בר *

יבואנים בישראל: מיה אלקטרוניק בע"מ, רח' בר-כוכבא 12 חולון, טל: 03-5569494

5 צילינדרים, 20 שסתומים, 170* כ"ס ומסורת של 50 שנות בטיחות
1944 "יכלוב בטיחותי" למיגון תא הנוסעים
1944 שמשה קדמית מזכוכית מחוסמת
1954 מפשיר אדים לשמשה הקדמית
1956 מערכת מתזי מים לשמשה הקדמית
1957 חגורת בטיחות קדמית בעלת שתי נקודות עיגון
1958 ...חגורות הבטיחות ... האחורי
1959 חגורת בטיחות קדמית בעלת שלוש נקודות עיגון
1960 ריפוד לוח השעונים לריכוך עוצמת החבטה
1965 מערכת בלימה משופרת בעלת מגבר בלימה ושומר לחץ
1966 הפשרה לשמשה האחורית
1966 מערכת בלימה דיסק מוצלבת
1966 אזורים סופגי עוצמת חבטה
1966 מנעולי דלתות מוגנים ובטיחותיים שאינם נפתחים מעוצמת ההתנגשות
1966 חיזוקי פלדה גם בגג הרכב להגנת הנוסעים בעת התהפכות
1967 עיגון בטיחותי למושבים הקדמיים
1967 חגורת בטיחות גם למושבים האחוריים
1968 [illegible]
1971 נורית התראה לחגירת חגורות הבטיחות
1972 חגורות בטיחות אינרטיות גם במושב האחורי
1972 כסא בטיחות לילד במושב הקדמי
1972 מנעולים בטיחותיים למניעת פתיחה אקראית בידי ילדים מתוך הרכב
1973 מוטות פלדה בדלתות להגנה מפני חבטה צידית
1973 גלגל הגה עשוי חומר גמיש לשיכוך עוצמת הפגיעה בעת תאונה
1974 פגושים סופגי חבטות
1974 חיישן התראה לבדיקת תקינות נורית האזהרה
1974 התראה אורקולית לחגירת חגורות הבטיחות
1974 מוט הגה מפרקי סופג זעזועים
1975 [illegible]
1975 מערכת בלימה מוצלבת כפולה בעלת משאבה מרכזית מדורגת
1982 מיכל דלק מוגן היטב ע"י הסרן האחורי ומורחק מטווח פגיעה
1982 נורית אזהרה המתריעה מפני דלת פתוחה
1982 מראות צד פנורמיות
1982 פנסי ערפל קדמיים לשיפור הראות בגשם ובערפל
1982 פנסי ערפל אחוריים
1984 ABS מערכת מהפכנית למניעת נעילת גלגלי המכונית בעת בלימת חירום
1985 ETC - מערכת למניעת החלקה
1986 אור בלימה בטיחותי נוסף בשמשה האחורית
1987 מותחנים מכניים לחגורות הבטיחות להידוק הגוף למושב בעת תאונה
1987 [illegible]
1990 מושב ילדים משולב אינטגרלי במושב האחורי
1990 חגורת בטיחות בעלת 3 נקודות עיגון גם לנוסע האמצעי במושב האחורי
1991 SIPS-מערכת הגנה מפני פגיעה צידית
1991 חגורות בטיחות בעלות כיוונון גובה אוטומטי
1992 כרית אויר גם לנוסע שליד הנהג
וולוו 850 GLT/GLE
... אולי רק את הגלגל המציא מישהו אחר
...ועכשיו וולוו מציגה: SIPS AIRBAG
כרית אויר צידית להגנה מפני פגיעות צד.
בשעה שיצרני הרכב השונים מציעים לך היום רק את כרית האויר הקידמית הסטנדרטית, נמצאת כבר וולוו בעידן בטיחותי אחד ; כל דגמי '96 של וולוו 850 מצויידים בנוסף, כסטנדרט, ב-2 כריות אויר צידיות SIPS AIRBAG במושבים הקדמיים, חידוש בטיחותי יחודי נוסף. שעל פיו יצטרכו להתיישר שאר יצרני הרכב. מעכשיו כל דגמי וולוו 850 עם 4 כריות אויר. זה הסטנדרט שלנו.
קח את הוולוו 850 GLT/GLE לנסיעת מבחן ונראה אם תוכל להפרד ממנה.
וולוו 850 היא מכונית ספורטיבית מרשת באריזה של מכונית מנהלים מהודרת. שילוב אידאלי של ביצועים מרשימים יחד עם יוקרה, נוחות ובטיחות ברמה הגבוהה ביותר. כפי שרק וולוו יכולה להציע לך. וולוו 850 משופעת בכל אביזרי הנוחות שניתן לחשוב עליהם. אביזרים ההופכים את הנהיגה בה לחוויה מחושבת. וזהו. תם עידן ההתפשרויות. וולוו 850, המכונית החדשה שלך. תתחדש.
וולוו 850 GLE אוטומטית,
4 דלתות או סטישן, 143 כ"ס.
176 ניוטון/מטר ב- 3800 סל"ד.
וולוו 850 GLT אוטומטית,
4 דלתות או סטישן, 170 כ"ס.
220 ניוטון/מטר ב- 3300 סל"ד.
וולוו 850 T-5 טורבו אוטומטית,
4 דלתות או סטישן, 225 כ"ס.
300 ניוטון/מטר כבר ב- 2000 סל"ד.
* בדגם 850 GLT עפ"י נתוני היצרן, רק בדגמי 850 טורבו דיפוזי עץ ללוח המחוונים. הסכירה-עפ"י המפרט והדגמים הנמצאים באולמי התצוגה.
"מאיר" חברה למכוניות ומשאיות בע"מ ● תל-אביב: קרליבך 23, טל. 03-5614433 ● ירושלים: האומן 16, טל. 02-781382-4 ● חיפה: דרך יפו 137 א', טל. 04-510511 ● מוסך אח, טל. 04-410345 ● קרית ביאליק: רכב הצפון, טל. 04-772999 ● נצרת: ג'וניקאר-כביש עוקף נצרת, טל. 06-556966 ● כפר-סבא: סוכנות השרון, טל. 09-915811 ● הרצליה: "ריכבי", סוכנות לרכב בע"מ. טל. 09-560871-2 ● סוכנות רכב ראשל"צ, טל. 03-9613039 ● רחובות: מוסך רפי את רפי, טל. 08-362994 ● אשדוד: סוכנות אשדוד, טל. 08-523440 ● אשקלון: מוסך בני את דוד, טל. 07-750649, 750399 ● באר שבע: א.ל. שרותי רכב. טל. 07-276382, 278235
VOLVO
כבר מזמן לא מדובר רק במכונית
צ'יסמרין ● שן

אף מלה על גליה מאור

יהושע מאור, 11 שנים מנכ"ל יבמ־ישראל, מדבר בראיון נדיר על עתיד המחשב, מפרט את אסטרטגיית החדירה של החברה לשוק התקשורת אך מבטיח שלא יקים חברת טלפון מתחרה לבזק, לא שולל רכישת חברות נוספות כדי להשתלט על הידע שלהן, לא חושש מתביעות משפטיות, מסביר מה מפריע לו בתרבות העסקים בארץ, מודה שהוא מכור לדואר אלקטרוני, אומר שאין לו כוונה לקבל תפקיד אחר במסגרת יבמ העולמית, ומקפיד לקיים את ההסכם עם אשתו גליה, מנכ"ל בנק לאומי: הוא לא מתראיין עליה והיא לא מתראיינת עליו

רוני ליפשיץ
צילומים: ג'רמי פלדמן

ש ביני לבין אשתי הסכם ישן נושן: אני עוסק במחשבים וגליה עוסקת בבנקאות. אף אחד מאיתנו אינו פולש לתחום השני. אם היא מתראיינת על בנקאות, היא לא מתראיינת על מחשבים. ואם אני מתראיין על מחשבים, אני לא מתראיין על בנקאות", כך אומר יהושע מאור, יו"ר מועצת המנהלים של חברת יבמ ישראל, את הסייג שהציב בתחילת קיום הראיון – אף מלה על אשתו, גליה מאור, מנכ"ל בנק לאומי.

גם על הבית ועל חייו הפרטיים מאור מסרב לדבר, אבל כשהשיחה מתגלגלת לנושא המחשבים יש לו הרבה מה להגיד. אך הכל נאמר בזהירות האופיינית לבוגר לימודי מתמטיקה ופיסיקה באוניברסיטה, שגם שימש במשך חמש שנים כמנהל מרכז המחשבים של משרד הבטחון. הוא יכול להשיב על שאלה תוך אזכור תשובה לשאלה קודמת, בנוסח "הוכחנו את משפט אל"ף, ועכשיו נמשיך להוכיח את משפט בי"ת".

יהושע מאור (59), יליד הארץ, הצטרף ליבמ בשנת 69' כמנהל שיווק, ומאז שנת 84' הוא משמש מנכ"ל חברת המחשבים הגדולה בישראל. הזהירות שלו עשויה לתסכל. "הוא עצור, מחושב, כל משפט היוצא מפיו ערוך לדפוס או בדוק לפחות כמו שורת קוד בתוכנה פיננסית רגישה", אומרים עליו במסדרונות הבניין המפואר.

❖ ❖ ❖

הארגון אותו הוא מנהל מהקומה ה־18 של בית יבמ בתל אביב הוא שלוחה של חברה המזוהה עם היסטוריית המחשב בצורה כה עמוקה, עד שבמאי הקולנוע סטנלי קובריק הנציח אותה בסרט "שנת 2001 אודיסיאה בחלל", כאשר כינה את מחשב החללית שאיבד שליטה בשם HAL, על שם IBM פחות אות אחת באלף־בית הלועזי.

לאחר שרבים התחילו להספיד את החברה האם, הענק הכחול, היא הצליחה להציג התאוששות מעוררת התפעלות ועברה מהפסד של שמונה מיליארד דולר בשנת 93' לרווח של שלושה מיליארד בשנת 94', עם מחזור מכירות של 64 מיליארד דולר – כמעט כל התל"ג של מדינת ישראל. כשיבמ העולמית רכשה את חברת התוכנה לוטוס תמורת שלושה מיליארד דולר, לא התרגשו בחברה מעליית מניות לוטוס בימים שקדמו לאישור העסקה. עם יתרת מזומנים של 10 מיליארד דולר, קשה היה להניח שהבורסה תכשיל את העסקה.

יבמ ישראל מסרבת למסור נתונים על המחזור הכספי שהיא מגלגלת. חברת דן אנד ברדסטריט מעריכה כי בשנת 94' הסתכמו הכנסותיה ב־250 מיליון דולר, עם היקף מכירות שנתי של 329 אלף דולר לעובד. היום מעסיקה החברה 900 עובדים, ובהנחה שלא חל שינוי בהיקף המכירות לעובד, מתקרב היקף מכירותיה השנה בישראל ל־296 מיליון דולר. במקביל, מדווחים בחברה על היקף רכש גומלין, או יצוא, של 120 מיליון דולר בשנת 94'. הרשות לשיתוף פעולה כלכלי רשמה במסמכיה 67.6 מיליון דולר בלבד, לאחר שהוחלט, כחלק ממדיניות חדשה, לא לחשב רכש רכיבים מאינטל במסגרת זו.

אולם למרות מאמציה להפגין חזות דיסקרטית, תפסה יבמ ישראל כותרות שמנות בעיתונות במהלך השנה האחרונה: החל מהסכסוך הרעשני עם דיגיטל על מכרז מטרונום, אשר הוגדר על ידי גורמים בטחוניים כאחת המערכות החשובות לבטחון המדינה, דרך השתתפותה מעוררת המחלוקת במכרזו על הכנת משכורותיהם של עובדי המדינה, שהסתיים בבית המשפט, ועד לעובדה שהיא הצליחה באחרונה להסעיר עצבים רגישים בחברת בזק, ותקוות בחברות תקשורת אחרות. יבמ פתחה בכניסה מואצת לתחומי תקשורת שנחשבו עד לזמן האחרון שייכים בלעדית לחברות תקשורת ולא לאלה העוסקות במחשבים. את הכותרות הגדולות ביותר תפסה מעורבותה בניסוי שמשרד התקשורת אישר: ביצוע שידורי מולטימדיה באמצעות תשתית התקשורת של חברות הטלוויזיה בכבלים.

❖ ❖ ❖

מאור, יבמ הופכת לחברת תקשורת?

"היום אנו מדברים על התמזגות בין ענפי המיחשוב לתקשורת. התקשורת אינה רק חלק ממערכות מידע ממוחשבות. גם התקשורת המסורתית הטלפונית מתבססת על מחשבים. מרכזות מתקדמות הן, למעשה, מחשבים לכל דבר. אמנם לא רב־שימושיים – אבל מחשבים".

בעקבות החלטת בזק, לפני חמש שנים, לחייב גם שיחות מקומיות על פי משך השיחה, החליטו ביבמ להיכנס לתחום התקשורת. מאור: "זכינו בפרויקט של בזק בהיקף של 45 מיליון דולר, שנועד לאפשר למרכזות האנלוגיות שלה לבצע חיוב על פי אורך השיחה המקומית. בהמשך, הפרויקט הורחב וכלל הכנסת שירותים נוספים המאפיינים מרכזות ספרתיות וגם חיבור כל המרכזות האנלוגיות למרכז איסוף מידע ארצי".

אתם ניגשים למכרז ה־ATM לאספקת מרכזות הכמות עבור קונסורציום הכולל את בזק, אי.סי.איי תדיראן והטכניון; זה לא מכניס אתכם לתחום חדש?

"יש לנו מוצר שפותח ביבמ ציריך – חומרה המאפשרת למתג רשתות תקשורת מסוג ATM במהירות גדולה מאוד, ולהגדיל את הרשת המתוגת. כבר בשנת 96' נראה בישראל הרבה פעילות בתחום ה־ATM, וייתכן שהפעילות שלנו תיעשה באמצעות שותפים מקומיים.

"טכנולוגיה זו משתלבת היטב בנושא מולטימדיה ברשתות תקשורת. ייתכן כי האגף למדע וטכנולוגיה בחיפה ייכנס בקרוב לפיתוח מוצרים בתחום הספריות הדיגיטליות בארץ. פרויקט מסוג זה מבוצע היום בוותיקן. צוות של יבמ מבצע סריקה של כל הספרים העתיקים המצויים בספריית הוותיקן. תמונות הספרים נשמרות על גבי מדיה מגנטית, וזה מאפשר לאנשים המעוניינים לעיין בהן להתקשר לספרייה באמצעות מחשב ולעיין בחומר הכתוב והמאויר על מסכי המחשב שלהם. לעת עתה, הספרייה הדיגיטלית אינה פתוחה בפני כל אחד. בין השאר משום שהנושא דורש פתרונות מיוחדים בתחום אבטחת המידע ושמירה על זכויות יוצרים".

איך אתה רואה את יבמ משתלבת בשוק התקשורת הישראלי?

"השוק בארץ הוא מוסדר ולא חופשי. קיים בו גורם גדול ודומיננטי בשם בזק, שעד לאחרונה חשבו שהוא מונופול טבעי. אולם ככל

ממתינים בעניין

[illegible]

"שהתקשורת התרחבה, וסביבה התפתחו שירותי ערך מוסף, גבולות המונופול מיטשטשים. אנו נמצאים בתהליך שבו הגבולות משתנים בכל יום, ולשוק נכנסים שחקנים חדשים בעקבות אי־ההתאמה בין התפתחות תעשיית המידע להתפתחות תעשיית הטלקומוניקציה".

וכך אתם מגיעים אל מכרז תשתיות הבינלאומיות.

"יבמ אינה מתכננת להקים חברת טלפון מתחרה, מעין בזק מספר שתיים. היא משאירה את התשתית לחברות הטלפונים ובונה על התפתחות מערכת התמסורת. מפעיל שני לשירותי תקשורת בינלאומיים מתבסס על רשת התקשורת של בזק. חברת יבמ רואה את היכולת שלה לספק את צורכי הלקוחות במידע כקשורה קשר הדוק אל יכולת התקשורת שלהם. אם המחשבים לא מקושרים בצורה יעילה, הפתרון שלה הוא לא פתרון.

"ההסכם שנחתם לפני שבועיים בין סטאט ליבמ אינו מכוון להנחה פיסית של רשתות או קווים, אלא מיועד לנצל אפשרויות הטמונות בתשתית הפיסית המוצעת על ידי חברות הטלפונים. ההסכם עדיין לא סגור סופית. יש הסכמה, אבל עדיין לא נחתם חוזה. הרעיון הוא שיוקם גוף שיציע שירותי תקשורת לא־בסיסיים. כדי לספקם, יש צורך בשותפים שהם חברות הטלפון המקומיות.

"בארה"ב פועלת חברת ארוונטס, הנמצאת בבעלות יבמ. היא מספקת שירותי מידע על גבי רשתות טלפון, וכאשר תרחיב את שירותיה, היא תצטרך להיעזר בחברות הטלפון המקומיות. אני רוצה לראות כיצד ייראה החוזה עם סטאט. כאשר הדברים יתבררו ויסוכמו, נוכל לבדוק מה וכיצד לעשות, ולהיכנס לדיונים קונקרטיים עם שותפים אפשריים בארץ".

האם תפנו אל בזק או אל זכייניות הכבלים?

"יבמ היא צרכן שירותי תמסורת. בחלקם הם יכולים לבוא מבזק, ובחלקם – מתחנות הטלוויזיה בכבלים. היום אנו מצויים בשלבי דיון עם רוב הזכייניות על ביצוע ניסוי המולטימדיה בכבלים. צריך לזכור שפרויקט כמו המולטימדיה בכבלים זקוק ליכולת שידור שאין היום לקווי טלפון קונבנציונליים, כאשר הקושי העיקרי הוא להביא את העוצמה הזו אל כל בית. אחד הפתרונות כרוך בניצול תשתית הטלוויזיה בכבלים. הוא מאפשר להביא מידע אל המחשב האישי, שכבר היום יכול לשמש תחליף למכשיר הטלוויזיה".

אחת השאלות המרכזיות המעסיקות היום את תעשיית ההיי־טק היא: האם בעתיד נשתמש במכשיר הטלוויזיה או במחשב האישי. שאלה זו אינה עוסקת בעתידנות גרידא: היא עוסקת בשאלה לאן יופנו מאמצי השיווק בהתאם להעדפותיהם של הצרכנים: האם הללו יעדיפו טלוויזיה עם יכולת חישוב, או מחשב עם יכולת הצגת שידורי טלוויזיה.

❖ ❖ ❖

מדוע יבמ לא מעורבת בתעשייה המקומית?

"למה היא צריכה להיות מעורבת? גוף כמו מרכז המחקר והפיתוח שלנו בחיפה לא עלה למשלם המסים בארץ אף פרוטה, ומבחינת הצורך להזין אותו בכספים הוא עולה מעט מאוד יחסית. אני מאמין שתעשיית התוכנה הרבה יותר נוחה מאשר תעשיית האלקטרוניקה מבחינת גובה ההשקעה הדרוש ליצירת מקום עבודה. ההשקעה בתוכנה היא מודולרית, בהתאם להתפתחות העסקית. היא אינה דורשת סכומים מינימליים כמו 100 מיליון דולר רק כדי להקים מפעל, ותעשייה זו מנצלת את הפוטנציאל הישראלי בצורה הטובה ביותר".

בתחילת השנה רכשה יבמ ישראל חלקים בשתי חברות תוכנה: סופטל ותלתן. צפויות רכישות נוספות?

"השוק מתפתח במהירות רבה מאוד ובכיוונים שונים, ואתה זקוק לכישורים חדשים בארגון; הבעיה היא שאין מספיק זמן להכשיר אנשים. במקרים רבים, הדרך הטובה ביותר להתמודד עם זה היא לרכוש חברה בעלת הידע הדרוש. כך היה עם תלתן, שעם רכישתה קיבלנו ידע טכנולוגי מתקדם בתחום מערכות המידע הגיאוגרפיות ומערכות המחשה מתוחכמות. היום אנחנו מקיימים מגעים עם חברות בתחומי תקשורת שונים. אנו בוחנים את השוק בארץ באופן קבוע, מתוך כוונה להשלים את הכישורים הדרושים לנו בדרך המהירה ביותר".

מדוע יש כל כך הרבה תביעות משפטיות במכרזי מיחשוב?

"קודם כל בגלל התגברות התחרות בתחום. מצד שני, צריך לזכור את העובדה שיש היום חוק מכרזים ברור, דבר שלא היה קודם. החוק מחייב כללי התנהגות מאוד ברורים מצד מגישי ההצעות למכרזים, אבל גם מצד מקבלי ההצעות. כשלא היה חוק, לא ידעת למה אתה מחויב ולמה הצד השני מחויב. היום כל אחד עומד על כך שכל הצדדים יעמדו בדרישות החוק".

גם עליכם מאיימים בתביעה, לאחר שהסתדרתם בעתירה נגד המדינה על מכרז משכורות עובדי המדינה?

"אני לא חושב שמישהו איים. אני חושב שמישהו פירסם שמישהו איים. אם אתה פועל במסגרת החוק, לא ניתן לאיים עליך".

❖ ❖ ❖

מתי יבמ ישראל תונפק בבורסה בתל אביב?

"מדיניות יבמ העולמית היא להסתפק בבורסה בניו יורק שבה נסחרת החברה האם. מניות החברות המקומיות נמצאות במלואן בבעלות החברה האם, והן לא נסחרות בבורסה. מובן שזה היה נכון עד לרכישת חברת לוטוס, משום שהיא נסחרה בבורסה עוד לפני הרכישה על ידי יבמ".

מה קורה עם הנציגות של לוטוס בארץ?

"חברת חילן אינה המייצגת היחידה של לוטוס בישראל. גם היום חלק מהמוצרים מיוצג על ידי טכם, שיש לה הסכמי שיווק עם לוטוס. זה, כמובן, לא מונע גם מיבמ לשווק מוצרים של לוטוס. היה בינינו הסכם שיווק עוד לפני הרכישה, ויבמ ישראל עשויה לשווק אותם בעתיד בארץ".

אתה מועמד לתפקיד בחברה העולמית?

"אני רואה עצמי כמי שחי כאן בארץ, ואני לא מתכנן קריירה במקום אחר. זו החלטה שעשיתי לפני הרבה שנים".

למה אתה לא מוכן לספר על הבית? אתה יודע שבחוגים רבים מכנים אותך ואת אשתך "הזוג המלכותי" של הכלכלה הישראלית?

מאור שומר על שתיקה רועמת.

מקורביו ביבמ הסכימו לספר, אחרי לא מעט לחצים, את המידע המסווג הבא: מאור שירת ביחידת ממר"ם. שם התאהב במתכנתת מחשבים אחת, לימים אשתו ומנכ"ל בנק לאומי. הוא מנכ"ל חברת המחשבים הוותיקה ביותר בארץ. הוא נוסע במרצדס 84', אותה ירש מהמנכ"ל הקודם, דוד כהן, והוא נוהג בה בעצמו, ללא נהג. יש לו אובססיה אחת: הוא מתכתב באי־מייל (דואר אלקטרוני) ומשיב לכל אי־מייל, גם כשהוא בחו"ל.

❖ ❖ ❖

כיצד אתה רואה את עתידו של המחשב האישי?

"לא צריך לדבר על מחשב אישי בלבד, משום שהמעבד המצוי בליבו של כל מחשב יכול לשבת במקומות כמו מכוניות או באלף מכשירים אחרים, על מנת לעשות בהם שימוש יותר נוח. כך, למשל, מכשירי וידאו כוללים הרבה מאוד תכונות מתוחכמות שרוב האנשים לא משתמשים בהן, כי כדי להפעילן הם צריכים לקרוא ספר הדרכה באורך של 30 עמודים ויותר.

אך אם תהיה חוליה מקשרת בין המכשיר לבין המשתמש, שתאפשר להפעיל את המכשיר בלא ספר, אולי נשתמש בתכונות נוספות שלו.

"חוליית הקישור יכולה להיות מעבד ממוחשב שבאופן אידיאלי ניתן יהיה להתקשר אליו על ידי דיבור. היום יש כבר מערכות המבצעות זיהוי דיבור. מחר תוכל למצוא מעבדים בכל מיני מכשירים ביתיים. בעתיד נראה את המחשבים נכנסים לתחומים חדשים, בהם הם יהיו מאחורי הקלעים. מי שישתמש במכשיר אפילו לא יידע שיש בו מחשב. במקום שנלמד את כללי ההתקשרות עם המכשיר, המעבד ילמד את המכשיר איך להתקשר עימנו".

האם המחשב המרכזי, המיינפריים, מת?

"השאלה היום צריכה להיות שונה. כוח החישוב באמצעות מחשבים מרכזיים – שסופק ללקוחות יבמ בעולם בשנת 95' – היה גדול יותר מכל נתון אחר בהיסטוריה של יבמ. היא מעולם לא סיפקה ללקוחותיה כוח מיחשוב כזה בעבר. אולם התפקידים של המיינפריים משתנים, ולא במפתיע. הוא משמש בהרבה מקומות כסופר־שרת ברשתות תקשורת גדולות. גם המחיר לכוח חישוב של מיינפריים יורד בהתמדה. כשהתחילו לדבר על מותו, כוח החישוב שלו היה יקר באופן משמעותי מזה של תחנת עבודה. מאחר שהפער הולך ונסגר, ותפקיד המיינפריים משתנה, אנו חושבים ששאלת מותו היא היום שאלה ריקה.

"לצד ירידה במחיר יחידת חישוב במחשבים מרכזיים, השוק ירכוש יותר עוצמת מיחשוב. אבל כאשר מדובר בכסף, היקף העסקאות הנעשות במחשבים אישיים ימשיך לגדול יחסית להיקף העסקאות של מחשבים מרכזיים. כלומר, החלק היחסי של ההכנסות ממחשבים מרכזיים יקטן".

❖ ❖ ❖

כיף לעשות עסקים בארץ?

"אני חושב שבדרך כלל כן. ככל עשיית עסקים יש חלקים שהיית מוכן לוותר עליהם. מכיוון שלא עשיתי הרבה עסקים בחו"ל, קשה לי להשוות, אבל מתוך שיחות עם קולגות, יש בארץ כמה דברים שהייתי שמח אם לא היו כאן. למשל, דיוק והקפדה על לוחות זמנים. יש מקומות שזה כלל אינו מהווה נושא לדיון. אני לא רואה בכל התחומים את האתיקה העסקית שהייתי רוצה, וקצת יותר סדר בעבודה היה יכול להיות נוח".

פעם היו צוחקים על אנשי יבמ, היו מכנים אתכם "המרובעים עם החליפות הכחולות". אתה חש שינוי באווירה הארגונית?

"השינויים מתרחשים בכל התחומים, החל בעסקים ועבור בצורת לבוש. בתחום הלבוש, ביבמ ישראל תמיד היינו לא־פורמליים, אולם בעוד שצורת הלבוש היא סממן חיצוני, הכרזה על שינוי או המחשה ויזואלית לשינוי, יש הרבה שינויים בלתי נראים. אחד השינויים הגדולים בתרבות הארגונית של יבמ נבע מרכישת לוטוס. בעבר היתה מעין הנחה סמויה בנוסח 'מה שלא התבשל אצלי במטבח ולא הומצא כאן – הוא לא טוב'. רכישת לוטוס לא היתה רק הודעה מילולית לציבור, אלא המחשה שיבמ לא דוחה דברים שמקורם מחוץ לה.

"שינוי תרבותי נוסף נובע מהשינוי באופי העסקי של שוק המחשבים. בעבר היינו במגע עם מספר קטן של מוסדות, והשיח היה עם מנהלי מחלקות מיחשוב בעלי הכשרה טכנית דומה לזו שלנו. היום אתה עובד עם אלפי לקוחות, מתחומים עסקיים שונים, שלרבים מהם אין ידע טכני במחשבים. הדבר דורש דפוסי התנהגות שונים. אנו זקוקים לאנשים היכולים לתקשר עם הלקוחות החדשים. עצם העובדה שאתה עובד עם לקוחות אחרים מחייבת שינוי. אתה לומד את השפה של הלקוחות, אתה צריך אנשים עם כישורים שונים. בעבר, למשל, עבדנו ללא שותפים עסקיים ואילו היום אנו עובדים עם הרבה שותפים. אתה נכנס לתחומים שבהם המחשב הינו רק מרכיב אבל לאו דווקא העיקרי, וגם זה משפיע על הארגון ועל תרבותו". ◘

"אני לא רואה את עצמי מועמד לתפקיד בחברה העולמית. החלטתי לפני הרבה שנים שאני חי כאן בארץ, ואני לא מתכנן קריירה במקום אחר"

"למה יבמ צריכה להיות מעורבת בתעשייה המקומית? גוף כמו מרכז המחקר והפיתוח שלנו בחיפה לא עלה למשלם המסים בארץ אף פרוטה, ומבחינת הצורך להזין אותו בכספים הוא עולה מעט מאוד יחסית"

"אנחנו לא נקים חברת טלפון מתחרה לבזק. יבמ היא צרכן שירותי תמסורת. בחלקם הם יכולים לבוא מבזק, ובחלקם – מתחנות הטלוויזיה בכבלים. היום אנו מצויים בשלבי דיון עם רוב הזכייניות על ביצוע ניסוי המולטימדיה בכבלים"

בינך ובין המכונית מסחרית/פרטית שלך
מפריד רק טלפון

5617411

אם אתה זקוק למכונית פרטית או מסחרית ואתה זקוק לה מהר -
עסקת הליסינג ש"רום שכר מכר" מציעה לך היא העסקה הכדאית ביותר שתוכל למצוא!

אתה זקוק לחברה עם 28 שנות נסיון וגב של קבוצת כלל.

כל מה שאתה צריך הוא לצלצל - והמכונית כבר בדרך אליך!

- אחרי 60 תשלומים בלבד המכונית שלך תמורת 1% מערכה.
- ההוצאה מוכרת לצורכי מס.
- ייעוץ ויחס אישי לאורך כל תהליך הרכישה.

עכשיו, כשאתה יודע מהי עסקת הליסינג הטובה ביותר בישראל - אתה יודע גם איפה למצוא אותה!

רום עסקת הליסינג הטובה ביותר שתמצא
נמנה על קבוצת כלל
רום שכר מכר בע"מ רח' המסגר 43 תל-אביב, טל. 03-5617411, פקס. 03-5616832
אדרמוס©

כל מלפפון ביג'י יומו

הרחק מעיני התקשורת מתנהל בשטח ההפקר שבין ישראל לשטחים משחק תופסת נינוח בין מבריחי ירקות ופירות לבין אנשי הזרוע החמושה של משרד החקלאות. הפרס הגדול הוא כ–120 אלף טון סחורה חקלאית לא חוקית שמנסה לחמוק מדי שנה אל תחום הקו הירוק. ירון אליוסף בילה סופשבוע מאובק באזור הכי קרוב למערב הפרוע שיש בישראל, והוא מדווח על שיטות הפעולה (סבלנות, נימוס והרבה קפה שחור) ועל האקשן (ככה ככה)

ירון אליוסף
צילומים: משה שי

"אין גבול לכושר האילתור שמפעילים המבריחים כדי לעקוף את המפקחים. "הם שולחים איזה ילד עם פלאפון שיקיים תצפית ויזהיר אותם אם אנחנו בשטח. לפעמים הם שולחים 'שפן' – רכב קטן עם 20 ארגז, כדי להעסיק אותנו, ואז עוברים עם משאיות מלאות"

עשר דקות אחרי שאנחנו מתמקמים במארב בפאתי כפר מוקאבלה וצופים על דרכי העפר המגיעות מג'נין, מגיח מאחור השבילים טרקטורון. הוא מאט לידנו, והמפקח עמית מוכן להישבע שהנהג צחק לו בפרצוף. אחר כך מאיץ הטרקטורון ונעלם. "הלך המארב", מקלל עמית. "המניאק הזה מודיע עכשיו בפלאפון שאנחנו פה. הלילה כבר לא יבריחו מהכביש הזה. פעם התחבאנו בתוך ההאנגרים של שדה התעופה הירדני הישן, והטרקטורוניסט מצא אותנו. אם היה לנו חצי מהציוד שיש להם – לא היה נכנס לאזור אפילו מלפפון אחד".

כך נראה סופו של יום שגרתי ביחידה הכי קרובה למיליציה פארא־מיליטרית – יחידת הפיקוח של משרד החקלאות. השם המלא שלה הוא "היחידה ליישום ההסכמים החקלאיים בין ישראל לאוטונומיה". והשם הקצת פחות מלא הוא "היחידה לפיקוח והגנה על הצומח והחי"; ובקיצור – "יחידת הפיצו"ח של משרד החקלאות". בתרגום לעברית: מיליציה חוקית וחמושה שמסתובבת על הקו הירוק ומנסה לעצור הברחות של תוצרת חקלאית.

יום שגרתי באזור הכי לקרוב למערב הפרוע שיש בישראל מורכב מפסיפס של שוטרים במדים כחולים, מפקחים בבגדי שרד ירוקים, פקחים בטריקו כחול, מג"בניקים במדי זית; דרדרים עם שפם גדול, ערבים עם שפם קטן, יהודים בלי שפם; אקדחי 9 מ"מ קצרי קנה, M־16 ארוך קנה, רובי ציד; מבריחים, אנשי חוק, ישראלים, פלסטינים; מכשירי קשר דיגיטליים, רמקולים, כבישים, דרכי עפר, ענבים, קישואים, מלפפונים. והרבה מאוד קפה שחור עם הל.

■■■

במפקדה בתל אביב, סמוך לחמ"ל שבו מטרטרים מכשירי קשר וטלפונים, מלא "מספר 2", עודד גלוברזון, גאוות יחידה. "היחידה הוקמה אחרי חתימת הסכמי עזה־יריחו. המטרה העיקרית שלנו היא כלכלית: למנוע כניסת סחורה חקלאית מתחום האוטונומיה לישראל, כדי שהחקלאי הישראלי לא ייפגע והשוק לא יוצף בסחורה זולה מהשטחים. מטרה נוספת היא לסייע למשרד הבריאות בפיקוח על איכות התוצרת הנכנסת".

היחידה הצבאית הזו מפעילה היום כ־130 איש. 30 מהם מהווים את יחידת הליווי ("שהוקמה בהוראת ראש הממשלה"), המלווה כלי רכב פלסטיניים מעזה לישראל. במחוזות מרכז וצפון יש הרבה יותר אקשן. פטרולים במשך 24 שעות ביממה לאורך 500 ק"מ, מנחל בזק עד מדבר יהודה, מנסים למנוע הברחות מיריחו ומהגדה. יש סיורים שגרתיים, יש מבצעים יזומים, יש יחידת מודיעין השואבת מידע מחקירות וממשת"פים. לפעמים יש גם "ימי קרב". אז פורסים בשטח את כל המפקחים, מעלים אולטרא־לייט לאוויר וקוטפים את כל המבריחים בכניסות לישראל.

המפקחים כולם בוגרי יחידות חי"ר, בעלי השכלה של 12 שנות לימוד לפחות, עוברים הכשרה הכוללת אימון נשק, מטווחים, סימולציית מצבים, אימון גופני, קרב מגע, הישרדות, השתלמות מודיעין. לומדים פרקים בהגנת הצומח ובווטרינריה ועורכים סיורים בשטח להכרת הגזרה. הם יוצאים לשטח לבושים במדים ירוקים, חמושים בנשק אישי, בכלי רכב הנושאים מכשירי קשר דיגיטליים חדשים (עם קשר ישיר למשטרה, לצה"ל ולמה שגלוברזון קורא "גורמי בטחון אחרים", כלומר – שב"כ), רמקולים רבי עוצמה, סירנה ונורית ירוקה מהבהבת על גג המכונית. כל אחד מהם נושא תעודה המקנה לו סמכויות של קצין משטרה בדרגת מפקח: הזכות לעכב אדם לחקירה, להחרים רכוש ולחקור תחת אזהרה.

יש לחבר'ה האלה הווי של גולני; ואין פלא. מיכה רגב, מספר 1, היה סמח"ט גולני. רמ"ח (ראש מחלקת) סיור ומבצעים ביחידה היה קצין אג"מ חטיבתי, ורכזי האזורים מרכז וצפון היו קצינים בגולני. גלוברזון היה קצין בצנחנים, והמפקח עמית שהיה, מה לעשות, בנח"ל, מספר שיורדים ביחידה על מי שלא חבש פעם כומתה חומה. ובכל זאת, מדובר בעובדי מדינה לכל דבר.

גלוברזון מקפיד על פורמליות אורחית: "היחידה הוקמה מתוקף סמכויות שהוקנו בחוק הגנת הצומח, חוק הזרעים, חוק הכלבת, חוק בעלי החיים, חוק יישום הסכמי עזה־יריחו ומתוקף תקנות שתיקנו שרי החקלאות, הבריאות ואיכות הסביבה". מקפידים שם גם על אתיקה של עובדי ציבור. "אנחנו לא אלימים", מסביר גלוברזון, "ומקפידים מאוד על נימוס. מפקח עוצר רכב, אומר שלום, מציג תעודה מזהה ומבקש בנימוס לראות תעודות. אם יש משהו חשוד, הוא מבקש בנימוס מבעל הרכב להתלוות אליו לחניון שלנו. שם מגישים לו כוס קפה ומבררים את העניין. אסור לנו לעצור רכבים מחוץ לתחום מדינת ישראל, ואסור לנהל מרדף אחרי רכב, גם אם ידוע שהוא מבריח והוא מנסה להימלט. הוראות הפתיחה באש נוקשות כמו בצבא: מותר לירות רק אם נשקפת למפקח סכנת חיים".

"רכב חשוד", חשוב לציין, הוא לעולם רכב ישראלי. אסור להכניס תוצרת חקלאית מהשטחים ברכב פלסטיני, ולכן כל התוצרת, גם המוברחת וגם המותרת מבחינת החוק, נמצאת על רכבים ישראליים, עם נהגים ישראלים. "בשנה שעברה", מספר גלוברזון, "יצאו מהשטחים 62 אלף טון סחורה חקלאית חוקית. אפשר להעריך שכמות הסחורה המוברחת כפולה מזו, ואולי יותר. מדובר בהרבה מאוד סחורה, הרבה מאוד כסף והרבה מאוד סיכון לחקלאי ולצרכן הישראלי".

לכל משאית צריכה להיות תעודה של הרשות הפלסטינית ותעודה של סוחר ישראלי, שאליו מיועדת הסחורה. אם אין כאלה – וזה קורה בדרך כלל – מדובר בסחורה מוברחת. אז לוקחים את הנהג ורכבו למגרש של יחידת הפיצוח ופורקים את המטען. דוגמאות מהסחורה נשלחות לבדיקה מיקרוביולוגית במשרד הבריאות ולבדיקת חומרי הדברה ורעלים במכון וולקני בבית דגן. אם תופסים בשר ודגים, שולחים דוגמאות ללשכות הווטרינריות. הרכב מוחרם למשך 48 שעות עד שבועיים, והמבריח מקבל הזמנה לחקירה, שבסיומה הוא ייצא עם הזמנה לדין. הסחורה מוחרמת גם היא, ואם מתברר שאינה פגומה מבחינה בריאותית זוכים בה השב"ס, המשטרה וארגוני סעד.

"במחוז דרום", מתפאר גלוברזון, "אנחנו תופסים כ־95 אחוז מההברחות. אבל שם זה לא חוכמה. עזה מוקפת גדר, וכל מה שיוצא עובר דרך מחסום ארז, שם יושבים המפקחים וקוטפים מבריחים. במרכז ובצפון זה הרבה יותר קשה. אין לי שום יכולת להעריך כמה סחורה מוברחת ובנוה ממנה אנחנו תופסים. יש 400 כבישים ודרכי עפר שמחברים את הגדה לישראל, וכוח האדם שלנו מוגבל".

■■■

בשבת, בשתיים בצהריים, בא המפקח עמית לפגוש את המפקח שאקור בכניסה לקיבוץ גבעת עוז. המשמרת מתחילה, ומעתה ייקראו עמית (29) מפרדס חנה ושאקור (45) מכפר ביסרא "ניידת מס' 42". שאקור לא על מדים. אחרי יותר מעשרים שנות שירות במג"ב ובשב"ס הוא פרש מהעבודה, וליחידה הגיע דרך חברת כוח אדם. לפיצוח חסרים תקנים, ולכן מעסיקים לפעמים אנשים דרך קבלן כוח אדם. הם עולים על טויוטה היילקס גדולה, בודקים את מכשירי הקשר, הסירנה והמפות, מתערכבים ויוצאים לדרך.

בצומת מחכה לנו חמוד חמורי מכפר ירקא, האחראי על מחוז צפון. "פה זה כמו במלחמה. כל הזמן הגנה והתקפה. המבריחים ממציאים שיטות חדשות ואנחנו מנסים לתפוס אותם. כמו בכל הצפון, הכי חשוב לשבור שגרה. סיורים בזמנים לא קבועים, פטרולים באזורים חדשים, מודיעין, תצפיות, מארבים, פעילות יוומה. כל הזמן יש פה אקשן".

"יותר מ־80 אחוז מהמבריחים הם ערבים ישראלים", אומר חמודי. "יהודי לא ייכנס עם רכב לג'נין גם אם יוכל להרוויח שם הרבה כסף". בדרך כלל מתנהל קרב מוחות, והמפקחים מכירים כבר את רוב השיטות. "הם שולחים איזה ילד עם פלאפון שיקיים תצפית ויזהיר אותם אם אנחנו בשטח. לפעמים הם שולחים 'שפן' – רכב קטן עם 20 ארגז, כדי להעסיק אותנו, ואחר כך עוברים עם משאיות מלאות. לפעמים הם גם שולחים רכב קטן שיחסום לנו את הדרך והם יוכלו להימלט. יש כאלה שממלאים את האוטו בנשים ובילדים כדי לא לעורר חשד. ויש אשה ברואית אחת שנוהגת לבד ברכב מסחרי. אנחנו מכירים אותה, זאת מבריחה גדולה".

העבודה שלכם מסוכנת?

"רוב המבריחים מתנהגים בסדר, אבל יש כאלה שמתנהגים לא יפה. הנה, רק ביום שלישי היה לנו אירוע". חמודי מקפיד לא להשתמש במלה "מרדף". הרי אסור למפקחים לרדוף אחרי רכבים של מבריחים. באותו יום תפסה ניידת הפיצוח שתי משאיות עמוסות בשזיפים. אחת מהן נסעה במהירות מול הניידת וניסתה להוריד אותה מהכביש. אז נוצר "אירוע". כלומר, שתי ניידות של הפיצוח "נסעו מהר" אחרי משאית מבריחים, עם סירנה ואורות מלאים, ומשטרת נצרת חסמה את כל הצמתים באזור. בסוף תפסו. לשאקור היה מקרה דומה לפני שבועיים. הוא ניגש למרצדס מסחרית וביקש לראות תעודות. "כשהתקרבתי, הניע הנהג את האוטו וניסה לדרוס אותי. השותף שלי ירה יריה אחת באוויר, והנהג נרגע". אבל בדרך כלל המבריחים לא עושים בעיות.

בחור צעיר ניגש לקיוסק בצומת, ובדרך הוא מנפנף לעמית בשלום. "זה מנצור משפרעם. הוא מבריח וגם טמבל גדול. כבר פעמיים תפסתי אותו. רק בשבוע שעבר עצרתי אותו עם 70 ארגז שזיפים. מה יש לו לנסוע סתם ככה באמצע היום עם מרצדס מסחרית גדולה וריקה לג'נין? אני מכיר את השביל שהוא נוסע בו. נחזור עוד שעה, שעה וחצי, ונחכה לו". חמודי עוזב ונוסע הביתה. אחרי דקה הוא עולה על הקשר: "עברה ארתי ג'י.אם.סי כסופה. תראה אם אתה יכול לעצור אותה". אי אפשר.

במחסום מוקאבלה עצרה ניידת אחרת, עם המפקחים סמי ושלומי, ארבעה רכבים עמוסים, והם מבקשים עזרה. לפני המחסום יש עמדה של מילואימניקים משועממים ובמחסום עצמו כמה מג"בניקים. כולם באים לראות מה קרה. סמי ושלומי עצרו סובארו פרטית, מודל 82' עם בגז' מלא למחצה אפרסקים וענבים, אופל קורסה קטנה עם תא מטען מלא, טנדר מיצובישי עם שישה שקי חיטה ורנו פרטית ארומה מלאה בירקות. בכל מכונית – הנהג ואשתו. "זה החלק הלא נעים של העבודה בשב־

המפקח חיים, ממושב תומר שבבקעת הירדן, מולול: "פה בג'נין אתה מסתובב, ובסוף תופס איזה טנדר עם כמה טון סחורה. אצלנו, ביריחו, זה ליגה אחרת. עבריינים יהודים מירושלים באים עם כסף שחור וקונים משאיות שלמות. אתה ממש מתעסק עם העולם התחתון"

תות", אומר עמית, "אלה הם רכבים פרטיים, אי אפשר להעמיס עליהם הרבה סחורה. תיכף תשמע אותם מספרים שיש להם עשרה ילדים בבית והם נסעו לקנות סחורה ל'תצרוכת פרטית'. אתה אף פעם לא יכול לדעת אם זה נכון או שהוא ואשתו נוסעים כל היום על הקו ומבריחים ככה כמה טונות של סחורה. אבל זה מה שיש במחסומים. מי שמבריח בכמויות גדולות לא יעבור דרך המחסום".

אז מה עושים? מפעילים שיקול דעת. הסוכארו לא מלאה, והסחורה באמת נראית כמו כמות שנועדה למשפחה גדולה. עמית תופס את הנהג בצד: "הכי כדאי לך להסתובב, לחזור לג'נין, לפרוק שם את הסחורה ולחזור ריק. ותזכור שרשמתי את השם שלך. בפעם הבאה אתה בא איתי". הנהג לוקח את תעודת הזהות שלו, מסתובב ומסתלק במהירות לכיוון ג'נין. הרכבים האחרים עמוסים. שלוש משפחות מהכפר ערבה עמוסות סחורה חקלאית. הפעם אין ברירה; מארגנים שיירה למגרש של יחידת הפיצוח במושב אדירים. ניידת אחת בראש, אחת במאסף, ושאקור התנדב לשבת באחת המכוניות שנתפסו. בדרך מתקשר חמודי ומזכיר להם לקחת דגימות מהחיטה, "שנשלח למעבדה בבית דגון".

המגרש באדירים מלא טנדרים ומשאיות של מבריחים שנתפסו, וצחנה של ירקות ופירות נרקבים. פורקים את הרכבים. באופל היו ארבעה שקי מלפפונים, שק קישואים, חמישה ארגזי ענבים, שק חצילים, שני שקי תפוחי עץ, שלושה שקי תפוחי אדמה ושני שקי פלפל. בסך הכל – 18 ארגזי סחורה. מהרגו הורידו ארבעה ארגזי ענבים, שק תפוחי ארמה, שק כרובית, שני שקים מלפפונים, שק קישואים, שק חצילים וכמות גדולה מאוד של מלוחיה – ירק הנראה כמו תרד שעושים ממנו מרק. סך הכל – 11 ארגזי סחורה. מגישים לנהגים קפה ומרווחים למוקד בתל אביב. שם נמצאים הנהלים והתקנות, ושם יחליטו מה לעשות.

תל אביב מודיעה: "לפי הנהלים, תצרוכת אישית היא כמות של פחות מעשרה ארגזים. בשני הרכבים היה יותר". פסק הדין: לעכב את המכוניות ל־48 שעות ולהוחרים את הסחורה. על קו הטלפון חמודי, מהבית: "אל תרחם עליהם. אני כבר מכיר את כל הסיפורים. הנהלים אומרים עשרה ארגזים, ולהם יש יותר".

ומה אם הם באמת משפחה גדולה, או שיש חתונה בכפר?

"שייסעו לעפולה וייקנו בתנובה. ככה הם גם יקבלו חשבונית וגם יהיו בטוחים מבחינה תברואתית".

ואיך הם יגיעו עכשיו הביתה, יש פה גם נשים וילד קטן?

"אנחנו מסיעים אותם עד עפולה, שם יש להם מוניות".

את המיצובישי משחררים מיד, אחרי שפרקו ממנה את שקי החיטה. עמית: "זה דווקא ייצא נקי. זאת לא חיטה לזריעה, אלא לטחינה. יש ערבים שקונים כמה שקים וטוחנים לקמח, שיהיה להם לפיתות במשך כל השנה. ניקח דגימה, נשלח לבדיקה תברואתית, ואם הכל בסדר הוא יוכל לקבל את החיטה שלו בחזרה כבר בשבוע הבא".

■■■

למגרש מגיעה ניידת. יושב בה חיים, מפקח מבוגר עם זקן גדול, שיער אסוף לקוקו ומכנסיים קצרים. הוא נוזר בכוון: "זה מה שהם תפסו במחסום? תבוא תראה מה קורה אצלנו".

חיים הוא חקלאי ממושב תומר שבבקעת הירדן, שעזב את השטחים שלו לשנה כדי "לעשות חושבים אם להסב את המשק". בינתיים הוא בפיצוח. "אצלנו", הוא עונה לשאלה, "זה ביריחו. פה אתה מסתובב ובסוף תופס איזה טנדר עם כמה טון סחורה. אצלנו, זה ליגה אחרת. עבריינים יהודים מירושלים באים עם כסף שחור וקונים משאיות שלמות. אתה ממש מתעסק עם העולם התחתון. כמעט כל תפיסה צריך להזעיק גם את המשטרה הכחולה. לפעמים אתה רואה שגם המשאית גנובה".

בשעה 16:20 ממהרים לצומת מגידו, לראות אם מנצור חוזר מג'נין. הטויוטה נכנסת לשביל עפר צר וקופצני. שאקור מטלטל את ראשו: "מאוחר מדי. לוקח עשר דקות להגיע לג'נין, חצי שעה להעמיס ועוד עשר דקות חזרה. עכשיו הוא כבר בטח פורק את הסחורה בשפרעם". בכל זאת נוסעים בדרך העפר לכיוון כפר זלפה.

בין לבין, מעבירים עמית ושאקור שיעור במורשת קרב: "פה תפסנו בשבוע שעבר שתי משאיות עם אפרסקים. בשביל ההוא תפסנו משאית עם 300 ק"ג גבינת צאן. ושם, אתה זוכר, חיכינו שעתיים במארב ועלינו על משאית שלמה מלאה בעופות שחוטים. אנחנו לא אוהבים לשבת במחסום. רוב הזמן אנחנו מסתובבים על קו התפר, בשבילים הקטנים. ביום בעמק יזרעאל ובלילה בגלבוע. אנחנו מכירים את רוב השבילים של המבריחים ומחכים להם שם. באתם בזמן לא טוב. שבת בצהריים זה לא הזמן של המבריחים. תבואו תראו מה קורה פה בין שלוש בלילה לזריחה".

איכשהו הגענו עם השביל לכפר ברטע. עצרנו לאכול "חומוס ערבי אמיתי". מי שהתנדב לשלם עבור כולם בטענה

> "ניגשתי למרצדס מסחרית וביקשתי לראות תעודות. הנהג התניע וניסה לדרוס אותי. השותף שלי ירה ירייה אחת באוויר, והנהג נרגע"

שמחזירים לו הוצאות, מצא שבברטע אין קופות רושמות ואין חשבוניות. מצד שני, 36 שקל הספיקו להשביע ארבעה אנשים רעבים מאוד. בסוף, כמובן, מגיע קפה עם הל. שבא מעט אחרי ומעט לפני הקפה שמוזג לנו שאקור מהתרמוס שהביא מהבית, שם "אשתי טוחנת את הקפה הכי טוב בעולם. לא תמצא כזה בשום מקום". הוא צודק.

ושוב אנחנו יורדים מהכביש המוביל מקציר לריחנית לתוך שביל עזים צר, כדי "לברוק כמה דרכים שמגיעות מג'נין לברטע". הטויוטה נכנסת לדרכי העפר שמאחורי אום אל פחם; קרוב מאוד, אבל כבר מעבר לקו הירוק. מקבלים אישור מהמג"בניקים וממשיכים. שלוש דקות אחר כך שוב אנחנו בתחום ישראל. מביטים מאיזו גבעה על דרכי עפר שמתפתלות בין חורשות וכפרים, שרק עין של מומחה מבחינה אם הם בישראל או בגדה. מעבר לקו הירוק אין למפקחים סמכות, ועל גבעה אחת, חצי ק"מ בלבד מאום אל פחם, מביט עמית בעיניים כלות במרצדס מסחרית. "פה כבר אין לי סמכות. אם הוא מתקרם עוד 100 מטר, אני עוצר אותו". ההוא לא התקרם. הוא ראה אותנו, והמשיך עם חיוך על הפנים כל הדרך לכפר ענין, גם הוא מחוץ לתחום עבור המפקחים.

■■■

ענן אבק גדול מתקרב אלינו ונעצר. כשהוא שוקע, מתגלה ג'יפ סופה ירוק, פתוח, ללא שמשה קדמית. יושבים בו שני צעירים בחולצות טריקו כתולות ומכנסיים קצרים: פקחים של רשות שמורות הטבע. הם פה נגד ציידים. הנהג צועק: "ג'י.אם.סי כסופה. אם תראו אותה – תודיעו לי. אנחנו נוסעים לחסום את השביל". שוב צומח ענן האבק וממשיך להתגלגל.

זה קורה הרבה?

"כל הזמן. יש פה פטרולים שלנו, של מג"ב ושל רשות שמורות הטבע. אנחנו משתדלים לעזור זה לזה. הנה תראה את החורשה הזאת. פה, בשעות הבוקר מסתתרים לפעמים פועלים שבאים מג'נין בלי רשיון. יש להם שיטה: הם שולחים אוטובוס חצי ריק, עם פועלים שיש להם רשיון. אחרי שהוא עובר את המחסום הוא מגיע לכאן, פותח את הדלת ומאט את הנסיעה, ומכל הכיוונים קופצים עליו המסתננים. אם אני רואה דבר כזה אני נוסע בשקט אחריו, וכשהוא מגיע לחורשה אני מפעיל סירנה. הוא יודע שאני לא יכול לעצור אותו, אבל הוא נותן גז ומסתלק מהמקום. או באים המג"בניקים ואוספים את הפועלים שנשארו בחורשה".

מפאתי אום אל פחם מתגלגל טרנספורטר לבן ודיק. "זה עוד מניאק, אני מכיר אותו. החבר'ה שלו שלחו אותו כדי לראות אם אנחנו פה או שהדרך פנויה".

אז מה עושים?

"אני לא יכול לעצור אותו, אבל שווה להסתובב קצת על ידו. שלא יגיע לגבעה למעלה. יש פה בשטח עוד ניידת שלנו, ואם הוא יגיע לגבעה הוא יוכל לראות אותה". הטרנספורטר מסתובב ונוסע לכיוון גבעה בשולי הכפר. הטויוטה ממהרת ומדביקה אותו. עכשיו התור של עמית לחייך לנהג, שרוטן משהו ונעלם באחת הסמטאות. נקודת התצפית נכבשה, והטויוטה מתמקמת בראש הגבעה, צופה על כמה דרכי עפר מפותלות המובילות מעינן ויעבד, שבשטחים, לעיר הישראלית אום אל פחם.

על הגבעה שתלה העירייה דשא והקימה גן משחקים יפה. הרבה ילדים ומשפחות שיצאו לפיקניק מבלים על הדשא. וכתוך אווירת סוף השבוע הזו – ניידת פיצוח, ועמית ושאקור עם משקפות. עשר דקות אחרי שמגיעים למקום מתגלה ענן אבק באחד השבילים. זינוק לניידת ונסיעה מהירה בעקבות מה שנראה כטנדר פז'ו. מאוחר מדי. לפני שהספקנו לרדת מהגבעה הוא כבר נעלם. אבל מולנו, ממש מולנו, שועטת ג'י.אם.סי כסופה. הטייה קלה של ההגה, והשביל חסום.

הרכב הכסוף נעצר. בפנים חמישה גברים לחוצים וילד, שלא הספיקו להחביא שני רובי ציד גדולים. "אם הם הספיקו לצוד משהו", אומר עמית, "אני כבר יכול לעצור אותם בטענה של הברחת בשר. אם לא – אני לא יכול לעשות שום דבר". הנהג רואה את הניידת של משרד החקלאות ונרגע. תא המטען שלו ריק: אין לו מה לחשוש. עמית מנסה למשוך זמן: "ערב טוב, אפשר לראות תעודות". חמש תעודות זהות כחולות נשלפות. "מה יש לך מאחורה?" "זה ריק, תבוא ותבדוק".

החיוך נעלם כשהנהג מבין שמעכבים אותו עד שיבואו הפקחים של רשות שמורות הטבע. "תחזיר לי מיד את התעודות. אין לך שום סמכות לעכב אותי. אני אתלונן". עמית מעתיק את הפרטים מתעודות הזהות, משתדל למשוך עוד קצת זמן. "הוא צודק, אני לא יכול להחזיק אותו. לפחות נמסור לפקחים את הפרטים שלהם". נהג הג'י.אם.סי מתניע ובחיוך מנצח מתמרן את האוטו כדי לנסוע הלאה. לא הספיק. רק נסע חמישה מטרים, וענן האבק של פקחי רשות שמורות הטבע עצר אותו.

19:30. החשכה ירדה על האזור. השבילים מלאים פעילות. עמית עוצר את הטויוטה בצד וקוטף טנדרים ומשאיות. "ערב טוב", עמית מזהה את עצמו בתעודה, "אפשר לראות רשיונות? מה יש לך מאחורה? יש לך תעודות לזה?" לכולם היה. שקי תערובת לצאן, שקדים. אחד הנהגים מחייך: "אין לך מזל היום, אחז?"

20:45. הטויוטה ממהרת למארב אחרון לפני תום המשמרת, על כביש המסילה, ליד הכפר מוקאבלה. המזל הרע רודף אותנו גם שם, על טרקטורון. קללה אחת, עוד קפה עם הל, וניידת 42 גמרה את המשמרת. בכניסה לקיבוץ גבעת עוז מחכה להחליף אותה משמרת לילה. "משמרת צהריים בשבת זה לא דוגמה. סתם משחקים. תבואו בלילה תראו מה זה". ◘

כל משרד והפיקוח שלו

יחידת הפיצוח של משרד החקלאות מעסיקה 136 איש, מהם 30 ביחידת הליווי. מאז הקמתה במאי 94', אומר מיכה רגב ראש היחידה, היא ביצעה כ־1,500 תפיסות, בשווי ממוצע של כ־200 אלף שקל בחודש. רק באוגוסט תפסו המפקחים כ־150 טון של ירקות ופירות ומאות ראשי בקר וצאן.

לפני חתימת הסכם האוטונומיה הוברחו לישראל כ־100 אלף טון סחורה חקלאית מהשטחים לישראל. עם חתימת ההסכם הותר לפלסטינים להכניס לישראל כ־100 אלף טון באופן חוקי, ורגב מעריך כי הפלסטינים מבריחים לתחומי המדינה בין 60 ל־80 אלף טון מוצרים חקלאיים בשנה.

תקציבה השנתי של היחידה הוא כ־18 מיליון שקל, מתוכם מעביר משרד הבטחון ארבעה מיליון למימון יחידת הליווי.

עם החתימה הצפויה של הסכם שלב ב' עם הפלסטינים תקים היחידה משרדים ב־12 מעברי הגבול המתוכננים ובשלושה מרכזי שליטה מחוזיים: בדרום, בצפון ובמרכז. כמו כן מתכוונת היחידה לגייס עוד 100 עובדים, חלק מהם יופנו לתפקידים ייעודיים כמו מרדיען וחקירות. בנוסף לכך, היא מתכוונת להגדיל את מספר הווטרינרים שהיא מעסיקה. לשם כך היא תזדקק ל־12 מיליון שקל נוספים בשנה. דיונים על כך נערכים בימים אלה במשרד החקלאות.

מה שמעכב את הרחבת המבנה של היחידה הוא דרישת משרדי התמ"ס, הבריאות ואיכות הסביבה להקמת יחידות דומות. בתמ"ס מעוניינים למנוע הברחת מוצרים וסחורות מהשטחים; במשרד הבריאות רוצים את העמקת הפיקוח הווטרינרי; והמשרד לאיכות הסביבה מבקש לפקח על הכנסת חומרים רעילים מתחומי האוטונומיה לישראל.

משרד האוצר דורש מארבעת המשרדים להקים יחידת פיקוח משותפת. ביחידת הפיצוח מתנגדים לכך. רגב: "תחום העיסוק שלנו מאוד ספציפי. התקנים שלנו לא דומים לתקני ייצור של נעליים ושל ברזל. כל משרד עוסק ברובד מקצועי אחר ואי אפשר להתאחד". במשרד החקלאות עדיין בוחנים את הצעת האוצר אך רגב מאמין שבסופו של דבר לא תוקם יחידה משותפת, וכל משרד יקים מערך פיקוח משלו.

אנו המובילים בתחומנו,
ובטוחים שנישאר כך גם בעתיד.

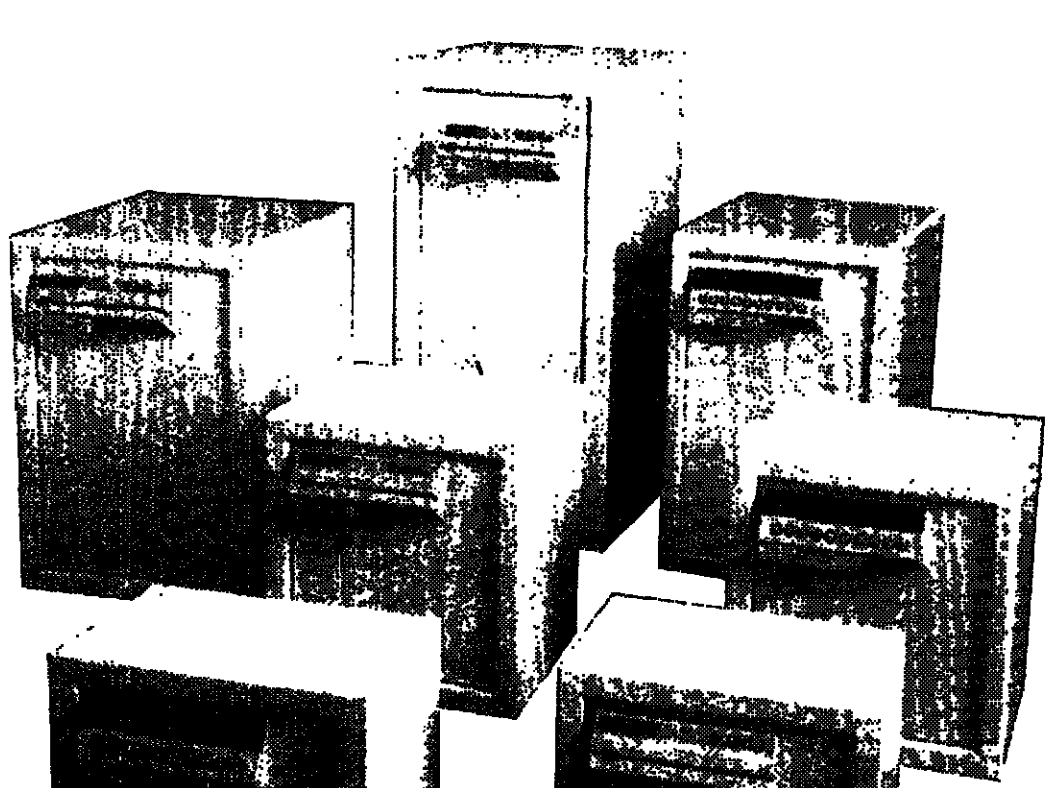

אחרי הכל, אין לנו בעיה
לשמור על הסודות המקצועיים שלנו...

כספות סֵיף פְלֵייס Safe Place

הפתרונות הטובים ביותר לאבטחת מידע ופרטיות.

מפעל אמן מערכות מציג בפניך את משפחת הכספות של סייף פלייס - המגוון הרחב ביותר של פתרונות לאבטחת מידע, כסף ופרטיות:

■ כספות מנהלים אישיות אלקטרוניות עם מנגנון נעילה ממוחשב.
■ כספות ומיכלים חסיני אש ולחות למדיה מגנטית - עומדים בתקן U.L האמריקאי.
■ ארונות בטחון חסיני אש וכספות כבדות (עומדות בתקנים של משטרת ישראל) - היחידות בעלות אופציה לפתיחה אלקטרונית.
■ כספות ביתיות אלקטרוניות ומכניות.

הכספות מיוצרות בהתאמה לצרכיך ומצטיינות ברמת גימור גבוהה במיוחד, ובעיצוב המשתלב בקו הריהוט המודרני שלך.
לבחירתך כל מנגנוני הנעילה האפשריים: כרטיס מגנטי (אפשרות שימוש בכרטיס האשראי שלך), קוד לחיצים דיגיטלי, מנעול קומבינציה ומפתחות.
אמן מערכות מעמידה לרשותך רשת של טכנאים ויועצים הפזורים בכל הארץ ומעניקים לך את השירות היעיל, המהיר והאדיב ביותר.

12,000 מנהלים ואנשי עסקים בארץ עשו את הצעד הנכון ובחרו בכספות סייף פלייס.

צלצל עוד היום ותאם פגישה עימנו - גם לך מגיע שקט נפשי!

אמן מערכות
שירות, אמינות, אחריות

אמן מוצרי מתכת
קיבוץ חצור 60970
טל': 08-579301
פקס: 08-573962

משרדי מכירות:
תל אביב
טל': 03-5375871/2
פקס: 03-5375872

חיפה
טל': 04-722706
פקס: 04-419434

מפעל-מחו' שיווק
טל': 08-579503
טל': 08-573961

אשכולות תקשורת

יש תולעת בטקילה

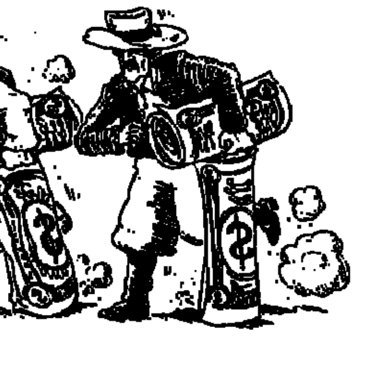

בכל רחבי מקסיקו, כמעט על כל בית ועל כל מכונית של בני המעמד הבינוני, מופיע השלט "למכירה". אבל אין מי שיקנה. אברהם טמקין מתאר כיצד נראים חיי היום־יום של אזרחים שביום בהיר אחד בדצמבר '94 חרב עליהם עולמם. אנטומיה של משבר כלכלי

אברהם טמקין

בימי ילדותי נהגו נערי המעמד הבינוני של העיר מונט־ריי, מקסיקו, ללכת לכיכר לה פוריסימה כדי לפגוש נערות. הכיכר הזו סימלה שאיפה לאיזה ניחוח בינלאו־מי ושכנה בקצה "סונה רוזה", אזור בתי הקפה והמסע־דות, שניסה לתת לנו טעם של בוהמה וחו"ל.

בחודש שעבר חזרו חלק מאותם נערים לכיכר לה פוריסימה. עכשיו הם מבוגרים כ־25 או 30 שנה. ארגון לאומי של חייבים ופושטי רגל – אל־בארזון שמו – ארגן במקום "משמרת מחאה" שנמשכה מספר ימים. על פי הדיווחים, נכחו בכל משמרת (ובכל רגע) כ־10,000 בני אדם שעולמם חרב עליהם בחודשים האחרונים. המעמד הבינו־ני המקומי קרס בעקבות המשבר הכלכלי, ועתה נותרו מיליונים אשר כל שביכולתם לעשות הוא להצטרף לאל־בארזון, הגרסה המקסיקנית של "ארגון נפגעי הבנקים".

❖ ❖ ❖

בשנתיים־שלוש שקדמו למשבר, שפרץ בדצמבר '94, החיים נראו אחרת. ההון הזר זרם למקסיקו בממדי ענק, האמון בעתיד הלך וגבר, ואנשים בנו לעצמם חיים שהתבססו על אשראי. עשור לאחר המשבר הכלכלי של '82 – כשמקסיקו הוכרזה חדלת פרעון חובות חוץ – התחילו אורחיה להרגיש שיש תקווה. תוצאות משבר '82 היו עשור של ריסון, חוסר צמיחה והגדלת פערים. כשקרלוס סלינס עלה לשלטון ב־'88 הוא הבטיח להביא עמו שג־שוג, ובמשך שש שנים נראה היה כמי שהצליח לקיים את הבטחתו.

במונטריי, עיר תעשייתית בצפון המדינה, תורגמה ההבטחה לתוכניות פרקטיות שנגעו בחייהם של אנשים רבים. ביולי '94, שישה חודשים לפני פרוץ המשבר הנוכחי, נפתח שוק תוארס החדש בחגיגה גדולה. השוק – מעין מחנה יהודה של מונטריי – נבנה מחדש לאחר עשרות שנים של הזנ־חה. בעלי הדוכנים מימנו את בנייתו באמצעות אשראים, והעירייה תמכה על ערבות. זה נראה מבטיח. השבוע, שנה וחודשיים אחרי השמחה הגדולה, נאלצה העירייה לשלם את הריבית על חובותיהם של בעלי החנויות. התוצ־אה: מאות בעלי דוכנים יפונו בשבוע הבא ויצטרפו למעגל העוני.

❖ ❖ ❖

העיתונות במונטריי, העיר השלישית בגודלה במקסיקו, מדווחת על תופעה מוזרה. אלפי בתים ומכוניות נושאים שלטים ועליהם מלה אחת: "למכירה". מדובר בנסיונות נואשים לממן בעזרת הרכוש שנצבר בשנים האחרונות את הלימודים והמחיה; או סתם, כמו כולם, לכסות את החובות. ואכן, אלה נסיונות נואשים, משום שקונים אין. באין ברירה פונים למש־כונאים, שעסקיהם דווקא משגשגים בחודשים האחרונים – כך מדווח העי־תון "אל נורטה".

אבל עד כמה שהמצב עגום, מדובר בצרות של מי שיש להם. לגבי עש־רות מיליוני מקסיקנים העתיד אף פעם לא היה קיים. אותם – העניים וחס־רי הבית – מפחיד ההווה. השבוע דיווח העיתון האופוזיציוני "לה חורנדה" על עלייה תלולה במספר מקרי המחלות הזיהומיות. אלפי מקרי כולירה נרשמו בששת החודשים האחרונים וכ־100 איש כבר מתו.

אך מקסיקו ממשיכה להיות ארץ של ניגודים. עשיריה מתנהגים כמי שחיים במקום אחר, ולא על הר געש פוליטי וחברתי. בשבוע שעבר נאלצה הממשלה הפדרלית להתערב בנעשה בעיירה בשם טפוזטלן שבמדינת מור־לוס, כמה שעות נסיעה מעיר הבירה. התברר שחברת בנייה בבעלות פולי־טיקאים ואנשי עסקים עשירים תכננה לפנות קבוצת איכרים עניים מאדמ־תם, כדי לבנות מגרש גולף. המושל נתן את אישורו. לממשל המרכזי לא נדרש הרבה כדי להבחין בפצצת הזמן; מורלוס היא מקום לידתו של אמי־ליאנו זפטה, הדמות האגדית של המהפכה וגיבורם של מורדי צ'יאפס, שהחלו במרידה מזוינת בדרום מקסיקו לפני שנתיים.

❖ ❖ ❖

על פי פרופ' ליאו ליידרמן מהחוג לכלכלה באוניברסיטת תל אביב, הסימנים המבשרים רע, למי שרצה לראות אותם, בלטו לעין כבר ב־'94. היו במקסיקו ירידות רצופות ביתרות מטבע החוץ, ושער החליפין של הפזו נצ־מד במשך שנה שלמה לתחום העליון של רצועת הניוד; סימן מובהק לכך שסכנת פיחות מרחפת. הממשלה ניסתה להתעלם במשך שנה מהסכנה, עד שהיה מאוחר מדי. בדצמבר בא הפיחות. בתחילה דיברו על "פיחות מבוקר", אך עד מהרה הוא התחיל להתגלגל ככדור שלג. המשקיעים ומחזיקי אגרות חוב דולריות של הממשלה נבהלו, הפזו פוחת ב־40 אחוז, הריבית הריאלית הגיעה לשיא של 60 אחוז. ופתאום הכל קרס.

ליידרמן טוען שהממשלה היתה יכולה להכיר באי יכולתה להגן על רצו־עת הניוד, להשתמש בריבית כדי למנוע פיחות גדול מדי ולאפשר ניוד של שער החליפין. אם הדבר היה נעשה חודשים לפני המשבר, חלק גדול ממנו היה נמנע. אלא שבמקסיקו כמו במקסיקו, ובעצם כמו במקומות רבים בעו־לם: הפוליטיקאים הם תמיד האחרונים להגיב.

ב־20 בנובמבר, יום חג לאומי ושבתון, כינס הנשיא היוצא קרלוס סלינס מפגש סודי בביתו. השתתפו בו שר האוצר פדרו אספה, צמרת הבנק המרכ־זי והאוצר, וכן הנשיא הנבחר ארנסטו זדיו. אנשי הבנק המרכזי היו מבוה־לים: היתרות יורדות בקצב מהיר וצריך להכריז על פיחות. אספה ניסה עד הרגע האחרון להימנע משינוי במדיניות. כל מה שצריך הוא הכרזה של הנ־שיא החדש שהוא יתמיד במדיניות הכלכלית. המשקיעים ישמעו, ואמונם בפזו יחזור. זדיו היה אמנם נשיא נבחר, אך הכוח היה עדיין בידיו של סלי־נס. ההצהרה ניתנה, והיתרות עלו למחרת. אספה חשב שהמשבר חלף. שבו־עיים לאחר מכן הוא חזר. והפעם בדלת הראשית.

ליידרמן בדק ומצא שכבר בספטמבר, חודשיים לפני אותה פגישה סודית, היה ברור שהעניינים, איך לומר, אינם מתנהלים כמו שצריך. היתה החרפה בירידת הרזרבות, והיה גידול בסיכון שיוחס להשקעת זרים במקסיקו. אלא שהממשלה הגיבה מאוחר מדי ולאט מדי. היא העדיפה לתת ליתרות להמ־שיך להידרדר ולהחריף את המשבר הממשמש ובא באמצעות דיבורים.

לתכונות הרגילות של הפוליטיקאים יש להוסיף את המרכיב המקסיקני: שמירה על תדמית בכל מחיר. קרלוס פואנטס, מחשובי הסופרים המקסיק־

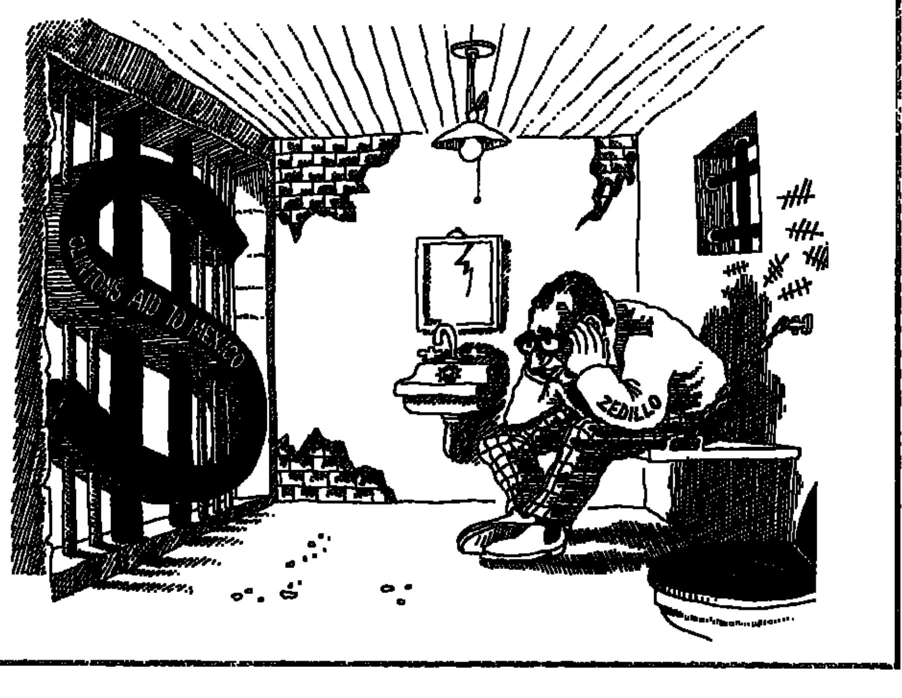

הנשיא זדיו. כפוליטיקאי זריז ומיומן הוא מנסה להטיל את האשמה במצב על קודמיו, אבל "משבר" היא מלה דלה מכדי לתאר את תחושות הציבור כלפיו. מדובר בעוינות, בזלזול, בחוסר אמון מוחלט. את הדוח השנתי לאומה, טקס בן עשר שעות של טפיחה עצמית על השכם, הוא קיצר השנה ל־45 דקות ואז נמלט מהבמה

נים, כתב בשנות השישים על חשיבות ה"מסיכה" בחיי העם שהוא יושב בתוכו. המסיכה חשובה מאוד גם היום. לכן, כשהממשל המרכזי רצה להר־אות עד כמה הוא חלק מהקהילייה הבינלאומית, הוא החליט להמיר את החוב הממשלתי לחוב צמוד דולר ולממן חלק מהפעילות הממשלתית בא־מצעות tesobonos – אגרות חוב צמודות לדולר. וכך פגעה הממשלה בעי־קר בעצמה; הפיחות שביצעה הגדיל את התחייבויותיה הפיננסיות בעשרות אחוזים. הנפגעים השניים מהמהלך היו הבנקים, שלוו גם הם בדולרים. רק הזרמת החירום שארגנה ארה"ב בסך 50 מיליארד דולר מנעה את פשיטת הרגל של הבנקים והממשלה.

כדי למנוע את התרסקות הבנקים, אפשרה להם הממשלה לגלגל את צרותיהם על האוכלוסייה המקומית. כך מצאו עצמם בעלי מלאכה, בעלי עסקים ומשקי בית מתמודדים עם ריביות ענק. על פי טענות שלא זכו לאי־שור רשמי, המרווח הפיננסי – כלומר ההפרש בין ריבית הזכות לריבית החובה – הוא אחד הגבוהים בעולם.

ובזה לא תמו צרותיה של מקסיקו: בשבעת החודשים הראשונים של הש־נה הוכפלה האבטלה, לפחות זו הרשמית. הממשלה מדווחת על שמונה מי־ליון מובטלים, אך המספר האמיתי גדול בהרבה.

גם מצבם של אלה שעדיין עובדים רע מאוד. הבעיה היא שהאיגודים המקצועיים אינם משמשים כלי נשק יעיל במלחמה על תנאי ההעסקה. בר־אש הארגון הגדול ביותר – ה־CTM – עומד אדם בן 95 (כן, תשעים וחמש), הנמצא בתפקידו זה 60 שנה (כן, שישים שנה). האיגודים, הנמצאים בשלי־טת הממשלה, הסכימו לשחיקה של עשרות אחוזים בשכר המינימום. הש־בוע התייצבו מול חזית בית הנבחרים המקסיקני אלפי פנסיונרים שהגמלה שלהם נפלה ריאלית ב־50 אחוז בתוך חצי שנה. רובם צעירים מאותו "מנ־היג פועלים" בכ־25 עד 30 שנה. פידל ולסקס, זה שם האיש, הודיע השבוע שהוא חושב על פרישה, ועל כן יוחלף אר־טו־טו: בשנת '98.

❖ ❖ ❖

ועכשיו נשאלת השאלה: האם, למרות הכל, יש למקסיקו תקווה? כן, או־מר פרופ' ליידרמן, אם כי הדבר תלוי גם בהתפתחויות פוליטיות. בתור עובדות מעודדות הוא מציין את עמידתה של הממשלה בהתחייבויות למח־זיקי אגרות החוב שלה במקסיקו ובחו"ל, את התאוששות היצוא, את תחי־לת ההבראה של הבורסה המקומית ואת שובם האיטי של המשקיעים הזרים. אף האינפלציה נמצאת בסימן ירידה, אם כי בשמונת החודשים הראשונים של השנה עלה מדד המחירים לצרכן ב־40 אחוז.

גם ה"אקונומיסט" הבריטי טוען שהעתיד מבטיח. בגליון שהופיע לפני שבועיים טוען השבועון רב היוקרה, שהממשלה המקסיקנית האיצה תהלי־כי רפורמה והפרטה, מקיימת משמעת פיסקאלית ועושה את הדברים הנכו־נים. אך גם ה"אקונומיסט" מצביע על נקודת התורפה שציין ליידרמן: היי־כולת הפוליטית להמשיך ולקיים משטר של ריסון.

❖ ❖ ❖

בין הממשלה לבין האוכלוסייה אין משבר. המלה משבר חלשה מכדי לת־אר את חוסר האמון המוחלט, העוינות והזלזול שמרגיש האיש ברחוב כלפי שליטיו. לפני שבוע כתב קרלוס מונסיבאיס, אחד האינטלקטואלים החשו־בים במדינה, שחוסר האמון מורגש באוויר. על פי המסורת הלאומית, מת־ייצב הנשיא בכל אחד בספטמבר בפני הקונגרס ומוסר דוח לאומה על פוע־לו בשנה הקודמת. במשך שנים היה זה טקס שנמשך כעשר שעות, כולל פגישות עם כל מגזרי הכלכלה והפוליטיקה, שדאגו להכריז עד כמה הנשיא גדול וחכם. השנה, בפעם הראשונה זה 50 שנה, נאלץ הנשיא לקצר את נאו־מו ל־45 דקות. את עיקר הדוח על האומה הוא הגיש בכתב. את הפגישות הוא צמצם למינימום. אין היום ביקוש רב לתמונה עם מנהיג האומה.

כפוליטיקאי, יודע זדיו מה עליו לעשות. האשמה למשבר מוטלת על סלינס ועל שר האוצר הקודם אספה – זה המסר העיקרי. בדרך אפשר לס־בך גם את אחיו של סלינס בארגון רצח פוליטי.

זדיו הבטיח השבוע לקבוצת נושים זרים ומשקיעים מחו"ל, שהכלכלה המקסיקנית תתאושש בשנת '96. ההתאוששות הזו מהווה צורך חיוני מב־חינה פוליטית; במיוחד אם מביאים בחשבון שבמשך שישה חודשים ירד התוצר המקומי הגולמי בעשרה אחוזים. הממשל המקסיקני זקוק בדחיפות לאמונם של המשקיעים הזרים כדי למנוע משבר מחודש, והדבר מצריך התמדה בריסון הפיסקאלי והמשך הריביות הגבוהות. מצד שני, הוא גם זקוק לאמונם של האזרחים. הסיוט של ה־PRI – מפלגת השלטון מאז 1920 – הוא קואליציה בין המעמד הבינוני לבין האופוזיציה על גוניה. כדי למ־נוע את ה"קטסטרופה" הזו, יש צורך בהרחבה פיסקאלית ובהורדת ריביות.

בשבועות האחרונים ניסה הממשל המרכזי למצוא פתרון משלו לבעיית המעמד הבינוני. הוא הציע תוכנית פריסת חובות לבנקים. לאנשי אל־באר־זון היתה תשובה קצרה וממצה: אנחנו לא זקוקים למוות איטי, גם אם הוא מתפרס על פני שנים רבות. אנחנו זקוקים לעבודה. ■

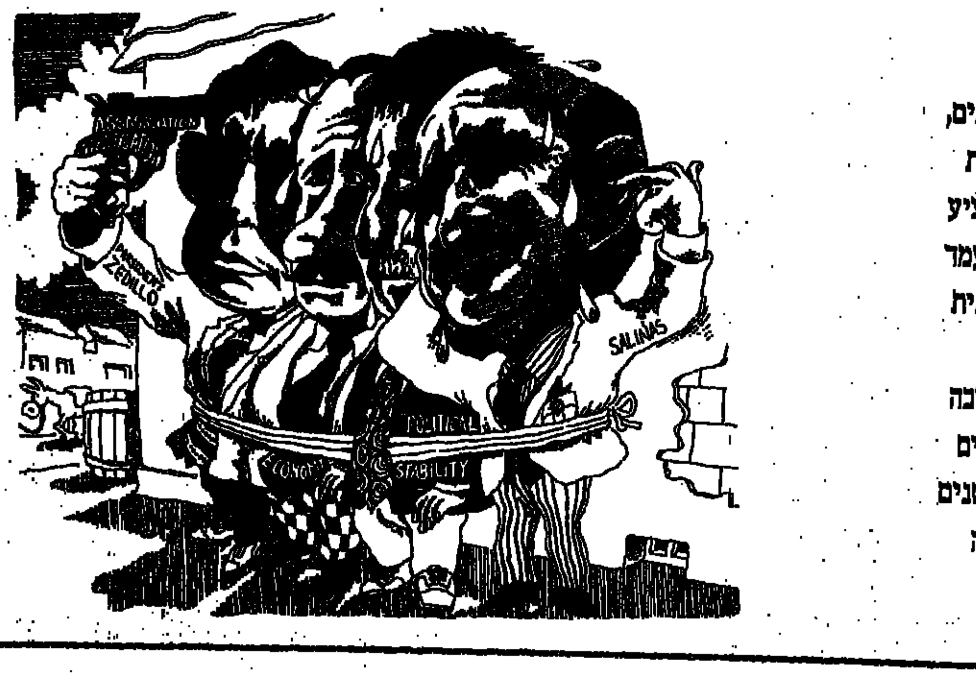

כל גוני הקשת הפוליטית מבינים, שהתאוששות כלכלית מותנית ביציבות פוליטית. באחרונה הציע הממשל המרכזי לחלץ את המעמד הבינוני מהמשבר על ידי תוכנית לפריסת החובות לבנקים. המיליונים ענו מהרחובות תשובה קצרה וממצה: אנחנו לא זקוקים למוות איטי שיתפרס על פני שנים רבות. אנחנו זקוקים לעבודה

עסקי מוסיקה

כסף לבן, לב שחור

איך מוכרים מסר שחור לקהל לבן, מה ההבדל בין רוק לראפ, ומי מרוויח מגזענות ודיכוי. דף ג'אם – חברת עסקי המוסיקה השחורה הגדולה ביותר בארה"ב – חוגגת עשור מיליטנטי ועתיר מיליונים

עדי עליה

איש שחור + אשה שחורה = ילד שחור.
איש לבן + אשה לבנה = ילד לבן.
איש לבן + אשה שחורה = ילד שחור.
איש שחור + אשה לבנה = ילד שחור.

את המשוואה הזאת, שמתארת את הפחד הבסיסי של הלבנים באמריקה מפני השתלטות שחורה, ניסח בבהירות צ'אק די, איש להקת פאבליק אנמי, בשנת '90. מאחוריו עמדה חברת תקליטים שהתבססה על אותה משוואה והחלה את דרכה בחדרי המעונות של אוניברסיטת ניו יורק, החודש לפני עשר שנים.

את דף ג'אם, החברה הגדולה ביותר בעסקי המוסיקה בארה"ב הנשלטת על ידי שחורים, הקימו ראסל סימונס וריק רובין. הראשון שחור וחובב ראפ והשני לבן וחולה רוק כבד, שניהם בעלי חזון בכל הקשור לשילוב בין הז'אנרים. החזון הוכיח את עצמו לא רק כהצלחה אמנותית אלא גם כפרנסה לא רעה.

הג'וב הקודם של סימונס היה נועז ביותר. הוא נהג להשלים הכנסות במכירת קוקאין מזויף ברחובות – עבודה בעלת סיכון כפול, שהעושים בה חייבים להיזהר גם מהקליינטורה וגם מהמשטרה. שותפו, רובין, סטודנט חובב רוק כבד, שימש כמפיק מוסיקלי של האמנים החדשים שהחתמו, והביא איתו את טעמיו וצבעו הלבן.

סימונס אחראי לאחת מפריצות הדרך הגדולות של הראפ השחור בשנות השמונים המאוחרות, כשהחליט לזווג את שלישיית הראפ השחורה ראן די.אם.סי עם להקת הרוק הכבד 'הלבנה ארוסמית', ולחדש להיט ותיק של ארוסמית' בשם "Walk this way". הביצוע המחודש הזה העלה את ראן די.אם.סי לדרגת כוכבות עליונה והצליח אפילו להציל את הקריירה הדועכת של ארוסמית'. רובין, לעומתו, אחראי להחתמתה של שלישיית נערים מברוקלין שעירבה פאנק וגיטרות חשמליות עם ראפ. השלישייה הזאת, שלמדה לימים לנגן כמו שצריך, נקראת היום הביסטי בויז; ללא ספק להקת הראפ המוערכת והמצליחה ביותר של שנות התשעים. אבל את המהפכה האמיתית חוללה דווקא פאבליק אנמי, שהצליחה להעביר ביקורת בוטה לא רק על הממסד הלבן, כמתבקש, אלא גם על דפוסי ההתנהגות השחורים.

"היא מחפשת לה מאהב, אבל חס וחלילה לא מישהו שחור. לאיש צריך להיות הרבה כסף כדי להיכנס מתחת לשמיכות שלה... היא אומרת שהיא רוצה ללמוד על החיים ולא את כל השטויות של השחורים, ובגלל זה, כל פעם שהיא מסתובבת, האנשים בשכונה נדים לה ואומרים: אוי, אחותי.
"והנה המצליחן השחור. נראה שהוא מבורך, אבל זה לא מקרה שהוא מעדיף עיניים כחולות ושיער בלונדיני. הוא לא אוהב בנות מהגזע שלו, כי הוא חושב שהן רוצות רק את הכסף שלו. ובגלל זה, כל פעם שהוא מסתובב, האנשים בשכונה נדים לו ואומרים: אוי אחיי".
(מתוך "פחד מפלנטה שחורה", פאבליק אנמי, '90)

זמן קצר אחרי הקמת דף ג'אם, נחתם בינה לבין סי.בי.אס חוזה לשיתוף פעולה ששווין 600 אלף דולר. סימונס שלח צילום זירוקס של הצ'ק להוריו, כדי שיפסיקו לדאוג, אבל לו עצמו היו סיבות טובות לעשות כן. חילוקי דעות אמנותיים חריפים בינו לבין שותפו רובין הניעו את האחרון לפרוש כעבור שנתיים בלבד, ולהקדיש את הסכום שקיבל בעקבות הפרישה להקמת חברת תקליטים חדשה, דף אמריקן. אחרי עזיבתו שינתה דף ג'אם כיוון. היא הפסיקה לחפש שילובים נועזים וחדשניים והתמקדה בניהול הקריירות של אמניה הוותיקים ובאמנים חדשים, שהצליחו בעיקר בזכות המסחריות המוחצת של ראפ וריתם אנד בלוז רך וקל לעיכול. סימונס, שהביא לעולם את להקת הראפ המיליטנטית והאינטליגנטית ביותר, פאבליק אנמי, החל ללכת אחר נטיות לבו, שללא השפעתו הקיצונית של רובין היו דווקא לריתם אנד בלוז.

היום שולט סימונס, בן למשפחה מהמעמד הבינוני שגדל בפרברי ניו יורק, בחברה בשם ראש קומיוניקיישנס, שמאגדת שבע חברות תקליטים, חברות לניהול אמנים, חברה להפקות רדיו וחברה להפקות טלוויזיה וקולנוע. ב־'91 דיווחה ראש על הכנסות של 34 מיליון דולר, בחלוקה כדלהלן: 55 אחוז מחברות התקליטים, 25 אחוז מהפקות טלוויזיה, 15 אחוז מניהול וייצוג של אמנים ומפיקים מוסיקליים, ועוד חמישה אחוזים מעסקים צדדיים קטנים.

חברי הדרג הבינוני בהנהלת ראש הם בני כשלושים ומביאים הביתה כ־50 אלף דולר בשנה. חברי הנהלה בכירים יותר מרוויחים סכום כפול, והצוות כולו, שכולל כ־70 עובדים, מקבל בונוסים שמנים על ביצועים מוצלחים. ראש מנהלת את הקריירות של שני כוכבי תוכנית הראפ של אם.טי.וי, "YO", ובתמורה היא גובה 20 אחוז מהכנסותיהם. אחוזים דומים היא גובה משאר האמנים והמפיקים המוסיקליים שהיא מנהלת. אחד התגמולים המקובלים שניתנים לאמנים מצליחים בתעשיית המוסיקה הוא הפקדתם על ניהול חברת תקליטים קטנה (לייבל) תחת מטריית החברה. סימונס נתן בונוס כזה לפחות לארבעה מאמניו. בשנתיים האחרונות יש לראש גם תחנת רדיו כלל־ארצית, שמשדרת 24 שעות של ראפ. התחנה הוקמה בהשקעה של שלושה מיליון דולר שהגיעו מגורמים חיצוניים.

ראש אינה מנהלת רק מוסיקאים, אלא גם שחקני כדורסל ופוטבול, אף כאן בתמורה ל־20 אחוז מההכנסות. יש לה קו לייצור אופנה ושותפות בסוכנות דוגמניות, תחביבו העיקרי של סימונס. בשנים האחרונות הוא לא נראה בציבור עם אשה שאינה דוגמנית, ועם מאגר ידידותיו נמנות נעמי קמפבל, לינדה אוונגליסטה ועוד חברות בכירות בדסק דוגמניות העל.

היום הוא מביא הביתה מספיק כסף להתחתן עם דוגמנית, משהו בסביבות חמישה מיליון דולר בשנה. יש לו רולס רויס חסינת כדורים, דירה באיסט וילג' שרכש מהשחקנית־זמרת שר בסכום צנוע של 1.6 מיליון דולר, ומנטליות של מרוויחים. "כל תרבות הראפ מבוססת על כך שצריך להרוויח. הרוקרים, למשל, באו תמיד עם גישה של 'יש לי משפחה שמפרנסת אותי ואני עושה אמנות בשביל הנשמה'. בראפ אין דבר כזה. לא שלא משקיעים את הנשמה, אבל התשלום אצלנו הוא עניין עקרוני. לנו אין משפחות תומכות. אם אתה ראפר ומציעים לך לעשות פרסומת לקוקה קולה, אתה לא שואל שאלות אמנותיות, אתה שואל כמה משלמים".

בינתיים זוכה דף ג'אם לביקורת נוקבת על החלטותיה האמנותיות. התלונות על חוסר היצירתיות והקפיאה על השמרים מבוטאות לא רק על ידי עיתונאים מאוכזבים. הראפר המוביל של החברה, הלא הוא צ'אק די האגדי, מסרב להשתתף בחגיגות העשור, ואפילו הלייבל שהוא מנהל תחת מטריית דף ג'אם לא מצליח לפצות אותו. למעשה, נראה שכאן מתחילות הבעיות. צ'אק די מתלונן על שליטה מגבוה והתערבות בלתי מתקבלת על הדעת של המנהלים בהחלטות האמנותיות שלו, ומצהיר בגלוי על מלחמה. הקשר בין חברת התקליטים לפאבליק אנמי בעייתי למדי בשנים האחרונות, בין השאר בגלל סירובה של דף ג'אם להפיק אלבומי סולו לכל אחד מחברי הלהקה.

"בעיות עם דף ג'אם? יש לי המון כאלה", אומר צ'אק די בראיון ל"מלודי מייקר". "הכי הרבה בעיות יש לי עם ראסל סימונס וליאור כהן (בן למשפחת יורדים ונשיא שותף בדף ג'אם), בגלל שאין להם שום חזון לעתיד. הייתי מרגיש הרבה יותר טוב במקום אחר. אחרי עזיבתו של רובין, הם הפסיקו להמציא אופנות חדשות ולנסות להיות בראש הגל. אם משווים את ההצלחות האמנותיות והמסחריות של רובין בלייבל שלו, דף אמריקן, לאלו של דף ג'אם, אפשר להבין מיד שהם שקועים עמוק בבוץ. מה לעשות, ראסל תמיד אהב ריתם אנד בלוז יותר מהכל. אני מאמין בפרויקטים מסוימים שדף ג'אם פשוט מסרבת לתת לי להפיק: למשל, תקליטים של גרסאות כיסוי, תקליטי הופעות חיות, תקליטים אינסטרומנטליים.

"הם שכחו שהלהקה שלי בנתה אותם, והם לא נותנים לי לנסות דברים חדשים. כרגע הם עם הרגל על הברקס בקריירה שלי. אם הם ישחררו אותי מהחוזה, זה יהיה חלום. ככה זה, הם לא אוהבים אותי, אבל גם לא ייתנו לי ללכת. חברת התקליטים שאני מנהל, סלאם ג'אם, קיבלה הוראה ישירה מליאור כהן לא לעבוד על שירים שהקצב בהם מהיר ממאה פעימות לדקה. עם מנטליות כזאת אני לא יכול להשלים. הם פשוט הפכו לבני זונות".

את הפריצה הגדולה של אמני הראפ מהחוף המערבי הצליח סימונס לפספס בגדול, וכך ניטלה מאמניו אצטלת הנביאים עם היד על הדופק. מישהו אחר כבר החליף את מקומו כעדכני וחדשני, ומישהו אחר מצליח למכור ראפ ללבנים יותר ממה שסימונס חלם אי פעם, וזה לא קורה בחוף המזרחי, מולדת הז'אנר, כי אם בלב המאפליה של לוס אנג'לס, ועוד אחרי המהומות של '93. ההחמצה של סימונס גדולה עוד יותר כשמבחינים בעובדה שאת המהומות האלו חזתה (ויש טוענים שליבתה) פאבליק אנמי עוד בשנת '90, הרבה לפני שרודני קינג חשב שיחטוף מכות מכמה שוטרים לבנים. ההזדהות עם השחורים הפורעים ברחובות לוס אנג'לס תרמה מאוד לנכונות הקהל הרחב להאזין למה שיש להם לומר, ודוברים חדשים נכנסו למשחק, כמו דוקטור דרה, סנופ דוגי דוג ואייס קיוב.

"תישרסי, הוליווד, אני מריח את הצרות באות ואת האנשים יוצאים לרחובות... אני יודע שהם ימשיכו לגרום לנו להיראות רע, כמו תמיד, עם תפקידי המשרתים והחדרניות... מה מציגים היום? סרט עם דמות שחורה מאוד חזקה בתפקיד מרכזי? בן, הנהג של מיס דייזי".
(מתוך "פחד מפלנטה שחורה", פאבליק אנמי '90)

בזמן שאמני החוף המערבי הצליחו לפרוץ לתודעה הלאומית בזכות טקסטים בוטים, אנטי־לבנים וסקסיסטיים הרבה יותר מאלה של פאבליק אנמי, והכל בעטיפה של מוסיקת ריקודים תמימה, בחר סימונס להשקיע דווקא באמני ריתם אנד בלוז. בעיני צ'אק די, זאת בגידה אמיתית. "זו צביעות מצידם. הם מספרים לנו שהקטלוג שלנו לא שווה כלום בלי להיט עכשווי, ובאותה נשימה הם מרכיבים בחמש דקות אוסף של 12 שירים ישנים שלנו. הם לא חברים שלי. אני לא יכול לעשות איתם עסקים. שיחפשו אותי. בזמן הקרוב הם יצטרכו להגן על עצמם, כי אני הולך לתקוף אותם ברשעות. כל מי שעזב את דף ג'אם ועבר לחברה אחרת, למשל הביסטי בויז שעברו לקפיטול, התקדם מאוד. בדף ג'אם רק רודפים אחרי להיטי מצעדים".

"ההבדל הגדול בין ראש קומיוניקיישנס לבין חברות בידור שחורות אחרות", אומר סימונס להגנתו, "הוא שאני לא מוכר תרבות שחורה לאנשים שחורים, אלא לצרכנים של תרבות שחורה".

"סימונס הפך את תת־התרבות שלו לתרבות עצמה", אומר עליו המפיק והמלחין קווינסי ג'ונס. "עכשיו כולם רוצים להיות חברים שלו, כי בידיו מונח המפתח לתרבות שלמה שאף אחד אחר בעסקים האלה לא מבין אותה לעומק". ימים יגידו אם ההימור של סימונס על מוסיקה רכה יותר ונסיונית פחות, ישתלם. בשנתיים הקרובות יתברר אם האמרה שטבע צ'אק די – "הראפ הוא הסי.אן.אן של השחורים" – תהפוך ל"הראפ הוא המוסיקה ששומעים לפני שהולכים לישון".

ראסל סימונס, ממייסדי דף ג'אם. כשחתם על הסכם שיתוף פעולה עם סי.בי.אס, שלח להוריו צילום של הצ'ק, על סך 600 אלף דולר, כדי שיפסיקו לדאוג

צ'אק די (משמאל) ופלייבור פלייב מלהקת פאבליק אנמי. האם הראפ יהפוך מהסי.אן.אן של השחורים למוסיקה ששומעים לפני שהולכים לישון?

הפרוטוקולים של זקני סין

איור: עמוס אלנבוגן

שווקים פיננסיים

תומס קפלן

סין היא תרבות המנסה להיות אומה, אמר לוסיאן פיי, המומחה האמריקני לענייני סין. נושא האחרות, הוא טוען, מהווה בעיה: שכן, על אף שסין מתפקדת כיחידה קונפדרטיבית עם קשרים רופפים בלבד בין הגורמים המרכיבים אותה, היא ניסתה להעמיד פנים שהיא בעלת אופי אחיד.

עד עתה היא לא עיצבה חוקה המפרטת את סמכויות השלטון המרכזי ביחס למחוזות. גם אין לכידות פנימית שעשויה להשפיע על יכולתה לפעול כיישות פוליטית רבת עוצמה. במסגרת הדיקטטורה הקומוניסטית נרחקו נושאים אלה לשוליים, אך בסיוע כוחות השוק ההופכים לגורם הקובע את הקצאת הטובין והשירותים, עשויות הסתירות הללו ליצור כמה בעיות פוליטיות מעניינות. ואלה, בתורן, עלולות להעמיד משקיעים זרים בפני מצבים קשים שהם לא צפו.

מדוע מעניין להיזכר כעת בתיאוריה הזו של לוסיאן פיי? שתי סיבות. האחת: למרות מיליארדי הדולרים המוזרמים מדי שנה לפרויקטים בסין, הערכת הסיכון הפוליטי – שעל פיו מחליטים, או אמורים להחליט, על מימוש ההשקעות – נמצאת מעבר לניחוש מחושב לגבי הצלחת הנסיון הסיני עם הקפיטליזם. וזאת, בלי לגעת באפשרותה לשרוד כיישות אחת. סיבה שנייה: למרות התחזיות האופטימיות לגבי הצמיחה והפיתוח באסיה, יש תחושה של פליאה לגבי הפוטנציאל של מה שמכונה "סין הגדולה"; יצור רב פנים – המכיל את הונג קונג, טייוואן וסין עצמה – שיזניק את הסינים לרמת המנהיגות הכלכלית העולמית.

מבחינה פוליטית וכלכלית גם יחד יש נטייה להתייחס לשלוש היחידות הללו כאל מקשה אחת, למרות שבטייוואן ובהונג קונג שלטת תפיסת עולם קפיטליסטית; אך המשק הסיני עובר תהליך של אינטגרציה עם המשק האסיאתי ומסיר את המחסומים בין המדינות "האחיות".

ברמת המאקרו, מבטאת סין יותר מכל מדינה תעשייתית חדשה באסיה את הפיתוח במלוא מובן המלה. נתח גדל והולך של סחר החוץ – שחלקו היחסי גדול יותר מאשר של מדינות כמו דרום קוריאה, טייוואן, הונג קונג וסינגפור – מופנה לאסיה ולארקיאניה. מעבר לכך, יותר מ־80 אחוז מההשקעות הזרות הזורמות לסין, מקורן באזור זה.

התפיסה האסיאתית סייעה לרמת המיקרו במשוואה זו – האיחוד המתהווה של סין עם שני האזורים הסמוכים. ג'ון ונג, מנהל המכון לפוליטיקה כלכלית של מזרח אסיה בסינגפור, מציין שתעשיינים בהונג קונג כבר העתיקו את רוב מתקני הייצור שלהם אל מעבר לגבול, למחוז גוואנדונג. בינתיים, לקראת העברתה של הונג קונג לידיים סיניות ב־97', השקיעה סין יותר מ־20 מיליארד דולר במושבה הבריטית.

גם בטייוואן בולטת מגמת האינטגרציה. בשנת 92', יותר מ־12 אחוז מהיצוא הופנה לסין, לעומת שני אחוזים בלבד ב־86'. נתון זה אינו כולל את הסחר ההרדי, הלא רשמי, המתבצע דרך הונג קונג, שזינק מ־1.5 מיליארד דולר ב־87' ל־8.7 מיליארד ב־93'. ב־93' כבר היתה טייוואן המדינה השנייה בהיקף ההשקעות בסין לאחר הונג קונג. כ־15 אלף חברות שבבסיסן בטייוואן פועלות בסין, ובכך הן נמנעות מחשיפה לעלויות שכר ועלויות תפעול ושכר דירה גבוהות ביותר בטייוואן עצמה.

ב־92' הפיקה סין הגדולה (הכוללת את שלוש המדינות) תוצר מקומי גולמי בהיקף של 800 מיליארד דולר. נתון זה זהה, במונחים אבסולוטיים, לכרבע מהתמ"ג של יפן. במונחים יחסיים, אם נשתמש במדד כוח הקנייה של הבנק העולמי, התמ"ג של סין אמור להיות גבוה פי ארבעה. אין זה משנה כיצד מודדים זאת, שכן עלייתה של סין כמעצמה כלכלית בולטת ודרמטית בכל מקרה.

על פי נתוני ה"ניקיי וויקלי" היפני, ייצאו סין, הונג קונג וטייוואן יחד בשנת 93' סחורות בשווי 310 מיליארד דולר. על בסיס זה עמדה סין הגדולה במקום השלישי אחרי ארה"ב וגרמניה. מתברר, אם כן, שסין אינה מעצמה עתידית אלא מעצמה בהווה. אך זה תלוי בנכונות ההכרזה לפיה שלוש היחידות הסיניות פועלות במרחב אחד.

* * *

כאן אנו חוזרים לנקודת ההתחלה. אפשר לציין, בקשר לדבריו של לוסיאן פיי, שאחדותה של סין אינה מובטחת. אם טייוואן תתאחד שוב עם סין, יהפוך הרעיון הזה למציאות; אם לא – תתנפץ התפיסה הזו מאליה. אך העניין חשוב מאוד למשק העולמי, ולכן יש חשיבות רבה לעצם הדיון בו.

הסינים עצמם אינם מתהדרים בנושא בגלוי ואפילו אינם משתמשים בביטוי "סין הגדולה". הם רגישים מדי להשפעת השימוש בו על שכניהם. 25 מיליון הסינים המתגוררים מחוץ לסין, אשר ההון, המומחיות והקשרים העסקיים שלהם תרמו להצלחתם העסקית המרשימה בעשורים האחרונים, נמנעים גם הם מלדון בנושא זה.

בדרום מזרח אסיה פזורים כ־23 מיליון סינים המהווים פחות מחמישה אחוזים מאוכלוסיית האזור. חלקם הגדול בא מהמחוזות הדרומיים של גוואנדונג ופוג'יאן, ולמרות היותם מיעוט קטן במדינות מגוריהם, הם מנהלים את רוב העסקים בהן. כפי שהעריך לי קואן יו, מנהיגה לשעבר של סינגפור, "הסינים החיים מחוץ לסין שולטים בנכסים בשווי של יותר מ־500 מיליארד דולר".

אין בכך כדי להעיד על כוונה לכתוב את "הפרוטוקולים של זקני סין", וגם אין צורך בהם. אך יש משהו מרשים בדרך שבה הסינים מנהלים את האימפריות הכלכליות שלהם: בן בסינגפור, אח בהונג קונג, דוד במנילה ובן דוד בניו יורק ושורה של קשרים ענפים בשאר העולם. ההסכמים, בדרך כלל, אינם פורמליים, ולרוב אינם כתובים. באמצעות שיחת טלפון קושרים עסקות, והכסף נשלח מהונג קונג לסייגון או למנילה.

יש אלמנט דווחי ומהנה במערכת כזו, המתבססת על נחישות ויוזמה. הסינים לא המציאו אותה, אך הם מיישמים את השיטה טוב יותר מכל גורם אחר.

עלייתה של סין להגמוניה של הכלכלה העולמית מותנית ביכולתה להדק את הקשר הרופף בין מחוזותיה הפנימיים, באפשרות לממש את הזון "סין הגדולה" - יצירת שותפות כלכלית, אם לא פוליטית, עם טייוואן והונג קונג - ובתבונה בה תשכיל לנצל את 23 מיליוני הסינים הפזורים בדרום־מזרח אסיה ושולטים בנכסים בהיקף 500 מיליארד דולר

קולינאר מאליף צל...

SORRENTO
מסעדה איטלקית אותנטית
תפריט איטלקי בנוסח מיוחד
פתוח ימים א'-ה' 12:00 עד חצות, יום ו' 12:00 עד 01:30 בלילה,
שבת 12:00 עד חצות
משכית 32, א.ת. הרצליה טל 09-555723

אינדירה
מסעדה הודית
רח' בן גוריון 33, הרצליה,
טלפון 09-573528
רח' שאול המלך 4 תל – אביב
טלפון 03-6954437
מכבדים כרטיסי אשראי, לא כשר.

אוכל הודי במיטבו

אין ספק שהאוכל ההודי אינו בגדר אורח בארץ. הוא בהחלט נטע יותר נאמנה בארץ, למרות היותו בהחלט אוכל בלתי שיגרתי. לאינדירה, המסעדה ההודית בהרצליה יש עוד אחות בתל אביב, אך אנו טעמנו את מטעמיה של זו שבהרצליה ומאד נהנינו.

המקום עצמו נאה ועשוי בטוב טעם. מפות ומפיות מפשתן ומוסיקה הודית ברקע. השרות סופר אדיב וניתן ע"י בני הודו ולא ע"י אנשינו. אולי זו הסיבה. מבחר התפריט הוא עשיר ביותר. לא עוד מקום עם הגשה עצמית או מבחר מצומצם, כמו במקומות אחרים. ברצון גם נותנים הסברים על מה שאינו מוכר.

קבלנו צלחת מעורבת של מנות ראשונות שכללו כנפי עוף פקורה שהם מטוגנים ברוטב מיוחד, מבחר ירקות טבולים בבלילת קמח עדשים בטיגון עמוק, וכן שרימפס וקלאמרי. מצוין. כמובן לא החמצנו את הנאן, שהוא לחם הודי ממולא בבשר טחון, ירקות מבושלים וכו'.

למנה עיקרית הזמנו קבב עוף רסמי שהם שיפודי עוף מתובלים בתבלינים הודיים שונים הנצלים מעל גחלים והעיקר טעמם מצוין. גם טעמנו מהעוף טנדורי וממנה של בשר בקר עם תפוחי אדמה ברוטב בצל עשיר. את המנה ליווינו באורז בשמתי עם ירקות ופרות שהיה ממש מלהיב. הזמנו בקבוק יין סגל ארום שהיה בדיוק השילוב הנכון לאוכל ההודי. לא כבד מדי ולא קל מדי. התאהבנו זה מכבר בגלידה קולפי שהיא גלידה הודית מיוחדת העשויה מחלב ופיסטוק חלבי.

אכן מקום טוב לבילוי והנאה קולינרית.

יונתן לבני

מונגוליה
MONGOLIA BARBECUE
מוזמנים לעיסקית
49 ש"ח
חניה בשפע, פתוח
01:00-19:00 ,16:00-11:00
רח' קוסובסקי 69, קאונטרי דקל, שכ' בבלי, טל. 5465913

מטבח כפר
אוברז'
צרפתי
קינג ג'ורג' 4 – ת"א טל: 5255471, 03-6296345
שעות פתיחה: כל יום מ־19:00-01:00 ובשבת מ־12:00 בצהריים

עידן
בית קפה
סלטים, בשרים, דגים
עוגות ומנות אחרונות
דיזנגוף 215 ת"א, טל. 03-5278147

ארוחה עסקית
נאן הודי
סלט ירקות
מנה עיקרית לפי בחירה
אורז וקרי
ב-24 ש"ח
עסקיות נוספות ב-33 ש"ח
וב-39 ש"ח (סיניות)
Indira
INDIAN RESTAURANT
אינדירה
מסעדה הודית
שד' שאול המלך 4 ת"א טל' 03-6954437/6965194
שד' בן גוריון 33 הרצליה טל' 09-573528/566315

עברנו!
הבלינצ'ים של שושנה
בשר חלבי
מעתה:
"מגדלי התאומים 2" ז'בוטינסקי 35,
סמוך לתחנת הדלק ר"ג טל: 03-7527184
שעות הפתיחה: א'-ה' 12:00-24:00 ובמוצ"ש (יום ש"ש סגור)

האיטלקיה של מונטיפיורי
המקום בו האיטלקים סועדים!
שעות הקבלה: 12:30-15:00 ובין 19:30-22:30
כיסים א', ו' סגור בצהריים
ארוחות עיסקיות בצהריים
החל מ־43 ש"ח
נא להזמין מקומות מראש
מונטיפיורי 17 ת"א טל: 03-5608732

הכי עיסקית בעיר!
ארוחה מלאה של דגים ב- 42 ש"ח
מבחר סלטי פתיחה
מגוון דגים על גחלים
תפו"א אפוי וסלט טרי
מנה אחרונה
כוס יין
מפגש ויצמן
בשרים, דגים
ועוד דברים טובים
שעות פתיחה: 12:00 24:00
יהודה המכבי 53 טל. 03-6057026 פרט לשבת 12-17

חדש ! ליד המזרקה בגן העיר
LA FORCHETTA
מסעדה איטלקית
אנטי פסטי חופשי
לאור הביקוש, ארוחה עסקית גם בשישי בערב ובשבת בצהריים
ארוחה עסקית לעסקים טובים בכל שעות היום
44
פוקאצ'יה (לחם איטלקי)
מנה ראשונה לבחירה
מנה עיקרית לבחירה
מנה אחרונה לבחירה
נא להזמין מקומות מראש
אבן גבירול 71 קומת המזרקה (גן העיר) ת"א,
להזמנות טל' 5273531

הבית הירוק
האוכל עלינו
התשלום עליכם
בואו לאכול ולהנות מחוויה
קולינארית אמיתית.
רח' בני ישראל 24, תל-אביב טל: 03-6418295

ערוכה בשבילך
סיני — ישראלי — איטלקי • ארוחה מלאה החל מ-19.90
הזמנות כל השבוע כולל שבת מ־11:00-24:00 קיטרינג ואירועים • המשלוח חינם (ת"א-ר"ג-גבעתיים)
562-80-90-70

חותם
מוסף על המשמר
מספר 10 (1257) • 10 במרס 1995 • ח' באדר ב' תשנ"ה

קבורה בלי לב

הוריה, ידידם ואהובה מביאים את סיפור חייה ובעיקר קבורתה של פאינה ברזין, אחות עולה מרוסיה שמתה בעקבות תאונת דרכים ובתרומת איבריה הצילה חיים • עמוד 2

דוג דגים בשמפניה

Membership Rewards

טיסה חינם לאירופה במחלקת עסקים
טיסת פינוק הלוך ושוב ללונדון, פריס, רומא, בריסל, או לכל יעד אחר שתרצו!

חופשת גולף מלכותית
3 לילות לזוג ו-2 ימי גולף חינם במרכז הגולף הבינלאומי המדהים בשיקגו, ארה"ב.

טיסה חינם לארה"ב
הלוך ושוב לניו-יורק, בוסטון, מיאמי ולעשרות יעדים נוספים בצפון אמריקה במחלקת תיירים או עסקים.

חינם: שכירת רכב פאר
באחת מחברות השכרת הרכב המובילות בעולם למשך שבוע של חוויות ברחבי ארה"ב.

שבוע חופשה חינם באקפולקו האקזוטית
שבוע מדהים חינם במלון 5 כוכבים באתר התיירות היוקרתי ביותר בעולם!

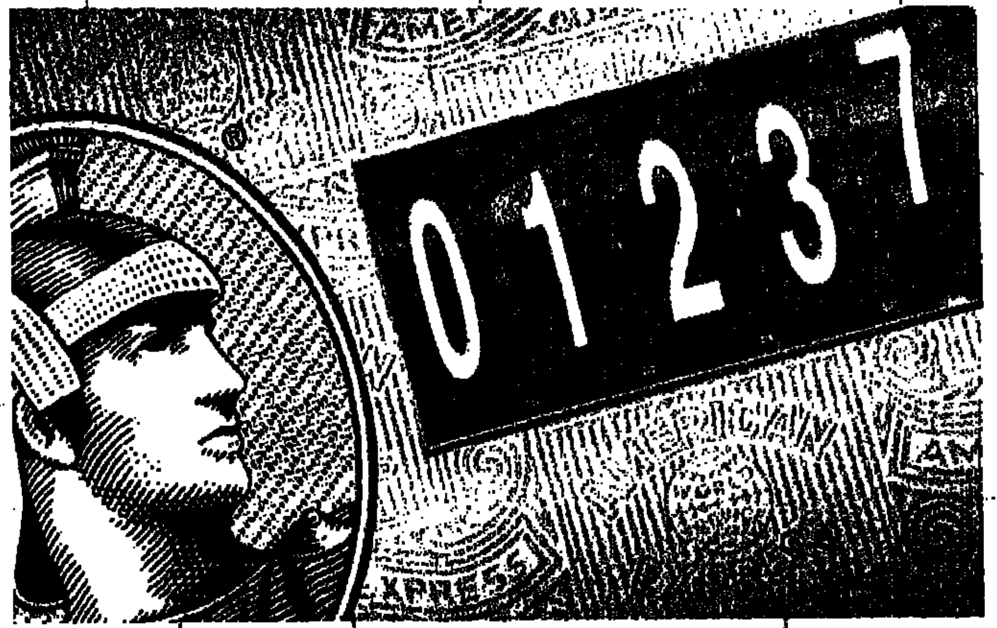

לילה זוגי חלומי וארוחת בוקר מלכותית
חינם במלונות היוקרה בסיווג 5 כוכבים בתל-אביב, ירושלים הרצליה, קיסריה או אילת.

חינם: 2 לילות עולמיים לזוג במלון 5 כוכבים
באחד ממאות מלונות היוקרה בסיווג 5 כוכבים בכל העולם: מניו-יורק, בנגקוק, אמסטרדם, דרך פריס ועד לטוקיו!

סעודה מפוארת זוגית חינם!
במסעדות היוקרה בתל-אביב, הרצליה וירושלים.

Upgrade (שדרוג) בטיסה ממחלקת תיירים למחלקת העסקים
בטיסות לקופנהגן, מילאנו, פרנקפורט ולמגוון רחב של יעדים באירופה ובכל העולם.

הדרך המהירה ביותר לצבירת נקודות ולקבלת מגוון ההטבות הגדול בעולם

אלו רק מספר דוגמאות למגוון הגדול ביותר בעולם של הטבות יוקרתיות שמציעה לכם תכנית ההטבות Membership Rewards: מאות אפשרויות לטיסות, חופשות, שכירת רכב וארוחות, הכל חינם. רק באמריקן אקספרס תזכו בהטבות מהר יותר מבתכניות אחרות ורק באמריקן אקספרס תהנו מתכנית ההטבות היחידה שאינה מוגבלת בזמן, שבה כל הנקודות שלכם נצברות ותקפות משנה לשנה!

לפרטים נוספים על תכנית Membership Rewards התקשרו 03-5764470. אם אין לכם עדיין כרטיס אמריקן אקספרס הכנסו לאחד מסניפי בנק הפועלים או התקשרו 177-022-6121.

אמריקן אקספרס
יש רק אחד.

Dan Hotels Israel · Sheraton · sabena · Austrian Airlines · swissair · EL AL

טיפול נמרץ — לד"ר מיכאל שלו, האוניברסיטה העברית

אריה פלג

רעש האדמה מתרחש ברחוב אחר

ד"ר מיכאל שלו, אתה עוקב כבר יותר מעשור אחר הנעשה בהסתדרות, ואף כתבת ספר בנושא. האם מה שמתרחש בימים אלה מפתיע אותך?

"כן ולא. אני מופתע מעצם העובדה שהשינויים הם מהירים וסוחפים כל כך, ואני רואה לא רק את הסקנדלים והחקירות. מכירת חלק ממניות 'כור' לחברת 'שמרוק' היא מפנה גדול לא פחות. הוסף לכך גם את החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, והרי לך שורה של התפתחויות דרמטיות.

"אני בכלל לא מופתע מממצאי החקירות. בעצם נחשפת כאן תופעה ידועה של גורם הסתדרותי שעוזר לגורם מפלגתי ולהיפך. תמיד דובר על הדברים האלה, אלא שהפעם המטאטא החדש ברמות רמון ושותפיו הופעל במלוא התנופה".

האם מדובר ברעש אדמה שעלול למוטט את הבניין ברחוב ארלוזורוב?

"לדעתי לא. אני חושב שרעידת האדמה האמיתית היא דווקא ברחוב הירקון. הבעיה היא של מפלגת העבודה. לגופו של עניין, אין ספק שההסתדרות עוברת בתקופה זו מהפך טוטאלי, ובפרספקטיבה היסטורית אנחנו עדים לתהליך מתבקש, בעצם תהליך טבעי. הגורם האידיאולוגי מפנה את מקומו לגורם החומרי, והמהפך הזה הרי שייך לכל החברה הישראלית. בעצם אפשר לומר שכל המנגנונים מתפרקים. ההתרחשות הסימולטנית גם של מכירת חלק ממניות 'כור', גם של הסקנדלים, וגם של החלת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, גורמת בהכרח לשינוי רב משמעות, שאליו מתלוות הסוגיות של מס הארגון וקרנות הפנסיה. סוגיית הקרנות היא בבחינת קופסת פנדורה ענקית, והנושא החשוב הזה טרם טופל".

האם בעבר היתה בהסתדרות שערורייה גדולה כל כך?

"לא. היתה התסיסה של האיגודים בשנות ה־60 וה־70, אבל זו מתגמדת לנוכח הדרמה הקולוסלית הנוכחית. בעצם אפשר גם לומר שסוגיית הזיקה בין המפלגה להסתדרות, שהיתה בעייתית תמיד, בעיקר מאז פרשת לבון, התחדדה בימים האחרונים מאוד".

אנחנו עדים עתה לתופעה חדשה, התסתדרויות שדקימות "מכבי". האם מדובר בקוריוז או במהלך עם השלכות מרחיקות לכת.

"צריך לזכור שלאורך השנים האינטרס המשותף למפלגת העבודה ולהסתדרות היה המונופול. ברגע שההסתדרות כבר אינה מונופול הרי שמתפנה מקום לגופים נוספים. אם מוסיפים לביטול המונופול את השינוי המוסדי והטכני בדוגמת מס הארגון, מקבלים קרקע פורייה לצמיחת ארגונים דוגמת ההסתדרות של 'מכבי', שעניינם טיפול באיגודים מקצועיים. להערכתי, אם ההסתדרות תפעל בתקיפות ובנחישות, היא תגרוף את רעת הקהל לכיוונה".

רבים שואלים את עצמם: אם זהו המצב בהסתדרות, למה לי לשלם מס ארגון. מה יש לך לומר לאנשים כאלה?

"נכון שזו הפעם הראשונה שיש לעובר את הזכות להחליט. אני מעריך שגם המעסיקים וגם העובדים מעוניינים באיגוד מקצועי חזק בארץ הזאת. לדעתי, התהליכים הנוכחיים, אם יושלמו בצורה מוצלחת, לא פוגעים במעמד של ההסתדרות כמייצגת עובדים. יתרה מזו, כוחה של ההסתדרות דווקא יכול לגדול כתוצאה מההתפתחויות האחרונות. במקומות אחרים בעולם מס הארגון נועד לחזק את האיגודים המקצועיים, ואין סיבה שזה לא יקרה גם כאן".

ח ו ת ם ה ש ב ו ע

2 **קבורה בלי לב** — אתי אברמוב
4 **תנו לשמש לעבוד** — מתי כהן
8 **לדוג דגים באמבטיה** — גלעד פרבה
10 **נולדו בנסיבות מרגיות** — אילנה שוכל
14 **בארץ האושים הישרים** — חיים מאור
16 **שתק אותה פרקינס** — מיכאל אייזנשטדט
17 **במקום בו גם מלאכים נופלים** — יעל ישראל

מדורים ומורים

12 **דיבור צמוד** — אתי אברמוב
18 **שלום בית** — חיה יוסף
19 **שחמט** — יוסי רטר
19 **ברידג'** — אילן שזיפי
20 **כל יום** — מוסף רדיו וטלוויזיה

אלי הכהן 2 / דולי בן אליעזר 6 / ישראל פז 6 / מנחם פרומן 7 / אריה פלגי 7 / זאב צחור 7 /

כתובת המערכת: "על המשמר", רח' חומה ומגדל 2 ת"א

עורכת: מרים עידדור ריפתין; סגנית עורכת: מירה ברומל
עריכה גרפית: עות שחר
עריכה גרפית של גיליון זה: שלומית שטיינ'ץ
העורך הראשון: בצלאל לב דל

בשער: פאינה ברזין המנוחה (למעלה) עם מיכאל דהן, אהובה

קבורה בלי לב

בינואר '91, ימי מלחמת המפרץ, עלתה פאינה ברזין, בתם היחידה של ויקטור ומלוינה, לארץ ● בינואר האחרון היא נפגעה בתאונת דרכים, ושבועיים לאחר מכן מתה ● הוריה, שהוזעקו מרוסיה, תרמו את לבה, את הכבד, הכליות, הריאות, הקרניות ופיסות מעורה, להצלת חיים ● נסיונו של משרד הדתות לקבור אותה בבית קברות נוצרי, בקומות, עורר סערה ציבורית גדולה, שהסתיימה רק לאחר שחברי קיבוץ עינת הביאוה לקבורה בביתם ● הוריה, ידידם ואהובה של פאינה מביאים את סיפור חייה, ובעיקר מותה

חשבה על העתיד, על הקידום. פאינה ברזין

אתי אברמוב

סיפור מותה וקבורתה של פאינה ברזין מלמד משהו על קורותיהם של העולים מרוסיה. יש בו כל מרכיבי הבעייתיות שבקליטת אנשים בעלי מנטליות זרה, שלא שולטים בשפה החדשה.

פאינה בת ה־33, אחות במקצועה, נפגעה בתאונת דרכים בדרך לבאר שבע. בדיקות שעברה בבית החולים "הדסה" בירושלים, מיד לאחר התאונה, קבעו כי לא נגרמה לה פגיעה רצינית, והיא שולחה לביתה לנוח. לאחר כשבוע שקעה בתרדמת ומתה. מכיוון שלפאינה היה סוג דם נדיר, התבקשו הוריה, שהגיעו במיוחד ממוסקווה, לתרום את איבריה. ההורים הסכימו, ומגופה של פאינה נלקחו הלב, הכבד, הכליות, הריאות, הקרניות ופיסות עור. אלא שאז נתקלו ההורים בבעיה לא צפויה, מבחינתם: סירובם של המוסדות הדתיים לקבור את בתם בבית קברות יהודי, הואיל ואמה, מלוינה, היא נוצרייה. סיפורם של ההורים, שאין להם אדם בארץ ולפתע גם בכל העולם כולו, נגע ללבם של רבים, ולאחר פולמוס ציבורי ותקשורתי רחב נקברה פאינה בקבורה חילונית בקיבוץ עינת. שבועיים אחרי קבורתה, המשקעים שהותיר העניין בלבו של כל מי שהיה קרוב לו – חברים, קרובים וסתם שוחרי זכויות האדם – עדיין טריים.

ביום שלישי בשבוע שעבר, כמה שעות לפני טיסתם למוסקווה, פגשתי את מלוינה וויקטור ברזין, הוריה של פאינה, במשרדו של ברנרד דארל, איש עסקים וידיד המשפחה, שעזר להם בכל המגעים עם הרשויות. לפני כחצי שנה הגיע דארל למוסקווה במסגרת מסע עסקים. לפני שעזב פנה אליו ויקטור, סיפר לו על הבת, פאינה, וביקש ממנו לדאוג לה ולעזור לה בעת הצורך, כיוון שאין לה איש בישראל.

"פגשתי את פאינה בירושלים", מספר דארל, "וראיתי לפני בחורה פעילה וחברותית, מסורה לעבודה. היא סיפרה לי שהיא אוהבת ספורט, ושברוסיה היתה עושה הרבה סקי שלג".

ויקטור ומלוינה, שניהם מהנדסי בניין בשנות ה־60 המוקדמות לחייהם, מאוד מרשימים, מאוד מאופקים. בקול שקט, אינפורמטיבי, הם מספרים, כי בינואר '91 החליטה פאינה, בתם היחידה, לעלות לישראל. בתחילה ניסו להניא אותה מכוונתיה, אבל בסופו של דבר ויתרו. "השלמנו עם העובדה שפאינה היא בן אדם מבוגר, עם אורח חיים ורצונות משלו", אומר האב.

אמרתי לה: פאינה מותק, תיזהרי

פאינה, גרושה מבעל רוסי שהיגר לארה"ב, בוגרת ארבע שנות לימודי רפואה, הגיעה לארץ בדיוק בימי מלחמת המפרץ, היישר אל באר שבע, והתחילה לעבוד כאחות בבית החולים "סורוקה". כמו רבים שהגיעו מהמטרופולין הגדולה לעיר הדרומית סבלה גם פאינה מקשיי קליטה, בעיקר מהבדידות. ההורים שידעו על כך ניסו לשכנעה לחזור למוסקווה, אך פאינה, על אף הקשיים, סירבה. באותה תקופה הכירה את מיכאל דהן, בן 40, גרוש ואב לשלושה ילדים, שבדרכה אליו נפגעה בתאונה, ובביתו איבדה את ההכרה ביום האחרון לחייה. דהן היה חברה בארבע השנים האחרונות.

כאשר הוא מדבר על אהובתו המתה ועל נסיבות היכרותם, קולו של דהן רועד: "אני עובד ב'בזק', ובמקרה יצא לי לעבוד במעונות של אוניברסיטת באר שבע. היא היתה עולה חדשה, והיו לה שאלות, ומכיוון שהיא מצאה חן בעיני והייתי פנוי, שאלתי אותה אם בא לה לצאת איתי.

"היינו יוצאים, מבלים", ממשיך דהן. "לקחתי אותה ליפו, לתל אביב, כדי שתכיר. פאינה היתה בחורה משכילה מאוד. היתה לה שפה עשירה, תוך שנה היא ידעה עברית מצוין כי היא למדה קשה. כאשר היתה מגיעה אלי, תמיד זה היה עם ספרי לימוד עבים ומתנה קטנה בשבילי. לכל מקום שהיא באה איתי, אנשים התפעלו ממנה כי היא דיברה לעניין ונראתה מצוין, חטובה. פאינה מאוד דאגה לעצמה וניהלה אורח חיים בריא: שתתה מיצים טבעיים, לא אכלה מעדני חלב, ועשתה הרבה ספורט.

"היתה בינינו הרבה אהבה, לא כמו אצל הזוגות הנשואים אלא רומנטיקה, אווירה מיוחדת. היא למשל לא רצתה לצאת. אהבה להיות איתי בבית, לא שאני אחבק אותה ברחוב מול כולם. עבורה זה היה דברים גסים".

לפני כשנתיים, מספר דהן, הרתה לו פאינה אך העדיפה לבצע הפלה. "הייתי מוכן לגדל את הילד", הוא אומר, "אבל היא חשבה על העתיד, על הקידום. אצל הרוסים לא מביאים ילדים עד שלא מסודרים במאה אחוז. עד כמה היה לה כבוד וגאווה ניתן לראות בסיפור של ההפלה. היא התחלקה איתי בהוצאות חצי חצי.

"חצי שנה אחרי ההפלה עוד היינו מאוהבים, ואז היא החליטה לעבור להיות אחות ב'הדסה' ירושלים. זה היה סוף הקשר הרציני בינינו: קשה לנהל מערכת יחסים עם מישהי רחוקה, במיוחד כשאני מטפל בשלושת הילדים שלי". ההסתגלות של פאינה לירושלים, מספר דהן, היתה קשה. "לא היו לה הרבה חברים. היא נסעה לבדה לטיול בארה"ב ובעזרת כספי ההורים קנתה מכונית יונדאי חדשה. היה לה חשוב להיות עצמאית.

"בשבת לפני כחודש", ממשיך דהן, "התקשרה אלי פאינה ואמרה שהיא באה. אני זוכר שאמרתי לה רק שלוש מילים: פאינה מותק, תיזהרי. כי זה היה אוטו חדש, והיא לא הכירה את הדרך כל כך טוב".

ב"הדסה" שלחו אותה לנוח בבית

פאינה נסעה מירושלים לבאר שבע דרך צומת בית קמה. היא נכנסה לתחנת הדלק שם, וביציאה, כך סיפרה בהמשך, מיצובישי שחלפה במהירות רבה ובלי אורות, פגעה ביונדאי החדשה שלה והעיפה אותה למרחק כמה מטרים. במקרה עבר במקום שוטר שרשם את פרטי התאונה והציע לשני הנהגים להחליף פרטים.

היה להם חשוב לתרום. ההורים, מלוינה וויקטור ברזין

דהן, שהוזעק למקום, הזדעזע. "אם היית רואה את האוטו", הוא אומר, "ממש טוטאל לוס. כל החלק החיצוני של המיצובישי נכנס ליונדאי, עד הגלגלים. פאינה טענה שהיא לא רואה בעין אחת, ושיש לה כאב ראש נורא בחצי ראש. היא גם נורא בכתה על האוטו החדש ועל מה היא תגיד להורים שקנו לה אותו. במיוחד הפריעה לה העובדה שנשברו לה המשקפיים".

דהן שטף לפאינה את הפנים, הזמין גרר ואסף אותה אל ביתו תוך שהוא מציע לה לגשת ל"סורוקה". פאינה סירבה בטענה שהיא מעדיפה לגשת ל"הדסה", שם היא נהנית ממעמד של פרסונל.

בשלב זה, מבחינת דהן, מתחילה שרשרת של אירועים טרגיים, שהובילו למותה של חברתו. "למחרת התאונה, ביום ראשון", הוא משחזר, "התקשרה אלי פאינה וסיפרה שחיכתה במיון ב'הדסה' שש שעות. הרופא, כך אמרה, לא בדק אותה ביסודיות, וזה נראה לה תמוה. בסוף שיחררו אותה והמליצו על מנוחה. בדיקת הסי.טי לא גילתה שהעורק הראשי במוחה נפגע.

"ב'הדסה' לא טיפלו בה כראוי", קובל דהן. "אולי צריכים לשנות את השיטה: לבדוק כל נפגע פעמיים–שלוש אחרי התאונה, לראות מה קורה איתו".

בכל השבוע מאז התאונה התלוננה פאינה על כאבי ראש. בסוף השבוע, מכיוון שלא רצתה להישאר לבדה בירושלים, ביקשה מחברה שיבוא וייקח אותה לבאר שבע. דהן: "היא באה ביום שישי, ניקתה, הכינה ארוחה חגיגית. אכלנו והלכנו לישון. בשבת בחמש בבוקר התעוררתי ושמעתי שהיא ממלמלת. חשבתי שזה מחלום, אבל כשהקשבתי שמעתי שהיא מבקשת שאקח אותה לבית חולים. היא ניסתה לקום אבל לא הצליחה. ניסתה לשטוף שיניים, ונשארה עם המשחה בפה כי לא הצליחה להזיז את היד. הכנסתי לה מים לפה. בשירותים היא ביקשה שלא אכנס אחריה, אבל אחרי רגע היא נפלה. פחדתי שהיא תחטוף שיתוק, אז הוצאתי אותה, הלבשתי אותה ונסענו ל'סורוקה'. במיון אמרו לי 'תירגע, אנחנו עושים הכל מעל ומעבר', אבל אחרי 20 דקות הרופא יצא ואמר שיש לה בצקת, ומיד שמו אותה בנוירו־כירורגית". כשהתחוורה לדהן חומרת מצבה של פאינה הוא יצר קשר עם ברנרד דארל.

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מעמוד קודם)

"עד אז ההורים שלה לא ידעו על התאונה", מספר דארל, "כי פאינה לא רצתה להדאיג אותם ולא דיווחה להם דבר. לאחר ששמעתי על מצבה, שלחתי לקונסול הכללי במוסקווה פקס שבו ביקשתי לתת להורים, ללא דיחוי, ויזות לישראל. במקביל התקשרתי לחדר המצב במשרד החוץ, וביקשתי שיידעו את ההורים במצב. יומיים אחר כך הגיעו ההורים, הם הספיקו לראות את בתם בחיים, אך לא בהכרה".

עדיף שאיבר יציל חיים ולא יירקב באדמה

מיד לאחר שהתברר להם כי מתה מוות קליני, פנו הרופאים ב"סורוקה" להוריה של פאינה בבקשה שיתירו להם לקחת ממנה איברים להשתלה. העובדה כי לפאינה, כמו גם לאמה, היה סוג דם נדיר הגדילה את חשיבות התרומה. דארל מספר כי הרופאים פנו אליו בבקשה שישכנע את ויקטור ומלוינה. "אך אני חייב לציין שלא היה צורך", הוא אומר, "הם הסכימו מיד". "לקחו ממנה הכל", אומר דהן, "קרניות, עור, איברים פנימיים. כאב לי. כאילו שהיא באה לא שלמה לקבר. רק מי שגר עם בחורה יכול להרגיש מה זה. זה כמו לתת משהו מהגוף שלך. אבל להורים שלה היה חשוב לתרום. גם פאינה עצמה, כמו שהתברר בשיחות בינינו לפני המקרה, היתה בעד תרומות איברים. עדיף, אמרה, שאיבר יציל חיים מאשר שהוא יירקב באדמה. ברוסיה, כך סיפרה לי, לא שואלים את המשפחה אם לקחת איבר או לא, פשוט לוקחים וזהו".

הוריה של פאינה מאשרים את דבריו ומוסיפים כי ברוסיה הצורך בתרומת איברים הוא הוא נדיר, אך מכל מקום המודעות לחשיבות התרומה גדולה, ובדרך כלל אין התנגדות מצד המשפחות. העובדה שבתם היתה אחות קירבה אותם לערך של הצלת החיים. ריאה אחת של פאינה, גילו למרבה ההפתעה, הושתלה בגופו של פטר בילקובסקי, רופא קרדיולוג בן 58 מרמת גן ובעבר מנהל בית חולים גדול במוסקווה, שבצמוד לו התגוררו פאינה והוריה במשך 17 שנה. ההורים מכירים את הרופא עוד ממוסקווה, דרך חברים משותפים.

אולם ויקטור ומלוינה מיהרו לגלות כי בישראל אפילו תרומות לב לא בהכרח מונעת שרירות לב מצד הגורמים האחראים לקבורת המת. החיכוכים ביניהם לרשויות התגלעו עוד קודם לקבורה, כאשר משטרת באר שבע דרשה לנתח את גופתה של פאינה כדי לקבוע אם סיבת המוות היא תאונת הדרכים. ההורים התנגדו, כי לא רצו לדבריהם לחולל בגוף של יקירתם נזק נוסף, אולם בסופו של דבר התבצע הניתוח בצו בית משפט. "אני ראיתי את התוצאות של הבדיקה", אומר דארל, "וסיבת המוות היא הפגיעה מהתאונה".

ב"סורוקה" כנראה חשבו אחרת. בשבת, כאשר הגיע עם פאינה לבית החולים, מספר דהן, לקחו אותו שם לצד, הזהירו אותו כי עדות שקר דינה שלוש שנות מאסר, ושאלו אותו מה קרה בין חמש בבוקר, השעה שבה התעוררו הוא ופאינה, לשבע בבוקר, השעה שבה התייצבו במיון. "הם שאלו אותי: אולי היא נפלה בבית? למה לקח לכם כל כך הרבה זמן לבוא?" נזכר דהן, "וכבר התחלתי להיכנס לפחדים ולהזיע, שאולי הם יהפכו את כל התיק מקצה לקצה, עד שברנרד התערב ואמר להם 'איפה ההיגיון שלכם? היא עברה תאונת דרכים'". ב"סורוקה", אגב, לא מוכנים לפרסם את תוצאות הנתיחה, בנימוק של שמירה על סודיות רפואית.

התביישתי שאני ישראלי

לאחר התחלה כזו, נוסף על אי ידיעת השפה, קל להבין מדוע נכנסו ויקטור ומלוינה ללחץ, כאשר הובהר להם כי בתם לא תוכל להיקבר בבית קברות רגיל, יהודי, משום שלפי ההלכה היא אינה נחשבת ליהודייה אלא נוצרייה.

ההורים הופנו לחברת "IES", בעלת הזיכיון הבלעדי לקבורת לא יהודים בישראל ולהעברת גופות של מתים לחו"ל. "יישבו שם שני בחורים עם כיפות", מספר דארל שהתלווה אליהם, "והתנהגו בצורה גועלית. בתחילה הם אמרו להורים שפאינה תיקבר בבית קברות נוצרי אורתודוקסי. הם הסכימו בלית ברירה, למרות שהם רואים את עצמם כיהודים לכל דבר. ברוסיה אף אחד לא מנהל אורח חיים דתי מובהק, לא יהודים ולא נוצרים. אלא שלמחרת פתאום הודיעו לנו שהיא תיקבר בקומות. חוץ מזה, החברה גם דרשה אלפיים שקל עבור מקום הקבורה, 250 שקל עבור הלבשת הגופה, 400 שקל עבור הארון ועוד 400 עבור העברת הגופה לירושלים. התווכחתי איתם על גובה התשלום, וצעקתי על הסמנכ"ל, שלומי קריב: איך אתם לא מתביישים לבקש כסף נוסף על מה שמשלמים לכם מהביטוח הלאומי, ועוד מעוללים חרשים. אבל הם לא התביישו, ועמדו על שלהם. אני יכול להגיד שבאותו רגע התביישתי שאני ישראלי. בשלב הזה ההורים אפילו חשבו להטיס את הגופה לרוסיה, אבל בסוף החליטו לא לעשות זאת, מכיוון שהם מתכוונים לעלות לארץ. פתאום, כנראה בעקבות הפרסום של העניין בכלי התקשורת, פנה אלי הממונה על קבורה במשרד הדתות, ברוורמן, ואמר שהכל מסודר, המשרד יישא בכל ההוצאות".

דהן טוען כי כלל לא ידע שפאינה נחשבה נוצרייה. בתעודת הזהות היא היתה רשומה, לדבריו, כיהודייה, וכך גם ראתה את עצמה – עובדה, את החגים היא חגגה כמו כל יהודי – ולכן בזיון הקבורה מקומם אותו פי כמה.

לסמנכ"ל "IES", שלומי קריב, יש, מתברר, תשובה לכל הטענות: "לחברה שלנו יש הסכמים לגבי מקומות קבורה ספציפיים. על פי החוק רשאי כל אדם להיקבר חינם בעיר מגוריו או בעיר שבה נפטר, ואת זה, 3,086 שקלים, מממן הביטוח הלאומי. במקרה הזה הסברנו להורים שהם יכולים לקבור את בתם בבאר שבע, שם היא נפטרה, או בירושלים, שם התגוררה. הם התעקשו על ירושלים, ואז הסברנו להם שבירושלים, בגלל העדר קרקע פנויה בבית הקברות שם, הקבורה היא בקומות, שזה דבר מקובל בבתי קברות באיטליה וצרפת. אבל חוץ מההוצאות הרגילות יש דברים שהביטוח הלאומי לא מכיר בהם, כמו העברת הגופה ממקום למקום, אוטובוס לבית הקברות וכדומה. בעיקרון, התשלום ליהודים ולנוצרים הוא זהה, אלא שלנוצרים יש יותר הוצאות קבורה: ארון, הלבשת הנפטר, איפור, כי בחלק מהעדות הנוצריות נהוג לשים את המת בארון פתוח. למשפחת ברזין היו כל מיני דרישות: מצבה, הלבשה מיוחדת, איפור. אני מבין אותם, כי אחרי ניתוח שלאחר המוות הגופה לא נראית כל כך טוב, אבל אני לא צריך לממן את זה מכיסי. אני אחראי לזה שהיא תרמה איברים? היא אמנם הצילה חיים, אבל למה על חשבוני? בסוף ממשרד הדתות פנה אלי נציג ואמר שהמשרד ישלם את הוצאות הקבורה הנוספות. מכיוון שלי לא אכפת מי משלם, קבענו לוויה ליום שישי וסגרנו עניין, ואז ברנרד דארל התקשר והודיע שההורים מבטלים את העניין ויקברו אותה בקיבוץ עינת".

בעינת קברו בלי התלבטויות

פתרון הקבורה בעינת נולד מיוזמה של חבר הקיבוץ דורון זלצבורג, שקרא בעיתון על התשלום שדרשה החברה של קריב בעבור שירותיה. "קראתי את הכתבה בעיתון, קראתי והתביישתי, ואז חשבתי שאולי אני יכול לעשות משהו בעניין. מהכתבה לא הבנתי אם כבר קברו אותה או לא, אז התקשרתי לכתב, ואחרי שהוא הסביר לי שהגופה עדיין לא הובאה לקבורה, אמרתי שבעינת מוכנים לקבור אותה חינם וביקשתי ממנו לקשר אותי עם ברנרד. תוך דקות ברנרד יצר איתי קשר. הוא וההורים היו מאוד נרגשים, ולא הפסיקו להודות לי. רק אז ניגשתי למזכירת הקיבוץ וסיפרתי לה על העניין, כי היא לא הספיקה לקרוא את זה בעיתון. בקיבוץ אמרו לי שזה המעשה הנכון בזמן הנכון. לא היו חילוקי דעות, לא היסוסים ולא התלבטויות".

לפי קריב, בקבורתה של פאינה עבר קיבוץ עינת על החוק, והאחראים לכך מסתכנים בשלוש שנות מאסר ובקנס גדול. העבירה היא בכך שאנשי הקיבוץ "קברו נוצרייה בבית קברות יהודי. החוק קבע שיהודים ייקברו עם יהודים ונוצרים עם נוצרים, ועל סמך זה קיבל קיבוץ עינת רשיון לעסוק בקבורה, כך שהוא עבר עליו".

בית הקברות של עינת, מציין זלצבורג, פתוח בעצם לכל אחד, וזאת תמורת 7,500 שקלים. "מי שמגיע לפה זה לאו דווקא מי שהרבנות מסרבת לקבור, אלא אנשים שמאסו בממסד הדתי, או כאלה שרוצים להיקבר בארון". בכל אופן, הוא מוסיף, "הייתי עוזר לפאינה גם אם היא היתה קנדית או אמריקאית. המקרה הוא מזעזע".

הקשר של זלצבורג בפרט וקיבוץ עינת בכלל לעולים מרוסיה עמוק הרבה יותר בחיים. הגל הגדול של העלייה הרוסית החל בדיוק בשלהי כהונתו של זלצבורג כמזכיר המשק. "ראיתי את המטוסים מורידים פה מאות עולים", הוא אומר, "ואמרתי לעצמי: לאן הם נבלעים, כל האנשים האלו, מה קורה איתם? חשבתי, לא ייתכן שההיסטוריה נעשית דרך הטלוויזיה והעיתונות והקיבוצים לא ייקחו בכך חלק פעיל. ככה אימצנו 18 משפחות במסגרת פרויקט 'בית ראשון במולדת', ואני שמח להגיד שהם נקלטו יפה, למרות שאני לא צופה שאף אחד מהם יישאר פה, בקיבוץ".

"זכתה לבדיקות הנדרשות"

בעקבות ההאשמה כי הצוות הרפואי ב"הדסה" לא בדק את פאינה כראוי לאחר פגיעתה בתאונה, פירסם יוסי שובל, מנהל האגף לקשרי חוץ בבית החולים, את ההודעה הבאה: "פאינה ברזין, עובדת בית חולים 'הדסה', הגיעה לאחר תאונת דרכים לחדר המיון של 'הדסה' ב-12.2.95. המנוחה נבדקה על ידי מספר רופאים ועברה את הבדיקות הנדרשות. לפי תוצאות הבדיקות היא שוחררה לביתה. המנוחה נפטרה כעשרה ימים מאוחר יותר, בבית חולים אחר. אנו מצטערים צער רב על פטירתה ומשתתפים בצער המשפחה".

חוק השבות איננו חוק דתי

פרשת קבורתה של פאינה ברזין עוררה את בעייתם של העולים הרבים שאינם מוכרים כיהודים. נציגי משרד הדתות נפגשים עימם במותם, אנשי משרד הקליטה נפגשים עימם בחייהם.

לשאלת "על המשמר" איך ייתכן שהעולה פאינה ברזין קיבלה את כל ההטבות שנותן המשרד לעולים, אך עם זאת לא הוכרה כיהודייה, משיבה איילים רוזנברג, עוזרת לדובר משרד הקליטה: "חוק השבות איננו חוק דתי, ובאן מתחילה ונגמרת הבעיה. עולים חדשים קשורים ליהדות לפי חוק השבות, שמגדיר כאזרח באופן מיידי כל יהודי או אדם שקשר את גורלו עם העם היהודי דרך קשרי משפחה או גורל, כמו חסידי אומות העולם, למשל. לפאינה ברזין, סב יהודי ואב יהודי, ולכן היא נהנתה ממעמד של עולה. כשזה מגיע לקבורה, מי שאחראי לכך הם מוסדות הקבורה, ולכן מי שאיננו יהודי על פי ההלכה לא יכול להיקבר בבית קברות יהודי, כמו במקרה של ברזין. כלומר משרד הדתות אומר בחייהם תעשו מה שאתם רוצים, אבל במותם אנחנו לא נקבור אותם כיהודים".

כדי לתת מענה ראוי למצוקת הקבורה של מי שאינם מוכרים כיהודים הוקמה בדצמבר 93', ביוזמת שר הקליטה יאיר צבן ושר החינוך אמנון רובינשטיין, ועדת שרים לקבורה חילונית. בתוך כך הודיע מינהל מקרקעי ישראל כי אישר במה חלקות, במרכז, בצפון, ובדרום הארץ, שניתן להקים בהן בתי קברות אלטרנטיביים. בשבוע הבא תקיים הוועדה לקבורה חילונית דיון בעניין.

את תגובת משרד הדתות לטענות שהועלו בכתבה זו לא ניתן היה לקבל.

מתי כהן

תנו לשמש לעבוד

דוד שמש עושה רושם של אדם חיובי. יש לו תעודת מקצוע (חשמלאי) מ"מקס פין", אין לו עבר פלילי, הוא מתנדב במשמר האזרחי, והוא מחפש עבודה קבועה עד הפנסיה ● במכתב שקיבל מהעירייה ובו פירוט הסיבה לפיטוריו הניסוח היה מאוד מדויק: "עבודתך בעירייה הופסקה לאחר שקיבלנו הודעה כי שירותך הצבאי הופסק מסיבת 'אי התאמה'". ככה, חד וחלק

דוד שמש (26) מת לעבוד בעירייה. פעם אחת, למשך זמן קצר, הוא הצליח להגשים את חלומו. הוא היה מועסק בעיריית תל אביב.

אחרי חמישה חודשי העסקה קיבלה העירייה מידע על שירותו הצבאי של שמש. השירות, כך נמסר, נפסק אחרי שנה וחצי, בשל "אי התאמה". מה עשתה העירייה? פיטרה את שמש.

מאז, שלוש שנים, נאבק שמש לחזור למקום העבודה שאהב. הוא אפילו ביקש לשוב איכשהו לצבא כדי למצוא חן בעיני העירייה. אבל הצבא, שכבר לא נזקק לו, סירב. לפני שנה פנה שמש לעמותת "פרופיל 10", שהוקמה על ידי אנשים כמוהו, בבקשת סיוע. היום הוא מתראיין לעיתון, כי הוא עדיין מקווה לשוב למשרה ההיא. אבל חוץ מזה הוא כועס.

טבעי, לא? כל אדם שהיה נבעט ממקום עבודה רק משום שהתקשה להסתגל למסגרת הצבאית היה כועס.

דוד שמש עושה רושם של אדם חיובי. יש לו תעודת מקצוע (חשמלאי) מ"מקס פין", אין לו עבר פלילי, הוא מתנדב במשמר האזרחי, והוא מחפש עבודה קבועה עד הפנסיה.

אגב, במכתב שקיבל מהעירייה (11 באוקטובר 94') ובו פירוט הסיבה לפיטורים, הניסוח היה מאוד מדויק: "עבודתך בעירייה הופסקה לאחר שקיבלנו הודעה כי שירותך הצבאי הופסק מסיבת 'אי התאמה'".

ככה, חד וחלק.

לאחר מכן, כשעמותת "פרופיל 10" ביקשה הבהרות, העירייה נסוגה מעט מהניסוח הבוטה הזה, כמפורט בהמשך.

* * *

ב-3 בינואר עבר בכנסת, בקריאה שנייה ושלישית, התיקון לחוק שוויון ההזדמנויות בתעסוקה. יוזם התיקון הוא ח"כ יורם לס. כותרת התיקון: "איסור דרישת פרופיל צבאי והשימוש בו". ציטוט מהתיקון: "מעביד לא ידרוש מדורש עבודה או מעובד את הפרופיל הצבאי שלו, ולא יעשה שימוש בפרופיל הצבאי שלו, אם הגיע לידיו". ובהמשך: "'פרופיל צבאי' – הסימול המספרי שצה"ל נותן לציון מידת התאמתו הרפואית של אדם לשירות ביחידות וכתפקידים שונים בצה"ל".

התיקון לחוק אמנם נכנס לתוקף רק לאחר מועד פיטוריו של שמש, ואולם את המכתב שבו מפרטת העירייה את סיבת הפיטורים קיבל שמש חודש לאחר שהחוק כבר עבר בקריאה ראשונה.

דוד שמש לא בנוי לצבא. מהרגע הראשון היה לו קשה להתנתק מהבית. יש לו ארבע אחיות, והוא בן זקונים. הקשר שלו, הוא אומר, עם הוריו, ובעיקר עם אמו, הוא קשר תלותי – טכנית (כלכלית) ונפשית. עד גיוסו לצבא, הוא מוסיף, אפילו לטיולי בית הספר לא היה מצטרף. אם היה מצטרף, היתה אמו נתקפת בחרדה מהרגע שהיה עוזב את הבית ועד הרגע שהיה שב אליו. חוץ מזה, גם מבחינת התחושות שלו לא היה עולה בדעתו לישון לילה אחד מחוץ לבית הוריו (שם הוא מתגורר עד היום). כשהגיע לבסיס קליטה ומיון, ביקש על כן לשרת קרוב לבית. אמר שהמצב הכלכלי גרוע, ופירט את מהות הקשר עם הוריו. שלחו אותו לרמת הגולן.

זה קרה בבסיס קליטה ומיון, הוא אומר, שורה של חיילים עמדה מתוח לסככה גדולה, וקצין אחד קרא בשמו ואמר לו "תעלה לרנו".

איזה רנו?

"אתה מוצמד לרמת הגולן" (נוקב בשם של יחידה).

לא יכול להיות.

"למה לא יכול להיות? מה, אתה מחליט לעצמך?"

אני לא מחליט לעצמי, אבל גם אתה לא מחליט בשבילי, לרמת הגולן אני לא הולך.

"תעלה מיד לרנו, חייל, או שתלך לקלבוש".

אז שמש העדיף קלבוש. באותו יום, הוא אומר, הוליכו אותו לבית מעצר. בשעות הספורות ששהה בבית המעצר עבר תהליך של שחיקה, עד שאמר שהוא מתחרט, עכשיו הוא מוכן כבר לעלות לרמה. שיחררו אותו ממעצר, אישרו לו ללכת הביתה. למחרת בבוקר, אמרו לו, עליך להתייצב ביחידתך ברמת הגולן.

למחרת בבוקר הוא נשאר בבית. נשאר שם חודש שלם. אחרי החודש, המשפחה נכנסה ללחץ, ושמש הסגיר את עצמו למשטרה הצבאית. קיבל 14 בפנים. הוא השלים את ה-14, וקיבל שוב צו התייצבות לרמה.

הוא לא התייצב. עוד עריקות, הפעם של 56 יום. שוב הסגיר את עצמו. הפעם קיבל חודש בפנים. השלים את העונש, קיבל צו התייצבות לרמה.

שמש נסע עם אמו לפיקוד צפון. אמרו לי, הוא אומר, בסדר, ויתרנו לך על הרמה, תישאר כאן, בפיקוד. הוא נשאר תקופה קצרה בפיקוד, ביקש לעבור לשרת קרוב לבית, זה לא הלך, הוא ערק. הפעם לחצי שנה. הסגיר את עצמו, קיבל על זה ארבעה חודשים בפנים, השלים את העונש, זימנו אותו לוועדה שבסמכותה לשחררו מהצבא.

שאלו אותו בוועדה מה הוא רוצה. הוא אמר: להשתחרר מהצבא, כי זה לא בשבילי.

שאלו אותו "מילואים אתה מעוניין לעשות?" הוא אמר: עם הניסיון הרע שיש לי עם הצבא, גם מילואים זה לא בשבילי, אני לא בנוי למסגרת הזו. הוא קיבל תעודת "פטור משירות ביטחון, אוגוסט 89".

* * *

שמש התחיל לעבוד בחוץ. במקביל חיפש משהו קבוע. משהו עם קופת גמל, טיולים מאורגנים, קרנות, פנסיה, ובעיקר – משהו שלא עלול להיסגר ביום בהיר (כהה בעצם). המקום האידיאלי בשבילו, על כן, היה עירייה. ולא היה חשוב לו כל כך איזו.

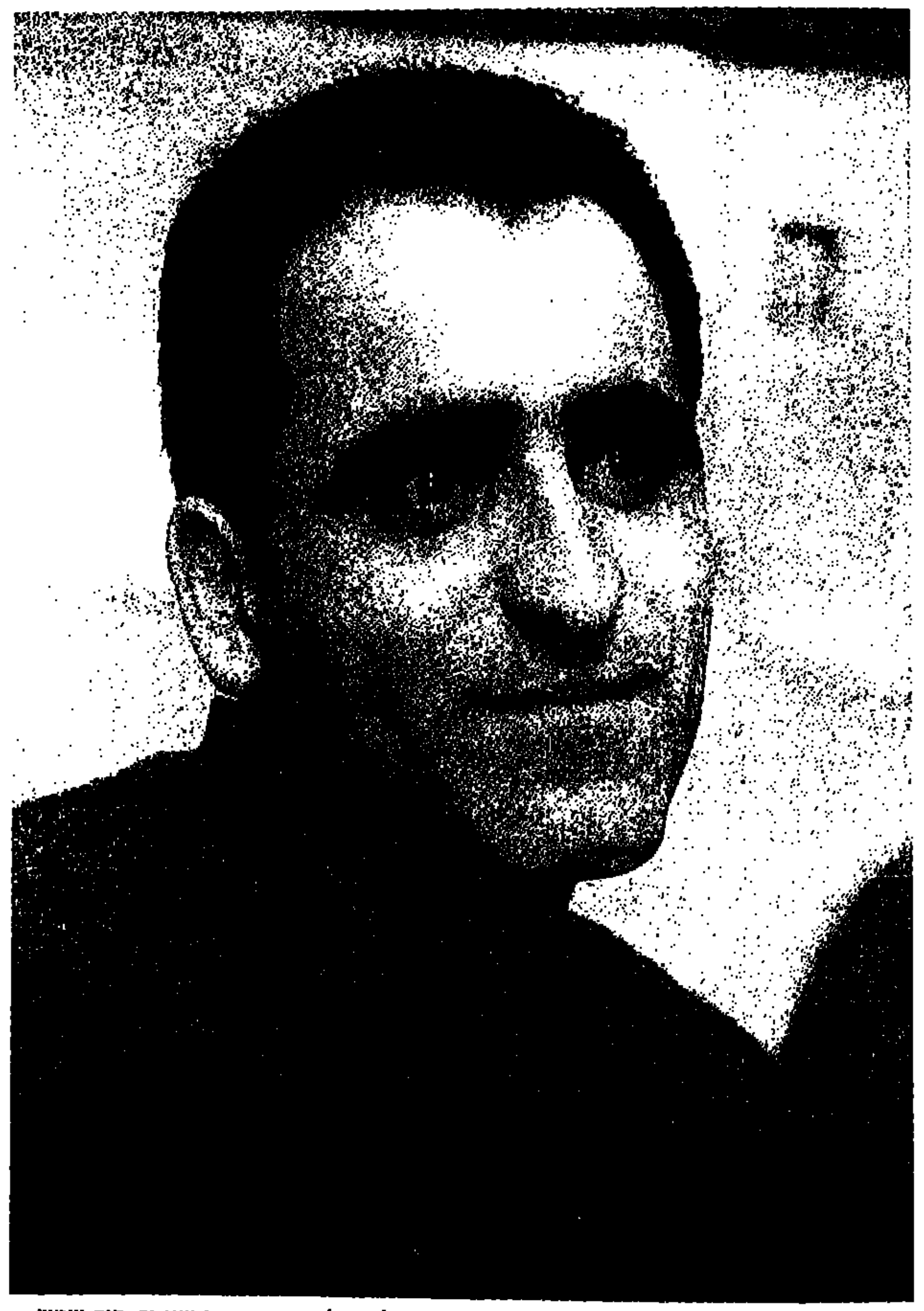

צילום: ישראל סמוינסקי

שלוש שנים הוא נאבק כדי למצוא חן בעיני העירייה ולשוב למקום עבודתו שאהב. דוד שמש

אחרי מאמצים רבים, ביולי 91', התחילו תהליכי קליטתו לעבודה בעיריית תל אביב. המשרה שהוצעה לו: אב בית בבית ספר יסודי בעיר.

ראיינו אותי, הוא מספר, ביקשו וקיבלו מסמכים, כולל את תעודת הפטור. ביקשו שימציא אישור על מצב בריאותו מקופת חולים, הוא המציא. בתום ההליכים, ב-5 באוגוסט 91', הוגשמה משאת נפשו, והוא החל לעבוד באחד מבתי הספר בעיר. "הייתי מאושר מאוד", הוא אומר, "למה זה כביכול עבודה נוחה, תלוש מסודר. אופי העבודה פחות קשה מאצל קבלן פרטי. הדריכו אותי, השרת הקודם והאחראי בעירייה. הכירו לי כביכול את העובדות ניקיון, הראו מה אני צריך לעשות. היתה לי הרגשה כביכול של התלהבות ושמחה, מוטיבציה גבוהה גבוהה גבוהה".

תם ונשלם החופש הגדול של אותה שנה. שבוע לפני תחילת הלימודים, הוא מספר, הכיר את מנהלת בית הספר. היחסים ביניהם, הוא מוסיף, היו טובים מהרגע הראשון. היא קיבלה אותו במאור פנים, ובהמשך, כשעמדה על יכולתו למלא את התפקיד בהצלחה, היתה גם מאוד מרוצה ממנו.

המכה הגיעה באחד הימים של ינואר 92'. שמש הגיע באותו בוקר לבית הספר כרגיל בשבע, החל בשגרת היום, ובשעות הבוקר המאוחרות נקרא לחדר המנהלת. כשראה את ההבעה על פניה, הבין שמשהו מאוד לא טוב קרה. דוד, היא שאלה אותו, מה קרה בצבא?

הוא סיפר לה.

היא אמרה לו שהיא מצטערת, אבל בעירייה החליטו כנראה לפטר אותו מהעבודה. שמש: "היא אמרה לי 'אתה יודע שכבר חודש אני רצה ונלחמת בכל כוחותי שלא יפטרו אותך? אבל צר לי, אני לא מצליחה לעזור לך יותר מזה. אני יכולה (לכן) לאחל לך שתהיה לך הצלחה בעתיד, ואם תרצה מכתב המלצה אוכל לתת לך. הבנתי מהממונים בעירייה שעומדים לפטר אותך בעוד מספר ימים'".

ואחרי מספר ימים שמש אמנם פוטר. הממונה עליו בעירייה, זכריה כהן, הביא את מכתב הפיטורים לבית הספר. בשיחת הפיטורים עם הממונה, מספר שמש, נאמר לו שאם יחדש את הקשר עם הצבא, אפילו לשירות מילואים, מצבו בעירייה ישתפר.

• • •

שמש התחיל במאמציו לחדש את הקשר עם הצבא. הוא שיגר מכתב, שיגרו לו בחזרה: נא פרט את הסיבות לבקשתך לשוב לשירות.

"כתבתי להם", הוא אומר, "קשה לי באורחות, אני עומד על חוד החנית, ואתם יכולים להקל עלי אם תקבלו אותי חזרה, כי ככה אתקבל שוב לעבודה".

בקיצור, אחרי התשובה השלילית הראשונה שקיבל מהצבא שמש עירער. ערעורו נדחה, וכך גם הלאה, עד המכתב האחרון שקיבל מצה"ל, ב-23 בפברואר 93': "1. ערעורך נדון פעם נוספת על ידי הרשות המוסמכת, אשר החליטה לדחותו וזאת לאחר בחינת מכלול נתוניך האישיים לרבות הכשרותיך הצבאיות וצורכי כוח האדם בצה"ל. 2. לאור האמור, סיימנו את הטיפול בעניינך ופטורך נשאר בעינו. 3. פניותיך הנוספות יתויקו ולא ייענו. 4. בברכה".

* * *

לפני כשנה צפה שמש בראיון טלוויזיוני עם ראש עמותת "פרופיל 10", אייל בר. מהשידור הזה נודע לו על קיומה של העמותה ועל מטרותיה: סיוע לאנשים שהמסגרת האזרחית פוגעת בהם משום שאינם מתאימים למסגרת הצבאית. שמש פנה לעמותה, נפגש עם בר וסיפר לו מה קרה לו בעיריית תל אביב. בר ביקש משמש, עוד לפני כניסת העמותה לתמונה, לנסות לקבל מעיריית תל אביב מידע על סיבת פיטוריו, ובכתב. שמש נסע לעירייה, ולמרבה הפלא קיבל את הנוסח המדויק, כאמור אחרי שהתיקון לחוק הזדמנויות שוות בתעסוקה כבר עבר בכנסת בקריאה ראשונה. הנה שוב הציטוט מהמכתב, רק לשם חידוד הנקודה: "עבודתך בעירייה הופסקה לאחר שקיבלנו הודעה כי שירותך הצבאי הופסק מסיבת אי התאמה".

שמש חזר עם המכתב אל בר. בר הופתע, ושיגר לעיריית תל אביב מכתב מטעם העמותה. בתשובה שקיבל ב-6 בדצמבר 94', הנוסח, בהשוואה לזה של המכתב הראשון, היה – נאמר – מעט מורחב:

"שלום רב. הנדון: מר דוד שמש הפסקת עבודה, מכתבכם מתאריך 13 בנובמבר.

"מר שמש הועסק בעיריית תל אביב יפו בתקופה 5.8.91 עד 12.1.92, עבודתו הופסקה מאחר שנמצא לא מתאים לתפקידו, בנוסף לכך הוברר שבשירותו הצבאי היה פרובלמטי. בברכה, מאיר דורון, מנכ"ל העירייה".

תגובת עיריית תל אביב: "מאגף המנגנון בעירייה נמסר כי האירוע התרחש טרם קבלת החוק בעניין זה. מפאת שיקולי צנעת הפרט לא ניתן לפרט את שיקולי הפיטורים במלואם".

אפליה

חבר הכנסת יורם לס, יוזם התיקון לחוק הזדמנויות שוות בתעסוקה, האם אדם שנדחה ממקום עבודה בגלל הפרופיל הרפואי הצבאי שלו יכול לתבוע את החזרתו לעבודה גם במקרה שהדחייה קדמה לכניסת החוק החדש לתוקף?

"לחוק יש תאריך תחולה, והוא אינו מכסה אירועים שקרו לפני תאריך תחולה זה. אבל יש לאדם כזה קייס, משום שרוח המחוקק אמרה את דברה. אדם כזה יכול לטעון שהיתה כאן אפליה. אני מעריך שאם הוא ילך לבית המשפט יעמדו לנגד עיני השופט גם סעיפים כוללניים של אפליה, שניתן להפעיל אותם במקרה הספציפי".

מה צריך לעשות היום אדם שחושד כי נדחה בשל מסמך צבאי כלשהו?

"היום זו עבירה על החוק. לדחות את קידומו של אדם בעבודה או להפלות אותו בהעסקה על רקע מידע שהגיע, זה עומד בניגוד לחוק. אדם כזה בוחר את דרך התגובה שלו. הוא יכול למשל לפנות לעורך דין, וכן הלאה".

האם תהיה מוכן לסייע לדוד שמש במאבקו לשוב לעבודה בעיריית תל אביב?

"אם הדברים יובאו בפני, אוכל להוציא מכתב לרוני מילוא (הפיטורים היו בימי כהונתו של שלמה להט, מ.כ) ולקבל תגובה, אוכל לפנות על סמך עיון בחומר ולציין בפניו שהיום, אחרי תחולת החוק, דבר מהסוג שאירע לדוד שמש עומד בניגוד לחוק".

שים לב

ישראל פז

חיפה בלי כדורסל

הפועל חיפה ירדה השבוע לליגה לאומית ב'. מצבה של מכבי חיפה מעורפל, והיא עלולה לנשור, לראשונה בתולדותיה, לליגה הארצית, השלישית בכדורסל הישראלי. אוהדי הכדורסל בחיפה, שידעו ימים יפים מאז החלו משחקי הליגה, ב־1954, ועוד קודם לכן, מתוסכלים ותפויי ראש. אין להם קבוצת ייצוג מכובדת, שתמשוך אלפים, כמו בעבר, ליציעי היכל הספורט ברוממה.

הנפילה הגדולה של הכדורסל החיפאי לא באה במפתיע. היא תוצאה של תהליך מתמשך, מאבקים ללא קץ, הבטחות שלא מומשו. כל הרצון הטוב של אלה שהיו מוכנים לתרום ירד לטמיון. היום השוקת שבורה והעתיד נראה קודר. בעוד שלכדורגל החיפאי נמצאו שני פטרונים בעלי הון, יעקב שחר (מכבי חיפה) ורובי שפירא (הפועל חיפה), שהצעידו את קבוצותיהם על פסי מקצוענות, שתי קבוצות הכדורסל המקומיות נותרו יתומות. אין ספק כי גם השיטה היתה בעוכרי הקבוצות החיפאיות. בכדורגל הרוכשים הופכים לבעלי הבית הבלעדיים של הקבוצות. יש להם רכוש: הכדורגלנים. בכדורסל צריך להיות משוגע לדבר כדי לקנות קבוצה, כי על פי השיטה המקובלת השחקנים רשאים, עם תפוגתם של החוזים שחתמו עליהם, לעבור לקבוצות אחרות, ללא כל התחייבות לקבוצתם, וכדורסלנים צעירים, אלה הגדלים בקבוצות – וחיפה היתה משופעת בשחקנים שגידלה – בורחים לקבוצות אחרות, המשלמות להם סכומי עתק.

בראשית העונה, כשהפועל חיפה חזרה בגדול לליגה הבכירה, נראה כי הכל יבוא על מקומו בשלום בכדורסל החיפאי: הוחלט על מיזוג של שתי הקבוצות המקומיות, של הפועל ושל מכבי, בחסות עיריית חיפה, שהבטיחה סכום כסף נכבד. אבל המו"מ המתמשך על יישום ההחלטה התנפץ, באשמת כל הצדדים, ושתי הקבוצות המשיכו להופיע בנפרד, ללא בסיס תקציבי איתן. כיום מושלך כל הרפש לעבר ראש עיריית חיפה, עמרם מצנע, כאילו רק בו האשם. טוענים שלא עמד בדיבורו על סיוע כספי, שהתעלם מהתחייבויות והבטחות, אבל נראה שכל אלה שטיפלו באיחוד נושאים באשמת כשלונו של הכדורסל החיפאי. מוזר רק שראש עירייה צעיר ונמרץ לא ידע לטפל בצורה יעילה וחותכת בנושא ספורטיבי חשוב כל כך לעיר גדולה כל כך.

ירידתה של הפועל חיפה מהליגה הלאומית – יחד עם הפועל גבעתיים ובית"ר רמת גן – היא עניין עצוב. אמנם אין זו הנשירה הראשונה של הקבוצה לליגת המשנה. הפועל חיפה, שלא שותפה בליגת המבחן הלאומית הראשונה, ב־1954, החלה את הופעותיה בליגה הלאומית שנה לאחר מכן, וקצרה הצלחה רבה. עד 1973 היא נמנתה לרוב עם קבוצות הצמרת. באותן שנים היא זכתה פעמיים בסגנות אליפות ישראל ושבע פעמים דורגה במקום השלישי, תוך מאבקים קשים עם שתי הקבוצות התל אביביות ששלטו בכיפה, מכבי והפועל תל אביב.

המשבר הראשון חל ב־1973. הפועל חיפה ירדה לליגה השנייה. כחלוף עונה אחת היא חזרה לליגה הבכירה. אחרי שלוש שנים נוספות שוב נעלמה לעונה אחת מהליגה הלאומית. בעונת 1978 שבה לליגה הבכירה ונשארה שם 13 עונות רצופות. בעונת 1987 היא חזרה למקום השלישי. המשבר השני, הגדול, החל ב־1991, כשהקבוצה התמוטטה וירדה לליגת המשנה. הניסיון לשקמה עלה יפה בתחילת העונה הנוכחית, אך לא הצליח להתגבר על הבעיות הכלכליות. מאמן הקבוצה, רני כהנא, שצמח באגודה והיה גם כדורסלן, נשא בכאב ובעצב את המשברים החמורים של הקבוצה ולא יכול היה להושיע. הכדורסלנים, שלא קיבלו שכר, חדלו להתאמן והופיעו רק למשחקים. עכשיו יוגשו בוודאי תביעות משפטיות נגד אלה שחתמו על החוזים. כהנא ידע ימים טובים בפועל חיפה. היו אלה הימים שבהם אביו, יצחק כהנא, היה ממנהיגי הקבוצה.

טובי כדורסלני נבחרת ישראל גדלו בהפועל חיפה. לפני קום המדינה צמח באגודה אחד מכוכבי הכדורסל בארץ ישראל, אליעזר (ניילי) שבט, שנפל בשורות הפלמ"ח בקרבות נבי־יושע במלחמת השחרור. לאחר הקמת המדינה והליגה כיכב בקבוצה, במשך שנים רבות, אלברט חמו, שעלה ממצרים והובא לשורותיה על ידי מצרי שעלה לפניו, יוסף (פפו) אבו־ראשיד. חמו, יגאל ולודרסקי־דרי, חיים קסטן וחבריהם היו אימת כל קבוצות הכדורסל בארץ. בקבוצה גדלו גם כדורסלנים נפלאים כמו יצחק מזרחי, שמואל אבישר, חיים זלוטיקמן, שי שרף, אסף ברנע, גיא גודס. בעונות מסוימות שיחקו בה איתמר מרזל, שוקי שוורץ, צבי ענבר, הלל גלבוע, משה אנגל, גור בן־דרור, פנחס חוזז, עדי גורדון ושחקנים טובים נוספים. הקבוצה החיפאית גם קלטה מתאזרחים מצוינים דוגמת ג'ונתן דלול ויוברט רוברטס, שמשחקים העונה בהפועל ירושלים, כדורסלנים יהודים תוצרת ארה"ב, כמו הווארד לאסוף, בארי ליבוביץ', ג'ון ווילים, אלן פרידמן, וזרים מהדרג הגבוה ביותר.

העבר הזוהר של הפועל חיפה נמוג בהווה של משברים לעבר עתיד חסר אופק. הקבוצה שהיתה גאוות העיר וסביבתה, שהיו לה אלפי אוהדים, ספק אם תתקיים בעונות הבאות, אלא אם יקרה נס ויימצא לה פטרון עשיר, שיוכל לשקמה מן התשתית. כי גם התשתית של הקבוצה נפגעה, ובסיס בריא זקוק לדוגמה בצמרת.

הכדורסל החיפאי כולו הוכה אנושות.

לחכות בחוליגנים

בכל ליגת כדורגל בעולם יש משחקים שממקדים אליהם את עיניהם של כל אוהדי המשחק. במיוחד מלהיבים משחקי דרבי, מאבק בין שתי קבוצות מעיר אחת, לא חשוב מיקומן. די בהשמעת המילה דרבי כדי להעביר רטט בלבו של כל אוהד כדורגל. גם אצלנו מוציאים משחקי דרבי לא מעט אוהדים משיווי משקלם. מאז ראשיתם, בשנות ה־20, היו משחקי הדרבי בתל אביב, במיוחד בין מכבי להפועל, פופולריים ביותר. גם משחקי הדרבי בירושלים, בין בית"ר להפועל, שנערכו בעבר היו מוקד לשיחות שהחלו שבועות לפניהם ושבועות רבים אחריהם. בליגה הלאומית יש לנו כיום משחקי דרבי בתל אביב, בחיפה ובפתח תקווה.

בשבת יתקיים בבלומפילד הסיבוב השני בדרבי בין הפועל למכבי תל אביב. המתח רב, במיוחד לאחר שבסיבוב הראשון, באיצטדיון רמת גן, הפתיעה הפועל בניצחון 2:4 לאחר שנים של כשלונות.

החוליגנים שבין אוהדי שתי הקבוצות יצאו מחוריהם. בתחילת השבוע פורסם שמכוניתו של כדורגלן מכבי תל אביב, אבי נמני, הוצתה על ידי בריונים שהודהו בפתקי האיום שהותירו כאוהדי הפועל תל אביב. כמה ימים לאחר מכן נצבעו הדלתות האדומות של איצטדיון בלומפילד בצהוב, צבעה של מכבי תל אביב, ועוטרו בכתובות נאצה. פעולת גומלין.

אסור לתת לאוהדים חמומי המוח להשתלט על המגרש. יש ללחום בהם עד חורמה, גם אם מדובר, כפי שאני מאמין, בקומץ של חסרי שליטה עצמית. בעבר לא הצליחה המשטרה לגלות את הבריונים. הפעם עליה לעשות מאמץ מרבי לא רק כדי לגלותם, אלא גם כדי לשים אותם מאחורי סורג ובריח.

במשחקים דוגמת הדרבי קל מאוד להצית פתיל שיהיה קשה לכבות אותו. מלחמות אוהדים אסור שיגלשו לאלימות. גם האוהדים חייבים לדעת שבסופו של דבר מעשיהם הנלוזים יפגעו בקבוצתם האהודה.

הנציג שלנו בקונטיקט

הצלחתו של הנציג שלנו בליגת המכללות בכדורסל בארה"ב, דורון שפר, מרשימה ומלהיבה. שפר, שהצעיד לפני שנתיים את הפועל הגליל העליון לזכייה ראשונה באליפות המדינה, נסע לקונטיקט, בעקבות שחקן ישראלי אחר ששיחק בהצלחה במכללה זו, נדב הנפלד, שחזר ארצה, למכבי תל אביב. שפר הפך ללהיט בליגת המכללות. יש המעריכים שיהיה הישראלי הראשון שיצליח לשחק בליגה הטובה בעולם, אן.בי.איי.

מי שעוקב אחרי משחקי המכללות בטלוויזיה מוכרח להתרשם מהיכולת הנפלאה של השחקנים, שאחת מתכונותיהם המיוחדות היא יכולת אתלטית גבוהה. ליגת המכללות מספקת את כוכבי העתיד בכדורסל האמריקאי. שחקן לא יכול להיות כוכב באן.בי.איי אם לא עבר את כור ההיתוך של המכללות.

ישראלים שונים ניסו את כוחם במכללות שונות ודאגו לפרסם את עצמם, וכלי התקשורת קפצו על כך ונתנו להם חשיפה בלתי רגילה. אבל רב השחקנים הישראלים שיחקו במכללות קטנות, ולא הגיעו לגדולות גם כשחזרו ארצה. רק ישראלים מעטים מגיעים למכללות בעלות שם בכדורסל האמריקאי.

שפר קשור לכדורסל הישראלי בטבורו. הוא אמנם לא הספיק לככב זמן רב בקבוצות הליגה, אבל גם בהופעתו, כאשר שירת עדיין בצה"ל, בשורות הפועל הגליל העליון הרשים. הוא היה הברומטר של הקבוצה, וכבר אז ניתן היה להבחין בפוטנציאל העצום הטמון בו.

שפר הפך לשחקן מפתח גם בנבחרת הלאומית שלנו, הניצבת כיום בפני אתגר ענק, גמר אליפות אירופה, ביוני, באתונה. הוא סייע לה במוקדמות כדי להעפיל לגמר. קודם לכן כיכב בשורות נבחרת העתודה, וגם עימה הגיע להישגים באליפות העולם ובאליפות אירופה.

הכדורסל הישראלי מחזיק אצבעות לדורון שפר בהופעתו בליגת המכללות, ומצפה להופעתו בנבחרת הלאומית בטורנירים הבינלאומיים שיקדימו את אליפות אירופה, וכמובן באליפות עצמה.

כאן דולי

דולי בן-אליעזר

עיורים מכסף

הילדים של שלומית (שם בדוי) לא מדברים איתה מאז שרצה לילה אחד בכותונת לילה אל תחנת המשטרה בשכונה, ופרצה בכך את מחסום הבושה. שלא כמו שקורה בדרך כלל, היא לא הוכתה בילדותה ולא סבלה מאלימות בבית הוריה. בגיל צעיר נישאה לגבר מצליח ובעל עמדה מכובדת, ובמשך שנים חיה בהלם מתמשך, אוספת כוחות כדי לחיות את היומיום, ושמה מעט כוחות בצד, למשמרת. משנאספו מספיק כוחות במאגר, ומשכבד עליה ללא נשוא עולו של המצליחן המכובד, התגרשה והחלה לבנות לעצמה חיים חדשים לאט לאט, בעוני משווע.

"משוגעת" היה מסנן לעברה עם כל מכה, בשקט, מאחורי דלת סגורה. פעם, לפני שנים, הוא תלש בזעם ידית עץ מצופה פורמייקה של ספה ישנה, ובמקל העץ הזה היה חובט בה בחדר הסגור. היה גם בועט וצובט, והיא לא צעקה אף פעם. בקטע הזה היה ביניהם שיתוף פעולה מופלא, שלא הופר מעולם: שהילדים לא יידעו, שלא תופרע שלוות עולם הילדות. הילדים רק ראו שאמא נתונה לדכאונות ומתנהגת באופן מוזר, שלא כמו כל האמהות, ומתפרצת עליהם ללא כל סיבה נראית לעין. עד היום הם סבורים שהיא פסיכית, ולמרות שכבר סיפרה להם את סיפורה ואף חשפה בפניהם את הצלקות שבגופה, הם מרופדים במספיק כסף שמעוור אותם ומונע בעדם לראות את האמת. תמיד שיננה באוזנם שצריך לכבד את אבא, והיא עלתה כקורבן על המזבח שהיא בעצמה בנתה. הוא משחד אותם בהמון כסף, והם אינם מודעים לעובדה שהוא עושה בהם שימוש ציני והופך אותם לנשק קטלני במלחמתו האישית באישה שהעזה להמרות את פיו ופתאום החלה, מעשה שטן, לדבר.

רוב שנות נישואיה עבדה מחוץ לבית והרוויחה מצוין, ולא פעם היתה מביאה הביתה תלוש משכורת שעלתה על שלו. עם זאת נאלצה תמיד לחטט בשווקים ולקנות את הבגדים הכי זולים שיש, כי כל הכסף היה בידיו, ועל כל הוצאה נגזר עליה להתחנן ימים רבים. נוסף על עבודתה מחוץ לבית ועבודות משק הבית השוטפות, נכפה עליה להכין לבדה את כל השמחות המשפחתיות שנערכו תמיד בביתה, ובסופן אף הוכתה בגלל טיב השירות וטעמו של האוכל, שלא השביעו את רצון המשפחה הגרגרנית. בשנים האחרונות, לפני גירושיה, מצב בריאותה התדרדר, והיא חדלה לעבוד מחוץ לבית, ומפאת קמצנותו, שלא התירה רדיו ועיתונים, גם נותקה לחלוטין מהעולם.

יום אחד, אחרי שחטפה הרבה מכות בראש, הלכה לנוירולוג. הוא שלח אותה לעובדת סוציאלית, ומשם הגיעה למוסד שמגיש עזרה לנשים מוכות. לאט לאט התחזקה, והחליטה להתגרש. היום היא מאזינה בקביעות ליוסי סיאס, ולדבריה למדה ממנו איך לעזור לאחרים, איך לדבר בלשון רכה ומבינה ולהקשיב בתשומת לב מרבית. היא עוזרת לנשים מוכות, אבל מתוך בחירה: "לאורך כל שנות נישואי אנשים שונים ובני משפחתי נתלו עלי בכפייה. היום אני עושה חסדים מתוך בחירה אישית, ולמדתי גם לומר לא". קשה לה למצוא עבודה כי רוב התעודות המעידות על כישוריה המקצועיים הושמדו על ידי בעלה לשעבר, ומפני שעד היום היא סובלת מכאבי ראש עזים בגלל המכות החזקות. ויש גם נזקים בלתי הפיכים בעמוד השדרה, שקרו כאשר רצתה לשים קץ לחייה וקפצה מקומה שנייה.

ולמרות זאת היא אופטימית. הפחד שליווה אותה שנים ארוכות כבר כמעט נעלם, ועל אף המצוקה הכלכלית היא מודה לקדוש ברוך הוא שעזר לה להציל את עצמה, מי יודע, אולי ממוות. מסלולי הגיהנום של העולם הזה מכפרים על עוונות שנצברו בגלגולים קודמים, כך היא מאמינה, ועל פי הסימנים בגופה אפשר שכבר שילמה מספיק, שהרי תוצאות הבדיקות האחרונות טובות: רמות הכולסטרול, לחץ הדם והסוכר שהיו גבוהות התאזנו, וגם הבטן אינה מכווצת כל העת מחרדה כפי שהיה בעבר. משאת נפשה העכשווית היא למצוא עבודה, עמוד שדרה לחייה החדשים.

דברי חכמים

מנחם פרומן

המסיר את השק

השבוע שוב הנחיתו מהדורות החדשות מכה חזקה על אמון הציבור בהסתדרות. האם תהיה זאת גם מכת מוות לאמון הציבור ברעיון של שחרור האדם מעבדות לעבודה? האם תהיה זאת מכת מוות לרעיון של הפיכת הקללה הקדמונית "בזיעת אפיך תאכל לחם" – העונש על החטא הקדום של ורדיפה אחרי התמריות – לברכה? האם שוב נתרחק מן הדרך של הפיכת העבודה מקללה לברכה?

כמו שאני נוהג בשעות משבר בדרך לשלום, גם הפעם בחרתי להביא פרק ממשנתו של הרב קוק ("אורות", עמוד פ"ו). הפרק עוסק בהבחנה בין הקליפות, שלעתים, אם הן מזיקות, נכון לזורקן, לבין התוך, שנכון והכרחי לשמרו. נושא הפרק הוא המושג "תורה מן השמים". מה בו קליפה ומה בו תוך? אותה שאלה ניתן לשאול גם על מושג השלום וגם על מושג הסוציאליזם. וכה אומר הרב קוק (בסוגריים – הערות הבהרה):

משחרב בית המקדש לא נראה רקיע בטהרתו, שנאמר: אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם" (בזמן חורבן השמים לא נראים בטהרתם, אומר הרב קוק ומגבה את דבריו בדברי חז"ל). אם כן, הארת התורה מן השמים של זמן הגלות מעולפת (מכוסה) היא הקדרות והשק המכסה (מהסתרת טהרתם של השמים מסיק הרב קוק את הסתרת טהרתו של המושג "תורה מן השמים". המושג הזה נתפס בזמן החורבן בצורה גשמית, כפי שהשמים נתפסים על פי התגלותם המעוננת).

בעת קרבת הקץ יבוא הרוח המטהר את השמים מקדרותם. המסיר את השק המכסה עליהם (הרב קוק מצפה לבוא תקופה שתסיר את שכבת העננים המסתירה את השמים. הוא כמובן אינו מתכוון רק לטיהור מזג האוויר אלא גם לטיהור הרוח: המושג "תורה מן השמים" ייטהר מן התפיסה הגשמית שלו), ואז אלה אשר לא הסתגלו לתורה העולה למעלה, הבוקעת את הקדרות והשק, חושבים שאין להם תורה מן השמים (מאחר שבני האדם התרגלו לתפוס את המושג על פי התגלמותו הגשמית, היעלמות התופעה הגשמית גורמת להם לבטל את קיומו של המושג).

וצדיקים דורשי ה', זה עוזו, מוסיפים אורה ושמחה ומבשרים צדק בקהל רב, שדווקא כעת ייגלה אור חדש ושמים בטהרתם ייראו (אלה שמצליחים לתפוס את משמעותו הגבוהה של המושג, הם שמבינים כי דווקא הסתלקות הופעתו הגשמית, שכבת העננים המכסה, תורמת להתגלותו האמיתית, הטהורה).

* * *

למה מתכוון הרב קוק בדברו על התפיסה האפלה והמעוננת של תורה מן השמים? אולי לאותם שחושבים כי ייחוס מסוים של כתבי הקודש לאדם פוגעת בקדושתם. לפי תפיסה זו, למשל, ניתן להאמין בתורה מן השמים רק אם רואים בדמיון נחיתה של ספר, כמו מצנח למשל, מהאוויר. אבל אם אתה מודע לצד ההיסטורי והספרותי של היצירה התורנית, אם אתה מכיר בצד האנושי שלה, אם אתה מכיר בחלקו של היוצר האנושי שמאחוריה, דווקא אז אתה יכול לעמוד על מלוא טהרתה ונצחיותה.

ולכן, דווקא חשיפת הצד האנושי – גם בגילוייו הפחות מעולים – שמאחורי ההסתדרות עשויה לחזק את הרצון ללכת הלאה בדרך של האדם השמח בעבודתו.

צילום מאיר פרטוש / באדיבות ידיעות אחרונות

עד הח"כ האחרון

מכות אמצע־הקדנציה של ממשלת רבין ממשיכות להלום. השבוע היה שייך כולו למי שמשכו עד לא מכבר בעוצמה רבה במושכות ההסתדרות, ועתה עלולים לסיים את גלגולי הפריימריס במקומות שלהם לא ציפו. אבל בין הסערות הצליח רבין להתחמם מעט בחממת החתוות של "שפיים אירועים", ולפרוש שם בפני חברי "מטה גרנות" התומכים ברבין ובתהליך השלום ניתוח פרונרמטי מעניין של ההתרחשויות הפוליטיות והאסטרטגיות. תהליך השלום, הבטיח רבין לתומכיו, יימשך עד לח"כ האחרון.

טיפול נמרץ

אריה פלג

המלחמות החדשות

הערבים פותחים נגדנו במלחמות חרשות. כתוצאה מן השלום, אבל גם במסווה של שלום ותוך ניצול עידן השלום. יכול להיות שזה רק יצא כך, יכול להיות שזה היה בלתי נמנע, אבל זה מפחיד. איש לא היה יכול לשרטט מראש את כל שלבי תהליך השלום ואירועיו גם מן הסיבה הפשוטה, שבמלחמות כבר התנסינו ובתקופות שלום עדיין לא. ובכל זאת קשה היה לתאר שבקושי תעבור השנה וכבר ניאלץ לעסוק באמצעי לחימה בלתי קונוונציונליים, כמו גרעין וכמו נשק דמוגרפי. שני הסוגים מופנים נגדנו ונכנסו לזירה ביוזמת הערבים.

קודם היתה המלחמה הגרעינית של המצרים: הם איימו שלא יחתמו על ההסכם הבינלאומי לאי הפצת נשק גרעיני אם ישראל לא תחתום עליו. האיום הזה אפקטיבי במידה מסוימת כי האמריקאים, המעוניינים, מסיבות משלהם, בהסכם הזה, זקוקים למספר מינימלי של מדינות חותמות (כ־87) כדי שההסכם יהיה בר תוקף. אם המצרים לא רציניים באיומם, ורצו רק להפגין שרירים, השאלה היא מדוע מצאו לנכון לעשות כן דווקא בתקופה הרגישה של נביטת תהליך השלום, שממילא לא חסרה שיבושים והפרעות. אם הם רציניים, אם הם חושבים שאנחנו אכן צריכים כבר להתפרק מאמצעי לחימה אולטימטיביים כאלה, השאלה היא האם הם מתכוונים באיומם להצמיח יחסי שלום בינינו או לנצל את השלום כדי להחלישנו.

ועכשיו, לפני יומיים, החלו בעמאן הדיונים על החזרת העקורים לגדה המערבית. לא מחוות הומניטריות, לא איחוד משפחות, אלא מימוש זכות השיבה הלכה למעשה: החזרתם של מאות אלפי עקורי 67' וצאצאיהם, ועל פי נביל שעת', גם עקורי 48' וצאצאיהם. יחד, מספרם קרוב למיליון.

שוב: אם הכוונה רק להעלאת ההיבטים העקרוניים והמשפטיים של הבעיה, ספק רב אם התקופה הבעייתית של הקמת הרשות הפלסטינית, תקופה של אי אמון הדדי בגלל הטרור מכאן והאבטלה והסגר מכאן, היא הזמן המתאים ליזום משא ומתן מפורט ומעשי על שיבה המונית של עקורים פלסטינים למולדתם, שהיא עדיין בשליטתנו, ועוד בלוויית הערות על ההמשך, "למי שזה חשוב יכול לכלול גם את יפו ורמלה". ואם הכוונות רציניות, אם הן אינן רק מחווה של מנהיגים ערבים במצוקה לנתיניהם הבלתי סבלניים אלא דחיפה אמיתית לביצוע מחר–מחרתיים – הדבר חייב לעורר חשד ודאגה גם בשוחר השלום הישראלי הנחוש ביותר.

פירוק נשק גרעיני הוא תביעה לגיטימית. שיבה למולדת – מי כמונו יודע – היא דרישה עקרונית צודקת, וכל טעמה הוא באפשרות מימושה; בלעדיה היא סיסמה ריקה. אבל ישראל, החצויה ממילא לגבי תהליך השלום, חרדה – על שני חצאיה – מפני התפרקותה מעוצמה צבאית, הדרושה לפי תחושתה להבטחת קיומה הפיזי, וגם מפני הצטופפות מאות אלפים פלסטינים נוספים בשכונות בלתי אמצעיות. סביר להניח שבגלל חוסר במקומות פרנסה, שאיפות לשחרור כל פלסטין יתלקחו כמו אש בשדה קוצים.

דרישות הערבים – פירוק נשק גרעיני, הזכות לשוב לישותם־מדינתם – הן מוצדקות, כשם שהחרדה שלנו מפני מימושן היא מובנת. המשוואה הפוליטית־לאומית בת שני הנעלמים הזאת תיפתר רק אם החרדה שלנו תפחת ובסוף תיעלם. היא תפחת ככל שהתנהגות הצד הערבי ינסוך ויגביר בנו אמון. זהו הסוד, ולכן היוזמות הערביות מדאיגות כל כך.

יש אמירה: הרוצה בשלום יתכונן למלחמה. במקרה שלנו, הרוצה בשלום יתכונן (יבנה אמון) לשלום. אבל לפחות לא יפתח ביוזמות החשודות כמלחמתיות.

עם סגולה

זאב צחור

אלגיה למחנך

שלום פטמן, מחנכי בכיתות י', י"א וי"ב מת. איש נמוך קומה, שהיה הולך בשבילי הקיבוץ רכון ראש, כמו ביקש להתאים את גופו לתכונת נפשו הנוטה להצטנע. בפיפטיז קראו לתיכון בקיבוץ "כיתות המשך". בכיתה שלנו היו 12 תלמידים, בזו שמעלינו שמונה, מתחתנו לא היתה כיתה, חור דמוגרפי של הילדים שלא נולדו בגלל מלחמת העולם השנייה.

הוא לא למד באוניברסיטה. שנים רבות היה פלח, חורש בטרקטור זחלילי גדול שבלע את דמותו הקטנה. עד שחלה, וכדרך אותם ימים, מי שלא היה כשיר לעבודה אמיתית התבקש להיות מורה. היינו הכיתה הראשונה שחינך. כיתה בעייתית. שליש מהתלמידים היו יתומים מאב, זכר למאבק על הקמת המדינה.

פטמן היה המורה שלנו להומניסטיקה, כך נקרא מכלול השיעורים במדעי הרוח והחברה. בעצם זה היה כמעט כל מה שלמדנו לאורך כל שנותינו בכיתות ההמשך. בקיבוץ לא היה מורה למתמטיקה. במשך שנתיים, עד שהגיע דוד מנתניה, לא למדנו מתמטיקה. ביולוגיה למדנו רק שנה אחת. יריב אורן, המורה לחינוך גופני, היה עסקן ספורט ולא הרבה ללמד, ומיסיס רינה, המורה השכירה לאנגלית, הגיעה רק פעמיים בשבוע. כך יצא לנו לשהות עם פטמן בכיתה לפחות ארבע מתוך חמש שעות הלימוד שלנו מדי יום.

ההומניסטיקה של פטמן כללה שלושה נושאים. היינו פותחים את היום ומסיימים אותו בשיעור בספרות. בשיעור הראשון היינו דנים בספר מספרות העולם, ולקראת הצהריים, בשיעור הרביעי, היה פטמן קורא סיפור קצר של סופר ישראלי. באמצע למדנו שני נושאים. האחד "תורת המשטרים", משהו דומה להיסטוריה אבל הרבה יותר: לא למדנו תאריכים ושמות, ממילא לא היו אז בחינות, אלא משטרים וכוחות. הנושא האחר נקרא "כלכלה מדינית", ובשיעור הזה למדנו למשל את ההבדל התיאורטי בין רוזה לוקסמבורג ללנין.

צריך לדמיין את חברי לכיתה. חיים ופרץ, רוחקה ואילן, כולם קפיץ של עלומים מתפרצים, היושבים בכיתה קטנה הנשקפת אל השדות ומבטם נודד אל המרחבים. מה לנו ולרוזה לוקסמבורג?

גם ממרחק הזמן אין לי הסבר לסוד שליטתו של פטמן בכיתה – האיש הכי רחוק מכריזמה, נוטה לגמגום, מדבר בקול חרישי, מתרחק משיחות אינטימיות עם תלמידיו ובכל זאת מצליח להחדיר בנו שיש בעולם דברים שהם שאר הרוח ומותר האדם. אינני מקדיש לו את הטור הזה, משום שהאיש הצנוע הזה נוכח בכל מה שכתבתי כל חיי.

לדוג דגים באמבטיה

קברו בפראג הפך לקבר קדושים, ורבים משאירים שם פתקי תחנונים. הסופר פרנץ קפקא

הגיבורים של פרנץ קפקא, ולמעשה כולנו, יושבים באמבטיה ומקווים להעלות בחכה את מהות האושר ומשמעות החיים, ובכך מתעלמים ממצבנו האמיתי, מאייר ד"ר יורגן ניראד את משמעותו של המושג "מצב קפקאי" בעיניו ● ב־70 השנים שעברו מאז מותו של קפקא, אומרת העיתונאית רות בונדי, התנתק המושג מספריו, וכל אחד אימץ לו קפקא משלו, מטפיזי, קדוש, חוזה עתידות, או פרשנות מסוימת של יצירתו — מרקסיסטית, יהודית, נוצרית ואפילו הומוסקסואלית ● קפקא שלה הוא בין היתר משענתו של האדם החילוני

גלעד פדבה

הביטוי הפופולרי "מצב קפקאי" מזכיר לד"ר יורגן ניראד מהאוניברסיטה העברית את הבדיחה על תושב שיושב באמבטיה ודג. הרופא שואל אותו: נו, הדגים נושכים? והטמבל משיב: אידיוט, אתה לא רואה שאני יושב באמבטיה? "כל הדמויות של קפקא", אמר ניראד בדיון שהתקיים ב"צוותא" תל אביב לציון 70 שנה למותו של פרנץ קפקא, "יושבות באמבטיה ודגות דגים. למעשה, כולנו יושבים באמבטיה ומקווים להעלות בחכתנו את מהות האושר, משמעות החיים או חוקיות העולם. למרות ההבנה שהדמויות של קפקא יושבות באמבטיה, לעתים אנחנו מתעלמים ממצבנו האמיתי וממשיכים לשכשך במים.

"זה נשמע מוזר, אך אני חושב שביצירות של קפקא, במיוחד ב'המשפט', יש מרכיב קומי חזק", הוסיף ניראד וניסה להסביר איך הצליח קפקא, שכתב על מוות וחוסר המשמעות של היחיד, ליצור אפקט משעשע: "הרעיון שלו היה לקחת אזרח מהשוליים, פקיד מאוד מסודר, לא תרבותי במיוחד, ולהציב אותו מול הסמכויות המטפיזיות הנשגבות שעיצבו את ההיסטוריה של האנושות המערבית".

"זהו הומור שחור, כי צריך לזכור שאין הומור לבן, בצ'כית נהוג לומר 'הומור גרדומים'", הוסיף את שלו ד"ר זנדק אורבק, נשיא עמותת קפקא בפראג וחסיד אומות העולם. "אולי ההומור זוכה לתהילה בעולם, אך הוא מושרש בקטסטרופה האכזרית לאורך ההיסטוריה של המין האנושי. ההומור של קפקא לא נוצר בכוונה תחילה.

"יש הומור קפקאי גם בישראל", ציין אורבק. "קראתי למשל ב'ג'רוזלם פוסט' שמיסטר קיי, גיבור הספרים של קפקא, התמנה לראש השב"כ".

"אילו הפניצילין היה קיים בתקופתו, וקפקא היה מתרפא ממחלת השחפת, נושא את דורה לאישה, מצליח להימלט מהנאצים ללונדון ומת שם בגיל 80 ממחלת פרקינסון – הוא לא היה זוכה לאותה הזרהות שמעורר מותו בגיל צעיר", טענה העיתונאית הוותיקה רות בונדי, שאף היא השתתפה בדיון. "בבית הקפה 'מולינה' בפראג מגישים קפה עם קוביית שוקולד שעליה מצויר קפקא. בשווקים אפשר להשיג טי־שירטס עם דיוקנו – שנראה, בגלל אוזניו המפורסמות, כמו ספל ענק עם שתי ידיות – ואוטובוסים עמוסי תיירים עולים לקברו ללא הרף".

חברים מספרים על פרנץ

"סבא וסבתא שלי קבורים בפראג, קרוב מאוד לקבר של פרנץ קפקא", מספרת בונדי בשיחה המתקיימת אחרי הדיון ב"צוותא", "ובכל פעם שאני בפראג, אני מבקרת גם אותו. למעשה, קברו של הסופר הפך לקבר קדושים, והרבה אנשים משאירים שם פתקים".

השמשים ב"בית העלמין היהודי החדש" בפראג אוספים מדי יום המוני פתקים בקערה גדולה, ושורפים אותם. לבקשתה של בונדי, הם איפשרו לה להציץ בפתקים, הכתובים גרמנית, צרפתית, אנגלית ועשרות שפות אחרות. "אנשים פונים אליו", מספרת בונדי, "בלשון תחנונים, כמו שמתייחסים לקדושים. מבקשים שאהובתם תחזור, שהילד יבריא או שיצליחו להקדיש לפחות שעתיים ביום לקריאה. כל אחד והקפקא שלו. אנשים קנאים לקפקא שלהם".

בונדי, ילידת פראג, התוודעה לקפקא רק לאחר שהגיעה לישראל. "למדתי שמונה שנים בבית ספר גרמני, וכאילו קפקא לא היה קיים. כשקראתי אותו כאן, בגרמנית כמובן, שהיא שפת המקור, מיד התקשרתי לאווירה של פראג המתוארת ביצירותיו".

בונדי ראיינה את הפילוסוף פרופ' שמואל הוגו ברגמן, חבר לכיתה של קפקא, שהציג בפניה את ספר המחזור, ובו כתב היד הראשון של הסופר. לימים היא התוודעה אל מרים זינגר מקיבוץ דגניה א', סופרת ומשוררת בשפה הגרמנית שלמדה איתו עברית בפראג, ונפגשה כמה פעמים עם מקס ברוד, ידידו של קפקא. "ברוד ראה את עצמו כמפרש כמעט בלעדי של קפקא", היא נזכרת. "היום יש המשמיצים את ברוד, כאילו השמיד חלק מכתבי קפקא, אך ייאמר לזכותו שהוא לא מילא אחר כל סעיפי הצוואה של קפקא. אילו היה ממלא אחר הצוואה, היה עליו לשרוף את כל הרומנים של קפקא, וגם את הסיפור 'הטירה'. לברוד היה את הכוח שלא להיות נאמן לחברו ולשמור על היצירות".

תרגום אנשי דבאוני

בונדי איבדה את הוריה, מורשה חתימה בבנק ועקרת בית, בשואה, והחליטה לעלות לארץ: "התגייסתי לגח"ל, גיוס חוץ לארץ, ועליתי כחיילת יחד עם אחותי, היום ד"ר לבוטניקה בירושלים". לפני שהגיעה לישראל עבדה בונדי בפראג כמתרגמת מאנגלית לצ'כית בסוכנות הידיעות "יונייטד פרס". "חלומי", היא מספרת, "היה לעבוד כעיתונאית. הבטחתי לעצמי שאם אכתוב אז רק בעברית".

הגעתי לישראל כשהייתי די צעירה, בגיל 26. אמנם למדתי בפראג הרבה מאוד דקדוק עברי, אך לא יכולתי להוציא מילה. היתה לי קצת חוצפה או העזה. החלטתי שאם יש לי מה לכתוב, עלי לכתוב זאת. הרי בכל עיתון יש משכתבים שיכולים לתקן שגיאות לשוניות".

בונדי התחילה את הקריירה העיתונאית כריפורטרית ב"הדואר", ואחר כך ב"למרחב" וב"דבר", שם סיקרה את הנעשה באיזור מגוריה, חיפה. כעבור כמה שנים, כשעקרה לתל אביב, החלה לפרסם מדור קבוע ב"דבר השבוע". לאחר שדן בן אמוץ, בעל הטור "מה יהיה", עזב את "דבר השבוע" מהיום למחר ועבר ל"מעריב", החליטה בונדי לקרוא למדור שלה "יהיה טוב". במהלך השנים השתנה שם המדור כמה פעמים, מ"העולם בו אנו חיים" ועד "סימני דרך". "כתבתי בעיקר על אנשים, אירועים וספרים, כל מה שנקרה בדרכי", היא מספרת. "הכתיבה שלי היתה תמיד אישית. אף פעם לא הייתי זו שהביאה סקופים". במקביל היא גם טיפחה דור שני לעיתונאות. העיתונאית טל בשן מ"מעריב" היא בתה של בונדי, שנולדה לה מנישואיה לעיתונאי רפאל בשן מ"ידיעות אחרונות".

ולמרות שהיתה העיתונאית הראשונה שזכתה בפרס "סוקולוב", זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים, המשיכה בונדי להיות נחושה בדעתה לעזוב את הכתיבה ברגע הראשון שיתאפשר לה, "כלומר בגיל 60", היא אומרת. "עיתונאות היא מירוץ בלתי פוסק אחר חומרים, וכל הזמן צריך לדאוג למילוי מצברים. כמו גרטה גארבו, רציתי לעזוב כשאני בשיאי. פחדתי שמא אתחיל להעתיק את עצמי. לאחר פרישתי עשיתי הסבה מקצועית. התחלתי ללמד כתיבה עיתונאית באוניברסיטת תל אביב ולהתמסר לתרגומים".

על התרגום ל"החייל האמיץ שווייק" של ירוסלב האשק, שהיה התרגום העברי הראשון משפת המקור, צ'כית, היא שקדה עוד בימים שהיתה עיתונאית. "עבדתי באותה תקופה על הביוגרפיה 'אדלשטיין נגד הזמן' של יעקב אדלשטיין, זקן גטו טרזינשטט, וחששתי שזה יכניס אותי לדיכאון. החלטתי לתרגם את 'שווייק' יחד עם חיים איזק, שהיה מתרגם בחסד עליון".

בונדי, הזוכה להערכתם של אנשי ספרות, תירגמה עד כה 15 ספרים, כולל את "ביקור הגברת הזקנה" לדירנמאט הגרמני, כמה מספריו של בוהומיל ראהבל, בהם "שירתתי את מלך אנגליה", ואת כל הרומנים של הסופר הצ'כי הנודע מילן קונדרה, שאליו אף התוודעה אישית כשהגיע לקבל את פרס ירושלים. בונדי: "למעשה הכרתי את כתביו דרך התרגום הצרפתי. מצאתי שם דברים מוזרים, כמו תעתיקים לא נכונים של השמות מצ'כית לצרפתית. כך למשל המתרגמים כתבו את השם 'רוזאנה' במקום 'רוז'נה'. התלוננתי בפני המו"ל הצרפתי, איך אתם מרפיסים דבר כזה, והוא אמר לי, 'תרגמי את'. כך תירגמתי מצ'כית לעברית את 'הקלות הבלתי נסבלת של הקיום', 'ספר הצחוק והשכחה', 'סיפורים מגוחכים', 'החיים הם מקום אחר' ו'אלמוות', כלומר, את כל הרומנים שלו. את המסות שלו הוא כתב בצרפתית".

ב־1989, בימי "מהפכת הקטיפה" בצ'כוסלובקיה, טרום חלוקתה השקטה של המדינה לצ'כיה וסלובקיה, נשלחה בונדי לפראג על ידי "ידיעות אחרונות" כדי לסקר את המעבר מהשלטון הקומוניסטי לשלטון סוציאל דמוקרטי, בראשותו של המחזאי וצלאב האוול. משהושלמה המהפכה הזמינו הצ'כים את יוסל ברגנר להציג בפראג תמונות שצייר בהשראת יצירותיו של קפקא. ברגנר הקדיש את התערוכה לשלוש אחיותיו של הסופר, שעברו בגטו טרזינשטט ונספו באושוויץ. בפראג התוודע ברגנר לשתי הבנות של אחותו הצעירה של קפקא, אוטלה. בונדי קיבלה ממנו את כתובותיהן, ויצאה לפגוש אותן. הן הצליחו להינצל מהשואה כי אביהן לא היה יהודי, מספרת בונדי. לפני שיצאו לפנסיה אחת הבנות היתה רופאת ילדים, והשנייה, ויארה סאוויקובה, עסקה בתרגום מגרמנית לצ'כית.

זה הגעיל אותו

"אני שייכת לפשוטי העם, ולא לקפקאולוגים", מצהירה בונדי. "יש לי יראת כבוד כלפיו, בלי הסמכה כלשהי. אפשר לקרוא את קפקא ברובד הראשוני, כסיפור או רומן. כל אחד אימץ קפקא משלו, מטפיזי, קדוש וחוזה עתידות. יש סוגים שונים של פרשנות ליצירתו – מנקודת מבט מרקסיסטית, יהודית, דתית־נוצרית או הומוסקסואלית. הפרשנות החד־מינית מתבססת על העובדה שקפקא לא מימש את אהבתו למילנה. אולי הם התייחדו למשך לילה אחד".

קפקא התארס פעמיים עם נערה צ'כית, אך לא התחתן איתה, ניהל רומן עם הסופרת מילנה יסנסקה, אשתו של הוגה הדעות ארנסט פולק, וכשנה לפני מותו עבר להתגורר עם חברתו הוותיקה דורה דימאנט. בכתביו זרועים תיאורים הממחישים את חוסר העניין שלו במשגל ובמימוש המיניות בכלל. המחזה "קפקא" של עדי עציון ומיכל פורת, שהועלה על הבמה במסגרת אירועי ה־70 למותו של קפקא, מדגיש את הרתיעה של הסופר מהמיניות הגשמית ואת חתירתו אל הרוחני והנשגב. עם זאת אין המחזה מנסה לרמוז שקפקא אהב גברים.

"בכל מקרה, יצירותיו של קפקא נתונות לפרשנות חופשית. ניתן לקרוא את "הטירה", למשל, כדיאלוג בין גברים המייצגים ניגודים משלימים. אפשר להתייחס לסיפורה של "הזמרת יוזפינה או עם העכברים", להבדיל, כיצירת קאלט המתקשרת למופעי הדראג שואו. מרחיקי לכת יציעו אינטרפרטציה סאדו מזוכיסטית ל"אמן התענית", המתאר סבל והקרבה מזככים, ויצירתו הגדולה של קפקא, "המשפט", עשויה להיתפס, בין השאר, כיצירת מחאה נגד ממסד הומופובי.

את משיכתה ליצירה של קפקא מסבירה בונדי בתהיות שיש בה על שורשי הדברים ובנסיונו של קפקא להתחקות אחריהם. "אני מוצאת קשר בין אותה תחושה לבין השואה שניחתה בהפתעה. אתה מואשם במשהו, ולא יודע במה בדיוק. אדם שמטילים עליו אשמה והוא אינו יודע מהו טיבה מחפש את האשם בעצמו.

"קונדרה אמר שהוא לא אוהב את העובדה שקפקא הפך למשענת לכל הנוירוטים, האנורקטים והמדוכאים בעולם. לדעתי, קפקא סיפק משענת לאנשים חילוניים. אם אדם מאמין באלוהים, יש לו משענת, יש לו הכל. כחילוני, האדם מרגיש תחושת אפסות, וקפקא מסייע לו. לפי קפקא, אתה עלול להרגיש חסר אונים מאחר שאתה לא מסוגל לממש את כל רצונותיך, ובכל זאת להצליח, לעמוד במבחנים ולהתמודד עם החיים. מעבר למקומו החשוב במפת הספרות העולמית, קפקא – ייאמר לזכותו – מעניק תמיכה להרבה אנשים, בניגוד לקונדרה".

אובדן הפרטיות של האוזן

המושג "קפקאי" כבר התנתק, לדברי בונדי, מכתביו של קפקא. הגילויים הכי קפקאיים במציאות הישראלית קשורים, לדעתה, לבתי הדין הרבניים: "יש רשימה של אלפי פסולי חיתון, וזהו שיא הקפקאיות. במשטר טוטליטרי, לפחות מפרסמים את השמות. בישראל מדובר ברשימה סודית של אנשים שלא יוכלו להתחתן כדת משה וישראל. זאת רשימה שחורה, וזהו דבר מזעזע. חוסר הידיעה מוביל לחוסר אונים. אדם שמגלה פתאום, בגיל 25, ששמו מופיע באותה רשימה, חרב עליו עולמו". גם ההגמוניה של הקבורה הדתית היא, לדבריה, תוצאה של חוסר אונים קפקאי.

אנשים רבים פשוט חוששים כי לאחר מותם לא יהיה להם מקום להיקבר בו.

ישראלים רבים מתקשים להתמודד עם מוסדות ממשלתיים למיניהם, אומרת בונדי, כאשר הם נזקקים לאישורים רשמיים מסוגים שונים, "ואני לא יכולה לשפוט אם המצב בישראל גרוע מאשר במקומות אחרים. ייתכן מאוד שהמצב אצלנו קשה יותר. בארה"ב אפשר לסדר כמעט כל דבר בטלפון. בישראל אני צריכה להתייצב במשרדי מס הכנסה כדי לקבל אישור על כל תשלום של 500 שקל.

"אומרים על קפקא, שהוא כיוון חיצים נגד הביורוקרטיה האוסטרו־הונגרית, אבל צריך לזכור שאותה ביורוקרטיה לא היתה מושחתת אלא השתמרה לאורך השנים באופן מסודר".

מפגש לא נעים בין בונדי לבין הביורוקרטיה התרחש לפני כמה שנים, כשנזקקה למסמך רשמי המאשר כי בתקופת הכיבוש הנאצי, בין 1939 ל־1941, עסקה בעבודות כפייה. האישור היה דרוש לה לצורך הסדרת פיצויים מגרמניה. "עוד בתקופת השלטון הקומוניסטי כתבתי אל המוסד לביטוח לאומי בפראג וביקשתי אישורים על עבודות שנאלצתי לבצע לפני 50 שנה", היא מספרת. "קיבלתי מיד את מבוקשי. מאחר שטרם כוננו יחסים דיפלומטיים בין ישראל וצ'כיה, האישורים הגיעו אלי באמצעות השגרירות האוסטרית, כולל תאריכים מדויקים. מתברר כי הצ'כים מחזיקים בידיהם רשימות מסודרות של מינהל האוכלוסין עוד מהמאה ה־18, כולל ספרי הקהילות היהודיות. זאת מסורת, לטוב ולרע".

ביצירותיו של קפקא, אומרת בונדי, מרחפת התחושה שהשלטון הוא ישות בלתי תלויה, בעלת חיות משלה, "והוא, כמו המדינה, הופך ליצור עצמאי, המקיף את האדם מכל עבר ומציב תביעות ודרישות מעוררות חרדה. אחת החרדות בימינו קשורה לאובדן הפרטיות. אני לא מתכוונת רק לחזון של ג'ורג' אורוול בספר '1984', אלא גם לאובדן הפרטיות של האוזן. היום, כשאתה נכנס לחנות ואף לבנק, מנגנים לך ג'ינגלים לתוך האוזן. בקיץ, אנשים צעירים מפעילים את הטייפ במכונית במלוא העוצמה, כשהחלונות פתוחים. התופעה חמורה במיוחד באוטובוסים. במקומות שונים בעולם ביקורת על הממשלה, כמו זאת שמשדר ערוץ 7 ברדיו, לא היתה עוברת. בכלל, הרעיון להשמיע דברים כאלה בכלי תחבורה ציבורי לא היה עולה כלל על הדעת. מדובר באובדן הפרטיות של הנוסעים. שלא לדבר על חלק מהעיתונאים, שחודרים לפרטיות של המרואיינים בצורה נוראית. לפעמים אני מלאת תמיהה איך המרואיינים מתפתים להשתתף בזה. אנשים שואלים שאלות גועליות, ויש מי שמסכימים לענות להם".

רשעות במיטבה

כעיתונאית ותיקה, מדוע לדעתך אנשים מתפתים לחשוף את עצמם בפומבי?

"אף אחד לא מעוניין ביחסים גרועים עם העיתונות. תראה מה קרה עכשיו עם פרופ' עדי צמח. איזה עליהום. הוא מרצה טוב לפילוסופיה, אבל חלק מכלי התקשורת מפרסמים שוב ושוב את הקריאות לסלק אותו מהאקדמיה. נדמה שהאחד נגרר אחרי השני".

כלומר, את מתנגדת לסיקור האינטנסיבי של פרשת צמח?

"ראשית כל, בחיי נישואים יש לכל אחד רגעים שבהם הוא חושב שהוא עומד להתפוצץ, ואז יש מי שזורק צלחת על הרצפה, יש מי שזורק צלחת על מישהו, ויש מי שטורק דלת בעוצמה כזאת, שהתמונה נופלת מהקיר. יש הרבה כעס מצטבר בחיי נישואים, בצדק ושלא בצדק. פרופ' צמח הוא רק בן אדם. להבדיל, פבלו פיקסו היה איש קשה ואגוצנטרי, שהתנהג כלפי נשותיו בצורה נוראית, ובכל זאת הוא זוכה להערכה עצומה כאמן. העיתונות החלה לעסוק בצמח ואשתו כחצי שנה לאחר שבני הזוג הצליחו להסתדר ביניהם. זה מזכיר לי שבעבר, התקשורת הישראלית עסקה ללא הרף באברהם עופר ויעקב לוינסון".

את מתכוונת לאותה תחושה של אדם בודד מול כוחות אדירים?

"במקרה של צמח, למשל, לא מדובר בכוחות הצדק, אלא ברשעות לשמה. על דרך הניגוד, זאת רשעות במיטבה. חוץ מזה, אפילו בעיתונות הצהובה האמריקאית והגרמנית לא שמים כותרות ענקיות בגלל איזשהו שר משפטים שקיבל או לא קיבל הנחה בתשלום עבור סוויטה במלון. ובכל זאת, למרות הביקורת שלי, אני אופטימית".

אופטימית?

"כן, אני חושבת שהלאה מזה אי אפשר ללכת. אי אפשר למרוח כותרות של יותר מחצי עמוד בגלל ירידת שערים בבורסה. התוצאה תהיה שכלי התקשורת יעצרו וילכו צעד אחד אחורה".

ולקינוח נושא ביקורת התקשורת, איזה שאלה חקרנית היית מעיזה להציג לקפקא?

"הייתי עוזבת אותו במנוחה, ואני חושבת שהוא היה שמח מאוד. קפקא היה מאוד עצור מבחינה רגשית. באופן אישי, קשה לי מאוד להטריד אנשים. לפני כל צלצול למרואיין הייתי צריכה לעודד את עצמי. התקשיתי מאוד לדרוש מאדם שייפגש איתי, לדבר ולשאול אותו על כל מיני עניינים אישיים. לפיכך אני חושבת שהמתנה הכי טובה שהייתי יכולה לתת לו היא לכבד את הפרטיות שלו".

אנשים קנאים לקפקא שלהם. רות בונדי

גם בישראל יש הומור קפקאי. אורבק

נולדו בנסיבות טרגיות

דווקא במקומונים, שתפוצתם גדולה בשנים האחרונות, לא נמצא מודעות אבל. כי כיהודים, מתברר, חשוב לנו שכולם "ידעו על מותו של מישהו וייקחו חלק באבל ● ד"ר לואיס רוניגר, מרצה לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית, הפך את העמודים גדושי המסגרות השחורות למגרש המשחקים העיקרי שלו. דרך מודעות האבל שהתפרסמו ב־70 השנים האחרונות הוא לומד כמעט כל מה שאפשר על מקומו של המוות בחברה הישראלית, וגם על החברה עצמה

אילנה שובל

יש משהו מפתיע בעבודה שאדם שעוד לא מגרד את ה־50 הופך את עמודי מודעות האבל בעיתונים לחומר העיון העיקרי שלו. אבל ד"ר לואיס רוניגר, מרצה לסוציולוגיה היסטורית והשוואתית באוניברסיטה העברית בירושלים, לא מחפש שם חברים ומכרים. מצד שני, הוא בהחלט משוכנע שדווקא מודעות האבל הצליחו ללמד אותו כמעט כל מה שאפשר לדעת על מקומו של המוות בחברה הישראלית בפרט והחברה היהודית בכלל, ובדיוק בגלל זה הוא הפך את העמודים גדושי המסגרות השחורות למגרש המשחקים העיקרי שלו.

"הנחת היסוד שלי", הוא אומר במבטא ספרדי בולט, שלא נשחק ב־25 השנים שחלפו מאז עלה מארגנטינה, "היא שכל חברה מתייחסת למוות בצורה שונה ואופיינית ויוצרת מבנה תרבותי משלה, שבאמצעותו היא מתמודדת עם התופעה. יש חברות שבוחרות להתקרב למת, וישנן כאלה שמעדיפות דווקא להרחיק אותו, עד כדי התעלמות. המבנים התרבותיים האלה משתנים לא רק מחברה לחברה, אלא גם מתקופה לתקופה, באותה חברה עצמה".

כך, למשל, החברה המערבית של המאה ה־20 לא אוהבת להיזכר בכך שהמוות אורב גם לה בכל פינה, ועושה כל שביכולתה לטשטש את נוכחותו. מה שמסביר מדוע הפכו בתי הקברות במערב לאתרים דמויי פארקים, עם מרחבי דשא מטופחים, ומדוע בתי ההלוויות שוכנים במבנים מפוארים. את החולים והגוססים מרחיקה החברה המערבית לבתי החולים, והמוות, שפעם התרחש בבית, כאשר כל בני הבית עומדים סביב מיטת הגוסס ונפרדים ממנו, הפך לאירוע כמעט מסתורי, שאיש מלבד רופאים ואחיות לא צופה בהתרחשותו. יותר מזה, את פני המת בחברה המערבית נהוג לאפר ולמלא בחומרים סינתטיים לפני ההלוויה, מתוך כוונה לשוות למת מראה קרוב ככל האפשר למראהו בחייו, והמחמאה הכי גדולה שאפשר לתת למשפחה האבלה היא לומר "אוי, כמה שהוא נראה יפה".

גם אצלנו, אומר רוניגר, מעדיפים שהמוות יתרחש בבתי החולים, הרחק מבני המשפחה הקרובים, אבל מעבר לכך, אנחנו, הישראלים ובני העם היהודי, מתייחסים לסוף הדרך בהמון דרך ארץ ומייחסים לכך משמעות עמוקה במיוחד.

"המחקר שלי", מעיד רוניגר, "מתחיל מהמאה ה־18, כשעד המאה ה־20 עקבתי בעיקר אחרי התפתחות המנהג של פרסום מודעות אבל, בלי להיכנס יותר מדי לתכנים ולמשמעות". בעיקר, הוא אומר, משום שרק בסוף המאה ה־19 מתחילות מודעות האבל להפוך לתופעה מוכרת ולחלק ממנהגי האבלות המקובלים.

המקור לכך, סבור רוניגר, הוא מנהג שהיה נפוץ בקהילות יהודיות באירופה, לפרסם בכתב הספדים על מתים. בימי הביניים מקובל היה לכתוב הספדים על קהילות שנספו ברדיפות שונות, מבלי להתייחס למותו של אדם מסוים. בהמשך, בעיקר במאה ה־18, התפתח נוהג של הפצת הספדים בעיקר על אנשי ציבור מוכרים או רבנים. בדרך כלל היו ההספדים מלווים במדרש כלשהו על הלכות מוסר וחיים או בפרשנויות על כתבי הקודש, והיה מקובל למכור אותם תמורת כסף, על תקן של ספרי הוראה ומוסר.

עם יציאתם לאור של העיתונים היהודיים הראשונים, בסוף המאה ה־18, מתחילים כותבי ההספדים על אנשים ידועי שם לפרסם אותם מעל דפיהם. אז עוד יוחדו ההספדים למנהיגי הקהילה בלבד ולגדולים בתורה, אבל בראשית המאה ה־19 אפשר למצוא בעיתונים הספדים גם על מלכים, אצילים ומנהיגים פוליטיים במדינות שבהן חיו היהודים. ההספדים האלה, שבאו להעיד על כבודו וחשיבותו של המת, היו ארוכים ביותר, ולפעמים כללו אפילו 10,000 מילים. ככל שהיו ארוכים יותר והופיעו בעמודים מכובדים יותר בעיתון, כך העידו על חשיבותו הרבה יותר של המת.

מותם הלא־מוודע של בני משפחת בן יהודה

מודעות אבל במבנה דומה לזה שמקובל היום התחילו להופיע בעיתונות היהודית רק בשני העשורים האחרונים של המאה ה־19 ובראשית המאה ה־20, בעיקר בפולין ובשטחי הקיסרות האוסטרו־הונגרית. במקביל ההספדים הארוכים על אותם אישים הלכו והתקצרו, כיוון שהעיתונים כבר לא ששו להמשיך לכסות בהם עמודים שלמים. סיבה נוספת לירידה בהיקף ההספדים היא תביעתם של המספידים שעיתונאים יחברו את הטקסטים, משימה שהעיתונאים לא ששו למלא. התוצאה היתה, שבהדרגה הלכו ההספדים והתמעטו, ובמקומם הופיעו מעין מברקים בנוסח של "ברגע האחרון נודע לנו על מותו של", כשה"רגע האחרון" מספק את ותירוץ לעובדה שהעיתון לא הספיק לפרסם הספד ארוך על המת.

עם הזמן הולכים ההספדים ונעלמים, ואת מקומם תופסות יותר ויותר מודעות קצרות, שעם התרבותן מתגבשות נוסחאות ואף קלישאות מקובלות, המתארות את המת ומבטאות את רגשותיהם של בני המשפחה כלפיו. "דרך הנוסחאות האלו", אומר רוניגר, "אפשר ללמוד הרבה מאוד על השינויים שחלים בחברה, ועל היחס שהיא מעניקה לקבוצות שונות בתוכה".

הנוהג של פרסום מודעות אבל התפתח רק בעם היהודי?

"במזרח התיכון, למשל, הוא בכלל לא התקיים, אבל הוא בהחלט היה מקובל במערב. מצד שני, אצלנו הוא היה ונשאר הרבה פחות סלקטיבי, ומשנות ה־70 ואילך מקובל לפרסם מודעות אבל עד כדי כך שמי שלא עושה את זה נחשב לחריג. במדינות המערב הרבה פחות מקובל לפרסם מודעה כמעט על כל אחד".

יש לך הסבר למה דווקא אצלנו התפתח כל כך הנוהג הזה?

"לדעתי, הנוהג הזה התפתח לא רק כצורך לבטא אבל וכתחליף להספד, אלא גם מסיבות דמוגרפיות. המודעה בעיתון שימשה תחליף להודעה בעל פה או בכתב, שהיה מקובל להפיץ בכל עיירה כדי ליידע את בני הקהילה על מותו של אדם ועל מועד ההלוויה. אצל היהודים, בגלל הגירה מאוד מסיבית מסוף המאה ה־19 ואילך, בהתחלה ממזרח למרכז אירופה ואחר כך למערב אירופה, לאמריקה ולפלסטינה – הצורך להעביר מידע לאנשים שהיגרו גדל מאוד. כבר אי אפשר היה להבטיח שכל הידידים ובני המשפחה יידעו על מותו של אדם, כי חלקם כבר היגרו מהעיירה וחיו במקומות אחרים, וכאן נכנסו לתמונה המודעות בעיתונים".

אבל לא כל כך מהר הפכו המודעות לנורמה שאי אפשר בלעדיה. כך, למשל, בעיתונות שצמחה בראשית המאה בארץ ישראל מודעות האבל היו עדיין נדירות ביותר, ולפעמים בכלל לא קיימות: בעיתונות החרדית אפשר למצוא אותן פה ושם, אבל בעיתונו של אליעזר בן יהודה, למשל, אין להן זכר. עד כדי כך, שכאשר מתה אשתו פירסם העיתון קינה ואפילו לא מודעה אחת, וכשמת בנו, נסגר העיתון לשבוע לאות אבל ושוב לא טרח לפרסם אף מודעה. רק בעיתונות היומית שקמה בשנות ה־20 וה־30 – "הארץ", "דבר" ועיתונים אחרים – צמח הנוהג הזה ותפס גובה.

לא חשובות גם במותן

בתחילה, אומר רוניגר, כמות מודעות האבל היתה שווה כמעט למודעות משפחתיות אחרות, כמו ברכות לנישואים או ללידות. עם השנים נעלמו הברכות כמעט לגמרי, והמונח "מודעות משפחתיות" הפך שם נרדף למודעות אבל. הואיל והמוות הוא הנושא העיקרי של מחקרו, בדק רוניגר רק את מודעות האבל, אלה שפורסמו בעיתונות העברית משנת 1919 עד 1990, שנים שבמהלכן הפך הנוהג למקובל יותר ויותר.

למרות שמדובר על תקופה של כ־70 שנה, אומר רוניגר, לא הכל השתנה. "אחד המאפיינים שנשארו עד היום במודעות", הוא מעיד, "לפחות במודעות האבל, זה שרק מעטות מציינות את התארים השונים שהיו למת בחייו. די נדיר למצוא מודעות שמציינות את המקצוע, התואר האקדמי או התפקיד הבכיר של האיש".

וזה משמעותי?

"כן, כי זה אומר שהחברה הישראלית עדיין מחזיקה באתוס השוויוני, ושהאתוס הזה לא נשחק במשך השנים. חברה שמציינת תארים שמדגישים את המעמד של המת היא חברה מעמדית בתפיסתה. אצלנו עדיין לא מקובל, ממש כמו לפני 70 שנה, לייחס לדברים האלה חשיבות רבה. נכון שבתקופות של מלחמות או מתח בטחוני יש נטייה להדגיש דרגות צבאיות, ואצל אוכלוסיות חרדיות מדגישים גם היום את התארים הרבניים, אבל בעיקרון זו תופעה זניחה בחברה הישראלית".

זאת אומרת שכל המתים שלנו שווים?

"זה אומר רק שהתפיסה על שוויון ממשיכה להיות חשובה. במודעות עצמן לא כולם מופיעים באותה מידה, ואפשר ללמוד לא מעט על החברה, אם בודקים מי מופיע בהן ומי לא".

אתה יכול לפרט?

"ודאי. בתחום הזה גם חלו הרבה שינויים במשך השנים. בעשורים הראשונים של המאה יש מעט מאוד נשים במודעות אבל, ובני עדות המזרח בכלל לא קיימים. בעיקר, משום שהם עדיין לא חיים בארץ במאסות גדולות. אבל בשנות ה־70 הם כבר תופסים במודעות את המקום שיש להם באוכלוסייה".

איך אתה מסביר את זה?

"אמרתי שעדות המזרח הגיעו לארץ יותר מאוחר, בעיקר בתחילת שנות ה־50, ורובם היו אז אנשים צעירים שהתמותה אצלם היתה נמוכה. לעומת זאת, בין הישראלים ממוצא אשכנזי, שעלו לארץ קודם, היו אנשים מבוגרים יותר, ולכן גם מתו יותר.

צילם ישראל סמיונסקי

"מסתבר שכל נושא הזיכרון ביהדות הוא מאוד דומיננטי, וגם השאיפה שהאבל יהיה קולקטיבי. ייתכן שאנחנו עדיין חושבים במושגים של העיירה". ד"ר לואיס רוניגר

אבל לא רק בגלל זה. צריך גם לזכור שפרסום מודעה בעיתון עולה כסף, והעולים החדשים ממדינות המזרח התקשו לעמוד בהוצאה הנדרשת. לאשכנזים היו יותר אמצעים, ולכן המנהג היה מקובל אצלם יותר. אבל יותר מכל, פרסום מודעות אבל זה מנהג אשכנזי־חילוני במקורו, שהיה זר לגמרי ליהודי המזרח. המעניין הוא, שככל שהם התבססו בארץ מבחינה כלכלית והתערו בתרבות הישראלית, הם אימצו לגמרי את המנהג הזה, והיום הם מפרסמים מודעות אבל בדיוק כמו האשכנזים, לפעמים אפילו יותר".

אם מדובר במנהג חילוני, איך זה שגם יהודים חרדים אימצו אותו?

"אני מניח שהם אימצו אותו בהשפעת התרבות החילונית, אבל אין לי ספק שזהו מנהג שאין לו שום אחיזה בדת. ביהדות מנהגי האבלות נמסרים בפרטי פרטים, ויש המון כללים ומצוות. למרות זאת, לא נאמר בשום מקום שצריך לפרסם מודעות אבל כשמישהו נפטר".

ומה עם הנשים?

"נשים ממשיכות להוות מיעוט במודעות האבל, וזה נכון לגבי כל התקופות שבדקתי. הן תופסות בין רבע לשליש ממודעות האבל, ואף פעם לא יותר מ־40 אחוז מהן".

איך מסבירים את זה? הרי הן בנות תמותה לא פחות מהגברים, לא?

"יש לי כמה הסברים, אבל לא בדקתי אותם עד הסוף. אחת הסיבות לכך היא, לדעתי, שנשים, בעיקר כאלו שנולדו בתחילת המאה ובאמצעה, כמעט שלא היו משולבות בשוק העבודה, וחלק ניכר מהמפרסמים של מודעות האבל הם מעסיקים ומקומות עבודה. נשים גם מאריכות שנים יותר, והיות ומי שמפרסם את המודעה הם החיים, לא פעם אין כבר מי שיפרסם אחריהן את המודעה. בני הזוג מתו, הרבה חברים בני גילן גם הם אינם, כך שמי שצריך לממן את המודעה אלה הילדים, שלפעמים עושים חשבון שאפשר לוותר".

אולי הסיבה הרבה יותר פרוזאית. הנשים נחשבות פחות חשובות בחייהן ולכן גם במותן.

"יכול להיות. אני מניח שבגלל העלות הגבוהה של המודעה יש פחות נכונות להשקיע במודעה על אישה, אם נכונה ההנחה שהיא נחשבת פחות בחברה. אבל זה נושא שעדיין טעון בדיקה".

חשיבה נוסח העיירה הגלותית

המודעות שבדק רוניגר, 10,000 במספר, מתחלקות לדבריו לשלושה סוגים, בהתאם לשלוש פונקציות שונות. סוג אחד מיועד למסור אינפורמציה לכל מי שהכיר את המת וליידע אותו כי האיש מת ונקבר. לא פעם הסוג הזה גם מרמז על דרך מותו של האיש, כי עם השנים אומצו נוסחים שונים לגבי מקרי מוות שונים. "מות בנסיבות טרגיות" מרמז לרוב על מתאבד, "בטרם עת" על איש צעיר, "בשיבה טובה" על מי שמת בזקנתו, ו"נגאל מייסוריו" על מי שמת בעקבות מחלה קשה.

סוג אחר של מודעות נועד למכרים והחברים שרוצים להשתתף בטקסי האבלות. מודעות אלה מבשרות לכל המעוניינים על מועד ההלוויה, המקום שבו יושבים שבעה, ומי האנשים המתאבלים על המת. למעשה, מודעות מסוג זה הן מעין הזמנה מפורשת לבוא ולהשתתף באבל. סוג נוסף הן מודעות השתתפות בצער, שבהן מבטאים מכרים שונים אבל גם ארגונים ומקומות עבודה, את השתתפותם באבל ומביעים תנחומים.

בתחילת המאה, אומר רוניגר, רוב מודעות האבל עסקו בהעברת מידע על מה שהיה. עם השנים הפכה הבעת ההשתתפות ליותר ויותר חשובה, והיום היא האלמנט החשוב ביותר במודעות.

מי הם המפרסמים העיקריים של המודעות?

"בין המפרסמים יש מה שנקרא גורמים פרטיים, שהם בני משפחה וחברים, וישנם גורמים מוסדיים, שהם לרוב מקומות העבודה. בתחילת ההתיישבות בארץ היה משקל גדול יותר לקשרי ידידות, והמודעות הפרטיות התפרסמו בעיקר על ידי ידידים. בשנות ה־40 וה־50, חלקם של בני המשפחה נעשה הרבה יותר חשוב. נראה שהחברה הישראלית הופכת למשפחתית יותר, מגמה שאפשר להבחין בה כבר בשנות ה־40.

"גם בתחום המוסדי חלו שינויים עם השנים. בתחילת ההתיישבות יש מקום מאוד חשוב לארגונים וולונטריים, לאגודות ולקבוצות שונות, אבל ככל שמתקרבים לשנות ה־90, הגורם הוולונטרי מאבד מחשיבותו והמעסיקים תופסים מקום יותר ויותר מרכזי".

אמרת שאצלנו המוות תופס מקום מאוד מרכזי ולכן אנחנו מרבים לפרסם מודעות אבל. יש לך הסבר לזה?

"אני חושב שכן. ההוויה הישראלית היתה כרוכה מראשיתה בהמון מאבקים על הקיום בארץ ובהרבה מלחמות, חלקן קשות מאוד, שלוו בהרבה קורבנות. אפשר להוסיף לזה את ההיסטוריה היהודית שהיתה רצופה רדיפות ופגיעות בנפש, וכמובן, את זכר השואה; לוח השנה שלנו מלא ימי זיכרון לשואה ולחללי מלחמות ישראל. כל זה הפך את הנוכחות של המוות למשהו מאוד טעון ומהותי בחיים שלנו. לכן, בניגוד למערב, אנחנו לא נוהגים להסתיר את המוות, אלא להיפך. חשוב לנו שכולם יידעו שמישהו מת וייקחו חלק באבל. את מודעות האבל לא נמצא במקומונים, למשל, למרות שיש להם תפוצה גדולה בשנים האחרונות. אצלנו כל המודעות מתפרסמות בעיתונים הארציים, כדי שהמידע יגיע לכולם, אבל גם כי זה נחשב לכבוד גדול יותר.

"אגב, יש עוד חברות שהעיסוק שלהן במוות מאוד מרכזי, כמו במקסיקו למשל. אבל שם יש הרבה אירוניה סביב הנושא. הם מייצרים צעצועים הקשורים למוות, ממתקים, חפצי אמנות. אצלנו, לעומת זה, היחס למוות נורא רציני, וזהו נושא שלא מקילים בו ראש. יעידו על כך גם המאבקים הרבים והטעונים על דרכי הנצחה, איפה ואיך להיקבר. מסתבר שכל נושא הזיכרון ביהדות הוא מאוד דומיננטי, וגם השאיפה שכולם ישתתפו באבל ושכל אבל יהיה קולקטיבי. במובן הזה, ייתכן שאנחנו עדיין חושבים במושגים של העיירה במזרח אירופה".

בתחילת המאה, אומר רוניגר, רוב מודעות האבל עסקו בהעברת מידע על מה שהיה. עם השנים הפכה הבעת ההשתתפות ליותר ויותר חשובה, והיום היא האלמנט החשוב ביותר במודעות

هذا من الأصل

המהנדס, הרופא, אשתו והמאהב

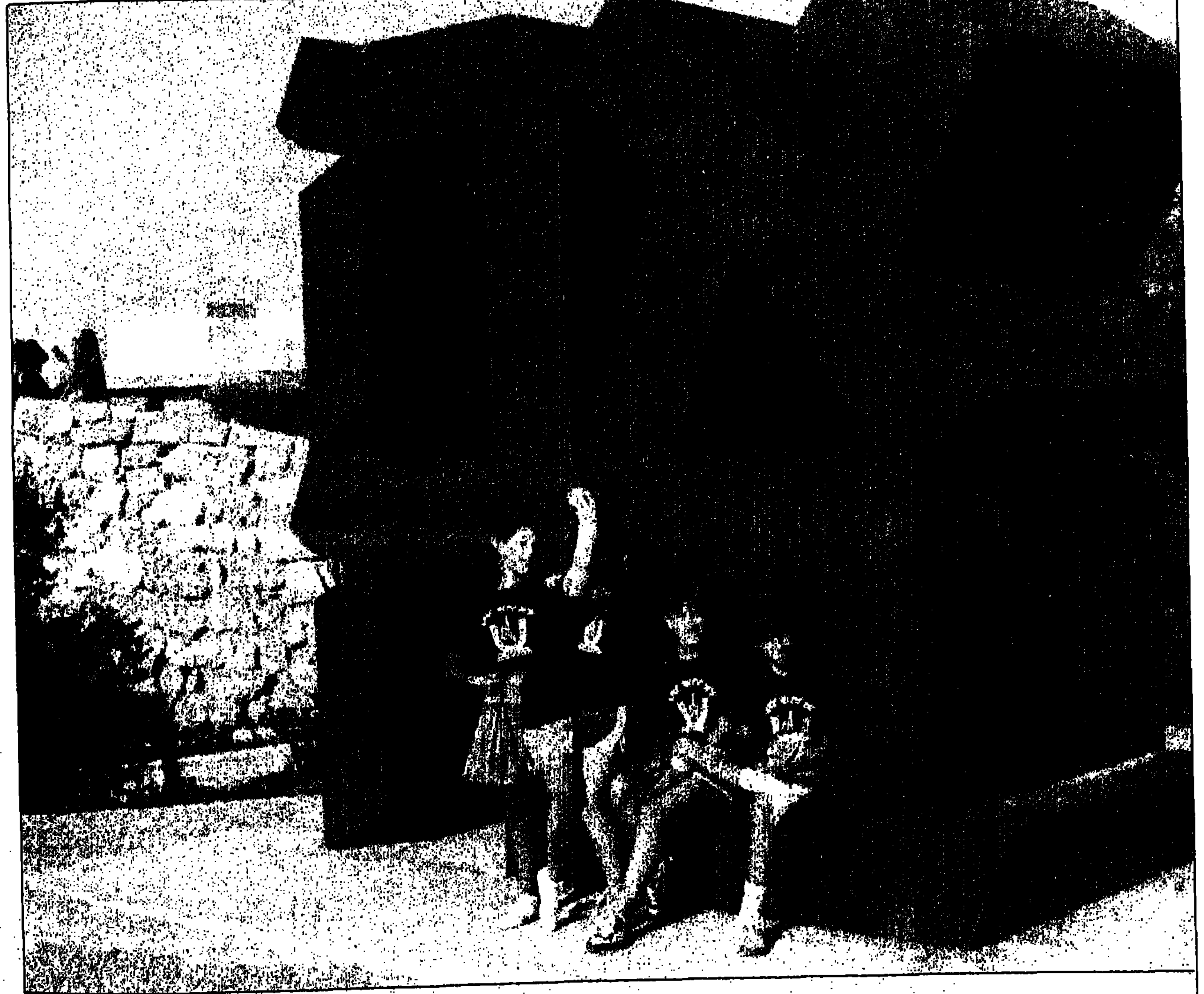

ספירת מלאי של מחזור קיץ 86' ב"נוער שוחר מדע" ירושלים מגלה כי האנשים המקסימים והנחמדים ששיחקו איתי תופסת, מחבואים וגם "יוסי" גדלו והיו לבוגרת "תלפיות", אשת עורך דין, אשת מהנדס, שתי אמהות ואחת בדרך, רופא, מצטיין הפקולטה למתמטיקה בטכניון, הרבה בוגרי לימודי תואר ראשון במחשבים, אחד שושואיסט (אנחנו חושדים שהוא שב"כניק), ובהתנסחות דן שילונית, גם אשת תקשורת אחת

אין דבר טרגי יותר מלעזוב את המאהב שלך בגיל 16, ואחר כך, תוך איזה 19 שנה, לחזור ולמצוא אותו גם רופא, גם יפה, ועוד בזרועותיה של מישהי מהכיתה המקבילה שלך בתיכון. איפה טעינו, שאלתי את עצמי השבוע. איכה פיספסתי וגם שבוהו? איכה אשב בדד – ויותר גרוע, איך משכנעים את אמא שלי לרדת מהחלום על חתן רופא?

לפני כחודש, בעקבות פגישה אקראית עם שרון, בחורה שהשתתפה איתי בפרויקט "נוער שוחר מדע" לפני כעשור, נולדה החלטה: זה הזמן לאחר את החבר'ה. מה יש, רק לוותיקי הצנחנים מגיע? בהתחלה עלה רעיון שנבוא לפגישה עם החולצות ההיסטוריות, משהו בגוון כחול עם סמל האוניברסיטה העברית. לאחר שהתברר שרוב החולצות הפכו ככבר מזמן לסמרטוטים – מעולים אגב – לניקוי חלונות, ויתרנו על הרעיון והסתפקנו נלראות את הפרצופים.

אין דבר מוזר יותר מאשר לעזוב את החברים שלך בגיל ההתבגרות ופתאום לגלות אותם עם טבעות נישואין או, גרוע מזה, יודעים בדיוק כמה זמן צריך לחמם חלב במיקרו לתינוק בן חודש. אני מתארת לעצמי שזה קורה לכל מי שמארגן פגישות מחזור בשלב זה או אחר בחייו, אבל במצבי – קרי, גיל: 25, מנטליות: של בת 22 – קצת קשה לי לעכל את זה.

ספירת מלאי של מחזור קיץ 86' ב"נוער שוחר מדע" ירושלים מגלה כי האנשים המקסימים והנחמדים ששיחקו איתי תופסת, מחבואים וגם "יוסי" (הגירסה הנועזת ל"גולם במעגל", שכונתה בנופים "אנס") גדלו והיו לבוגרת "תלפיות", אשת עורך דין, אשת מהנדס, שתי אמהות ואחת בדרך, רופא, מצטיין הפקולטה למתמטיקה בטכניון, הרבה בוגרי לימודי תואר ראשון במחשבים, אחד שושואיסט (אנחנו חושדים שהוא שב"כניק), ובהתנסחות דן שילונית, גם אשת תקשורת אחת. אף אחד לא ציפה שאהיה משהו אחר.

קיץ 86' שייך לאותם קיצים שגורמים לך לחלק את החיים ללפני ואחרי. קיץ 86', ואולי גם זה שלאחריו, הוא אחד מאותם קיצי זמן שבמאי קולנוע אוהבים להנציח בסרטים. החיים השלווים והטובים שלפני הסערה: בלי אינתיפאדה, בלי אסונות שמתפוצצים מולך או עליך, בלי פרשיות שחיתות, בלי הרבה דילמות. ואולי זה סתם נדמה לי, כי פשוט הייתי קטנה וכל מה שהציק לי היה שקיבלתי 84 בבגרות בלשון, שזה נחשב ציון לשמונה, ולא 85, שזה כבר תשע.

האוניברסיטה העברית שאיכסנה אותנו באותו קיץ היתה גם היא שלווה להפליא, מה שמכונה בז'רגון האיכות־סביבתי סביבה ידידותית: מדשאות, ספסלים, ציפורים וצעדה אינסופית מהמעונות של גבעת רם ועד חדרי הלימוד, שלא לדבר על הענוה. פעם, התוודתה שרון השבוע, הייתי עוברת את המרחק הזה מהר מאוד, ואילו היום זה חמש דקות. הסברתי לה שזה בטח מפני שהרגליים שלה התארכו. היא נאנחה ואמרה שלא, אחרי שלוש שנים באוניברסיטה היא פשוט קיבלה כושר.

* * *

ילדים עשירים נוסעים בקיץ ל"סאמר סקול". ילדים אידיאליסטים הולכים ל"נוער שוחר מדע". למעשה זוהי מסגרת לימודית שפועלת לאורך כל השנה, אלא שבחופש הגדול הפעילות הלימודית משולבת בפעילות חברתית בתנאי פנימייה. ככל שקר יוצאים הסטודנטים הצעירים למחוזותיהם של הגדולים כדי ללמוד פילוסופיה, פסיכולוגיה, מחשבים וכל מקצוע אחר, ובשעות אחר הצהריים הם מבלים במחיצת החבר'ה ועושים חיים.

בנוער שוחר מדע אתה עוקף את הדלת הקדמית של האוניברסיטה, שפירושה פסיכומטרי כמעט בלתי עביר, בחינות מלחיצות, ובעיקר דאגה לרווחים שיניב התואר בהמשך – ונכנס אליה בדלת האחורית. אנחנו היינו הילדים הגאונים, חלומה של כל אם עברייה, שבאו בשערי האוניברסיטה גם בגלל ההעשרה, וגם כדי לעשות חיים פה ושם.

למען האמת, לא ברור לי עד כמה המסגרת של "נוער שוחר מדע" אטרקטיבית לילדי המחשבים של היום. לפעמים נדמה לי שהפער ביני לבין בני ה־18 הוא אותו פער שנמצא ביני לבין נוערי תקופת "גבעתי". ובכל זאת – אני מנסה לשכנע את עצמי – כמה משוגעים לדבר, שבאמת ובתמים מסוגלים ליהנות בעיצומו של חופש גדול מאוויר הריק צלול כיין אגב פתרון לוגריתמים, בטח עוד יש פה ושם.

ביום הכי חם (בלי להתחייב) שהיה באותו קיץ בירושלים, התכנסנו כולנו, כל חניכי המחזור המיתולוגי ההוא, ברחבה הגדולה שמול המעונות. חצי שנה קודם לכן השתתפתי בדיון כלשהו בטלוויזיה, ומכיוון שזה היה עוד לפני שבחרנו ערוץ לצפייה לפי הפרסים שהוא מחלק, אפשר להבין איך זותיתי במהירות ונגאלתי מיד מהבדידות שניבאתי לעצמי. בנות אחרות, לא מפורסמות, נאלצו לגשת לכל מי שמצא חן בעיניהן ולהגיד משהו בנוסח: שלום, אני שרון. פטורים קיבלו רק לא מפורסמות נחמדות וחביבות למראה, למשל סיגל, שלמרות גילה הצעיר התקבלה אצל החבר'ה שלנו, הגדולים (סיימנו שישית), על תקן החמשושה שפעם תגדל ותהיה אישה לתפארת. בינתיים, עד שתגדל, הוצמדה לילדה חונכת שאפילו הפכה לשותפתה לחדר: אני.

* * *

חלפו להם בקושי שלושה ימים עד הבלגן הראשון: באיחור של שלושה ימים התברר לי, כי למרות המרצה האטרקטיבי, פילוסופיה היא מקצוע משמים ביותר. המרצה – ווה לא היה עדי צמח – הגיע, כמיטב המסורת הירושלמית, בסנדלים תנ"כיים (אז לא הומצא עדיין הזן הבריאותי של "טבע נאות"), ומכנסיים קצרים עד גבול הלא מוסרי, וניסה לשווא לעניין אותי במשל המערה של אפלטון. הדיכאון מהיחסים האפלטוניים הללו עוד הוחרף למשמע סיפוריה האקזוטיים של סיגל, בתום כל סיור ג'וקים שערכה עם אנשי החוג לזואולוגיה בהדרכת פיני אמיתי, חובב הטבע הנודע. העובדה שאיימתי לעזוב אך לא מימשתי קשורה לאקסיומה שכל אחד מכיר מקרוב: זה לא משנה מה אתה עושה, משנה עם מי אתה עושה.

התלכדותנו המיידית לקבוצה הומוגנית לא היתה תוצר של הדרכה נכונה, ואף לא היה לה קשר לנש"מ (כך כינינו את "נוער שוחר מדע", ולפעמים גם: "נוער שוחט מדע", ועוד כל מיני הברקות כאלה). התחברנו כי היינו האנשים הנכונים בזמן הנכון, וכולנו חיפשנו חברים חדשים. ברור שבלי הסינון הראשון שעשו מארגני הפרויקט לא היינו נפגשים, ואם הסינון זה כבר עניין בילט אין, אז למה לא לנצל את זה?

הסבר זהה אני נותנת היום כששואלים אותי למה אני מעדיפה לצאת עם טייסים או בוגרי סיירות וקומנדו ימי. מכיוון שיש לי קריטריונים מובחנים ביותר לגבי דמותו של גבר חלומותי, מה אכפת לי אם מישהו אחר עושה עבורי את המיונים?

אבל ברצינות, מה שקישר אותנו כל כך חזק היה, לדעתי, בדיוק מה שקושר אנשים שמכירים מילדות: העדר הבולשיטיזציה. היינו חברים בלי מרכאות ובלי כל הרומנטיזציה שנכנסת בגיל מאוחר יותר ומקלקלת הכל. כן, כן, אני חושדת שבגיל 16 היינו עדיין תקועים עמוק בשלב החיבוין.

בזה הרגע מורמות בישראל אלפי גבות תוהות: הייתכן? כן, תתפלאו. גם אני לא נולדתי פאם פאטאל. אצלי זה כושר חיוני נרכש. נכון, הייתי היחידה מבין הבנות שלערב אהבה של נש"מ הגיעה עם מחוך ונעלי עקב־סיכה, ונכון, רק אני פיתיתי את אודי לחתוך באמצע משחק "סימני דרך" שנועד להעמיק את היכרותנו עם ירושלים. אבל סהדי שבמרומים ואודי יודעים, שמה שרציתי היה רק לטייל בשקט בין גלריות ירושלמיות ולאכול גלידה, מבלי שכולם, ובעיקר שרון שתלתה בו (באודי) כל הזמן עיניים מאוהבות, יציקו לנו.

* * *

כל מי שהיה פעם בן 16 וודאי יסכים שייחודו של הגיל הזה הוא בכך שמצד אחד יש בו מודעות לגבי המין השני, אבל מצד שני המודעות הזאת לא משמשת למניפולציות. חושבים תמים. עובדה, בכנס המחזור, בשבת האחרונה, כשמתי, החתיך של הקבוצה, הגיע, לחשתי לשרון באוזן: תגידי, איך זה שלא אנסנו אותו? "ניסינו", החזירה לי שרון בלחישה רועמת, "זה לא הלך". בדיעבד, אני לא חושבת שזה לא הלך. אני חוששת שלא ידענו מה לעשות במקרה שהאונס יצליח.

הצלחת מוסד החבר'ה בקרבנו הולידה מפגשים מחודשים מדי קיץ, ואפילו כמה חברויות פה ושם, קצרות מועד. למה קצרות, את זה ודאי יצליחו להסביר הקיבוצניקים: לאנשים שגדלו יחד כמו אחים קשה פתאום להתייחס אחרת – נאמר, בצורה רומנטית – אל אנשים שישבו איתם יחד על הסיר.

אחדים מאיתנו חזרו ל"נוער שוחר מדע" בשנים המעטות שנותרו לגיוס, אבל אף פעם לא הצליחה לשחזר את הדבר המקורי. עם הזמן הצטמצמו פגישותינו עד שהסתכמו בטלפונים. בצבא רבים מאיתנו נפגשו מחדש, ומי שפיספס זכה לפגוש את החבר'ה באוניברסיטה.

לפני כשנה נפגשנו ליאורה, סיגל ואני בבחינות המיון להדרכת נוער שוחר מדע. שלושתנו התקבלנו אבל ויתרנו, כל אחת מסיבותיה שלה. השנה, מתוך נוסטלגיה, אני דווקא כן מעוניינת. החברים שלי בטח יגידו 'טירוף, מילא נער אוהד', אבל להפקיד בידיה קבוצה שלמה של בני 17? החלטה סופית בנושא עוד לא קיבלתי. בכל אופן, אם תגלו בקיץ הקרוב ימבה טי־שירטס עם הכתובת "ילדים, היזהרו מעצי באובב, וגם מאתי", תוכלו להיות בטוחים שהצטרפתי למעגל שוחרות השוחרים.

נוער שוחר מדע.
מחזור קיץ 86', ירושלים

בארץ האנשים הישרים

אנחנו נעים בסבך הצמחייה והעצים עד לאחד מיובלי נהר קומואה. "כאן עליך לחלוץ את נעליך", פוקד עלי אחד הצעירים, "אנחנו חוצים את הנהר". אני מתבונן בנהר ובזרימתו, מחזיר מבט אל הצעיר וממנו אל תיק המצלמות ואל זוג נעלי התלוי על עורפי, ושואל אותו: האם אין קיצורי דרך או מסלול עוקף? "לא, אדוני", הוא משיב, וחיוכו מעיד שהוא מבין עם מי יש לו עסק ● חוויות ממסע קסום בבורקינה פאסו, היא וולטה העלית, שבאפריקה

צילום חיים מאור
ביתה האמיתי. נערה מקומית ליד מפלי בנפורה

חיים מאור

בורקינה פאסו? היכן זה נמצא?" שאלה אותי סוכנת הנסיעות, "בדרום אמריקה? אתם, הצעירים, תמיד מחפשים מקומות שאיש אינו מכיר". "זו ארץ באפריקה", עניתי, "ושמה בורקינה פאסו בפ' רפויה. לא שמעת על וולטה העלית?"

כימים אלה שבתי משהות של חודש ימים בוולטה העלית, היא בורקינה פאסו, כאורחם של חברי סוזאנו ופול, נספחים כלכליים של הקהילה האירופית במדינה זו. מעמדם הדיפלומטי, תנאי מגוריהם וקשריהם איפשרו לי לפגוש בארץ זו מגוון של מקומות ואנשים בני 70 קבוצות אתניות שונות, המרכיבים יחדיו פסיפס אנושי ותרבותי מרתק. המתורגמנית, המכונית והנהג הצמודים שהועמדו לרשותי הקלו את תנועתי ומגעי עם המקומיים.

המסע עמד בסימן של שלב מתקדם בחידוש היחסים בין בורקינה פאסו לישראל. זה כנראה היה המפתח שפתח לי דלתות רבות במגעים עם הממונים על תחום התרבות והאמנות שם. רשימה זו מבוססת על קטעים אחדים מיומן המסע שניהלתי ואולי יהפוך לספר. עד אז אני שמח לשתף אתכם במעט מחוויות המסע.

מחלקה ראשונה לבובודיולסו

שעת צהריים. ארידיס המתורגמנית מגיעה. אנחנו מצטיידים בכריכים ובשתייה, נדחסים לתוך המונית קטנה שהביאה אותה אל מגורי מארחי, ויוצאים לדרך. תחנת הרכבת של אואגדוגו, עיר הבירה המכונה כאן "וואגה", מוזנחת וקטנה. ב־12.30 מגיעה הרכבת לבובודיולסו, העיר השנייה בגודלה, הנמצאת בדרום המדינה. אנחנו נכנסים לקרון המחלקה הראשונה, מצוידים בכרטיסים שארידיס רכשה ערב קודם לכן. הקרון מאוכלס במי שיכולים להרשות לעצמם לשלם CFA 4,500, פרנקים מקומיים, לכרטיס: כמה תיירים לבנים ומשפחות או יחידים מקומיים, שלבושם הדור. האוויר דחוס ומחניק, ולמרות זאת החלונות סגורים. עדיף כך, אומרים המנוסים, מאשר לפתוח חלונות לאבק ולרוח. רוב הנוסעים, על מיטלטליהם, נדחסים אל קרונות המחלקה השנייה, הזולה (CFA 2,500 לכרטיס). אלה קרונות מוזנחים, שחלונותיהם, ברובם, שבורים.

בקצהו הקדמי של הקרון שלנו ניצבים בר של משקאות בתשלום, מכשיר וידיאו וארון של קלטות. המבחר כולל שני סרטי קולנוע – סרט פעולה בריטי, מדובב לצרפתית, וקומדיה מתוך השנהב – ואוסף קליפים של מוסיקת פופ מרחבי אפריקה (בעיקר ממאלי וחוף השנהב), רגאיי מג'מייקה ומרטיניק, ראפ אמריקאי, מייקל ג'קסון, פיטר גבריאל ואחרים וכן קליפים של מוסיקה מסורתית בעיבודי פופ. חלק מהקליפים פשוטים, אחרים גדושים באפקטים דיגיטליים. ארידיס מכירה את רוב השירים ואת מילותיהם, והיא מדווחת לי מי זהו מי ומנגן. חטיבה מוסיקלית שלמה נפתחת בפני, על שלל כוכביה ואליליה. חלק מהשירים טובים וסוחפים, חלקם נשמעים כשכפול של מוסיקה מוכרת.

משמאלי יושבת אישה נעימת פנים והדורת לבוש. בתה בת השנתיים מקפצת ומרקדת לצלילי המוסיקה הבוקעים ממכשיר הווידיאו ומוכפלים ברמקולים שמעל. איך קונים את לבה של ילדה קטנה? ראשית, מציעים לה סוכרייה, אחר כך מעווים את הפנים וצוחקים ביחד. בשלב הבא שולפים ערכת עפרונות צבעוניים ורושמים את פניה המחייכות. אחר כך מציירים כלב מצחיק, שדומה לכלב הרקום על חולצתה, משמיעים נביחה ונותנים לה את הציור. מרגע זה לבה שלך עד סוף הנסיעה. בהתחלה הילדה מנשקת את הציור ומראה אותו לאמה, המצחקקת באושר. אחר כך היא מזמינה אותי לרקוד איתה, והסובבים מעודדים במחיאות כפיים. ההמשך מתפתח מעצמו. אחד הילדים מקנא בה, מושיט אלי ידיים ורוקד איתי, לקול צחקוקה של להקת המעודדים.

לכל תחנה שהרכבת מגיעה אליה יש מה להציע לנוסעים. הרוכלים מסתערים על החלונות ומנופפים במרכולתם. בתחנה הראשונה אלה צרורות של בצל טרי ויבש. ארידיס קונה כמה צרורות, כי בדרום, לדבריה, קשה להשיג אותם. כשהרכבת מתמהמהת לנטוש את התחנה בשל תקלה טכנית באחד הקרונות, ממהרת ארידיס לערוך קניות נוספות, וחוזרת לקרון עם גזרים וקלחי כרוב. ריח הבצל מציף את הקרון, כי כל משפחה מקומית מצטיידת בצרורות הטריים.

בתחנה הבאה הרוכלים מציעים ביצים קשות, וכל נוסעי הקרון עסוקים בלעיסתן. בתחנה הבאה מוגש עוף. תרנגולות מטוגנות נוטפות שמן, בשקיות נייר חומות, מחולקות בין הילדים והוריהם. ארידיס מציעה לי לא להסתכן באכילת עוף, לא בטוח שזה בריא. שנינו בוחרים לכרסם סוכריות. הרקדנית הפרטית שלי נוגסת שוקי עוף, מקנחת בבקבוק חלב ושוכבת לישון בזרועות אמה. כשכולם מסיימים לאכול עובר הברמן ומציע בקבוקי מיץ מנגו, קולה, פנטה ומים מינרליים. מה יציעו הרוכלים בתחנה הבאה? לפתן? לא. בתחנת באגאסי קונים עגבניות וממשיכים.

הנוף משתנה בהדרגה והעצים צפופים יותר. הנוסעים השבעים צופים בקומדיה המשודרת בווידיאו. "זהו סרט מחוף השנהב", אומרת ארידיס, "הצרפתית המדוברת בו היא במבטא הדיולה". האישה משמאלי צוחקת בהנאה רבה ובתה מתרווחת במושב תוך שינה. הערב יורד, ואני מנמנם ומתעורר לסירוגין, לקול צחוקן של הגבירות שסביבי וקרקורי תרנגולות שמקורם בסרט או מאחורי היכן שהוא. ואולי אלה קרקורי תרנגולות שנבלעו חיות בבטנן של הגבירות, כמו הברווז מ"פטר והזאב"?

השעה שש בערב, ולולא העיכובים בדרך, כבר היינו אמורים להגיע. בשעה שבע בערך עוצרת הרכבת בתחנה של העיר בובודיולסו, שפירוש שמה בשפות המקומיות: "ביתם של בובו ודיולה", שתי הקבוצות האתניות המתגוררות באיזור. מונית מובילה אותנו למלון לובארג'ה, שבעליו הם בני משפחה סנגלית ממוצא לבנוני. ארידיס ואני גוועים ברעב ופונים לאכול במסעדת המלון, הנמצאת בחצר פנימית שבמרכזה בריכת שחייה. בתום הארוחה אני מלווה את ארידיס למונית, שתסיע אותה לביתה.

ביקור יקר במסגד

בבוקר למחרת, באיחור של 40 דקות, ארידיס מגיעה אל פתח המלון, מאותתת לי מתוך מונית ירוקה: "בוא, נוסעים למסגד העתיק". המסגד הגדול של בובודיולסו, שהוקם ב־1880, הוא אחד מן האתרים המרשימים בעיר. הוא בנוי בסגנון סודני, וצורתו ועיטוריו מזכירים לי מבנים דומים שראיתי בסרטיו של הבמאי האיטלקי פאזוליני. נדמה לי ש"אדיפוס המלך" שלו צולם במבנה דומה. לפני כמה שנים תיכננה עיריית בובודיולסו להרוס את המסגד הזה ולבנות תחתיו מסגד חדש, גדול ומודרני, אך צעקת תושבי העיר מנעה את המעשה.

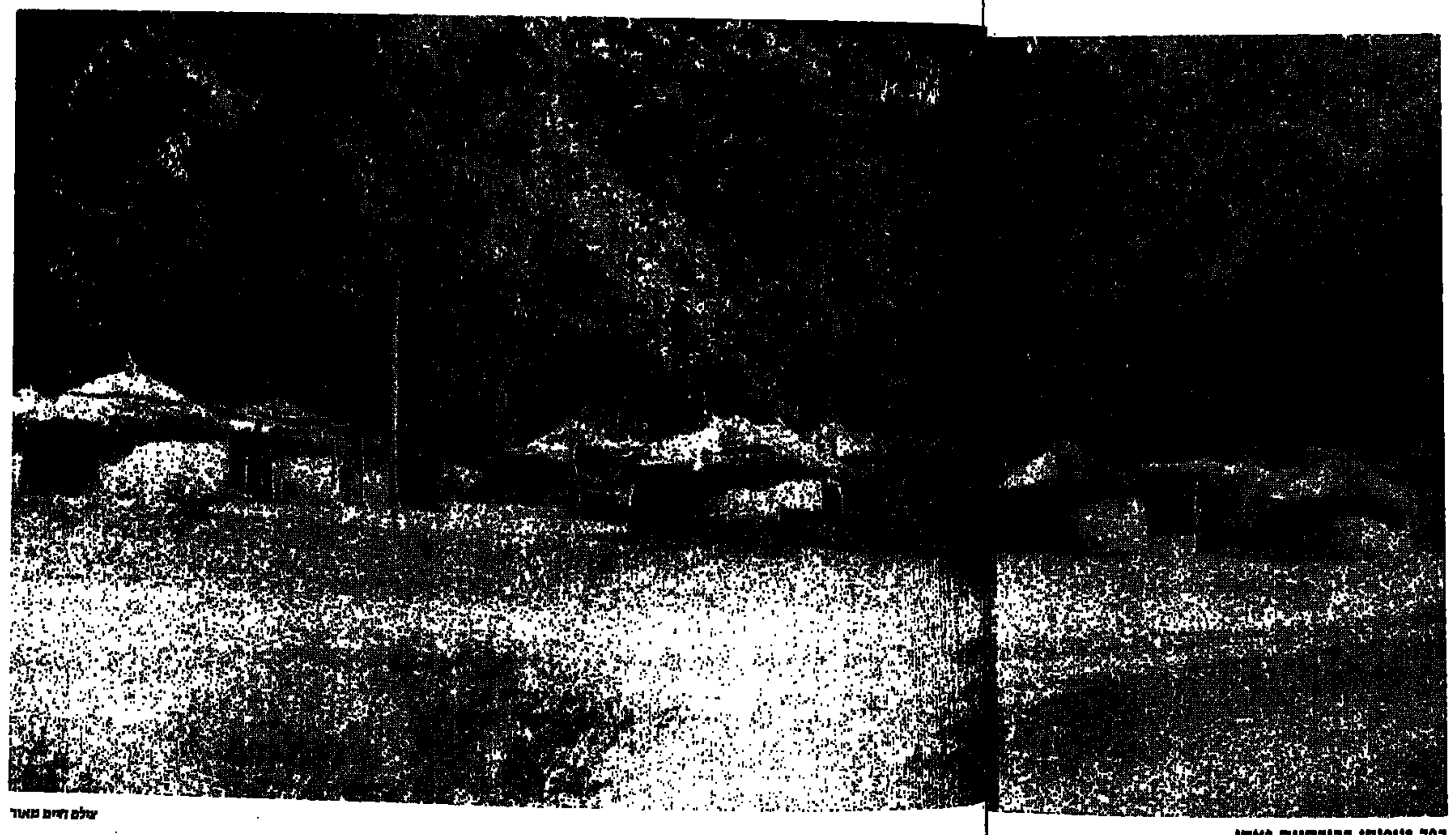
צלם חיים מאור
כפר טיפוסי בבורקינה פאסו

לדברי השומרים במקום, יותר מ־30 אחוז מתושבי בובודיולסו הם מוסלמים, שיעור ההולך וגדל, כי בכל שנה מצטרפים אל חיק הדת עוד ועוד צעירים. חלק מהמאמינים אפילו עולים לרגל למכה. "אתה יודע", אומרת ארידיס, "סקו, בעלי, הוא ממשפחה מוסלמית. אביו הקשיש הוא חאג' שעלה לרגל למכה". ואת? "אני קתולית. אבל שנינו איננו דתיים, ולאבא של סקו לא היתה בעיה. העיקר מבחינתו זה שילדיו יהיו נשואים ומאושרים. מאוחר יותר נבקר בבית הורי בעלי, ותוכל לפגוש אותם. אגב, לגבי הנהייה אחרי האיסלם. השומרים לא כל כך מדייקים. הצעירים מעדיפים דווקא את הנצרות הפרוטסטנטית".

בכניסה למסגד אנחנו נדרשים על ידי שומר קשיש לחלוץ את נעלינו. הנעליים נלקחות מאיתנו, ואנחנו עוברים דרך אגפי התפילה של הנשים הצעירות והמבוגרות, אגף הגברים ופינת האימאם. הפרוזדורים חשוכים וקרירים, ורצפתם מכוסה במחצלות קש. השומר הקשיש וגדוד הנערים המצטרפים אליו מובילים אותנו בנבכי המבנה. אחר כך אנחנו עולים אל הגג ומתפעלים מהצורות הארכיטקטוניות האורגניות, מהשימוש המתוכם בפתחי האוורור והתאורה ומתעלות הניקוז למי הגשמים. בירידה מטה נגלות לעינינו חצר פנימית מקורה ומחצלות מעוטרות בדימויים של הר הבית, ולהבדיל, סירות מפרש בים עם סיסמת פרסומת באנגלית. סמוך ליציאה אנחנו מגלים כי נעלינו נעלמו. פתאום מופיע מולנו השומר הקשיש ובידיו הנעליים. הוא נועץ מבט עדמומי בארידיס ומסביר לה שתקרת המסגד זקוקה לשיפוץ דחוף, ולכן, עלינו לתרום למסגד CFA 5,000, כתשלום על הביקור וההדרכה. ארידיס קופצת לקרב כנשוכת נחש: "אם אתם גובים דמי ביקור, היית צריך לציין זאת בכניסה. לגבי תרומות – השאר זאת לנדיבות לבם של המעוניינים בכך. החזר לנו את הנעליים".

הקשיש שולף פנקס ומראה לה מרחוק את כרטיסי הכניסה. ארידיס מתבוננת מקרוב ואומרת: "המחיר הוא רק אלף CFA, ואני לא מבקרת, אלא מקומית. רק העיתונאי ישלם לך אלף CFA". הנערים המשועממים, שמריחים קצת אקשן, מצטרפים למהומה. בשפת הדיולה הם אומרים לה: "מה זה עניינך, אם הוא עיתונאי תייר, יש לו הרבה כסף. הוא ודאי משלם גם לך הרבה כסף. למה שלא יתרום למסגד?" שפת הגוף של הדוברים מתרגמת לי את דבריהם, ואני אומר לארידיס לומר להם ולקשיש בתקיפות שבארצי יש לי ידידים מוסלמים רבים, ולכן אני יודע שמוסלמי דתי אינו מתנהג כפי שהם מתנהגים, בחוסר הגינות. "תני לו CFA 2,000 כדמי כניסה עבור שנינו וזהו", אני מסכם. הקשיש מקבל את הכסף, מחזיר לנו את הנעליים, ואנחנו מסתלקים משם במהירות. ארידיס, זועמת, מפטירה לעברי: "ראית דבר כזה? בעלי הזהיר אותי שהחבר'ה האלה ינסו לסחוט מאיתנו כספים, ושהקשיש הוא אדם לא ישר".

ארידיס נרגעת רק כשאנחנו מגיעים לבית הוריו של סקו, מהלך דקות אחדות מן המסגד. האב הישיש שנח בכורסתו מחייך לקראתי בחביבות רבה ואפילו מסכים להצטלם: כמה בנו, סקו, דומה לו.

האם יושבת בכניסה לחצר הפנימית, ליד דוכן לממכר בוטנים. בנות המשפחה הצעירות עסוקות בבישול. קדרות קרמיקה שחורות ניצבות על עיגול אבנים, ואש בוערת תחתן. הבית גדול מאוד, וכך גם החצר, המוקפת גדר אבנים, אך לדברי ארידיס, המשפחה אינה עשירה.

לכל תחנה שהרכבת מגיעה אליה יש מה להציע לנוסעים. בתחנה הראשונה אלה צרורות של בצל טרי ויבש. בתחנה הבאה הרוכלים מציעים ביצים קשות, וכל נוסעי הקרון עסוקים בלעיסתן. בתחנה שאחריה – תרנגולות מטוגנות נוטפות שמן, בשקיות נייר חומות. מה יציעו הרוכלים בתחנה הבאה? לפתן? לא. בתחנת באגאסי קונים עגבניות וממשיכים

נפילה במפלים

ג'יפ "לנדקרוזר" מוכן לנסיעה לעבר מפלי בנפורה. אנחנו מתיישבים בתוכו ומגלים להפתעתנו כי פרט לנהג-מדריך הצעיר, עוד ארבעה צעירים מצטרפים אלינו לטיול. אני רומז לארידיס שאין לי כל כוונה לשלם לעוד מדריכים כביכול, והיא מחייכת ואומרת: "אין צורך. הם באים איתנו כי לדבריהם איזור המפלים מסוכן לתנועה של יחידים או זוגות, בגלל גזלנים הנטפלים לתיירים". אנחנו נוסעים בדרכי עפר כמעט בלתי עבירות, בין מטעי אורז וקני סוכר. הנהג אינו חס על הרכב או על הנוסעים, המקפצים עד לתקרה. עבורו זהו רכב אמפיבי כל יכול. הג'יפ מקרטע בין המטעים, ואנחנו קופצים בהתאם לקצב של מוסיקת הרגאיי הבוקעת מהטייפ. בדרך אני מבחין בצינורות המים הענקיים, שמוצאם באיזור המפלים ויעדם השדות והמפעל המקומי. מתקני השקיה גדולים, בדומה לאלה הניצבים בשדות הכותנה בקיבוץ, משקים את השדות בטפטוף עליון.

צילום: ארידיס קונה
הפשלתי מכנסיים ודילגתי על הסלעים. כתבנו, חיים מאור, עם נער מקומי ליד אחד המפלים

כעבור נסיעה של כמה דקות בין מטעי מנגו ועצי באובב אנחנו מגיעים לקצה הדרך־לאדרך. "מכאן אנחנו ממשיכים ברגל", אומר המדריך. קולות של פכפוך מים מעידים כי המפלים קרובים. אני מודה, לא נערכתי נפשית לקראת מסע כזה. ציוד הצילום והווידיאו שעל כתפי רגיש למים, וגם אני אינני מזן מטפסי ההרים וגומאי הגאיות. בהתחלה אני מטייל כמו ברחוב דיזנגוף, נהנה מן הנוף ומצלם. כשהנתיב נעשה קשה למעבר בגלל סבך הצמחייה לוחשת לי ארידיס: "עליך להיות עירני. זהו איזור שורץ נחשים. אחד מהם כבר נראה זוחל על הדרך לפנינו". אני עובר לכוננות ספיגה ורושם לפני שסוף סוף אני באמת באפריקה.

אנחנו נעים בסבך הצמחייה והעצים עד לאחד מיובלי נהר קומואה. "כאן עליך לחלוץ את נעליך", פוקד עלי אחד הצעירים, "אנחנו חוצים את הנהר". אני מתבונן בנהר ובזרימתו, מחזיר מבט אל הצעיר וממנו אל תיק המצלמות ואל זוג נעלי התלוי על עורפי, ושואל אותו: האם אין קיצורי דרך או מסלול עוקף? "לא, אדוני", הוא משיב, וחיוכו מעיד שהוא מבין עם מי יש לו עסק. הצעיר הזה יכול להיות הבן שלי, אני מהרהר, ומיד מחליט שהאדם הלבן מהזן הידוע בשם הומו־ישראליקוס לא ייבוש ולא ייכנע. או.קיי, אם אין ברירה, נצא למסע אלונקות. אני קושר את הנעליים לצוואר, מפשיל את המכנסיים ככל שאפשר, לופת היטב את תיק המצלמות ומדלג מסלע אחד הבולט מעל המים למשנהו. האבנים חלקות ומשופעות. מבט ימינה, לעבר המפלים, מבהיר לי שלא כדאי להחליק. אחד הנערים מושיט לי יד, ואני חש בטוח יותר. הגדה השנייה קרובה. תודה לאל, המבצע הסתיים. אבל טעות. זה היה החלק הקל והפשוט ביותר במסע. מכאן ואילך, חציית יובלים חוזרת על עצמה כמה פעמים, ובכל פעם המים סוערים יותר והמפלים גבוהים ותלולים יותר. במבוכה רבה אני מסביר לצעירים שאיני רגיל להרפתקאות מסוג זה, ושאני מרגיש מטופש למדי. הנערים מחייכים ומודים שאיזור המפלים הוא ביתם האמיתי. הם באים לכאן כמעט יום יום, יחד עם תיירים כמוני. "אתה לא צריך להרגיש אידיוט. כל התיירים אותו דבר. אבל, אל תתייאש, אם תמשיך עוד קצת תגלה שהנוף מהמם עוד

(המשך בעמוד 19)

כעבור נסיעה של כמה דקות בין מטעי מנגו ועצי באובב אנחנו מגיעים לקצה הדרך־לא־דרך. "מכאן אנחנו ממשיכים ברגל". אומר המדריך. קולות של פכפוך מים מעידים כי המפלים קרובים. אני מודה, לא נערכתי נפשית לקראת מסע כזה. בהתחלה אני מטייל כמו ברחוב דיזנגוף. נהנה מן הנוף ומצלם. כשהנתיב נעשה קשה למעבר לוחשת לי ארידיס: "עליך להיות עירני. זהו איזור שורץ נחשים"

לאחר היעדרות לא קצרה חוזר גדי יגיל אל מרכז הבמה בדמותו של הנרי פרקינס, האיש המגלה בתיקו את הפרס הראשון של הפיס ומאמין כי לפתע פתאום כל חלומותיו מתגשמים וכל צרותיו הסתיימו ● תיאטרון "באר שבע" ותיאטרון "יובל" מעלים במשותף את "כסף קל", קומדיה חדשה מבית היוצר של ריי קוני

המציאות של פרקינס היא חלומו של כל אדם. דוד קיגלר (מימין), לימור גולדשטיין, גדי יגיל ועפרה וינגרטן ב"כסף קל" צילום: "הרמתי"

שחק אותה פרקינס

מיכאל אייזנשטדט

מהמרי הטוטו והלוטו המתאכזבים בכל שבוע מחדש בוודאי אינם מכירים את הנרי פרקינס. כי לו היו מכירים אותו אולי היו משקיעים את אלפי השקלים (במקרה הטוב) שהם מוציאים על משחקי מזל למטרות נעלות אחרות.

בתום יום עבודה שגרתי, כשהוא פותח את תיקו, מופתע פרקינס לגלות שם את הפרס הראשון בפיס: 175,350 ליש"ט. מתנה נאה ליום ההולדת שלי, חושב לעצמו פרקינס, שבדיוק באותו יום מציין מספר שנים עגול לחייו על האדמה. בלי לבזבז זמן על תמיהות מיותרות, כמו איך התגלגל אליו הפרס הראשון למרות שלא השקיע כהוא זה כדי לקבלו, מגיע פרקינס למסקנה כי זה הרגע לפתוח פרק חדש בחיים ולעשות את כל מה שתמיד חלם עליו, והוא ממהר הביתה אל אשתו, לבשר לה את החדשות המשמחות. מכאן הכל מתחיל להסתבך.

פרקינס הוא דמות בדיונית, גיבורת מחזהו של ריי קוני "כסף קל", העולה בימים אלה על הבמה בהפקה משותפת של התיאטרון העירוני באר שבע והתיאטרון המסחרי "יובל". כמו רוב מחזותיו של קוני, העלילה הבסיסית פשוטה למדי, אך מניבה שעתיים של צחוק היסטרי.

בדיחה בת שעתיים

קוני, בן 62, הוא שחקן תיאטרון שבשלב מסוים החל לשלוח יד בכתיבת מחזות ובבימוים. כל מחזותיו עוברים גלגול דומה: לאחר סיום כתיבת המחזה אוסף קוני כמאה ידידים, מקריא בפניהם את הכתוב, ומכניס שינויים בהתאם להערות. המחזה המשופץ הופך להפקה באחד מתיאטרוני הפרברים בבריטניה, הרחק מהקהל האנין והמבקרים המחמירים של לונדון. "בהפקה הראשונה אני משחק את התפקיד הראשי", מספר קוני בשיחת טלפון מביתו שבאנגליה, "כדי לראות איך המחזה משפיע על הקהל. לאחר מכן אני עורך שינויים נוספים בטקסט, ורק אז ההצגה מוכנה להגיע ללונדון".

רק לאחר שההצגה זוכה להצלחה בעירה של הוד מלכותה מתיר קוני להעלותה ברחבי תבל. עד היום הוצגו מחזותיו, כמו "בא לי בן", "חלון בלהות" ו"בעל בריבוע", שעלו גם בארץ, בארה"ב, אוסטרליה, סקנדינביה, ספרד, צרפת ולמעשה בכל רחבי אירופה.

לזכותו של קוני רשומים כבר 18 מחזות. לשאלה איזה מהם הוא הכי אוהב, הוא משיב ללא היסוס: "בעל בריבוע". הפארסה הפרועה מגוללת את סיפורו של נהג מונית בריטי בשם ג'ון סמית, המצליח במשך שנים רבות לנהל חיים כפולים ולהגשים בכך חלום של גברים לא מעטים. בעזרת לוח זמנים מהודק ויומן קטן מדלג סמית במיומנות בין שני הבתים שהקים בשני קצוות לונדון, שבכל אחד מהם מחכה לו אישה אוהבת שאינה יודעת על קיומה של השנייה. יום אחד, כמובן, הכל משתבש, והביגמיסט מתגלה במלוא קלונו. בארץ ראינו את "בעל בריבוע" לפני שנים רבות, עם אלי גורליצקי כג'ון וטוביה צפיר כחברו הטוב.

"בעל בריבוע" הוא ללא ספק המבריק במחזותיו של קוני, והוא עצמו מודה בכך. "בכל הצגה והצגה", הוא אומר, "יש כמות דומה פחות או יותר של צחוק. אך הצחוק אינו העיקר. גם הדמויות והיחסים ביניהן חשובים לא פחות. 'בעל בריבוע' הוא המחזה הטוב ביותר שכתבתי, כי המבנה הדרמטי שלו מושלם. ביתר המחזות שלי יש הרבה עלילות משנה. כאן היתה רק עלילה אחת, רק בדיחה אחת שהצלחתי באופן חכם ומבריק לגלגל במשך שעתיים שלמות".

לפני שלוש שנים התקיף קוני את הקהל המקומי בשתי הפקות שעלו במקביל: "חלון בלהות" בכיכובם של נתן דטנר ואבי אוריה ב"הבימה", ו"בא לי בן" עם טוביה צפיר בתיאטרון "יובל". ההפקה של התיאטרון הלאומי הצטיינה ברמה אמנותית נמוכה למדי ומשכה אליה את אש המבקרים, מה שלא הפריע לקהל קוני הכרטיסים לצור על הקופות. "אין זה מתפקידו של תיאטרון לאומי להעלות מחזה של קוני", טענו המבקרים, וההפקה המוצלחת של "בא לי בן" בתיאטרון המסחרי כאילו באה לחזק את טענותיהם.

בתגובה על הסערה שחוללה העלאת "חלון בלהות" ב"הבימה" אומר קוני: "בתיאטרון יש מקום לז'אנרים שונים של מחזות. אם המחזה טוב על פי אמות המידה של הז'אנר שלו, אז הוא טוב וראוי להצגה בכל תיאטרון. ככלות הכל, פארסות אינן המצאה חדשה, ומדוע צריך לחכות עד למותו של מחזאי כמו פיידו כדי להעלות את עבודותיו?"

לשאלה מה יש במחזותיו שהצליח לחבבם על הקהל משיב קוני: "יש לי את הכשרון לכתוב מה שהקהל אוהב. יש מחזאים טובים רבים שאינם מבינים ללבו של הקהל. אני כן מצליח בכך".

עם זאת, הוא ממהר לסייג, פופולריות גדולה "אינה סיבה מספקת להעלאת מחזה. הוא חייב להיות טוב".

סוד ההצחקה

שלא כמנהגו התיר קוני להעלות את "כסף קל" בארץ עוד בטרם הוכיחה הקומדיה הקלילה את עצמה על הקרשים בלונדון, אם כי הקהל בפריפריה קיבל אותה, לדבריו, בחום רב. "הקהל מאוד אהב את דמותו של פרקינס", הוא אומר, "ורבים אמרו לי כי זהו המחזה הטוב ביותר שכתבתי אי פעם. מי שמכיר את עבודותי יזהה מיד את 'כסף קל' כיצירה שלי, אבל הוא בכל זאת שונה. הסיפור הבסיסי במחזה הרבה יותר מציאותי יחסית למחזות האחרים, ולכן הקהל יכול להזדהות עם הדמויות ביתר קלות. ככלות הכל המציאות של פרקינס היא חלומו של כל אדם".

ההפקה החדשה מחזירה אל הבמה, לאחר היעדרות לא קצרה, את גדי יגיל, קומיקאי בחסד עם חוש תזמון מצוין, שהקריירה שלו רצופה בקומדיות. עתה תהיה ליגיל הזדמנות לכבוש את לב הקהל מחדש בדמות האיש שמאמין כי לפתע פתאום כל חלומותיו מתגשמים וכל צרותיו הסתיימו, ממש כמו בסרטים. לצדו של יגיל מופיעה עפרה ויינגרטן, בדמות אשתו של פרקינס. בהפקה, אגב, מעורבים שניים שמלווים את קוני לכל אורך עבודתו: הבמאי רון אולדריג' ומעצב התפאורה דאגלס היפ.

גם הפחות מוצלחים במחזותיו של קוני הם בידור טוב, שעתיים של צחוק נטו, ועובדה זו כנראה לא נעלמה גם מעיניהם של המנהלים בתיאטרון "יובל" ובתיאטרון באר שבע, כשהחליטו להעלות אותו על הבמה. על סוד קסמם של המחזות אפשר ללמוד אולי מקוני עצמו, שאומר כי למעשה בבסיס כל מחזה נמצאת סיטואציה טרגית, "אבל אני מצליח להפוך את הטרגדיה על ראשה. טרגדיה ופארסה הם שני צדדים של אותה מטבע. אין הבדל בסיפור המקורי אלא רק בדרך שמטפלים בו. ארתור מילר או טום סטופרד היו הופכים את הסיפורים שלי לטרגדיה".

איך הוא מצליח להצחיק בדבר שאצל מחזאים אחרים גורם בכי? "המוח שלי חייב להיות קצת מסובב", מעלה קוני השערה. "נכדי בן העשר המתגורר באוסטרליה אומר לי שאני קצת מופרע, ואשתי מסכימה איתו, אז אני בטח כזה, לפחות במידה מסוימת. אחרת הרי לא הייתי יכול להמציא את כל ההמצאות הנפלאות הממלאות את המחזות שלי. ככלות הכל, הצחוק הוא הרפואה הטובה ביותר בעולם".

ואמנם ב"כסף קל", כמו בכל מחזה אחר של קוני, הצחוק הוא הדבר החשוב. חשוב אף יותר מהשואו.

יעל ישראל

במקום בו גם מלאכים נופלים

שש שנים אחרי שליהק אותם בשמי ברלין חזר וים ונדרס אל מלאכיו בסרט חדש ● ב"כה רחוק, כה קרוב" לא מסתפק הבמאי הגרמני בהורדת מלאכיו אל העולם, אלא מעמיד אותם בניסיון, שמוכיח כי גם נציגי העולם העליון לא חסינים מפני התפתות לשטן

את שידורי הטלוויזיה שריוותו על קריסת חומת ברלין ליוותה סצינה מהסרט "מלאכים בשמי ברלין", שבה נראה ברונו גאנץ בתפקיד המלאך דמיאל נוחת מהשמים ליד החומה המקושקשת בגרפיטי, בגלל אהבתו ללוליינית בת תמותה. כן, סרטו של וים ונדרס "מלאכים בשמי ברלין" שנוצר שנתיים לפני נפילת החומה היה נבואה שבחלקה הגשימה את עצמה. ונדרס היה איפוא לא רק נביא, אלא נביא שזוכה לחזות בהתגשמות נבואתו. "מלאכים בשמי ברלין" היה נבואה על אחדות, שלום, ובעיקר אהבה בין בני האדם, המגיעים לעולם על כנפי מלאכים.

שש שנים אחרי שברא אותם חזר הבמאי הגרמני אל מלאכיו, ושוב ליהק אותם בתפקיד ראשי בסרט "כה רחוק, כה קרוב", שמגיע אלינו רק עכשיו, שנתיים אחרי שהושלם. "הסרט 'מלאכים בשמי ברלין' מסתיים", אומר ונדרס, "בתמונה של המלאך קסיאל יושב לבדו על כתפו המוזהבת של מלאך הניצחון. הוא בודד, אולי אפילו מכושף. הוא מעביר את עיניו על פני ברלין. החלטנו להוסיף את הכתובת 'המשך יבוא'. זה היה בשנת 87', ולא לקחנו את ההצהרה הזו ברצינות יתרה. בתקופה ההיא נפילת החומה היתה בגדר מדע בדיוני. כתבתי את זה, כי רציתי לתת לאוטו סנדר, שגילם את קסיאל, את ההרגשה שהוא לא יישאר לעד על הפסל. שיום אחד עוד נוריד אותו למטה, לעולם".

ב"כה רחוק, כה קרוב" ונדרס לא מסתפק בלהוריד את המלאך. הוא מפיל אותו. הוא מעמיד את קסיאל בניסיון, וזה אינו עומד בו. המלאך מתפתה לשטן. אם "מלאכים בשמי ברלין" הוא סיפור הבסת הרע בידי הטוב, "כה רחוק, כה קרוב" הוא אותו סיפור במהופך. בעוד הסרט ההוא שפע באור ובאהבה, בעדנה ובקסם שנהר מפניו של המלאך המאוהב דמיאל, הסרט הנוכחי מורכב מלבטים, אימה, אכזבה ואווירה כבדה של כישלון.

ואם כל כך רע בעולם, למה רוצה המלאך קסיאל לרדת אליו? כי אצל ונדרס גם השמים אינם בדיוק גן עדן. למעשה המלאכים שלו מזכירים באופן חשוד את בני התמותה. הם קודרים, אבודים, נבוכים, מרוכזים בעצמם ופגיעים לא פחות מכל שאר הדמויות שמאכלסות את עולמו הקולנועי של ונדרס, עולם עירוני מנוכר, שכולם בו מתייסרים ומתלבטים. ב"כה רחוק, כה קרוב" שב ונדרס – לאחר הפוגה של התרוממות נפש ואופטימיות ב"מלאכים בשמי ברלין" ו"עד סוף העולם" – אל נופיו המלנכוליים האהובים. ברלין השלמה שלאחר האיחוד קודרת אצלו לא פחות מברלין החצויה טרום נפילת החומה, ובעצם משמשת רקע לאגדה נוספת על קץ העולם או, לפחות, על פרפוריו.

מיחזור ברברני

עם זאת, קשה להבין מה החזיר את ונדרס אל הסיפור שטווה לפני שמונה שנים. האם לא ידע ש"מלאכים" בשמי ברלין" היה בגדר נס, ונסים, כידוע, אסור לשחזר, בטח לא לעשות להם סרט המשך? התוצאה המיידית של המפגש המחודש עם גיבוריו המיתולוגיים של הסרט ההוא היא תחושה מעיקה של מיחזור חומרים, עייפות וברברנות, ובעיקר של ריקנות. למראה ברונו גאנץ רוכב על אופניו בדרך לפיצרייה שלו או לש בצק לפוקצ'ה כל מה שאתה רוצה לעשות זה לשכוח את המראה הזה תיכף ומיד. הרבה יותר נעים להיזכר בגאנץ המלאך מתאהב בלוליינית (סולוויג דומרטין), בהופעה הקסומה של ניק קייב, מאשר לחזות בו עוסק במלאכות הארציות האלה. למה איפוא נחפז ונדרס להרוס לנו את הציור תדמיוני ההוא?

התשובה לכך נעוצה כנראה בעובדה שכל סרטיו של ונדרס, מראשית הקריירה שלו, הם התכתבות עם עולם הקולנוע. בית הספר שלו היה הקולנוע ההוליוודי של שנות ה־40 וה־50, ועל בסיס החומר הזה הוא ברא עולם קולנועי פרטי, מסוגנן מאוד. העולם הקולנועי שלו מבוסס על זיכרון פילמאי עשיר, ולא על דימויים המושאלים מהמציאות. הוא המציא והגדיר את אמנותו לא דרך הריאליה, אלא באמצעות הקולנוע עצמו. מטען החומרים שלו כולל נוף שהוא אורבני או מדברי, ובכל מקרה נראה כמו שום מקום, גיבורים מודרניים וחידתיים ועלילה דלילה שאינה מייחסת חשיבות רבה לסיפור ולהתפתחותו. ונדרס ניסח את כלליו של הקולנוע המודרני של שנות ה־70 וה־80, והפך לגורו של הדור הצעיר והאבוד.

בגיל 50 ונדרס כבר אינו בדיוק התקווה הצעירה והגדולה של הקולנוע המודרני. צעירים ממנו נכנסו לזירה ועשו בה מהפכות, אם כי חלקם, ואת זה אסור לשכוח, למדו את העסק ממנו. מאז "מלאכים בשמי ברלין" שנעשה לפני שמונה שנים דורך הבמאי הזה במקום, למרבה התהייה והצער. בשנים האחרונות הוא הולך ומסתבך עם כל מיני משלים עתידניים וחידות פילוסופיות מעיקות. מה שהיה אצלו בעבר רק בגדר סיפור מסגרת הופך בסרטיו האחרונים, ובפרט ב"כה רחוק, כה קרוב", להתפלספות מביכה. אולי הגיע הזמן שהוא יפסיק להתעסק במלאכים ויחזור לעסוק באנשים. בקיצור, לא יזיק לו לרדת לזמן מה מהאולימפוס.

ליהוק הרה משמעות

אבל מתברר שלא די בירידה. הגיבור המלאך בסרט החדש יורד למטה ונפגש עם ידידים מהעבר: עם המלאך דמיאל שנהפך לעושה פיצות, עם אהובתו הלוליינית, עכשיו כבר אשתו, עם הילדה שנולדה להם בינתיים, וגם כמובן עם פיטר פאלק, מלאך בדימוס, ואפילו עם גורבצ'וב. אבל לא רק אנשים נחמדים ומלאכים לשעבר הוא פוגש, אלא גם בבן דמותו של השטן. ומיהו אותו שטן? ווילם דפו, זה שהיה ישוע ב"הפיתוי האחרון של ישו" ונבל מרושע אצל דייוויד לינץ' ב"לב פראי". האם רק יד המקרה בדבר? מובן שלא. לא אצל ונדרס.

ונדרס מייחס למטען שנושא כל שחקן חשיבות עליונה, ולכן הליהוק שלו הרה משמעות. פיטר פאלק, שחקן, יהודי, זה שגילם את דמותו הטלוויזיונית של הבלש קולומבו, הוא אצלו מין מלאך. נסטסיה קינסקי, בת לאב גרמני, טס המרטירית ב"טס", היא רפאלה המלאכית. הורסט בוכהולץ, גרמני ושחקן עבר הוליוודי, שזכה בעיקר בתפקידי יפיופים יהודים, מגלם אצלו את דמותו של טוני בייקר, בנו של נאצי שברח לאמריקה והפך לסוחר נשק ולבעלים של תעשייה משגשגת של העתקות ווידיאו פיראטיות. בייקר, דור שני של נאצים, הקורא לכלב הרצחני שלו בשם "קראפי", הוא השטן השני של "כה רחוק, כה קרוב". חשיפתם של הקשרים הענפים בין גרמניה לעירק ואירן מעניקה אמנם לסרט אופי אקטואלי מסוים, אבל זה אובד בתוך כל המטענים שרוחש ונדרס לסרט. הוא גם דוחס אותם, גם מערבל אותם יחד במהירות שיא, גם רוצה לצאת בסדר עם היהודים, וגם מצפה להרגיע באותה הזדמנות את המצפון הגרמני.

כוונות כאלה היו לו גם ב"מלאכים בשמי ברלין". החדרת מלאכים לשמים הקודרים, הטעונים והמעיקים של ברלין התפרשה כצורך לא רק בנחמה ובשמים מגינים מעל, אלא גם בכפרה קולקטיבית. אבל "מלאכים בשמי ברלין" היה כאמור נס. "כה רחוק, כה קרוב" מנסה לשחזר את הנס הזה על ידי עיסוק באותם נושאים, אבל נכשל בשל חוסר בכשרון ודמיון ובגלל עיסוק בטיהור עצמי נמרץ, מפוקפק. אפילו נאצים לשעבר וסוחרי נשק מעוררי דחייה בהווה מקבלים ב"כה רחוק, כה קרוב" מחילה, מעצם הניסיון – משותף לגרמנים רבים – להקביל בין חטאם של הנאצים לחוטאים אחרים. אצל ונדרס גם מלאכים עלולים להפוך לחוטאים, ובמקום בו אפילו מלאכים נופלים, כולם זכאים לכפרה.

ליהוק הרה משמעות. אוטו סנדר כקסיאל מתבונן בפיטר פאלק, המשחק מלאך בדימוס בסרט "כה רחוק, כה קרוב"

לא נשאר על הפסל. קסיאל

שלום בית

חיה יוסף

יד כפה

אם אין עוגות

ב־31 בחודש ייפתח בדיסלדורף, גרמניה, יריד האפייה הבינלאומי I.B.A. ביריד, שיימשך שבוע ימים וישתרע על 70 דונם, יוצגו כמעט כל סוגי הלחם והמאפים הקיימים בעולם, וכן חומרי גלם, תנורי אפייה, מכשירים לקישוט דברי מאפה, מקררים לעוגות ולגלידות, אביזרי אחסון, מערכות לחיסכון באנרגיה ועוד ועוד. אגב, בגרמניה בלבד אפשר למצוא יותר מ־300 מיני לחם שונים, 1,200 מיני עוגיות ויותר ממאה סוגי גלידות ועוגות. לצד התצוגה יתקיימו סמינרים על החידושים בענף, כולל שיטות ניהול ושיווק בעסקים סיטונאיים וקמעונאיים.

ובלי מרשם הרי אי אפשר, אז הנה מרשם ללחם זיתים קל להכנה (מתוך ספרה של שולה מוזס "איטליה").

החומרים: 2 2/3 כוסות קמח; 25 גרם שמרים טבעיים נמסים; 1/4 כוס מים; 100 גרם חמאה בלי מלח, רכה; 100 גרם זיתים שחורים, בלי גלעינים, חתוכים גס.

עורמים את הקמח על משטח עבודה ויוצרים במרכז הגבעה גומה. יוצקים לגומה את המים ובעזרת האצבעות ממיסים בתוכם את השמרים. מוסיפים לתערובת השמרים והמים את החמאה הרכה והזיתים ומערבבים היטב. בעזרת מרית אפייה ממתכת או האצבעות מוסיפים לתערובת את הקמח. לשים ביד כמה דקות עד לקבלת בצק אחיד, רך למדי אך לא דביק. מרדדים את הבצק לעלה בעובי סנטימטר וקורצים ממנו צורות שונות. מניחים את הלחמים בתבנית בלתי משומנת. מחממים את התנור לחום בינוני־גבוה (200 מעלות), ואז מכניסים את תבנית הלחמים. אופים במשך כ־15 דקות, עד לקבלת צבע זהבהב יפה. בתיאבון.

קנייה נכונה

מבצע לארבע רגליים

רשתות השיווק מצאו דרך חדשה לפתות אותנו לקנות אצלן ולא אצל המתחרים: קחו, אומרים לנו שם, שני מוצרים במחיר של מוצר אחד. וכך, אחרי שהפכנו את הבית למחסן של נייר טואלט, שמפו לשיער, מטליות אבק, רסק עגבניות, משחות שיניים וכיוצא באלה, החליטה לאמץ את השיטה גם חנות "האש פאפיס" החדשה בשקם שבקניון לב המפרץ בחיפה. לרגל פתיחת החנות, כל מי שקונה נעלי מוקסין "האש פאפיס" או נעלי כדורגל של "ארידס" מדגם "סופרסטאר" מקבל זוג נוסף חינם. ממש כמו נייר טואלט.

עת להתחפש

פורים לכל גיל. גם במוזיאונים וגם במרכולים

חפשו אותם במוזיאון

פורים נכנס למוזיאון. מוזיאון תל אביב, למשל, בשיתוף "מולה סנטר", בית הספר לאיפור מקצועי, מקיים ביום חמישי הקרוב, החל מהשעה 11 לפני הצהריים, אירוע הנקרא "איפורים 1995", בהשראת תערוכתו של האמן האמריקאי קית הרינג. האירוע, בהנחייתו של יואב גינאי, הוא למעשה פסטיבל של איפורי גוף מלווה בהופעות של לוליינים. צוות מאפרים בהדרכת מנהלת בית הספר לאיפור, איריס עשת, יצבע את גופם של דוגמנים שונים על פי יצירותיו של האמן המוצגות במוזיאון. בסיום הפסטיבל, בשעה חמש אחר הצהריים, תבחר ועדת שופטים את העבודות המצטיינות. מחיר הכניסה: 20 שקל למבוגרים, 14 שקל לתושבי תל אביב, פנסיונרים, חיילים וסטודנטים ו־10 שקלים לילדים. מי שירצה לצפות במופע לכל המשפחה בביצוע ערן לביא ושייקה ברגמן שיתקיים בשעה 12 יצטרך להוציא 25 שקלים נוספים.

מוזיאון "מגדל דוד" בירושלים מקיים במקביל, באולם הצלבני המרשים, נשף פורים מלכותי לילדים, שבו כל ילד וילד ממלא תפקיד מיוחד בחצר מלך דמיונית. לפני הנשף, "הושיטו יד למלך", המתחיל בשעה עשר וחצי, ייערכו במקום סדנאות, שיכינו את המשתתפים לתפקידם המיועד. המעוניינים בפרטים נוספים מוזמנים לפנות לשפרה הורן, בטלפון 74111: 02.

עצות מן השרוול

קיץ מאופר

קשה להסביר למה האישה הישראלית זקוקה בקיץ הישראלי לאיפור. מה שבטוח, היא זקוקה להרבה מים נקיים, לסבון טוב או לג'ל מיוחד לניקוי עור הפנים, אולי לטיפ־טיפה פודרה לאף, ולשפתון טוב, עתיר בלחות. אבל לא כך חושבים בחברות הקוסמטיקה. לאחרונה, למשל, זכיתי לקבל מבית "רבלון" עלון המפרט את האיפור המומלץ של החברה לקיץ, מלווה בתצלום של סינדי קרופורד בפוזה של בתולת ים, שמדגים את המראה החדש:

את הפנים מורחים במייקאפ מספר 8 בגוון בז' בינוני, היוצר מראה שזוף, ולאחר מכן מפדרים קלות. את השפתיים מושחים בשפתון שלא יורד במים, בגוון חם, כמעט טבעי, של חום או חמרה. את העיניים מדגישים בעזרת עפרונות בצבעים שחור, חום, כחול או אפור, במסקרה בגוון שחור או חום לעיבוי הריסים או במסקרה אינרלאש בגוון שחור לטיפוחם.

עכשיו אנחנו אמורות לקוות שאם נמלא אחר ההוראות ניראה כמו סינדי.

פוזה של בתולת ים. סינדי קרופורד במראה קיץ 95' של "רבלון"

שחמט

בעיות וסיומים

בעיות השבוע

כל ארבע הבעיות הן על נושא התחרות המהירה בכנס השנתי (פרטים בהמשך המדור). ב־6193 יש הכפלה של חצי הכפיתות, אולם הפתרונים קצת מגושמים. ב־6194 הפתרונים אלגנטיים. המחברים לא הצליחו לסיים את בעיותיהם בזמן הכנס עצמו.

6193 מנחם ויצטום ועפר קומאי
תל־אביב
מוקדשת ליוסי רטר ליובל ה־60

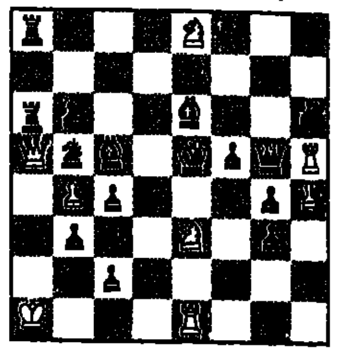

8+15 מט עזר בשני מסעים, תאומים

א. דיאגרמה. ב. פרש שחור ב5 ל־ד5.

6194. ד"ר מרק ארנבורג
כרמיאל
מקורית

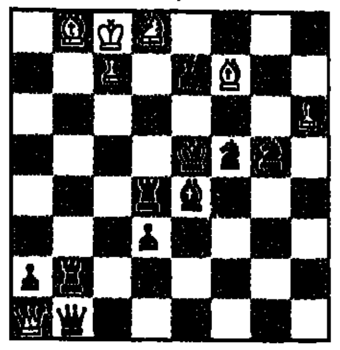

7+10 מט עזר בשני מסעים, תאומים

א. דיאגרמה. ב. רגלי לבן ח6 ל־ד2.

פתרונים אל העורך, רח' רמת הגולן 43, ירושלים, 97703.

נושא מוצלח

בשנים האחרונות מציע ז'אן היימן את נושאי מטי העזר לתחרות המהירה בכנס הפרובלמאים, והנושאים תמיד מוצלחים. השנה הנושא הוגדר כך: "המלך השחור נושא לאורך קו של חצי־כפיתה. המטים מנצלים את הכפיתות". בבעיה של עפר המטים מנצלים כפיתה של שני הכלים התמאטיים –

עפר קומאי
תחרות מהירה, תל־אביב 1995
מקום ראשון

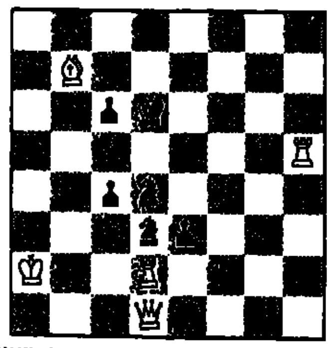

5+6 מט עזר בשני מסעים, תאומים

א. דיאגרמה. ב. רגלי שחור ג6 ל־ה5.

פתרונים: א) 1. פה5. מהא4, 2. מד5. מה:ג6 X. ב) 1. פג6. מהא1. 2. מד5. מה:ה5 X.

בבעיה של שאול חסימת קו שחור והתרה מוקדמת של כלי המט.

שאול שמיר
תחרות מהירה, תל־אביב 1995
מקום שני

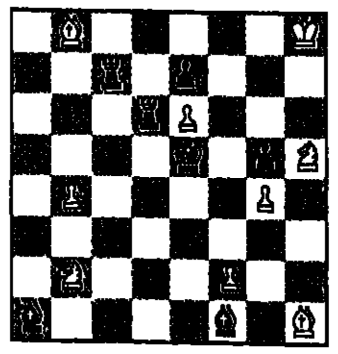

9+7 מט עזר בשני מסעים, תאומים

א. דיאגרמה. ב. רץ שחור ו1 ל־א6.

פתרונים: א) 1. צד3. פז7. 2. מד6. פג4 X. ב) 1. צג4. פו6. 2. מו4. פד3 X.
שפט ד"ר פז עינת.

סולם הפותרים דצמבר 1994

מקסימום 53=6+2+10+4+7+6+4+2+6+6 נקודות.

אורי קן־דרור – 51. אלכסנדר אטינגר, יואל אלוני, חיים ביבר – 49. נסים בן־נון, אליהו פשר, ישראל צור, סמיון שיפרין – 48. ד"ר רפי רופין – 47. אריה גרינבלט – 46. מרק פבזנר – 44. ירון וד"ר עמיר הדס, יאיר קוסט – 43. יורם מיכאלי – 32. אבי דינורת – 31. אריה קוצר – 28. מרדכי שורק – 4.

פתרונות

6179 (בארסוקוב) 1. וה8. ד:ה8=צ. 2. צז5. צח8 X. 1. צה8. ד:ה8=מה+. 2. מח6. מה:ז6 X.

6180 (גרינבלט) מעמד: 1. '. צא:ד 4. 2. א8=פ! 1. '. צח:ד 4. 2. ז8=פ! פתרון: 1. רג5! (2. צד7+). 1. '. צא:ד4. 2. ז8=פ! 1. '. צח:ד4. 2. א8=פ! בעיה נאה (דינורת). אריה במיטבו, גם אם מבצע ורסיה נוספת על נושא שהציג רבות! (קוסט).

6181 (נבון) מעמד: 1. '. פ:ג5. 2. מה־ב5, מה־ב7 X. 1. '. צ:ג5. 2. מה־ב5. מה־ב7 X. 1. '. פד8. 2. מה־ב5 X. 1. '. צ:ה4. 2. מה־ב7 X. התעיה: 1. פב5? (2. מה־ב7 X). 1. '. פד8! התעיה: 1. פג4? (2. מה־ב5, פא5 X). 1. '. צ:ה4! פתרון: 1. פג2! (2. פב4 X). 1. '. פ:ג5. 2. מה־ב5 X. 1. '. צ:ג5. 2. מה־ב7 X. נפלא! (דינורת) נושא האנליוס מופיע בקשר בין משחק המעמד (הווריאנטים 1. '. פד8. ו־1. '. צ:ה4) ובין שתי ההתעיות. חבל שבאחת ההתעיות יש איום נוסף לא תמאטי (העורך).

6182 (דינורת) א) 1. צד6. צ:ח5. 2. פג6. פד7 X. ב) 1. וה4. רז7. 2. פד3. פו3 X. כפיתות מתוחכמות. יופי!!! (קוצר). טוב מאוד!! (שורק). בעיה יפהפייה! (צור). ביד קלה אבי מבצע כפיתות והתרות סמויות המעוררות השתאות! (קוסט).

יוסי רטר

ברידג'

גביע יורם אלטמן ז"ל

בשבת, התקיימה בכפר מנחם תחרות ברידג' ארצית לזכרו של יורם אלטמן ז"ל. יורם, חבר קיבוץ דביר, נפטר לפני כשנה בטרם עת. יורם היה שחקן ברידג' נלהב ושימש כקפטן סניף קיבוצי הדרום בברידג'. חבריו שארגנו תחרות זו לזכרו, מקווים להפוך את התחרות למסורת ולקיימה מדי שנה.

היד הבאה, לקוחה מהסיבוב השני של התחרות והניבה שלל תוצאות נוכח החלוקות "המשונעות":

יד מס' 11
מחלק דרום
אין פגיעים

צפון
♠ A Q J 8
♥ T 8 7 4 2
♦ 6
♣ A Q T

מערב
♠ T 9 5 4
♥ A 9 6 3
♦ 9 3
♣ 9 7 4

מזרח
♠ K 6 3 2
♥ K
♦ A K J 8 7 5 4
♣ 5

דרום
♠ 7
♥ Q J 5
♦ Q T 2
♣ K J 8 6 3 2

מהלך ההכרזה:

דרום	מערב	צפון	מזרח
פאס	פאס	1 הארט	2 דאימונד
2 הארט	פאס	פאס	2 ספייד
3 הארט	3 ספייד	4 הארט	4 ספייד
פאס	פאס	פאס	

מהלך ההכרזה התחרותי, הסתיים בחוזה של 4 ספייד. צפון נמנע מלהכפיל, שכן, הוא חשש מבריחה לדאימונד. דרום מוביל באופן טבעי ♥Q, הכרוז לקח את הלקיחה בידו ווכח, כי המשחק לא יהיה קל. בחוסר אפשרות טובה אחרת, משחק הכרוז כעת ספייד קטן על ♠9 בדומם, צפון לוקח את הלקיחה, עם ♠J בידו וממשיך בדאימונד הבודד שבידו. הכרוז לוקח עם האס ומנסה שוב לשחק ספייד. כאשר מתברר, כי לדרום אין יותר ספיידים, נוכח הכרוז כי הנפילה תהיה כנראה גדולה. בחוסר ברירה, משחק הכרוז ♠10 וצפון לוקח עם ♠Q ומשחק ♠A. שותפו מעודדו להמשיך עם 8 ולכן ממשיך צפון ב־♠10. הכרוז נמצא בבעיה, אם יחתוך, יישאר עם המלך ספייד בודד וחשוף ואם ישליך דאימונד, יניח למתנגדים לזכות. לבסוף, משחק הכרוז דאימונד ודרום לוקח עם ♣J וממשיך בדאימונד אותו חותך צפון עם 8, צפון ממשיך באס ספייד ולא נותרת לו ברירה אחרת, אלא לשחק הארט אל האס בדומם. כעת חוזר הכרוז אל ידו בשליט וכל הדאימונדים שבידו גבוהים. ההגנה לקחה בסך הכול 4 לקיחות בשליט, שני קלאבים, 3 לקיחות חסר, אך משנפתח טופס הרישום, מתברר כי זו אינה תוצאה טובה. שכן, ניתן לחלק מהזוגות בצפון – דרום לשחק ולבצע 4 הארט.

אילן שזיפי

בארץ האנשים הישרים

(המשך מעמוד 15)

יותר". כך, בפיתויים ובדרכי נועם, אני נמשך יותר ויותר אל לב הסבך, הנהר השוצף והמפלים הגדולים, הנשברים בין הצוקים השחורים. "בעונת הגשמים, הנהר רחב יותר והמפלים סוערים פי כמה", מסביר לי המדריך.

אנחנו מגיעים למפל התחתון, הגבוה והגועש מכולם. הצעירים פושטים את בגדיהם ומזנקים למים, נהנים מהתנפצות המים על גבם. ארידיס ואני מסתפקים בטבילת הרגליים. אחד הצעירים יורד אל תחתית הצוק ומציע לי להצטרף אליו. אני מאותת לו שאין לי עניין בכך ומחליט שאת הסנפלינג והטיפוס על ההרים אני אבצע בגלגול הבא שלי. בינתיים אני מסתפק במבט מקצה הצוק לעבר מוצא הנהר, אל אגם טנגרלה שבאופק. באמצעות עדשת ה"זום" אני מעמת את עיני עם מה שרגלי מסרבות לחוש: המים נופלים מגובה של עשרות מטרים. אני ארגע רק כאשר רגלי ידרכו על קרקע מוצקה בהחלט, כלומר, בתוך הג'יפ. אולם עד אז יש לבצע את כל הדרך חזרה. מאושר ובטוח בכושרי ובכישורי אני מנתר אל הסלע האחרון, אך מחליק לתוך המים. החבר'ה צוהלים, ואני נשלף מהמים, רטוב עד לשד עצמותי. מזל שתיק המצלמות המשיך הלאה, בידי אחד הצעירים. הצעיר שמאחורי צוחק, מנתר ומחליק אף הוא למים. ובכן, בחורים, לא רק התיירים הלבנים נופלים במלכודת המפלים שלכם, אבל, אני מודה, זה היה שווה בהחלט.

המורגל מישראל

מסילות הברזל הביאו קצב חיים שונה לבורקינה פאסו. מרחקים וזמנים הקצרו. ערים וכפרים התחברו בקשר קווי. סחורות, ידיעות ואנשים עוברים עתה ממקום למקום בתנועת הקטר ולא בתנועת הרגליים. זכרם של בוני המסילות מונצח בכיכר בטאיי־ד־ראיי, הסמוכה לחווילתם של סוזאנה ופול. נער שחור, עשוי ברונזה, אוחז בפס ברזל. רגלו מושטת לקידמה, ומבטו אופטימי. אנחנו חולפים במונית על פני הכיכר, עוברים דרך השער האדום ומתקבלים בשמחה על ידי סוזאנה. "ארידיס, האם תתנגדי להתקלח אצלי?" היא שואלת. "לא, איני מתנגדת".

ארידיס מתקלחת, ואני אחריה. כצאתי מן המקלחת, אני מגלה שארידיס הוזמנה לארוחה הערב. סוזאנה מבקשת לשמוע חוויות מן הטיול. ארידיס מציגה את הדברים מנקודת מבטה. את הסיפור היא מתבלת בהערות ששמעה במהלך הטיול. "את יודעת", היא פונה אל סוזאנה, "היו אנשים שאמרו לי שחיים הוא מרגל מישראל, ומדוע אני משתפת פעולה איתו".

על סמך מה אמרו לך את זה? אני שואל. "מגיע לו גבר זר, לבן, וכל הזמן כותב, מצלם שואל שאלות מוזרות ומביכות, פונה לאנשים זרים ומבקש ממני לפנות לאנשים זרים ולשאול בשבילו. זה לא נראה חשוד? ממש יצור מכוכב אחר". אנחנו צוחקים. הגירסה שלה לאירועים מוכיחה עד כמה אנחנו שבויים בהרגשה שאנחנו הרגילים והצד השני הוא האקזוטי, המסתורי והמעניין. בעצם, זה דו־צדדי.

"האם נהנית בחברתו?" שואלת סוזאנה. "כן", משיבה ארידיס, "אבל אני מאוד עייפה. הוא הריץ אותי כהוגן, והייתי צריכה לשחרר את שרירי רגלי בעזרת עיסוי במשחה מיוחדת. אבל בהחלט נהניתי".

"האם,תהיי מוכנה לנסוע איתו שוב?"

"כן. אם זה יסתדר".

מחר? אני שואל. "הו, לא, לא מחר. בשעה שבע בבוקר יש לי שיעור באוניברסיטה".

* * *

ארידיס ליוותה אותי במסע הזה כמה פעמים, יחד עם עמנואל, קבלן בניין ונהג תיירים לעת מצוא. באמצעותם זכיתי להכיר תרבות מרתקת, רבגונית, לבבית ומסבירת פנים. לא במקרה כונו הבורקינאים בשם בורקינה פאסו כתחליף לשם הקולוניאליסטי "וולטה העלית". לדברי ארידיס, השם הזה, המורכב משתי השפות המקומיות המסורתיות מורה (מוסי) ודיולה (ג'ולה), פירושו "מולדת האנשים הישרים".

כל יום

16.3.95 — 10.3.95

מוסף רדיו וטלוויזיה

שישי טלוויזיה 10.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 שיחות ברוח – עם המרצה לקולנוע, ד"ר יעקב מלכין, על אומנות הקולנוע ועל בעייתיות הקולנוע הישראלי
08.30 כבוד המשפחה – סדרה
09.00 הכול פתוח – משדר מיוחד על הקולנוע הישראלי. עם מאיר שניצר, משה מורחי, אורי ברבש, משה איבגי ועוד
11.00 רישליה – דרמה בהמשכים
12.00 כסידה איטית ממוראביה – סדרה תיעודית
13.00 זומביט – מחשבים וחידושים בתוכנה ובתומרה

מתי כספי, ספיישל גבי גוית. ערוץ 2, 20.45

13.30 מרום תובה – ההיבטים השונים של השירות הצבאי (ש"ח)
14.00 קונצרטים לצעירים – צליל התזמורת. ליאונרד ברנשטיין מסביר מדוע אין לתזמורת צליל מובהק משלה
15.00 קליידוסקופ – שבועון ברוסית
15.30 מבראשית – שיחה על פרשת ויקרא עם הרב מרדכי אלון
16.00 מוסף המוספים של ערב חדש
16.30 החדשות באנגלית
16.40 משפחות – סדרת דרמה בהמשכים
17.05 על המרקע – סקירה שבועית של תוכניות הטלוויזיה בערבית
17.15 סרט ערבי
19.00 יומן השבוע בערבית
20.00 יומן
21.25 סוגרים שבוע – עם יאיר לפיד
22.05 מועדון הסרט – ההתחלה. דרמה בריטית המתרחשת באווירה הכפרית של אירלנד בשנות ה־20. בהשתתפות יו גראנט ואנתוני הופקינס
23.40 חדשות
23.45 אליפות העולם באתלטיקה קלה באולם – ברצלונה '95

ערוץ 2

08.00 מקום קטן – ש"ח
08.30 מבתן בר – מנחה: נחמן שי
09.30 המחשב ואני
10.00 מסאראת – שעשועון ידע בערבית
10.30 חישרדות בצפון – סדרת תעודה פינית
11.00 שישי סרט – אנושקה ואנוזי ואהבה – אגדה רומנטית שצולמה בטירותיה העתיקות של צ'כיה
12.30 הפולש המסתורי מהים הדרומי – דרמת פעולה והרפתקאות
13.00 מגזין הספורט העולמי של ג'ילט
13.30 סיפור נודד בארץ – מוטי ברכאן ושוקי התוכי מטיילים ומספרים סיפורים ממקומות שונים בארץ
14.00 השבוע – מגזין אקטואליה בערבית
14.38 גבריאלה – אופרת סבון בהמשכים
16.05 היפים והאמיצים – סדרת דרמה
17.00 החדשות
17.05 מי הבוס? – סדרה קומית
17.35 זהו זה
18.25 שישי חי – תוכנית מבית טוב
20.00 השאלה הבאה – עם ירון לונדון
20.45 ספיישל גבי גוית – מתי כספי מדבר. מסמך נדיר על חייו של מתי כספי בלוס אנג'לס
21.55 תגלית השנה הבינלאומית 1994
23.00 זאב אמריקאי בלונדון – סרט. סיפורם של שני מטיילים אמריקאים החווים חוויות משונות ומפחידות בעת ביקורם בלונדון
00.45 סרטי סטודנטים
01.45 שיר בלילה

שבת טלוויזיה 11.3

10.00 הרוזן דראקולה – סדרה בהנפשה
10.25 בין שתי ערים – סדרה המבוססת על הרומן הקלאסי של צ'ארלס דיקנס
10.45 מעשי גבורה – סדרה תיעודית המבוססת על מקרים שאירעו במציאות
11.10 קציר החטאים – סדרת דרמה ספרדית בהמשכים. פרק 66
11.55 שידור ישיר של משחק הכדורגל בין הפועל כפר סבא והכוח רמת גן בליגה הארצית
13.55 הקוטב הצפוני – סדרה תיעודית
14.20 עניינים משפחתיים – מגזין לענייני משפחה
15.20 משדר ספורט – אליפות העולם באתלטיקה קלה באולם, ברצלונה '95
17.00 החדשות באנגלית
17.10 שבועון הטלוויזיה – מגזין הסוקר מגוון אירועים מן העולם
17.40 דיבורים ועוד – תוכנית ראיונות ואירוח בהנחייתו של זוהיר בהלול
18.30 ערב טוב – שירים וריקודים
19.00 חדשות בערבית
19.30 בתפילה לשלום – חלקו השני של קונצרט חזנות שנערך בהיכל התרבות
20.00 רואים עולם – יומן החוץ של הטלוויזיה הישראלית
21.00 מוצ"ש בקולנוע – שלושת ימי הקונדור. רוברט רדפורד בתפקיד ג'וזף טרנר, חוקר סי־איי־אי שתפקידו לקרוא מסמכים וספרים בעבור סוכנות הביון האמריקנית. הוא לומד הרבה יותר

פיי דאנאוויי, שלושת ימי הקונדור. ערוץ 1, 21.00

מכפי שהוא צריך לדעת, ועל כן מוצא עצמו ברשימות האנשים שצריך לחסל. סרט מתח מתוחכם ומפורסם של הבמאי סידני פולק. עוד משתתפים פיי דאנאוויי, קליף רוברטסון ומקס פון סידוב
22.55 אליפות העולם באתלטיקה קלה – ברצלונה '95
23.55 חדשות
24.00 ההגדה לבית מק'גרגור – סדרת דרמה
00.45 פסוקו של יום

ערוץ 2

08.00 בוקר של כיף – מנחה: דליק ווליניץ
11.15 בנות הזהב – סדרה קומית
11.45 שיחה בעשר אצבעות – התפתחות המינואט כיצירה מוסיקלית וכריקוד. מנחה: הפסנתרן אריה ורדי
12.00 תיק תקשורת – מגזין
12.30 בעיטת פתיחה – לקראת משחקי היום בליגה הלאומית בכדורגל
13.00 המסע לפוליפוניה – אופרה מקורית לילדים. חלק א
14.00 תשע עד חמש – קומדיה
14.27 גבריאלה – אופרת סבון בהמשכים
16.00 חוף פרדייס
16.30 המכה והמישה – מגזין שבועי
17.00 החדשות
17.05 ווקר – סדרת פעולה בכיכובו של צ'אק נוריס
17.55 כדורגל ליגה לאומית – שידור חי של המשחק בין הפועל באר־שבע ומכבי ת"א
20.00 מוסף השבת
20.30 גלגל המזל – תחרות חצי הגמר של מנחת הגלגל. מנחה: ארז טל
21.04 הדקה ה־91 – סיכום משחקי היום בליגה הלאומית בכדורגל. מנחים: יורם ארבל ואורלי יניב
22.02 פיתויים – מיני סדרה דרמטית, כשבמרכזה העושר של בוורלי הילס, הסטייל של פריז ועולם האופנה. לינדזי וגנר. אישה רגילה ואמרודית, הופכת לאישה זוהרת ומושכת ועוברת מגבר לגבר עד שהיא מוצאת איש עסקים עשיר, מבוגר ממנה ונישאת לו. כשהוא נפטר היא משתמשת בכספו ופותחת בוטיק יוקרתי בבוורלי הילס. מאותו רגע היא מוצאת את עצמה מעורבת בעולם התככני של עשירי המקום. עם ברי בוסטוויק ומרי פרנס פיסייה. חלק אחרון
23.45 סקס מוכר – סרט דוקומנטרי על שימוש במוטיבים מיניים כאמצעי לקידום מכירות במוצרים ובפרסומות
00.25 שיר בלילה

ראשון טלוויזיה 12.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – הנס האירופי
08.30 חברה – יום בחייה של גוני קונסולו
08.50 הבנת הנקרא – תקבל פרס
09.10 טבע – החיפושית
09.25 הגיל הרך – הידד פורים
09.50 פשוט אמרו לא – לא הספר הזה
10.00 קשר משפחתי – להבריא בעזרת צילום עצמי. ד"ר מריאן רבינוביץ' משוחח עם יהושע זמיר על תמונותיה של הצלמת אנג'ליקה אונקן החולה בטרשת נפוצה
10.30 הסטוריה כללית – הגל החדש: 1958 – 1968 (חלק א)
11.00 אנגלית
11.10 לראות חשבון – יחס וקנה מידה
11.30 יהדות – ונהפוך הוא
12.00 מדעי החיים – התאמה לסביבת חיים
12.15 מתמטיקה – חתכים קוניים
12.25 מדעים – הכוח והתנועה
12.40 צרפתית
12.50 מוסיקה – תמיד יהיו כוכבים בשמים (חלק ב)
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה בהנפשה
14.00 קיטי קט וחומי – סדרה בהנפשה
14.15 רכבת ההפתעות – לקט סרטים מצוירים
14.45 שעת כושר
15.00 זומביט – תוכנית בנושאי מחשב

ד"ר מריאן רבינוביץ', המשפחה, 10.00

ומשחקי טלוויזיה
15.30 הדרדסים – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – מה חדש דוב'לה – שידור חי
17.00 ערב חדש – מנחה: אמנון לוי
17.35 מה שנקרא – כתר הדרקון, על פי ספרו של אורי אורלב
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 החדשות באנגלית
18.30 כמו שנאמר – סדרת משלים מומחזים
18.45 חידושים והמצאות – רובוטים לעזרת הרפואה – חלק א
19.00 חדשות בערבית
19.30 קוקטייל – לפורים. טקס בחירת מלכת אסתר – מיס קוקטייל 1995
20.00 מבט: שבשבת
21.00 אולפן לילה – עם מני פאר
22.00 כדורגל אולמי – תוכנית ספורט
23.00 בית דין לילי – סדרה קומית
23.30 מהיום למחר
24.00 פסוקו של מקום

ערוץ 2

14.00 מסע בין כוכבים – הדור הבא. סדרת הרפתקאות בדיונית
15.00 מיפי – סרטוני אנימציה לפעוטות
15.05 מחסום הזמן – סדרה לילדים
15.30 פרקי וג'רג' – סדרה מצוירת בדיבוב עברי
16.00 היפים והאמיצים – אופרת סבון דרמטית
17.00 5 עם רפי רשף
17.30 ויראו חוק – מוסיקה 2. סדרה
18.00 חלום עליכם – עם עוזי חיטמן
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 פשוט נהדרת – סדרה קומית
19.30 סטוצים – שעשועון עם אפי אבני
20.00 החדשות
20.30 פספוסים עם יגאל שילון – תוכנית הגיגית. עמו שלום אסייג, איתי שגב, גורי לוין וג'וליאן שגרן
21.35 בשידור חי – דן שילון מארח
23.00 אין עם מי לדבר
23.45 מקום קטן
24.00 החדשות
24.05 מקום קטן – המשך
00.20 מאולם הקונצרטים – פרלמן בקונצ'רטו מס' 5 של מוצארט
01.05 התחנה – סדרת משטרה בריטית
01.35 מרגלים – סדרה תיעודית. היום: נשים במחתרת. סיפורן של שלוש נשים אמיצות, אלחוטניות בשירות הוועד למבצעים מיוחדים בלונדון, שסיימו בית ספר לריגול וצנחו בצרפת הכבושה, מאחורי קווי האויב, כדי לסייע למחתרות במלחמתן נגד הנאצים
02.05 שיר בלילה

שני טלוויזיה 13.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – מיסטיקה יהודית
08.30 ראשית הקריאה – צירה 2
08.50 מדעי הטבע – הלב ומחזור הדם
09.05 טבע – פלכית (צרעית)
09.25 הגיל הרך – אחשורוש ושתי
10.00 שיחות בוקר – גבורה. מהי גבורה? על מחקר שבדק קווים מאפיינים של מעשי גבורה ותכונות אישיות של הגיבורים. עם פרופ' אסא כשר, ד"ר ראובן גל ופרופ' ג'אר נאמן
10.30 מדע וטכנולוגיה – חקלאות
11.00 אנגלית
11.20 הסטוריה כללית – תעשייה ואימפריה
12.00 צרפתית
12.15 מדעי הטבע – תאים
12.35 גיאוגרפיה פיזית – הרוח וכוחה
12.55 חברה – נקודת מפנה
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה מרובבת בהנפשה
14.00 משחק גמר כדוריד – שידור ישיר של גמר אליפות בתיה"ס התיכוניים בכדוריד בין תיכון העמית עמל ראשל"צ לאורט לייבוביץ' נתניה
16.00 זאפ לראשון – משחקים פלוס בשידור חי. משחקי תיאטרון באווירה פורימית
17.00 ערב חדש – מנחה: אמנון לוי
17.35 חיות חיוכים – שעשועון

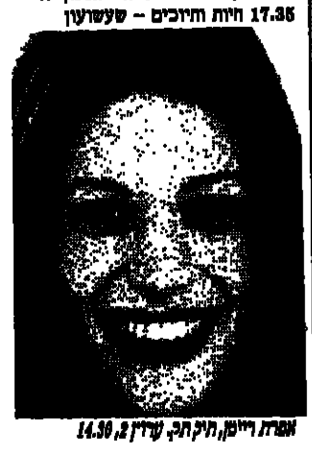

אפרת רייטן, תיק תק, ערוץ 2, 14.30

18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 החדשות באנגלית
18.30 ספורט – מגזין
19.00 חדשות בערבית
19.30 כדורגל – הליגה הארצית
20.00 מבט
21.00 פוטוליטיקה – תוכנית אירוח בשידור חי
22.10 בין השורות – סדרת דרמה
23.00 הילוך חוזר – אהוד מנור משוחח עם הבמאי והשחקן אסי דיין
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות עם דוד ויצטום ועמנואל הלפרין
24.00 פסוקו של יום

ערוץ 2

14.00 עולם החי של אוסטרליה – סדרת תעודה
14.30 תיק תק – משחק טלוויזיה המבוסס על ידע בעברית ובחשבון. מנחה: אפרת רייטן
15.00 בת הים הקטנה – סדרת הנפשה לילדים, בדיבוב עברי
15.30 השכונה של גופי – סדרת הנפשה מרובבת לילדים
16.00 היפים והאמיצים – סדרת דרמה בהמשכים
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 הנסיך המדליק מבל אייר – סדרה קומית
18.03 תפוס כיוון – משחק טלוויזיה
18.30 ד"ר קווין – רופאה במערב. סדרת דרמה
19.28 ליגנו – משחק טלוויזיה
20.00 החדשות
20.30 אנשים מצחיקים מאוד – סדרה בה משתתפים אנשים רגילים לגמרי, שעושים דברים לא כל כך שגרתיים
20.45 מתאים לי – שעשועון היכרויות נושא פרסים, בהנחיית דודו דותן
21.15 קומדי סטור – תוכנית בידור עם צביקה הדר, איתי שגב, גיל סטוכה, רובי דואניס ואסף אשתר. במאי: יואב צפיר
21.45 לילה גוב – תוכנית בידור בשידור חי בהנחיית גידי גוב
23.00 תיקים באפלה – סדרת מתח דרמטית
24.00 החדשות
24.05 בראש של הרמן – סדרה קומית
00.30 פוארו של אגתה כריסטי – סדרה העוסקת בפתרון תעלומות רצח מסתוריות
01.25 לוגוס – מוסיקה ישראלית במועדון לוגוס בת"א. הפעם: שם טוב לוי (ש"ח)
02.18 מבט אל השונית – סדרת תעודה וטבע חושפת על אזור מחסום השוניות הגדול במזרח אוסטרליה

שלישי טלוויזיה 14.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 אסכולה – התיאטרון השיקספירי: התיאטרון הפוליטי
08.30 עידוד הקריאה – על כנפי הדמיון
08.55 לראות חשבון – עד כמה לדייק במדידה
09.10 בא בחשבון – אומרן החילוק
09.25 הגיל הרך
10.00 קשר משפחתי – איתמר לא רוצה ללכת לישון
10.30 חברה – החבר של החברה שלי
11.00 מדע וטכנולוגיה – הכול על האור (חלק ג)
11.25 מדעים – מיקרו־כבידה
11.35 אנגלית
12.00 גיאוגרפיה – תיאור גרפי של תופעות
12.10 מדעים – חקר מערכת העצבים
12.30 ספרות – פ. דוסטוייבסקי (חלק ב)
12.57 הכול פתוח – קולנוע ישראלי צעיר
13.30 שאלתיאל קוואק – סדרה בהנפשה
14.00 קיטי קט וחומי – סדרה בהנפשה
14.15 בננות בפיג'מות – סדרה בהנפשה
14.20 פילוני וחבריו – סדרה בהנפשה
14.30 מעשיות חיות – אגדות שונות בהן מככבים בעלי־חיים
14.45 שעת כושר
15.00 חדש בעיניים – אקטואליה לילדים
17.00 ערב חדש
15.30 תום וג'רי – דור ההמשך – סדרה

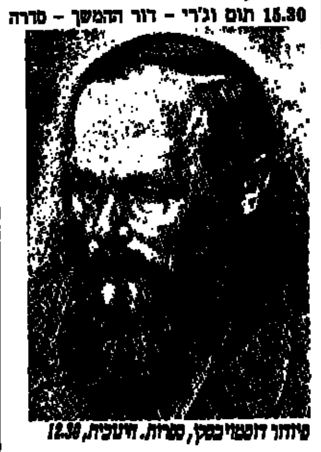

פיודור דוסטוייבסקי, ספרות, תיכונית, 12.30

בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – ילדים וחיות אחרות – בשידור חי. ילדים וחיות אחרות בתחפושות
17.00 ערב חדש – מנחה: דן מרגלית
17.35 שיגעון של עיתון – סדרת דרמה
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 חדשות באנגלית
18.30 אפרופו – תוכנית דיון בענייני היום
19.00 חדשות בערבית
19.30 צעירי ת"א בסדרה לצעירים תלויים באוויר
20.00 מבט
20.55 ההגרלה השבועית של הלוטו בשידור חי
21.00 החמישייה הקאמרית – תוכנית הומור וסאטירה עם שי אביבי, רמי הויברגר, קרן מור, דב נבון, מנשה נוי
21.30 מבט שני – כתבות, תחקירים וראיונות באולפן
22.30 שלום, אדוני המלך – דרמה בריטית בהמשכים
23.30 מהיום למחר – יומן חדשות עם דוד ויצטום ועמנואל הלפרין
24.00 פסוקו של יום

ערוץ 2

14.00 זהו זה – ש"ח
15.00 הפסקת צהריים – מוסיקה וקליפים ישראליים
16.00 היפים והאמיצים – אופרת סבון בהמשכים
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 ספורטעד – סדרה בנושאי ספורט
18.00 פאואר ריינג'ר
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 פידבק. מיסטיקה – מנחה: נמרוד רשף
19.30 מי הבוס? – סדרה קומית
20.00 החדשות
20.30 גלגל המזל – תחרות חצי הגמר של מנחת הגלגל. מנחה: ארז טל
21.05 לא דופקים חשבון – תוכנית המתיחות של יהודה ברקן
21.48 גבי גוית
23.00 NYPD – סדרה משטרתית
24.00 החדשות
24.05 משמרת לילה – תוכנית אירוח חדשה בהגשתו של קובי מידן
24.35 שורה ראשונה – משפטו של סגן מורנט – מלודרמה עדינה ועצובה המתרחשת באוסטרליה, בזמן המלחמה הבורית. שני קצינים עומדים למשפט צבאי על הוצאה להורג של אסירים. הסיטואציה הרגישה מולידה מערכת יחסים סבוכה בין השניים
02.20 שיר בלילה

רביעי טלוויזיה 15.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 ספר הג'ונגל – סרט מרובב בהנפשה
08.35 הקסם של ד"ר עזרא – סרט מרובב בהנפשה
10.00 שיחות בוקר – לדעת ליהנות. ממה אנחנו נהנים? כיצד ליצור פתיחות לחוויות חדשות לטעמים חדשים ולהתנסויות חדשות. עם מיכאל רוזנבאום – פסיכולוג קליני, ד"ר דן דאור – סינולוג והצייר אורי ליפשיץ
10.30 חדש בעיניים – תוכנית אקטואליה לבני נוער (ש"ח)
11.00 סרט קולנוע – לאסי המופלאה
12.40 כאוס מדע והבלתי צפוי – סרט
13.30 התיאטרון של מולייר – סדרה מרובבת בהנפשה
14.00 קופירו – סדרה מרובבת בהנפשה
14.15 המומינים – סדרה מרובבת בהנפשה
14.45 שעת כושר
15.00 זומביט – על מחשב ומשחקי טלוויזיה
15.30 בחדר של רני – סדרה לגיל הרך
15.35 עלילות טייניטון – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – להיות בעניינים – בשידור חי. תוכנית פורימית
17.00 ערב חדש – מנחה: דן מרגלית
17.35 מה ת'אומר – שעשועון לכל המשפחה – תוכנית לפורים. שלושה ילדים מתחרים מול תשעה מפורסמים, כמו דודו דותן, אורן רוזנשטיין, מוטי

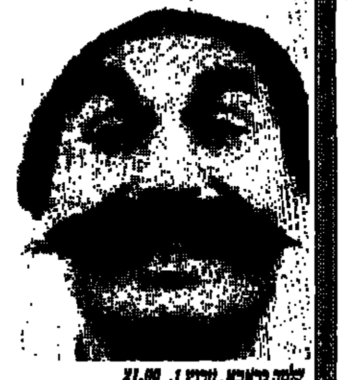

שלמה כראבא, ערוץ 1, 21.00

גלעדי, דנה אציל ואחרים
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 חדשות באנגלית
18.30 כוכבי המחר – כשרונות צעירים בראשית דרכם
19.00 חדשות בערבית
19.30 מגילת אסתר – שידור חי של קריאת המגילה ושמחת הפורים מישיבת בני־עקיבא ברעננה
20.00 מבט
21.00 שלמה כראבא מנצח! – מחווה לקומיקאי דני קיי. מופע קונצרט מיוחד
21.40 בסברגה – תכנית זמר ים־תיכוני. מיוחדת לפורים, בהשתתפות עופר לוי ולאה לופטין, דקלון, ועוד
22.30 משנה מקום משנה מזל – קומדיה בכיכובם של אדי מרפי ודן אקרויד
23.30 חדשות – מבזק
23.35 משנה מקום משנה מזל – המשך הסרט
00.25 פסוקו של יום

ערוץ 2

10.00 מסביב לעולם ב־80 חלומות (ש"ח)
10.30 האגדות שלי – עוץ לי גוץ לי – עם שלי דוכאל וגד ביטי (ש"ח)
11.25 הבית השתגע – קומדיה מטורפת. ג'ון לארוקט וקירסטי אלי כזוג הנכנס לבית חדש – ולא יכול לעצור את זרם האורחים והשכנים הנכנסים לחייהם (ש"ח)
13.00 פלאי פלאים – הנער שאהב טרולים. פול הוא נער בן 12 המוקסם מהיצורים האגדיים – הטרולים. הוא נוחת בעולם של דמיון ופוגש ביצורים האהובים עליו
14.00 קלפים פתוחים – רב שיח של בני נוער
15.00 מיפי – סרטוני אנימציה לפעוטות
15.05 פריקי – סדרת אנימציה בעברית
15.30 קונאן – סדרה מצוירת לילדים
16.00 היפים והאמיצים – אופרה דרמטית
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 אקשן – תוכנית קולנוע
18.00 גונב הדיו – מיני סדרה מוסיקלית
18.30 חוף פרדייס – סדרה
19.00 סטייל – מגזין סגנון, בהנחיית יונה אליאן
19.30 מי הבוס? – סדרה קומית
20.00 החדשות
20.30 עשינו עסק – שעשועון, תוכנית מיוחדת לפורים
21.35 בשידור חי, דן שילון מארח – תוכנית מיוחדת לפורים
24.00 החדשות
24.05 גביע אירופה לאלופות – רבע הגמר
02.00 שיר בלילה

חמישי טלוויזיה 16.3

06.30 חדשות
07.00 בוקר טוב ישראל
08.00 שבע וחצי שעות של שידור חי מהאולפן ומאירועי פורים בארץ
15.30 שישה באולפן אחד – מנחי תוכניות הילדים מגישים תוכנית פורימית
15.35 האופנוענים מהמאדים – סדרה בהנפשה
16.00 זאפ לראשון – תוכנית לפורים
17.00 ערב חדש – מנחה: דן מרגלית
17.40 מי מפחד מהחושך? – סדרה קנדית
18.00 עכבר בלש – סדרה בהנפשה
18.15 החדשות באנגלית
18.30 מפגש – תוכנית דיון בענייני היום
19.00 חדשות בערבית
19.30 תשע בריבוע – סדרת שעשועונים
20.00 מבט
21.00 קלף חזק – תוכנית קסמים ובידור שבועית חדשה עם הקוסם ליאור מנור
21.30 יומן תרבות
22.30 ספי, יצפאן וחברים במוצ"ש – מבחר מערכונים ופזמונים
23.30 מהיום למחר
24.00 אגדה של מקום

ערוץ 2

10.00 ד"ר סוס – שביל עולל החלל – סרט אנימציה מוסיקלי
10.30 פופאי – סרט קולנוע מבית היוצר של אולפני וולט דיסני
12.15 סרטים מצוירים

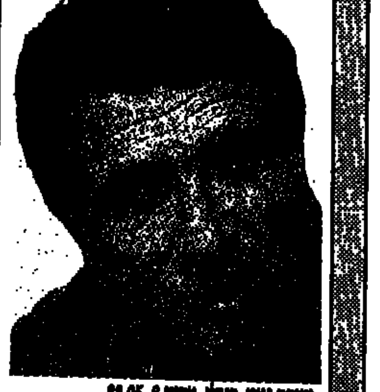

יהורם גאון, קזבלן, ערוץ 2, 22.05

12.30 המופע של רון לוקאס
13.00 שותפים אוהבים – סרט קולנוע קנדי. קומדיה רומנטית
14.30 תיק תק – משחק טלוויזיה. מנחה: אפרת רייטן
15.00 סיפורים מפחידים לחג המסכות – לקט קטעים מפחידים מן הסרטים המצוירים של וולט דיסני
16.00 היפים והאמיצים – סדרת דרמה
16.53 אוטוטו – אישיות מפורסמת מנחשת את תוצאות הספורטוטו לשבוע זה
17.00 5 עם רפי רשף – תוכנית בענייני היום
17.30 פלטפוס – מופע בידור לפני קהל
18.00 פסטיגל '94 (ש"ח) עם: אתניקס, ריקי גל, זקי צפת, לאה לופטין, אלון אולארצ'יק, שרון חזיז, עופר לוי ושלומי שבת
19.00 שפץ ביתך – סדרה קומית
19.28 יותר מזל משכל – שעשועון טלוויזיה נושא פרסים לכל המשפחה, בהנחיית נתן רטנר. והעם: תוכניות מיוחדות ברוח פורימית. בהשתתפות הסטנד־אפיסטים: איזי הפתולוג, שירה כהן, אייל קיציס
20.00 החדשות
20.30 בגנה סטליט – תוכנית המתיחות של רלף עבבר, הפעם באווירה פורימית
21.05 הקומדי סטור – תוכנית מיוחדת לפורים. בתוכנית – מיטב מקטעי הוידאו ששלחו הצופים למערכת התוכנית, ובהם גם מגלמים דמויות מתוך הקומדי סטור
22.05 קזבלן – סרט קולנוע ישראלי, בכיכובו של יהורם גאון, יוסף שילוח. קזבלן, הידוע בכינויו קזבלן, נולד במרוקו והגיע לישראל כילד. עתה, בשנות ה־20 לחייו, הוא מתוסכל וממורמר, מנהיג חבורת בריונים המטילה אימתה על תושבי יפו. הוא מאוהב ברחל, היפהפייה והתמימה, בת להורים פולנים, אשר לעולם לא יתנו יד לרומן בין השניים. יאנוש, בעל חנות בעליית, מאוהב גם הוא ברחל ומחליט להפליל את קזבלן. כיצד יוכיח קזבלן את חפותו? האם יממשו קזבלן ורחל את אהבתם? משתתפים: אפרת לביא, יוסי גרבר, אריה אליאס, אתי גרוטס, יהודה עפרוני, ג'טה לוקה ומנחם גולן
00.00 החדשות
00.05 קזבלן – המשך
00.35 דיזנגוף צוחק – שידור ישיר מאירועי פורים בכיכר דיזנגוף. בתוכנית: תהלוכות עדלידע, סנפלינג מעל קיר "הקאמרי" ומופעים של אלון אולארצ'יק, קורין אלאל, אורנה בנאי, גיל קופטש ואחרים
02.00 להקת דפש מוד בהופעה
02.55 שיר בלילה

תחנות זרות טלוויזיה

טלוויזיה – המזרח התיכון

יום שישי 10.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.55 תום וג'רי (מצויר) 17.20 אלפרד חוק (ערבית) 17.45 סופר בוק 2 (מצויר) 18.15 תוכנית מיוחדת 18.45 צער גידול בנות – סדרה קומית 19.10 כח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה בורדרטאון – עיר גבול 21.30 סרט קולנוע 23.30 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום שבת 11.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 אגדות היער הירוק 15.15 כדורגל אנגלי 17.05 אן.בי.איי 19.15 אירנהוף 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה של 60 דקות – אקטואליה 21.30 המיטב של 2020 – אקטואליה 22.00 סרט קולנוע 23.30 תשובות 24.00 תכנית מיוחדת

יום ראשון 12.3.95
14.00 תוכנית מיוחדת 14.30 ג'ק אוסטין 15.00 מגע 16.00 ישרותיה של משפחה מאושרת 16.30 סרט קולנוע 18.15 היאבקות 19.00 ספורט 20.00 חדשות בערבית 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה 21.30 אן.בי.איי 23.30 תשובות – אקטואליה 24.00 סרט קולנוע

יום שני 13.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסוכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 תוכנית רוקומנטרית 19.10 כח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה 21.00 תוכניתו של ביל קוסבי 21.30 הקוסם 22.30 חיפוש אחר נעדרים 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום שלישי 14.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסוכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 תוכנית מוסיקלית – רוקומנטרי 19.10 כח הצלה 911 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה 21.00 מסטוסים (נסה אמריקה) 21.30 מסע בחלל – הדור הבא 22.30 ירח מעל מיאמי 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום רביעי 15.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.20 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסוכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 הארט ואשתו (סדרה) 19.10 כח הצלה 911 (סדרה) 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה 21.00 כנפיים – סדרה קומית 21.30 מטלוק – סדרה בלשית 22.30 רצח במשיכת קולמוס 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

יום חמישי 16.3.95
14.00 מועדון 700 14.55 סרט קולנוע 16.30 מייטי מאוס (מצויר) 17.20 העכבר המסוכן (מצויר) 17.45 סופר בוק (מצויר) 18.10 הוואי חמש אפס (סדרה) 19.10 כח הצלה 911 (סדרה) 20.00 חדשות (ערבית) 20.30 24 שעות – CNN 21.00 מרווה 21.00 בית אריסון (סדרה) 21.30 ג'ק השמן (סדרה) 22.20 חוק וסדר (סדרה) 23.10 מועדון 700 24.00 תכנית מיוחדת

טלוויזיה ירדנית

יום שישי 10.3.95
16.10 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 12.50 תוכנית ספורט (ערוץ 1) 14.45 הפונזה (סדרה באנגלית) 17.05 קורות המאה העשרים 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 תוכנית בידור בצרפתית 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם הספורט 20.00 חדשות בערבית 20.30 שלושה בדירה (קומדיה) 21.00 60 דקות 22.00 חדשות באנגלית 22.10 אמצע מרץ (סדרה דרמטית)

יום שבת 11.3.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.30 סרטים מצוירים (בצרפתית) 17.40 תשואות ראשונות 18.00 סרטים מצוירים (בצרפתית) 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אשנב (בצרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם המדע (דוקומנטרי) 20.30 הנסיך מבל אייר (קומדיה) 22.00 חדשות באנגלית 22.10 משפחה מכובדת (סדרה)

יום ראשון 12.3.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.40 סרט קולנוע בצרפתית 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אשנב (בצרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 בידור באנגלית 20.30 המר על חייך – שעשועון עם ביל קוסבי 20.55 מגזין (מרכז דוקומנטרי) 21.55 המר על חייך 22.00 חדשות באנגלית 22.10 בית אליוט (סדרה)

יום שני 13.3.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.30 האסטרונאוטים (צרפתית) 18.00 מגזין תרבות בצרפתית 18.30 מגלי (צרפתית) 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 ספורט (צרפתית) 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם המדע 20.30 האומנות (קומדיה) 21.00 סדרה דוקומנטרית 22.00 המשי השני 22.20 דרמה מקומית באנגלית 22.30 שושנים בצפון (סדרה)

יום שלישי 14.3.95
16.20 אולפן לילדים (ערוץ 1) 17.30 החיים מתחת לפני המים (צרפתית) 18.30 לוטלואר, סדרה בצרפתית 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 תוכנית ספורט 19.30 חדשות בעברית 19.45 תוכנית בידור 20.30 אבא חורג, אמא חורגת (קומדיה) 21.10 ירח מעל מיאמי (סדרת מתח) 22.00 חדשות באנגלית 22.10 סרט עלילתי

יום רביעי 15.3.95
16.00 אולפן לילדים (ערוץ 1) 18.00 סדרה דוקומנטרית 19.00 חדשות בצרפתית 19.25 תוכנית כדורגל 19.30 חדשות בעברית 20.30 מכרי שיזה; נח (קומדיה) 20.50 טריוויה דוקומנטרי 21.10 מיטב הקסם 22.00 חדשות באנגלית 22.20 פולדארק (סדרה) 22.30 היאבקות חופשית (ערוץ 1) 23.15 אהוב אותי (קומדיה)

יום חמישי 16.3.95
16.00 סרטים מצוירים (ערוץ 1) 17.40 הפתעה, הפתעה (סדרה בצרפתית) 18.10 סדרה דוקומנטרית בצרפתית 18.30 זהר 19.00 חדשות בצרפתית 19.15 אשנב 19.30 חדשות בעברית 19.45 עולם הספורט 20.30 סדרה דוקומנטרית 21.10 גבר (סדרה) 22.00 חדשות באנגלית 22.20 המוח הקטלני (סדרה דוקומנטרית)

שישי רדיו 10.3

קול המוסיקה

06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – הנדל: מזמור ההכתרה וישמח המלך (מקה. קתדרלת וינצ'סטר/ ק. ברנרנבורג/ ד. הילן); היידן: רביעיית כלי קשת במי במול מז'ור אופ. 33 מס' 2 (רביעיית סלומון); מקס רגר: וריאציות ופוגה על נושא של מוצארט, אופ. 132 (סימפ. במברג/ ג. שטיין); דבוז'ק: חמישיית פסנתר בלה, אופ. 81 (א. רובינשטיין/ רביעיית גוארנרי); שנברג: שירי גורה – חלק ב (ג. לייקס/ ג'. ציק/ ג'. גריסון/ ה. הוטר/ "כוראל ארטיס" ניו־יורק/ פילה. ניו־יורק/ ז. מהטה)
11.57 בימת שיר – וירג'יניה וולף, הגלים בתרגומו של מאיר ויזלטיר
12.00 קלאסי קל – מוסיקה לבלט – דליב: סויטה מתוך הבלט סילביה (תז. פילהרמוניה החדשה מנצח – ס. מקראס); צ'ייקובסקי: מזורקה מתוך יבגני אונייגין (תז' מלכותית של הונגריה – אנוש טנרא); גולדמרק: מוסיקה לבלט מתוך מלכת שבא (תז' הממלכתית של הונגריה מנצח – א. פישר); ברנשטיין: מחולות סימפוניים מתוך סיפור הפרברים (התז'

מרים גבריאלי. רשת א', 16.05

הסימפ. של סן פרנציסקו מנצח – ס.ג'. אוזאווה)
13.00 אמן השבוע – מיצוקו שיראי – שומאן: גלוריה ואופרטוריום מהמיסה אופ. 147 (עם הפיל. של ברלין, סוואליש); מנדלסון: מתוך הסימפוניה מס' 2 במי במול מג'ור אופ. 52 (עם הפיל. של ברלין סוואליש); שוברט: שירים (עם ה. הל)
14.06 לקראת שבת – ניגון ונגינה – אינטרפרטציה ועיבודים לשירים ביידיש; מ. ברוך: קונצ'רטו כפול לקלרניט ולוויולה אופ. 88 (ת. קינג – קלרניט, נבוקו אימאי – ויולה ועל התז' הסימפ. של לונדון מנצח: א. פרנסיס); א. בלוך: סימפוניה ישראל (ר. כריסטנסן – סופרן, ג'. כ. פרנקל – סופרן, כ. פוליטיס־אלט, ה' ווסט – בס על התז. הסימפ. של יוטה מנצח מ. אברבנל)
16.06 לכבודכם – באך: סויטה אנגלית מס' 1 (ג. גולד – פסנתר); מוצארט: סימפוניה מס' 40 בסול מינור (תז. בניצוח ב. ואלטר); ליגטי: קונצ'רטו לצ'לו (ז. פאלם ותזמורת); ליסט: סימפוניית דנטה (ו. קונצ'יס – סופרן, המקה. והתז. של בודפשט/ ג' להל)
18.00 דור הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות – מוצארט: נישואי פיגרו חלק ג (סולנים מקה. ותז. פסטיבל גליינדבורן/ ויטוריו גואי/)
19.00 קשת של צלילים – מוסיקה ספרדית קולית וכלית מהשנים 1474 – 1516 מתוך הקובץ אל קנסיונרו דה פלסיו (נגנים וזמרי הלהקה הספרין 20/ ג' סבאל)
20.05 בימת שיר – מבחר חוזי '95
20.06 קונצרט ליל השבת – אלבינוני: קונצ'רטו בדו מז'ור לחצוצרה, אבובים, בסון וקונטינואו (הקינג'ס קונסורט בניצוח ר. קינג); כרובני: רביעיית מיתרים מס' 10 במי במול מז'ור אופ. 74 (רביעיית הרמר); שומן: הפתיחה מנפרד אופ. 115 (התז. הסימפ. של לונדון בניצוח ג. יארבי); פוצ'יני: 4 קטעים מתוך האופרה טורנדוט (מרים סולנים עם המקה. והתז. הסימפ. של הרדיו הבווארי בניצוח ר. אבדו); ברוקנר: סימפוניה מס' 4 במי במול מז'ור, הרומנטית (התז. הסימפ. של הרדיו הבווארי בניצוח ה. קלביץ); קרסמן: קונצ'רטו לשני פסנתרים ולתז. אופ. 30 (י. פירס וד. ג'ונס – 2 פסנתרים עם התז. הסימפ. והלאומית של הרדיו והטלוויזיה של סולין בניצוח ר. איימוס)
23.00 צלילים רוגעים

רשת א'

06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית
07.15 חדשות בצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.05 דרך אישה
09.05 על הפרק – עם יצחק פלר
10.05 יש עצה – עם יצחק אלון
11.05 הירושלמים – הווי ופולקלור
12.05 שורשים – מוסף פולקלור
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר – מגזין לצעירים
15.05 קבלת שבת
16.05 רדיו דרמה – "מנגינה שמנסה לנעת" מאת טלילה בן זכאי. עם מרים גבריאלי, יוסי יבלונקה, אוהד שחר, אסתי קוסוביצקי, יעל עמית, איציק אביטל, איתן כלום, סמדר ברנר, רמי ברוך ורני ליטני
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – סקירת אירועי תרבות מן העולם
18.05 מוסף לספרות
19.05 בעין בוחנת
20.00 יומן – החדשות מהטלוויזיה
21.10 קצת מזה וקצת מזה – שירים
22.05 לקראת שבת – שירים מבית אבא
23.05 זמן אמן – שיחה עם אמנים

רשת ב'

05.05 אור ראשון – עם אידי מן
06.05 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
09.05 מה יהיה – עם יואב גינאי ואורחיו
11.05 שריקת פתיחה
12.05 בחצי היום
13.15 משעל בשישי – מגזין אקטואליה עם ניסים משעל
15.05 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 שירים עם חיים קינן
17.05 פניני שבת – עם גדעון הוד
18.05 ליל שבת – עם ירון אנוש
20.05 יומן – שידור מהטלוויזיה
20.10 שירים שאהבנו
23.05 בין שישי לשבת – עם יצחק לבני
00.05 שירים עם טל השילוני
01.05 תורנות שבת – עם נועם גילאור

רשת ג'

06.06 מעורב ישראלי
08.05 שבעים שמונים
10.05 אגן הים התיכון
13.05 שלום חנוך – כל השירים
15.05 צפיחית בדבש
17.05 כאן שם ובכל מקום
18.05 זמר שכזה
20.05 ראגס אף־אם
22.05 97.8 רוק קלאסי

גלי צה"ל

05.02 צה"ל יוצא שבת
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.15 שיחה על עיתוני סוף השבוע
08.06 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 בילוי נעים – עם מגלי שפירא
11.06 קולה של אמא – עם לאה עוז
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 שישי ספורט – מגזין ספורט
14.05 עוד לא שבת – עם שלמה ארצי
15.05 הדרך – עם גליקריה בהופעה, חלק א' (ש.ח.)
16.05 הפסקת חשמל – תוכנית אקוסטית
17.05 תחנת רוח – עוצרים למחשבה. מגיש: יהודה מלצר
18.05 קלאסי בכיף – מוסיקה קלאסית
19.05 שעה היסטורית – על בית בורג'יה (ש.ח.)
20.05 לא על הלוף לבדו – תוכנית כיף
22.05 עשן בעינייך – עם גדי ליבנה
00.05 ספיישל ביסטי בויז
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגלצ

07.05 מועדון ארוחת הבוקר
09.05 בוקר של כיף
11.05 טירורים – מוסיקה ודיווחי תנועה, עם נועה ירדן
13.05 המצעד – מצעד ההשמעות
14.05 קאאוסרטיב רן – עם דן תורן
16.05 נוסעים לחוצר – כוררי בריאן
18.05 שעה – מוסיקה ישראלית
20.05 סך הכל רוקנרול – רוק קלאסי עם אודי לוטן
22.05 רק הריקוד יכול – דאנס
00.05 מסיבת ריקודים

שבת רדיו 11.3

קול המוסיקה
07.10 שבת של מוסיקה – שחרית לשבת – גאלופי: קונצ'רטו לי"ב בסול־מינור (הקמרית האנגלית/ י. מרבר ותז.): י.ס. באך: קונצ'רטו ברו מז'ור לי"ב צ'מבלו ותז' (האקד. למוסיקה עתיקה מברלין); מוצארט: סימפוניה בפה מג'ור ק. 75 (והאקמדית של פראג/ ר. מאקרס); וכר: גראנדדואו קונצרטי לקלרנית ופסנתר (צ'. נאידיף וד' לוין); הנדל: קונצ'רטו לי"ב להעות בסי במול מג'ור (תז. ק.פ.ע. באך/ ה. הנכן); ברהמס: ששייה מס' 1 אופ. 18 (תז. סרדייגו/ י. תלמי)
09.00 הפסנתרן סטפאן למלין – מנגן. שומאן: תמונות יער"אופ. 83; שוברט: סונטה בלה־מג'ור, ד. 959
10.00 מוסיקה ספרדית – רודריגו: קונצ'רטו פסטורלי לחליל ותז. (ג'. ק. ו'ראר ותז. רשה"ש דרום־מערב גרמניה): מ. דה־פאייה: החיים הקצרים ודמה ב"2 מערכות (עם הזמרים: ו.ד. אנחלס, א. ריבארגיירה, ק. קוסוטה ואחרים מקה. והתז. הלאומית של ספרד ר. פריבק דה בורחוס); ראוול: רפסודיה ספרדית והסימפ. של שיקאגו/ ר. ברנבוים)
11.57 בימת שיר – וירג'יניה וולף,

יוסי ביילין, גל"צ, 00.15

הגלים – בתרגומו של מאיר ויולטיר
12.05 צלילי עמים – מוסיקה עממית מקרוב ומרחוק – קנטלוב: משירי אובר;ן בהקלטה חדשה ומרת הסופראן ר. אמשאי/ תז. האופרה של ליון/ ק. נגאנו)
13.00 מאולמי הקונצרטים בעולם – ת' שווייץ המערבית – ארמן ז'ורדן – רביסי: שישה אפיגרמים עתיקים תזמור א. אנסרמה; שוסון: פואמת האהבה והים אופ. 19 ופ. לוט – סופרן); שוסטקוביץ': סימפוניה מס' 6 בסי מינור אופ. 54
15.00 מוסיקה מן העבר הרחוק – העליה לרגל לסנטיאגו דה קומפוסטלה (ניו לונדון קונסורט/ פיליפ פיקט) תוכנית ראשונה
16.00 מראות ישראל – על שלוש יצירות של פאול בן־חיים: מחול וקריאה, מוסיקה למיתרים 1955/6, ומחזות ישראל
17.00 מהקלטות התזמורת הסימפונית ים רשה"ש סולנים עם התזמורת – באך: קונצ'רטו לאבוב ד'אמורה בלה מג'ור (סולן: ה. שלנברגר מנצח: ד. שלון); מוצארט: אריות מתוך אשרות (סולן: אולף בר/מנצח: ד. שלון); מאהלר: שירי שוליה נודד (סולן: א. בר מנצח: ד. שלון); עמי מעייני: קונצ'רטו לויולה ולתזמורת (מנצח: ד. שלון סולן: ר. בנימיני – ויולה – במלאת שנה לפטירתו); דביסי: רפסודיה לסקסופון ולתז. (סולן: ג. לב, מנצח: ד. שלון)
19.00 אורחים באולפן – לורנר פניבש – כנור פנינה ולצמן – פסנתר – 2 סונטות מאת בטהובן – סונטה מס' 8 במול מג'ור אופ. 30 מס' 3; סונטה מס' 9 בלה מג'ור אופ. 47
20.05 תנודות – שנברג: אודה לנפוליאון ק. גריסס – קריין רביעיית לסל, ס. ליטוין – פסנתר; סטרווינסקי: תנועות (מ. ברוף – פסנתר, תז. פריס, ס. אוזאווה); פרוקופייב: סוויטה סקיתית אופ. 20 (תז. פיל. לוס אנג'לס, א. פרבין); רביסי: 2 פרלודים אורגניים מהספר הראשון הריקוד של פוק, זמרים נודדים
20.30 אופרה – ורדי: לה טרביאטה – (בהשתתפות הזמרים ש. סטודר, ל. פבארוטי ח. פונס ואחרים עם המקה. והתז. של ה"מטרופוליטן־אופרה" בניצוח ג'. לוין)

רשת א'
07.00 חדשות באנגלית
07.15 חדשות בצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.05 מי ישן
09.05 בין המכתבות – המדע בראי העיתונות
09.30 רעת קול – תיבת דואר בענייני מדע
09.55 נוף ארצנו – עם עוזריה אלון
10.05 מילים שמנסות לגעת – עם המשורר ישראל אלירז, לקראת צאת ספרו "לבנות את החדר הנוסע"
11.05 מושגים – מוסף עיוני
12.05 שני אליהו – 50 שנה להוצאתם להורג של אליהו חכים ואליהו בית צורי
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 בראש צעיר – ר"ש עם שיר
15.05 פנים אל פנים
16.05 אמנות נקודה – שיחות עם יובל מסקין
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 הקול קולנוע – שבועון קולנוע
18.05 מסביב לעולם בשעה קלה
19.05 מוזה – הצצה לתהליך היצירה
20.05 השושנה פורחת – רומנסות ושירי עם יהודיים ספרדיים
21.05 קפה ראשו – חירונים בשירור חי בעריכת שמואל רוון
22.05 מלווה מלכה
23.05 שירים עבריים

רשת ב'
07.08 שירים לשבת בבוקר
08.05 שי לשבת – עם שמואל שי
08.55 נוף ארצנו – עם עוזריה אלון
08.05 שי לשבת – המשך
09.45 שבועוני העולם – עם דן פתיר
10.05 השבוע – יומן אירועים
11.05 שירים עבריים
12.05 מופע פומבי
13.05 רגעי קסם
15.05 שירים ושערים
19.05 עברה שבת – חדשות ומוסיקה
22.05 סיבוב בלילה – עם חיים קינן
00.05 יומן חצות
00.15 סיבוב בלילה – המשך
01.05 לתוך הלילה – עם נאוה גנר־כהן

רשת ג'
07.07 להיטים למזכרת
08.05 דרך ארץ – שירים עבריים
10.05 רדיו חוק – עם דן עומרי
12.05 מרתון בגימל
15.05 מופע פומבי
16.05 רדיו חוק – עם עופר נחשון
18.05 לו סולום
19.00 מאחורי השירים – עם אמנון יוצר
20.05 פומוזהמון
22.05 שירים עבריים
23.05 הכל ג'אז
00.05 רוקנצרט

גלי צה"ל
05.00 צלילי שבת – שירים עבריים
07.05 יופי של שירים – שירים עבריים
08.05 מקהלה עליזה – שעה לילדים עם שירה גרא
09.05 שבת צחוק – מוסיקה ומערכונים
10.00 במצב הנוכחי – עם עדי טלמור
11.05 יש כי אהבה – לרגל צאת תקליטו החדש של אריק איינשטיין
13.05 שאלות אישיות – יעקב אגמון מראיין
14.05 גל עברי ירוק – שירים ישראליים בעריכת חיילי צה"ל
17.05 טלסינמה שבת – מגזין לענייני קולנוע וטלוויזיה
18.00 שישבת – תוכנית סוף השבוע של גלי צה"ל עם גיא זוהר
20.05 הבה את התקליטייה – משחקי רדיו
22.05 מסורות מסורת
23.05 הולך בחצות – עם יוסי עוזרד
00.00 יומן חצות
00.15 ציפורי לילה מארחות – עם גדי טאוב המארח את סגן השר יוסי ביילין
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה

גלגל"צ
08.05 מעל ומתחת לשמיכה – עם מנחם עירן
10.05 להיטון – להיטי ענק
12.05 מה נשמע – שירים עבריים על פי בחירת המאזינים
15.05 אולדיז – עם עומר פרנקל
17.05 נעים – מוסיקה וריאוחי תנועה עם מרב מיכאלי
20.05 ראש ברוב – עם נועה לב
22.05 מעבירים לראשון

ראשון רדיו 12.3

קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – קופרן: קונצרט מלכותי מס. 1 בסול מג'ור (ה. הולינגר, אבוב/ י. אולסמר, ויולה דה גמבה/ מ. זקס, בסון/ ק. ז'אקוטה, חליל); פרסל: אודה לבואו של המלך צ'ארלס השני (1763) וקינג קונסורט/ רוברט קינג); בטהובן: קונצ'רטו ברה מג'ור לכנור ולתז, אופ. 61 (יצחק פרלמן/ פיל. ברלין/ דניאל ברנבוים); שומאן: פרפרים, אופ. 2 ומארי פראייה, פסנתר); ברהמס: רביעייה בסול מינור לפסנתר ולכלי־קשת, אופ. 25 (מ. פראייה עם 3 נגנים מרביעיית אמראוס); יאנאצ'ק: סונטה לכנור ולפסנתר (איתי שפירא, כנור/ מיכאל אברמוביץ', פסנתר); רוול: קברו של קופרן ואקדמית סנט־מרטין/ נביל מרינר)
11.57 בימת שיר – לואיס קרול ועניינים אחרים
12.00 קלאסי־קל
13.00 אמן השבוע – ניקנור זבלטה, נבל – ק.פ.ע. באך: סונטה בסול מג'ור לנבל סולו; מוצרט: קונצ'רטו ברו מג'ור לחליל, נבל ותז., ק. 299 (עם וולפגנג שולץ,

עדנה פאר, רשת ב', 19.05

פיל. וינה/ קרל בהם); רוסל: אמפרומפטו מס. 21 לנבל סולו; שפוהר: פנטזיה ברו מינור לנבל סולו, אופ. 35
14.06 הדרן – צלילים וקולות בעקבות הזמן
15.00 ממרף התקליטייה
16.00 מוסיקה ליום ראשון – יוהן שטאדלמאייר: מגניפיקט (מקה. באך מולצבורג/ חברי להקת כלי־הנשיפה אינסברוק, האוורר ארמן); פאיזיילו: מיסה (מקה. רדיו צ'כיה/ סימפ. פראג/ ארוארדו בריציו); כטהובן: האורטוריה – ישוע על הר הזיתים (ג'ודית רסקין/ ריצ'רד לואיס/ הרברט בישי/ מקהלות אוניברסיטת טמפל/ תז. פילדלפיה/ י. אורמנדי)
18.00 תקליטורים חדשים – שוברט: שירים לקול ולפסנתר (ברברה בוני/ ג'פרי פרסונס/ שרון קם – קלרנית); בריג: רביעייה בפה מג'ור לכלי־קשת, בלתי גמורה – מן העזבון. (רביעיית אוסלו); סן־סאנס: סימפוניה מס. 3 ברו מינור עוגב, אופ. 78 (ויין מרשל פיל. אוסלו/ מאריס יאנסונס)
20.05 מאולמי הקונצרטים שלנו – התזמורת הפילהרמונית הישראלית/ נמה יארבי – סולנים: בוריס ברמן ואלכסיי לובימוב, פסנתרים (הקלטה מ־12.12.93): מוצרט: קונצ'רטו מס. 10 במי־במול מג'ור ל־2 פסנתרים ותזמורת, ק. 365; ארון פרת: אתיס (פרטרס) לתזמורת כלי־קשת וכלי־נקישה; הידן: סימפוניה מס. 60 ברו מג'ור, המפוזר; התזמורת הפילהרמונית הישראלית/ יורי טמירקנוב – סולן: יצחק פרלמן, כנור: חצ'טוריאן: קטעים מתוך הבלט ספרטקוס; חצ'טוריאן: קונצ'רטו לכנור ולתזמורת; רימסקי־קורסקוב: שהרזדה – סויטה סימפונית, אופ. 35
23.00 צלילים לסיומו של יום

רשת א'
06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – כספים
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 עיתונות במוקד – עם יצחק אלון
13.05 תוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 שירים של אז ועכשיו
15.05 צאו מזה – עם מירב גרי
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – מגזין
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.05 תפילה בזמר
21.00 אולפן לילה – עם מני פאר, שידור מהטלוויזיה
22.05 עיתונות במוקד (ש.ח.)
23.05 דיון בעקבות "אולפן לילה"

רשת ב'
05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עוד חדשות ואורח עם דליה יאירי
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 מה אתה אומר – עם עדנה פאר
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 אחד על אחד – ספורט
23.05 כל היום
01.05 לתוך הלילה – עם מנחם גרנית

רשת ג'
06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חרש, חריש ומחורש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 מקום בצמרת – מצעד הפזמונים הישראליים
21.05 אמצע הדרך
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 ערב כחול עמוק – עם ניר גושן

גלי צה"ל
05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – סודיה המודרנית. מרצה ד"ר יוסי אולמרט
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם שלום קיטל
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם גדעון רייכר
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 צער חצי – כדורסל בשידור חי עם אלי ישראלי ואיתן גרין
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.15 ציפורי לילה משוחחות – עם גדעון רייכר
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ
07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 מתוק – שירים לרימום מצב הרוח
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 לילה טוב – עם לילך ברנע

שני רדיו 13.3

קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 בוקר שני – דביסי, ראוול, מיו – דביסי: רביעייה בסול מינור לכלי־קשת, אופ. 10 (רביעיית אלבן ברג); ראוול: שלישיית פסנתר בלה מינור (שלישיית בורודין); מיו: בריאת העולם, אופ. 81 (תז. אלסטר/ י.פ. טורטלייה); ראאק, מרטינו, הינדמית – סטפן ראאק: אהבה ראשונה (המלחין – גיטרה סולו); מרטינו: קונצ'רטו כפול לשתי תזמורות כלי־קשת, פסנתר וטימפני (סולנים ותז. סימפ. מלמה/ ג'. דה פריסט); הינדמית: מוסיקת קונצרט לפסנתר, כלי־נשיפה ממתכת ונבלים, אופ. 49 (ר. קואפיל/ ו. קולקסון/ ג'. וולאס); ספירות, תפילות ופיוטים – ז'אק וטדי לסרי: ספירות (מנגן בעוגב זכוכית); דני עקיבא: פיוטים (דני עקיבא – גיטרה סולו); בן־ציון אורגד: הלל לתזמורת סימפונית (סימפ. ים רשה"ש/ גארי ברתיני); אורי ברכה: תפילה (אורי ברכה – גיטרה, עם חמישיית ג'אז)
12.00 קלאסי־קל – קטיה ריצ'רלי – סופראן/ מאטה בורכולאדזה – בס – קטעים מתוך אופרות

[illegible], קול המוסיקה, 09.05

13.00 אמן השבוע – ניקנור זבלטה, נבל
14.06 הדרן – צלילים וקולות בעקבות הזמן
15.00 מחזורי יצירות – תוכנית מורגמת ומוסברת ע"י אלכסנדר תמיר – 32 הסונטות לפסנתר של בטהובן – הפעם: סונטה מס. 4, אופ. 7 – תכנית שניה
16.00 מוסיקה עתיקה בהקלטות חדשות – מזמורי כנסייה
17.00 אתנחתא – שידור חי מאולם הנרי קראון בירושלים – אוה בן־צבי – סופראן/ אביגיל ארנהיים – קלרנית – נטשה טרסון – פסנתר – ג. ג'ייקוב: שלשה שירים לסופראן ולקלרנית; נילסן: פנטסיה לקלרנית ולפסנתר; יוסף דורפמן: חמישה שירי שולמית, לסופראן וכלי־נקישה קטנים; וכר: דואו לקלרנית ולפסנתר; מאיירבר: שיר הרועה לסופראן, קלרנית ופסנתר
19.00 קשת של צלילים – מוסיקה ספרדית – קולית וכלית מהשנים 1474 – 1516 – מתוך הקובץ אל קנסיונרו דה פלסיו – (נגנים וזמרי הלהקה הספרדית 20/ ג'ורדי סבאל)
20.05 קונצרט ערבית
21.00 עניין של הסכמה – היבטים סימפוניים – שלוהי האלמיים. פיטר מקסוול דייוויס: סימפוניה מס. 2 (1980) (הפיל. של ה־BBC בנצוח המלחין); איינויוהאני ראוטאווארה: סימפוניה מס. 6 וינסנטיאנה (1992) (הפיל. של הלסינקי בנצוח מאקס פומר)
23.00 רק ג'אז

רשת א'
06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני.
09.05 מומחים מייעצים – דיני עבודה
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 חיים – מגזין לענייני משפחה
13.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
14.05 שירים של פעם
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – על אמנות חוץ ממסורית עם גיל אלון
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.05 תפילה בזמר
21.00 אומר בשבחין – פרקי חזנות ופיוטים בנוסח מזרחי
22.05 פתוח – מומחים מייעצים (ש.ח.)
23.05 שירים עבריים

רשת ב'
05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות מוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
09.05 מה היה לנו – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה
19.05 דין ודברים – מגזין בענייני משפט עם משה נגבי
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.15 משחקי לילה – עם זאב ענר
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום (המשך)
01.05 לתוך הלילה – עם יוסי סיאם

רשת ג'
06.05 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חרש, חריש ומחורש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.05 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 רוק בישראל
19.05 מגיש אורח – עם רונן כברה
20.05 שעה אישית – עם שמעון פרנס
21.05 כותל המזרח / תחנה מרכזית
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 קצת אחרת – עם אורלי מורג

גלי צה"ל
05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – הפיסיקה והמטפיסיקה של דקארט. מרצה ד"ר יובל שטייניץ
06.30 בוקר טוב ישראל
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם אריה מליניאק
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 ליתר ביטחון – מוסף לביטחון לאומי
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 ציפור ונפש – מגזין פסיכולוגיה
21.05 שבוע רוב – עם דובי לנץ
22.05 ויטמינים – מוסיקה בריאה עם דני קרפל
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.10 ציפורי לילה – עם גיל קופטש
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ
07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 מתוק – שירים לרימום מצב הרוח
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם גידי שטרן
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

שלישי רדיו 14.3

קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – הנדל: רומו רוזות, מס. 242 (ג' סמית – סופראן/ אינגליש קונסורט/ ט. פינוק); שוברט: סונטה ברו מג'ור לפסנתר, ד. 840 (הבלתי גמורה) (ס. ריכטר); היידן: רביעיית כלי־קשת בסי־במול מג'ור, אופ. 1/50 (רביעיית סלומון); גריג: קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת (ל. פליישר/ תז. קליבלנד/ ג. סל); ברבר: שמונה שירים (ת. האמפסון – בריטון/ ש. סטודר – סופראן/ רביעיית אמרסון/ ג'. בראונינג – פסנתר); דבוז'אק: ברושים – קטעים (רביעיית האגן)
11.57 בימת שיר – לואיס קרול ועניינים אחרים
12.00 קלאסי־קל – מיצירותיו של פסנתרן הג'ז קלוד בולינג שמנגן עם חבריו: החלילן ז'אן־פייר רמפל, הצוצזן מוריס אנדרה, הגיטריסט אלכסנדר לגויה, החלילן יוברט לוס, הצ'לן ידיו מה, הכנר פנחס צוקרמן
13.00 אולפן פתוח – התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור מנצח: קארל סנט קלר, סולן: נועם ז"ירל – חליל: מוצרט:

[illegible], קול המוסיקה, 12.00

סונטה נוטורנה ברה מג'ור לי"ב תזמורות קטנות, ק. 239; ברנשטיין: חליל, נוקטורן לחליל ולתזמורת קטנה; בטהובן: סימפוניה מס. 1, אופ. 21
14.30 הדרן – מוסיקה עממית מקרוב ומרחוק
15.00 מאולפן ההקלטות – ברט ברמן – פסנתר – ד. סקרלטי: 2 סונטות (ק. 29"30); סורה: אמפרומפטו מס. 4, אופ. 86; ראוול: הולם; בן־ציון אורגד: מתווה מס. 3; פ. מרטן: 8 פרלודים
16.00 הקונצרט שלי – עם יחיאל לקט – עורך ומארח – דני אורסתיו
18.00 תקליטורים חדשים – סר גאורג שולטי מנצח: היידן: בריאת העולם – אורטוריה. חלק א (רות זייסק/ הרברט ליפרט/ רנה פאפ/ אנטון שריינגר/ המקהלה והתזמורת הסימפונית של שיקאגו) (חלק ב ב"תקליטורים חדשים" ביום חמישי השבוע)
20.05 אנגרטו ג'יסמונטי ושלישייתו – שידור חי מתיאטרון ירושלים – מוסיקה ברזילית עכשוית
23.15 יוחנן רמתי: אלגיה לאליאורה – לציון 3 שנים לפצוע בנין שגרירות ישראל בבואנוס־איירס, בו נהרגה אליאורה רמתי־כרמון, (תז. רדיו־טלוויזיה הסרבית, בלגרד/ ר. סטצ'יץ')
23.57 בימת שיר – וירג'יניה וולף – הגלים/ בתרגומו של מאיר ויולטיר

רשת א'
06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – חוקי בנייה
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 ארץ מולדת – עם רות בקי
13.00 תוכניות באנגלית וצרפתית
14.05 מספר הסיפורים
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – ספורטרבות עם אייל מגר
18.05 הכל מורשת
19.05 יומן מורשת
19.50 עוד סיפור אחד ודי
20.05 תפילה בזמר
21.00 ברכי נפשי – פרקי חזנות
22.05 מושגים – על אי נוחות בהוראה (ש.ח.)
23.05 שירים עבריים

רשת ב'
05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
09.05 מה היה לנו שם – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 שעת חברה – עם מיכאל מירו
20.00 מבט לחדשות – העברה מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 אחרו החסימה – דברים שלא הגיעו לכותרות
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום – המשך
01.05 מועדון הלילה השלישי – עם יובב כץ

רשת ג'
06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חרש, חריש ומחורש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 מצעד הפזמונים הלועזיים – עם עופר נחשון
21.05 כותל המזרח
22.05 שיר לאחותי – ר"שים
23.05 חולם בהקיץ

גלי צה"ל
05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – תפיסת האדם באידיאולוגיה הנאצית. מרצה פרופ' צבי בכרך
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם איתן ליפשיץ
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 שעה קלה על כלכלה
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 פרקליטי F.M – מגזין גלי צה"ל לענייני משפט
21.05 שבוע רוב – עם דובי לנץ
22.05 ויטמינים – מוסיקה בריאה עם דני קרפל
23.05 עשרים וארבע, היום שהיה – עם ירון וילנסקי
00.00 יומן חצות – סיכום חדשות
00.15 ציפורי לילה – עם אורי לוטן
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה לשעות הקטנות של הלילה

גלגל"צ
07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 מתוק – שירים לרימום מצב הרוח
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 לילה טוב – עם רונית כפיר

רביעי רדיו 15.3

קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר
11.57 בימת שיר – לואיס קרול ועניינים אחרים
12.00 קלאסי־קל
13.00 אמן השבוע – ניקנור זבלטה, נבל
14.06 מפתחות והדרנים – שירת הזמירים – במרכז התכנית – יוסל'ה רוזנבלט וממשיכיו
16.00 בכבשתך – רנה אכזן: הסוס העיור, קנטטה עפ"י נושאים קלטיים (להקה קולית וכלית בנצוח המלחין); מוסיקה־ברוק בלבוש קליל – הקיימברריג' בסקרס (כלי־נשיפה ואקורדיאון) ביצירות באך, הנדל ואחרים; פרנץ להאר: האלמנה העליזה, לקט מתוך האופרטה (הזמרת מימי קרטסה ואחרים, אמני האופרה וינה/ ה. האגן)
18.00 צלילים בין ערביים – סרסנס: קטע קונצרטי ולהקת הנבלאים מניו־יורק; שרל קקלן: 14 קטעים קצרים לחליל ולפסנתר, אופ. 157 ב' (פנויק סמית/ מרטין אמלין); שומאן: פנטסיה לכנור ולפסנתר, אופ. 73 (איגור אויסטרך/ נטליה זרצלובה);

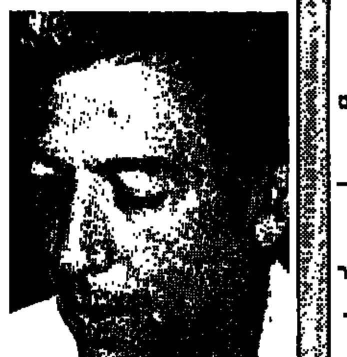
משה טימור, רשת א', 10.05

ניקולאי מטנר: סונטה רמיניצנזה, אופ. 38 מס. 1 (ג'פרי טוזר – פסנתר); ברליוז: שני שירים (ז'יל גומו/ ג'ון קונסטבל); דבוז'אק: בגטלות לשלישיית כלי־קשת והרמוניום, אופ. 47 (שלישיית קסטלמן/ ברברה הרבך, הרמוניום); גריג: סימפוניה ברו מינור (סימפ. יוטבורג/ נמה יארבי)
20.05 מאולמי הקונצרטים שלנו – קונצרט לפורים – עם התזמורת הסימפונית ירושלים רשות השידור ואחרים – פ. שגרן: קונצ'רטו למנצח ולתזמורת (ס. קומסיונה); ז. שטיינברג: וריאציות פורימיות על שירי־ילדים: ל. אנדרסון: קונצ'רטו למכונת כתיבה (ס. קומסיונה/ אריה זקס, מכונת כתיבה); רוסיני־צ'רני: פתיחה לאופרה טנקרדי לי"8 פסנתרים – 32 ידיים; ל. מוצרט: קונצ'רטו לצינור השקייה (ס. קומסיונה/ אברהם אהרוני); סרסנס: קרנבל החיות (מנצח אורי מאיר, בכפר־בלום); פ.י. היידן: סימפוניה עם שפע הפתעות (עיבור – ד. סאוטן); י. שטראוס: ואלס הלגונות (מנצח – מנרי רודן); מ. ארנולד: פתיחת הפתיחות לשואבי אבק ותזמורת (ס. קומסיונה/ סולנים – מיכל זמורה־כהן, יונן כהם, אריה זקס ואלכסנדר תמיר – שואבי אבק); פ. רייכנשטיין: קונצ'רטו פופולארי לגמר כל הקונצ'רטו לפסנתר (ס. קומיסיונה/ אלכסנדר תמיר)
22.57 בימת שיר – וירג'יניה וולף – הגלים/ בתרגומו של מאיר ויולטיר
23.00 דור הזהב – אמנים גדולים בהקלטות היסטוריות – מוצרט – נישואי פיגרו/ חלק ג (אחרון) (סולנים, מקה. ותז. פסטיבל גליינבורן/ ו. גואי/ הקלטה: לונדון, ינואר 1955)

רשת א'
06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 קראתי ספר
09.05 מומחים מייעצים – דיני אישות
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 תעשייה – מגזין
13.05 תוכניות באנגלית ובצרפתית
14.05 צימוקים ושקדים – מבחר שיריים ביידיש
15.05 בראש צעיר – מגזין לילדים
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
17.05 קול האמנויות – עם איציק וינגרטן
18.05 קריאת המגילה
19.15 יומן מורשת
20.30 שיעור עם הרב מרדכי אלון
21.35 שירים חסידיים
22.05 מילים שמנסות לגעת – "מחסן", ראיון עם המשורר מאיר ויזלטיר
23.05 שירים עבריים

רשת ב'
05.05 אור ראשון – עם יובב כץ
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
09.05 מה היה לנו שם – עם רבקה מיכאלי ואהוד מנור
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – עם יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם צבי לידר
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 שעת ערבית – עם זוהר בהלול
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 הערכת מצב – ניתוח ענייני חדשות מרכזיים
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
00.15 כל היום
01.05 לתוך הלילה – עם שמעון פרנס

רשת ג'
06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 נתיבי רובינזון
12.05 אהבה עצמית – עם גיל קומר
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חרש, חריש ומחורש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 קו ההתחלה
19.05 מגיש אורח
20.05 שעה אישית
21.05 פורים בקריית שמונה
23.05 לילות משי לבן – עם מנחם פרי

גלי צה"ל
05.02 בוקר טוב צה"ל
06.05 אוניברסיטה משודרת – בעיית היסודות של המתמטיקה. מרצה ד"ר ארנה אברון
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם קובי מידן ואברי גלעד
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 יש עם מי לדבר – עם מתי גולן
16.00 שעה לפני – עם רזי ברקאי
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 מעבר לאופק – מוסף לצבא ולביטחון
18.30 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 לא על הלוף לבדו
22.05 תוכנית מיוחדת לפורים
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ
07.05 מרינה בדרך – עם אמיר אשר
09.05 מתוק – שירים לרימום מצב הרוח
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם גידי שטרן
13.05 משהו לדרך – עם אורלי יניב
14.05 טפטוף – עם סיון דורון
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל
18.05 גלגלאה – עם לאה עוז
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 תוכנית מיוחדת לפורים

חמישי רדיו 16.3

קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית
09.05 קונצרט בוקר – טלמן: המורה לזמרה, קנטטה קומית (יוזף גרגור – בס, מקה. נערים ותז. קורלי/ ס. פאל); בטהובן: ששייה לכלי־נשיפה, אופ. 71 (הנושפים הקלסיים); משתה ותהלוכה מתוך חג השוטים, מימי־הביניים (הקונסורט של לונדון/ פיליפ פיקט); פרוקופייב: יום־קיץ, סויטה לילדים (לונדון החדשה/ ר. קורפ); פולנק: נשף המסכות, קנטטה (תומס אלן – בריטון ואנסמבל נש/ ל. פרינג) סרסנס: קרנבל החיות (נגני אקדמית לונדון והפסנתרנים – א. גל וק. סגל/ ר. סטמפ); אופנבאך: אורפאוס בשאול פתיחה וכלט (תז. פילהרמוניה/ א. דה אלמיידה); קופלנר: שירי־עם אמריקנים ומקה. המורמונים ותז. יוטה/ מ. טילסון־תומס); סטרווינסקי: משחק הקלפים, מוסיקה לבלט (פיל. רוטרדם/ ג'. קונלון
11.57 בימת שיר – לואיס קרול ועניינים אחרים
12.00 שעתיים בצהריים עם גדעון הור – פרקי מוסיקה מוכרים וחידון נושא פרסים

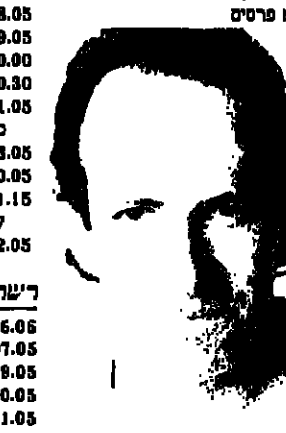
דני סנדרסון, גל"צ, 15.05

14.06 הדרן – צלילים וקולות בעקבות הזמן
15.00 הקול פתוח
16.00 אנסמבל – אל וילאנו, גואראו ומלחין אלמוני: סוויטת מחולות מספרד של המאה הי"ז (אנסמבל המיתרים אקססמפורה/ ג'. וייג'נר); מוצרט: רביעיית פסנתר במי־במול מג'ור, ק. 493 (ל'ואדייה); ריאבלי: ואלס לקרנבל; היידן: מנואטים לנשף חצר המלך (נגני גיםלדראואר, בכלי־התקופה); ויואלדי: סונטה מס. 12 ברה מינור, לה פוליה (איל ג'ירדינו ארמוניקו); רנצ'י: חמישיית כלי־נשיפה בסי־במול מג'ור, וחמישיית בירומאייר, בכלי התקופה; פאייה: הכובע המשולש, המוסיקה לבלט (תז. לאומית ספרד/ פ. ללואיזה מונטארא – סופראן/ מנצח: ארמון קולומר)
18.00 תקליטורים חדשים – סר גאורג שולטי מנצח: היידן: בריאת העולם – אורטוריה. חלק ב – סיום. (רות זייסק/ הרברט ליפרט/ רנה פאפ/ אנטון שריינגר/ המקהלה והתזמורת הסימפונית של שיקגו)
20.05 מאולפן ההקלטות – אביתי אורנוי – חליל/ מיכאל אברמוביץ' – פסנתר; באך: סונטה מס. 1 בסי מינור; ה. דיטייה: סונטינה לחליל ולפסנתר; הינדמית: סונטה לחליל ולפסנתר (1936); יחזקאל בראון: 3 קטעים לחליל סולו
21.00 ענגים, חגיגות, סירנות – ונהפוך הוא – זמירה לוצקי ושלמה ישראלי מארחים יצירות ויוצרים בחג הפורים:
22.57 בימת שיר – וירג'יניה וולף – הגלים/ בתרגומו של מאיר ויולטיר
23.00 ממרף התקליטייה (ש.ש.)

רשת א'
06.06 שירים עבריים
07.00 חדשות באנגלית ובצרפתית
07.30 שירים עבריים
08.10 עצות לנהגים
08.30 א'–ב' באמנות
08.45 תאריכון – היום לפני
09.05 מומחים מייעצים – רשות מבצעת
09.45 מידע לצרכן
10.05 טלרדיו – עם משה טימור
10.30 אצבע על הדופק – בריאות
11.05 גיל הזהב
11.30 מלח הארץ
11.45 תורדיו
12.05 קתדראות
13.00 תוכניות באנגלית וצרפתית
14.05 ארץ ועם – פולקלור
15.05 מי ישן (ש.ח.)
16.05 חוגה – עם בני הנדל
17.00 חדשות בצרפתית ובאנגלית
17.05 קול האמנויות – והפעם: מסע לתוך ספרות השעשועים העברית, עם דן אלמגור
18.05 קריאת המגילה
19.05 יומן מורשת
20.05 תפילה בזמר
22.05 פנים אל פנים
23.05 סיפורי סבתא – סיפורי מקור קצרים ומוסיקה קלאסית קלה

רשת ב'
05.05 אור ראשון – עם עמיקם רוטמן
06.06 הבוקר הזה – חדשות ומוסיקה
08.05 עניין אחר – עם דליה יאירי
10.05 הכל דיבורים – עם שלי יחימוביץ'
12.05 בחצי היום – משדר צהריים
14.05 רגעי קסם
15.05 יומן חוץ
15.45 עיתונות חוץ – יואל רפל
16.05 צבע הכסף – עם ענת דוידוב
17.05 חמש אחרי החדשות – עם זוהר בהלול
18.05 היום הזה – חדשות ומוסיקה
19.05 מגלגלים כספים
20.00 מבט לחדשות – מהטלוויזיה
20.30 שירים עבריים
21.05 בהגשה אישית – עם נאוה גנר־כהן
23.05 כל היום
00.05 יומן חצות
01.15 שנינו ביחד וכל אחד לחוד – עם יובב כץ
02.05 לילה חי מאור – עם אמנון פאר

רשת ג'
06.06 הכל פתוח
07.05 אוקטן גימל
09.05 בוקר בוקר – עם מנחם פרי
10.05 תוכנית עשר – עם אורנה יקיר
11.05 פורים בחולון
13.05 לוהט – עם שוש עטרי
14.05 חרש, חריש ומחורש – עם טוני פיין
15.05 חולה רדיו – עם דידי הררי
16.00 קופסת הלהיטים – עם עופר נחשון
17.05 חמש פעמים ביום – עם צ'רלי בוזגלו
18.05 קולבו – עם מנחם גרנית
20.05 שעה אישית – עם מנחם גרנית
21.05 פורים במנרה
23.05 בדרך אל הפאב

גלי צה"ל
05.02 בוקר טוב צה"ל
06.00 אוניברסיטה משודרת – ספיריטואליזם ויהדות. מרצה ד"ר אבי ויינרוט
06.30 בוקר טוב ישראל – מהדורה ראשונה
07.07 שבע אפס שבע – עם אלכס אנסקי
08.00 בוקר טוב ישראל – מהדורה שנייה
09.05 מוסיקה על הבוקר
10.05 נכון לעכשיו – עם גיא זוהר
12.50 בילוי היום – מדריך יומי
13.00 בצהרי היום – סיכום חדשות
13.15 מוטל בספק – עם טל ברמן
15.05 אנפלאגדוני – עם דני סנדרסון וחבריו במופע הומוריסטי מיוחד
16.05 חגיגות 20 שנה לסרט "גבעת חלפון אינה עונה"
17.00 ערב טוב ישראל
18.05 תלוי בפורים
19.05 האונת סתר – עם דורי בן־זאב
20.00 חדשות ערוץ 2
20.30 חגיגת פורים – עם טל ברמן
23.05 ארבע בכיכר – קטעים ממופע פורימי מיוחד עם גידי גוב, אלון אולארצ'יק, קורין אלאל ודני בסן
02.00 לא רוצים לישון – מוסיקה

גלגל"צ
07.05 מרינה בדרך – עם נועה ירון
09.05 קומדי סטור – שירים ומערכונים מהתוכנית
10.05 שמש – עם אלי ישראלי
12.05 מיזוג אוויר – עם ארי שמאי
13.05 טל ומשה – טל פרידמן, משה מרסטר ומוסיקה לפורים
16.05 חכם בכביש – עם רון לוינטל, והפעם: השירים המעצבנים של כל הזמנים
18.05 המשיה הקאמרית – עם חברי המשיה ומיטב מערכוניהם
20.05 מתחת לחגורה – עם לימור רזאן
22.05 מוסיקה וקטעים ממסיבות פורים בירושלים